

Agenda

vir die

69

ste

**Algemene Kerkvergadering
van die Nederduitsch Hervormde
Kerk van Afrika**

Gemeente Wonderboom

Vanaf Sondag 26 September 2010

REGLEMENT VAN ORDE VIR DIE 69STE ALGEMENE KERKVERGADERING

1. OPROEP

Die oproep van die 69ste Algemene Kerkvergadering is deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering hanteer volgens die Kerkorde.

2. AGENDA

2.1 Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het die agenda saamgestel. Versoekskrifte, memoranda, verslae en beskrywingspunte van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering, ringsvergaderings, die Predikantevergadering, die Algemene Diakensvergadering, rade van die Kerk, studiekomitees, dienaars van die Woord, kerkrade en kerkraadslede deur die ringsvergaderings in wie se werkkring hulle val, is oorweeg [Ordinansie 3.8.3(iii); 3.10.2(ii) en 3.10.3(iii)].

2.2 Vorige besluite van Algemene Kerkvergaderings is ook by die samestelling van die agenda in aanmerking geneem.

2.3 Volgens Ordinansie 3.4.3(xviii) reël die vergadering, raad, kommissie, of komitee watter afgevaardigde 'n beskrywingspunt wat opgeneem is in die agenda, tydens die vergadering sal toelig en motiveer. Indien daar geen aanduiding gegee word wie die toeligting sal doen nie, word die voorsitter van die betrokke vergadering, raad, kommissie of komitee opgeroep om dit te doen of reëlings in dié verband te tref.

2.4 Die agenda wat vooraf beskikbaar gestel is, word as gelees beskou.

3. KOMMISSIES WAT TYDENS VERGADERING FUNKSIONEER

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het voorlopig kommissies aangewys om bepaalde take voor en tydens die vergadering te hanteer. Die vergadering sal versoek word om te besluit oor die aanwysings.

3.1 Kommissie vir geloofsbriewe

Die Kommissie vir die Geloofsbriewe gaan die geloofsbriewe voor die aanvang van die sitting na en lê 'n lys van die lede van die vergadering en 'n verslag oor geloofsbriewe wat nie in orde is nie, aan die vergadering voor. Die vergadering besluit daaroor.

3.2 **Ordekommissie**

Die Ordekommissie ontvang en oorweeg skriftelike, gemotiveerde verskonings vir tydelike afwesigheid uit die vergadering en sien toe dat die sittingsure stiptelik gehandhaaf word.

Afgevaardigdes word dringend versoek om die vergadering stiptelik en getrou by te woon en slegs in uiterste noodsituasies verskoning aan te teken.

Vorms waarop verskoning vir afwesigheid aangeteken word, is by die Ordekommissie beskikbaar.

3.3 **Formuleringskommissie**

Die Formuleringskommissie ontvang voorstelle en amendemente op beskrywingspunte wat in die agenda opgeneem is en sien toe dat die bewoording daarvan korrek en nie in stryd is met enige besluit van die Kerk of die Kerkorde nie.

3.4 **Stemprosedure**

'n Elektroniese stemprosedure word gebruik, behalwe in gevalle waar dit nie moontlik is nie.

Slegs persone wat 'n volstrekte meerderheid (helfte plus een) ontvang het van die getal stemme wat uitgebring is, word deur die voorsitter verkose verklaar, tensy die vergadering anders besluit.

3.5 **Notulehouers**

Die notulehouers sorg vir die opneem van alle besluite en handeling van die vergadering in die notule en stel die notule aan die vergadering beskikbaar op die tyde deur die vergadering bepaal.

4. **SPREEKBEURT(E)**

'n Lid van die vergadering wat 'n spreekbeurt oor 'n bepaalde saak in die agenda verlang, rig die versoek vooraf mondeling, skriftelik of by wyse van 'n sms aan die formuleringskommissie. Die sprekerslys sal, wanneer die bepaalde saak aan die orde gestel word vir bespreking, op die elektroniese inligtingskerm verskyn, waarna die besprekingslys gesluit word. Die voorsitter ken die spreekbeurte toe in die volgorde van die sprekerslys. Die tydsduur van 'n spreekbeurt is beperk tot **vyf minute**, maar mag, met toestemming van die vergadering, gewysig word. Geen lid van die vergadering is geregtig op meer as een spreekbeurt oor 'n bepaalde saak nie, behalwe wanneer al die sprekers op die lys hulle beurt gehad het en daar nog tyd vir bespreking

toegeken is. Die voorsitter beslis of die bespreking beëindig word en of daar 'n tweede spreekbeurt toegeken word.

5. ORDE RONDOM BESPREKINGS

- 5.1 Die voorsitter het die taak om sprekers by die punt onder behandeling te bepaal, te sorg dat sprekers nie argumente wat reeds geopper is, herhaal nie, en persone wat dreigemente uiter of die argument op 'n persoonlike vlak voer, tot orde te roep.

Wanneer 'n spreker afdwaal, of argumente herhaal, of dreigemente uiter, of *ad hominem* argumenteer, sal die voorsitter sy aandag daarop vestig en as hy na twee vermanings daarin bly volhard, sal die voorsitter hom die woord ontnem.

- 5.2 Enige lid van die vergadering kan op 'n punt van orde die aandag van die voorsitter daarop vestig dat die voorsitter of 'n spreker nie volgens die Reglement van Orde of algemene vergaderingsprosedures handel nie, waarna die voorsitter die saak verder reël.

- 5.3 Die voorsteller van 'n beskrywingspunt of van 'n amendement op 'n beskrywingspunt, het die reg om, direk voordat daar tot die finale stemming oorgegaan word, repliek te lewer.

5.4 Ter inligting

- 5.4.1 *Beskrywingspunte:* 'n Beskrywingspunt is 'n voorstel wat via die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering of ringsvergadering in die agenda opgeneem is vir besluitneming¹.

- 5.4.2 *Voorstelle:* Geen nuwe sake kan tydens die vergadering voorgestel word nie. Slegs voorstelle wat verband hou met beskrywingspunte wat in die agenda opgeneem is, kan ter tafel geneem word.

- 5.4.3 *Amendement:* 'n Amendement op 'n beskrywingspunt is 'n voorstel wat nie die wesenlike inhoud van die beskrywingspunt affekteer nie, maar die bedoeling het om die beskrywingspunt te wysig.

Na ontvangs van 'n amendement word dit eerste gestel. Indien dit nie aanvaar word nie, verval dit en die voorstel in die agenda geld en word voorgehou vir besluit. Indien die amendement aanvaar word, word dit die nuwe geamendeerde voorstel wat die voorstel in die agenda vervang.

¹ Beskrywingspunte van predikante, ander ampsdraers en kerkrade kom na die Algemene Kerkvergadering via die ringskommissie; die beskrywingspunte van rade, kommissies, endiesmeer kom via die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering.

6. **AMENDEMENTE EN MOSIES**

- 6.1 Tydens die bespreking van 'n beskrywingspunt op die agenda, kan lede van die vergadering amendemente op beskrywingspunte by die Formuleringskommissie indien. Dit moet skriftelik geskied en moet deur die voorsteller en 'n sekondant onderteken wees.
- 6.2 Slegs ordemosies wat die orde en gang van die vergadering raak, mag ingedien word. Ordemosies word deur die voorsitter hanteer en word nie tot stemming gebring nie.
- 6.3 Mosies van meelewing en waardering mag gedurende die vergadering ingedien word.

7. **BEHANDELING VAN VERSLAE**

- 7.1 By die behandeling van verslae, stel die voorsitter eers die verslag vir kennisname en daarna die beskrywingspunte wat daarop betrekking het vir besluit. Wanneer veranderinge in die verslag voorgestel word, stel die voorsitter eers die aanbevelings en daarna die gewysigde verslag.
- 7.2 'n Verslag wat so afgehandel is, kan nie weer behandel word nie. Wanneer 'n lid van die vergadering van mening is dat enige besluit hersien moet word, kan die lid tydens die sitting van die vergadering 'n skriftelike versoek om hersiening inhandig, mede-onderteken deur 'n ander lid van die vergadering. Op ontvangs van so 'n versoek lê die voorsitter dit aan die vergadering voor. Die voorsteller ontvang die geleentheid om die versoek toe te lig, en een spreker, wat beswaar wil maak, ontvang ook 'n spreekbeurt. Die tydsduur is in elke geval beperk tot **vyf minute**. Daarna stem die vergadering oor die versoek. Indien twee derdes van die vergadering hom ten gunste van die versoek verklaar, word die saak opnuut behandel.

8. **AANTEKEN VAN TEENSTEM**

'n Teenstem van enige lid van die vergadering teen 'n besluit word op versoek aangeteken onmiddellik nadat die stemming oor die betrokke saak afgehandel is. 'n Teenstem word sonder bespreking in die notule opgeneem.

9. **KLEREDRAG**

Kleredrag moet nie afbreuk doen aan die waardigheid van die vergadering nie. By die amptelike opening Sondagaand dra alle dienaars van die Woord 'n toga.

10. **AFHANDELING VAN NOTULE, BESLUITEBUNDEL EN KERKORDE**

Die nuutverkose Kommissie van die Algemene Kerkvergadering handel die onafgehandelde gedeelte van die notule, die Besluitebundel en wysigings aan die Kerkorde af en stel dit beskikbaar.

---oOo---

INHOUDSOPGAWE

	<i>Bladsy</i>
REGISTRASIE	1
AMPTELIKE OPENING: SONDAG 26 SEPTEMBER 2010 OM 18:30	1
1. OPENINGSREDE	1
2. VERWELKOMING	1
3. GROETEBOODSKAPPE	2
4. HCM FOURIE EREPENNING	2
5. EREPENNING VIR BESONDERE DIENSLEWERING	2
6. BEDANKINGS	2
7. VERVERSINGS	2
OPENING: MAANDAG: 27 SEPTEMBER 2010 OM 09:00	
1. OPENING	3
2. VERWELKOMING	3
3. MOSIES	3
4. SAMESTELLING EN KONSTITUERING	
4.1 Geloofsbriewe	3
5. VERKIESING VAN PREDIKANTSLEDE VAN DIE KOMMISSIE VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING	4
6. BESPREKING VAN DIE TEOLOGIESE INHOUD VAN DIE OPENINGSREDE	4
7. GOEDKEURING VAN DIE REGLEMENT VAN ORDE	4
8. VERKIESING VAN DIE OUDERLINGLEDE VAN DIE KOMMISSIE VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING	4
9. NOTULE VAN DIE VERGADERING	5
10. BENOEMINGS DEUR DIE KOMMISSIE VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING	5
10.1 <i>Notulehouers</i>	<i>5</i>
10.2 <i>Ordekommissie</i>	<i>5</i>
10.3 <i>Formuleringskommissie</i>	<i>6</i>
10.4 <i>Rekenaardeskundiges</i>	<i>6</i>
10.5 <i>Behartiging van elektroniese stemproses</i>	<i>6</i>
10.6 <i>Afkondigings</i>	<i>6</i>
10.7 <i>Die vergadering besluit oor die benoemings</i>	<i>6</i>
11. SITTINGSURE	6
 1. BELYDENIS	
1.1 BESLUIE VAN DIE 68STE ALGEMENE KERKVERGADERING	
1.1.1 BELYDENISAANGELEENTHEDE: BESLUIE VAN DIE 68STE ALGEMENE KERKVERGADERING: OPDRAGTE AAN DIE TUSSENKERKLIKE RAAD (TKR)	8
1.2 VERTALING VAN <i>DESCENSUS</i>: NAVRAAG VAN DIE TKR; STUDIE DEUR DIE GEREFORMEERDE KERKE (GKSA)	8

1.3	RAAD VIR KERK EN WÊRELD	
1.3.1	VERSLAG VAN DIE RAAD VIR KERK EN WÊRELD	9
1.3.2	VERSLAG VAN DIE KOMITEE VIR KERK EN TEOLOGIE	
1.3.2.1	Inleidend	9
1.3.2.2	Opdragte wat ontvang is vanaf die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering	10
(i)	<i>Skrifbeskouing</i>	10
(ii)	<i>Studie oor belydenisaangeleenthede</i>	11
(iii)	<i>Versoenende verskeidenheid</i>	11
(iv)	<i>Studie oor Apartheid</i>	11
(v)	<i>Standpunt van die Kerk oor skuldbelydenis oor apartheid</i> ..	11
1.3.2.3	Sake deur die komitee self geïdentifiseer en geprioritiseer	
(i)	<i>Soteriologie en ekklesiologie</i>	11
1.3.2.4	Sake waaraan aandag gegee is op versoek van die Kommissie en ander rade	
(i)	<i>Diversiteit</i>	11
(ii)	<i>Religious Freedom Charter</i>	12
1.3.2.5	Uitvoering van die onderskeie opdragte, versoeke en eie studiewerk	
(i)	<i>Vergaderings, verslagdoening aan die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering, memoranda, aanvra van kommentaar en bosberaad</i>	12
1.3.2.6	Opdragte uitgevoer	
(i)	<i>Diversiteit</i>	12
(ii)	<i>Soteriologie en ekklesiologie</i>	13
(iii)	<i>Versoenende verskeidenheid</i>	14
(iv)	<i>Skrifbeskouing</i>	14
(v)	<i>Studie en gesprek oor die opstanding van Jesus</i>	16
(vi)	<i>Die eietydse vertaling van die belydenisskrifte</i>	17
(vii)	<i>Studie oor apartheid</i>	17
(viii)	<i>Standpunt van die Kerk oor skuldbelydenis oor apartheid</i> ..	18
(ix)	<i>Religious Freedom Charter</i>	18
2.	AMPTE	
2.1	DIENAARS VAN DIE WOORD	
2.1.1	OPLEIDING EN VORMING VAN DIENAARS VAN DIE WOORD	
2.1.1.1	Verslag van die Kuratorium vir Teologiese Opleiding	
(i)	<i>Opdrag</i>	21
(ii)	<i>Besluite van die 68ste Algemene Kerkvergadering</i>	21
(iii)	<i>Werksaamhede</i>	21
(a)	<i>Nuwe kontrak</i>	22
(b)	<i>Vakante pos</i>	22
(c)	<i>Kerkgeskiedenis</i>	22
(d)	<i>Uitbouing van die HTK</i>	23
(e)	<i>Vergaderings</i>	23

(f)	<u>100-jarige bestaan van die Kuratorium</u>	23
(g)	<u>Prestasie en dankbetuiging</u>	23
(iv)	Samestelling	23
2.1.1.2	Teologiese opleiding aan die UP	
(i)	Inleiding	24
(ii)	Strategie van die Fakulteit Teologie	24
(iii)	Samestelling van die Fakulteit	25
(iv)	Navorsing	26
(v)	Onderrig en leer	27
(vi)	Gemeenskapsbetrokkenheid	28
(vii)	Finansies	29
(viii)	Personeel	29
(ix)	Hervormde Kerk studente	30
(x)	Slot	31
2.1.1.3	Die Hervormde Teologiese Kollege (HTK)	33
(i)	Diploma in kerklike bediening	
(a)	<u>Praktykvorming van studente</u>	34
(b)	<u>Praktiese werk in gemeentes (DKB 700)</u>	37
(c)	<u>Afrondingskursus</u>	37
(ii)	Mdiv 200 en skripsies	37
(iii)	Voog- en godsdiensperiodes	38
(iv)	Jaarlikse VTT vir predikante	38
(v)	Aktualiteitsdag	38
(vi)	Navorsing en publikasie	39
(vii)	HTS	39
(viii)	AIM	39
(ix)	Slotopmerkings	39
2.1.1.4	Hervormde Teologiese Studies (HTS): Periode Januarie 2008 tot Februarie 2010	
(i)	Hoogtepunte	40
(ii)	Navorsingsuitsette	40
(iii)	Elektroniese aanlyn publikasie	41
(iv)	Finansiële implikasies	42
(v)	ASSAf, Nasionale Redakteursforum en die Redakteursforum vir teologies en aanverwante joernale	42
(vi)	Dankwoord	42
2.1.1.5	Verslag oor die Teologiese Opleidingsfonds	43
2.1.2	VERSLAG VAN DIE RAAD VIR PASTORAAT EN PRESBITE-RAAT	49
2.1.2.1	Etiese kode vir predikante	
(i)	Motivering vir die noodsaak van 'n etiese kode vir predikante	49
(ii)	Na bestudering van etiese kodes by ander hulpverlenings-professies, blyk dit dat 'n etiese kode op die volgende beginsels berus	50
(iii)	Etiese kode vir predikante	51

2.1.2.2	Welstandsprogram vir predikante	
(i)	<i>Inleiding</i>	52
(ii)	<i>Oorsig</i>	53
(a)	<u>Werwing en keuring van teologiese studente</u>	53
(b)	<u>Kuratorium</u>	53
(c)	<u>Toelating as Dienaar van die Woord</u>	53
(iii)	<i>Predikant se verantwoordelikheid ten opsigte van hom en sy gesin se welstand</i>	53
(iv)	<i>Beradingsprogram</i>	54
(a)	<u>Doel</u>	54
(b)	<u>Dienslewering aan predikantgesinne</u>	54
(c)	<u>Multiprofessionele span</u>	56
(d)	<u>Voorkomende- en nasorgdienste</u>	57
(v)	<i>Voordele ("spinn offs") van die beradingsprogram</i>	57
(vi)	<i>Kritiese suksesfaktore</i>	58
(vii)	<i>Beraamde koste implikasies</i>	58
(a)	<u>Vaste uitgawes</u>	58
(b)	<u>Wisselende uitgawes ten opsigte van multiprofessionele dienste (ad hoc basis)</u>	58
(c)	<u>Opmerkings ten opsigte van finansies</u>	59
(viii)	<i>Evaluasie kriteria</i>	59
(ix)	<i>Versorging van die pastoriegesin deur gemeente</i>	60
(x)	<i>Induksieprogram</i>	60
(xi)	<i>Slotopmerkings</i>	61
2.1.2.3	Die beroepstelsel	
(i)	<i>Wat is 'n beroep?</i>	61
(ii)	<i>Probleme van gemeentes en predikante met die huidige beroepsprosedures</i>	61
(iii)	<i>Die volgende sake moet ook in gedagte gehou word</i>	62
2.1.2.4	Brugpredikant, brugbediening of interim versorging	
(i)	<i>Inleiding</i>	65
(ii)	<i>Terminologie</i>	65
(iii)	<i>Omskrywing van 'n brugpredikant</i>	66
(iv)	<i>Redes vir brugbediening</i>	66
(a)	<u>Finansiële probleme</u>	66
(b)	<u>Traumatiese gebeure</u>	67
(c)	<u>Oorgang van die een na die volgende predikant</u>	67
(v)	<i>Die tydsduur van brugbediening</i>	68
(vi)	<i>Die opdrag of versoek tot brugbediening</i>	68
(vii)	<i>Eienskappe van 'n brugpredikant</i>	69
(viii)	<i>Opleiding van brugpredikante</i>	69
(ix)	<i>Die pad vorentoe</i>	70
2.1.3	BESKRYWINGSPUNTE OOR AANGELEENTHEDE WAT DIE PREDIKANTSAMP RAAK	70
2.1.4	BESKRYWINGSPUNTE OOR DIE GEBRUIK VAN EMERITI AS PASTORALE HULPE	78

2.2	OUDERLINGE EN DIAKENS	
2.2.1	OUDERLINGE	
2.2.1.1	Selfstandige Raad vir Ouderlinge	
(i)	<i>Besluite van die 66ste en 67ste Algemene Kerkvergadering</i>	89
(ii)	<i>Studiewerk en optrede van die Raad vir Pastoraat en Presbiteraat</i>	89
3.	VERGADERINGS VAN AMPTE	
3.1	RINGSVERGADERINGS	
3.1.1	FUNKSIONERING VAN RINGSVERGADERINGS	92
3.1.2	BESKRYWINGSPUNTE: VERWISSELING VAN RING	92
3.2	ALGEMENE KERKVERGADERING	
3.2.1	DIE ONDERSOEK NA DIE VERKLEINING VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING	94
3.3	KOMMISSIE VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING	
3.3.1	VERSLAG VAN DIE KOMMISSIE VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING AAN DIE 69STE ALGEMENE KERKVERGADERING	
3.3.3.1	Inleidend	94
3.3.3.2	Samestelling en funksionering	95
3.3.3.3	Werksaamhede en uitvoering van opdragte	97
(i)	<i>Belydenis</i>	99
(ii)	<i>Ampte</i>	99
(iii)	<i>Vergaderings van ampte</i>	
(a)	<i>Ringskommissies en ringsvergaderings</i>	101
(b)	<i>69ste Algemene Kerkvergadering</i>	102
(c)	<i>Kommissie van die Algemene Kerkvergadering</i>	102
(d)	<i>Betrokkenheid by ander rade, werkgroepe, kerklike liggame, en diesmeer</i>	109
(iv)	<i>Gemeentes en Kerk</i>	110
(v)	<i>Verkondiging</i>	111
(vi)	<i>Verband met ander kerke</i>	112
(vii)	<i>Huwelik, gesin en opvoeding</i>	113
(viii)	<i>Dissipline</i>	113
(ix)	<i>Kerklike Goedere</i>	114
(x)	<i>Kerkorde</i>	114
3.3.3.4	Slotwoord	115
3.3.3.5	Finalisering van die Kerkorde en afhandeling van die notule van die 69ste Algemene Kerkvergadering	115
3.4	ALGEMENE DIAKENSVERGADERING	
3.4.1	VERSLAG VAN DIE KOMMISSIE VAN DIE 4DE ALGEMENE DIAKENSVERGADERING VIR DIE TYDPERK 1 JUNIE 2007 TOT 19 MEI 2010	
3.4.1.1	Organisatories	
(i)	<i>Vergaderings</i>	

(a)	<u>Notule van die 4de Algemene Diakensvergadering wat plaasgevind het op 31 Mei tot 2 Junie 2007</u>	117
(b)	<u>Vergaderings van die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering</u>	
(aa)	<i>Die Kommissie van die 4de Algemene Diakensvergadering het bestaan uit die volgende diakens</i>	117
(c)	<u>Vergadering van die Dagbestuur van die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering</u>	118
3.4.1.2	Taak van die Algemene Diakensvergadering	119
(i)	Kommunikasie	119
(ii)	Bemarking en die bestuur van prosesse	119
(a)	<u>Projekte wat voortduur</u>	
(aa)	<i>Armoedeberaad</i>	119
(bb)	<i>Tussenkerklike Raad</i>	120
(cc)	<i>Sentrale register vir werksoekers en werkverskaffers</i>	120
(dd)	<i>Soltek</i>	120
(ee)	<i>Evaluasiekomitees vir kinderversorging</i>	120
(ff)	<i>Bejaardesorg</i>	120
(gg)	<i>Projek Bartimeus</i>	120
(hh)	<i>Oorwinningskinders</i>	121
(ii)	<i>Werkgroep vir Gestremdes</i>	121
(jj)	<i>MIV Bewusmaking</i>	121
(b)	<u>Nuwe projekte</u>	
(aa)	<i>Die Bosveldwegbreek</i>	121
(bb)	<i>Parlementêre lessenaar</i>	121
(cc)	<i>Stabilisasiefonds</i>	121
(dd)	<i>Pamflet oor Bejaardesorg</i>	122
(ee)	<i>"Ongebroke Harte"</i>	122
(ff)	<i>Kamp vir kinders tydens Junie 2010</i>	122
(gg)	<i>Trauma</i>	122
(hh)	<i>Herontplooï jou unieke talente</i>	123
(c)	<u>Hulp en ondersteuning met ander projekte</u>	
(aa)	<i>Projek Ruyterwacht Senior Sentrum in die Wes-Kaap</i>	123
(bb)	<i>Pamodzi krisis</i>	123
(cc)	<i>Opheffing van die jong vrou Witbank</i>	123
(dd)	<i>Kospakkies-projek in Balfour</i>	124
(ee)	<i>Volkshulp 2000</i>	124
(iii)	Bemagtiging van diakens en leidinggewing	124
(a)	<u>Toerusting</u>	124
(b)	<u>Handleidings</u>	124
(c)	<u>Vergaderings</u>	124
(iv)	Opleiding/toerusting/pakkette	124
(v)	Vraagstukke/navorsing ondersoek	125
(vi)	Kerk inlig oor vraagstukke/nood	125
(a)	<u>Werkboek oor Armoede</u>	126

(b)	<u>Bulletin saamgestel en uitgegee deur die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering</u>	126
(aa)	<i>Fisiese armoede</i>	127
(bb)	<i>Morele armoede</i>	128
(vii)	Verandering kommunikeer en bestuur	128
3.4.1.3	Diensvelde vir die diakonaat	129
3.4.1.4	Algemene sake	
(i)	Logo	129
(ii)	Memorabilia	129
3.4.1.5	Bedankings	130
3.4.2	VERSLAG VAN DIE <i>to care</i> FOUNDATION	
3.4.2.1	Uitvoering van besluit van die 68ste Algemene Kerkvergadering, 2007	130
3.4.2.2	Samestelling van Direksie	131
3.4.2.3	Bemarkingstrategie	132
3.4.2.4	Prioriteitsdoelwitte	132
3.4.2.5	Oproep vir finansiële ondersteuning	133
3.4.2.6	Dankwoord	133
4.	GEMEENTES EN KERK	
4.1	GEMEENTES	
4.1.1	ONDERSOEK VAN DIE RAAD VIR PASTORAAT EN PRESBITERAAT: PROBLEME MET DIE VORMING VAN STANDPLASE EN KOMBINASIES	136
4.1.1.1	Gemeentes	136
(i)	Beroepafwagende predikante	136
(ii)	Verhouding tussen "groter" en "kleiner" gemeentes	136
(iii)	Finansies	137
(iii)	Kategese	137
4.1.1.2	Predikante	137
4.1.2	ONDERSOEK VAN DIE RADE VIR PASTORAAT EN PRESBITERAAT EN REGSADVIES: LIDMAATSKAP EN GEMEENTEGRENSE	
4.1.2.1	Besluite van die 67ste en 68ste Algemene Kerkvergadering	141
4.1.2.2	Studie van die Raad vir Pastoraat en Presbiteraat oor gemeentegrense	
(i)	Lidmaatskap en gemeentegrense	
(a)	<u>Studieresultate van die Raad vir Pastoraat en Presbiteraat</u>	
(aa)	<i>Inleidend</i>	141
(bb)	<i>Lidmaatskap van die Kerk</i>	142
(cc)	<i>Voorveronderstelling</i>	143
(dd)	<i>Redes wat aanleiding gee tot die beweging van lidmate</i>	144
(ee)	<i>Opsig en tug</i>	146
(ff)	<i>Oplossing en interpretasie</i>	146
(gg)	<i>Voorstelle deur die Raad vir Pastoraat en Presbiteraat</i>	147

(hh)	<i>Raad vir Pastoraat en Presbiteraat: Verandering van gemeentes se name</i>	147
4.1.2.3	Werkzaamhede van die Raad vir Regsadvies oor gemeentegrense	149
4.1.3	RAAD VIR PASTORAAT EN PRESBITERAAT: RIGLYNE AAN KERKRADE OOR DIE SAAMSTEL VAN 'N BEDIENINGSPLAN	
4.1.3.1	Inleidend	150
4.1.3.2	Noodsaaklikheid van 'n bedieningsplan	150
4.1.3.3	Visie	151
4.1.3.4	Missiestelling	151
4.1.3.5	Kernwaardes vir bestuur en bediening	151
4.1.3.6	Strategie	
(i)	<i>Gemeente-analise</i>	
(a)	<u>Stel 'n gemeenteprofiel saam</u>	152
(b)	<u>Situasie- en omgewingsdiagnose</u>	152
(c)	<u>Gemeentediagnose en -evaluering</u>	152
(ii)	<i>Doelwitbeplanning</i>	152
(iii)	<i>Skedulering</i>	152
(iv)	<i>Implementering</i>	152
4.1.3.7	Bronne	153
4.1.3.8	Skedule	153
4.1.3.9	Evaluasie	153
4.1.3.10	Ten slotte	153
4.2	LIDMATE EN KERK	
4.2.1	LIDMATE	
4.2.1.1	Verslag van die bediening in Wenen	153
(i)	<i>Algemeen</i>	153
(ii)	<i>Kerkraad en status van die gemeente in Oostenryk</i>	154
(iii)	<i>Finansies</i>	154
(iv)	<i>Eredienste</i>	155
(v)	<i>Kategese</i>	155
(vi)	<i>Diakonale werk</i>	155
(vii)	<i>Besoekers</i>	156
(viii)	<i>Tuisblad</i>	156
(ix)	<i>Algemeen</i>	156
4.2.1.2	Bediening in Paraguay	157
(i)	<i>Agtergrond</i>	157
(ii)	<i>Huidige situasie</i>	157
(iii)	<i>Onkoste</i>	158
(iv)	<i>Toekomsperspektief</i>	158
(v)	<i>Slotwoord</i>	159
4.2.1.3	Bediening in Zimbabwe	159
(i)	<i>Harare preekpunt</i>	159
(ii)	<i>Bulawayo preekpunt</i>	161
(iii)	<i>Laeveld preekpunt</i>	161
(iv)	<i>Algemene opmerkings</i>	162

(v)	Dankwoord	162
4.2.1.4	Bediening in Zambië	163
4.2.2	STUDENTEBEARBEIDING	
4.2.2.1	Verslag oor studentebearbeiding te Potchefstroom	
(i)	Statistiese gegewens van die gemeente	165
(ii)	Agtergrond en funksionering van die gemeente	165
(iii)	Huidige stand van sake	165
(iv)	Finansiële situasie van die gemeente	166
(v)	Uitdagings vir die gemeente	167
(vi)	Toekomsblik en toekomsbeplanning	167
(vii)	Slotwoord	168
4.2.2.2	Verslag oor studentebearbeiding te Pretoria (Philadelphia)	
(i)	Statistiese gegewens van die gemeente	168
(ii)	Agtergrond en funksionering van die gemeente	168
(iii)	Finansiële situasie van die gemeente	169
(iv)	Toekomsbeplanning	170
(v)	Is die gemeente op die kampus noodsaaklik?	170
(vi)	Die pad vorentoe	170
4.2.2.3	Verslag oor studentebearbeiding te Stellenbosch	
(i)	Statistiese gegewens van die gemeente	171
(ii)	Agtergrond en funksionering van die gemeente	171
(iii)	Huidige stand van sake	171
(iv)	Finansiële situasie van die gemeente	172
(v)	Toekomsblik en toekomsbeplanning	172
(vi)	Slotwoord	172
4.2.2.4	Verslag oor studentebearbeiding te Bloemfontein	172
(i)	Statistiese gegewens van die gemeente	172
(ii)	Agtergrond en funksionering	173
(iii)	Huidige stand van sake	173
(iv)	Finansiële situasie van die gemeente	174
(v)	Uitdagings vir die gemeente	174
(vi)	Toekomsblik en toekomsbeplanning	174
(vii)	Slotwoord	175
4.2.3	WYSIGING VAN ORDEREËL 4	
4.2.3.1	Besluit van die 68ste Algemene Kerkvergadering	176
4.3	KERK	200
5.	VERKONDIGING	
5.1	WOORDVERKONDIGING IN DIE EREDIENS	
5.1.1	RAAD VIR EREDIENS	
5.1.1.1	Besluite van die 68ste Algemene Kerkvergadering wat as opdragte aan die Raad vir Erediens gegee is	202
5.1.1.2	Aanvullende opdragte aan die raad	203
5.1.2	VERSLAG VAN DIE RAAD VIR EREDIENS	203
5.1.2.1	Gebruik van elektroniese hulpmiddels in die erediens	203

5.1.2.2	Bepaling van die Lydensweke	206
5.1.2.3	Die nuwe Diensboek	206
5.1.2.4	Ander sake deur die raad hanteer	206
(i)	<i>Navraag oor doopprosedure</i>	206
5.1.2.5	Verslae van die komitees van die Raad vir Erediens	
(i)	<i>Verslag van die Komitee vir Kerkmusiek</i>	
(a)	<u>Konservatorium vir Kerkmusiek</u>	
(aa)	<i>Dosente en studente</i>	209
(bb)	<i>Orreleksamens</i>	209
(cc)	<i>Susan Engelbrecht Beursfonds</i>	210
(b)	<u>Instituut vir Kerkmusiek in Suid-Afrika – IKSA</u>	
(aa)	<i>Diploma in Himnologie</i>	210
(bb)	<i>Diensboek</i>	210
(cc)	<i>Toerusting en navorsing</i>	212
(dd)	<i>Kalender volgens Kerkjaar</i>	213
(ee)	<i>Elektroniese projekteering van liedere uit die Liedboek van die Kerk</i>	213
(ff)	<i>CD's Liedboek van die Kerk</i>	213
(c)	<u>Tekort aan orreliste</u>	214
(d)	<u>Orrelisteskafe</u>	214
(e)	<u>Konsepooreenkoms en pligtestaat van orreliste</u>	214
(f)	<u>Advies rakende orrels</u>	215
(g)	<u>Saallorel: Kerkkantoor</u>	215
(h)	<u>Bevordering van die kerklied en verspreiding van inligting</u>	215
(i)	<u>Kerkliedkomitee</u>	
(aa)	<i>FLAM</i>	216
(bb)	<i>Psalms</i>	216
(cc)	<i>Nuwe kategorie van liedere</i>	217
(dd)	<i>Nuwe liedere vir opname in Kerkboek</i>	217
(ii)	<i>Verslag van die Komitee vir Liturgiese Geskrifte</i>	
(a)	<u>Inleidend</u>	219
(b)	<u>Wisselformulier vir die bevestiging van dienaars van die Woord</u>	220
(c)	<u>Wisselverklaring by die benoeming van kategete</u>	223
5.2	BEDIENING VAN SAKRAMENTE	
5.2.1	NAVRAAG BY DIE KOMMISSIE VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING OOR DIE DOOP VAN BABAS VAN SAAMWOONOUERS	225
5.3	APOSTOLAAT	
5.3.1	BESLUIT VAN DIE 68STE ALGEMENE KERKVERGADERING WAT AS OPDRAGTE AAN DIE RAAD VIR APOSTOLAAT GEGEE IS	
5.3.1.1	Empiriese ondersoek na globale en plaaslike oorsake vir verlies aan lidmate van die NHKA	227
5.3.1.2	Demografiese verskuiwing	227
5.3.1.3	Verskuiwing van AIM	228
5.3.1.4	Apostolaatsroeping	228

5.3.1.5	Oplossings van hoe om lidmate weer in die Kerk terug te kry	228
5.3.1.6	Verkryging van kaart en transport van eiendomme van die MRCC	228
5.3.1.7	Toerusting aan lidmate van die MRCC	228
5.3.2	VERSLAG VAN DIE RAAD VIR APOSTOLAAT	
5.3.2.1	Inleidend	228
5.3.2.2	Teologiese vertrekpunte	230
(i)	<i>Die Kerk se roeping en opdrag</i>	230
(ii)	<i>Analise van eietydse tendense</i>	230
(iii)	<i>Hervorming gegrand op 'n Bybels-Reformatoriese ekklesio-logie</i>	234
(iv)	<i>Definisie: Wat word bedoel met "missionale bediening"?</i> ...	235
(v)	<i>Meervoudige groei</i>	237
5.3.2.3	Kerkorde	237
5.3.2.4	Besluite van die Algemene Kerkvergadering	238
5.3.2.5	Kantoor van die Raad vir Apostolaat	239
(i)	<i>Sentrum vir Missionale Bediening</i>	240
(ii)	<i>Afrika Instituut vir Missiologie</i>	240
(iii)	<i>Maranatha Reformed Church of Christ (MRCC)</i>	241
(a)	<u>Die Komitee en Sentrum vir Missionale Bediening</u>	
(aa)	<i>Besluite van die 68ste Algemene Kerkvergadering</i>	241
(bb)	<i>Opdrag</i>	242
(cc)	<i>Samestelling van die komitee</i>	242
(dd)	<i>Wersaamhede van die komitee</i>	242
(b)	<u>Die Afrika Instituut vir Missiologie (AIM)</u>	
(aa)	<i>Dankwoord</i>	245
(bb)	<i>Wersaamhede</i>	245
(cc)	<i>Finansies</i>	247
(c)	<u>Maranatha Reformed Church of Christ (MRCC)</u>	
(aa)	<i>Moderatuur vir die tydperk 2009 tot 2012</i>	247
(bb)	<i>Statistieke</i>	248
(cc)	<i>Bouprojekte</i>	249
(dd)	<i>Organe van Bystand</i>	249
(ee)	<i>Dankbetuiging</i>	249
5.4	SENSUS EN STATISTIEK	
5.4.1	OPDRAGTE GEGEE DEUR DIE 68STE ALGEMENE KERK-VERGADERING	
5.4.1.1	Empiriese ondersoek na globale en plaaslike oorsake vir verlies aan lidmate van die NHKA	250
5.4.1.2	Anonieme skrywe aan Administrateur	251
5.4.2	VERSLAG	
5.4.2.1	Inleidend	251
5.4.2.2	Die groter prentjie	251
5.4.2.3	Erediensbywoning	253
5.4.2.4	Kerklidmaatskap in Suid-Afrika	255

5.4.2.5	Statistieke ten opsigte van die NHKA	256
5.4.2.6	Vergelykende analise van die drie susterkerke	260
5.4.2.7	Kerkverwisseling	262
5.4.2.8	Statistiek ten opsigte van ampsdraers	263
5.4.2.9	Faktore wat aanleiding gee tot lidmaatvermindering	264
5.4.2.10	Toekomsverwagting	266
5.4.2.11	Toekomsperspektief	267
5.5	VERSLAG VAN DIE CHRISTELIKE SEEMANSORGANISASIE (CSO)	
5.5.1	WAARVANDAAN KOM DIE CSO?	268
5.5.2	WAT DOEN CSO?	269
5.5.3	HOE DOEN ONS DIT?	269
5.5.4	'N KOMPLIMENTÊRE BEDIENINGSMODEL	269
5.5.5	CSO EN DIE NHKA	270
5.5.6	ONS KYK VORENTOE	271
5.6	BYBELGENOOTSKAP VAN SUID-AFRIKA	
5.6.1	INLEIDING	272
5.6.2	BEHEER EN VERTEENWOORDIGING	272
5.6.3	VERTALING	
5.6.3.1	Zulu vertaling van die Ou Testament	273
5.6.3.2	Afrikaanse Bybelvertalingsprojek	273
5.6.3.3	Suid-Ndebele Ou Testament	273
5.6.3.4	Afrikaanse Bybel vir Dowes	273
5.6.3.5	Tsonga Bybel	273
5.6.3.6	!Xuhn Nuweleser gedeeltes (San taal)	273
5.6.3.7	Geloof kom deur Gehoorprogram	274
5.6.4	PRODUKSIE	274
5.6.5	VERSPREIDING	
5.6.5.1	Bybels, Testamente, Bybelgedeeltes en seleksies	275
5.6.5.2	Die Bybel in Afrikaans	275
5.6.5.3	Bestemmings buite Suid-Afrika	276
5.6.5.4	Finansies	276
(i)	Inkomste	276
(ii)	Uitgawes	276
5.6.6	BYDRAES UIT DIE NHKA (SLEGS REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA)	276
5.6.7	SLOT	277
5.7	DIE AFRIKAANSE BYBELVERTALINGSPROJEK	
5.7.1	DIE VERTALING	278
5.7.2	VORDERING	278
5.8	GETUIENISTAAK VAN DIE GELOWIGE	
5.8.1	VERSLAG VAN DIE KOMITEE VIR ETIESE SAKE	280
5.8.2	RAAD VIR PASTORAAT EN PRESBITERAAT: RIGLYNE VIR OUDERLINGE IN DIE HANTERING VAN LIDMATE MET 'N HOMOSEKSUELE ORIËNTASIE	
5.8.1.1	Inleiding	280

5.8.1.2	Aanvaar sy/haar seksuele oriëntasie	280
5.8.1.3	Stel vas wat sy/haar emosionele toestand is	281
5.8.1.4	Gesprek oor Godsbegrip	281
5.8.1.5	Uitnodiging	282
5.9	TOERUSTING	
5.9.1	SENTIK	
5.9.1.1	Samestelling van die Raad vir SENTIK	292
5.9.1.2	SENTIK se personeelsamestelling	292
5.9.1.3	Wersaamhede	293
(i)	'n Raamwerk vir kerklike kommunikasie	293
(ii)	Gereelde kerklike publikasies	295
(iii)	Opgradering van die Kerk se webblad	297
(iv)	Kerklike literatuur, kategeteshandleidings, Bybelstudiegidse en ander publikasies	298
(v)	Boekwinkel	298
(vi)	Ontwikkeling van grafiese materiaal vir verskillende kerklike instansies	299
(vii)	Kundigheid in diens van die Kerk	299
(viii)	Argief en biblioteek	299
(ix)	SP Engelbrecht-museum	301
(x)	'n Nuwe inligtingstelsel vir die Kerk	302
6.	VERBAND MET ANDER KERKE	
6.1	EKUMENE	
6.1.1	BESLUIT VAN DIE 68STE ALGEMENE KERKVERGADERING WAT AS OPDRAGTE AAN DIE RAAD VIR EKUMENE GEGEE IS	305
6.1.2	STUDIE OOR DIE KERK SE STANDPUNTE IN DIE VERLEDE OOR EKUMENE EN LIDMAATSKAP VAN EKUMENIESE ORGANISASIES, EVALUERING DAARVAN EN STIMULERING VIR DIE DEBAT DAAROO	306
6.1.3	UITVOERING VAN OPDRAG OOR DIE MEMORANDA OOR WARC EN APARTHEID	306
6.1.4	MEMORANDUM VIR VOORLEGGING AAN DIE 69STE ALGEMENE KERKVERGADERING	307
6.1.5	VERSLAG VAN DIE RAAD VIR EKUMENE	
6.1.5.1	Deel 1: Algemene Oorsig	
(i)	Algemeen	307
(ii)	Ekumeniese skakeling	
(a)	Tussenkerklike raad (TKR)	308
(b)	Konvent van Reformatoriese Kerke	308
(iii)	World Alliance of Reformed Churches	309
(iv)	Reformed Ecumenical Council	309
(v)	Protestantse Kerk Nederland	309
(vi)	Suid-Afrikaanse Raad van Kerke	310

(vii)	Maranatha Reformed Church of Christ	310
(viii)	Handves van Godsdieneregte	310
(ix)	Slot	310
6.1.5.2	Deel 2: Historiese oorsig oor die NHKA se handelinge ten opsigte van ekumeniese liggame	
(i)	Inleiding	311
(ii)	Vrae van lidmate	
(a)	<u>Hoekom is die NHKA betrokke by ekumene?</u>	311
(b)	<u>Wie is die World Alliance of Reformed Churches (WARC)?</u>	312
(c)	<u>Wat is die geskiedenis tussen die NHKA en WARC?</u>	312
(d)	<u>Hoe kan die teologie van WARC beskryf word?</u>	312
(e)	<u>Waarom is die NHKA se lidmaatskap tot die WARC in 1982 gesuspendeer?</u>	313
(f)	<u>Wat moet die NHKA doen om weer toegelaat te word as lid van die WARC?</u>	313
(iii)	Historiese oorsig van besluite	314
(iv)	Kritiese evaluering	319
6.1.5.3	Deel 3: Beoordeling van die teologiese vertrekpunte van die World Alliance of Reformed Churches	
(i)	Inleidend	320
(ii)	Gevolgtrekking	324
6.1.5.4	Deel 4: Die NHKA en apartheid	
(i)	Inleidend	325
(ii)	Die Hervormde Kerk binne die konteks van apartheid	327
(iii)	Amptelike standpunte van die NHKA oor rassisme en apartheid	331
(iv)	Kritiek vanuit die ekumeniese beweging	335
6.1.5.5	Beskrywingspunte na aanleiding van die verklaring van die teologiese dosente oor apartheid	
(i)	Aanloop	342
6.1.5.6	Deel 5: Lidmaatskap van die WARC	
(i)	Kerkorde	345
(ii)	Besluite: 68ste Algemene Kerkvergadering	346
(a)	<u>Uitvoering van besluit</u>	346
6.1.5.7	Verslag oor die samesmeltingsvergadering van die GER en die WARC	356
6.1.5.8	Deel 6: Memorandum: Erkenning van lidmaatskap van ander kerke	356
6.1.5.9	Aanbeveling van die Raad vir Ekumene	358
6.2	VERSLAG VAN DIE TUSSENKERKLIKE RAAD	360
6.3	VERHOUDING MET ANDER KERKE	
6.3.1	MEMORANDUM VAN OOREENKOMS AANGEGAAN TUSSEN DIE NEDERDUITSCH HERVORMDE KERK EN NEDERDUITSE GEREFORMEERDE KERK	
6.3.1.1	Agtergrond	361
6.3.1.2	Eenheid en eenwording	362

(i)	Kerkeenheid	362
(ii)	Eenwording	363
(iii)	Terreine van samewerking	364
6.4	KONVENT VAN REFORMATORIESE KERKE IN SUIDELIKE-AFRIKA	365
7.	HUWELIK, GESIN EN OPVOEDING	
7.1	BESLUIE VAN DIE 68STE ALGEMENE KERKVERGADE- RING WAT AS OPDRAGTE AAN DIE RAAD VIR GESINSORG GEGEE IS	
7.1.1	STUDENTEBEARBEIDING	367
7.1.2	KATEGESHANDLEIDINGS	367
7.1.3	NASIONALE BYBELLEESPROGRAM	367
7.1.4	BENOEMING VAN JEUGRAAD	367
7.1.5	KERKLIKE HUWELIKE	367
7.1.6	DIE BURGERLIKE EN KERKLIKE HUWELIK	368
7.1.7	MEMORANDUM OOR TUISONDERRIG	368
7.1.8	AFLEGGING VAN EED BY SKOLE	368
7.1.9	INKOOP VAN DIENSTE VAN SPESIALISONDERWYSERS	368
7.2	ANDER OPDRAGTE AAN DIE RAAD VIR GESINSORG	
7.2.1	BESINNING OOR KATEGESE: SKRYWE VAN DIE RING VAN LYDENBURG	368
7.2.2	STOF VIR LANDSWYE BYBELVASVRA	369
7.2.3	NUWE HUWELIKSWETGEWING	369
7.3	VERSLAG VAN RAAD VIR GESINSORG	369
7.3.1	KATEGESHANDLEIDINGS	369
7.3.2	LYS VAN PERSONE WAT BELYDENIS VAN GELOOF AFGE- LÊ HET	371
7.3.3	NASIONALE BYBELLEESPROGRAM	372
7.3.4	DOOP- EN LIDMAATBOEK	372
7.3.5	NASIONALE BYBELVASVRA	372
7.3.6	KATEGESEKLASSE IN KLEINER GEMEENTES	372
7.3.7	INLIGTINGSTUK OOR DIE KEUSE VAN 'N SKOOL	372
7.3.8	AFLEGGING VAN 'N EED BY SKOLE	377
7.3.8.1	Inleiding	377
7.3.8.2	Inhoud van die voorgestelde eed	378
7.3.8.3	Haalbaarheid van die voorgestelde eed	379
7.3.8.4	Gevolgtrekking	381
7.3.9	VERSLAG VAN DIE WERKSPAN VIR JEUGWERK	
7.3.9.1	Verslag van werksaamhede vir die termyn 2008 tot 2010	
(i)	Funksionering	
(a)	<u>Samestelling van die werkspan</u>	381
(b)	<u>Opdragte van die 68ste Algemene Kerkvergadering in 2007</u>	382
(c)	<u>Opdragte van die Kommissie van die Algemene Kerkverga- ding</u>	382

(d)	<u>Doelwitte van die Werkspan vir Jeugbediening vir die verslagtermyn</u>	382
(ii)	Werkzaamhede	
(a)	<u>Onafhanklike Jeugraad</u>	383
(b)	<u>Bybelse Dagboek vir Jongmense</u>	383
(c)	<u>Ondersoek na die verlies van jong lidmate van die NHKA</u>	384
(d)	<u>Beraad oor jeugbediening in die NHKA – September 2009</u>	384
(aa)	<i>Die huidige situasie met jeugbediening in die NHKA</i>	384
(bb)	<i>Uitkomst van die beraad</i>	386
(e)	<u>Jeugbediening in die NHKA – die pad vorentoe</u>	
(aa)	<i>Die Werkspan vir Jeugbediening het die volgende doelwitte gestel vir die pad vorentoe</i>	387
7.4	HUWELIK, GESIN EN OPVOEDING	
7.4.1	VERSLAG VAN DIE KOMITEE VIR HUWELIKS- EN ANDER SINVOLLE VERHOUDINGSMOONTLIKHEDE	389
7.4.1.1	Identifisering van die krisis	390
(i)	Egskeidings	390
(ii)	Saamwoon	391
(iii)	Voorhuwelikse- en buitehuwelikse seks	391
(iv)	Huwelik tussen mense van dieselfde geslag	391
(v)	Veranderende wetgewing deur die staat	391
(vi)	Seksualiteit word positief waardeur	392
7.4.1.2	'n Teologie van die huwelik	393
7.4.1.3	Bybelse perspektiewe op die huwelik	394
7.4.1.4	Die huwelik vanuit 'n sistematiese teologiese perspektief ...	396
7.4.1.5	Seksualiteit en die huwelik	397
7.4.1.6	Saamwoon	399
7.4.1.7	Eenstemmigheid met die Kerk se verstaan van die huwelik	401
7.4.1.8	Veranderende wetgewing	402
(i)	Wet op Erkenning van Gebruiklike Huwelike, 120 van 1998 .	402
(ii)	Huwelikswet 25 van 1961	403
(iii)	Wet op Burgerlike Verbintenis, Wet 17 van 2006	404
(iv)	Volledige verduideliking van en kommentaar op die Wet op Burgerlike Verbintenisse (Wet 17 van 2006)	405
(v)	Voorafgaande stappe tot die seremonie	407
(vi)	Die Seremonie	408
(vii)	Artikel 11(1) van die Wet verlang van die huweliksbevestiger om van die partye te verneem of hulle burgerlike verbinding as 'n huwelik of 'n burgerlike vennootskap bekend moet staan	409
(viii)	Registrasie van die burgerlike verbinding	409
(ix)	Ander vereistes	410
(x)	Verduideliking van handelsbevoegdheid	410
(xi)	Die burgerlike verbinding moet geoorloof wees	410
(xii)	Waarvan moet die Kerk kennis neem?	411
7.4.1.9	Die daarstel van 'n eie kerklike huwelik of inseëning	411

7.4.1.10	Samevattende opmerkings	413
7.4.1.11	Die Kerk se taak binne die huidige tydsgewrig	416
8.	DISSIPLINE	
8.1	WYSIGING VAN ORDINANSIE 8: DISSIPLINE	421
8.2	WYSIGING VAN REGLEMENT VIR DIE PROSEDURE BY DIE ONDERSOEK VAN 'N KLAG	432
8.3	MNR JWT VAN HEERDEN: BEROEP OP ALGEMENE KERK- VERGADERING TEEN BESLISSING VAN DIE KOMMISSIE VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING NA DIE ONDER- SOEK VAN 'N KLAG	441
9.	KERKLIKE GOEDERE	
A.	SINODALE WERKSAAMHEDE	444
9.1	RAAD VAN FINANSIES	
9.1.1	SAMESTELLING	445
9.2	FINANSIËLE OORSIG VAN SINODALE WERKSAAMHEDE	
9.2.1	INLEIDING EN OORSIG	446
9.2.2	FINANSIËLE STATE: 28 FEBRUARIE 2010	
9.2.2.1	Balansstaat	446
9.2.2.2	Inkomstestaat	447
(i)	Bedryfsrekeninge	447
(ii)	Interne Oudit	448
(iii)	SENTIK	448
(iv)	Rente verdien	448
(v)	Samevatting	448
9.2.3	BEGROTING 2011/2012	
9.2.3.1	Oorsig	449
9.2.3.2	Besondere aard van hierdie begrotingsaanbieding	449
(i)	<i>Teologiese Opleiding: Fakulteit Teologie Universiteit van Pretoria</i>	450
(a)	<u>Dosentekoste</u>	450
(b)	<u>Fakulteitskoste</u>	450
(c)	<u>Studentekoste</u>	451
(d)	<u>Korting op studielenings en oninbare skuld</u>	451
(e)	<u>Fakulteitswebwerf</u>	451
(f)	<u>HTS</u>	451
(g)	<u>Studente-administrasie</u>	451
(h)	<u>Hervormde Teologiese Kollege (HTK)</u>	451
(ii)	<i>Apostolaat: Evangelisasie</i>	452
(a)	<u>Administratief</u>	452
(b)	<u>Kantoorhuur</u>	452
(c)	<u>Motorkoste</u>	452
(d)	<u>Personeelkoste</u>	452

(e)	<u>Missionale gemeente ontwikkeling</u>	453
(f)	<u>Reiskoste: Raad vir Apostolaat</u>	453
(g)	<u>Toerusting</u>	453
(h)	<u>Ondersteuning: Maranatha Reformed Church of Christ (MRCC)</u>	453
(iii)	<i>Apostolaat: AIM</i>	453
(a)	<u>Administratief, reis- en vergaderingskoste</u>	454
(b)	<u>Studentekoste</u>	454
(c)	<u>Eiendomsuitgawes</u>	454
(d)	<u>Dosentekoste</u>	454
(e)	<u>Personeel en gemeenskapsprojekte</u>	454
(f)	<u>Sendinginstituut</u>	455
(g)	<u>Navorsing</u>	455
(iv)	<i>Studentebearbeiding</i>	455
(v)	<i>Argief, Museum en Biblioteek</i>	456
(a)	<u>Administratief, reis- en vergaderingskoste</u>	456
(b)	<u>Personeelkoste</u>	456
(vi)	<i>Kerkmusiek</i>	456
(a)	<u>Onderhoud</u>	457
(b)	<u>Personeelkoste</u>	457
(vii)	<i>Fonds vir Gemeente Opbou</i>	457
(viii)	<i>Algemene Diakensvergadering (ADV)</i>	458
(ix)	<i>Kommunikasiebestuur (verwys SENTIK)</i>	458
(x)	<i>Begrotingsposte met lidmaatgetalle as basis</i>	459
(a)	<u>Pensioenarisse</u>	459
(b)	<u>Predikante Pensioenfonds</u>	460
(c)	<u>Algemene Kapitaalfonds</u>	460
(xi)	<i>Kommissie van die Algemene Kerkvergadering</i>	460
(xii)	<i>Koste van sentralisering</i>	461
(a)	<u>Bankkoste</u>	462
(b)	<u>Inligtingstechnologie: Toerusting en Lisensies</u>	463
(c)	<u>Kantoorhuur</u>	463
(d)	<u>Konsultasiekoste, kursus- en ledegelde</u>	463
(e)	<u>Motorkoste</u>	463
(f)	<u>Onderhoud</u>	463
(g)	<u>Ouditeursvergoeding</u>	463
(h)	<u>Personeelkoste</u>	463
(i)	<u>Posgeld ten opsigte van vergaderings</u>	464
(j)	<u>Kosteverhaling</u>	465
(xiii)	<i>Eiendom en Geboue</i>	465
(xiv)	<i>Diverse begrotingskoste</i>	
(a)	<u>Rente tekort op studieleninge: R400 000</u>	466
(b)	<u>Ouditvoorsiening: R331 000</u>	466
(xv)	<i>Begroting 2011/2012</i>	467
9.2.3.3	<i>Beskrywingspunt</i>	468

9.2.4	HEFFINGS – VOORTAAN BEKEND AS OFFERGAWES TEN OPSIGTE VAN GESENTRALISEERDE WERKSAAMHEDE VAN DIE KERK	
9.2.4.1	Offergawes ten opsigte van gesentraliseerde werksaamhede (tot onlangs nog bekend as heffings) in perspektief	
(i)	<i>Inleiding</i>	469
(ii)	<i>Kollektiewe verantwoordelikheid</i>	469
(iii)	<i>Die begroting ten opsigte van sinodale aktiwiteite</i>	470
(iv)	<i>Regverdigde basis van deelname (befondsing)</i>	470
(a)	<i>'n Vasgestelde, "begrote koste van sentralisasie" word ingevorder</i>	471
(b)	<i>Heffings per belydende lidmaat teenoor heffings per gemeente</i>	471
(c)	<i>Die bedrag per lidmaat het veelvoudige leemtes</i>	472
(d)	<i>Sinodale heffings is nie deel van koste om kerk te wees nie (of hoe?)</i>	472
(v)	<i>Samevatting</i>	473
(vi)	<i>Ten besluite</i>	473
9.2.4.2	Beskrywingspunt	474
9.2.4.3	'n Ander perspektief: Kostes om kerk te wees	475
9.2.5	SINODALE EIENDOMME	
9.2.5.1	Dirk van der Hoffgebou (Sinodale kantoor)	481
9.2.5.2	Barton Keepgebou	481
9.2.5.3	Plaas Klipdrift: Hammanskraal	481
(i)	<i>Dinokeng Big Five wildtuin</i>	482
(ii)	<i>Just Footprints</i>	482
(iii)	<i>Backpackers</i>	482
(iv)	<i>Shine</i>	482
9.2.5.4	Venterskroonkampterrein: Vredefortkoepel	482
9.3	AFDELING INTERNE OUDIT	
9.3.1	INLEIDING	
9.3.1.1	Rentmeesterskap	483
9.3.1.2	Interne Oudit – Kontrole funksie	483
9.3.2	AFDELING INTERNE OUDIT: HERSTRUKTURERING	
9.3.2.1	Besluit: 68ste Algemene Kerkvergadering: Beskrywingspunt 110	484
9.3.2.2	Finansiële state: Opstel en verantwoordelikheid	485
9.3.3	HUIDIGE ROL VAN DIE AFDELING INTERNE OUDIT, GEKONTRASTEER MET 'N MOONTLIKE TOEKOMSTIGE OPDRAG	485
9.3.3.1	Befondsing van die Afdeling Interne Oudit	486
9.3.3.2	Tydsraamwerk	486
9.3.3.3	Beskrywingspunt	487
9.4	KORTTERMYNVERSEKERING	
9.4.1	INLEIDING	487
9.4.2	HUIDIGE PORTEFEULJE	487
9.4.3	INSTANDHOUDING EN WAARDASIE VAN EIENDOM	488

9.4.4	MAKELAARAANSTELLING	489
9.4.5	EISE EN EISE-PROSEDURE	489
9.5	KOMITEE VIR STRATEGIESE BEPLANNING EN HERSTRUKTURERING	
9.5.1	INLEIDING	490
9.5.2	WERKSAAMHEDE: 2008 TOT 2010	490
9.5.2.1	Bestuur van SENTIK	491
9.5.2.2	Welstandsprogram	491
9.5.2.3	Ondersteuningsraad	491
B.	GEMEENTELIKE AANGELEENTHEDE	
9.6	GEMEENTES: OORSIG VAN DIE FINANSIËLE POSISIE VIR DIE JARE 2002 TOT 2008	
9.6.1	INLEIDING	491
9.6.2	FINANSIËLE RESULTATE: GEMEENTES	
9.6.2.1	Inkomstestaat – Gemeentes	
(i)	<i>Inkomste</i>	492
(ii)	<i>Uitgawes</i>	493
(iii)	<i>Inkomstestaat in perspektief</i>	494
(a)	<u>Offergawes en standplaaskoste</u>	495
(b)	<u>Offergawes tot inkomste</u>	495
(c)	<u>Fondsinsameling</u>	495
(d)	<u>Die inkomstestaat</u>	495
9.6.2.2	Balansstaat: Gemeentes	496
9.6.2.3	Samevattend	498
9.6.3	DEBITEURE: GEMEENTES	498
9.6.3.1	Skuldverligting en Debiteure bestuur	499
9.6.3.2	Metodes om Debiteure te verhaal	499
9.6.3.3	'n Moontlike oplossing	500
9.6.4	KERKGELD VIR KERKWERKSTELSE (BELÊ VAN SURPLUSFONDSE)	
9.6.4.1	Agtergrond	501
9.6.4.2	Risikobestuur	
(i)	<i>Kapitaalrisiko</i>	502
(ii)	<i>Inkomsterisiko</i>	502
(iii)	<i>Beleggings</i>	502
9.6.4.3	Beleggings deur die Kerkgeldstelsel	503
9.6.4.4	Beskrywingspunt	504
9.6.5	INKOMSTEBELASTING: GEMEENTES (BESIGHEIDSINKOMSTE)	
9.6.5.1	Oorsig	505
9.6.5.2	Die rol van die Afdeling Interne Oudit met betrekking tot inkomstebelasting	505
9.7	ONDERSTEUNINGSPROGRAM	
9.7.1	TAAKSPAN	
9.7.1.1	Samestelling	506
9.7.1.2	Werkzaamhede	506

(i)	Nederduitsch Hervormde Gemeente Olifantsfontein/Mid-stream	506
(ii)	Ned Herv Gemeentes Welkom, Virginia, Riebeeckstad	507
C.	PREDIKANTE AANGELEENTHEDE	
9.8	VERSORGIING VAN PREDIKANTE	
9.8.1	TRAKTEMENTSKALE	508
9.8.1.1	Beskrywingspunt	508
9.8.2	VERVOER VAN PREDIKANTE	509
9.8.3	VERGOEDING VAN LERAARS IN PERSPEKTIEF	
9.8.3.1	Oorsig	510
9.8.3.2	Bekostigbaarheid van traktamente	512
9.8.3.3	Heronderhandeling van vergoeding	512
9.9	PREDIKANTE PENSIOENFONDS	
9.9.1	SAMESTELLING VAN DIE PENSIOENRAAD	512
9.9.2	DOELWITTE VAN DIE PENSIOENRAAD (TRUSTEES)	
9.9.2.1	Inleiding: Bestuur van die Fonds	513
9.9.2.2	Doelwitte	514
9.9.2.3	Befondsingsvlak	514
9.9.2.4	Verbetering van voordele	514
9.9.2.5	Aftreebeplanning	514
9.9.2.6	Vaste voordeel- en vaste bydraefonds	515
9.9.2.7	Versorgingsvoordeel	515
9.9.2.8	Beleggings	
(i)	Beleggingsbeleid	515
(ii)	Beleggings wat in terme van die strategie gemaak is	516
(iii)	Opbrengs en koers	516
9.9.2.9	Pensioenfondstreëls	516
9.9.2.10	Mediese ongeskiktheid	516
9.9.3	PREDIKANTE MET BESONDERE OPDRAG, TEOLOGIESE DOSENTE EN PROFESSORE	516
9.9.4	SINODALE PERSONEEL	517
D.	FONDSWERWING	517
E.	KERKWEES IN DIE HUIDIGE EKONOMIESE MILIEU	
9.10	INLEIDIING	518
9.11	VORDERINGSVERSLAG	519
9.12	WERKGROEP	519
10.	KERKORDE	
10.1	OPDRAG VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING RONDOM HERSKRYWING VAN DIE KERKORDE	
10.1.1	INLEIDEND	522
10.1.2	KERK AS VOLK VAN GOD	523
10.1.2.1	Ons is deel van die verbond	524
10.1.2.2	Ons is God se volk in God se wêreld	525
10.1.2.3	Ons is 'n volk onderweg	525

10.1.3	KERK AS HUISGESIN VAN DIE VADER	526
10.1.3.1	Ons is 'n gesin	526
10.1.3.2	Ons sorg vir mekaar	527
10.1.3.3	Ons is saam aan tafel	528
10.1.4	KERK AS LIGGAAM VAN CHRISTUS	529
10.1.4.1	Ons is een met Christus	529
10.1.4.2	Ons is diensbaar	531
10.1.4.3	Ons is gedoop	532
10.1.5	KERK AS GEMEENSKAP VAN DIE HEILIGE GEES	533
10.1.5.1	Ons het die Heilige Gees ontvang	533
10.1.5.2	Ons word deur die Gees toegerus en begelei	533
10.1.5.3	Ons aanbid en loof die Here	534
10.2	WERKSAAMHEDE VAN DIE RAAD VIR REGSADVIES	534
10.2.1	SAMESTELLING VAN DIE RAAD	535
10.2.2	VERGADERINGS VAN DIE RAAD	535
10.2.3	WERKSAAMHEDE DIE AFGELOPE TERMYN	535
10.2.4	BESONDERE SAKE WAT DIE RAAD ONDER DIE AANDAG VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING WIL BRING	536
10.2.5	SLOTWOORD	537

BYLAES

Die volgende Bylaes is in die Agenda opgeneem:

		Bladsy nr
BYLAE A1	Raamwerk vir 'n rapport insake <i>descensus</i> : Die GKSA	9 en 541
BYLAE A2	Die Gereformeerde Kerke se rapport oor die <i>descensus</i> : Prof J Buitendag	9 en 554
BYLAE A3	Die Gereformeerde Kerke se rapport oor die <i>descensus</i> : Prof JP Oberholzer	9 en 562
BYLAE B1	'n Gevraagde memorandum oor diversiteit: Dr DJC van Wyk (sr)	12 en 564
BYLAE B2	Diversiteit as 'n voorveronderstelling tot die beoefening van teologie in die Hervormde Kerk: Ds AJ Pienaar	12 en 572
BYLAE C1	Soteriologie: Hoe funksioneer die heilsgebeure werklik? Dr PB Boshoff	13 en 578
BYLAE C2	Soteriologie: Dr J Otto	13 en 582
BYLAE C3	Die implikasies van die soteriologie vir die eenheid en verskeidenheid van die Kerk: Dr MA Botma	13 en 586
BYLAE D1	Skrifbeskouing: Dr PB Boshoff	15 en 592
BYLAE D2	Memorandum oor Skrifbeskouing: Dr GJ Malan ..	15 en 595
BYLAE D3	Die Heilige Skrif is die Woord van God: Dr JH Breytenbach	15 en 599
BYLAE D4	Wat is die Bybel en hoe dit verstaan moet word: Prof AD Pont	15 en 605
BYLAE E	Vorige besluit van die Kerk oor Skrifbeskouing: 67ste Algemene Kerkvergadering	16 en 611

BYLAE F1	Opstanding: Historiese verloop van ondersoek: Dr FJ Boshoff	16 en 618
BYLAE F2	Opstanding: Dr FJ Boshoff	16 en 621
BYLAE F3	Die betekenis van die opstanding van Jesus Christus: Dr PB Boshoff	16 en 624
BYLAE F4	Die opstanding van Jesus Christus: Dr JJ Steen- kamp	17 en 627
BYLAE G	Memorandum van ooreenkoms aangegaan deur en tussen die Universiteit van Pretoria en die Neder- duitsch Hervormde Kerk van Afrika	22 en 631
BYLAE H	Voorgestelde predikanteprofiel/gemeenteprofiel ..	64 en 643
BYLAE I	Memorandum van die HCM Fourie-Vriendekring/ Stigting aan die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering	105 en 678
BYLAE J	Kommentaar oor die wysiging van Ordereël 4	193 en 695
BYLAE K	Homoseksualiteit: 'n Roetekaart vir 'n Protestant- se Kerk: Prof Y Dreyer	284 en 731
BYLAE L	Teologiese verklaring van die WARC	325 en 745
BYLAE M	Kerklike tug: Moontlike alternatiewe prosedures met betrekking tot dissipline oor bedienaars van die Woord: Dr BJ van Wyk	431 en 754
BYLAE N	NHKA (uitgesluit gemeentes en organe van by- stand): Finansiële jaarstate: 28 Februarie 2010 ...	446 en 759

BESKRYWINGSPUNTE

HFST	NR	BESKRYWINGSPUNT	OORSPRONG	BL
1	1	Skrifbeskouing: Handhawing van Nederlandse Geloofsbelydenis	Gemeente Montana-Oos	16
	2	Verwysing van opdragte aan die TKR na die Komitee vir Kerk en Teologie	Komitee vir Kerk en Teologie	17
	3	Nuwe werkwyse vir hantering van studiestukke	Komitee vir Kerk en Teologie	18
2	4	Teologiese opleiding: Beëindiging van kontrak met die UP	Gemeente Pretoria-Tuine	32
	5	Pastorale werk in gemeentes deur dosente	Kuratorium	32
	6	Voltydse pos in Kerkgeskiedenis: Ondersoek deur Kuratorium en Kommissie van die Algemene Kerkvergadering	Kommissie van die Algemene Kerkvergadering	45
	7	Teologiese Opleidingsfonds: Rente-opbrengs	Ring van Pietermaritzburg	48
	8	Teologiese Opleidingsfonds: Aanwending	Ring van Pretoria	48
	9	Teologiese Opleidingsfonds: In-sameling by wyse van deurkollektes	Kommissie van die Algemene Kerkvergadering	49
	10	Wysiging van Ordinansie 2.1.2.2: Opheffing van 'n standplaas: Betrokkenheid van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering	Raad vir Regsadvies	70
	11	Wysiging van Ordinansie 2.1.3: Beroep van predikant of proponent	Raad vir Regsadvies	72
	12	Wysiging van Ordinansie 2.1.3(i): Verlenging van tydperk voordat 'n vakante standplaas moet beroep	Ring van Pretoria-Noord	74
	13	Wysiging van Ordinansie 2.1.13.3 (i): Erkenning van ontvangs van beroepsbriewe	Kommissie van die Algemene Kerkvergadering	75
	14	Wysiging van Ordinansie 2.1.4: Bevestiging van predikante met besondere opdragte	Raad vir Regsadvies	75
	15	Wysiging van Ordinansie 2.1.13.2 Losmaking van standplaas by ooreenkoms	Raad vir Regsadvies	77

HFST	NR	BESKRYWINGSPUNT	OORSPRONG	BL
	16	Uitbreiding van Ordinansie 2.1.17: Gebruik van emeriti as pastorale hulpe en gepaardgaande wysiging van Ordinansie 2.1.9: Emeritaat	Kommissie van die Algemene Kerkvergadering	78
	17	Wysiging van Ordinansie 2.1.9: Emeritaat	Raad vir Regsadvies	81
	18	Bediening van emeritus predikante in gemeentes	Ring van Potchefstroom	82
	19	Gebruik van emeriti in gemeentes	Ring van Pietermaritzburg	83
	20	Wysiging van Akte van Losmaking aan predikant wat die land verlaat	Kommissie van die Algemene Kerkvergadering	85
	21	Wysiging van Akte van Onthefing	Kommissie van die Algemene Kerkvergadering	86
	22	Verlof van deeltydse predikante	Kommissie van die Algemene Kerkvergadering	87
	23	Gemeente: Werkgewer van predikant	Kommissie van die Algemene Kerkvergadering	88
3	24	Vredefort gemeente: Verwisseling van ring	Ring van Potchefstroom	92
	25	Waterval Boven gemeente: Verwisseling van ring	Ring van Middelburg	93
	26	Verdere hantering van die HCM Fourie Vriendekring/Stigting	Kommissie van die Algemene Kerkvergadering	108
	27	Verkiesing van dosente as lede van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering	Ring van Maquassi	116
	28	Wysiging van Ordinansie 3.10.1: Vulling van vakature van ouderlinglede op Kommissie van die Algemene Kerkvergadering	Kommissie van die Algemene Kerkvergadering	116
4	29	Wysiging van Ordinansie 4.6: Kombinasie van gemeentes	Raad vir Regsadvies	139
	30	Wysiging van Ordinansie 4.5.1 (iii): Gemeentegrense	Raad vir Regsadvies	149
	31	Studentestandplaas te Bloemfontein	Ring van Bloemfontein	176
	32	Wysiging van Ordereël 4	Lede van die Komitee vir die Studie oor die Volkskerk	177
	33	Volkskerk skriftuurlik verantwoord: Ordereël 4 word onveranderd gelaat	Lede van die Komitee vir die Studie oor die Volkskerk	183

HFST	NR	BESKRYWINGSPUNT	OORSPRONG	BL
	34	Handhawing van bewoording van Ordereël 4	Gemeente Pretoria	193
	35	Handhawing van Ordereël 4	Gemeente Potgietersrus	194
	36	Handhawing van Ordereël 4	Ring van Heidelberg	198
	37	Gespreksgeleenthede in ekumeniese en sinodale verband	Ring van Pretoria	199
	38	Wysiging van formulering visie van die Kerk	Ring van Bloemfontein	200
5	39	Liturgiese geskrifte: Nakom van gestelde riglyne	Komitee vir Kerk en Teologie	207
	40	Lees van Tien Gebooie en liefdesgebod by eredienste	Komitee vir Kerk en Teologie	207
	41	Wysiging van Ordinansie 5.1.5: Prediking in die kerklike jaar	Raad vir Regsadvies	208
	42	Vervanging van liturgiese raamwerk van die Diensboek	Gemeente Zeerust	211
	43	Wysiging van bewoording in Gesange wat verwys na Jesus se "kinders"	Gemeente Bloemfontein-Wes	219
	44	Alternatiewe Bybelvertalings	Ring van Zoutpansberg	279
	45	Homoseksualiteit: 'n Roetekaart vir 'n Protestantse kerk	Ring van Johannesburg	283
	46	Bestryding van dwelm- en drankmisbruik	Algemene Diakensvergadering	284
	47	Kommer oor situasie in die land	Ring van Potchefstroom	288
	48	Kommer oor onbeheerde misdadad	Ring van Chrissiesmeer	289
	49	Getuienis van die Kerk teen owerheid en onderdrukkende praktyke	Gemeente Bloemfontein-Wes	290
	50	Ekologiese krisis: Navorsing deur die Kerk	Ring van Lydenburg	291
6	51	Ekumene	Raad vir Ekumene	311
	52	Besluit oor apartheid	Gemeente Montana-Oos	337
	53	Besluit oor apartheid	Raad vir Ekumene	340
	54	Verwerping van apartheid	Teologiese dosente	343
	55	Behoud van standpunt oor apartheid	Di FH van der Merwe, PJ van der Merwe, P Buitendag en dr JJ Steenkamp	344
	56	Verklaring van die Teologiese Dosente oor apartheid	Dr MA Botma deur die Ring van Pretoria-Noord	344
	57	Lidmaatskap van die WARC	Ring van Potgietersrus	350
	58	Afrikaanse Protestantse Kerk	Ring van Maquassi	359
7	59	Betrokkenheid van die Kerk by Christelike Onderwys	Gemeente Bloemfontein-Wes	376

HFST	NR	BESKRYWINGSPUNT	OORSPRONG	BL
	60	Gebruik van Modkats kategese-materiaal	Ring van Lydenburg	389
	61	Wysiging van Huwelikswet	Ring van Chrissiesmeer	417
	62	Bevordering van huisgodsdien	Ring van Bloemfontein	418
8	63	Wysiging van Ordinansie 8: Dis- sipline	Raad vir Regsadvies	421
	64	Wysiging van reglemente vir die prosedure by die ondersoek van 'n klag	Raad vir Regsadvies	432
	65	Toepassing van tug op 'n krea- tiewe en positiewe manier	Ring van Bronkhorst- spruit	441
9	66	Begroting tydens Algemene Kerk- vergadering	Ring van Maquassi	468
	67	Heffings	Ring van Krugersdorp	474
	68	Kontrak met eksterne ouditeure	Ring van Pretoria-Wes	487
	69	Kerkgeld vir Kerkwerk	Ring van Krugersdorp	504
	70	Beskikbaarheid van traktement- skale	Ring van Maquassi	508
10	71	Wysiging van Ordinansie 3.8.3(x)(c)	Raad vir Regsadvies	538

AGENDA

vir die

NEGE EN SESTIGSTE ALGEMENE KERKVERGADERING

van die

NEDERDUITSCH HERVORMDE KERK VAN AFRIKA

wat sitting neem te PRETORIA

in die

KERKGEBOU VAN DIE GEMEENTE WONDERBOOM

vanaf

SONDAG 26 SEPTEMBER 2010

REGISTRASIE

- * Vanaf 15:00 tot 17:30 op Sondag 26 September 2010 word registrasie van afgevaardigdes afgehandel in die lapa van gemeente Wonderboom. Afgevaardigdes moet asseblief teen 18:00 klaar wees met registrasie.
- * Vanaf 17:30 tot 18:15 neem afgevaardigdes hulle plekke in die kerkgebou vir die amptelike opening in. Die amptelike opening begin om 18:30.
- * Alle dienaars van die Woord dra 'n toga by die openingsgeleentheid.

AMPTELIKE OPENING: SONDAG 26 SEPTEMBER 2010 OM 18:30

'n Program van die aand se verrigtinge met meer besonderhede word in die lêers van afgevaardigdes geplaas en sal ook by die kerkdeure beskikbaar wees.

1. OPENINGSREDE

Prof TFJ Dreyer

2. VERWELKOMING

Prof TFJ Dreyer

3. **GROETEBOODSKAPPE**

Die aankondiging oor groeteboodske word deur die voorsitter, prof TFJ Dreyer, hanteer.

4. **HCM FOURIE EREPENNING**

Die oorhandiging van die HCM Fourie erepenning word behartig deur die voorsitter van die Kuratorium, dr J Otto.

5. **EREPENNING VIR BESONDERE DIENSLEWERING**

Die oorhandiging van die erepenning vir besondere dienslewering word behartig deur die voorsitter van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering, prof TFJ Dreyer.

6. **BEDANKINGS**

Prof TFJ Dreyer

7. **VERVERSINGS**

Verversings word in die lapa bedien.

---oOo---

MAANDAG: 27 SEPTEMBER 2010 OM 09:00

1. OPENING

Dr DJC van Wyk (jr), visevoorsitter van die uittredende Kommissie van die Algemene Kerkvergadering, open die vergadering met Skriflesing, gebed en samesang.

2. VERWELKOMING

Die voorsitter van die uittredende Kommissie van die Algemene Kerkvergadering, prof TFJ Dreyer, doen die verwelkoming.

3. MOSIES

'n Mosie van roubeklag met die afsterwe van dienaars van die Woord, ampsdraers en lidmate wat sedert die 68ste Algemene Kerkvergadering oorlede is, word deur die voorsitter gestel.

4. SAMESTELLING EN KONSTITUERING

4.1 Geloofsbriewe

- * Afgevaardigdes ontvang 'n lys met die name van persone wat op Sondag 26 September 2010 geregistreer het, wanneer die vergadering saal binnegegaan word op Maandag 27 September 2010.
- * Die kommissie vir geloofsbriewe se verslag oor die geloofsbriewe word behandel nadat die name van afgevaardigdes wat op Maandag 27 September geregistreer het, aan die vergadering voorgehou is.
- * Die besware teen geloofsbriewe, indien enige, word behandel.
- * Die vergadering word volgens Ordinansie 3.8.1 wettig saamgestel uit die volgende:
 - (i) diensdoende predikante in gemeentes, predikante met 'n besondere opdrag, beroepafwagtende predikante en teologiese dosente
 - (ii) een ouderling afgevaardig deur elke kerkraad
 - (iii) die Administrateur met adviserende stem
 - (iv) twee afgevaardigde diakens van die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering met adviserende stem
 - (v) emeriti en proponente met spreekreg.

5. VERKIESING VAN PREDIKANTSLEDE VAN DIE KOMMISSIE VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING

In terme van Ordinansie 3.8.3(vi) kies die vergadering uit die aanwesige predikante

- * 'n voorsitter en skriba waarna die vergadering met sy werksaamhede begin
- * 'n visevoorsitter en viseskriba
- * twee verdere lede
- * 'n sekonduslid vir elke predikantslid.

Die volgende Ordinansies word in ag geneem:

Ordinansie 3.8.3(vii) wat soos volg lui:

"Die Algemene Kerkvergadering sien toe dat van die ses predikantslede op die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering minstens twee gemeentepredikante is".

Ordinansie 3.10.1(ii) wat soos volg lui:

"Met die oog op rotasie dien geen ampsdraer vir langer as twee termyne aaneen op die Kommissie nie".

Prof E van Eck, ds AC Kuyper, oudle FH Geyser en JH Steyn se termyne verstryk en is nie weer verkiesbaar nie. Prof TFJ Dreyer emeriteer in Desember 2011.

6. BESPREKING VAN DIE TEOLOGIESE INHOUD VAN DIE OPENINGSREDE

Die vergadering bespreek die teologiese inhoud van die openingsrede van prof TFJ Dreyer onder leiding van die visevoorsitter van die uittredende Kommissie van die Algemene Kerkvergadering, dr DJC van Wyk (jr).

7. GOEDKEURING VAN DIE REGLEMENT VAN ORDE

Die Reglement van Orde soos opgeneem in die agenda word deur die uittredende Kommissie van die Algemene Kerkvergadering voorgehou vir goedkeuring.

8. VERKIESING VAN DIE OUDERLINGLEDE VAN DIE KOMMISSIE VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING

Volgens Ordinansie 3.8.3(vi)(b) word uit die aanwesige ouderlinge

- * nege lede
- * nege sekundi wat om die beurt gebruik kan word.

Soos in die verlede, beveel die uittredende Kommissie van die Algemene Kerkvergadering aan dat die ouderlinglede later in die vergadering, sodra hulle meer bekend geraak het, verkies word.

9. NOTULE VAN DIE VERGADERING

Die notule word soos volg beskikbaar gestel tydens die oggend teepouse en sal vir goedkeuring gestel word net na die middagete:

Datum	Notule
Dinsdag 28 September	Aandsitting van 26 September; oggend- en middagsitting van 27 September.
Woensdag 29 September	Aandsitting van 27 September, oggend- en middagsitting van 28 September.
Donderdag 30 September	Aandsitting van 28 September, oggend- en middagsitting van 29 September.
Vrydag 31 September	Aandsitting van 29 September, oggend- en middagsitting van 30 September.
Saterdag 1 Oktober	Aandsitting van 30 September, oggend- en middagsitting van 31 September.

Die notule sal by behandeling as gelese beskou word. ***Alle lede van die vergadering is verantwoordelik vir die korrektheid van die notule.***

Slegs inhoudelike regstellings aan die notule sal ter vergadering gedoen word. Afgevaardigdes word versoek om ***spelfoute en redaksionele regstellings skriftelik by die notulehouers in te handig.***

10. BENOEMINGS DEUR DIE KOMMISSIE VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING

Die uittredende Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het in terme van die Reglement van Orde punt 3 die volgende benoemings gemaak:

10.1 **Notulehouers**

Dr SP Pretorius, mev Karen Breedts, die skriba, viseskriba en Administrateur.

10.2 **Ordekommissie**

Ouderlinglede van die uittredende Kommissie word benoem om as Ordekommissie te ageer onder sameroeperskap van oudl JFP Engelbrecht. Nuutverkose ouderlinglede sal in die loop van die vergadering met dié taak behulpsaam wees.

10.3 **Formuleringskommissie**

Die Formuleringskommissie word soos volg saamgestel:

- * Dr GC Lindeque (sameroeper)
- * Dr FJ Labuschagne
- * Dr GJ Malan
- * Dr CJ Beukes
- * Dr WA Dreyer
- * Ds CEC Hertzog
- * Ds L Geel
- * Dr C Pretorius

10.4 **Rekenaardeskundiges**

Die volgende rekenaardeskundiges word gebruik:

- * Mnr C Joubert (sameroeper)
- * Ds DJ du Toit
- * Ds NJS Steenekamp

10.5 **Behartiging van elektroniese stemproses**

Ds EG Fourie, ds TF Dreyer (jr) (Wapadrant) saam met personeel van die Administrateur.

10.6 **Afkondigings**

Span 1: Ds JT Manders
Ds JM Bevolo-Manders
Ds JM van Staden (Gaborone)

Span 2: Ds C Manders
Ds M du Plessis-Manders
Ds JM van Staden (Montana)

10.7 **Die vergadering besluit oor die benoemings.**

11. **SITTINGSURE**

Die volgende sittingsure word aanbeveel:

Oggendsitting	08:30 - 13:00	-	met teepouse 10:45 - 11:15
Middagsitting	14:30 - 17:45	-	met teepouse 15:45 - 16:15
Aandsitting	19:00 - 21:00		
Saterdag	08:30 - 13:00		

Die oggendsitting op Maandag 27 September 2010 begin om 09:00.

Die vergadering bepaal die sittingsure.

---oOo---

Hoofstuk 1

Belydenis

69ste Algemene Kerkvergadering

1. BELYDENIS

1.1 **BESLUIE VAN DIE 68STE ALGEMENE KERKVERGADERING**

1.1.1 **BELYDENISAANGELEENTHEDE: BESLUIE VAN DIE 68STE ALGEMENE KERKVERGADERING: OPDRAGTE AAN DIE TUSSEN KERK-LIKE RAAD (TKR)**

Die TKR is versoek om te werk aan 'n eietydse vertaling van die belydenisskrifte, die vertaling van die *descensus* in die *Apostolicum* en *Athanasianum* en die beste vertaling van die sinsnede in die geloofsbelijdenis van Nicéa, "die lewe van die toekomstige eeu". Die studieresultate moes aan die 69ste Algemene Kerkvergadering voorgelê word.

Die besluite is aan die TKR deurgegee. Daar is egter nie die afgelope drie jaar vordering met die uitvoering van die opdrag gemaak nie. Die Gereformeerde Kerke het in eie geledere studie gedoen oor die *descensus* in die *Apostolicum*.

AANBEVELING

- 1. Aangesien die opdragte op die agenda van die TKR is, word dit gekontinueer.**

1.2 **VERTALING VAN *DESCENSUS*: NAVRAAG VAN DIE TKR; STUDIE DEUR DIE GEREFORMEERDE KERKE (GKSA)**

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het by geleentheid navraag van die TKR ontvang oor die beplande proses vir die hervertaling van die belydenisskrifte, meer spesifiek oor die bewoording vir die *descensus* in die *Apostolicum*. In die Diensboek is die weergawe telkens "... ter helle neergedaal". Daar was onsekerheid oor die besluit van die Kerk en dié spesifieke formulering.

Die Kommissie het vasgestel dat daar tydens die 64ste Algemene Kerkvergadering by die aanvaarding van die hersiene Diensboek, besluit is om die vertaling "ter helle neergedaal" in die Diensboek in te skryf.

Die Kommissie het ook kennis geneem van 'n rapport wat van die Gereformeerde Kerke ontvang is oor studie wat oor die *descensus* gedoen is en wat voor die GKSA se deputate gelê is vir bekragtiging. Die rapport het by die Algemene Sinode van die Gereformeerde Kerke in Januarie 2009 gediën. Die Nederduitsch Hervormde Kerk is vooraf versoek om die werkstuk te beoordeel en kommentaar te lewer.

Die rapport van die GKSA is na proff J Buitendag en JP Oberholzer deurgegee vir kommentaar. Die kommentaar is na die GKSA gestuur en groot waardering is daarvoor betuig. Die finale voorstelle van die Gereformeerde Kerke sal na al die susterkerke gestuur word. By die volgende Algemene Sinodesitting van die GKSA word finaal oor die saak besluit. Die GKSA is versoek om die Nederduitsch Hervormde Kerk in die toekoms by die studie te betrek.

Die rapport van die GKSA en kommentaar van proff Buitendag en Oberholzer is opgeneem in **BYLAE A**. Die dokumente is ook na die Komitee vir Liturgiese Geskrifte deurgegee.

Navraag oor die vordering met die spesifieke vertalingswerk deur die Kerk is ook deur prof D Britz en dr FJ Boshoff gedoen.

AANBEVELING

- 1. Vir kennisname en bespreking.**
- 2. Die TKR word versoek om die finale voorstelle van die GKSA oor *descensus* te neem as vertrekpunt vir sy studie oor die aangeleentheid.**

1.3 RAAD VIR KERK EN WÊRELD

1.3.1 VERSLAG VAN DIE RAAD VIR KERK EN WÊRELD

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het 'n Raad vir Kerk en Wêreld saamgestel met twee komitees, te wete Kerk en Teologie en Etiese Sake. Dr GJ Malan is as voorsitter en ds GJM Wolmarans as sekretaris van die Raad vir Kerk en Wêreld verkies. Drr Malan en AJ Groenewald is onderskeidelik as voorsitter en sekretaris van die Komitee vir Kerk en Teologie verkies. Na die vertrek van dr Groenewald na Skotland, is ds LJ Strauss as sekretaris verkies. Ds GJM Wolmarans en dr WJ Coetzer is onderskeidelik as voorsitter en sekretaris van die Komitee vir Etiese Sake verkies.

AANBEVELING

- 1. Vir kennisname.**

1.3.2 VERSLAG VAN DIE KOMITEE VIR KERK EN TEOLOGIE

1.3.2.1 Inleidend

Die Komitee vir Kerk en Teologie het tevore onder die Raad vir Pasto-

raat en Presbiteraat geressorteer. Die 68ste Algemene Kerkvergadering het besluit dat die opdragte van die 67ste Algemene Kerkvergadering oor die studie en gesprek oor die belydenis van Jesus se opstanding, die eietydse vertaling van die belydenisskrifte en die studie oor die vertaling van *descensus* in die *Apostolicum en Athanasianum* wat nie aandag gekry het nie, voortgesit moet word. Die taak is aanvanklik aan die Komitee vir Kerk en Teologie opgedra maar later aan die TKR gegee vir afhandeling.

Die Algemene Kerkvergadering het die komitee se funksionering en taake soos volg geformuleer:

- * Die komitee volg 'n soortgelyke werkwyse as wat gevolg is met die daarstelling van die Kerkorde.
- * Die Komitee vir Kerk en Teologie kan
 - ** sake oor teologie en kerklike praktyk identifiseer en prioritiseer
 - ** studiestukke van spesialiste op daardie terreine aanvra
 - ** die studiewerk deurgee vir kommentaar aan ouderlingevergaderings, ringsvergaderings, rade en werkgroepe
 - ** kommentaar verwerk vir 'n tweede rondte van bespreking en kommentaar en beskrywingspunte ontvang en formuleer vir die volgende Algemene Kerkvergadering.

Ten spyte daarvan dat lede van die komitee uiteenlopende sienings oor teologiese aangeleenthede het, het die komitee hom voorgeneem om eendragtig saam te werk en deur debatvoering eenvormige standpunte te probeer bereik. Aan die einde van die termyn kan die komiteeledes daarvan getuig dat die gesprekvoering goed was en die termyn vrugbaar, alhoewel die Komitee besef dat daar eintlik nog maar net 'n klein begin met die werk gemaak is.

1.3.2.2 **Opdragte wat ontvang is vanaf die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering**

Die komitee het vanaf die Kommissie opdragte ontvang oor Skrifbeskouing en die studie oor die skuldbelydenis ten opsigte van apartheid, die standpunte van die Kerk oor ekumene, lidmaatskap van ekumeniese liggame en "politieke teologieë".

(i) **Skrifbeskouing**

Die memorandum van die 67ste Algemene Kerkvergadering oor Skrifbeskouing sowel as dr GJ Malan se werkstuk oor dieselfde saak, moes evalueer en indien nodig hersien word en opnuut na die Kerk deurgegee word vir bespreking. Die dokument van die TKR wat in 1989 die lig

gesien het, moes saam met die genoemde dokumente gebruik en verwerk word.

(ii) **Studie oor belydenisaangeleenthede**

Die volgende studie moes deur die komitee voortgesit word:

- * Studie en gesprek oor die opstanding van Jesus.
- * Die eietydse vertaling van die belydenisskrifte.
- * Die studie oor die vertaling van *descensus* in die *Apostolicum* en *Athanasianum*.

(iii) **Versoenende verskeidenheid**

Die studie oor versoenende verskeidenheid moes voortgesit word. Die memorandum in die agenda van die 68ste Algemene Kerkvergadering moes as basis dien en 'n finale dokument moes beskikbaar gestel word vir bespreking by die 69ste Algemene Kerkvergadering met die oog op besluitneming.

(iv) **Studie oor Apartheid**

Studie oor apartheid word voortgesit.

(v) **Standpunt van die Kerk oor skuldbelydenis oor apartheid**

Ter uitvoering van die besluit van die 68ste Algemene Kerkvergadering oor beskrywingspunte 72 en 83 dat daar wye en omvattende studie deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering gedoen word oor die standpunte van die Kerk in die verlede oor ekumene en lidmaatskap van ekumeniese organisasies met die oog op evaluering, inligting en debatstimulering, is dit aan die komitee opgedra om die studie oor "politieke teologieë" soos apartheid, moderne demokrasie en ander politieke stelsels voort te sit.

1.3.2.3 **Sake deur die komitee self geïdentifiseer en geprioritiseer**

(i) **Soteriologie en ekklesiologie**

Studiestukke van spesialiste oor hierdie onderwerpe is aangevra en word aan die Algemene Kerkvergadering voorgelê.

1.3.2.4 **Sake waaraan aandag gegee is op versoek van die Kommissie en ander rade**

(i) **Diversiteit**

Kommentaar wat aangevra is oor die werkstuk van prof TFJ Dreyer en die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering oor diversiteit in die

Kerk, is na die Raad vir Pastoraat en Presbiteraat deurgestuur vir verwerking.

(ii) ***Religious Freedom Charter***

Dr WA Dreyer het versoek dat die komitee die bogenoemde dokument bestudeer en die Kerk van advies daaroor te bedien. Dr Dreyer het op versoek van die komitee 'n memorandum daaroor ingedien. Na bespreking van sy memorandum sou ook 'n memorandum van prof PJ van der Merwe aangevra word.

1.3.2.5 **Uitvoering van die onderskeie opdragte, versoeke en eie studie-werk**

(i) ***Vergaderings, verslagdoening aan die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering, memoranda, aanvra van kommentaar en bosberaad***

Die komitee het vier vergaderings en 'n bosberaad gehou. Daar is gereeld aan die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering en die Raad vir Kerk en Wêreld verslag gedoen. Daar is gepoog om memoranda wat aangevra is, so kort moontlik te stel. 'n Beperking van 2 000 woorde is as riglyn gestel. Die memoranda (behalwe die memorandum oor diversiteit) saam met 'n evalueringslys, is beskikbaar gestel in die Kerk.

AANBEVELING

1. Vir kennisname.

1.3.2.6 **Opdragte uitgevoer**

(i) ***Diversiteit***

Dr DJC van Wyk (sr) en ds AJ Pienaar het memoranda geskryf wat opgeneem is in **BYLAE B**. Dit is onderskeidelik betitel: *'n Gevraagde Memorandum oor diversiteit* en *Diversiteit as 'n voorveronderstelling tot die beoefening van teologie in die Hervormde Kerk*. Die memoranda kon nie betyds aan die Raad vir Pastoraat en Presbiteraat deurgegee word vir kommentaar nie, maar is tydens die bosberaad van 13 tot 15 April 2010 bespreek. By dié geleentheid is die memorandum van dr MA Botma oor *Die implikasie van die soteriologie vir die eenheid en verskeidenheid van die kerk* ook bespreek. Die memorandum van dr Botma is saam met die ander memoranda oor soteriologie opgeneem in **BYLAE C**.

Die bespreking van die bogenoemde memoranda het aanleiding gegee tot die formulering van beskrywingspunte oor liturgiese vryhede wat tans in gemeentes voorkom, die lees van die Wet en belydenis tydens eredienste en skadelike groepvorming in die Kerk.

Lede van die komitee het op 27 April 2010 deelgeneem aan die gesprekke en as inleiers opgetree by die Aktualiteitsdag wat deur die HTK in opdrag van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering gereël is.

AANBEVELING

1. Die memoranda word bespreek.

(ii) Soteriologie en ekklesiologie

Twee memoranda oor soteriologie en een oor ekklesiologie is na gemeentes en ander belanghebbendes in die Kerk uitgestuur sonder aanduiding wie die skrywer is. Die kommentaar wat ontvang is, is deur die sameroepers van die onderskeie subkomitees verwerk.

Die volgende memoranda word ingesluit in **BYLAE C**:

- * Soteriologie: Hoe funksioneer die heilsgebeure werklik?
Dr PB Boshoff
- * Soteriologie
Dr J Otto
- * Die implikasies van die Soteriologie vir die eenheid en verskeidenheid van die Kerk
Dr MA Botma

Dr Botma se tese is dat daar 'n sentrum in die verkondiging is, maar dat daar ook diversiteit is. Die sentrum is dat Jesus Christus die gekruisigde en opgestane Heer is. Diversiteit is egter ook 'n gegewene omdat daar ook in die Nuwe Testamentiese Kanon 'n verskeidenheid is. Hierdie tese het aanklank by die komitee gevind. Dit stem ooreen met dr PB Boshoff se opvatting dat geloof nie bloot instemming is met 'n aantal geloofspunte nie, maar 'n leefwyse in die navolging van Christus.

Die subkomitee wat die kommentaar van ouderlingevergaderings verwerk het, is oortuig dat die inhoud van die memoranda oor die soteriologie saambindend vir die Kerk is.

AANBEVELING

1. Die verslae oor soteriologie en ekklesiologie word bespreek.
2. Daar word gelet op die implikasies soos gestel in die memorandum van dr MA Botma.

(iii) Versoenende verskeidenheid

Die komitee het nie uitvoering aan die opdrag gegee om die memorandum in die agenda van die 68ste Algemene Kerkvergadering as basis vir verdere studie te gebruik en 'n finale dokument met die oog op bespreking en besluitneming aan die 69ste Algemene Kerkvergadering voor te lê nie. Die memoranda oor diversiteit is 'n gedeeltelike uitvoering van die opdrag.

AANBEVELING

1. Vir bespreking.

(iv) Skrifbeskouing

Die komitee het 'n ander werkwyse gevolg as om slegs die memorandum in die agenda van die 67ste Algemene Kerkvergadering en dr GJ Malan se publikasie te evalueer, te hersien en deur te gee vir bespreking. Die 1989 TKR dokument is ook nie bestudeer nie.

Omsendbrief 4/2008 vanaf die Kommissie gerig aan gemeentes en predikante, het verslag gedoen oor die strategiese beplanningssessie van Januarie 2008 waar kennis geneem is van persepsies en onsekerhede van lidmate oor 'n verskeidenheid sake. Die Kommissie gee in die omsendbrief sy voorneme te kenne om studie oor daardie sake te doen en die resultate en ondersteunende studiemateriaal aan die wyer Kerk deur te gee vir gesprekvoering en kommentaar tot op lidmaatvlak ten einde groter rustigheid te bring.

Die onderwerpe is soos volg gelys:

- * Diversiteit
- * Skrifbeskouing
- * Kerkbeskouing
- * Volkskerk
- * Die ekumeniese betrokkenheid van die Kerk.

Omsendbrief 14/2008 is gedurende Maart 2010 namens die komitee aan alle predikante, ouderlingevergaderings en gemeentelede, ringsvergaderings, ringskomitees vir predikante en die Dosentevergadering uitgestuur. Daarin is memoranda oor die onderwerpe van Skrifbeskouing, soteriologie en die implikasies van die soteriologie vir eklesiologie en die eenheid van die Kerk gevra. 'n Vraelys waarop kommentaar gelewer kon word, is saamgestuur.

Slegs 33 gemeentes het reageer. Die twee uitstaande sake waaroor terugvoering ontvang is, is dat die taalgebruik te hoog is en dat dit nie die Kerk se manier is om vraelyste waarop persentasie van instemming met memoranda aangetoon word, as basis vir besluitneming te gebruik nie. Die vraelyste se bedoeling was egter nie om as steekproewe gemik op 'n demokratiese besluitneming nie, maar was 'n poging om die stemme in die Kerk te bepaal.

Kommentaar op die memoranda oor Skrifbeskouing en op dr GJ Malan se boekie *Om die Bybel (beter) te verstaan*, is telkens aangevra. Reeds op 10 Desember 2008 en so laat as 11 Februarie 2010.

In reaksie op Omsendbrief 4/2008 het prof AD Pont (emeritus) 'n rensensie oor die publikasie van dr Malan ingedien. Hy is versoek om dit te verwerk tot 'n memorandum.

Die volgende memoranda is uitgestuur en die kommentaar van ouderlingevergaderings daarop, is deur die subkomitee vir Skrifbeskouing verwerk:

- * Skrifbeskouing
Dr PB Boshoff
- * Memorandum oor Skrifbeskouing
Dr GJ Malan
- * Die Heilige Skrif is die Woord van God
Dr JH Breytenbach
- * Wat is die Bybel en hoe dit verstaan moet word
Prof dr AD Pont.

Die memoranda is opgeneem in **BYLAE D**.

AANBEVELING

- 1. Die verslag oor Skrifbeskouing word bespreek.**
- 2. Die komitee spreek sy teleurstelling uit oor die gebrek aan**

insette van die dosente van die Kerk. Geen kommentaar op enige memorandum wat aan die dosente gestuur is, is ontvang nie.

BESKRYWINGSPUNT 1: MONTANA-OOS

SKRIFBESKOUIING: HANDHAWING VAN NEDERLANDSE GELOOFSBELYDENIS

Die Kerk volstaan met sy Skrifbeskouing soos uiteengesit in die Nederlandse Geloofsbelydenis, Artikels 2 tot 7.

Dr JJ Steenkamp stel die beskrywingspunt wat nie deur die ringsvergadering ondersteun is nie.

Die vorige besluit van die Kerk oor Skrifbeskouing is opgeneem in **BYLAE E**.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

(v) Studie en gesprek oor die opstanding van Jesus

Dr FJ Boshoff se memorandum oor die agtergrond en hantering van die onderwerp deur die Algemene Kerkvergadering tot op datum en twee ander memoranda oor die onderwerp, is uitgestuur sonder aanduiding wie die skrywer is.

Die kommentaar van ouderlingevergaderings is deur die sameroepers van die onderskeie subkomitees verwerk.

Die volgende memoranda is opgeneem in **BYLAE F**:

- * Opstanding: Historiese verloop van ondersoek
Dr FJ Boshoff
- * Opstanding
Dr FJ Boshoff
- * Die betekenis van die opstanding van Jesus Christus
Dr PB Boshoff

- * Die opstanding van Jesus Christus
Dr JJ Steenkamp.

AANBEVELING

1. Die verslae oor die opstanding word bespreek.

(vi) ***Die eietydse vertaling van die belydenisskrifte***

BESKRYWINGSPUNT 2: KOMITEE VIR KERK EN TEOLOGIE

**VERWYSING VAN OPDRAGTE AAN DIE TKR NA DIE KOMITEE
VIR KERK EN TEOLOGIE**

Die opdragte oor die eietydse vertaling van die belydenisskrifte en die studie oor *descensus* in die *Apostolicum* en *Athanasianum* sowel as die skryf van 'n eietydse belydenisskrif, word aan die Komitee vir Kerk en Teologie opgedra.

Motivering

Die opdragte kom al oor etlike jare en geniet nie aandag nie. Ook die TKR het die afgelope werktermyn niks aan die opdrag gedoen nie. Baie besware teen die belydenisskrifte duik gereeld op sonder dat daar daadwerklik en gestruktureerd daaraan aandag gegee word.

Dr GJ Malan stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

(vii) ***Studie oor apartheid***

Die opdrag is later deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering na ander rade verwys.

AANBEVELING

1. Vir kennisname.

(viii) **Standpunt van die Kerk oor skuldbelydenis oor apartheid**

Die opdrag is later deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering na ander rade verwys.

AANBEVELING**1. Vir kennisname.**(ix) **Religious Freedom Charter**

Die taak is deur die Komitee vir Etiese Sake afgehandel sonder dat die komitee daaraan aandag hoef te gee.

AANBEVELING**1. Vir kennisname.****BESKRYWINGSPUNT 3: KOMITEE VIR KERK EN TEOLOGIE****NUWE WERKWYSE VIR HANTERING VAN STUDIESTUKKE**

'n Nuwe werkwyse vir verspreiding en terugvoer van/oor alle studiestukke en memoranda word geïmplementeer. Koördinering word deur ringskommissies gedoen deur die aanwys van 'n Ringskomitee vir Studiestukke. Elke ringsgemeente benoem 'n ouderling wat op gemeentevlak daarvoor verantwoordelikheid aanvaar. Die ringskomitee sien toe dat elke ouderlingevergadering of kerkraad in die ring deeglik aandag aan alle studiestukke en memoranda gee en daaroor kommentaar lewer.

Motivering

Die ervaring van die Komitee vir Kerk en Teologie soos ook die geval met ander rade en komitees, is dat daar weinig of geen kommentaar deurgegee word soos aangevra nie. Dit is ook die komitee se oortuiging dat die studiemateriaal deur baie min ouderlingevergaderings hanteer word. Die ringskomitee kan selfs toesien dat langer memoranda se essensie kortliks aan ouderlingevergaderings deurgegee word.

Die klage van ouderlingevergaderings in die verlede was dat hulle nie ingelig word oor die werksaamhede van rade en komitees nie. Daar

word gepoog om in dié behoefte te voorsien, maar ouderlingevergaderings en liggame vir wie kommentaar gevra word, werk nie saam nie.

Dr GJ Malan stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

- 1. Vir bespreking en besluit.**

---oOo---

Hoofstuk 2

Amppte

69ste Algemene Kerkvergadering

2. AMPTE

2.1 DIENAARS VAN DIE WOORD

2.1.1 OPLEIDING EN VORMING VAN DIENAARS VAN DIE WOORD

2.1.1.1 **Verslag van die Kuratorium vir Teologiese Opleiding**

(i) **Opdrag**

Die Kuratorium het in terme van die Kerkorde, Ordinansie 2.1, onder andere die opdrag om opsig te hou oor die onderrig deur teologiese dosente en oor die vordering en gedrag van teologiese studente van die Kerk. Verder ook om die Raad van Finansies te adviseer oor finansiële hulp aan studente van die Kerk en die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering oor aangeleenthede wat die opleiding raak.

Ordinansie 2.1.1(ii) spel die werkopdrag volledig uit. Die Kuratorium het deurlopend aandag daaraan gegee.

(ii) **Besluite van die 68ste Algemene Kerkvergadering**

Die volgende besluite is geneem tydens die 68ste Algemene Kerkvergadering:

Die Hervormde Dosentevergadering kry opdrag om in oorleg met die Kuratorium en die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering

- * die gunstigste moontlike posisie vir die Kerk se teologiese opleiding by die Universiteit van Pretoria te beding met die oog op die termyn vanaf 1 Januarie 2010 en verder
- * die belang van die vak Kerkgeskiedenis in die Fakulteit onverkort te handhaaf (dieselfde geld Sendingwetenskap wanneer prof Van der Merwe in 2009 emeriteer)
- * in die lig van die finansiële moontlikhede, hierdie saak in die nuwe kontrak te verreken
- * die uitbouing van die Hervormde Teologiese Kollege (HTK) aan die Universiteit van Pretoria te implementeer en te bestuur.

(iii) **Wersaamhede**

Die Kuratorium rapporteer soos volg:

(a) Nuwe kontrak

Die nuwe kontrak met die Universiteit van Pretoria is beding en word aan die 69ste Algemene Kerkvergadering vir kennisname voorgelê. Drr GC Lindeque en J Otto was namens die Kuratorium betrokke by die onderhandelinge.

Die volgende is van belang oor die nuwe kontrak:

- * Die nuwe kontrak is 'n oop-einde ooreenkoms en is daarom nie aan 'n termyn gekoppel nie. 'n Drie jaar tydperk word voorsien indien een van die twee partye die ooreenkoms wil opskort.
- * Daar is beding vir vyf poste vir Hervormde dosente.
- * Die HTK word by die Universiteit geakkrediteer en deur die HTK ook AIM.
- * Die nuwe kontrak stel dat dosente "na oorleg" met die Kerk aangestel word. Dit is 'n verandering van die vorige kontrak se "in oorleg".
- * Die vyf poste is nie gekoppel aan spesifieke departemente nie en sal gevul word na aanleiding van die Universiteit se behoeftes aan die Fakulteit.

Vergelyk **BYLAE G**.

(b) Vakante pos

Die Kerkgeskiedenispos is steeds 'n deeltydse pos, steeds gesetel by die Universiteit en nie by die HTK nie. Die behoefte by die Fakulteit was egter in die Departement Godsdiens- en Sendingwetenskap en nie in die Departement Kerkgeskiedenis nie. Die kandidaat wat deur die Kuratorium vir die pos voorgestel is en deur die Universiteit aangestel is, het egter nie die benoeming aanvaar nie. Met die aanstelling van prof Buitendag as Dekaan, het die situasie weer verander en het die Kuratorium besluit om met die Nederduitse Gereformeerde Kerk te onderhandel oor 'n ander verdeling van poste, met as moontlikheid 'n Hervormde dosent wat vanaf die einde van 2010 'n Dogmatiekpos vul.

(c) Kerkgeskiedenis

Die nuwe kontrak skep steeds die moontlikheid vir die Kerk om die belang van Kerkgeskiedenis by die Universiteit onverkort te handhaaf, maar op die Kerk se rekening. Een saak wat deeglike besinning gaan vra, is die Universiteits se aandrang op diversiteitsposte. Die druk gaan

al hoe meer op die Kerk wees om voorkeur te gee aan vroue en mense van kleur as dosente.

(d) Uitbouing van die HTK

Die HTK se uitbouing sal in die volgende termyn meer aandag moet geniet aangesien die situasie by die UP na al die aanstellings nou gestabiliseer het. Die verhouding tussen die Kuratorium en die HTK sal ook noukeurig bepaal moet word.

(e) Vergaderings

Naas die 12 gewone vergaderings, het die Kuratorium ook ses buitengewone vergaderings gehou. Tydens die gewone vergaderings is die standaard werk van die Kuratorium hanteer. Dit sluit in die hantering van verslae van die beurskomitee, nagraadse beurskomitee, die keurkomitee en die dosentevoogde. Tydens buitengewone vergaderings is aandag gegee aan die verklaring deur die dosente, 'n klag deur die studente en die aanstellings by die Universiteit.

(f) 100-jarige bestaan van die Kuratorium

In hierdie termyn is die 100-jarige bestaan van die Kuratorium gedenk. Prof JP Oberholzer het op versoek die 100 jaar se geskiedenis van die Kuratorium nagevors en in die vorm van 'n kroniek geskryf. Die Kuratorium het die HTS versoek om die publikasie te behartig by wyse van 'n Supplementum. Die HTS redaksie sal die publikasie redaksioneel versorg en keur, en die kopiereg en verantwoordelikheid neem. Die Kuratorium is prof JP Oberholzer baie dank verskuldig vir die deeglike, omvattende werk wat hy gedoen het om 'n voortreflike produk die lig te laat sien. Daarmee saam het 'n besondere artikel in *Konteks* (met prof Oberholzer as subredakteur) verskyn en gemeentes is versoek om die eerste Sondag in September 2009 te dink aan die teologiese opleiding en die taak van die Kuratorium.

(g) Prestasie en dankbetuiging

'n Besondere prestasie is deur prof J Buitendag behaal. Hy is aangestel as dekaan van die gesamentlike Fakulteit. Dit lei 'n nuwe era in by die Fakulteit Teologie aan die UP. Langs hierdie weg word gelukwense aan Prof Buitendag betuig.

Dank en waardering word aan lede van die Kuratorium betuig vir toegewyde werk gedurende die termyn.

(iv) **Samestelling**

Die Kuratorium is soos volg saamgestel:

Prof APB Breytenbach
 Ds L Geel
 Prof PA Geyser
 De WJJ Kok
 Dr GC Lindeque - Visevoorsitter
 Dr J Otto - Voorsitter
 Dr BJ van Wyk
 Mnr JF Viljoen - Sekretaris

Die volgende lede het as adviserende lede sitting geneem:

- * Hervormde dosente aan die Fakulteit Teologie UP
- * Hoof HTK
- * Hoof AIM

Op uitnodiging met spreekreg:

Dr SM de Beer
 Ds MJ Slabbert

AANBEVELING

1. Die vergadering kies 'n Kuratorium in terme van Ordinansie 3.8.3(x)(a) van die Kerkorde wat uit sewe persone bestaan, van wie minstens vyf predikante moet wees, met inagneming van Ordinansies 3.8.3(xi) wat bepaal dat die Algemene Kerkvergadering toesien dat lede van sy Kommissie sover moontlik nie op rade of komitees benoem word nie. Ordinansie 2.1.1.1(a) in terme van sekundi, word ook in ag geneem.
2. Die Kuratorium word bedank vir die besondere werk wat gelewer is die afgelope termyn. In die besonder word dank betuig aan dr J Otto (voorsitter) en mnr JF Viljoen (sekretaris) vir uitmuntende werk ten behoeve van die Kuratorium.

2.1.1.2 Teologiese opleiding aan die UP

(i) Inleiding

Die verslag handel oor die aktiwiteite van die Fakulteit tot 28 Februarie 2010 vanjaar.

(ii) Strategie van die Fakulteit Teologie

Die Dosenteraad van die Fakulteit het sy visie bondig geformuleer as

"kwaliteit teologie vir die toekoms". Hierdeur wil die Fakulteit in die gees van die Universiteit se Strategiese Plan 2007 tot 2011, *Innovasie Generasie: Skeppers van die Toekoms*, pertinent belig dat hy groot klem wil plaas op akademiese uitnemendheid in die algemeen en kritiese teologie in die besonder. Dit is ook die unieke nis wat die Fakulteit Teologie van die Universiteit van Pretoria binne die Suid-Afrikaanse landskap hom wil toeëien. Hierdie Fakulteit moet die vanselfsprekende keuse wees vir ook die skrande en kritiese student. Dit wil bereik word deur 'n missie wat

- * op voor- en nagraadse vlak *onderrig* van gehalte bied wat aan nasionale en internasionale standaarde beantwoord
- * 'n *navorsingskultuur* handhaaf wat nasionale en internasionale erkenning geniet en waarbinne studente en personeel tot die verwerkliking van hulle potensiaal kan kom
- * *sosiale verantwoordelikhede* nakom teenoor studente, kerklike vennote en die breër Suid-Afrikaanse gemeenskap
- * internasionaal as *vakkundige leier* in Suider-Afrika erken word.

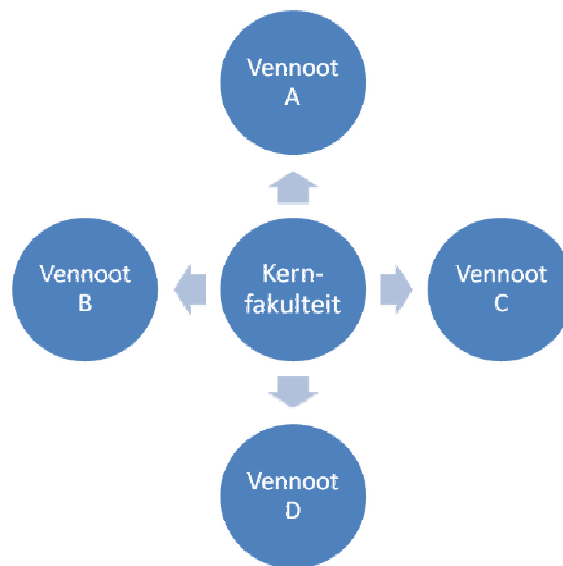
Benewens *Navorsing en Onderrig en Leer*, spits die Universiteit hom ook pertinent toe op *Gemeenskapsbetrokkenheid* en word hierdie as die drie aspekte van die Universiteit se kernbesigheid beskou.

(iii) **Samestelling van die Fakulteit**

Die Teologiese Fakulteit aan die UP het drie permanente vennote, te wete die *Nederduitse Gereformeerde Kerk* (NGK), die *Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika* (NHKA) en *The Uniting Presbyterian Church in Southern Africa* (UPCSA). Onderhandelings met die Lutherse seminarie in Arcadia (FELSiSa) is op die punt om deurgevoer te word.

Die nuwe Ooreenkoms tussen die onderskeie vennote en die Universiteit het op 1 Januarie 2010 in werking getree. Van die belangrikste aspekte is die getal poste wat aan die onderskeie vennote toegeken is: NGK tien, NHKA vyf en UPCSA twee. Hierbenewens bestaan ook twee verdere doseerposte, een wat nie aan 'n kerklike vennoot gekoppel is nie en die ander wat weer 'n diversiteitspos is. Die Ooreenkoms is nie termyn-gebonde nie, maar kan met 'n wedersydse kennisgewing van drie jaar opgesê word. Enige van die partye kan te enige tyd ook 'n gesprek aanvra om oor van die aspekte opnuut te onderhandel.

Dit is moontlik om die huidige situasie soos volg grafies voor te stel:

Die Fakulteit het 'n nuwe era betree met die aanstel van prof J Buitendag as dekaan van die Fakulteit, met ingang 1 Maart 2010. Alhoewel 'n bepaalde kerk steeds die aanbod van die maandelike kandidaat maak vir 'n pos wat vanweë haar ooreenkoms met die Universiteit vakant raak, is bestuursposte egter meriete-aanstellings. Die pos van dekaan was daarom ook internasionaal geadverteer. Die Universiteit wil sy akademiese en bestuursintegriteit onverswak handhaaf.

(iv) **Navorsing**

Die omvattende evaluasieproses waaraan al die onderskeie departemente van die Fakulteit Teologie onderwerp is, het 'n tweede siklus binne gegaan. Die onderskeie departemente van die Fakulteit word oor die algemeen baie gunstig beoordeel. Die Departement Dogmatiek se beoordeling is byvoorbeeld ten tye van die skrywe van hierdie verslag afgehandel en die internasionale paneel het die departement as vergelykbaar met die bestes in Europa en die VSA bestempel.

Gedurende 2008 is 117.45 navorsingsartikels in subsidiedraende tydskrifte deur fakulteitslede gepubliseer. Die Fakulteit lewer die hoogste navorsingsuitsette per dosent aan die Universiteit en meer as 10% van die UP se totale uitset. Die twee wetenskaplike tydskrifte van die Fakulteit is die *HTS Teologiese Studies* en *Verbum et Ecclesia*. In die verslag oor die HTS is meer inligting oor onder meer die uitsette van Hervormde dosente. Daar is tans vyf dosente wat gradering van die *Nasionale Navorsing Stigting* (NSS) geniet (proff Van der Watt, Human, Van Oort, Pieterse en Van Aarde).

Die Fakulteit het al hoe meer die moontlikhede van sy wêreldwye elektroniese "teenwoordigheid" ontdek. Die NHKA het 'n bedrag van R20 000.00 per jaar bewillig om die Fakulteit in sy telematiseringsprogram te ondersteun. Die webblad van die Fakulteit, www.teo.co.za, verskyn

weekliks en heelwat bydraes van Hervormde dosente het al daarin verskyn. Predikante word ook versoek om daarop in te teken. Bydraes van dosente en predikante word hoog op prys gestel.

(v) **Onderrig en leer**

Die Fakulteit het in 2010 begin met die implementering van die nuwe kurrikulum van die BTh-program. Dit word trapsgewys gedoen. Die eerste jaar is vanjaar geïmplementeer en die tweede jaar in 2011. Kwartaalmodules faseer uit. Die vierjarige BTh sal in die toekoms deur 'n vierjarige BDiv-graad vervang word. FUTE (*Forum for University Theological Education*) het aanbeveel dat die Mdiv-graad as navorsingsgebaseerde meestersgraad van een jaar, afgestem op kerklike bediening, aanvaar moet word. Dit sal direkte toegang tot 'n PhD verleen. Dit sal beteken dat die HTK 'n groter rol gaan speel om eventueel 'n eenjaar-nagraadse diploma wat volle universitêre akkreditasie geniet, by die Universiteit aan te bied.

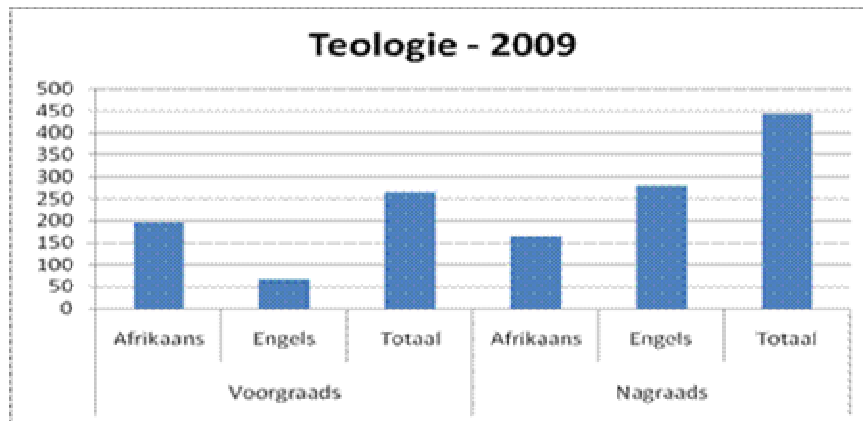
Dit slytasiekoers in die Fakulteit verskil nie baie verskillend met die res van die Universiteit nie. Die grootste uitvalle is aan die einde van die eerste graad (BTh) en daar is feitlik geen uitvalle gedurende die MDiv nie. Die algehele uitvalkoers was in die verlede heelwat hoër as tans. Die volgende statistiek soos van 2008 bepaal, is van belang:

- * 68.8% van die BTh-studente het hulle graad in die minimum-periode ontvang.
- * 18.1% van hierdie groep wat in 2004 begin het, het die Universiteit verlaat sonder enige kwalifikasie.
- * 0% van die studente migreer buite fakulteitsverband.

Die gemiddelde periode vir voltooiing van 'n magistergraad in die Fakulteit is 2.64 jaar en vir 'n doktorsgraad is dit 4.41 jaar.

Dit is belangrik om daarop te let dat die aantal Engelse studente aan die Fakulteit 'n sterk komponent vorm. Die Fakulteit het 'n beleid dat sowel Afrikaans as Engels as tale van onderrig vir voorgraadse studie gebruik word en slegs waar 'n dosent geen Afrikaans magtig is nie, is die onderrigtaal slegs in Engels. Dit geld egter in net twee gevalle.

Die jongste beskikbare amptelike statistiek van die Fakulteit se taalverdeling van studente vir 2009, was soos volg:

(vi) **Gemeenskapsbetrokkenheid**

Die Sentrum vir Publieke Teologie (SPT) hanteer 'n omvattende projek oor die *Rol van die Kerk in 'n Pluralistiese Samelewing* waaraan vakgenote van talle universiteite deelneem. Dit wil enersyds die nasionale en die globale konteks se invloed op die kerk bestudeer en andersyds die kerke se publieke verantwoordelikheid en die wyse om dit ten beste uit te voer.

Die Instituut vir Sendingwetenskaplike en Ekumeniese Navorsing (ISWEN) doen navorsing oor verskeie aspekte van die kerk se getuie-nis in die samelewing. Die ruim befondsing wat vanuit die industriewê-reld hiervoor bewillig word, getuig van die waardering wat ISWEN vir die werk wat gedoen word, ontvang. Die NOVA-Inkubator wat as pro-jek geregistreer is by die Fakulteit Teologie, verdien besondere vermelding. Die verkleining van die koolstofvoetspoor in die distrikte van Bal-four, Standerton, Newcastle and Quaqua is duidelik meetbaar. Befond-sing volgens die Kyoto Protokol is 'n moontlike bron van inkomste. Die Protestantse Kerk in Nederland (PKN) dra ruimskoots tot hierdie aksie by.

Sentrum vir Kontekstuele Bediening (SKB) het as missie die voortgaande verdere indiensopleiding van leraars en ander geestelike/kerkli-ke leiers van enige denominasie in die verstaan en hantering van die Bybel en in bedieningsvaardighede wat kontekstueel relevant is vir die kommunikasie van die evangelie van Jesus Christus in die Suid-Afri-kaanse samelewing, onderrig en navorsing in belang van die ontwikke-ling van kontekstuele bediening met die oog op die opbou van effek-tiewe gemeentes in die Suid-Afrikaanse samelewing. Prof M Nel is hoof van die Sentrum en menige Hervormde predikant het reeds M-gra-de hier verwerf.

Afrika Instituut vir Missiologie (AIM) fokus op Afrika-teologie en wil onder andere deur gemeenskapsbetrokkenheid en gemeenskapsdiens aan bepaalde behoeftes van die gemeenskap voorsien. Alle predikante van die HKSA asook kandidate vir sekere ander kerke, word daar op-

gelei. Via die HTK is hierdie instansie ook by die UP geakkrediteer. Die verslag oor AIM sê meer hieroor.

Sentrum vir Bedieningsontwikkeling (SBO). Hierdie Sentrum moet aan die behoeftes van die NGK voldoen (in die plek van SEVTO) en vervul ongeveer die HTK se rol by die NGK.

Suid-Ndebele Vertalingsprojek. Dit is 'n projek van die Bybelgenootskap van Suid-Afrika en behels die vertaling van die Ou Testament in isiNdebele. Die Bybelgenootskap van Suid-Afrika dra al die onkoste. Die Fakulteit voorsien slegs die kantoorruimte. Prof APB Breytenbach is aan die hoof van hierdie projek.

Hervormde Teologiese Kollege (HTK). Vir die NHKA bied dit die geleentheid om, naas die formele akademiese programme, op 'n gestruktureerde wyse studente verder toe te rus vir die bediening in die Kerk. Die Kollege het ook die opdrag van die Kerk om jaarliks tydens twee geleenthede vir predikante voortgesette teologiese toerusting aan te bied. Die aktiwiteite van die Kollege word volledig deur die NHKA bekostig. Die verslag oor die HTK sê meer hieroor.

(vii) **Finansies**

Die navorsinguitset van die Fakulteit is besonder hoog en dit subsidieer die Fakulteit grootliks. Grondliggend aan die navorsinguitset is daar drie elemente:

- * Gesubsidieerde navorsingsartikels (117.45 in 2008)
- * M-verhandelings (249 geregistreerde studente in 2009)
- * D-verhandelings (146 geregistreerde studente in 2009).

Die beskikbaarheid, toekenning en benutting van beurse is 'n noodsaaklike manier om studente wat met 'n verhandeling of proefskrif besig is, te ondersteun. 'n Bedrag van amper R1.9m is in 2009 in die vorm van beurse deur die Fakulteit aan presterende studente uitgegee.

Die UP het vir die finansiële jaar 2010, 'n bedrag van R460 000.00 aan die HTS oorbetaal vir bedryfskoste. Dit het die NHKA se bydrae uiteraard baie ondersteun.

(viii) **Personeel**

Die volgende permanent-voltydse dosente is in diens van die Universiteit vanweë die NHKA:

- * J Buitendag (Dogmatiek en Christelike Etiek; Dekaan)
- * Y Dreyer (Praktiese Teologie)
- * E van Eck (Nuwe-Testamentiese Wetenskap)

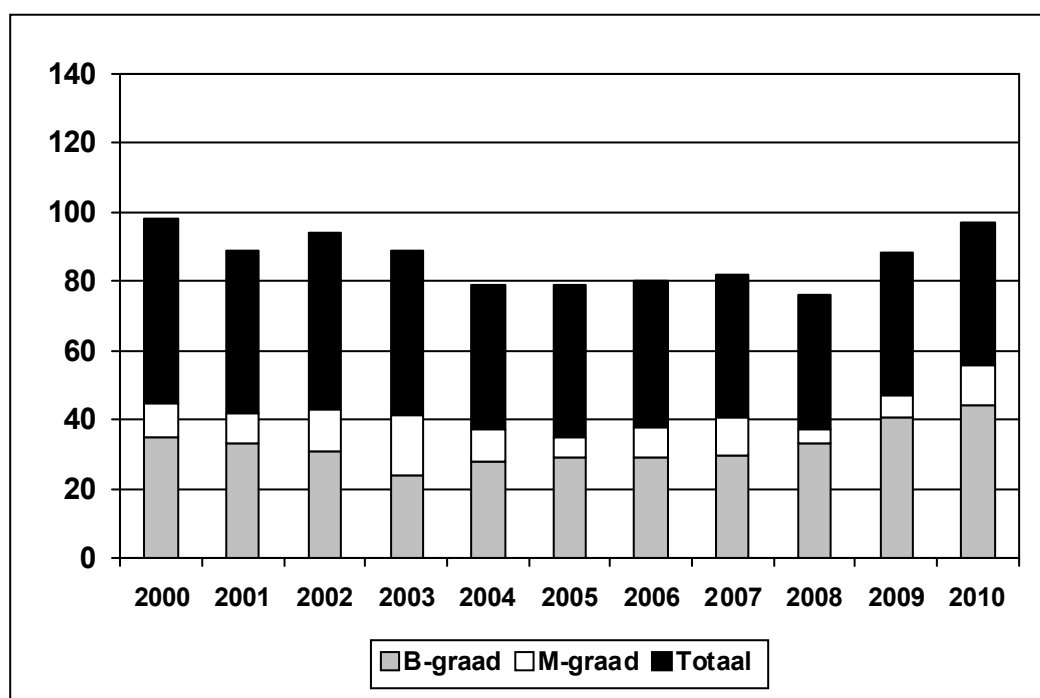
* PM Venter (Ou-Testamentiese Wetenskap, Departementshoof).

Die vyfde pos (Godsdiens- en Sendingwetenskap) is tans vakant.

Prof AG van Aarde is deur die Fakulteit as honorêre professor in die Nuwe-Testamentiese Wetenskap benoem en hy is gevolglik weer deel van die Hervormde Dosentevergadering. Prof PJ van der Merwe het op 31 Desember 2009, na 31 jaar diens by die Universiteit van Pretoria, op 65-jarige ouderdom afgetree. Ten tye van die opstel van die verslag was daar nog geen uitsluitel oor die opvolger van prof PJ van der Merwe se vakature nie. Dr J Beyers het die aanbod van Senior Lektor van die Universiteit na onderhandelings van die hand gewys. Die pos is gedurende Februarie vir 'n tweede keer geadverteer. Op sy vergadering van 18 Maart 2010 het die Kuratorium besluit om die pos voorlopig nie te vul voor Januarie 2011 nie. Die Kuratorium het geoordeel dat eers nagedink moet word oor die moontlike impak wat prof J Buitendag se aanstelling as dekaan op die dosering van Dogmatiek mag hê. Verdere verwickelinge in hierdie verband sal tydens die vergadering gestel word. Alhoewel die dekaanskap 'n voltydse pos is, word dit begrotings gewys steeds gesien as een van die betrokke kerk se kwota. Die rede is dat 'n dekaan na sy of haar termyn uitgedien is, weer na die eertydse departement moet kan terugkeer.

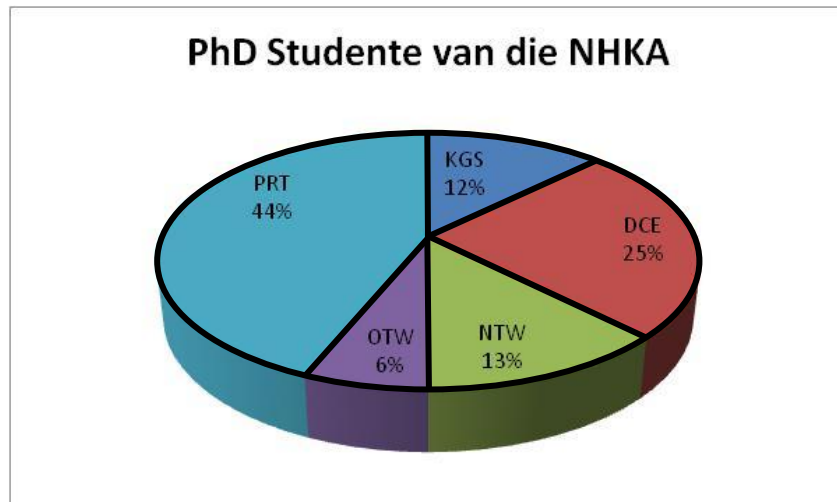
(ix) **Hervormde Kerk studente**

Die NHKA het in 2010 'n getal van 58 studente wat besig is met hulle predikante-opleiding aan die Universiteit van Pretoria. Hiervan is 44 met die BTh-graad besig en 'n verdere 14 met die Mdiv. Dit is interessant om daarop te let dat by die ontleding van die afgelope tien jaar se Hervormde studentegetalle, daar eerder 'n toename as 'n afname in getalle is.

Ingevolge die ooreenkoms wat die Fakulteit met die Protestantse Teologiese Fakulteit van Wenen het, het 'n groot aantal Hervormde studente ook reeds van hierdie uitruilprogram gebruik gemaak.

Daar is vir 2010 'n getal van 16 doktorale studente van die NHKA by die Fakulteit geregistreer. Die verdeling in terme van die onderskeie dissiplines sien soos volg daaruit:

Vermeldenswaardig is verder ook dat prop E le Roux 'n beurs ontvang het om vir die twee jaar periode van 2010 en 2011 in Duitsland aan die Universiteit van Mainz in die Nuwe-Testamentiese Wetenskap haar PhD navorsing te gaan doen.

(x) **Slot**

Die Algemene Kerkvergadering kan kennis neem dat dit werklik baie goed gaan in die Fakulteit. Die Dekaan doen moeite om die beste vir die Fakulteit en die vennote te beding. Dit is die dosente se oorwoë mening dat die NHKA 'n uiters gunstige bedeling aan die UP het en dat die getal dosente, in terme van die getal studente, inderdaad baie gunstig vir die Kerk is.

Besondere dank word betuig teenoor al die Kerk se dosente. Hierdie vyf persone het inderdaad bo verwagting gepresteer en oneindig baie vermag. As in ag geneem word dat byna alle lesings in Engels herhaal moet word en die tyd wat dit in beslag neem, saam met die hoë uitset-syfers, kan die Kerk met reg trots wees op sy dosente.

Die NHKA kan met reg dankbaar wees vir sy opleiding en trots op die produk wat jaarliks afgelewer word. Daarvoor aan God alleen die eer!

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

BESKRYWINGSPUNT 4: GEMEENTE PRETORIA-TUINE**TEOLOGIESE OPLEIDING: BEËINDIGING VAN KONTRAK MET DIE UNIVERSITEIT VAN PRETORIA**

Die Kerk beëindig die kontrak met die UP. Nuwe moontlikhede vir die opleiding van predikante vir die Kerk word ondersoek en in werking gestel in die tydperk (drie jaar) wat die kontrak steeds geldig is.

Motivering

- * Die Kerk het beheer oor inhoude en oor dosente finaal verloor.
- * Die Kerk betaal 'n premie om te kan stel dat die dosent wat aangestel word, 'n Hervormer is.
- * Wat is die sin daarin om studente vir ses jaar op te lei en dan 'n kursus by 'n Teologiese Kollege te laat deurloop?
- * Ons is bevrees dat die aandrang op demografiese pariteit 'n rol sal speel in die aanstelling van dosente. Die Kerk kan dus nie kies wie aangestel word nie.
- * Die Fakulteit is nie meer 'n fakulteit van en in diens van die Hervormde Kerk nie. Daar word wyd gepraat van 'n ekumeniese fakulteit.

Dr MA Botma stel die beskrywingspunt wat nie deur die ringsvergadering ondersteun is nie.

AANBEVELING

- 1. Vir bespreking en besluit.**

BESKRYWINGSPUNT 5: KURATORIUM**PASTORALE WERK IN GEMEENTES DEUR DOSENTE**

Die vorige besluit van die Algemene Kerkvergadering dat teologiese dosente nie as pastorale hulp in gemeentes mag werk nie, word herroep.

Motivering

- * Die besluit dat dosente nie as pastorale hulp mag optree in gemeentes van die Kerk nie, is geneem in 'n tydvak toe daar 'n ooraanbod van predikante in die Kerk was. Op daardie stadium was daar tien teologiese dosente aan die UP en vier by die HTO waarvan die meeste ook as pastorale hulpe in gemeentes gewerk het. Dit het die moontlikheid vir proponente om beroepe te ontvang in sommige gevalle in gedrang gebring.
- * Die situasie het intussen verander. Die Kerk begin weer 'n tekort aan predikante ervaar. Die getal teologiese dosente is ook intussen afgeskaal na ses by die Fakulteit en een by AIM. Terselfdertyd is daar talle kleiner gemeentes wat nie 'n volversorgde, of selfs 'n deelversorgde standplaas kan bekostig nie. Dosente kan dalk hierdie leemte vul.
- * Dit is belangrik dat dosente nie slegs teologie in 'n ivoortoring beoefen nie, maar dat kerklike teologie beoefening moet uitmond in die kerklike bediening. Dosente moet dus ook voortdurend in voeling wees met die lewe en werk van predikante op grondvlak. Indien hulle weer as pastorale hulp in gemeentes mag werk, sal dit hierdie noodsaaklike wisselwerking bevorder.
- * Die salarispakette van dosente is tans swakker as dié van baie predikante in gemeentes. Dit het in die onlangse verlede tot die verleentheid gelei dat predikante wat benoem is as teologiese dosente by die Universiteit, dit vanweë die ontoereikende finansiële versorging van die hand moes wys. Indien dosente as pastorale hulpe ook 'n ekstra inkomste kan genereer, kan dit dalk in die toekoms soortgelyke gebeure voorkom.

Prof TFJ Dreyer stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

2.1.1.3 Die Hervormde Teologiese Kollege (HTK)

Tien jaar het verstryk sedert die vestiging van die HTK op 1 Januarie 2000. Hierdie model van teologiese opleiding het homself bewys as 'n doelmatige praktyk om binne 'n veelkerklike Fakulteit nogtans die eie aard van die Kerk in die opleiding tot sy reg te laat kom. Ander kerke wat deel is van die Fakulteit, en ook ander teologiese fakulteite, is besig om dieselfde model te vestig. Die Hervormde Kerk sal nie maklik 'n be-

ter bedeling kan beding nie. Enersyds voldoen dit aan die Kerk se ideaal dat predikantsopleiding aan 'n universiteit en nie aan 'n kweekskool moet plaasvind nie en andersyds dat die Kerk se eie etos behoue moet bly.

Met hierdie verslag word 'n oorsig gebied van die onderskeie fasette van die werksaamhede van die HTK gedurende die verslagperiode.

(i) ***Diploma in kerklike bediening***

(a) Praktykvorming van studente

Sedert die implementering van die Diploma in 2000 en die uiteensetting van die program wat destyds voor die Kuratorium gedien het, het daar bepaalde verfyning en verandering van modules plaasgevind. 'n Verwisseling van dosente het ook in bepaalde gevalle plaasgevind. 'n Bondige uiteensetting van die modules en die dosente wat dit aanbied, word vir kennisname voorgelê. Die amptelike rooster van die Fakulteit skeduleer vanaf die derde studiejaar tot die sesde studiejaar vier periodes op Woensdae vir die Praktykvorming.

3DE JAAR DKB 300

DKB 311 – Gesinsbediening in die NHKA (Kategese)
Ds JG Janse van Rensburg

DKB 332 – Diakonale organe van bystand in die NHKA
Dr JFP Engelbrecht

DKB 343 – Chemiese afhanklikheid
Mnr I Dreyer

DKB 344 – Bybelkennis en vaardigheid (Ou Testament)
Dr GC Lindeque

DKB 354 – Klaspreke
Prof TFJ Dreyer

4DE JAAR DKB 400

DKB 411 – Bedieningspraktyk in die NHKA
Prof TFJ Dreyer

DKB 421 – Bybelkennis en vaardigheid (Nuwe Testament)
Dr E van Eck (NT)

DKB 432 – Bedieningspraktyk – Teks na preek
Prof TFJ Dreyer

DKB 442 – Belydenisgeskrifte
Prof J Buitendag

DKB 453 – Bedieningspraktyk – Huisbesoek
Ds JM van Staden (Gemeente Montana)

DKB 463 – Bedieningpraktyk – Bejaardesorg
Dr WJ Coetzer (*Hierdie module het verskuif na die addisionele Praktykvorming in samewerking met die NG Kerk. Die module word vervang met nog 'n module oor die OT.*)

DKB 463 – Bybelkennis en vaardigheid (Ou Testament)
Dr GC Lindeque

DKB 474 – Bedieningspraktyk – Jeugbediening
Ds JM van Staden (Gemeente Gaborone)

DKB 484 – Klaspreke
Prof TFJ Dreyer

5DE JAAR DKB 500

DKB 511 – Preekstrategie
Prof TFJ Dreyer

DKB 521 – Spiritualiteitsvorming
Prof PA Geyser

DKB 532 – Preekvoorbereiding (Klaspreek)
Prof TFJ Dreyer

DKB 542 – Liturgiese praktyk
Dr EC Kloppers

DKB 553 – Pastorale berading
Ds J Coetzee

DKB 563 – Siekepastoraat
Ds J Coetzee

DKB 574 – Kerklied in die erediens
Dr EC Kloppers

DKB 584 – Klaspreke
Prof TFJ Dreyer

6DE JAAR DKB – 600

DKB 611 – Kerklied in praktyk
Mnr BD Bierman

DKB 621 – Gemeente-ontwikkeling
Dr JC van der Merwe

DKB 632 – Missionaat
Dr JC van der Merwe en dr WA Dreyer

DKB 643 – Visuele verkondiging
Dr WC Kloppers

DKB 663 – Kerkreg in die NHKA
Dr BJ van Wyk (*Hierdie module is in oorleg met dr JP Labuschagne gewysig na 'n module in Kerkgeskiedenis wat deur homself hanteer word. Dr Van Wyk bied die module in Kerkreg in die program van die Fakulteit aan, asook 'n praktiese toepassing tydens die afrondingskursus van die na-finalejaars. Dr WA Dreyer sal die saak voortaan reël.*)

DKB 684 – Klaspreke
Prof TFJ Dreyer

Addisionele praktykvorming

Daar is op Vrydae addisionele PV modules vir BTh 4 en MDiv 1 studente deur die Fakulteit toegeken. Hierdie modules het ten doel om aspekte van die Praktiese Teologie wat nie aan die orde kom nie, te hanteer. Dit is 'n gesamentlike aanbieding van die Nederduitse Gereformeerde en Hervormde Kerke vir die studente van albei kerke.

BTh 4

Module 1 – Teologie vir die pastoraat en basiese gespreksvaardighede
Dosent: Prof TFJ Dreyer

Module 2 – Siekepastoraat
Dosent: Ds J Coetzee

Module 3 – Sterwensorg en Rousmart
Dosente: Ds J Coetzee en dr L Bosman

Module 4 – Bejaardesorg
Dosent: Dr WJ Coetzer

Mdiv 1

Module 1 – Trauma berading
Dosente: Ds J Coetzee en dr K Hugo

Module 2 – HIV/Vigs
Dosente: Drr WJ Coetzer en H van der Walt

Module 3 – Pastoraat in gemeentekonteks
Dosente: Prof TFJ Dreyer en dr L Bosman

Module 4 – Fasiliterende leierskap
Dosent: Ds J Coetzee

(b) Praktiese werk in gemeentes (DKB 700)

Die afgelope twee jaar was daar jaarliks net twee finalejaar studente. Studente doen reeds gedurende die finalejaar 'n groot deel van die opdragte vir die praktiese werk en vanaf November tot Januarie werk hulle saam met die predikante in die gemeentes, of op versoek ook in ander gemeentes. Hulle het hulle praktiese werk in die gemeentes Rooihuiskraal, Meyerspark, Wapadrant, Weskus en Rustenburg-Suid voltooi. Die ervaring wat hulle opdoen onder leiding van die predikante, dra by tot hulle vorming en gereedmaak vir die bediening. Dank word betuig aan die predikante en gemeentes wat op dié wyse bereid is om betrokke te wees by die vorming van die Kerk se studente.

(c) Afrondingskursus

Gedurende die tweede en derde week in Februarie word daar in werksessies oor elk van die volgende aspekte gehandel:

- * Bestuur van konflik, stres, emosies en beïnvloedingsvaardighede (Mev A van Zyl)
- * Kerklike bestuur en leierskap (Dr FJ Labuschagne)
- * Samestelling, bevoegdheid en funksionering van die ouderlinge-, kerkraad-, gemeente-, ring- en Algemene Kerkvergaderings (Dr BJ van Wyk)
- * Die Diaakonaat en diakonale vergaderings (Dr WJ Coetzer)
- * Die NHSV (Mev ME Fourie)
- * Argief en museum (Mnr NG Sarkady)
- * Finansiële bestuur en kerklike administrasie (Administrateur en personeel).

(ii) ***Mdiv 200 en skripsies***

Die finalejaar van die Mdiv is gedifferensieer en die HTK is verantwoordelik vir die aanbieding van die modules TEO 871, 872 en 873, en die koördinering van die skripsies. Die Kuratorium het versoek dat die modules, met die oog op 'n meer missionale gerigtheid, herkurrikuleer word. Die dosente se navorsingstema gedurende 2009 was afgestem op missionale kerkwees. Die artikels is in die HTS gepubliseer. Tydens 'n Aktualiteitsdag van die HTK op 27 April was dit een van die temas vir bespreking. Die modules word tans opnuut gekurrikuleer vir 2011.

'n Program wat die praktykvormingmodules, die skedulering van die skripsies en die TEO modules integreer, word met die Mdiv 2 studente gevolg. 'n Navorsingseminaar word vroeg in Februarie elke jaar aangebied met daaropvolgende sperdatums vir vorderingsverslae en ontmoetings met studieleiers.

(iii) ***Voog- en godsdiensterperiodes***

Die rooster van die Fakulteit maak vanaf 2009 voorsiening vir kerkperiodes op Dinsdae vanaf 10:30 tot 11:00. Die kerkperiodes word alternatiewelik aangewend vir voogperiodes, kerkeie godsdiensoefeninge en ekumeniese godsdiensoefeninge. In praktyk kom dit daarop neer dat daar maandeliks (behalwe gedurende eksamentye) een voogperiode en een godsdiensterperiode vir die Hervormde Kerk se studente beskikbaar is. Die Hervormde dosente is ook verantwoordelik vir die lei van twee ekumeniese godsdiensoefeninge gedurende die jaar.

(iv) ***Jaarlikse VTT vir predikante***

Volgens 'n besluit van die Algemene Kerkvergadering is predikante (jonger as 60) verplig om die jaarlikse VTT by te woon. Sedert 2005 word die VTT kursus ook jaarliks in die Kaap aangebied vir predikante van die plaaslike ringe. Die Hervormde Dosenteraad is via Knap (Komitee vir Navorsing en Publikasies) verantwoordelik vir die beplanning en aanbidding van temas vir die VTT wat ook uitloop op artikels in die HTS.

Die volgende temas was aan die orde:

2007 – Die kerk, die huwelik en seksualiteit – 'n morele krisis

2008 – Hoe hoor ek God se Woord vandag?

2009 – Gemeentebestuur en selfbestuur

2010 – Trauma en traumaberading.

Die gemiddelde bywoning van die VTT wissel gedurende Junie tussen 30 tot 40 en in November 40 tot 60. Die Algemene Kerkvergadering moet weer die besluit herbevestig dat die bywoning vir alle predikante jonger as 60 verpligtend is. Die moontlikheid om die bywoning van die VTT te koppel aan krediete wat vir verdere studie aan die Fakulteit erken sal word, word tans ondersoek.

(v) ***Aktualiteitsdag***

Op versoek van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering, is daar gedurende April 2010 'n Aktualiteitsdag aangebied. Temas wat tans aktueel is met die oog op die Algemene Kerkvergadering, is by wyse van minikonferensies gedebatteer. Die belangstelling was nie goed nie, maar tog is geleentheid aan ampsdraers en lidmate gebied om ak-

tuele sake te bespreek en hulle menings uit te spreek. In die verlede was daar verwyte omdat so 'n geleentheid nie gebied word nie.

(vi) **Navorsing en publikasie**

Gedurende die verslagperiode is drie navorsingsartikels in die HTS deur prof TFJ Dreyer en vier deur navorsingsgenote van die HTK gepubliseer. Die navorsingsfonds van die HTK word deur hierdie navorsingsuitsette aansienlik versterk. Hierdie fondse word by die Universiteit in 'n navorsingsrekening gehou en op versoek van navorsingsgenote aangewend vir studiereise, bywoning van kongresse en studieboeke. Vyf navorsingsgenote het al van hierdie navorsingsfondse gebruik vir die bywoning van buitelandse kongresse. Prof TFJ Dreyer het onder meer gedurende Mei 2008 'n besoek afgelê by die PKN se seminarium te Hyde Park in Nederland.

(vii) **HTS**

Die werksaamhede van die HTS word in 'n aparte verslag behandel.

(viii) **AIM**

Die verslag oor die werksaamhede van AIM word via die Raad vir Apostolaat voorgelê.

(ix) **Slotopmerkings**

Prof TFJ Dreyer emeriteer aan die einde van 2011 en hierdie is die laaste driejaarlikse verslag uit sy pen aan die Kuratorium en die Algemene Kerkvergadering. Prof Dreyer stel die volgende:

Ek wil graag my dank teenoor die Kerk betuig dat ek vanaf 1983 tot 1999 by die Fakulteit as dosent betrokke kon wees en vanaf 2000 tot 2011 as Hoof van die HTK kon dien. Dankie dat u my met hierdie opdrag vertrou het. Dit was 'n voorreg om op hierdie wyse by die opleiding van ons predikante betrokke te wees.

Aan die Administrateur en sy personeel wil ek my waardering betuig vir hulle ondersteuning en bereidwilligheid om in vele opsigte behulpzaam te wees. Mev ME Brits speel 'n groot rol om goeie kontak met studente op te bou. Ek het groot waardering vir haar werk en die ondersteunende rol wat sy by die Kollege en die kantoor van die Kuratorium vervul.

Namens die HTK wil ek ook my dank betuig teenoor die Fakulteit Teologie en die UP vir die ruimte en geleentheid wat hulle aan die HTK gun. Die samewerking tussen die HTK en die SBO het in die afgelope tyd op dreef gekom omdat ons gemeenskaplike belange by die Fakulteit het wat deur 'n gesamentlike front beter gedien kan word.

Ek hoop dat ek hiermee aan my opdrag voldoen het.

AANBEVELING

- 1. Vir kennisname, bespreking en besluit.**
- 2. Die verpligte bywoning van die VTT deur predikante onder die ouderdom 60, word herbevestig.**

2.1.1.4 Hervormde Teologiese Studie (HTS): Periode Januarie 2008 tot Februarie 2010

(i) Hoogtepunte

Die kernredaksie van *HTS Teologiese Studies*, bestaande uit die voltydse lede van die Hervormde Dosenteraad aan die UP, onder voorsitterskap van prof J Buitendag, doen met dankbaarheid verslag aan die 69ste Algemene Kerkvergadering van die NHKA. Per besluit van die Algemene Kerkvergadering ressorteer HTS onder die Hervormde Teologiese Kollege. Hierdie verslag dien dus ook by die Kuratorium vir Teologiese Opleiding.

Belangrike veranderings en hoogtepunte kan sedert die 68ste Algemene Kerkvergadering gerapporteer word.

Een daarvan is die huldigingsbundel by geleentheid van die UP se 100-jarige verjaarsdagviering. Hierdie herdenkingsuitgawe is opgedra aan prof CR de Beer, viserektor verantwoordelik vir die Fakulteit Teologie.

Die ander hoogtepunt is dat *HTS* die eerste Suid-Afrikaanse teologiese joernaal geword het wat volledig elektronies aanlyn geproduseer en versprei word.

'n Derde hoogtepunt is dat *HTS* een van twee Suid-Afrikaanse teologiese joernale geword het wat deur die International Science Information (ISI) geakkrediteer is en die enigste wat deur Scopus (een van die wêreld se mees omvangryke databasisse van akademiese publikasies) geïndekseer word.

(ii) Navorsingsuitsette

HTS publiseer oorspronklike navorsingsartikels op die gebied van die teologie en aanverwante wetenskappe.

In 2007 is 'n totaal van 58 artikels gepubliseer, waarvan 32 deur Hervormde teoloë en hulle geregistreerde navorsingsassosiate geskryf is.

In 2007 het 12 buitelandse navorsers hulle artikels in *HTS* laat publiseer.

In 2008 is 88 artikels gepubliseer waarvan 43.5 deur Hervormers en hulle assosiate geskryf is en 24 deur buitelanders.

In 2009, die eerste jaar van elektroniese aanlyn produksie, is 87 navorsingsartikels gepubliseer waarvan 39 deur Hervormers en hulle assosiate en 21 deur buitelanders geskryf is.

HTS is 'n belangrike medium waardeur Afrikaans as teologiese vaktaal bevorder word. Gedurende die afgelope verslaggewingsperiode is 67 artikels in Afrikaans of Nederlands of Duits gepubliseer.

Volume 65 (2009) is opgedra aan prof PJ van der Merwe by geleentheid van sy aanvaarding van emeritaat.

(iii) ***Elektroniese aanlyn publikasie***

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het in 2008 die versoek van die kernredaksie aanvaar dat *HTS* vanaf 2009 volledig elektronies aanlyn geproduseer word. Vir hierdie doel is aan die redakteur en die Raad van Finansies opdrag gegee om 'n kontraktuele ooreenkoms met die "Open Journals Publishing" (OJP) afdeling van die maatskappy African Online Scientific Information Systems (AOSIS) aan te gaan. Die kernredaksie het prof Y Dreyer as assistentredakteur benoem om prof AG van Aarde as redakteur in die aanlynproses by te staan. Mev A Goosen se dienste van publikasie-koördineerder is van 'n voldagpos na 'n halfdagpos afgeskaal. 'n Webwerf is vir *HTS* ontwerp en is elektronies toeganklik by die adres www.hts.org.za. 'n Proses van argivering is begin en prop C van der Merwe staan mev Goosen en die redakteur as redaksionele assistent hierin by. Die argivering word oorgedra na UP Space en UP Open Access wat elektroniese toegang na onder andere Google Scholar verleen. Elektroniese toegang tot *HTS* kan ook deur African Journals Online (AJOL) en SABINET geskied.

Hierdie elektroniese aanlynproduksie en –verspreiding het 'n groot impak op *HTS* se sirkulasie gehad. Waar 3 200 eksemplare van die tradisionele hardekopie per jaar tot en met 2008 versprei is, toon alleen *HTS* se eie webwerf (uitgesluit die sitasie-impak wat ook gemeet word deur onderskeidelik ISI, Scopus, AJOL, SABINET en UP Space, 'n sterk groei in die gebruik van die joernaal. Die statistiek vir die periode Maart tot Desember 2009 sien soos volg daaruit:

426 030 besoeke aan *HTS* se webwerf, 10 111 individuele besoekers wat die *HTS* 17 911 keer besoek het, terwyl 162 609 bladsye van *HTS* oopgemaak is.

Die domeine waar *HTS* in volgorde van frekwensie die meeste aanlyn gelees word, is Suid-Afrika, VSA, Oostenryk, Nederland, Duitsland, Verenigde Koninkryk en Australië.

'n Harde kopie van 'n jaargang van die aanlyn publikasie is op aanvraag beskikbaar teen die koste van die aanvrager. Die tradisionele subskripsie deur predikante en gemeentes het dus verval.

(iv) ***Finansiële implikasies***

Vir 2010 het die UP R460 000.00 bygedra tot die produksiekoste van *HTS* as 'n aanlynpublikasie.

Vir die finansiële jaar 2010 het die UP deur middel van die navorsingsuitsette van lede van die Fakulteit Teologie wat gedurende 2008 in *HTS* gepubliseer is, subsidie van die Departement van Hoër Onderwys ten bedrae van R6 222 000.00 ontvang.

Aan die Fakulteit Teologie is vir 2010 'n bedrag van R1 657 970.00 vir navorsing toegeken. Hervormde teoloë het 38% hiervan ontvang. Die publikasies in *HTS*, veral as gevolg van *HTS* se ISI-akkreditasie, het 63% van die navorsingsfondse wat vir teologie in 2010 beskikbaar gestel is, moontlik gemaak.

HTS se finansiële bydrae is in verrekening gebring toe die NHKA met die UP gedurende 2009 onderhandel het oor die aantal akademiese poste wat die NHKA in die Fakulteit Teologie kan vul.

Die Raad van Finansies se bydrae tot die bedryf- en produksiekoste van *HTS* het van R416 106.00 in 2009 tot R287 342.00 in 2010 vermind.

(v) ***ASSAf, Nasionale Redakteursforum en die Redakteursforum vir teologies en aanverwante joernale***

HTS is aktief ingeskakel by hierdie twee nuut gestigte redakteursforums en word tans deur die Academy of Science for South Africa (ASSAf) in opdrag van die Departement van Hoër Onderwys geouditeer. *HTS* dien in hierdie nasionale oudit as rolmodel.

(vi) ***Dankwoord***

Die redaksie van *HTS* bedank die Algemene Kerkvergadering van die NHKA vir lojale ondersteuning en gaan die toekoms met 'n positiewe verwagting in.

AANBEVELING

1. Vir kennisname, bespreking en besluit.

2. Dank word betuig aan die redakteur en kernredaksie vir die werk aan die HTS.

2.1.1.5 Verslag oor die Teologiese Opleidingsfonds

Met groot dankbaarheid word vermeld dat die Fonds aan die einde van Februarie 2010 op R4 175 806.17 te staan gekom het. Sedert die laaste verslag aan die 68ste Algemene Kerkvergadering toe die Fonds se belegging R2 422 094.73 miljoen bereik het, verwoord dit 'n groei van R1 753 711.44 (Agenda, Algemene Kerkvergadering, 2007: 143). Tydens die verslagjaar van die Fonds wat saamval met die finansiële jaar, het dit gebeur dat die renteverdienste van die beleggings van die Fonds nuwe bydraes oorskry het.

Bogenoemde resultate kan slegs met groot dankbaarheid vermeld word. Gemeentes, ampsdraers en lidmate word hartlik bedank vir getroue en bestendige bydraes te midde van omstandighede wat gemeentes en individue onder finansiële druk plaas, onder andere. Die bydraes van klein gemeentes word met besondere dank vermeld.

Ten spyte van die vreugde en dankbaarheid bestaan die indruk dat gemeentes se vermoë en bereidwilligheid om 'n bydrae vir die Fonds te maak, steeds drasties kan verbeter. Daarmee saam kan individuele bydraes ook verhoog in die lig van Projek Masedonië wat gemik is op eenmalige bydraes van individue.

Groei van die Fonds:

Stand van belegging	Bedrag	Groei
1999	R100,000.00	
2000	R270,000.00	R170,000.00
2001	R512,232.60	R242,232.60
2002	R764,000.00	R251,767.40
2003	R1,093,470.70	R329,470.70
2004	R1,524,849.86	R431,379.16
2005	R1,829,897.57	R305,047.71
2006	R2,300,294.58	R470,397.01
2007	R2,422,094.73	R121,800.15
2008	R2,918,014.26	R495,919.53
2009	R3,577,644.79	R659,630.53
2010	R4,175,806.17	R598,161.38

Uit die reglement en bestuursbeleid van die Fonds word as doelstelling van die Fonds gemeld:

Die Teologiese Opleidingsfonds van die NHKA stel sigself ten doel om 'n fonds daar te stel ter ondersteuning van 'n teologiese opleiding wat getrou sal wees aan die teologiese etos van die Hervormde Kerk. Die oogmerk van die fonds is om uiteindelik voldoende kapitale reserves op te bou sodat die rente-opbrengs van die fonds voldoende sal wees om genoemde doelstelling te bereik.

In die lig van bogenoemde doelstelling, vrae wat tydens ringsvergaderings gestel is, asook die stand van die huidige teologiese opleiding aan die UP, sou dit goed wees as die Algemene Kerkvergadering homself uitspreek oor die toekoms en wanneer die Fonds voldoende geag word om vir bogenoemde doelstelling aangewend te word. Uit die reglement en bestuursbeleid word ook gestel dat "uitbetalings aan die opleiding geskied op besluit van die Algemene Kerkvergadering, of die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering ...".

Samehangend hiermee is dit ook noodsaaklik dat die Algemene Kerkvergadering homself uitspreek oor die twee deurkollektes wat jaarliks aan die Fonds afgestaan is en tradisioneel die laaste Sondag van Augustus en die eerste Sondag van September was (kyk Besluitebundel, Algemene Kerkvergadering, 2007: 78). Vir 2010 het die datums verander na 25 Julie en 29 Augustus, terwyl die mening uitgespreek word dat die Fonds in die toekoms slegs een Sondag se deurkollekte mag insamel. In die lig van die noodsaaklikheid wat deur die reglement gestel word, is dit waarskynlik nie wys om die tweede deurkollekte wat die Fonds nog altyd gehad het, in te kort nie.

Laastens word dank uitgespreek aan die Administrateur, mnr JF Viljoen, en sy personeel wat behulpzaam is met die administrasie van die Fonds. In dié verband word ook 'n hartlike woord van dank en waardering uitgespreek teenoor dr JP Labuschagne wat baanbrekerswerk gedoen het om die Fonds te vestig en aan die einde van Mei 2008 uitgetree het.

Ten slotte 'n vriendelike uitnodiging aan gemeentes om by die Fonds betrokke te raak deur middel van 'n jaarlikse bydrae. Dank aan predikante wat bereid is om tydens deurkollektes die saak van die Fonds onder die aandag van gemeentes te bring. Die Fonds is dankbaar vir ondersteuning afkomstig uit gemeentes, ringe, individue, NHSV takke en elkeen wat met die doelstellings van die Fonds kan identifiseer.

AANBEVELING

- 1. Vir kennisname, bespreking en besluit.**
- 2. Dank word betuig teenoor dr JP Labuschagne wat die fonds gevestig en uitgebou het en teenoor dr BJ van Wyk wat die werk met groot onderskeiding voortsit.**

3. Aangesien die onderstaande beskrywingspunte die bedoe-
ling van die Fonds, die rente-opbrengs en die insameling
oor een of twee Sondae raak, word daaroor besluit by die
behandeling daarvan.

BESKRYWINGSPUNT 6: KOMMISSIE VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING

VOLTYDSE POS IN KERKGESKIEDENIS: ONDERSOEK DEUR KURATORIUM EN KOMMISSIE VAN DIE ALGEMENE KERKVER- GADERING

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering besin saam
met die Kuratorium oor die moontlikheid om vanuit die rente-op-
brengs van die Teologiese Fonds 'n voltydse pos in Kerkgeskie-
denis daar te stel.

Motivering

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het die Kuratorium
en Raad van Finansies versoek om die moontlikheid te ondersoek en
verslag aan die 69ste Algemene Kerkvergadering te doen.

Die Raad van Finansies het die volgende verslag aan die Kuratorium
en die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering voorgehou:

Aanwending ten gunste van Kerkgeskiedenis

Inleiding

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering se versoek in terme
van die moontlike bekostiging van 'n pos (of deel daarvan) uit die op-
brengs van die Teologiese Opleidingsfonds, is verwerk en bepaalde in-
ligting is belangrik.

Indien daar na die bekostiging verwys word, is dit ewe belangrik om
volhoubaarheid oor die langtermyn ook ter sprake te bring.

Die stand van die Teologiese Opleidingsfonds

Jaar	Stand van Fonds	Groei		Totaal
		Kapitaal	Rente	
2007	R2,422 m	-	-	
2008	R2,918 m	R250 000	R246 000	R496 000
2009	R3,578 m	R390 000	R270 000	R660 000
2010	R4,176 m	R200 000	R398 000	R598 000

Die fondse wat inbetaal word is wisselvallig, en die rente-inkomste is stadig maar seker besig om 'n stewige groei te verseker. Indien die bedrag aangewend word, word die vermenigvuldiger se werking ingeperk.

Beskerming van kapitaal

Ten einde die kapitaal te beskerm, sou die volgende in berekening gebring kan word:

- * Kapitaliseer ten minste 'n bedrag om vir inflasie voorsiening te maak.
- * Indien die kapitaal ook moet groei, sal 'n verdere bedrag gekapitaliseer moet word.

Moontlike scenarios

Huidige Waarde

Fondswaarde 28 Februarie 2010 =	R4,176 m.
Rente @ 8%	R334 000
Inflasie @ 6%	R250 560
Beskikbaar vir aanwending	<u>R83 440</u>

Met dié scenario is dit dus nie haalbaar om 'n pos te subsidieer nie.

Die Fonds sal vir die korttermyn verder beskerm moet word, om te verhoed dat die kapitaal uitgeput word.

Addisionele bydraes

Die jaarlikse bydraes van gemeentes, individue en andere is nie hier verreken nie.

In uiterse gevalle kan dit aangewend word om 'n pos te subsidieer, maar dan word die langtermyn groeidoelwit in die kiem gesmoor.

Dit sou onwys wees om die addisionele bydraes aan te wend, en wel om die volgende redes:

- * Die bydraes is nie konstant en verseker nie, en kan selfs opdroog. 'n Langtermyn doelwit kan nie hierop gebou word nie.
- * Indien die bydraes belê word, is daar die moontlikheid dat die Fonds kan groei sodat 'n vaste en seker inkomste gegenereer en aangewend kan word.

Geduld is hier die sleutelwoord.

*Opgehoopte surplus: Teologiese Opleiding ± R4m
(Besparing ten opsigte van Heffings toegewys)*

Dié bedrag het ontstaan en opgeloop vanweë besparing op die bedryfsbegroting van Teologiese Opleiding in die jare tot ongeveer 1998. Onder normale omstandighede word oor- of onderbegrotings na die opgehoopte fonds van die Kerk oorgedra aangesien dit nie geoormerkte fondse verteenwoordig nie. Dit is wel byvoorbeeld 'n besparing op die begrote uitgawes en vorm as sulks deel van die balansstaat van die Kerk.

Die fondse is ook nie in kontant verteenwoordig nie want die aanwending van die Kerk se bates lê op vele terreine, byvoorbeeld vaste bates, debiteure, ensomeer.

Met die afskrywing van gemeentelike debiteure in 2007, is toekomstige inkomste versaak. Alhoewel 'n deel van die uitstaande skuld van gemeentes wat afgeskryf is waarskynlik slegte skulde verteenwoordig het, was dit steeds moontlik (potensiële) inkomste (ontvangste) en dit bring die Raad van Finansies se kontantvloei onder druk.

Sou ons dus aanspraak maak op dié geld, sal dit die Raad van Finansies in 'n onderbefondse posisie laat, wat nie 'n gesonde situasie sal wees nie.

Die Algemene Kerkvergadering sal oor die befondsing van dié surplus 'n siening moet neem voordat dit aangewend kan word.

Nadat die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering die saak bespreek het, is soos volg besluit:

- * Die Fonds vir Teologiese Opleiding (naamlik R3,790,196 soos op 28 Februarie 2010) word uitgebou om die netto debiteure ten opsigte van studieleninge te befonds.
- * Sou daar surplusse in terme hiervan ontstaan, mag dit aan die Teologiese Opleidingsfonds oorgedra word.

Mnr JF Viljoen stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

BESKRYWINGSPUNT 7: RING VAN PIETERMARITZBURG**TEOLOGIESE OPLEIDINGSFONDS: RENTE-OPBRENGS**

Die Algemene Kerkvergadering word versoek om 'n beginselbesluit te neem dat die rente-opbrengs uit die Teologiese Opleidingsfonds voortaan aangewend word om in behoeftes met betrekking tot die opleiding van dienaars van die Woord, veral ten opsigte van leerkragte, te voorsien. Die kapitaal in die Fonds word nie daarvoor gebruik nie.

Ds P de K Furstenberg stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

BESKRYWINGSPUNT 8: RING VAN PRETORIA**TEOLOGIESE OPLEIDINGSFONDS: AANWENDING**

Die Kuratorium en die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering word versoek om 'n deel van die Teologiese Opleidingsfonds se rente-opbrengs aan te wend vir die teologiese opleiding.

Motivering

Die doelmatige gebruik van die fonds sal verdere bydraes stimuleer.

Missionaat bly een van die belangrikste sake op die Kerk se agenda en die aanwending van die fonds kan bydra tot die aanstel van 'n dosent in Sendingwetenskap.

Die aanwending van 'n gedeelte van die rente-opbrengs uit die fonds kan ook bydra tot 'n voltydse aanstelling van 'n dosent in Kerkgeskiedenis, 'n saak wat lank reeds uitstaande is.

Dr JMG Storm stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

BESKRYWINGSPUNT 9: KOMMISSIE VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING

TEOLOGIESE OPLEIDINGSFONDS: INSAMELING BY WYSE VAN DEURKOLLEKTES

In belang van die goeie finansiële vooruitgang van die Teologiese Opleidingsfonds, besluit die vergadering of die insameling by wyse van deurkollektes oor een of twee Sondae moet verloop.

Motivering

Dit het gebruik geword in die Kerk dat die deurkollektes van die laaste Sondag van Augustus en die eerste Sondag van September aan die Teologiese Opleidingsfonds afgestaan word. As gevolg van dié twee deurkollektes per jaar het die stand van die Fonds se belegging aange-groei tot net minder as vier miljoen rand met die verwagting dat in die huidige finansiële jaar die vier miljoen perk oorskry sal word.

Dr JMG Storm stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

2.1.2 VERSLAG VAN DIE RAAD VIR PASTORAAT EN PRESBITERAAT

Na aanleiding van die besluite van die 68ste Algemene Kerkvergadering, het die Raad vir Pastoraat en Presbiteraat die volgende opdragte van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering ontvang:

- * Finalisering van die Etiese Kode vir Predikante
- * Finalisering van die Welstandsprogram vir Predikante
- * Studie oor die beroepstelsel en die beroepsproses
- * Voortsetting van die studie oor gemeentegrense
- * Brugpredikante.

Die raad het aan die opdragte uitvoering gegee. Die resultaat word in verskillende hoofstukke van die agenda behandel.

2.1.2.1 Etiese kode vir predikante

(i) *Motivering vir die noodsaak van 'n etiese kode vir predikante*

Ten einde die noodsaak van 'n etiese kode te motiveer, word onderskei tussen

- * dit wat wat deur 'n predikant gedoen moet word
- * die hoe dit gedoen moet word.

Die wat wat gedoen moet word, word bepaal deur die Kerkorde. Die predikant bevestig dit met die ondertekening van die ondertekening-formulier.

Ten einde die detail van die wat te reël, word in elke gemeente 'n bedieningsplan opgestel na aanleiding van die Kerkorde met inagneming van die spesifieke omstandighede van die gemeente en leraar(s) wat die gemeente bedien. Jaarliks is dit die barometer waaraan die predikant se werksaamhede gemeet word.

Die hoe dit gedoen moet word:

Die noodsaak vir 'n etiese kode is gebore uit die feit dat daar deesdae baie professies, instansies en individue is wat saam met predikante, hulp aan mense verleen. Deur wetgewing word hierdie hulpverlening gereguleer om mense aan wie hulp verleen word, teen uitbuiting te beskerm. Een van die vereistes van die regulering is dat hulpverleners deur 'n etiese kode gebind moet word.

Die Kerk het dit voorheen as genoegsaam beskou dat die gedrag van 'n predikant uit die Kerkorde en die Skrif gereël word. Die predikant se ondertekening-formulier verbind hom/haar tot die uitlewing van God se wil vanuit die Skrif: Om God lief te hê en jou naaste soos jouself. Die reggeaarde predikant behoort dus binne die bedoeling van 'n etiese kode op te tree.

Dit is egter nodig dat ons saam met die ander hulpverleningsprofessies ons uitgangspunte ten opsigte van ons etiek verwoord.

Daarom moet 'n etiese kode nie die Kerkorde, 'n bedieningsplan of die Bybel probeer opsom nie. Dit is slegs gemik op die hoe van 'n predikant se gedrag. Hoe korter, hoe beter.

Dit behels die gedrag en ingesteldheid van die predikant teenoor die persoon wat die predikant in 'n vertrouwensverhouding plaas.

(ii) ***Na bestudering van etiese kodes by ander hulpverleningsprofessies, blyk dit dat 'n etiese kode op die volgende beginsels berus:***

- * Elke mens het 'n unieke waarde en potensiaal, omdat hy/sy deur God as mens geskape is.
- * Elke mens het die reg tot die verwesenliking van sy/haar potensiaal.

- * 'n Persoon in 'n vertrouensposisie het die verantwoordelikheid om sy/haar professionele kennis en vaardighede tot voordeel van almal (elke individu, groep, gemeenskap en die mensdom) aan te wend.
- * Elkeen het die verpligting om te alle tye diskreet en professioneel op te tree.
- * Persoonlike en professionele beperkings moet erken en in ag geneem word.

Hierdie beginsels behoort in 'n etiese kode vir predikante verwoord te word.

(iii) ***Etiese kode vir predikante***

Onderneming van die predikant:

Ek verstaan dat ek as predikant geroep is om mense in hulle diepste nood te begelei. As predikant wil ek saam met lidmate 'n pad loop met die sekere wete dat God ons medereisiger is.

Ek verbind my tot die volgende beginsels:

- * Ek onderneem om met die nodige respek en sensitiwiteit op te tree.
- * Ek onderneem om vertroulikheid te handhaaf.
- * Ek onderneem om nie my kennis, invloed, gesag of posisie te misbruik nie.
- * Ek respekteer lidmate se integriteit, uniekheid en vryheid van spraak.
- * Ek bou 'n professionele verhouding met lidmate.
- * Ek respekteer die integriteit van my kollegas en dié van die Kerk.
- * Ek verbind my tot voortgesette professionele opleiding en evaluering.
- * Binne die ruimte van my arbeid as predikant, onderwerp ek my aan die landswette, Kerkorde, besluite van die Kerk en die etiese kode van predikante.
- * Ek aanvaar dat enige skadelike of onprofessionele gedrag op gepaste wyse hanteer sal word.

AANBEVELING**1. Vir bespreking en besluit.****2.1.2.2 Welstandsprogram vir predikante****(i) Inleiding**

Die welstandsprogram vir predikante bestaan uit drie komponente, naamlik:

- * Voorkomende dienste
- * Herstellende- of beradingsdiens
- * Nasorgdiens.

Ten einde hierdie diens in die Kerk realisties en op die werklikheid te baseer, is dit nodig om eerstens die beradingsdiens in te stel.

Vanuit die beradingsdiens wat gebaseer is op die werklike nood/probleme wat in pastoriegesinne voorkom, kan vervolgens voorkomingsprogramme daargestel word wat die pastoriegesinne se welwees in die Kerk kan bevorder en die nood in pastorieë voorkom.

Vanuit die nood/probleme (beradingsdiens), kan op sy beurt weer nasorgdienste ingestel word wat daarop gemik sal wees om by die afhandeling van die berading vir 'n tyd nasorg/opvolgwerk te verrig met 'n tweeledige doel:

- * Om te verseker dat die nasorgdienste in 'n ondersteunende en volhoudende gees gelewer word.
- * Om te verseker dat terugvalle in die nood/probleem sover moontlik verhoed sal word.

Dit moet beklemtoon word dat die drie vorme van dienswerk (voorkomend, herstellend en nasorg) van mekaar onderskei word, maar dat dit so 'n integrale deel van mekaar vorm dat dit nie geskei kan word nie. Wedersydse invloed op mekaar het en dit sal altyd die realiteit wees.

Ten einde 'n geheelbeeld van die welstand van predikante te verkry, sal dit nodig wees om sekere aspekte vanaf die keuring van aspirant predikante tot by die aanvaarding van emeritaat, baie kortliks te belig. Meer aandag sal egter aan die beradingsgedeelte verleen word wat sal uitloop op die belangrike voorkomende en nasorgdienste.

(ii) **Oorsig**

Om geroepe dienaar van die kerk van Jesus Christus te wees, is 'n intense roepingsbewustheid onontbeerlik. Dit impliseer 'n ontmoeting van God met die persoon vir wie Hy tot 'n besondere taak roep.

Om aan hierdie roepingsbewustheid gestalte te gee, word soos volg met die geroepene gehandel:

(a) Werwing en keuring van teologiese studente

Die studente word deur 'n paneel multiprofessionele persone gekeur, gerugsteun deur psigometriese toetse wat afgeneem word (Kerkorde, Ordinansie 2, punt 2.1.1.2).

(b) Kuratorium

Hierdie liggaam hou opsig oor die onderrig deur teologiese dosente en oor die vordering en gedrag van die teologiese studente (Kerkorde, Ordinansie 2, punt 2.1.1.1).

Die dosente en die Kuratorium sal indien 'n student nie meer geskik is om predikant te word nie, die saak met hom/haar opneem (Kerkorde, Ordinansie 2, punt 2.1.1.3).

Daar is ook 'n voogstelsel in plek waar dosente "opsig" hou oor studente asook senior studente teenoor junior studente.

Bostaande is juis daarop gemik om die welstand van studente in opleiding om predikant van die Kerk te wees, te verseker.

(c) Toelating as Denaar van die Woord

Die prosedure van toelating tot die amp van predikant bestaan uit 'n

- * Proponentseksamen
- * Proefpreek
- * Mondelinge eksamen.

(Kerkorde, Ordinansie 2, punt 2.1.1.3).

'n Leemte wat nog nie volledig in 'n welstandsprogram opgeneem is nie, is voortgesette toerusting om predikante opgeskerp te hou. Die bestaande VTT kursusse voldoen wel gedeeltelik hierin.

(iii) ***Predikant se verantwoordelikheid ten opsigte van hom en sy gesin se welstand***

Die predikant in gemeenteverband het 'n groot en omvattende taak in die Kerk/gemeente (kyk Kerkorde, Ordinansie 2, punt 2.1.5).

Die predikant het daarom ook ten opsigte van hom/haar en sy/haar gesin die verantwoordelikheid om toe te sien dat die gesin "'stabiel en gebalanseerd" is en so sal bly met veral die volgende in gedagte:

- * Hulle geestelike welstand
- * Hulle liggaamlike welstand
- * Hulle psigies-emosionele welstand
- * Hulle finansiële welstand
- * Hulle gesinsverhoudinge.

Die praktyk het uitgewys dat dit veral ten opsigte van predikante se hoë werklading en die intensiteit daarvan is dat een of meer van bogemelde aangeleenthede met hom/haar en die gesin skeef loop. Gewoonlik ontwikkel die saak oor 'n tyd so dat daar van 'n multidimensionele probleem sprake is. Predikante stel te dikwels en deurlopend hulle werk eerste met die gevolg dat hulleself en hulle gesin daaronder ly.

Indien die saak te ver gevorder is, het die gesin of 'n lid van die gesin, professionele hulp en ondersteuning nodig. Om hierdie rede het die Kerk enkele jare gelede reeds begin om 'n beradingsprogram/terapeutiese program vir predikante en hulle gesinne in te stel. Hierdie program is in der waarheid 'n multiprofessionele program wat na al die fasette van predikante se nood kan omsien.

(iv) ***Beradingsprogram***

Die beradingsprogram sien kortliks soos volg daaruit:

(a) Doel

Om 'n multidissiplinêre eenheid (dienspunt) binne die Kerk daar te stel wat by aanmelding die nodige assessering van predikante en hulle gesinne kan doen en soos nodig die terapeutiese dienste (berading) te lewer of te laat lewer.

Bostaande doel, wat terapie van aard is, moet oor verloop van tyd uitgebrei word om die voorkomingsprogram vir die welstand van die pastoriegesin in te sluit. Dit sal verseker dat die inhoud van die voorkomingsprogram ook gevoed sal word vanuit die spesifieke nood/probleme soos deur die teikengroep wat terapie ontvang, ervaar word. Die voorkomende- en beradingsprogram sal weer die inhoud en wese van die nasorgprogram bepaal.

(b) Dienslewering aan predikantgesinne

Dit is al vir etlike dekades wat ons Kerk, soos die meeste ander kerke, besef dat nood by predikante en hulle gesinne in omvang en in intensiteit baie toegeneem het. Die toename van maatskaplike verskynsels

onder lidmate, soos huweliksverbrokkeling, egskeiding, kinderverwaarlosing, drank- en dwelmmisbruik, armoede, buite-egtelikheid en trauma soos huisinbrake, gewapende roof, motorkapings, ensovoorts, plaas die predikant onder geweldige druk. Die predikant moet dikwels lidmate met hierdie intense nood help en lidmate verwag dan ook dat die predikant die nodige oplossings sal bied. Hiermee saam moet die predikant dikwels met die bekommernis van sy standplaas wat dalk sal moet afskaal of selfs opgehef kan word, saamleef. Hierdie bekommernisse en die intensiteit van die predikant se dienswerk het uit die aard van die saak 'n invloed op die predikant en die hele gesin.

Die Kerk het hierdie situasie waarin sy predikante en hulle gesinne verkeer, meerdere kere al bespreek en bepeins. Die Kerk besef dat dit nie billik is om hierdie gesinne onder hierdie stresvolle situasie te laat voortgaan sonder om ook 'n konkrete diens daar te stel wat die nodige ondersteuning kan bied nie.

Gevolgtrek het die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering enkele jare gelede daartoe oorgegaan om so 'n diens op 'n proefbasis in te stel. Vir die Kommissie was dit van uiterste belang dat

- * absolute vertroulikheid te alle tye gehandhaaf sal word
- * die persoon wat die dienswerk lewer, die Kerk inhoudelik baie goed moet ken, vertrou by predikante en hulle gesinne sal kan inboesem en teosentries in sy benadering tot die dienswerk moet wees
- * die dienswerk wat multidimensioneel van aard sal wees, ook binne die raamwerk van 'n multiprofessionele span sal geskied
- * daar ook opname fasiliteite (inwoning) vir byvoorbeeld 'n predikant en sy gesin sal wees vir wanneer daar 'n behoefte hieraan mag wees
- * die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering die opsighoudende liggaam vir die dienswerk waar dit oor predikante en hulle gesinne handel, sal wees.

Die afgelope tyd het aangetoon dat die nood in pastorieë veral rondom die volgende sentreer:

- * Spanning/stres in pastorieë wat onderdruk word en dan dikwels oorloop in depressie. Die saak kom te dikwels eers aan die lig as dit so ver gevorder is dat die herstelproses baie moeilik en tydsaam is.
- * Predikante is baie sensitief/versigtig/bang vir 'n etiket as hulle met hulle nood/probleme na vore kom.

- * Die inhoud van die terapie is baie intensief van aard en die moeilikheidsgraad daarvan dikwels uitermatig hoog. Die nood is gewoonlik ook multidimensioneel van aard wat tot gevolg het dat 'n multiprofessionele diens gelewer moet word.
- * Die intensiteit van die werk lê opgesluit in die voorkoms van veral
 - ** bipolêre disfunksie
 - ** reaktiewe depressie
 - ** endogene depressie
 - ** major depressie
 - ** intensiewe huweliksprobleme
 - ** identiteitskrisis van predikant wees ("toga maak die probleme toe")
 - ** seksualiteit
 - ** gedragsprobleme van kinders
 - ** alkoholverslawing
 - ** geloofskrisis
 - ** huweliksprobleme.

(c) Multiprofessionele span

Soos verwag en nou reeds bewys is, kan hierdie werk nie buite die raamwerk van 'n multiprofessionele span gedoen word nie. Die multidimensionele aard van die nood bevestig dat die volgende professionele dienste beskikbaar moet wees:

- * 1 x Bestuurder/kliniese terapeut (leier van die span)
- * 1 x Predikant
- * 1 x Maatskaplike werker (terapeuties onderlê)
- * 1 x Psigiater
- * 1 x Kliniese sielkundige
- * 1 x Mediese dokter
- * 1 x Neuroloog.

Die dienste van bogemelde professies, uitgesonderd die bestuurder, kan op 'n *ad hoc* basis ingekoop word en impliseer dus nie voltydse besoldigde personeel nie. Die bestuurder (spanleier) behoort dus die enigste voltydse en aangestelde personeel van die Kerk te wees.

Personeel wat op sessiebasis ingekontrakteer word sal bestaan uit 'n

- * predikant
- * psigiater
- * kliniese sielkundige
- * neuroloog
- * mediese dokter
- * maatskaplike werker.

Die beradingsdiens het reeds oor enkele jare onteenseglik bewys dat hierdie diens aan pastoriegesinne onontbeerlik vir die Kerk is. Predikante en hulle gesinne praat met groot lof van hierdie diens. Die effektiwiteit van die diens en die handhawing van die vertroulikheid daaraan verbonde, verhoog deurlopend die aanvraag daarna.

(d) Voorkomende- en nasorgdienste

Die soort probleme, soos onder (iv)(b) bespreek (wat nie volledig hier verwoord is nie), sal die basis vorm om voorkomende- en nasorgdienste vir predikantgesinne op te baseer.

As voorbeeld sou 'n voorkomingsprogram vir predikantsvroue ingestel kan word om hulle beter voor te berei vir hulle rol en taak in gemeenteverband.

(v) ***Voordele ("spin offs") van die beradingsprogram***

- (a) Die Kerk bepaal self die vertrekpunte, uitgangspunte, beginsels en benadering van sy terapeutiese dienste.
- (b) Die Kerk kan toesien dat sy terapeutiese- asook sy voorkomende- en nasorgdienste ten nouste met mekaar gesinkroniseer is.
- (c) Die Kerk kan deur dié diens beter in staat gestel word om sy opsigtaak gegrond op gefundeerde kennis en insig ten opsigte van die gevalle, met die nodige aanvaarding, liefde en deernis te verrig.
- (d) Hierdie diens kan daartoe bydra dat die Kerk nie gesien sal word as 'n plek met net 'n harde, koue en veroordelende houding nie, maar wat juis die liefdevolle naasteliefde soos deur Jesus Christus geopenbaar, gestalte gee.
- (e) 'n Multiprofessionele diens sal die mens in sy totaliteit benader, wat sowel sy fisiese, psigies-emosionele as sy geestelike (godsdienstige) komponente tegelykertyd en geïntegreerd hanteer.
 - * Die groot behoefte onder predikantgesinne vir hierdie dienswerk sal verseker dat pastoriegesinne wat "heel word", weer effektief diensbaar in die gemeente kan wees. Predikant en sy gesin "in nood" is dikwels gelyk aan 'n "gemeente in nood".
 - * Die teologies/godsdienstige uitgangspunte en begronding van die diens sal volgens ons Kerk se siening ingerig word, waarbinne ons eie etos dus ook neerslag sal vind.
- (f) So 'n diens kan, nadat dit sinodaal goed gevestig is, volgens behoefte ook moontlik gedesentraliseer word.

(vi) **Kritiese suksesfaktore**

Die volgende is in hierdie verband van uiterste belang:

- * Daar moet van 'n multiprofessionele span gebruik gemaak word vir hierdie dienswerk.
- * Die leier van die span moet 'n toegeruste en ervare kliniese terapeut wees.
 - ** Die diens moet gelyktydig aandag aan die geestelike- (godsdienslike), mediese, - fisiese- en psigies-emosionele aspekte van die mens gee. 'n Holistiese benadering is dus van uiterste belang.
 - ** 'n Deurlopende proses van evaluering ten opsigte van die benaderings/metodiek wat gevolg word, moet plaasvind. Die suksesse wat met hierdie diens bereik word sal bepalend wees vir sy voortbestaan en/of aanpassings wat nodig is.
- * Vertroulikheid as deel van die dienswerk se etiese kode en moet te alle tye gehandhaaf word.
- * Nasorgdienste moet deel van die dienswerk uitmaak ten einde terugval tot die minimum te beperk.
- * 'n Voorkomingsprogram is 'n verdere voorvereiste vir die sukses van hierdie dienswerk.

(vii) **Beraamde koste implikasies**

Hier is twee sake ter sprake, naamlik eerstens uitgawes wat as vaste kostes beskou moet word en tweedens sekere uitgawes wat bepaal word deur hoeveel persone daar is wat deur wie van die multiprofessionele span gesien moet word. Gevolglik sal eerstens 'n begroting opgestel word ten opsigte van die vaste uitgawes en tweedens die bedrae betrokke by daardie uitgawes wat bepaal word ten opsigte van dienste wat op 'n *ad hoc* basis ingekoop word.

(a) Vaste uitgawes

- * Bestuurder (kliniese terapeut): R20 000.00 pm = R240 000.00 pj.
- * Sekretaresse: R7 000.00 pm = R84 000.00 pj.

Kantoor en spesiale fasiliteite is nie in berekening gebring nie en sal vir 'n infaseringsperiode deur die Kerk voorsien word.

(b) Wisselende uitgawes ten opsigte van multiprofessionele dienste (*ad hoc* basis)

- * Mediese dokter: R180.00 per uur

- * Predikant: R100.00 per uur
- * Arbeidsterapeut: R100.00 per uur
- * Kliniese sielkundige: R1,500.00 per toets (ingesluit verslag en kliniese interpretasie vir berading)
- * Verpleegster: R100.00 per dag
- * Psigiater: R500.00 per sessie
- * Neuroloog: R650.00 per konsultasie en R300.00 per opvolgessie
- * Inkoopdienste: R176 000.00 (beraamde bedrag per jaar)

GROOT TOTAAL: R500 000.00 per jaar.

(c) Opmerkings ten opsigte van finansies

- * Predikante en lidmate wat terapie/berading ontvang, se mediese skemas maak gewoonlik voorsiening vir verhaling van die meeste uitgawes.
- * Professionele persone se dienste word per uur uitgekoop en veronderstel dus nie 'n vaste maandelikse uitgawe te wees nie.
- * 'n Aspek wat ook as 'n verdere moontlikheid kan dien, is dat gemeentes ook 'n bereidheid sal hê om vir sekere dienste wat ten opsigte van die pastoriegesin gelever word, gedeeltelik of ten volle te mag betaal.
- * Die direksie van die Kinderhuise beskik oor 'n Terapeutiese Trustfonds wat vir kinders van die pastoriegesin se psigometriese toetse en berading/terapie aangewend kan word.

(viii) **Evaluasie kriteria**

Die volgende kriteria is belangrik:

- * Het mense enige vertroue in die diens, met ander woorde, beteken die diens vir die teikengroep iets?
- * Die frekwensie van benutting van die diens sal bepalend wees.
- * Hoe effektief is die dienswerk – met ander woorde word mense gehelp om hulle nood te oorkom (suksessyfer)?
- * Hoe effektief is die diens gemeet, nie net aan die suksessyfer nie, maar ook gemeet teen koste en tyd daaraan verbonde?
- * Evaluering van die diens moet ook deurlopend deur die teikengroep self gedoen word.

- * Die vordering wat met die program van behandeling gedoen word, sal 'n belangrike kriteria wees.
- * Hoe slaag die spanlede daarin om 'n vertrouensverhouding met die teikengroep(e) op te bou en in stand te hou?

Die afgelope jare het bewys dat die huidige diens baie positief aan al bogenoemde kriteria voldoen. Die predikantgesinne wat die diens benut het, praat met groot lof en waardering hiervan.

Die instelling van hierdie dienswerk in sy totaliteit binne die Kerk sal be-
sliste finansiële implikasies inhou. Hierdie implikasies is egter nie on-
bekostigbaar vir die Kerk nie, maar veel belangriker is dat die Kerk sy
dienswerk aan die gemelde teikengroep baie sinvol kan inrig en in
stand hou.

(ix) ***Versorging van die pastoriegesin deur gemeente***

In werklikheid is goeie versorging van die pastoriegesin in gemeenteverband, asook die induksieprogram (punt (x)), reeds deel van die voorkomingsprogram.

Uit die aard van die saak word die beradingsprogram nie deur alle pastoriegesinne benut nie omdat dit met hulle goed gaan. Daarom is die predikant se versorging deur 'n gemeente wat omgee en veral die wyksouderling, van onskatbare waarde.

Hierdie versorging verwys onder andere na

- * Traktement
- * Medies
- * Behuising
- * Verlof
- * Werklading
- * Psigies-emosionele gemoedsrus
- * Geestelike versorging.

As verdere ondersteuning kan daar in ringsverband selfs 'n mentorprogram vir pastoriegesinne ingestel word. 'n Mentor is 'n leraar of persoon met besondere ervaring om die nodige ondersteuning, begeleiding, bemoediging en advies te kan lewer.

(x) ***Induksieprogram***

'n Induksieprogram kan baie goed as deel van 'n voorkomingsprogram aangewend word. So 'n program is in sy wese 'n spanbouprogram om 'n nuwe dominee en sy gesin vinnig by hulle kollegas, gemeente en ring in te skakel.

(xi) **Slotopmerking**

Dit blyk raadsaam te wees om die beradingsprogram in te stel met berading as die sleutel tot die diens. Vanuit die beradingsprogram kan dan stelselmatig voortvloei die noodsaaklike voorkomende-, en nasorgprogramme.

AANBEVELING

1. Die daarstel van 'n eenheid/struktuur binne die Kerk wat op 'n multiprofessionele basis dienswerk sal lewer ten opsigte van pastoriegesinne, word oorweeg met die moontlikheid dat die dienswerk later uitgebrei kan word na ander teikengroepe en selfs vir ander instansies (byvoorbeeld kerke) beskikbaar gestel kan word.
2. Die voorkomende- en nasorgprogramme word ingestel en gebaseer op die beradingsprogram se inligting soos vanuit die terapie bekom.

2.1.2.3 **Die beroepstelsel**(i) ***Wat is 'n beroep?***

'n Beroep is 'n uitnodiging van 'n gemeente aan 'n proponent of predikant om in die betrokke gemeente te kom werk. Die gemeente onderneem om die predikant te versorg.

Dit is belangrik vir die roepende gemeente om alle sake rakende die beroep biddend en onder leiding van die Heilige Gees te hanteer.

Die belangrikste vraag by die beroepe predikant moet wees: "*Waar wil die Here hê ek moet nou vir Hom werk?*"

Kerkrade moet besef dat die identifisering van predikante wat beroep kan word 'n groot en verantwoordelike taak is. Dit moet altyd biddend gedoen word en vaardighede wat die Here binne die gemeente en Kerk geplaas het, moet benut word. Deeglike selfkennis van die gemeente en goeie ondersoek na die geskikte predikant is belangrik.

(ii) ***Probleme van gemeentes en predikante met die huidige beroepsprosedures***

- (a) Daar is heelwat predikante wat nie bereid is om hulle name deur te gee vir vakante gemeentes nie of aansoek vir 'n beroep te doen nie, omdat hulle so 'n optrede as 'n werkaansoek en nie as 'n roeping nie, ervaar.

- (b) Predikante se name word soms op hoorsê op 'n groslys geplaas, sonder dat iemand regtig iets van die predikant weet.
- (c) Soms word 'n predikante se beroep beïnvloed deur sy/haar politieke standpunt.
- (d) Die kantoor van die skriba/sekretaris word soms geskakel om raad te vra oor wie beroep moet word. Dit plaas onbillike druk op persone wat soms help om volgens die profiel wat die roepende gemeente stel, leiding te gee.
- (e) Die groter getal predikante het meegebring dat almal nie meer oral bekend is nie en subjektiewe hoorsê oor predikante speel 'n groot rol. Predikante op ver plekke is gewoonlik minder bekend in die Kerk.
- (f) Gemeentes stel onrealistiese en idealistiese vereistes aan 'n kandidaat.
- (g) Die vereistes wat in die bekendmaking van die vakature aan predikante gestel word, het soms baie min te doen met teologiese en geestelike kwaliteite.
- (h) Gemeentes en predikante ervaar die onderhoudvoering soms negatief. Om 'n kispreek by 'n roepende gemeente te lewer en te skitter in die onderhoud, word as kunsmatig ervaar deur beide gemeente en predikant.
- (i) 'n Gemeente van 'n predikant wat gereeld aansoek doen vir 'n beroep en/of genooi word vir 'n onderhoud of om 'n erediens waar te neem, se verhouding met hulle predikant verbroekel en ly selfs skade. Die vertrouensverhouding word geskaad. Vrae ontstaan by die kerkraad en gemeente soos: Wat is verkeerd met ons? Sorg ons nie genoegsaam nie?
- (j) 'n Predikant wat gereeld aansoek doen en nie beroep word nie, se verhouding met hom/haarself kan skade lei. Wat is verkeerd met my?
- (k) Soms oordeel 'n kerkraad dat aansoeke juis gevra moet word sodat hulle kan weet om nié daardie predikante te beroep nie.
- (l) By geleentheid het 'n predikant voorgestel dat wanneer beroep word, die name van alle kandidate in 'n hoed gegooi word en daar biddend een getrek word (Handelinge 1:26), omdat almal dieselfde opleiding het en toegerus moet wees om in enige gemeente te kan werk.
- (iii) ***Die volgende sake moet ook in gedagte gehou word***
- (a) Gereelde en positiewe kommunikasie met die gemeente deur die be-

roepskommissie, sal die gemeente saamneem in die proses en hulle voorbidding verseker. Hulle verwagtinge en vrese sal in ag geneem word.

- (b) Die gemeenteprofiel stel die gemeente in staat om 'n waarderende self-onderzoek te doen van waar hulle nou staan en waarheen hulle op pad wil wees. Dit vergemaklik ook die opstel van 'n bedieningsplan vir die gemeente saam met die nuwe leraar. Dit sal die gemeente ook help om hulle ware identiteit en roeping opnuut te verstaan in die werklikheid van vandag. So 'n onderzoek moet *deur* die gemeente en nie *oor* die gemeente gedoen word nie.
- (c) Die profiel van die predikant wat benodig word moet realisties wees. Dit is veel meer as net 'n "*jong, energieke, goedkoop predikant met 30 jaar ervaring wat goed preek en hartstogtelik lief is vir huisbesoek*" of 'n profiel waaraan selfs Paulus nie sou voldoen nie.
- (d) 'n Databasis van predikantsprofile behoort daargestel te word. Die aanvanklike invul van die profile deur al die predikante van die Kerk sal 'n groot en moeisame werk wees, maar as dit afgehandel is, sal dit van groot nut wees vir beroepende kerkrade. Die invul van die profiel is sekerlik ook plek-plek subjektief, maar minder so as die mening van 'n kollega.
- (e) Die gedagte is nie dat die beroepskommissie die profile van alle predikante deurwerk nie, maar dat met kriteria soos jare in die bediening, jare in huidige standplaas, voorkeure, ensovoorts, 'n voorlopige seleksie gemaak kan word.
- (f) 'n Brugpredikant as fasiliteerder is 'n goeie manier waarop 'n gemeente gehelp kan word in die aanloop tot 'n beroep. Brugpredikante behoort as toegespitste fasiliteerders opgelei te word om 'n gemeente te kan begelei tot op die punt waar hulle hulle eie situasie en behoeftes deeglik verstaan en gereed is om verantwoordelik te beroep.

Indien die brugpredikant of konsulent nie oor die nodige fasiliteeringsvaardighede beskik om die gemeente in die proses te begelei nie, kan 'n opgeleide fasiliteerder gevra word om die gemeente in die proses te begelei in samewerking met die konsulent en onder toesig van die ringskommissie.

- (g) Die betrokkenheid van die ringskommissie is belangrik. Dit is belangrik dat 'n gemeente nie alleen, onafhanklik, eensydig tot 'n beroep oorgaan nie. Waar daar kwynende gemeentes/omgewings in 'n ring is, of waar 'n gemeente op 'n traumatiese wyse vakant geraak het, behoort gemeentes met aktiewe, daadwerklike samewerking van die ringskommissie te beplan en te beroep.

- (h) Die voer van onderhoude met geïdentifiseerde kandidate het redelik praktyk by kerkrade wat beroep geword. Dit verg baie deeglike voorbereiding om sinvolle en billike onderhoude te voer. Daar is vrae wat jy kan vra, en vrae wat jy (arbeidsregtelik en eties) nie mag vra nie. Die vrae moet so geformuleer word dat dit sinvolle antwoorde genereer. Die kandidate se antwoorde moet intersubjektief geëvalueer word en nie net op algemene indruk berus nie. Kortliks: As 'n gemeente hierdie weg volg, kan hulle dit nie amateuragtig doen nie. In die professionele wêreld van die 21ste eeu word daar professionele vraebanke saamgestel om verskillende aspekte van 'n kandidaat se tegniese vermoëns, sy ervaring en sy persoonlikheid te toets.

Vergelyk **BYLAE H** vir 'n voorgestelde predikantprofiel, 'n voorgestelde gemeenteprofiel en 'n prototipe van 'n vraebank vir 'n onderhoud.

AANBEVELING

- 1. Die volgende wat as riglyne gestel is deur die raad, word aanvaar:**
 - 1.1 Voortdurende biddende afhanklikheid in die beroepsproses is vanselfsprekend.**
 - 1.2 Deeglike selfkennis van die gemeente en goeie ondersoek na die geskikte predikant is albei belangrik.**
 - 1.3 Alle predikante van die Kerk is beroepbaar.**
 - 1.4 Alle predikante voltooi 'n leraarsprofiel en hou dit op datum. Die inligting word deur die Administrateur se kantoor in bewaring gehou.**
 - 1.5 Die kerkraad beroep in opdrag van die gemeentevergadering. Die kerkraad kan gebruik maak van 'n beroepskommissie {Ordinansie 2.1.3 (vii)(b)}, hulle kan ook gebruik maak van 'n brugpredikant of fasiliteerder om hulle in die beroepswerksaamhede te begelei.**
 - 1.6 Die kerkraad en gemeente hanteer die beroepsproses deurgaans biddend.**
 - 1.7 'n Vakante gemeente voltooi 'n gemeenteprofiel wat op 'n gemeentevergadering goedgekeur word.**
 - 1.8 Die gemeenteprofiel help die gemeente om hulle eie situasie en behoeftes deeglik te evalueer.**
 - 1.9 Die gemeente stel 'n profiel op van die soort predikant wat benodig word.**
 - 1.10 'n Vakante gemeente kan in die amptelike kerklike media bekend maak dat hy besig is met beroepswerksaamhede.**
 - 1.11 Die beroepskommissie stel 'n langlys van moontlike kandidate saam.**
 - 1.12 Die lys van beroepafwagtende predikante word ook in aanmerking geneem.**

- 1.13** Die lys word aangevul met die persone wat vanuit die gemeente en kerkraad voorgestel word en persone wat 'n aanduiding gee dat hulle sou belangstel in die beroep. Die beroepskommissie vergelyk die lys met die profiel soos deur die gemeente opgestel en stel 'n kortlys op.
- 1.14** Die Beroepskommissie doen dit deur onder andere die databasis van profile van die predikante by die Administrateurskantoor na te gaan.
- 1.15** Die kortlys word aan die kerkraad voorgelê vir goedkeuring.
- 1.16** Die kerkraad/gemeente leer die predikante op die kortlys beter ken. Dit kan onderhoude met die beroepskommissie/kerkraad insluit.
- 1.17** Die kerkraad bring die beroep uit.

2.1.2.4 Brugpredikant, brugbediening of interim versorging

(i) *Inleiding*

Gemeentes word onder normale omstandighede deur een, twee of selfs meer predikante met die evangelie bedien. Die ideaal is dat elke gemeente minstens een predikant sal hê wat met volle versorging, gedeeltelike versorging of deeltydse bediening die gemeente bedien. Wanneer 'n predikant 'n beroep aanvaar of emeriteer, is die standplaas vakant totdat 'n ander predikant beroep en bevestig is. Die Kerkorde bepaal dat 'n vakante gemeente se eerste en tweede konsulente by vakantskap die ampspligte in die gemeente nakom. Indien dit nie moontlik is nie, kan die kerkraad in oorleg met die ringskommissie besluit om op 'n tydelike basis 'n pastorale hulp te benoem om die gemeente vir die tydperk van vakantskap te bedien of 'n ander reëling tref.

Ongelukkig gebeur dit soms dat 'n gemeente se omstandighede van so 'n aard is dat hulle nie kan beroep nie, byvoorbeeld vanweë finansiële probleme, onderlinge spanning en konflik of dergelike sake wat eers opgelos moet word ten einde die gemeente in staat te stel om te beroep. In sodanige gevalle kan die kerkraad versoek of die ringskommissie aanbeveel dat die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering 'n senior en ervare predikant benoem om vir 'n vasgestelde tydperk as brugpredikant in die gemeente op te tree en hulp en leiding te verleen om die bestaande probleem/e eers op te los voordat die gemeente oorgaan om te beroep.

(ii) *Terminologie*

Die terminologie *brugpredikant*, *brugbediening* en *interim versorging* is relatief nuut en daar is nog nie veel navorsing daaroor in die Kerk gedoen nie. Daarteenoor is die praktyk in Europa en Amerika reeds suksesvol gevestig terwyl die Nederduitse Gereformeerde Kerk in Suid-

Afrika sover gevorder het dat predikante vir dié doel geïdentifiseer word en op gereelde basis vir dié opdrag toegerus word. Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het wel die afgelope termyn in enkele gevalle brugpredikante benoem. Die uitkomste van brugbediening is egter nog nie behoorlik geboekstaaf nie.

(iii) ***Omskrywing van 'n brugpredikant***

'n Brugpredikant is 'n ervare predikant wat oor die nodige vaardighede beskik en spesiaal daarvoor opgelei is om gemeentes te help en te begelei om wanneer 'n standplaas vakant raak of trauma ervaar word, 'n bestaande bedieningsplan aan te pas of 'n werkbare bedieningsplan op te stel. In albei gevalle moet die spesifieke bedieningsbehoeftes van die gemeente op daardie stadium sowel as die bepaalde omstandighede van die gemeente in ag geneem word. Die brugpredikant gee leiding aan die kerkraad en gemeente om deur middel van die bedieningsplan oplossings vir die probleme te vind en om die gemeente voor te berei om so gou moontlik 'n predikant in die vakante standplaas te beroep.

Vir die interim tydperk verrig die konsulent/e, in samewerking met die brugpredikant, die normale ampspligte in die gemeente. Die brugpredikant se taak is primêr die herstel van die heersende buitengewone omstandighede en samewerking van die konsulent/e om die gemeente te stabiliseer en die bediening van die Woord en Sakramente ongehinderd te laat voortgaan, is belangrik.

(iv) ***Redes vir brugbediening***

Daar is veral drie situasies of omstandighede wat brugbediening noodsaaklik kan maak, naamlik:

- * Finansiële probleme.
- * Traumatiese gebeure en gevolglike emosionele belewenisse van lidmate.
- * Die oorgang van een predikant, wat vir 'n lang tyd in 'n gemeente geleef en gewerk het, na 'n volgende predikant wat die gemeente kom bedien.

(a) **Finansiële probleme**

Dit gebeur soms dat 'n gemeente se finansiële posisie so verswak, dat dit moeilik en selfs onmoontlik is om 'n standplaas van enige aard in stand te hou. Dit gebeur redelik gereeld dat gemeentes vanweë ekonomiese insinking, werkverlies van lidmate of ander faktore soos swak finansiële bestuur, hulleself in 'n posisie bevind dat hulle nie 'n predikant kán beroep nie. Vir die Kerk bly die voortbestaan en funksionering van

die gemeente van die grootste belang en daarom moet weë en maniere gevind word om die probleem op te los.

(b) Traumatiese gebeure

Ander buitengewone omstandighede in 'n gemeente vereis soms die tydelike en interim bediening deur 'n ervare, opgeleide en toegewyde predikant met spesiale vaardighede. Voorbeelde van sulke omstandighede is die volgende:

- * Traumatiese gebeure soos die skielike afsterwe van 'n predikant of egskeiding van die predikant.
- * Interne konflikte in die gemeente en/of kerkraad.
- * Die skuldigbevinding van 'n predikant aan wangedrag met gevolglike tydelike ontheffing van ampspligte of ontheffing uit die amp. Wangedrag sluit onder meer die volgende in:
 - ** Volharding met 'n dwaalleer
 - ** Ernstige versuim van ampspligte
 - ** Misbruik van ampsvoorreg
 - ** Volharding in verset teen die Kerkorde en besluite van die vergaderings van die ampte
 - ** Optrede wat onmin en skeuring in die gemeente en Kerk veroorsaak
 - ** Optrede wat nie die amp van dienaar van die Woord waardig is nie.

Wanneer enige van bostaande of soortgelyke omstandighede in 'n gemeente teenwoordig is, word 'n besondere vorm van bediening noodsaaklik om die finansiële probleme deur goeie bestuur op te los, rus en orde in die gemeente te bewerkstellig of om emosionele belewenisse te help hanteer met berading en pastorale versorging. Opgeleide brugpredikante behoort hierdie funksie te vervul totdat die omstandighede sodanig verbeter het dat 'n predikant beroep kan word.

(c) Oorgang van die een na die volgende predikant

Vanweë die menslike faktor sal daar altyd lidmate wees wat die vertrek of emeritaat van hulle predikant as so 'n groot verlies beskou dat hulle nie maklik bereid is om 'n volgende predikant te aanvaar en met die nuwe predikant saam te werk nie. Wanneer die gemeente weer wil beroep nadat die vorige predikant na 'n lang en "suksesvolle" bediening 'n beroep aanvaar of aftree, behoort die gemeente deur die proses van die voorberoepfase begelei te word en vir 'n nuwe bedeling gereed gemaak word. Die gevaar bestaan dat die gemeente té gou beroep en dat die nuwe predikant die prys van byna onmoontlike verwagtinge be-

taal. Dikwels eis lidmate dat iemand beroep word wie se bediening ooreenstem met die vorige predikant s'n.

Voordat 'n nuwe predikant beroep word, behoort die gemeente op 'n verantwoordelike wyse begelei te word om hulle spesifieke bedienings-behoeftes opnuut te bepaal en in 'n spesifieke bedieningsplan te verwoord. Wanneer die gemeente dan beroep, is almal voorbereid en gereed om in die nuwe bedeling met sy nuwe uitdagings betrokke te raak en saam te werk tot die groei en vooruitgang van die gemeente.

(v) ***Die tydsduur van brugbediening***

'n Brugpredikant werk slegs vir 'n vasgestelde tyd in 'n gemeente, dit wil sê daar is 'n aanvangsdatum en 'n vertrekdatum waarop vooraf ooreengekom word, afhange van die aard, erns en kompleksiteit van die omstandighede in die gemeente.

Hierdie datums word aan die gemeente, ringskommissie en Kommissie van die Algemene Kerkvergadering voorgelê ten einde weer ander moontlike wanpraktyke by voorbaat uit te skakel. 'n Brugpredikant kan byvoorbeeld nie vir 'n onbepaalde tydperk die bediening waarneem slegs met die oog op die addisionele vergoeding daaraan verbonde nie. Terselfdertyd mag die gemeente hom nie daaraan skuldig maak om die brugpredikant onbepaald te gebruik ter wille van finansiële besparing nie. Daar behoort egter 'n aanpasbaarheid in die brugbedieningkontrak ingebou te word sodat die tydperk gewysig kan word, indien dit nodig is en al die partye daartoe instem. Die mees aangewese tydperk lyk na twaalf maande met die opsie om dit te verleng indien nodig.

(vi) ***Die opdrag of versoek tot brugbediening***

Onder normale omstandighede is dit die kerkraad se verantwoordelikheid om besluite in belang van die gemeente te neem. Wanneer die omstandighede dit egter vereis, moet die ringskommissie en/of die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering die kerkraad ondersteun en van kundige advies voorsien.

Wanneer 'n standplaas vakant raak, moet daar gesprek gevoer word tussen die betrokke kerkraad en die ringskommissie. Die doel van die gesprek is om die omstandighede waarin die gemeente hom bevind en die moontlikheid van brugbediening, te help vasstel om sodoende die kerkraad by te staan en te adviseer.

Dit sal onverstandig wees om die besluit net aan die kerkraad alleen oor te laat, ook vanweë moontlike onderlinge verskille, konflik en uiteenlopende idees. 'n Verstandige kerkraad sal nie huiwer om die nodige advies en leiding te versoek nie. So word die belange van die Kerk in die algemeen en die gemeente in die besonder die beste gedien.

(vii) ***Eienskappe van 'n brugpredikant***

Aangesien brugbediening 'n gespesialiseerde diens is, behoort dit van-selsprekend predikante te wees wat onderlê is in die vaardighede wat van 'n brugpredikant verlang word. Ouer predikante is waarskynlik meer ervare, maar is nie noodwendig geskik as brugpredikant nie. Predikante met 'n bewese rekord van suksesvolle bediening, veral in krisis-situasies, behoort voorkeur te kry. Daar sal ook gereeld kursusse aangebied moet word om dienende predikante en emeriti wat belangstel en kwalifiseer, deurlopend toe te rus in die teorieë en vaardighede wat spesifiek van brugpredikante verlang word. Daar vind soveel veranderinge in die wêreld, in ons land en ook in die Kerk plaas dat brugpredikante daarop ingestel moet wees en daarvoor opgelei moet word om onder andere traumatiese-, konflik- en transformasieprosesse te kan hanteer en bestuur.

'n Brugpredikant moet verder ook die vermoë hê om die gemeente te begelei in hulle beroepsproses deur onder andere te help met die opstel van 'n profiel van die predikant wat die gemeente wil beroep en wie se profiel of diensrekord met die profiel van die gemeente harmonieer. Die brugpredikant moet die vaardigheid hê om die nuwe gemeentepredikant aanvanklik te begelei in sy/haar nuwe bediening. Hierdie hele proses moet so verloop dat die brugpredikant as fasiliteerder die gemeente bloot lei sodat die gemeente self verantwoordelikheid neem vir die beroep van die nuwe predikant en sy/haar bediening daarna.

(viii) ***Opleiding van brugpredikante***

'n Brugpredikant moet 'n sterk leiersrol in die bepaalde gemeente speel. Kursusse wat aangebied word vir die opleiding van brugpredikante sal, onder andere, op die volgende aspekte moet fokus:

- * Die vermoë om leiding te gee sodat 'n eiesoortige visie vir die spesifieke gemeente geformuleer word en veral die kerkraad so te lei dat hulle dit daadwerklik uitvoer.
- * Die vermoë om op die belange en doelwitte van die gemeente gefokus te bly en leiding te neem om dit gesamentlik te bereik. Dit beteken dat die brugpredikant die gemeente, wat moontlik moedeloos of oorgetraumatiseer is, moet inspireer om betrokke te raak, hulle krisis te hanteer en sodoende self ook hulle doelwitte te bereik.
- * Brugpredikante moet opgelei word om objektief te bly en nie by die emosies van lidmate betrokke te raak nie.
- * Die brugpredikant sal nie kan huiwer om sterk leiding te neem en op te tree en innoverende besluite te neem nie.

- * Die brugpredikant sal toegerus moet word om onder die druk van die gemeente se verwagtinge en ander negatiewe faktore te werk. Die druk kan verskeie vorms aanneem, soos die akkommodering van diverse persoonlikhede binne die kerkraad en gemeente en die hantering van konflik.
- * Die brugpredikant sal verkieslik tydelik in die gemeente moet woon en in die tydperk van die brugbediening positief by die gemeente betrokke te raak, die lidmate se vertroue te wen en daarna te streef om almal tot deelname en indien nodig, tot onderlinge versoening te lei.

(ix) **Die pad vorentoe**

Dit is belangrik dat die Algemene Kerkvergadering 'n ingeligte besluit sal neem ten einde aan hierdie belangrike saak uitvoering te gee.

AANBEVELING

1. Die beginsel van brugbediening word goedgekeur.
2. Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering kry opdrag om 'n ondersoek te inisieer om brugbediening verder te ondersoek en 'n beleidsdokument, insluitend riglyne vir die opleiding van brugpredikante, op te stel en te implementeer.
3. Brugbediening, indien nodig en met basiese riglyne, word intussen onder die leiding van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering toegepas.
4. Die Raad vir Regsadvies in samewerking met die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering maak voorstelle om brugbediening in die Kerkorde in te skryf vir voorlegging aan die 70ste Algemene Kerkvergadering.

2.1.3 **BESKRYWINGSPUNTE OOR AANGELEENTHEDE WAT DIE PREDIKANTSAMP RAAK**

BESKRYWINGSPUNT 10: RAAD VIR REGSADVIES

WYSIGING VAN ORDINANSIE 2.1.2.2: OPHEFFING VAN 'N STAND-PLAAS: BETROKKENHEID VAN DIE KOMMISSIE VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING

Ordinansie 2.1.2.2 word soos volg gewysig:

Wanneer 'n gemeente tot die gevolgtrekking kom dat 'n standplaas nie meer finansieel in stand gehou kan word nie, gee die gemeentevergadering aan die kerkraad opdrag om die volgende stappe kronologies te neem:

- (i) Die predikant, ringskommissie en Kommissie van die Algemene Kerkvergadering word skriftelik ingelig dat die gemeente nie meer die standplaas in stand kan hou nie en dat die standplaas opgehef mag word.
- (ii) Die kerkraad en ringskommissie poog in oorleg met die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering en die predikant om
 - (a) die opheffing van die standplaas te voorkom
 - (b) alle redelike alternatiewe maatreëls te bespreek en te poog om alternatiewe oplossings te vind
 - (c) die tydsberekening wanneer die standplaas opgehef moet word te bespreek
 - (d) stappe te bespreek sodat die opheffing van die standplaas die predikant en die gemeente so min as moontlik ontwrig
 - (e) skeidingsversorging vir die predikant te bepaal.
- (iii) Die voorstelle waartoe skriftelik ooreengekom is in die oorleg met die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering, die ringskommissie en kerkraad enersyds en die predikant andersyds, word aan 'n gemeentevergadering voorgelê en die predikant kry geleentheid om sy standpunte aan die gemeentevergadering te stel.
- (vi) Die gemeentevergadering besluit op grond van die inligting wat ontvang is of die standplaas opgehef moet word.
- (v) Indien die gemeentevergadering besluit om die standplaas op te hef, word die predikant skriftelik van die besluit in kennis gestel.
- (vi) Na verloop van ten minste drie maande, word die predikant deur die kerkraad van sy ampspligte losgemaak volgens die Kerkorde.
- (vii) Die kerkraad in oorleg met die ringskommissie
 - (a) versoek die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering om in die Kerk bekend te maak dat die predikant beroepswagend is
 - (b) reël dat die betrokke predikant skeidingsversorging ontvang van minstens een week vir elke voltooide diensjaar in die betrokke gemeente

- (c) tref reëlings dat die betrokke predikant, terwyl op 'n beroep gewag word, in die verskillende ringsgemeentes behulpsaam kan wees.

Motivering

Die herformulering van die Ordinansie was nodig om die Ordinansie in lyn met arbeidswetgewing te bring en om die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering meer betrokke te maak.

Adv JD Fourie stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

BESKRYWINGSPUNT 11: RAAD VIR REGSADVIES

WYSIGING VAN ORDINANSIE 2.1.3: BEROEP VAN PREDIKANT OF PROPONENT

Ordinansie 2.1.3 word soos volg gewysig:

- (i) Binne 'n maand nadat 'n standplaas geskep is of vakant geraak het, word beroep.
- (ii) Alle predikante en proponente is beroepbaar.
- (iii) Die ringskommissie kan op versoek van die kerkraad verlof gee om vir hoogstens drie maande nie te beroep nie. Indien enige verdere uitstel om te beroep benodig word, word dit in oorleg en met toestemming van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering gedoen.
- (iv) Die ringskommissie kan na oorleg met die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering en die betrokke kerkraad besluit dat die gemeente vir hoogstens 90 dae nie mag beroep nie, sodat strategiese beplanning van ringsgemeentes gedoen kan word, wat as riglyn vir die gemeente kan dien wanneer die gemeente beroep.
- (v) Enige predikant wat van standplaas wil verwissel kan in oorleg met die kerkraad, opsighoudende liggaam, ringskommissie en Kommissie van die Algemene Kerkvergadering ver-

soek dat dit in die Kerk bekendgestel word en dat die betrokke se naam op die lys van beroepafwagtende predikante geplaas word.

- (vi) 'n Predikant in 'n standplaas met volledige versorging kan 'n beroep na 'n standplaas met gedeeltelike versorging of 'n standplaas met deelydse bediening aanvaar.
- (vii) Die kerkraad besluit om een of meer van die volgende beroepsprosedures te volg:
 - (a) By die beroepsvergadering word kandidate deur die kerkraad genomineer vir die vakature en stel 'n beroepslys saam. Die vergadering stem vir 'n kandidaat op die beroepslys. Die kandidaat wat met volstrekke meerderheid verkies word, word beroep.
 - (b) Die vakature word in die amptelike kerklike tydskrifte bekend gemaak met vermelding van besonderhede wat die standplaas raak en aansoeke word ingewag in welke geval die sluitingsdatum vir aansoek duidelik vermeld en gehandhaaf word. Die kerkraad besluit vooraf of die kandidate wat aansoek doen vir die vakature die beroepslys uitmaak en of hy die beroepslys gaan uitbrei. Die handeling word duidelik in die bekendstelling van die vakature vermeld. Nadat 'n kandidaat met volstrekke meerderheid uit die groslys beroep is, word die uitslag van die beroep aan alle aansoekers deurgegee.
 - (c) 'n Beroepskomitee word deur die kerkraad aangewys wat kandidate identifiseer volgens die profiel wat die kerkraad daarstel en 'n beroepslys saamstel. Die beroepskomitee kan ook die werkwyse van advertering volg en/of die amptelike lys van beroepafwagtende predikante gebruik en/of uit eie geledere nominasies kry. Die kerkraad besluit of hy by die beroepslys wat deur die beroepskomitee saamgestel is volstaan en of daar geleentheid is vir die uitbreiding daarvan tydens die beroepsvergadering. 'n Kandidaat word uit die beroepslys met volstrekke meerderheid beroep en indien die beroep ook geadverteer is, word die uitslag aan die aansoekers deurgegee.
 - (d) Indien prosedure (b) of (c) gebruik word kan die kerkraad of beroepskomitee met vooraf geïdentifiseerde kandidate gesprek voer, maar die kerkraad neem die verantwoordelikheid om die gesprek by die predikant se gemeente of op 'n neutrale plek te voer en waar van toepassing, reiskoste te betaal.
- (viii) 'n Beroepsvergadering word gelei deur die konsulent of 'n ander diensdoende predikant met skriftelike toestemming van die konsulent.

- (ix) 'n Predikant of proponent wat 'n vakature laat ontstaan deur 'n beroep te aanvaar, of wat 'n vakature laat voortduur deur 'n beroep te bedank, is nie weer na dieselfde vakature beroepbaar nie.

Motivering

Die raad, in samewerking met die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering, het geoordeel dat die beroepsprosedures duideliker omskryf moet word. Die huidige punt (vii) bepaal byvoorbeeld: Die gebruiklike beroepsprosedures word gevolg. Die meeste kerkraadslede en selfs predikante weet nie wat dit presies bedoel nie en elkeen kan ook sy interpretasie daaraan heg. Dit moes ook duideliker gestel word dat die kerkraad een van die prosedures kan kies en nie noodwendig al die prosedures hoef te gebruik nie.

Dr SP Pretorius stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

BESKRYWINGSPUNT 12: RING VAN PRETORIA-NOORD

WYSIGING VAN ORDINANSIE 2.1.3(i): VERLENGING VAN TYDPERK VOORDAT 'N VAKANTE STANDPLAAS MOET BEROEP

Die tydperk waarin 'n kerkraad 'n beroep moet uitbring nadat die standplaas vakant geraak het, word verleng na drie maande toe.

Ordinansie 2.1.3(i) lees dan soos volg:

Binne drie maande nadat 'n standplaas geskep is of vakant geraak het, word beroep.

Motivering

Byna deurgaans doen gemeentes aansoek vir 90 dae uitstel terwyl die Kerkorde bepaal dat binne 'n maand nadat 'n standplaas geskep is of vakant geraak het, beroep moet word.

Indien die Ordinarsiewysiging goedgekeur word, word die ander Ordinarsies waar toestemming van die ringskommissie en Kommissie van die Algemene Kerkvergadering gevra word, aangepas.

Dr SM de Beer stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

BESKRYWINGSPUNT 13: KOMMISSIE VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING

WYSIGING VAN ORDINANSIE 2.1.13.3(i): ERKENNING VAN ONTVANGS VAN BEROEPSBRIEWE

Ordinansie 2.1.3.3(i) word gewysig om soos volg te lees:

Nadat die beroepe proponent of predikant die beroepsbriewe elektronies of per pos ontvang het, word onmiddellik aan die beroepende kerkraad daarvan kennis gegee op die voorgeskrewe dokument met vermelding van die ontvangsdatum.

Motivering

Die ontvangs van beroepsbriewe word deesdae vir weke deur die huidige posstelsel vertraag. Alle korrespondensie word tans so ver moontlik elektronies gedoen. Beroepsbriewe word by ontvangs dieselfde dag elektronies deurgestuur na die beroepe predikant. Die datum waarop die briewe ontvang word op watter wyse ook al, moet as die ontvangsdatum gereken word. Weke se vertraging word so uitgeskakel.

Die Raad vir Regsadvies stel voor dat die huidige bewoording in die Kerkorde gehandhaaf word.

Dr SP Pretorius stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

BESKRYWINGSPUNT 14: RAAD VIR REGSADVIES

WYSIGING VAN ORDINANSIE 2.1.4: BEVESTIGING VAN PREDIKANTE MET BESONDERE OPDRAGTE

Ordinansie 2.1.4 word soos volg gewysig:**ORDENING EN BEVESTIGING**

- (i) Ordening of bevestiging vind plaas binne drie maande na aanneming van 'n beroep.
- (ii) Ordening of bevestiging met die oog op 'n benoeming vir 'n besondere opdrag word op versoek van die ringskommissie of Kommissie van die Algemene Kerkvergadering na gelang van die geval, in 'n gemeente gedoen.
- (iii) Ordening of bevestiging word deur die konsulent of predikant van die gemeente waargeneem met gebruikmaking van die formulier.
- (iv) Met toestemming van die kerkraad en konsulent kan die beroepene deur 'n ander predikant georden of bevestig word.
- (v) Die predikant wat die ordening of bevestiging waarneem, maak vooraf seker dat goedkeuring deur die ringskommissie daartoe verleen is.
- (vi) Die kerkraad berig aan die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering dat die ordening of bevestiging plaasgevind het.
- (vii) Die skriba van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering reik, ná die ordening van 'n proponent, 'n Akte van Ordening uit.

Motivering

Die raad het op versoek van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering die formulering gedoen ten einde voorsiening te maak vir die ordening van 'n proponent wat vir 'n besondere opdrag benoem word.

Dr BJ van Wyk stel die beskrywingspunt.**AANBEVELING**

1. Vir bespreking en besluit.

BESKRYWINGSPUNT 15: RAAD VIR REGSADVIES**WYSIGING VAN ORDINANSIE 2.1.13.2: LOSMAKING VAN STAND-PLAAS BY OOREENKOMS**

Ordinansie 2.1.13.2 word soos volg gewysig:

- (i) 'n Predikant, die ringskommissie, die ringsvergadering of die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering kan skriftelik 'n versoek aan die predikant se kerkraad rig dat die predikant van die standplaas losgemaak word.
- (ii) Die versoek moet redes bevat, wat nie verband hou met enige ander grond van losmaking of ontheffing uit die amp wat in die Kerkorde uiteengesit word nie.
- (iii) Die kerkraad van 'n predikant se gemeente kan die predikant se losmaking uit die standplaas ondersoek op gronde wat nie verband hou met enige ander grond van losmaking of ontheffing uit die amp wat in die Kerkorde uiteengesit word nie.
- (iv) Die kerkraad en daarna die ringskommissie kan na oorweging van die versoek en na gesprekvoering met die predikant, skriftelik aanbeveel dat
 - (a) losmaking in belang van die gemeente of die predikant en die gemeente is of nie
 - (b) losmaking met of sonder die behoud van ampsvoorreg geskied
 - (c) losmaking met of sonder voorwaardes geskied en indien voorwaardes voorgestel word, wat daardie voorwaardes is.
- (v) Nadat die predikant skriftelik tot losmaking ingestem het, word die voorwaardes waarop losmaking sal plaasvind, deur die kerkraad in die vorm van 'n ooreenkoms tussen die gemeente en die predikant uiteengesit.
- (vi) Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering kan, nadat die aanbevelings van die kerkraad en die ringskommissie asook die voorgestelde ooreenkoms, na gelang van die geval, en na aanhoor van die predikant en nadat alle feite oorweeg is, besluit of die predikant losgemaak moet word en of dit met of sonder behoud van die ampsvoorreg geskied. 'n Akte van Losmaking word deur die kerkraad verleen en 'n Akte van Ontheffing word deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering verleen ooreenkomstig dié besluit.

- (vii) Die kerkraad, ringskommissie of opsighoudende liggaam word van die besluit in kennis gestel.
- (viii) Indien die predikant die versoek tot losmaking rig, onderteken die predikant terselfdertyd 'n onderneming dat hy geen eise teen die gemeente of die Kerk sal instel nie. Indien sy versoek om losmaking toegestaan word, word so 'n vrywaring ingesluit in enige ooreenkoms wat met die losmaking gepaard gaan.
- (ix) Indien losmaking van die standplaas met behoud van ampsvoorreg geskied, word die predikant in die Kerk beroepbaar gestel.
- (x) 'n Predikant wat deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering van sy standplaas losgemaak word, is nie dadelik na dieselfde standplaas beroepbaar nie.

Motivering

Die Ordinansie in die huidige Kerkorde maak net voorsiening dat 'n predikant eensydig kan versoek om losgemaak te word. Die nuwe formulering stel groter moontlikhede daar wat noodsaaklik geraak het in die Kerk.

Die formulering hou ook rekening met die arbeidswetgewing.

Adv JD Fourie stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

2.1.4 BESKRYWINGSPUNTE OOR DIE GEBRUIK VAN EMERITI AS PASTORALE HULPE

BESKRYWINGSPUNT 16: KOMMISSIE VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING

UITBREIDING VAN ORDINANSIE 2.1.17: GEBRUIK VAN EMERITI AS PASTORALE HULPE EN GEPAARDGAANDE WYSIGING VAN ORDINANSIE 2.1.9: EMERITAAT

Ordinansie 2.1.17 word uitgebrei met 'n nuwe punt 2.1.17.3:

Geëmeriteerde predikant as pastorale hulp

- (i) 'n Geëmeriteerde predikant kan op versoek van 'n kerkraad met toestemming van die ringskommissie en die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering as pastorale hulp in die gemeente optree. Verkieslik is dit 'n ander gemeente as die gemeente waarin die predikant geëmeriteer het.

Die tydperk geld vir een jaar en word jaarliks hersien deur die ringskommissie nadat verslag van die kerkraad ontvang is.

- (ii) 'n Geëmeriteerde predikant kan 'n benoemingsopdrag op 'n deeltydse basis volvoer met toestemming van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering, ringskommissie of kerkraad. Indien die geëmeriteerde predikant 'n benoemingsopdrag gehad het, word die predikant verkieslik vir 'n ander opdrag benoem. Die tydperk geld vir een jaar en word jaarliks hersien deur die opsighoudende liggaam.
- (iii) In alle gevalle word 'n skriftelike ooreenkoms opgestel wat deur die opsighoudende liggaam goedgekeur word. Daar word deur die opsighoudende liggaam toegesien dat die opdrag en vergoeding van die pastorale hulp of deeltids benoemde emeritus afgeskaal is en dat die opdrag en vergoeding korreleer.
- (iv) Geëmeriteerde predikante kan tot op die ouderdom van 70 jaar pastorale werk in 'n gemeente doen of in 'n bepaalde benoemingsopdrag volvoer.

Ordinansie 2.1.9 word dan soos volg geformuleer:

- (i) Emeritaat word verleen aan die einde van die maand waarin die predikant die ouderdom van 65 jaar bereik.
- (ii) Emeritaat kan op versoek van 'n predikant verleen word na bereiking van die ouderdom van 55 jaar.
- (iii) Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering reik die Akte van Emeritaat uit na oorleg met die betrokke kerkraad of opsighoudende liggaam.
- (iv) Emeritaatvoorreg kan na ontheffing uit die amp nie weer herstel word nie, behalwe in gevalle waar die aftree-ouderdom nog nie bereik is nie.
- (v) 'n Predikant wat emeriteer word nie weer beroepbaar gestel nie.

Motivering

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het die afgelope drie jaar al hoe meer tot die oortuiging gekom dat in die lig van die predikantetal wat verminder en al hoe meer kleiner gemeentes wat nie deeltydse bediening kan bekostig of kan bekom nie, daar weer soos tevore toe die nood in die Kerk dit vereis het, van emeriti as pastorale hulpe in gemeentes gebruik gemaak moet word.

Die 67ste Algemene Kerkvergadering het reeds besluit dat emeriti in gemeentes mag werk.

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het sedert die besluit geneem is geoordeel dat dit binne sy bevoegdheid lê om die tydperk van bediening deur 'n emeritus vas te stel. Daar is aan emeriti toestemming verleen om vir slegs drie maande in 'n gemeente as pastorale hulp op te tree. Baie min emeriti was bereid om hulle huise vir drie maande te sluit, steeds die onderhoudskoste te betaal om in 'n veraf gemeente te gaan werk. Slegs in gevalle waar die pastorale werk vanuit hulle huise gedoen kon word, was die meeste emeriti bereid om wel te help. Daar was wel een of twee uitsonderings.

Baie kleiner plattelandse gemeentes kan nie meer bekostig om 'n deeltydse predikant te vergoed nie. In die meeste gevalle kan 'n deeltydse predikant nie bekom word nie aangesien daar in sulke klein dorpie nie ander werkgeleenthede vir 'n deeltydse predikant is nie.

'n Emeritus behoort slegs gebruik te word as pastorale hulp indien hy/sy nie 'n werkgeleentheid van 'n predikant wat beroepbaar is hom/haar ontnem nie. Toestemming van die ringskommissie en Kommissie van die Algemene Kerkvergadering is altyd noodsaaklik.

Die Kommissie oordeel dat duidelik voorsiening gemaak moet word vir predikante wat emeriteer om op deeltydse basis 'n benoemingsopdrag te aanvaar. 'n Dosente behoort op deeltydse basis benoem te kan word en so ook enige ander geëmeriteerde predikant op deeltydse basis in 'n sinodale pos.

By Kommissielede was daar meningsverskil oor die tydperk wat 'n emeritus mag dien. Sommige is van oordeel dat dit slegs vir een jaar toegestaan moet word en nadat verslag van die ouderlingevergadering en ringskommissie ontvang is, die tydperk weer met 'n jaar verleng mag word. Ander lede was van oordeel dat 'n emeritus se werktydperk tussen die predikant en die kerkraad bepaal word by wyse van ooreenkoms sonder om 'n bepaalde ouderdom daaraan te koppel. Almal was dit egter eens dat alle reëlins in oorleg met die ringskommissie en die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering moet geskied.

Ordinansie 2.1.9 is ook deur die Kommissie hierby betrek. Daar is menings dat 'n predikant na aanvaarding van emeritaat toegelaat moet word om volledig in dieselfde gemeente voort te werk. Ook hier is meningsverskil aangesien baie lede van die Kommissie oortuig is dat dit slegs in 'n paar gevalle sou kon gebeur, maar in die meeste gevalle nie tot voordeel van die gemeente sal wees nie. Die vraag is ook sou 'n emeritus in sy eie gemeente kon aanbly in die standplaas met volledige versorging? Ontneem dit nie juis 'n werkgeleentheid van 'n jong predikant nie? Die gedagte dat emeriti gebruik word is juis by die gemeentes wat die duurder bediening nie meer kan bekostig nie.

Die Kommissie oordeel dat die vergunning om van emeriti gebruik te maak los van Ordinansie 2.1.9 en 2.1.10 moet staan. Op grond van sy voorstel wil die Kommissie Ordinansie 2.1.9 so eenvoudig moontlik formuleer.

Punt (v) kom by om die neiging by predikante om voortydig te emeriteer, die emeritaatvoorregte te kry en dan baie gou weer aansoek doen om beroepbaar gestel te word. Afgesien dat 'n dubbele inkomste so gegenereer word, word 'n werkgeleentheid 'n ander predikant ontnem.

Dr SP Pretorius stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

BESKRYWINGSPUNT 17: RAAD VIR REGSADVIES

WYSIGING VAN ORDINANSIE 2.1.9: EMERITAAT

Die Ordinansie word soos volg gewysig:

- (i) Emeritaat word verleen aan die einde van die maand waarin die predikant die ouderdom van 65 jaar bereik.**
- (ii) Emeritaat kan op versoek van 'n predikant verleen word na bereiking van die ouderdom van 55 jaar.**
- (iii) 'n Geëmeriteerde predikant kan tot op die ouderdom van 70 jaar per ooreenkoms met die kerkraad van 'n gemeente met goedkeuring van die ringskommissie en Kommissie van die Algemene Kerkvergadering volledig ampswerk verrig.**
- (iv) 'n Geëmeriteerde predikant met 'n benoemingsopdrag kan**

ook tot op die ouderdom van 70 jaar met goedkeuring van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering volledig ampswerk verrig.

- (v) Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering reik die Akte van Emeritaat uit na oorleg met die betrokke kerkraad of opsighoudende liggaam.
- (vi) Emeritaatvoorreg kan na ontheffing uit die amp nie weer herstel word nie, behalwe in gevalle waar die aftree-ouderdom nog nie bereik is nie.

Motivering

Die Raad vir Regsadvies steun die gedagte oor die gebruik van emeriti. Die raad stel voor dat dit by wyse van die wysiging van Ordinansie 2.1.9 moet geskied.

Daar was nie in die raad eenstemmigheid oor die gedagte dat 'n geëmeriteerde predikant in die gemeente waar die predikant aftree volledig kan voortwerk nie. Dit sou nog moontlik wees om in dieselfde gemeente as pastorale hulp verder te werk, maar nie volledig in dieselfde standplaas as voor die aanvaarding van emeritaat nie.

Ander lede was van mening dat dit so kon geskied en dat die onus op die ouderlingevergadering en ringskommissie geplaas moet word om die saak te hanteer.

Dr BJ van Wyk stel die beskrywingspunt.

BESKRYWINGSPUNT 18: RING VAN POTCHEFSTROOM

BEDIENING VAN EMERITUS PREDIKANTE IN GEMEENTES

1. Emerituspredikante kan op versoek van 'n kerkraad vir 'n vasgestelde tyd met al die bevoegdhede van 'n bevestigde predikant aan die hand van 'n goedgekeurde bedieningsooreenkoms in 'n gemeente/standplaas wat finansieel nie 'n standplaas met volledige versorging, deelversorging of deeltydse bediening kan bekostig nie, werk.
2. Die benoeming van 'n emeritus predikant in so 'n gemeente geskied in oorleg met die ringskommissie en die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering.
3. Die bedieningsooreenkoms word jaarliks hersien.

4. Die Raad van Finansies stel riglyne op vir die versorging van emerituspredikante wat by so 'n bediening betrokke is.

Motivering

- * Klein en/of afgeleë gemeentes waar geen van bogenoemde standplase moontlik is nie, is 'n voldoende feit wat aanvaar moet word.
- * Emeriti het reeds bewys gelever dat hulle sodanige gemeentes volledig kan bedien.

Dr GN Bloem stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

BESKRYWINGSPUNT 19: RING VAN PIETERMARITZBURG

GEBRUIK VAN EMERITI IN GEMEENTES

1. Met toestemming van die ringskommissie en die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering, mag gemeentes gebruik maak van die pastorale werk van emeriti vir tydperke langer as drie maande.
2. Die aansoek en motivering geskied in oorleg met die ringskommissie en die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering.
3. Die kerkraad dra sorg dat die bedieningstyd en versorgingsvoordele wat vir albei partye aanvaarbaar is, by wyse van 'n geskrewe ooreenkoms vasgelê word.
4. Die ringskommissie, Raad vir Regsadvies en Kommissie van die Algemene Kerkvergadering keur 'n bedieningskontrak goed voordat dit deur die betrokke partye onderteken word.

Motivering

- * Tans is ongeveer 24% van die Kerk se predikante emeriti. Die Pensioenfonds van die Kerk word onder groot druk geplaas. Die

pensioen van emeriti hou nie tred met die inflasiekoers in die land nie en gevolglik verarm emeriti op 'n maandelikse basis.

- * In 1995 is die besluit dat emeriti nie meer pastorale hulp in gemeentes mag lewer nie, geneem, omdat daar 'n groot "oorskot" van predikante was. Tans is hierdie situasie besig om te verander.
- * Met die huidige ekonomiese klimaat in die land, vind migrasie van werkende lidmate, jeug en bejaardes plaas, wat daartoe lei dat bepaalde gemeentes in landelike en metro gebiede óf verklein óf weinig groei toon. Ongelukkig val die finansiële las om gemeentes aan die gang te hou op die skouers van die werkende lidmate en nie op die jeug of bejaardes nie. Kleiner wordende gemeentes vind dit al moeiliker om finansiële voltydse- of deelsorg standplase in stand te hou en moet die status verander na deeltydse standplase.
- * Kleiner wordende gemeentes sit verder met die situasie dat daar maandeliks van hulle heffings verhaal word om die Pensioenfonds van emeriti aan te vul. Dit dwing die krimpende gemeentes verder in finansiële nood.
- * Vele gemeentes met deeltydse standplase vind dat daar 'n al groter wordende behoefte by lidmate ontstaan vir pastorale begeleiding wat 'n voltydse predikant regverdig. 'n Deeltydse predikant wat in 'n ander voltydse pos/bediening staan kan nie aan hierdie behoeftes voldoen nie. Verder vind sulke predikante dit emosioneel en fisies uitmeggend om na 'n volle dagtaak ook nog gemeentelike werk te doen. Daar is verskeie gemeentes wat as voorbeelde genoem kan word waar hierdie praktyk gelei het tot die totale agteruitgang van die gemeente in plaas van vooruitgang.
- * As gevolg van die al kleiner wordende gemeentes, die ekonomiese situasie in die land, asook die migrasie van mense, is daar al meer klein gemeentes wat geografies só geleë is, dat hulle finansiële nie in staat is om die versorgingsvoordele soos voorgehou deur die Raad van Finansies, te kan bekostig nie. Die klein getal lidmate wat die gemeente vorm, kan slegs die dienste van 'n emeritus bekostig wat op hierdie wyse sy/haar pensioen aanvul.
- * Dikwels is 'n gemeente en sinodale pos se profiel en bedieningsbehoeftes van so 'n aard dat die dienste van slegs 'n emeritus predikant of dosent met die nodige kennis, vaardigheid en ondervinding in hierdie spesifieke behoefte sal kan voorsien. Tans is die Kerk se kern bedieningsbehoefte nie meer net op die jeug van toepassing nie, maar net soveel en indien nie meer op die bejaardes in die gemeente.

- * Die afgelope aantal jare werk emeriti, met toestemming van die bepaalde ringskommissie en die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering, met groot vrug in verskeie gemeentes van die Kerk. Hierdie feit moet nie gering geskat word nie. Die drie-maandelikse toestemming wat 'n gemeente in hierdie verband moes verkry, is remmend vir die werk van die gemeente, veroorsaak onstabiliteit binne die gemeente asook groot onsekerheid by die emeritus en sy/haar gesin.
- * Moderne- en mediese navorsing en vooruitgang met beter en doeltreffender gesondheidsorg, het daartoe gelei dat die algemene lewensverwagting van persone tans oor die 70 jaar is. Ter staving kan daar na die ouderdomsprofiel van die bejaardes in ons Kerk gekyk word. 'n Groot aantal van die Kerk se pensionarisse ouer as 70 jaar is nog liggaamlik en geestelik ten volle in staat om doeltreffend in gemeentes werksaam te wees en te funksioneer. 'n Groot aantal is nog ten volle produktief op verskeie terreine in die Kerk en samelewing.
- * Die predikant, net soos die ouderlinge en diakens, is geroepe dienaars. Ouderlinge en diakens tree nie op 65 uit diens van hulle poste in die Kerk nie. Die predikant wat dan nog steeds arbeidvrugtig kon wees, word nou net arbeidsveld. Afgesien van die feit dat dit vir die Kerk inkorting van werkpotensiaal beteken, het dit op die emeritus 'n geweldige sielkundige negatiewe effek as hy/sy nog ten volle diensbaar kan en wil wees, maar nie meer mag nie.
- * In ander Kerke is dit die huidige tendens en word dit algemene praktyk dat emeriti vir so lank as wat hulle lewenskragtig is en doeltreffend aangewend kan word, voortgaan met bedieningswerk.

Prof MJ du P Beukes stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

BESKRYWINGSPUNT 20: KOMMISSIE VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING

WYSIGING VAN AKTE VAN LOSMAKING AAN PREDIKANT WAT DIE LAND VERLAAT

Die akte word gewysig om soos volg te lees:

Ds/dr/prof

Die kerkraad van die gemeente het kennis geneem dat die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering die versoek dat u van u standplaas losgemaak word met behoud van ampsvoorreg, goedgekeur het.

Die kerkraad het getuig dat u

- * 'n waardige en getroue evangeliedienaar was
- * in leer en lewe onberispelik opgetree het
- * aan alle pensioenverpligtinge voldoen het.

U word van alle ampspligte onthef en van u standplaas losgemaak op

U word seën en voorspoed toegebid. Mag u spoedig 'n nuwe werkkring vind.

Geteken te op

.....
SKRIBA

Motivering

Die wysiging van die akte was nodig.

Dr JMG Storm stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

BESKRYWINGSPUNT 21 : KOMMISSIE VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING

WYSIGING VAN AKTE VAN ONTHEFFING

Die akte word gewysig om soos volg te lees:

Ds/dr/prof,.....

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het besluit om u te onthef as evangeliedienaar van die Nederduitsch Hervormde Kerk in Afrika met ingang van (datum).

U word van harte bedank vir die tydperk waarin u in die Kerk gewerk het.

Gegee te op

.....
VOORSITTER

.....
SKRIBA

Motivering

Die wysiging van die akte was nodig.

Dr JMG Storm stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

BESKRYWINGSPUNT 22: KOMMISSIE VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING

VERLOF VAN DEELTYDSE PREDIKANTE

1. Aangesien daar duidelike riglyne in die Verlofreglement staan waarvolgens die verlofvoordele vir deeltydse predikante bepaal kan word, word geen afsonderlike bepalinge ingeskryf nie. Twee sake is van belang:
 - 1.1 Duidelike verlofvoordele word met die deeltydse predikant ooreengekom en in die beroepsbrief beskryf of later by wyse van 'n kerkraadsbesluit genotuleer en in die Verlofregister aangeteken.
 - 1.2 Die bepaling van die verlofvoordele is in ooreenstemming met die opdragte en vergoeding wat ontvang word en is in alle opsigte onderhewig aan die Wet op Basiese Diensvoorwaardes.

2. 'n Besluit van die Algemene Kerkvergadering kan nie terugwerkende krag hê nie en daarom kan slegs met predikante onderhandel word om die huidige beroepsbrief op elkeen afsonderlik van toepassing te maak.

Motivering

Daar is baie onsekerheid en verwarring oor die verlofvoordele van deeltydse predikante. Die tyd het egter ontbreek om in diepte studie oor die aangeleentheid te doen.

Dr SP Pretorius stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

BESKRYWINGSPUNT 23: KOMMISSIE VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING

GEMEENTE: WERKGEWER VAN PREDIKANT

Daar word aanbeveel dat met predikante van die Kerk onderhandel word om die huidige beroepsbrief op alle predikante van toepassing te maak.

Motivering

Die Kommissie het versoek dat die raad in die Kerkorde inskryf dat die kerkraad die predikant se werkgever is.

Die raad het daarop gewys dat die saak reeds in die beroepsbrief ingeskryf is en daarom ag die raad dit nie nodig dat dit in die Kerkorde opgeneem word nie.

Predikante wat jarelank in 'n standplaas staan is nog met die beroepsbrief beroep waarin die bepaalde klousule nie verskyn nie. Hulle kan nie gedwing word om die klousule in hulle beroepsbrief te laat inskryf nie. Die besluit kan dus nie terugwerkend geneem word nie.

Dr SP Pretorius stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING**1. Vir bespreking en besluit.****2.2 OUDERLINGE EN DIAKENS****2.2.1 OUDERLINGE****2.2.1.1 Selfstandige Raad Vir Ouderlinge****(i) Besluite van die 66ste tot 67ste Algemene Kerkvergaderings**

- * Die 66ste Algemene Kerkvergadering het besluit dat die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering die moontlikheid moet ondersoek om 'n selfstandige Raad vir Ouderlinge daar te stel.
- * Hierdie opdrag is tydens die 67ste Algemene Kerkvergadering gekontinueer, maar geen verslag is aan die 68ste Algemene Kerkvergadering gelewer nie. Die ouderlinglede van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het die Kommissie versoek om die besprekingspunt as agendapunt vir die 69ste Algemene Kerkvergadering op te neem.

(ii) Studiewerk en optrede van die Raad vir Pastoraat en Presbiteraat

Die Raad vir Pastoraat en Presbiteraat het van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering opdrag ontvang om die studiewerk voort te sit. Die raad het onder meer met die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering en Moderamen oor die saak gesprek gevoer, sy studiewerk voltooi en maak die volgende voorlegging:

- (a) Die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika maak van 'n Presbiteriale Sinodale sisteem gebruik waarin die lerende ouderling (predikant) en regerende ouderlingsamp ineengestrengel is. Die ampte van ouderling en predikant kan nie van mekaar geskei word nie. Die ouderlinge behartig die versorging, beskerming en regeerfunksie in die gemeente en hou opsig oor die verkondiging en bediening van sakramente (Ordinansie 3.1.2).
- (b) Die Kerkorde lê meer klem op die werksaamhede van predikante en diakens. Die werksaamhede van die ouderlinge geniet nie soveel aandag nie en dit het die afgelope jare gelei tot stelselmatige agteruitgang van die ouderlingamp. Tans word die amp van ouderling in sommige gemeentes gesien as 'n soort hulpdiens vir predikante en diakens wat aangewend kan word om die werksaamhede in die gemeente te bevorder. Enkele gemeentes beskou selfs die amp van ouderlinge oorbodig.
- (c) Weens 'n gebrek aan kennis, ervaring en toerusting by baie ouderlinge, kom hulle ampsvervulling nie tot sy reg nie.

Die raad beveel die volgende aan:

- * Ten spyte van sy gevolgtrekking soos hierbo genoem, beveel die raad aan dat daar nie 'n selfstandige Raad vir Presbiteraat daargestel word nie, maar dat die *status quo* gehandhaaf word.
- * Die raad oordeel dat 'n Werkgroep vir Presbiteraat daargestel word wat as onderafdeling van die raad funksioneer om onder andere eendragtigheid en kruisbestuiwing in die raad te bewerkstellig.
- * Die Werkgroep vir Ouderlinge verkry groter bevoegdheid om selfstandige studie te doen oor aangeleenthede wat die amp van die ouderling raak om met ouderlingevergaderings, ringsvergaderings en die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering gesprek te voer en opleidingsgeleenthede te beplan en aan te bied.
- * Die ringsouderlingevergadering funksioneer as werkgroepe van die Werkgroep van Pastoraat en Presbiteraat in die ringsvergadering. Die ringsouderlingevergadering kan bestaan uit die primus ouderlinglede van 'n ringskommissie en een ouderling van elke gemeente in die ring. Die ringsouderlingevergadering is verantwoordelik om minstens een keer per jaar opleiding op ringsvlak aan ouderlinge te verskaf, gespreksgeleenthede met ouderlinge en ouderlingevergaderings te fasiliteer en aandag te skenk aan werksaamhede van die ouderling soos vervat in Ordinansie 3.4.2.
- * Die onderskeie ouderlingevergaderings moet oor hulle werksaamhede aan ringsvergaderings verslag lewer. Ringsouderlingevergaderings lewer verslag aan die werkgroep. Die werkgroep lewer verslag aan die Raad vir Pastoraat en Presbiteraat.

Kommentaar van die Agendakommissie:

Die huidige werkwyse het die benoeming van 'n Komitee vir Presbiteraat wat die werksaamhede verrig het of moes verrig soos in die aanbeveling uiteengesit, in die oog. Die wysiging van die benaming komitee met werkgroep is nie nodig nie aangesien alle rade wat met onderafdelings werk, komitees benoem. Die Agendakommissie oordeel daarom dat die huidige Komitee vir Presbiteraat voortbestaan en die take verrig soos in die aanbevelings uiteengesit.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

---oOo---

Hoofstuk 3

Vergaderings van Ampte

69ste Algemene Kerkvergadering

3. VERGADERINGS VAN AMPTE

3.1 RINGSVERGADERINGS

3.1.1 FUNKSIONERING VAN RINGSVERGADERINGS

Ringsvergaderings het die afgelope termyn goed funksioneer en hartlike samewerking is tussen die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering en ringsvergaderings beleef. Die rotasiebeginsel met betrekking tot die verkiesing van ringskommissies is feitlik deurgaans toegepas en na al die jare waarin dit toegepas is, blyk dit tog dat dit goeie vrugte voortgebring het. Alle predikante van die ring kry nou geleentheid om op die ringskommissie te dien, leiding te gee in die ring en namens die ring op te tree waar nodig. Voor die toepassing van die rotasiebeginsel was sommige predikante al 20 jaar of langer in die bediening sonder dat daar ooit 'n geleentheid was om op die ringskommissie te dien of selfs 'n ringsvergadering met die lei van die erediens te open.

Lede van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het in die drie jaar termyn so ver moontlik ringsvergaderings bygewoon en het die besoeke en vergaderings baie sinvol en goed georganiseerd ervaar. Ringsvergaderings het deurgaans met goed opgestelde agendas gewerk wat daarvan getuig dat vooraf goeie voorbereiding deur ringskommissies gedoen is. By baie ringsvergaderings het toerusting 'n belangrike deel van die vergadering geword. Dit was ook duidelik dat bedieningsplanne van gemeentes meer vorm begin aanneem het en dat dit sinvolle werk in ringsgemeentes weerspieël.

In gevalle waar die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering met ringskommissies of ringsvergaderings moes saamwerk om probleme te hanteer, was die ervaring dat groot moeite deur ringskommissies en ringsvergaderings gedoen is om die besondere saak af te handel.

AANBEVELING

- 1. Vir kennisname met dank aan ringsvergaderings en ringskommissies.**

3.1.2 BESKRYWINGSPUNTE: VERWISSELING VAN RING

BESKRYWINGSPUNT 24: RING VAN POTCHEFSTROOM

VREDEFORT GEMEENTE: VERWISSELING VAN RING

Gemeente Vredefort verskuif vanaf die Ring van Heilbron na die Ring van Potchefstroom.

Motivering

- * Ván die afstande wat deur afgevaardigdes/lede van die gemeente Vredefort afgelê moet word vir die bywoning van vergaderings wanneer die gemeente onder die ring van Heilbron moet ressorteer, is soos volg:
 - ** Vanaf Vredefort na Heilbron $150 \text{ km} \times 2 = 300 \text{ km}$
 - ** Vanaf Vredefort na Bethlehem $281 \text{ km} \times 2 = 562 \text{ km}$
 - ** Vanaf Vredefort na Clocolan $351 \text{ km} \times 2 = 702 \text{ km}$
 - ** Vanaf Vredefort na Harrismith $324 \text{ km} \times 2 = 648 \text{ km}$
 - ** Vanaf Vredefort na Reitz $229 \text{ km} \times 2 = 458 \text{ km}$
- * In die Ring van Potchefstroom vind al die vergaderings te Potchefstroom plaas en die afstand wat die afgevaardigdes/lede moet aflê, is slegs $60 \text{ km} \times 2 = 120 \text{ km}$.
- * In die lig van steeds stygende brandstofpryse en Vredefort wat 'n relatief klein gemeente met beperkte fondse is, is dit nie net koste-effektief om onder die Ring van Potchefstroom te ressorteer nie, maar in die lig van die tyd wat dit neem om reise af te lê, is dit gewoonweg net meer prakties.
- * Die oorplasing is al einde 2007/begin 2008 in beginsel deur beide die ringskommissies van Heilbron en Potchefstroom, met medewette van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering, goedgekeur en in werking gestel en dit werk uitstekend omdat alle vergaderings met min koste en tyd bygewoon word.

Dr GN Bloem stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

BESKRYWINGSPUNT 25: RING VAN MIDDELBURG

WATERVAL BOVEN GEMEENTE: VERWISERING VAN RING

Gemeente Waterval Boven verskuif vanaf die Ring van Lydenburg na die Ring van Middelburg.

Motivering

Die vakante standplase by die gemeentes Waterval Boven, Dullstroom en Belfast het die vraag na moontlike samewerking en kombinasies tussen die gemeentes laat ontstaan. Na samesprekings het die gemeentes Belfast en Waterval Boven besluit om te kombineer. Waterval Boven ressorteer in die Ring van Lydenburg en Belfast in die Ring van Middelburg. Dit is sinvol as Waterval Boven in die toekoms inskakel by die Ring van Middelburg.

Ds NJS Steenekamp stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

- 1. Vir bespreking en besluit.**

3.2 ALGEMENE KERKVERGADERING

3.2.1 DIE ONDERSOEK NA DIE VERKLEINING VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het kennis geneem dat die studiekomitee nie saamgeroep is en nooit vergader het nie. Die opdrag aan hom toevertrou is nie uitgevoer nie.

AANBEVELING

- 1. Die opdrag van die 68ste Algemene Kerkvergadering kontinueer en die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering stel opnuut 'n studiekomitee saam om te besin en voorstelle te maak oor die moontlike verandering van die samestelling van die Algemene Kerkvergadering.**

3.3 KOMMISSIE VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING

3.3.1 VERSLAG VAN DIE KOMMISSIE VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING AAN DIE 69STE ALGEMENE KERKVERGADERING

3.3.3.1 Inleidend

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering is in 2007 verkies tydens die 68ste Algemene Kerkvergadering en aanvaar dat hy in sy dienstermyn van drie jaar die steun en vertroue van die Kerk geniet het. Die Kommissie het sy taak en opdrag van meet af aan met groot vreug-

de en toewyding aangepak en hom ten doel gestel om die besluite en opdragte van die 68ste Algemene Kerkvergadering na die beste van sy vermoë uit te voer en alle sake wat op sy tafel kom, met groot verantwoordelikheid, in belang van die Kerk en tot eer van die Heer van die kerk te doen.

Die Kerk het die Kommissie voortdurend verseker dat daar deur lidmate, gemeentes, kerkrade en ringsvergaderings vir sy werk voorbidding gedoen word. Die Kommissie het ook gereeld skrywes vanaf kerkrade en ringsvergaderings ontvang waarin dank en waardering vir sy werk en wyse van optrede betuig is. Daarvoor was daar altyd groot dankbaarheid. Kritiek oor die werk en besluite van die Kommissie het nie uitgebly nie en dit is in die regte gees en gesindheid aanvaar en het ook die nodige aandag geniet. Die Kommissie bestaan uit mense wat foute maak en verkeerd kan besluit en het dit nog altyd erken en was daarom ook bereid om verskoning te vra waar nodig.

Daar was in die Kerk in dié tydperk baie begrip vir moeilike besluite wat soms geneem moes word, veral oor die lewens en werk van predikante. Die Kommissie het gepoog om in sulke gevalle met groot takt en empatie besluite te neem. Persone wat nadelig deur besluite geraak is, is nie aan hulleself en hulle omstandighede oorgelaat nie, maar daar is voortdurend gepoog om die nodige leiding, bystand en selfs versorging aan sulke persone te verleen.

As die Kommissie terugkyk op sy werktermyn, is daar tevredenheid dat hy na die beste van sy vermoë gepoog het om sy werk getrou en met toewyding gedoen het.

3.3.3.2 Samestelling en funksionering

Die Kommissie is soos volg deur die 68ste Algemene Kerkvergadering verkies:

Predikantslede

Prof TFJ Dreyer	-	Voorsitter
Dr DJC van Wyk (jr)	-	Visevoorsitter
Dr JMG Storm	-	Skriba
Prof E van Eck	-	Viseskriba
Ds APJ Beukes	-	Predikantslid
Ds AC Kuyper	-	Predikantslid

Ouderlinglede

BP Botha
JFP Engelbrecht
JLO Esterhuizen

FH Geyser
JA Oberholzer
JW Pont
F Smit
JH Steyn
F Wilkens

As adviserende lede naamlik die Administrateur, mnr JF Viljoen, en die sekretaris, dr SP Pretorius, het by alle vergaderings sitting geneem.

Dr WC van Wyk, sekretaris van SENTIK, is genooi om met spreekstem die vergaderings van die Kommissie by te woon aangesien hy ook die Kommunikasiebestuurder van die Kerk is. Waar en soos moontlik het hy die vergaderings bygewoon en waardevolle insette gelever.

Die redakteur van *Die Hervormer* het ook 'n staande uitnodiging om Kommissievergaderings by te woon. Omdat dr WC van Wyk as sekretaris van SENTIK teenwoordig is, maak hy gewoonlik nie van die uitnodiging gebruik nie.

Gedurende die werktermyn van die Kommissie het lede baie getrou die vergaderings bygewoon. Feitlik al die sekundi van predikantslede het sitting geneem en al die sekundi vir ouderlinge het sitting geneem. Die besluit van die Algemene Kerkvergadering dat ouderlinglede nie 'n spesifieke sekunduslid het nie, was 'n uitmuntende besluit en bring mee dat die ouderlinglede altyd voltallig was by vergaderings.

Oudl JA Oberholzer het siek geword en is medies ongeskik verklaar. Hy kon enkele vergaderings nie bywoon nie. Groot hartseer is ervaar met die skielike afsterwe van oudl JLO Esterhuizen. As ervare Kommissielid het hy kosbare bydraes gelever. Sy toewyding en liefde vir die Kerk en sy werk sal deeglik gemis word in die toekoms.

Die bydraes van alle predikant- en ouderlinglede was voortdurend skitterend en het getuig van groot erns en verantwoordelikheid. In die besonder word melding gemaak van positiewe, nugter en konstruktiewe leiding vanuit die voorsitterstoel wat elke vergadering waardevol gemaak het. Daar is groot waardering vir ouderlinglede wat van hulle werk moes wegbly om vergaderings by te woon. Vergaderings het soms tot laat in die nag geduur.

Die Administrateur en sekretaris het die vergaderings bygewoon met adviserende stem. Albei het een vergadering nie kon bywoon nie vanweë 'n operasie en siekte onderskeidelik. Anders as die vorige Kommissie is die twee amptenare wel toegelaat om namens die Kommissie op te tree by geleenthede waar groete en/of gelukwense oorgedra moes word.

Die Kommissie het gedurende die verslagtydperk 12 gewone kwartaalvergaderings en agt buitengewone vergaderings gehou waartydens klagsake hanteer is. Gewone vergaderings het twee volle dae geduur en klagsake is gewoonlik in een dag afgehandel. Die ondersoeke het soms tot laat nag geduur en in een geval tot in die vroeë oggendure. Besondere eise word aan Kommissielede gestel by die ondersoek van klagtes. Nugterheid en objektiwiteit van lede was altyd opmerklik, veral wanneer tugstappe vasgestel moes word.

Die Moderamen het gewone vergaderings in die maande waarin die Kommissie nie vergader nie gehou en die vergaderings het 'n volle dag geduur. Twee ouderlinge neem sitting op die gewone vergaderings. Tydens dié vergaderings is veral aandag gegee aan opdragte van die Kommissie en gesprekke wat gevoer moes word in opdrag van die Kommissie. Omdat die Moderamen die dag tot dag sake moet hanteer, het daar gereeld, selfs tot twee keer elke maand, buitengewone vergaderings plaasgevind om dringende sake af te handel. Ouderlinge neem nie altyd sitting op die buitengewone vergaderings nie aangesien dit gewoonlik op kort kennisgewing gereël moet word. Moeilike en sensitiewe sake en gesprekke met predikante, afvaardigings van gemeentes, ringskommissies, rade, komitees, lidmate en ampsdraers is deur die Moderamen hanteer. Dit kom voor of die omvang van die werk van die Moderamen steeds toeneem en baie tyd is in beslag geneem.

Gesprekke tydens Kommissie- en Moderamenvergaderings is op band opgeneem en in die meeste gevalle verbatim getik en bewaar. Die gesprekke is ook op CD in die argief bewaar. Moderamen notules is volledig, maar word nie goedgekeur nie. Slegs die korrektheid is gekontroleer. Daar moet steeds onthou word dat die Moderamen nie besluitnemingsbevoegdheid het nie en slegs sake in opdrag van die Kommissie kon afhandel.

3.3.3.3 Werksaamhede en uitvoering van opdragte

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het volgens Ordinansie 3.10.2 en Ordinansie 3.10.3 na die beste van sy vermoë gepoog om sy werk te doen.

Na afloop van die 68ste Algemene Kerkvergadering is die notule voltooi, versorg en aan alle predikante en kerkrade gestuur vir kommentaar sodat 'n korrekte weergawe van die vergadering geboekstaaf kon word. Die gefinaliseerde notule is gedruk en na persone wat dit moet ontvang en aangevra het, versend. Die notule word in die argief bewaar.

Die Besluitebundel van die 68ste Algemene Kerkvergadering is afgehandel en twee eksemplare is aan elke kerkraad en een aan elke afvaardigde wat nie aan 'n gemeente verbonde is nie, gestuur.

Die gewysigde Kerkorde is gefinaliseer en nadat dit deur die Raad vir Regsadvies en die Kommissie goedgekeur is, na gemeentes versend.

Al die bogenoemde dokumente is op die Webblad geplaas en is ook op CD beskikbaar gestel.

Na afloop van die 68ste Algemene Kerkvergadering het die Kommissie so gou moontlik vergader en is rade, komitee, studie- en werkkomitees benoem sodat hulle reeds in dieselfde jaar kon vergader en konstitueer. Die Kommissie het gepoog om twee doelwitte te bereik naamlik eerstens om kontinuïteit te behou 'n aantal lede van die vorige raad wer te benoem maar tweedens om persone te benoem met verskillende standpunte.

Baie van die liggame is egter eers vroeg in 2008 byeengeroep en het ook by die eerste samekoms gekonstitueer. Die Raad vir Kerk en Wêreld is die eerste keer benoem en is verdeel in twee werkkomitees, naamlik dié van Kerk en Teologie en Etiese Sake. Uit die verslae van die raad aan die Algemene Kerkvergadering vanjaar sal vasgestel kan word of effektief aan die werksaamhede aandag gegee is.

By sy eerste vergadering in 2007 het die Kommissie ook indringend aandag gegee aan alle besluite van die 68ste Algemene Kerkvergadering en waar nodig dit afgewentel en gedelegeer na rade en werkkomitees. Aan al die besluite is aandag gegee en die verwagting is dat uit verslae van rade die nodige terugvoer gegee sal word aan die Algemene Kerkvergadering. Rade het kwartaalliks aan die Kommissie verslag gelewer oor die vordering met hulle werksaamhede en die uitvoering van opdragte.

Reëlings rondom vergaderings van die Kommissie en die Algemene Kerkvergadering soos die Kerkorde vereis, is ten volle nagekom.

Notules en dokumentasie van Kommissie en Moderamenvergadering is versorg en in die argief opgeneem. Notules van klagsake is afsonderlik hanteer en bewaar. Die besluit van die Algemene Kerkvergadering dat slegs persone wat belang by bepaalde notules verklaar daartoe toegang het, is streng toegepas en die argivaris was daarmee behulpzaam.

Soos dit die gewoonte is en ter wille van historiese navorsingswaarde van notules, het die Kommissie en Moderamen sy agendas ingerig en sy notules geskryf volgens die hoofstukke van die Kerkorde. Die agendas en notules word steeds as vertroulik geag en hanteer en gebruikte agendas word ingehandig vir vernietiging of dit word self deur lede vernietig nadat hulle dit klaar gebruik het. Soos reeds vermeld is goedgekeurde notules te alle tye vir navorsing beskikbaar.

Verslag word verder onder die onderstaande hoofstukke gelewer:

(i) **Belydenis**

Die samestelling van die Raad vir Kerk en Wêreld wat verdeel is in twee komitees: Kerk en Teologie en Etiese Sake, is reeds vermeld. Die saak is onder die opskrif "Belydenis" hanteer by die 68ste Algemene Kerkvergadering, en daarom word die verslag oor die werk van die Komitee vir Kerk en Teologie steeds onder die hoofstuk "Belydenis" behandel. Die werk van die Komitee vir Etiese Sake word onder die hoofstuk *Verkondiging* en meer spesifiek by die *Getuienistaak van die Gelowige* geplaas.

Die dokument oor versoenende verskeidenheid is hersien en gefinaliseer en aan ouderlingevergaderings en predikante deurgegee vir kommentaar soos deur die Algemene Kerkvergadering besluit. Die Kommissie oordeel dat die dokument goed in die Kerk ontvang is en deeglike bespreking uitgelok het.

Die studie oor die vertaling van die belydenisskrifte en meer spesifiek die *descensus* het op die tafel van die Kommissie beland ook vanweë studie wat deur die Gereformeerde Kerke gedoen is en daarvoor word berig in die agenda.

Die werk van die Komitee vir Liturgiese Geskrifte word in die verslag van die Raad vir Erediens hanteer en die werk van die TKR word hanteer in die verslag van die TKR by *Ekumene*.

(ii) **Ampte**

Soos in die verlede het die Kommissie op hoogte gebly met die werk van die Kuratorium aangesien die sekretaris, mnr JF Viljoen, sitting neem en gereeld verslag gelewer het. Die gesprek wat die Kommissie jaarliks by sy vergadering in Maart met die Kuratorium, Dosente, HTK en Proponentseksamenkommissie voer, is wanneer nodig gehou.

Tydens dié gesprekke is in die besonder aandag gegee aan die nuwe ooreenkoms met betrekking tot teologiese opleiding wat met die UP gesluit is. Deeglike bespreking is daarvoor gevoer. Daar is verder gehandel oor die vakature wat ontstaan het na die emeritaat van prof PJ van der Merwe en die vulling van die vakante pos. Meer oor dié aangeleenthede is vermeld in die verslag van die Kuratorium.

Die Kommissie is tevrede dat die werk van die dosente by die Fakulteit en HTK van hoogstaande gehalte is en het telkens sy waardering teenoor hulle uitgespreek.

Na aanleiding van 'n verklaring oor apartheid deur 'n aantal dosente is

'n klag van vier predikante van die Kerk teen die dosente hanteer. Die klag het egter nie aan die vereistes voldoen nie aangesien geen opsig-gesprekke plaasgevind het nie. Die opsiggesprekke wat wel daarna plaasgevind het, het daartoe gelei dat die dosente en die beswaarde predikante 'n ooreenkoms bereik het en elkeen onderneem het om 'n beskrywingspunt aan die 69ste Algemene Kerkvergadering voor te lê oor apartheid. Dié saak word hanteer onder *Ekumene*. Die voorsitter, prof TFJ Dreyer, het 'n verklaring in dié verband opgestel wat later op versoek van die Kommissie in die Kerk bekend gestel is.

Twee legitimasieplegtighede in 2008 en 2009 het plaasgevind. Aan die einde van 2009 het slegs twee studente afstudeer. Die een is na die buiteland met verdere studie en daarom het die Kommissie besluit om die legitimasieplegtigheid by sy Novemberversgadering in 2009 te laat plaasvind en nie in Maart 2010 nie. Een van die studente is in Januarie 2010 beroepbaar gestel nadat die praktiese kursusse deurloop is. Met ander geleenthede het die Kommissie persone wat hertoegelaat is tot die evangeliebediening, gelegitimeer tydens 'n Kommissievergadering.

Talle aangeleenthede wat predikante en hulle gesinne raak is deur die Moderamen en die Kommissie hanteer. Geen tyd of moeite is ontsien om oplossings vir probleme te probeer kry nie. Die voorsitter het veral baie van die sake hanteer en heel dikwels is die saak tussen hom en die betrokke predikant(e) opgelos. Daar is deurgaans gepoog om met groot deernis, begrip en vertroulikheid die sake te hanteer.

Die Kommissie het sover moontlik gepoog om een van sy lede af te vaardig om ordeningsgeleenthede van proponente by te woon en groe-te en gelukwense oor te dra.

Deur die loop van die termyn is verskeie aansoeke van voormalige pre-dikante om hertoelating tot die evangeliebediening behandel. Daar is gevalle waar die Kommissie kandidate terugverwys het na gemeentes waar hulle gewerk het om eers sake daar te gaan herstel voordat die aansoek verder hanteer word. Die kandidate het nie weer hulle opwag-ting gemaak nie. Die proses van hertoelating duur gewoonlik minstens jaar en die Kommissie maak groot erns daarmee. Die kommentaar van ringskommissies en kerkrade is van wesenlike belang in dié verband.

'n Aantal predikante wat vroegtydige emeritaat aanvaar het, se ansoe-ke om weer beroepbaar gestel te word is hanteer. Die Kommissie is van oordeel dat 'n predikant wat eenmaal geëmeriteer het nie weer be-roepbaar gestel behoort te word nie. Dit gebeur dikwels te maklik dat 'n predikant emeriteer om sy emeritaatvoordele te bekom en dan baie gou weer aansoek doen om beroepbaar gestel te word. 'n Predikant wat besluit om vroegtydig te emeriteer behoort ernstig en biddend daaroor te besluit. Die Kommissie dien in dié verband 'n beskrywingspunt by die Algemene Kerkvergadering in.

In twee gevalle het predikante wat tevore medies ongeskik verklaar is sodanig herstel dat die Kommissie hulle weer beroepbaar kon stel.

Die aansoeke om mediese ongeskiktheid van drie predikante is goedgekeur.

Die Kommissie het egskeidingsake van verskeie predikante hanteer en is baie hartseer daaroor. Die verskynsel van egskeiding onder predikante neem toe. In alle gevalle het die predikant goed saamgewerk en is die hersteltydperke deurloop. Pastorale begeleiding word aangebied en in die meeste gevalle verleen aan albei egliede en kinders. Mnr Manie Dreyer het in dié opsig 'n baie belangrike werk gedoen en sy afsterwe laat 'n baie groot leemte wat gevul sal moet word.

Jaarliks is al die aansoeke om emeritaat afgehandel en die Kommissie maak voorsiening om die emeritaatakte by elke emeritaatgeleentheid te oorhandig.

Sover moontlik het die Kommissie gepoog om deur een van sy lede verteenwoordig te word by gemeentelike feesvieringe, ampsjubileum geleenthede van predikante, inwyding van kerkgeboue en ontvangs en afskeidsgeleenthede van predikante. Omdat dié geleenthede te veel geword het, het die Kommissie aan 2010 se ringsvergaderings inligting deurgegee oor sy bywoning van die geleenthede en die delging van koste daaraan verbonde.

(iii) ***Vergaderings van ampte***

(a) Ringskommissies en ringsvergaderings

Navrae en probleme wat vergaderings van ampte in die Kerk ondervind het, is saam met hulle hanteer. Daar was moeilike probleme rondom eiendomme, ontbinding, samesmeltings en opheffing van standplase. Met die goeie samewerking van ringskommissies en gemeentes kon die sake hanteer en in die meeste gevalle opgelos word.

Daar is veral groot dank teenoor ringskommissies wat hulle werk nougeset en met oorgawe verrig het. Slegs in enkele gevalle was daar ringskommissies wat nie die mas opgekom of nie gedoen het wat van hulle verwag is nie. Ringsvergaderings is feitlik deurgaans goed gestruktureerd en het sinvol vergader. Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering probeer jaarliks om by alle ringsvergaderings verteenwoordig te wees. Slegs in gevalle waar 'n ringsvergadering verskuif is, siekte of onverwagte probleme wat vir 'n Kommissielid opgeduik het, is die betrokke ringsvergaderings nie bygewoon nie. Die geleentheid van kommunikasie met ringe en die oordra van inligting was vir die Kommissie kosbaar en groot moeite is na afloop van ringsvergaderings gedoen om aan ringsverslae van skribas en verslae van lede van die

Kommissie aandag te gee. Die Kommissie oordeel dat dié werkwyse die werk van die Kerk ten goede strek en dat die hartlike verhouding van samewerking wat beleef word, positief bevorder.

(b) 69ste Algemene Kerkvergadering

Die Kommissie het baie aandag bestee aan die beplanning vir die 69ste Algemene Kerkvergadering. Die probleem van 'n vergaderplek moes die hoof gebied word. Nadat baie vergaderplekke oorweeg is, is besluit op die kerkgebou en fasiliteite van die gemeente Wonderboom en die Kommissie vertrou dat alles goed sal afloop. Die Agendakommissie het gepoog om met die saamstel van die agenda 'n goeie en sinvolle vergadering te verseker. Die voorskrifte van die Kerkorde oor die oproep van die vergadering en die saamstel van die agenda, is noulet-tend nagekom.

(c) Kommissie van die Algemene Kerkvergadering

Vroeg in 2008 het die Kommissie strategiese beplanning gedoen by 'n werkwinkel te Hartebeespoortdam oor twee dae om sy eie doelwitte en werkwyse te bepaal. Daar is nou aangesluit by die gestelde visie en missie van die Kerk. Die werkwinkel was beslis opbouend en die moeite werd en die besluite het deurgaans rigting en inhoud aan die Kommissie se werk gegee.

Die werk van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering word met hierdie hele verslag duidelik uitgebeeld. Die Kommissie wil egter onder hierdie hoof melding maak van sy handeling met die HCM Fourie Stigting/Vriendekring soos dit deur die 68ste Algemene Kerkvergadering aan hom opgedra is.

Besware oor artikels wat in Koers in Leer- en Lewenskwessies verskyn het

Die Dosentevergadering het formeel beswaar aangeteken en 'n verduideliking gevra oor opmerkings oor die Fakulteit en opleiding wat in 'n artikel gemaak is. Prof HG van der Westhuizen het tydens 'n gesprek met die Kommissie gestel dat die blad nie 'n lyforgaan van die HCM Fourie Stigting/Vriendekring is nie, maar aan hom persoonlik behoort. Dit is egter vir die Kommissie vreemd dat die naam van die HCM Fourie Stigting steeds op die mashoof verskyn as die "Uitgewer". Die Kommissie het tevergeefs gepoog om 'n verdere gesprek met prof HG van der Westhuizen gereël te kry. Prof Van der Westhuizen voel gebelgd omdat hy tydens die gesprek met die Kommissie nie genoegsaam tyd gekry het om sy saak te stel nie. Hy het hom ook in sy blad oor die aanleentheid uitgespreek. Die Kommissie het besluit om te reageer op prof Van der Westhuizen se aanbod om sy vrae op skrif te stel. Dit is belangrik dat die volgende Kommissie sal poog om die gesprek met prof Van der Westhuizen voort te sit.

Gesprekke met die HCM Fourie Stigting/Vriendekring en met die redakteur van Koers in Leer- en Lewenskweessies

Na afloop van die Algemene Kerkvergadering is met die Vriendekring/Stigting in korrespondensie getree ten einde 'n gespreksgeleentheid te reël. By die eerste Moderamenvergadering in Januarie 2008 is die saak in die agenda opgeneem. Uiteindelik vind die eerste gesprek met die Stigting/Vriendekring eers op 11 September 2008 plaas. Na afloop van dié gesprek is die volgende besluite geneem:

- * Die Kommissie het die eerste gesprek met die HCM Fourie Stigting/Vriendekring en die redakteur van Leer- en Lewenskweessies beleef as vertrekpunt vir voortgaande gesprek met die oog op uitvoering van die besluit van die 68ste Algemene Kerkvergadering in dié verband.
- * Aangesien die HCM Fourie Stigting/Vriendekring 'n Artikel 21 Maatskappy is wat 'n fonds beheer en 'n biblioteek bedryf, aanvaar die Kommissie dat die Maatskappy nie kan ontbind nie. Die Stigting/Vriendekring word versoek om dit ernstig te oorweeg om die Maatskappy onder die sambreel van die Raad van Finansies se toesig te plaas soos alle ander Artikel 21 Maatskappye verbonde aan die Kerk. Die Maatskappy behoort nie buite die Kerk bedryf te word nie en die Raad van Finansies wil ook nie beslag lê op die bates van die Maatskappy nie. Dit gaan om ordelike en deursigtige beheer binne die Kerk.
- * Die Kommissie neem kennis dat die HCM Stigting/Vriendekring homself nie as 'n modaliteit binne die Kerk sien nie en dit ook nie wil wees nie. Die Stigting/Vriendekring het reeds 13 jaar gelede besluit om dit nie te wees nie. Die Kommissie verskil met die HCM Fourie Stigting/Vriendekring in sy opvattinge en verstaan van wat 'n modaliteit is en oor dié aangeleentheid sal klarigheid verkry moet word in die opvolggesprekke.

Die Stigting/Vriendekring word versoek om sy byeenkomste buite die strukture wat die Kerk daarstel en onder die vaandel van die HCM Fourie Stigting te staak, aangesien dit die afgelope aantal jare die indruk gewek het van 'n modaliteit wat binne die Kerk ontstaan het. Alle byeenkomste vir die debattering en gesprek oor teologiese aangeleenthede kan met behulp van die HTK binne die strukture van die Kerk gereël word onder die vaandel van die HTK juis om die teologiese gesprek binne die Kerk te stimuleer.

- * Die Kommissie neem kennis dat Koers in Leer- en Lewenskweessies nie die lyfblad van die Stigting/Vriendekring is nie, maar slegs daarmee in assosiasie is en dat lede van die HCM Fourie Stigting/Vriendekring genooi word om artikels daarin te publiseer. Prof

HG van der Westhuizen gee die blad op eie koste uit en is ook redakteur van die blad.

- * Die ondersoek van SENTIK na die daarstel van 'n populêr wetenskaplike tydskrif gaan voort en die redakteur van Koers in Leer- en Lewenskwessies, prof HG van der Westhuizen, word genooi om aan die ondersoek deel te neem. Die bedoeling van die tydskrif is om in die plek van die *HTS* wat met die loop van tyd en as gevolg van omstandighede wat finansiële voordele vir die Kerk en die Fakulteit Teologie inhou, inhoudelik verander het, geleentheid aan predikante en lidmate te bied om teologiese artikels te plaas ter wille van die teologiese blad en om die behoefte van predikante wat nie in die *HTS* of *Die Hervormer* kan of wil publiseer nie, te voldoen.
- * Intussen word 'n beroep op prof HG van der Westhuizen gedoen om toe te sien dat artikels waarin persone verdag gemaak word, persoonlik aangeval of in 'n negatiewe lig gestel word, te staak. Die Kommissie het homself verbind om met alle ampsdraers en lidmate te praat en oor hulle te skryf op 'n wyse en in 'n styl wat Christene en die Christelike kerk betaam, en daarom word dit ook nou van Koers in Leer- en Lewenskwessies en sy redakteur verwag.
- * Aangesien dit uit die gesprekvoering met die HCM Fourie Stigting/Vriendekring en die redakteur van Koers in Leer- en Lewenskwessies duidelik geword het dat daar nie net aksentverskille is nie, maar ook fundamentele verskille met betrekking tot verskeie teologiese aangeleenthede, word die gesprek met die Stigting/Vriendekring en die redakteur so gou moontlik voortgesit. Die Stigting/Vriendekring word versoek om so gou moontlik die aangeleenthede op skrif te stel sodat dit as agenda vir die volgende gesprek met die Moderamen kan dien. Afhangende van die agenda kan die gesprekke moontlik informele gesprek(ke) met slegs een of twee Moderamenlede wees en nie met die volle Moderamen of Kommissie nie.
- * Die sekretaris formuleer die konsepskrywe aan ouderlingevergaderings wat deur die Moderamen afgerond en bekragtig sal word. Die konsepskrywe word per e-pos na alle lede gestuur vir kommentaar.
- * 'n Afsonderlike skrywe wat dieselfde sake ondervang, word na die HCM Fourie Stigting/Vriendekring en redakteur van Koers in Leer- en Lewenskwessies gestuur met die versoek om dringend aandag aan die besluite van die Kommissie te gee.

Op 23 April 2009 vind 'n volgende informele gesprek plaas tussen

lede van die Moderamen en die HCM Fourie Stigting/Vriendekring aan huis van dr JJ Steenkamp. Daar is gesprek gevoer en die volgende besluit is geneem:

Die HCM Fourie Stigting/Vriendekring lê 'n memorandum aan die 69ste Algemene Kerkvergadering voor waarin al sy argumente vervat is.

Op 30 Julie 2009 vind die gesprek plaas tussen dosente en lede van die Stigting/Vriendekring nadat die dosente aangekla is by die Kommissie. Dit was nog 'n geleentheid van kontak en samespreking met die Stigting/Vriendekring al het dit om 'n ander saak gehandel. Na aanleiding van die gesprek besluit die Kommissie by sy vergadering in September 2009 soos volg:

- * Prof TFJ Dreyer word bedank vir sy besonder netjiese en geduldige hantering van die saak en vir die opstel van die verklaring.
- * Lede van die Kommissie wat teenwoordig was by die geleentheid, word daarvoor bedank.
- * Die HTK word versoek om vroeg in 2010 'n gespreksgeleentheid te reël waarheen ringskommissies en ander belangstellendes genooi word om die aangeleenthede wat vervat is in die Kerk se diversiteit, in liefde te beredeneer.

Die besluit om 'n gespreksgeleentheid te hou oor die bogenoemde saak, was weer eens 'n poging van die Kommissie om 'n gunstige klimaat te skep vir die gesprek met die Stigting/Vriendekring.

By sy vergadering op 3 Junie 2010 is die finale verslag van die HCM Stigting/Vriendekring deur die Kommissie behandel. Dit het die verslag bevat wat tevore deur die Stigting/Vriendekring ingedien is en word opgeneem in BYLAE I.

Kommentaar van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering op die memorandum van die HCM Fourie Stigting/Vriendekring

Verskeie gesprekke het plaasgevind tussen die Moderamen en lede van die Stigting/Vriendekring (hierna Vriendekring). Die gesprekke het in 'n goeie gees verloop en talle misverstande is uit die weg geruim. Voortgaande gesprek oor teologiese verskille is nodig. Die twee sake wat egter nie opgeklaar kon word nie, is

- * die besluit van die 68ste Algemene Kerkvergadering dat die Stigting versoek word om te ontbind
- * die verband tussen die Stigting en "Koers in Leer- en Lewensklessies".

In die laaste gesprek het lede te kenne gegee dat hierdie elektroniese publikasie nie die verantwoordelikheid van die Vriendekring is nie, maar die private inisiatief van prof HG van der Westhuizen. Op die mashoof van die publikasie verskyn die Vriendekring egter nog steeds as die uitgewers daarvan. Tydens die gesprek is ons meegedeel dat dit foutief is en reggestel sal word.

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het die Vriendekring versoek om 'n memorandum voor te berei vir opname in die agenda van die 69ste Algemene Kerkvergadering waarin hulle standpunte oor genoemde sake verduidelik word. Die memorandum is ontvang en die Kommissie wil graag oor sekere aspekte in die memorandum ook hulle kommentaar aan die Algemene Kerkvergadering deurgee vir kennisname.

1. In die memorandum word beweer dat "... die eis aan ons gestel ..." is dat die Vriendekring moet ontbind. Dit is nie korrek nie. In die aanvangsgesprek is dit duidelik gestel dat ons uitvoering wil gee aan die besluit van die Algemene Kerkvergadering en die besluit is aan hulle uit die notule voorgehou wat sê dat dit 'n versoek is. In die gesprek is daarop klem gelê dat ons hulle nie kan verplig nie, maar dat hulle die versoek van die vergadering ernstig moet oorweeg.
2. Die bewering word gemaak dat die besluit van die vergadering *ultra vires* was omdat daar nie in die agenda 'n beskrywingspunt oor die aangeleentheid was nie. Die Ring van Swellendam het die beskrywingspunt in die agenda, wat wel oor die Stigting gehandel het, in die loop van die vergadering teruggetrek. Verder word die bewering gemaak dat die verslag van die vorige Kommissie van die Algemene Kerkvergadering voor in die agenda opgeneem is en dus nie as deel van die agenda beskou kan word nie. Die stelling oor *ultra vires* word dan gemotiveer deur die Reglementebundel wat bepaal dat geen nuwe sake tydens die vergadering voorgehou mag word wat nie verband hou met beskrywingspunte in die agenda nie. Die volgende kommentaar is ter sake:
 - * Die vorige Agendakommissie het die agenda saamgestel. Die huidige Kommissie en voorsitter het geen inspraak daarin gehad nie. Dit is seker hulle goeie reg om te besluit waar hulle die verslag van die Algemene Kommissie wil plaas. Om te argumenteer dat dit nie deel van die agenda is nie, omdat dit voor in die agenda geplaas is, is ongeldig. Hulle beroep hulle op die Reglement van Orde wat ook voor in die agenda is en waaroor die vergadering wel besluite geneem het – dan is daardie besluite ook *ultra vires*.
 - * Die voorsitter het tydens die behandeling van die verslag van

die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering dit duidelik gestel dat die gedeelte wat handel oor die HCM Fourie-Stigting behandel sal word by die Hoofstuk oor *Dissipline*, omdat daar die beskrywingspunt van die Ring van Swellendam was wat daarmee verband hou.

- * In die loop van die vergadering is die beskrywingspunt van Swellendam teruggetrek, maar toe het die voorsitter reeds ge-reël dat die saak daar bespreek sal word. Die saak was dus reeds in die agenda as deel van die verslag en is met in-stemming van die vergadering verskuif na later in die agenda.
 - * In die verslag van die vorige Kommissie was daar weliswaar nie 'n definitiewe beskrywingspunt nie, maar wel die volgende versoek: "Die Agendakommissie verwys die vergadering na die beskrywingspunt van die Ring van Swellendam, by die hoofstuk oor *Dissipline*, waar oor hierdie aangeleentheid be-sluit geneem moet word". Hieruit is dit tog duidelik dat daar nie nog 'n beskrywingspunt ingedien is nie, omdat daar reeds 'n beskrywingspunt daaroor in die agenda was. Die terugtrek-king van die beskrywingspunt kanselleer nie die versoek van dia Agendakommissie dat die saak daar hanteer moet word nie.
 - * Dit is jammer dat die Vriendekring, in plaas daarvan om die versoek van die Algemene Kerkvergadering ernstig te oor-weeg, poog om op 'n tegniese punt die saak van die tafel te vee.
3. Die saak oor "Koers in Leer- en Lewenskwessies" word ook nie in hulle memorandum bevredigend beantwoord nie. Die vraag is steeds uitstaande of hulle as uitgewers medeverantwoordelikheid aanvaar vir die artikels wat gepubliseer word?
 4. Die bewering word gemaak dat daar in die gesprekke aangevoer is dat die "trant" van artikels onaanvaarbaar is, maar dat daar nooit verklaar is wat met die "trant" bedoel word nie. In die gesprekke is dit uitgewys dat die trant van sommige artikels insinuasies, on-juisthede en inkriminerende *ad hominem* bewerings bevat wat mense verdag maak. Die onderhawige memorandum bevat weer-eens genoeg voorbeelde om die onaanvaarbare "trant" te illu-streer:
 - * Die verlies aan lidmate word by wyse van insinuasie toege-skryf aan predikante wat nie meer soos lede van die Vriende-kring 'n "tradisionele bearbeiding" soos hulle handhaaf nie. Die teendeel kan net so maklik geïnsinueer word, omdat dit

nêrens ondersoek of gestaaf is nie, maar dit kweek persepsies en verdagmakery.

- * "Daar is bespiegel oor die vraag, weens die toenemende gebruik van Engels by die ekumeniese teologiese fakulteit, hoe lank dit nog gaan duur voordat Engels as kerk- en preektaal in die Hervormde Kerk gepropageer sal word". Dit is ongegronde propaganda.
- * "... miskien daarom dat ons al van ouderwetse teologie beskuldig is. As omgangstaal word nog Standaard-Afrikaans gebruik". Dit is 'n absurde argument dat ouderwetse of dan waarskynlik nuwerwetse teologie aan die gebruik van Standaard-Afrikaans gemeet word. Dit skep weereens 'n skewe persepsie.
- * Die swak belangstelling in die herdenking van Calvyn se 500ste geboortedag, word gesien as 'n verklaring van "... onkunde en niks minder as 'n skande nie". Dit beteken dan, volgens die memorandum, dat "... ons Calvinistiese erfenis nou onaanvaarbaar geword het". Hou die swak belangstelling noodwendig verband met onkunde, die verwerping van Calvinisme, of dalk met 'n weerstand om met 'n bepaalde groepering geassosieer te word? Of is dit dalk maar weer 'n poging om 'n negatiewe refleksie op bepaalde persone te werp?

Dit is jammer dat die Vriendekring in die memorandum steeds die versoek van die Algemene Kerkvergadering probeer omseil met tegnikaliteite en volhou om selfs in die memorandum 'n "trant" te handhaaf wat deurspek is van verdagmakery en skewe persepsies wat geskep word.

BESKRYWINGSPUNT 26: KOMMISSIE VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING

VERDERE HANTERING VAN DIE HCM FOURIE STIGTING/VRIENDEKRING

In die lig van die impasse om uitvoering te gee aan die besluit van die 68ste Algemene Kerkvergadering, versoek die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering dat besluit word oor die verdere hantering van die Stigting/Vriendekring.

Motivering

Die ganse verloop van die saak soos hierbo uiteengesit, dien as motivering.

Prof TFJ Dreyer stel die beskrywingspunt.**AANBEVELING****1. Vir bespreking en besluit.****(d) Betrokkenheid by ander rade, werkgroepe, kerklike liggame, endies-meer**

Soos in die verlede was die Kommissie nou betrokke by die werk van die Raad van Finansies. Die Kommissie is by die raad verteenwoordig deur ds APJ Beukes wat die voorsitter van die raad is, en oudt JH Steyn. Die Administrateur as sekretaris van die raad het gesorg dat by elke gewone vergadering van die Kommissie al die belangrikste sake wat die aandag van die Kommissie verdien, in die agenda opgeneem word. Saam met die Raad van Finansies is by geleentheid 'n werkwinkel gehou om finansiële besparing vir die Kerk te probeer bewerkstellig. Saam met die raad is ook 'n werkgroep gevorm om beplanning te doen oor die werk van die Kerk in die toekoms.

Die Kommissie werk ook nou saam met die Raad vir Regsadvies. Oor voorgestelde wysigings van die Kerkorde het daar by minstens twee geleenthede gesprek met die raad plaasgevind. Alhoewel die Kommissie en die raad nie altyd saamstem oor 'n wysiging of mening oor 'n saak nie, was die samewerking hartlik en het die Kommissie groot vertroue openbaar in die raad se werk en advies. Daar is veral groot waardering vir die advies van die voorsitter, dr BJ van Wyk, en adv JD Fourie wat dikwels op kort kennisgewing aangevra moes word. In 'n saak waar die Kommissie gedaag is voor die Hooggeregshof, het dr Llewellyn Curlewis, 'n regsgeleerde en lidmaat van die Kerk, gehelp dat die saak met koste aan die klaers opgelos is.

Uiteraard was die Kommissie nou gemoeid met die werk van die Taakspan. Groot waardering word betuig teenoor dr JC van der Merwe en lede van die Taakspan vir waardevolle werk wat in die Kerk die afgelepe termyn gedoen is. Die leiding en advies van die Taakspan word al hoe meer in die Kerk verwelkom.

Twee lede van die Kommissie, te wete dr JFP Engelbrecht en mev F Wilkens, het sitting geneem op die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering en het die Kommissie ook verteenwoordig by die Algemene Diakensvergadering in Mei 2010. Jaarliks by sy Junievergadering het die Kommissie gesprek gevoer met die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering en die Hoofbestuur van die NHSV oor hulle werk. Op dié wyse is verder gepoog om die noue skakeling met die twee liggame en hulle werksaamhede positief te hou.

Die Kommissie vorm die Ledevergadering van die Kinderhuise en het jaarliks in Juniemaand die Ledevergadering onder die leiding van die voorsitter van die Direksie van die Kinderhuise gehou.

Oor die afgelope termyn het groot verandering rondom die werk van **to care** Foundation plaasgevind en die Kommissie was saam met die Raad van Finansies nou daarby betrokke. Meer oor dié saak word elders in die agenda berig.

Lede van die Kommissie neem ook sitting op die Komitee vir Strategie-se Beplanning en Herstrukturering. In lyn met die besluit van die Algemene Kerkvergadering dat alle poste, ook sinodale poste, wat die werk van die Kerk raak bevries en herevalueer word wanneer dit vakant raak, is die pos van dr JA Oberholzer bevries en geherevalueer saam met die Direksie van die Kinderhuise. Die sekretaris van die Kommissie en die Administrateur emeriteer in Mei 2011 en Januarie 2012 onderskeidelik en beplanning in dié verband is gedoen om moontlike voorstelle aan die Algemene Kerkvergadering te maak tydens die vergadering aangesien die tyd ontbreek het om dit in die agenda op te neem.

Die Kommissie is ook verteenwoordig by die Interkerklike Komitee vir Buitelandse Bediening en nou betrokke by die werk van die Komitee vir Afrikabediening. Hulp word ook verleen by die bediening in Paraguay.

Met betrekking tot berading van predikante en predikantsgesinne, het die Kommissie besonder moeite gedoen. Alle sake wat onder die aandag van die Kommissie gekom het is vertroulik hanteer met die hulp van mnr I Dreyer en 'n multiprofessionele span wat hom by gestaan het.

Deurgaans het die Kommissie gepoog om sover moontlik uit te reik na lidmate, ampsdraers en gemeentes. Sover moontlik word by wyse van skrywes meelewing en gelukwense waar van toepassing, oorgedra. Die Kommissie se ervaring was dat dit hoog waardeer is in die Kerk.

(iv) **Gemeentes en Kerk**

Die Kommissie het gepoog om by die belange en probleme van gemeentes van die Kerk betrokke te bly. Al hoe meer gemeentes begin swig onder die finansiële druk en die tendens dat volledigversorgde standplase nie meer bekostig kan word nie, is beleef. In gevalle waar gemeentes standplase wou wysig, het die Kommissie saam met die ringskommissie met groot omsigtigheid te werk gegaan ten einde vas te stel of die wysiging wel nodig is. Nuwe standplase is ook gevorm en nuwe kombinasies gesluit. Nuwe gemeentes soos Secunda (same-smelting), Saffierkus en Midstream het tot stand gekom en 'n paar gemeentes soos Mooinooi, Gaborone en Rustenburg het nuwe kerkgeboue gekry.

Die Kommissie se ervaring was dat studentebearbeiding die afgelope drie jaar goed op dreef was en geen besondere probleme is hanteer nie. Daar is kennis geneem dat die studentebearbeiding in Bloemfontein baie goed vorder en elders in die agenda is 'n beskrywingspunt in dié verband.

Die gemeentes buite die Republiek, Nkana in Zambië, Zimbabwe en Gaborone het steeds aandag geniet en finansiële bystand ontvang. In Wenen, Oostenryk behartig prof JA Loader steeds die bearbeiding van Afrikaanssprekendes en jaarliks word besoek by die handjievul lidmate in Paraguay afgelê. Waar nodig het die Kommissie finansiële steun met die hulp van die Raad van Finansies verleen, maar veral die nodige aanmoediging gegee.

Die nood van kleiner gemeentes wat nie eens meer in staat is om deeltydse bediening te bekostig nie, het die afgelope termyn sterk onder die Kommissie se aandag gekom. Alhoewel die Algemene Kerkvergadering dit goedgekeur het dat emeriti in gemeentes van die Kerk mag werk, was die Kommissie van oortuiging dat die toestemming oor 'n werktydperk vir 'n emeritus volgens die besluit by hom berus. Daar is aanvanklik slegs vir drie maande toestemming gegee met die moontlikheid om die tydperk te verleng. Die Kommissie moes steeds waak dat emeriti en/of kerkrade nie van die vergunning misbruik maak nie. 'n Hele aantal gemeentes het gereeld aansoek gedoen en ook nadat die situasie van die gemeente onder oë geneem is en die toestemming van die ringskommissie verkry is, verlenging van die werktydperk verkry.

Die Kommissie is egter oortuig dat die tyd aangebreek het om weer na die situasie te kyk en dat aan emeriti die vergunning gegee moet word om vir langer tydperke in gemeentes te werk. Die samewerking van ringskommissies sal baie belangrik wees indien die vergunning gemaak gaan word. Beskrywingspunte van die Kommissie, Raad vir Regsadvies en 'n aantal ringe oor dié saak is in die agenda opgeneem.

(v) **Verkondiging**

Wat die werk van die Raad vir Erediens betref, het die Kommissie met dank kennis geneem van 'n aantal nuwe liedere wat deur die Liedboekkomitee daargestel is en wat tydens die Algemene Kerkvergadering gesing en geoefen sal word. Die Kommissie was nie nou by ander werk van die raad betrokke nie. Die Komitee vir Liturgiese Geskrifte stel nuwe formuliere voor vir oorweging. Die Kommissie het die nuwe Diensboek amptelik van die raad ontvang en later ook kennis geneem van groeipyne oor die nuwe Diensboek, veral rondom liturgieë vir eredienste. Dié sake sal waarskynlik tydens die Algemene Kerkvergadering bespreek word.

Ook wat die Apostolaat en die werk van die Raad vir Apostolaat betref,

het die Kommissie benewens verslae nie indringend met die werk te doen gekry nie. Daar is kennis geneem van die verskuiwing van AIM en uitstekende werk wat gedoen is oor missionale gemeentes. Daar is ook kennis geneem van noue samewerking met gemeentes van die MRCC in heelparty ringe.

Die Kommissie het die redakteurs vir *Die Hervormer* en *Almanak* benoem en die sekretaris vir SENTIK.

Daar is nou saamgewerk met dr WC van Wyk, sekretaris van SENTIK. Probleme wat die tydskrifte, druk van boeke, finansies, endiesmeer raak, is saam hanteer. Die Kommissie is tevrede dat dr Van Wyk die sake baie goed administreer en dat dit gesond verloop. Die Kommissie deel SENTIK se kommer oor die kommerwekkende daling in bestellings vir die kerklike tydskrifte. Daar is groot tevredenheid by die Kommissie oor die inhoud en versorging van die Kerk se tydskrifte. Die groot entoesiasme waarmee die *e-Hervormer* ontvang is in die Kerk en groei daarvan, was volgens die Kommissie 'n groot wins. Die Raad vir SENTIK het baie goed gefunksioneer en gereeld aan die Kommissie verslag gedoen.

Daar is veral dankbaarheid by die Kommissie vir die werk wat deur die raad gedoen is om die Kommunikasie in die Kerk te bevorder en die korporatiewe beeld van die Kerk verder uit te dra. Talle voorbeelde sou aangehaal kon word.

In 2008, na die aftrede van ds WH Steyn as sekretaris in kerkverband by die Bybelgenootskap, het die Kommissie deel gehad aan die benoeming van ds KD Papp.

(vi) ***Verband met ander kerke***

Die Kommissie het gereeld met die Raad vir Ekumene gekorrespondeer. Uit die verslae van die raad het dit geblyk dat daar ernstig aandag gegee is aan die opdragte van die 68ste Algemene Kerkvergadering. Dié werk vind neerslag in die agenda.

Die Kommissie het gesprek gevoer met die VGK in Johannesburg en ook met dr Kirkpatrick van die WARC. In 2009 is met 'n volle afvaardiging van die WARC in Pretoria gesprek gevoer.

Ds AC Kuyper het namens die Kommissie die Reformed Churches in Australia bygewoon en dr DJC van Wyk en ds EG Fourie die same-smeltingsvergadering van die WARC en die GER. Meer inligting oor die laasgenoemde vergadering sal tydens die vergadering gegee word.

Daar is in termyn een gesprek met die Kommissie van die MRCC gevoer. Daar word gewag op die reaksie van die MRCC op 'n memoran-

dum van dr DJC van Wyk (jr). Die Kommissie vind dit jammer dat die skakeling tussen die twee Kerke se Algemene Kommissies net nie op dreef kan kom nie. Miskien hou dit verband met die feit dat die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering van die MRCC net op 'n Saterdag beskikbaar is. Die nuwe Kommissie word versoek om erns met dié saak te maak en moontlik ook die hulp van die Raad vir Apostolaat daarvoor in te roep.

Die Kerk en die Kommissie is verteenwoordig by die werk van die Tussen Kerklike Raad (TKR) en die Konvent vir Reformatoriese Kerke. Oor dié werk word in die agenda breedvoerig verslag gelewer.

Die Moderamen was ook in gesprek met die ASK van die Nederduitse Gereformeerde Kerk en 'n Bilaterale Ooreenkoms het die lig gesien wat in die agenda hanteer sal word.

Sinodesittings van die Nederduitse Gereformeerde Kerk, die Gereformeerde Kerke en die APK is deur Kommissielede bygewoon.

(vii) ***Huwelik, gesin en opvoeding***

Die Kommissie het kennis geneem van die vordering met die kategese-handleidings, maar ook van ontevredenheid van gemeentes en ringe oor die stadige beskikbaarstelling daarvan. Daar is verder kennis geneem dat die Modkats kategeseprogram baie wyd in die Kerk gebruik word en in die meeste gevalle nie aanvullend nie maar uitsluitlik. Dié saak sal tydens die vergadering bespreek moet word.

Daar is ook kennis geneem van 'n nuwe verwikkelinge wat die jeugwerk van die Kerk raak en daar is met die Komitee vir Jeugwerk daaroor in gesprek getree.

Die Kommissie het kennis geneem van 'n memorandum van die Komitee vir Huweliks- en Ander Sinvolle Verhoudingsmoontlikhede oor die huwelik wat elders in die agenda opgeneem is. Die probleem oor die doop van kinders van ouers in saambly verhoudings het akuut op die voorgrond gekom en die vergadering sal versoek word om hom oor dié saak uit te spreek en studie te doen.

Daar is voortdurend kennis geneem van kommer oor die onderwys en die gebrek aan oplossings. Die omgekeerde diskriminasie by die toelating van blankes vir sekere studierigtings by universiteite wek kommer en leiding word van die Kerk gevra. Aan die bespreking van dié sake sal die Algemene Kerkvergadering moet aandag gee.

(viii) ***Dissipline***

Daar is reeds berig van die buitengewone vergaderings van die Kom-

missie waartydens klagsake hanteer is. Twee predikante het na afloop van die ondersoeke as predikante en lidmate van die Kerk bedank en daar kon nie verder met hulle gehandel word nie. In een ander geval is 'n predikant as tugmaatreël van sy standplaas losgemaak. Dié predikant het regstappte teen die Kommissie aanhangig gemaak. In al die ander gevalle is slegs vermanend opgetree teenoor die aangeklaagdes.

Die Raad vir Regsadvies het Ordinsie 8 en die Reglement vir die Prosedure by die hantering van Tugsake in die Kerkorde herskryf. Die Kommissie het voortdurend sy insette gemaak en oor 'n aantal sake soos byvoorbeeld 'n appélliggaam en 'n moontlike liggaam wat die ondersoek van klagtes kan hanteer, was en is daar meningsverskil en die Algemene Kerkvergadering sal uitsluitel moet gee.

Die Kommissie het besluit om nie die gesprek met die HCM Fourie Stigting/Vriendekring onder die hoof *Dissipline* te hanteer nie, maar eerder by sy werksaamhede onder *Vergaderings van die Ampte*.

Die Kommissie het ook ander sake waar predikante hulle na die wêreldse howe gewend het, hanteer en gepoog om langs die weg van broederlike gesprekke probleme uit die weg te ruim.

(ix) **Kerklike Goedere**

Die Kommissie het groot waardering vir die werk van die Raad van Finansies en het telkens sy dank betuig. Die finansiële sake van die Kerk is gesond en word noukeurig hanteer. Groot dank is ook verskuldig aan die Administrateur en sy personeel. Dank word veral betuig vir die jaarlikse begroting wat altyd rekening hou met die finansiële vermoëns van gemeentes.

Daar is kommer by die Kommissie oor gemeentes wat skuld ophoop, selfs in gevalle waar skuldkwytskelding plaasgevind het. Daar is ook kommer oor gemeentes wat eiendom vervreem en aankoop sonder om die ringskommissie en Raad van Finansies vooraf te ken. Daar was ook gemeentes wat beleggings gemaak het by instansies buite die Kerk sonder om vooraf die insette van die Raad van Finansies te vra. Van dié gemeentes het finansiële groot verliese gely. Dit behoort nie so in die Kerk gedoen te word nie.

Die Kommissie wil ook sy kommer boekstaaf oor die hantering van notules en ander argivalia by sommige gemeentes. Daar het baie gevalle aan die lig gekom waar geen notules geskryf is oor vergaderings waar belangrike besluite geneem is nie.

(x) **Kerkorde**

Verskeie voorgestelde wysigings aan die Kerkorde is die afgelope ter-

myn deur die Raad vir Regsadvies voorgelê vir oorweging. Die Kommissie het op sy eie ook verskeie wysigings op die tafel geplaas. Al dié sake geniet tydens die vergadering aandag. Die verslag van die komitee wat navorsing doen oor die herskrywing van die Kerkorde is nie deur die Kommissie onder oë geneem nie. Dit is wel opgeneem in die agenda van die Algemene Kerkvergadering.

3.3.3.4 **Slotwoord**

Die werktermyn van 'n Kommissie gaan baie gou verby. Daar kom soveel aangeleenthede en probleme op die Kommissie se tafel, dat dit feitlik 'n onmoontlike taak is om aan alles aandag te gee in 'n kort verslag. Hier is net gepoog om iets te sê van die werk wat gedoen is. Dat dit onvolkome en vol foute is, kan nie ontken word nie. Dit is mensewerk in die wingerd van ons Heer. Tog kan onomwonde gesê word dat die Kommissie in sy geheel en elke lid individueel sy en haar bes gedoen het in belang van die Kerk. Dit was deurgaans duidelik by vergaderings dat lede objektief probeer staan het ten opsigte van elke saak op die tafel. Daar was verskille, maar dit is telkens op 'n broederlike en Christelike manier bygelê.

Hierdie Kommissie is dankbaar vir die geleentheid wat hy gehad het om diens in die Kerk en vir die Heer van die kerk te kon lewer. Dank word in nederigheid aan die Heer betuig vir die geleentheid, maar ook vir die gawes en talente wat aan Kommissielede gegee is en hulle bereidwilligheid om die werk te doen.

AANBEVELING

- 1. Vir kennisname en bespreking.**

3.3.3.5 **Finalisering van die Kerkorde en afhandeling van die notule van die 69ste Algemene Kerkvergadering**

AANBEVELING

- 1. Alle goedgekeurde veranderings aan die Kerkorde word na die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering verwys om dit in oorleg met die Raad vir Regsadvies af te handel.**
- 2. Die Raad vir Regsadvies word versoek om die goedgekeurde wysigings na te gaan, die Kerkorde te herdruk en aan gemeentes en predikante op koste van die kerkrade beskikbaar te stel.**

3. Die finale notule van die 69ste Algemene Kerkvergadering word deur die Kommissie gefinaliseer.

BESKRYWINGSPUNT 27: RING VAN MAQUASSI

VERKIESING VAN DOSENTE AS LEDE VAN DIE KOMMISSIE VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING

Voltydse dosente dien nie op die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering nie. Die Ordinansies van die Kerkorde word aangepas om die saak reg te verwoord.

Motivering

- * Die beginsel geld reeds ten opsigte van ouderlinge- en ringsvergaderings. Dieselfde beginsel, naamlik dat dosente advies lewer en nie regeer nie, behoort op alle vergaderings, ook die Algemene Kerkvergadering, van toepassing te wees.
- * Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering hou opsig oor dosente. Wanneer dosente op die Kommissie sitting neem, inhibeer dit die Kommissie om behoorlik opsig te hou oor dosente. Dosente kan nie oor hulleself opsig hou nie.

Ds LS van Rooyen stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

BESKRYWINGSPUNT 28: KOMMISSIE VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING

WYSIGING VAN ORDINANSIE 3.10.1: VULLING VAN VAKATURE VAN OUDERLINGLEDE OP KOMMISSIE VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING

Ordinansie 3.10.1 word uitgebrei met 'n punt (viii) wat soos volg lui:

Wanneer 'n vakature ten opsigte van ouderlinglede van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering ontstaan, benoem die

Kommissie uit die verkose sekundi enige lid om die vakature te vul.

Motivering

Aangesien ouderlinglede op die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering nie 'n spesifieke sekunduslid het nie, moet die Kerkorde voorsiening maak vir die vul van 'n vakature.

Dr SP Pretorius stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

3.4 ALGEMENE DIAKENSVERGADERING

3.4.1 VERSLAG VAN DIE KOMMISSIE VAN DIE 4DE ALGEMENE DIAKENSVERGADERING VIR DIE TYDPERK 1 JUNIE 2007 TOT 19 MEI 2010

3.4.1.1 Organisationsories

(i) Vergaderings

(a) Notule van die 4de Algemene Diakensvergadering wat plaasgevind het op 31 Mei tot 2 Junie 2007

Die notule van die 4de Algemene Diakensvergadering is goedgekeur deur die Dagbestuur van die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering op 19 Oktober 2007 en aan die ringsdiakensvergaderings versend.

(b) Vergaderings van die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering

(aa) *Die Kommissie van die 4de Algemene Diakensvergadering het bestaan uit die volgende diakens:*

Lede verkies deur die Algemene Diakensvergadering:

Diak JZ van Loggerenberg	-	Voorsitter
Diak ACS Clifton	-	Skriba
Diak CPJ Kühn	-	Visevoorsitter
Diak DF de Beer	-	Viseskriba
Diak JP Beumer	-	Kommissielid
Diak E Botha	-	Kommissielid

Diak JW Gates	-	Kommissielid
Diak CJS Redelinghuys	-	Kommissielid
Diak DJ de Jager	-	Kommissielid
Diak J de W Naudé	-	Kommissielid

Verteenwoordigers van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering:

Oudl JFP Engelbrecht (vervang ds RJ Coertze)
Oudl F Wilkens (vervang ds AC Kuyper)

Verteenwoordigers van die Diakonale Diensorgane:

Ds RJ Coertze	-	Direksie van die Kinderhuise
Me M Steenkamp	-	Die Ondersteuningsraad
Dr C Fourie	-	Die Ondersteuningsraad
Mnr R Schilz	-	Bejaardesorg
Mnr JN van Huyssteen	-	Bejaardesorg
Ds AC Kuyper	-	Bejaardesorg
Diaken AS Pretorius	-	TOIBO
Me M Fourie of 'n verteenwoordiger	-	NHSV
Diaken H Janse van Rensburg	-	Toerusting van Diakens en Blanke armoede

Diakens J de W Naudé en CPJ Kühn is vervang as lede van die Kommissie weens bedanking en onaktiwiteit. Diakens P Steenkamp en A van Zyl is onderskeidelik in hulle plekke verkies.

Diak DJ de Jager is gekoöpteer as lid van die Dagbestuur en in Februarie 2010 benoem as visevoorsitter in die plek van diak CPJ Kühn.

Die Kommissie het in dié tydperk 14 keer vergader.

(c) Vergadering van die Dagbestuur van die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering

Die Dagbestuur van die Kommissie van die 4de Algemene Diakensvergadering is soos volg saamgestel:

Diak JZ van Loggerenberg	-	Voorsitter
Diak ACS Clifton	-	Skriba
Diak D de Jager	-	Visevoorsitter (voorheen diak CPJ Kühn)
Diak D de Beer	-	Vise-skriba
Dr WJ Coetzer	-	Sekretaris
Mnr JF Viljoen	-	Administrateur

Die Dagbestuur het in die tydperk 17 keer vergader.

3.4.1.2 Taak van die Algemene Diakensvergadering

Die funksionele taak van die Algemene Diakensvergadering soos gemeet aan sy opdrag vanuit die Kerkorde (Ordinansie 3.11.2), is deur die Kommissie onderverdeel in 'n verskeidenheid komponente.

(i) **Kommunikasie:**

Die volgende kommunikasiestrategieë is verder opgebou en hoewel daar steeds plek is vir verbetering, vind kommunikasie baie goed plaas:

- * Vestiging van 'n voltydse sekretaris vir die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering in die persoon van dr WJ Coetzer (tans met siekteverlof).
- * 'n Gereelde rubriek in *Konteks* onder die rubriek indeling UITREIK.
- * 'n Eie webwerf vir die diakens wat al die omsendskrywes en navorsingstukke bevat
- * Omsendskrywes aan die Kommissies van Ringsdiakensvergaderings en die Diakensvergaderings.
- * Gereelde vergaderings van die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering met verteenwoordigers van die Diakonale Diensorgane.
- * Gereelde gesprekke met die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering.
- * Gereelde gesprekke met die Administrateur van die Kerk.
- * Gereelde besoeke van die lede van die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering aan die ringsdiakensvergaderings.

(ii) **Bemarking en die bestuur van prosesse**

Die Diakonaat vorder steeds om sy regmatige rol meer en meer te vervul soos bepaal deur die Kerkorde. Uit die verslae van die ringsdiakensvergaderings wat verwerk is, was dit duidelik dat diakens gekonfronteer word met uiters moeilike omstandighede en situasies. Hierdie situasies het dikwels kenners op die verskeie gebiede nodig om dit te kan hanteer.

(a) Projekte wat voortduur

(aa) *Armoedeberraad*

Ds SJ Oosthuizen het die Reddingsdaadkongres van Solidariteit byge-

woon. Dr Coetzer het verder geskakel met die Uitvoerende Direkteur van Solidariteit: Helpende Hand Fonds, dr Danie Langer. Sedert dr Coetzer se siekteverlof, is daar nie verder aan die saak aandag gegee nie. Solidariteit is wel van sy siekteverlof in kennis gestel.

(bb) *Tussenkerklike Raad*

Wag vir terugvoer van dr Kurpershoek van die Gereformeerde Kerke om 'n subkomitee vir armoede daar te stel.

(cc) *Sentrale register vir werksoekers en werkverskaffers*

Ds A Nieuwhof het die saak bedryf, maar sedert sy bevestiging in Witbank gemeente het die projek sluimerend geraak.

(dd) *Soltek*

Opleidingskursusse wat deur Solidariteit befonds word en wat beskikbaar gestel is vir behoeftige mense.

(ee) *Evaluasiekomitees vir kinderversorging*

Die Direksie van die Kinderhuise het saam met die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering en Die Ondersteuningsraad onderskeie evaluasiekomitees daargestel om sorgbehoewende kinders te ondersteun en te help versorg. Daar bestaan tans vyf sodanige komitees. Die hulp word verleen op die volgende gebiede:

- * Finansiële steun vir psigometriese toetse vir kinders.
- * Beradingsessies om kinders se trauma te hanteer.
- * Kinders op opvoedkundige kampe te stuur gedurende vakansietye.
- * Waar nodig, pleegouers te help om klere vir pleegkinders aan te koop (veral waar kinders by oupas en oumas geplaas word wat nie altyd die middele tot hulle beskikking het nie).

(ff) *Bejaardesorg*

Die Kommissie het mnr JL van Huyssteen genader om te help met 'n projek in die Wes-Kaap, weens die feit dat dr Coetzer as gevolg van die siekte nie hierby betrek kon word nie. Hy het ingestem.

(gg) *Projek Bartimeus*

Die projek gaan voort onder leiding van diak A Pretorius en word steeds deur die Algemene Diakensvergadering ondersteun.

(hh) *Oorwinningskinders*

Die Oorwinningskinders word ook deur die Algemene Diakensvergadering ondersteun. Hulle is gebruik vir die liedere van die DVD "Ongebroke Harte".

(ii) *Werkgroep vir Gestremdes*

'n Werkgroep vir Gestremdes is gevestig en die werkgroep het verskeie inisiatiewe geïnisieer wat ook tot gevolg het dat die Kerk toegelig word oor die unieke behoeftes van gestremdes. Daar sal tydens die 5de Algemene Diakensvergadering gepoog word om die Werkgroep met 'n groter verskeidenheid van gestremdes uit te brei.

(jj) *MIV Bewusmaking*

Twee predikante is afgevaardig om 'n opleidingskursus van CABSA by te woon in 2011, naamlik di PJ Botha en GDJ Macdonald. Vanweë al die logistieke probleme van die Wêreldbeker sokker, kon hulle dit nie hierdie jaar bywoon nie.

(b) Nuwe projekte

(aa) *Die Bosveldwegbreek*

Die Kommissie van die 4de Algemene Diakensvergadering het 27 tot 29 Julie 2007 tydens 'n bosberaad 'n strategiese beplanningsnaweek gehad met die tema: *Seisoen van brûe-bou*. Dit was 'n uiters suksesvolle naweek.

(bb) *Parlementêre lessenaar*

Skrywes hiervan word hanteer soos nodig.

(cc) *Stabilisasiefonds*

Weens die finansiële druk wat bejaardes beleef, het die Algemene Diakensvergadering 'n reglement opgestel om behoeftige bejaardes te help vanuit die Stabilisasiefonds waartoe gemeentes al baie jare bydrae. Aansoek hiervoor word individueel gedoen en die kriteria is as volg:

- * Moet sestig jaar en ouer wees.
- * Moet oor geen inkomste of slegs 'n staatspensioen beskik.
- * Moet nie 'n inwoner van 'n tehuis vir bejaardes wees nie.
- * Grensgevalle (byvoorbeeld bejaardes wat oor 'n inkomste van R1

000.00 en minder beskik, wat nie noodwendig 'n staatspensioen is nie), kan ook verwys word vir evaluering deur 'n maatskaplike werker.

(dd) *Pamflet oor Bejaardesorg*

'n Pamflet met 'n volle uitgewerkte liturgie is vir alle gemeentes gestuur gedurende 2009 om te gebruik ten tye van 'n erediens wat fokus op bejaardesorg. Die pamflet is baie goed ontvang en groot waardering is daarvoor uitgespreek.

(ee) *"Ongebroke Harte"*

"Ongebroke Harte" is 'n projek wat begin is deur die Algemene Diakensvergadering, die NHSV en die Kinderhuis Direksie onder die bewame leiding van dr WJ Coetzer en sy span. Dit handel oor die moderne gesin wat gekwel word deur die soeke na aanvaarding en die gejaag na sukses. Dit kyk na tipiese en aktuele probleme waarmee gesinne mag worstel soos MIV en Vigs, drank- en dwelmmisbruik en disipline.

(ff) *Kamp vir kinders tydens Junie 2010*

In samewerking met gemeente Phalaborwa word 'n kamp gereël vir 60 sorgbehoewende kinders van 21 tot 27 Junie 2010. Die kampterrein het spesiale aktiwiteite wat die kind ophef. Gemeente Phalaborwa het 'n sielkundige wat saamgaan op die kamp en verskeie lidmate wat ook gaan help op die kamp. Die NHSV van Phalaborwa en omgewing maak die kos op die kamp. Die Algemene Diakensvergadering dra die vervoer- en kampterreinkostes en het in samewerking met diak H Janse van Rensburg, die kinders gereël. Gemeente Phalaborwa skenk ook verskeie items aan die kinders, Doulos het ook bepaalde skenkings gegee, die NHSV Hoofbestuur borg sweetpakke vir die kinders wat by Linmar werkskeppingsprojek gemaak word. Die totale koste van die Algemene Diakensvergadering is in die omgewing van R60 000.00.

(gg) *Trauma*

Na aanleiding van die NHSV Kongres het die NHSV gedurende 2009 onderneem om ondersteuningsgroepe in samewerking met diakens te orkestreer. Geïdentifiseerde kundiges moet in samewerking met die ringsdiakensvergadering ondersteuningsgroepe op ringsvlak oplei. Werkwinkels kan gehou word by die ringsdiakensvergaderings en NHSV streekvergaderings.

Die NHSV Hoofbestuur (streekverteenwoordigers) tree op as koördineerders deur bepaalde riglyne aan die gemeentes en NHSV besture deur te gee. Lidmate in elke gemeente word geïdentifiseer wat sodani-

ge opleiding kan ondergaan. Die netwerk van ondersteuning word op ringsvlak gevestig sodat lidmate oor gemeentegrense heen bedien kan word.

Die NHSV Hoofbestuur neem die verantwoordelikheid om in samewerking met die Algemene Diakensvergadering 'n taakspan saam te stel waar 'n struktuur/aanbeveling vir sogenaamde werkwinkels deurgegee word. Hierdie projek sou deur die sekretaris van die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering gekoördineer word.

'n Werkgroep waarvan ds A Conradie die sameroeper is, in samewerking met dr WJ Smith, mev Grace Grobler en ds GS Botha (gemeente Klerksdorp-Oos Mōrester) is in die lewe geroep om bogenoemde ten uitvoer te bring.

Di A Conradie en J Coetzee het die verantwoordelikheid aanvaar om 'n kursus in dié verband in die Ring van Roodepoort aan te bied.

(hh) *Herontplooï jou unieke talente*

Die Kommissie het 'n program geïdentifiseer vir die 50 plusser lidmate van mev A Nortjé, 'n geregistreerde psigometries. 'n Werkwinkel is in samewerking met prof MJ du P Beukes gehou op 6 Augustus 2009. Die inhoud van die werkwinkel was as volg:

- * Identifiseer jou persoonlikheidstipe se sterk punte, kommunikasie- en konflikthantering voorkeure.
- * Woeker met jou talente, vaardighede en gawes.
- * Herontwerp affrede: Wend jou sterkpunte nuut aan.
- * Leer meer oor selfonderhoudende en stimulerende projekte.

(c) Hulp en ondersteuning met ander projekte

(aa) *Projek Ruyterwacht Senior Sentrum in die Wes-Kaap*

Het in Julie 2009 R5 000.00 geskenk vir hierdie projek.

(bb) *Pamodzi krisis*

Meer as 1 000 Pamodzi mynwerkers te Orkney is afgedank en die Algemene Diakensvergadering het finansiële hulp verleen aan Riebeeckstad gemeente.

(cc) *Opheffing van die jong vrou Witbank*

Hierdie projek betrek vroue wat poppies maak vir kinders wat trauma

beleef het. Die Algemene Diakensvergadering het R3 049.50 uitbetaal vir die druk van voubiljette.

(dd) *Kospakkies-projek in Balfour*

Die Algemene Diakensvergadering het R3 000.00 bewillig vir dié projek onder leiding van Die Ondersteuningsraad.

(ee) *Volkshulp 2000*

Die Algemene Diakensvergadering het 'n skenking van R2 000.00 gemaak.

(iii) ***Bemagtiging van diakens en leidinggewing***

Die Kerk is tot 'n groot mate oningelig oor die ware omvang van die taak van diakens. Pogings die afgelope tien jaar om alle persepsies oor die diakenamp reg te stel, het op meeste vlakke nog nie tot sy reg gekom nie. Die Kommissie het die rol en taak van die diaken uitgespel en gekommunikeer deur die volgende inligtingstukke wat tans op die webwerf beskikbaar is die lig te laat sien:

(a) Toerusting

- * 'n Deelnemende Diakonale Versorgingsmodel.

(b) Handleidings

- * Huisbesoek.
- * Diakenskategorie.
- * Handleiding oor Diakonale Versorgingsmodel vir 'n voornemende dienswerker.
- * Handboek vir diakens.
- * Handleiding vir armoede.

(c) Vergaderings

- * Proforma Agenda vir werksgeoriënteerde vergaderings.
- * Kontrolelys vir beplanning van 'n ringsdiakensvergadering.
- * Geloofsbriewe.
- * Uitnodigings.

(iv) ***Opleiding/toerusting/pakkette***

Opleiding duur voort en is in verskeie gemeentes aangebied deur verskeie kommissieledes en opstellers van die kursus.

Die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering het ds JA Jan-

sen van Rensburg, voorsitter van die Werkgroep vir Toerusting, versoek om die diakens en dienswerkers se toerustingspakket te hersien en van meer moderne tegnologie te gebruik. Hy het dit aanvaar.

Die Werkgroep vir Toerusting help tans die Komitee vir Ouderlinge met die skryf van 'n toerustingspakket vir ouderlinge. Na afhandeling daarvan, sal hulle aandag gee aan die hersiening van die diakens en dienswerkers se toerustingspakket.

Vanweë die lang afstande tussen die gemeentes, is dit geweldig moeilik om al die diakens bymekaar te kry vir toerusting. Onbetrokke predikante wat 'n gebrek aan belangstelling in die ringsdiakensvergadering het, dra ook daartoe by.

Die toerustingspakket bestaan uit die volgende modules:

- * Module 1 – Die oorsprong en amp van diaken
- * Module 2 – Die diaken en kerkwees
- * Module 3 – Die diaken se geloofslewe
- * Module 4 – Oorsig oor die roeping en die funksie van diaken wees
- * Module 5 – Die diaken en kommunikasie
- * Module 6 – Die diaken en hulpverlening
- * Module 7 – Die diaken en pleegsorg
- * Module 8 – Die diaken en die hantering van trauma
- * Module 9 – Die diaken en die bejaarde
- * Module 10 – Die diaken en die enkelouer

(v) ***Vraagstukke/navorsing ondersoek***

Die volgende navorsingstukke is in die proses om afgehandel te word, maar weens dr WJ Coetzer se siekte, kan dit nie nou afgehandel word nie:

- * Bedieningsplan vir diakens.
- * Chemiese en alkohol afhanklikheid.

Die Kommissie van die 4de Algemene Diakensvergadering ondersteun ook die navorsing oor bejaardesorg van dr HT van Deventer en het hom opdrag gegee om prof MJ du P Beukes te betrek ten einde 'n be-raad hieroor te reël. Die Kommissie beskou hierdie as 'n baie ernstige saak, aangesien die versorging van bejaardes 'n wêreldwye krisis is.

(vi) ***Kerk inlig oor vraagstukke/nood***

Ordinansie 3.11.2(i) tot (iv) van die Kerkorde bepaal dat die Algemene Diakensvergadering

- * onderneem studiewerk en besin oor barmhartigheidsdiens

- * beplan, bevorder en koördineer die barmhartigheidswerk van die Kerk
- * gee riglyne vir die uitvoering daarvan
- * skakel, waar nodig, met owerheidsliggame oor barmhartigheidswerk.

Hierdie werkopdrag plaas 'n verantwoordelikheid op die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering wat ingevolge Ordinansie 3.13.2(xii) namens die Algemene Diakensvergadering praat, getuig en optree wanneer die Algemene Diakensvergadering nie in sitting is nie. Die implikasie hiervan was dat die Algemene Diakensvergadering aanvanklik begin het met 'n sterk fokus op reaktiewe optrede en die Kerk via verslagdoening dienoreenkomstig ingelig het. Die Kommissie het in hierdie opdrag baie swaar geleun op die inligting wat bekom is via die Dia-konale Diensorgane. Die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering het die volgende vraagstukke onder die aandag van die Kerk gebring:

(a) Werkboek oor Armoede

Die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering het 'n werkboek oor Armoede saamgestel en aan die ringsdiakensvergaderings bekend gestel. Dit bestaan uit hoofstukke wat elk 'n kennisinset, aktiwiteite, pitkos en 'n evaluasie bevat. Die titel is: *'n Werkwinkel vir almal wat omgee oor die seer van armoede.*

Die hoofstukke is as volg uiteengesit:

1. Ons belewenis van die behoeftige as mens.
2. Die verskillende dimensies van armoede.
3. Die grondbeginsels vir 'n positiewe verhouding met die behoeftige lidmaat.

(b) Bulletin saamgestel en uitgegee deur die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering

Dr WJ Coetzer het 'n samevattende verslag namens die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering saamgestel oor die welstand van die lidmate van die NHKA vir die tydperk Januarie 2005 tot Desember 2007.

Die bron van die verslag was die samevattende verslae wat die ringsdiakensvergaderings gedurende dié tydperk saamgestel het oor die werksaamhede in gemeentes en deurgestuur het na die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering.

Onderwerpe wat aangespreek is, is bejaardes, lidmate met gestremdhede, versorging van lidmate, armoede, sorgafhanklike kinders en die versorging van enkelouers. Statistieke en grafieke oor die drie jaar periode is saamgestel, opmerkings/kommentaar is gelever en aanduidings oor hoe die diakens dié sake hanteer het.

'n Professionele persoon se dienste is gebruik om die inligting te verwerk en die aanbieding van die inligting meer lesersvriendelik te maak, waarvan die eindproduk die Bulletin was, 'n glans brosjure wat gedurende 2008 aan alle ringsdiakensvergaderings en gemeentes versprei is.

Die volgende verslag, opgestel deur dr WJ Coetzer, het gedien op die verskeie ringsdiakensvergaderings ten einde die diakens bewus te maak van die stand van sake in ons Kerk:

(aa) *Fisiese armoede*

Uit hierdie verslag is dit baie duidelik dat lidmate van die Kerk onderwerp is aan 'n geleidelike proses van verarming. Die volgende tendense styg geleidelik op 'n jaarlikse basis en word onder die aandag van die Kommissie gebring:

- * Al meer bejaardes gaan bly by hulle kinders omdat hulle nie meer hulle huisvesting kan bekostig nie.
- * Die hulpbronne van die ekonomies selfstandige bejaardes kom al meer onder druk omdat hulle in 'n toenemende mate moet bydra tot die finansiële oorlewing van hulle kinders en kleinkinders.

Hierdie druk op finansiële hulpbronne veroorsaak dat al meer bejaardes 'n tweede beroep volg na aftrede. Hierdie rol as versorgers plaas groot druk op die bejaarde lidmate van die Kerk.

Al meer bejaardes kanselleer hulle lidmaatskap van 'n mediese fonds. Dit is 'n poging om hulle kontantvloei probleme te probeer oplos. Hierdie tendens skep 'n geweldige gesondheidsrisiko vir die bejaardes.

- * Daar is nog steeds 'n stygende tendens rondom lidmate wat hulle werk verloor as gevolg van die rasionalisering van personeel. Daar was ook 'n toename in lidmate wat afgedank is. Die redes vir hierdie afdankings kon nie bepaal word nie.
- * Misdaad is nog steeds 'n realiteit in die lewe van lidmate. Hierdie misdaad is 'n verdere bydraende faktor in die geleidelike verarming van die Kerk se lidmate.

(bb) *Morele armoede*

Ampsdraers in die Kerk word al meer gekonfronteer met die morele verval wat kenmerkend is van die breër gemeenskap waarbinne die Kerk, kerk moet wees.

Die volgende tendense word uitgelig:

- * Al meer lidmate staan geliefdes aan die dood af weens nie-natuurlike oorsake.
- * Meer en meer kinders word die slagoffers van mishandeling deur hulle ouers of ander familie. Vir baie kinders is hulle ouerhuise nie meer die veilige hawe wat dit behoort te wees nie.
- * Gesinsgeweld kom meer gereeld voor in huise van lidmate van die Kerk.
- * Verkragting raak nou 'n realiteit in die geledere van ons lidmate.
- * Al meer lidmate word vasgevang in die web van alkohol en ander substans afhanklikheid.
- * Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering moet kennis neem dat die lidmate van die Kerk baie negatiewe ervarings moet hanteer en oplossings moet bedink vir moeilike probleme.
- * Die verlammeende effek van geleidelike verarming plaas groot druk op ampsdraers en lidmate.
- * Ampsdraers word nou gekonfronteer met 'n waardestelsel wat vreemd is aan die evangelie van Jesus Christus.
- * Die Kerk is ook nie meer die veilige hawe vir sy dooplidmate wat dit behoort te wees nie.
- * Die kwaliteit van ouerskap is besig om geleidelik 'n afwaartse neiging te toon.

(vii) ***Verandering kommunikeer en bestuur***

Benewens veranderinge binne die strukture van die Nederduitsch Hervormde Kerk, is die Kerk ook 'n kerk in 'n wêreld van veranderinge. Die Algemene Diakensvergadering moet homself sodanig posisioneer dat hy

- * op hoogte kan wees van enige veranderinge
- * daardie veranderinge kommunikeer met die breër Kerk

- * die nodige aanpassings wat vereis word deur die veranderinge bestuur.

Om hierdie doelstellings te bereik het die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering bande aangeknoop met die volgende instansies:

- * Yāde Uitreikaksie: Bejaardesorg uitreikaksie in Bloemfontein
- * Shine: Ondersteuningsgroep vir chemiese afhanklikes
- * Imago Terapie: Terapeutiese model vir huweliksverryking
- * Doulos: Armoede bediening wat opheffingswerk doen.

3.4.1.3 **Diensvelde vir die diakonaat**

Die volgende diensvelde word steeds gehandhaaf deur die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering en is ook so in die Agenda van die 5de Algemene Diakensvergadering opgeneem:

- * Bejaardes
- * Gestremdes
- * Siekes
- * Trauma
- * Armoede
- * Sorgafhanklike kinders
- * Alkohol- en chemiese afhanklikes
- * Enkelouers
- * Gesinne
- * MIV/VIGS
- * Die diakens en hulle besondere behoeftes.

3.4.1.4 **Algemene sake**

(i) **Logo**

Die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering het in samewerking met SENTIK 'n Logo vir die Algemene Diakensvergadering ontwikkel, wat die Algemene Diakensvergadering sy eie karakter en bedieningsveld uitbeeld. Die Logo is nou in volle gebruik deur die Algemene Diakensvergadering.

(ii) **Memorabilia**

Nadat die Algemene Diakensvergadering se eie Logo ontwikkel is, was die volgende logiese stap om Memorabilia te ontwikkel vir die Algemene Diakensvergadering, waarvan die eerste items tydens die 5de Algemene Diakensvergadering bekend gestel sal word. Daar is nog verskeie items wat kommissies in die toekoms kan ontwikkel en beskikbaar stel.

3.4.1.5 Bedankings

Dit was vir die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering aangenaam om gedurende die afgelope drie jaar op hierdie wyse die Kerk te kon dien as instrument in die Here se hand.

Dit was ook vir die Kommissie 'n groot voorreg om deel te kon wees van die groot uitdaging om die werksaamhede van die Algemene Diakensvergadering te laat grond vat in die gemeentes van die Kerk. Daar was baie hekkies wat oorkom moes word in dié proses. Daarom is dit vir die Kommissie 'n dringende saak van die hart om alle eer te gee aan die Heer van die Kerk wat ons deur sy Gees gelei het om ons naaste lief te hê soos onself en mekaar se laste te help dra.

Alle lof, eer en dank aan Jesus Christus wat die groot dryfkrag was agter hierdie werk in die wingerd van sy kerk en ook sy hand daarvoor gehou het ten spyte van die swakhede van mense.

Opregte dank en waardering word betuig aan:

- * Lede van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering
- * Lede van die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering
- * Afgevaardigdes na die 4de Algemene Diakensvergadering
- * Die NHSV Hoofbestuur
- * Die Diakonale Diensorgane
- * Transoranjie Instituut vir Buitengewone Onderwys
- * Kommissie van die Ringsdiakensvergaderings
- * Gemeentelike Diakensvergaderings
- * Elke diensdoenende diaken en lid van die NHSV
- * Die Administrateur en sy personeel
- * Die Redaksie van *Konteks* en *Die Hervormer*
- * Die predikante van die Kerk wat die belange van die diakens ondersteun en hulle werk in die Kerk goedgesind is
- * Die administratiewe personeel van die kantoor van die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering.

AANBEVELING

1. Vir kennisname en bespreking.

3.4.2 VERSLAG VAN DIE **to care** FOUNDATION

3.4.2.1 Uitvoering van besluit van die 68ste Algemene Kerkvergadering, 2007

Die 68ste Algemene Kerkvergadering het opdrag gegee aan die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering om toe te sien dat die **to**

care Foundation so gou doenlik geen finansiële las vir die Raad van Finansies is nie en so sal herkonstitueer dat die aktiwiteite van die **to care** Foundation in ooreenstemming met die doelwitte van die konstitusie en die oogmerke van die Algemene Kerkvergadering sal wees. Vir hierdie doel is 'n nuwe Direksie en uitvoerende Dagbestuur saamgestel, het verskeie werkwinkels plaasgevind en is 'n besigheidsplan en memorandum van projeksies opgestel wat deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering en die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering goedgekeur is. Na verskeie vergaderings met die Direksie, en in oorleg met die Raad van Finansies, het die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering besluit dat die **to care** Foundation voortaan as onderdeel van die verslag van die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering aan die Algemene Kerkvergadering verslag doen.

Die Direksie doen dus hiermee verslag aan die 69ste Algemene Kerkvergadering en rapporteer dat die besluit van die vorige Algemene Kerkvergadering met sukses uitgevoer is. Die jaarkontrak met die vorige hoofuitvoerende beampte is deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering, in oorleg met die nuut saamgestelde Direksie, aan die einde van 2009 beëindig, sowel as die poste van projekbestuurder en administratiewe beampte. Die kantoor in die administrasie van die Administrateur is gesluit. Die **to care** Foundation is as nie-regeringsorganisasie en nie-winsgewende maatskappy onder Artikel 21 geregistreer en sien toe dat die besigheidbestuurder as fondswerwer formeel lid van die SA Instituut van Fondswerwers word.

3.4.2.2 Samestelling van Direksie

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het drie lede benoem, te wete mnr R Schilz (prokureur), ds AC Kuyper (gemeentepredikant) en prof AG van Aarde (honorêre professor UP). Die ledevergadering het twee lede benoem, te wete diak JZ van Loggerenberg (voorsitter van die Kommissie van die 4de Algemene Diakensvergadering) en mev Kallie Wolvaardt (prokureur). Die Direksie is verder uitgebrei met gekoöpteerde lede waaronder drie vroue predikante en twee mans predikante van die MRCC, asook 'n professionele maatskaplike werkster, 'n sekretaris en 'n finansiële bestuurder.

Die Direksie is gevolglik soos volg saamgestel:

Dagbestuur: AG van Aarde PhD, D Litt, DD (uitvoerende voorsitter), R Schilz Dip Proc, FRSA (ondervoorsitter), WC van Wyk MA, M Com, DD (sekretaris), DJ de Jager (finansiële bestuurder).

Uitgebreide Direksie: SR Kewele (BA Hons), AC Kuyper (MA, MA Teol), MJ Mmako (MA), SN Moloi (BA Hons), MA Mothopeng (BA Hons), MM Shikwambani (BA Hons), M van Heerden (D Phil), JZ van Loggerenberg, K Wolvaardt (B Iuris).

3.4.2.3 **Bemarkingstrategie**

Sanlam het die **to care** Foundation finansieel geborg om 'n professionele bemarkingsstrategie onder leiding van dr Christel Botha (hoof bemarkingsbestuurder van Spoor & Fischer) op te stel, 'n nuwe handelsmerk te ontwerp en te registreer, bemarkingsbrosjures en 'n korporatiewe briefhoof daar te stel, 'n nuwe elektroniese webwerf in te rig en 'n offisiële fondswerwingsaansoekdokument te ontwerp. Die opstel van verdere funksionele bemarkingsmateriaal word in die vooruitsig gestel. Sanlam borg ook die vergoeding van dr Botha en die besigheidbestuurder as fondswerwer vir 'n aanvangsperiode gedurende 2010. Ooreenkomste is met ander bemarkers gesluit om teen kommissie op kontantinkomste fondse te werf.

3.4.2.4 **Prioriteitsdoelwitte vir 2010**

Die Direksie van die **to care** Foundation kon eers vanaf die tweede kwartaal van 2010, na die daarstelling van bemarkingsmateriaal, daadwerklik met aktiwiteite begin. Die volgende doelwitte is as prioriteite vir 2010 geïdentifiseer:

Bestaande donateursbelange met maatskappye soos die Sun International Hotelgroep (in noue samewerking met MRCC-gemeentes Keka-na Gardens en Bezuidenhoutskraal) en die Imperial Motorgroep se filiaal Auto Pedigree (in noue samewerking met die studentegemeente Philadelphia en Die Ondersteuningsraad), is versterk.

In samewerking met die Hervormde Teologiese Kollege en die Fakulteit Teologie is 'n formele verhoudings gevestig met die UP se Department of Institutional Advancement en die Africa Leadership Development Institute (ALDI), gevestig op die WNNR-kampus.

Memoranda van ooreenkoms is (of tydens die opstel van die verslag in beplanningsfase) gesluit met HospiVisie met die oog op ondersteuning ten opsigte van gesondheidsorg en pastoraat aan siekes in hospitale of tuis en met ALDI ten opsigte van leierskaps- en entrepreneursontwikkeling.

Beplanning is in plek om deur samewerking met en die ondersteuning van die Minister vir Maatskaplike Dienste, regeringsinstansies, mediese fondsskemas, nasionale en buitelandse stigtings en kerke, die gemeenskapsontwikkelingsprojekte van AIM en sekere fasette van die aktiwiteite van die sekretaris vir Apostolaat en die Sentrum vir Missionale Bediening deur **to care** aksies binne en buite die NHKA en die MRCC te ondersteun.

Formele verhoudings is aangegaan (of is in proses) met Sanlam CSI, Old Mutual Foundation, ABSA CSI, Momentum Foundation, Sanlam

CSI, Anglo American, Vodacom en die SA National Lotto. Hierdie aksies het onder andere ten doel om Die Ondersteuningsraad, georganiseerde kinder- en bejaardesorg en ander kerklike diensorgane so te help ondersteun dat sosiale dienste ook kan uitkring na alle mense in nood.

In samewerking met Solidariteit Helpende Hand is **to care** in beplanning om in oorleg met die Kuratorium vir Teologiese Opleiding, die hoofbestuur van die NHSV, die Raad van Finansies, die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering en ander Suid-Afrikaanse kerke deur middel van fondswerwing beursfondse vir universiteitstudie van maatskaplike werkstudente, teologiese en ander studente by tradisioneel Afrikaanssprekende universiteite te versterk.

3.4.2.5 Oproep vir finansiële ondersteuning

Ter wille van ondersteuning vir:

- * gemeenskapsontwikkelings- en armoedeverligtingsprojekte in Suid-Afrika
- * materiële en finansiële verligting van mense in nood in vennootskap met kerklike, professionele, regeringsinstellings, korporatiewe en gemeenskapsontwikkelingsstigtings
- * die opbou van entrepreneurondernemings en werkverskaffing
- * hulp aan maatskaplike dienste ter ondersteuning van hawelose bejaardes en kinders, dwelm-, alkohol- en ander chemiese afhanklikes en ander kwesbares in die Suid-Afrikaanse samelewing
- * hulp aan mense geïnfekteer met MIV/VIGS
- * hulp aan beraders in die Kerk en daarbuite vir getraumatiseerdes en kwesbares
- * word die Algemene Kerkvergadering versoek om die oproep te ondersteun dat individue buite om die institusionele kerk in Suid-Afrika, korporatiewe stigtings, besighede en regeringsinstellings, finansiële middele voorsien word aan die **to care** Foundation deur middel van inbetalings in ABSA, bankrekeningnommer 40-7119-9298, Pretoria-Oos takkode 634156. Internet betalings geskied deur vermelding van die individu se eerste naam en van (of die naam van 'n besigheid) by die takkode 632005.

3.4.2.6 Dankwoord

Die Direksie van die **to care** Foundation betuig dankbaarheid vir die

Kerk se ondersteuning in die verlede en versoek die voorbidding en lojaliteit van die Algemene Kerkvergadering van die NHKA in die toekoms.

AANBEVELING

1. Die vergadering neem met dank kennis van die handeling van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering, die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering, die Raad van Finansies en die Direksie van die *to care* Foundation wat *to care* in 'n finansiële posisie geplaas het wat tot voordeel van die Kerk se barmhartigheidswerk in die wêreld strek.
2. Die vergadering versoek die *to care* Foundation om in samewerking met en as ondersteuning van die kerklike diensorgane en ander instellings in die NHKA, in terme van die *to care* Foundation se konstitusie voort te gaan met gemeenskapsontwikkeling en armoedeverligting in die breër Suid-Afrikaanse samelewing.
3. Die vergadering betuig dankbaarheid dat die ampsdraers en lidmate van die MRCC aktief by die *to care* Foundation se aktiwiteite betrokke is en vertrou dat hierdie samewerking tot nog groter voordeel van beide Kerke sal lei.
4. Die vergadering neem kennis dat daar geen direkteursfooie betaal word nie en dat R350 000.00 vir bemarkings- en infrastruktuuradministrasie vir 2011 begroot word.
5. Die vergadering versoek die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering, die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering en die Raad van Finansies om in oorleg met die Direksie van die *to care* Foundation, moontlikhede te ondersoek en aksies te neem wat tot versterking van *to care* se korporatiewe en ander doelwitte sal lei. Hierdie aksies mag nie lei tot verswakking van die finansiële bydraes wat die Kerk van lidmate via gemeentelike diakonieë, die kerklike diensorgane en die NHSV ontvang nie. *to care* se aksies mag ook nie aanleiding gee tot verswaring van kerklike heffings nie.
6. Die vergadering betuig dankbaarheid jeens Sanlam vir die ruim donasie in 2010 wat *to care* in staat gestel het om te herposisioneer.

---oOo---

Hoofstuk 4

Gemeentes en Kerk

69ste Algemene Kerkvergadering

4. GEMEENTES EN KERK

4.1 GEMEENTES

4.1.1 ONDERSOEK VAN DIE RAAD VIR PASTORAAT EN PRESBITERAAT: PROBLEME MET DIE VORMING VAN STANDPLASE EN KOMBINASIES

Die opdrag, soos blyk uit die opskrif, kan baie eenvoudig opgesom word, naamlik die probleme rondom die skep van kombinasies. Hierdie verslag moet daarom gelees word vanuit 'n plattelandse oogpunt. Stedelike gemeentes smelt gewoonlik saam, eerder as om kombinasies te vorm.

Die doel van kombinasies was nog altyd om 'n gemeente wat nie 'n standplaas op hulle eie in stand kan hou nie, in staat te stel om dit in samewerking met 'n ander gemeente wel te doen. Die bedoeling was ook nog altyd 'n wen-wen situasie. Twee gemeentes ontvang bediening en 'n predikant word finansieel beter versorg.

4.1.1.1 Gemeentes

Die situasie het egter die afgelope klompie jare verander. Gemeentes kyk nou anders na 'n kombinasie. Al hoe minder gemeentes is positief ten opsigte van die samewerking met 'n ander gemeente. Trouens, weerstand ten opsigte van die vorming van kombinasies het toegeneem. Die redes hiervoor is hoofsaaklik die volgende:

(i) ***Beroepafwagtende predikante***

Vanweë die groot aantal beroepafwagtende predikante was predikante bereid om teen verminderde vergoeding in kleiner gemeentes te gaan werk. Op hierdie wyse kon kleiner gemeentes hulle eie predikant bekom, wat andersins nie die geval sou wees nie. Die realiteite is dat sommige predikante in die proses uitgebuit is en sommige steeds uitgebuit word. Kleiner gemeentes het in die proses gewoon geraak aan die "luuksheid" van 'n eie predikant.

(ii) ***Verhouding tussen "groter" en "kleiner" gemeentes***

Met "groter" word bedoel gemeentes wat meer lidmate het en/of finansieel sterker is as die ander gemeente/s in 'n kombinasie. Die "kleiner" gemeentes is dié gemeentes wat 'n kleiner lidmatetal het en/of finansieel swakker daaraan toe is.

Die probleme wat gewoonlik uit hierdie verhouding ontstaan, is dat die

"groter" gemeente vrees dat hulle finansiëel benadeel sal word. Die vrees is dat hulle die "kleiner" gemeente finansiëel sal moet dra met die instandhouding van die standplaas. Die "kleiner" gemeente op hulle beurt, vrees dat ook hulle benadeel sal word. Die predikant woon gewoonlik in die midde van die "groter" gemeente wat dan tot hulle voordeel is. Die "kleiner" gemeente moet ook gewoonlik die toegewing maak ten opsigte van eredienstye. Bestaande kombinasies kan getuig van ure se vergaderings om beide gemeentes gelukkig te hou wanneer dit kom by die vasstelling van eredienstye!

(iii) **Finansies**

Nog 'n algemene probleem met die vorming van kombinasies is die bydrae van die betrokke gemeentes tot die standplaas. Op watter basis of volgens watter formule moet dit geskied? Die "kleiner" gemeente is van oortuiging dat die pastorie in die "groter" gemeente geleë is, gevolglik moet die "groter" gemeente 'n groter finansiële bydrae lewer. Die "groter" gemeente redeneer weer dat hulle die finansiële las het om 'n pastorie in stand te hou met kostes soos telefoon, water en ligte, ensovoorts. Dit is ook tot voordeel van die "kleiner" gemeente wat andersins nie oor 'n predikant sou beskik nie.

(iv) **Kategese**

Nog 'n probleem by kombinasiestandplase is die onbetrokkenheid van die predikant by enige van die twee gemeentes se kategorie. Kategorie vind gewoonlik by die gemeente wat die vroeë erediens het, direk na die erediens plaas. By die gemeente wat die later erediens het, vind die kategorie gewoonlik weer voor die erediens plaas. In hierdie tyd is die predikant van die een preekpunt na die ander op pad.

Kategorie in die week het problematies geraak vanweë die hoeveelheid skoolaktiwiteite. Dit gebeur ook dat beide gemeentes in 'n kombinasie skole met koshuise het. Kategorie by koshuise is deesdae moeiliker as in die verlede.

Hierdie probleme lei dikwels daartoe dat gemeentes óf swaarkry óf geen bediening ontvang nie óf predikante trek onnodig finansiëel aan die kortste end.

Dit is voor die hand liggend dat gemeentes sal moet leer om verder as net hulle eie voordeel te kyk. Die situasie in die betrokke ring moet in ag geneem word, asook die Kerk se werk in die breë.

4.1.1.2 **Predikante**

Dit kan ook nie anders as dat die situasie van die predikant in 'n kombinasie in berekening gebring moet word. 'n Kombinasie het bepaalde

konsekwensies vir die predikant wat daar moet werk. Hierdie konsekwensies kan soos volg opgesom word: Al die predikant se werk is in duplikaat. Elke vergadering, elke aktiwiteit vind in beide gemeentes wat die kombinasie uitmaak, plaas. Dit is tydrowend en frustrerend.

'n Nuwe probleem van ons tyd is die veiligheidsituasie in ons land. Predikante in kombinasie-standplase bring baie meer tyd op die pad deur, veral in die aand (veral omdat kombinasies hoofsaaklik in plattelandse gemeentes voorkom). Dan is daar ook die toestand van ons paaie wat enige rit 'n risiko maak.

Dit is waar dat predikante vroeër jare onder moeiliker omstandighede, langer afstande en met gebrekkiger vervoermiddels dieselfde werk gedoen het. Die omstandighede, soos hier bo uitgespel, het egter drasties verander.

'n Bykomende frustrasie vir predikante is dat jy letterlik en figuurlik in twee gemeentes werk. Daar is selde of ooit samewerking en eenheid tussen die gemeentes wat by die kombinasie betrokke is.

Dit bring mee dat predikante twee keer dink om in 'n kombinasie-standplaas te gaan werk. Daarom sal, wanneer 'n kombinasie oorweeg word, ook baie ernstig gekyk moet word na die posbeskrywing van die predikant. Gewoonlik benader elke gemeente die saak net vanuit hulle eie behoeftes. Solank hulle kry wat hulle wil hê, is hulle tevrede. So redeneer beide gemeentes en tussen die twee moet die predikant die punte bymekaar uitbring.

Die probleem is dat gemeentes nie "gedwing" kan word om kombinasies, waar moontlik en waar nodig, aan te gaan nie. Dit is ook nie in die aard van die Kerk om met "dwang" te werk nie. Maar wat gemaak waar dit ooglopend in almal se belang is, maar 'n bepaalde gemeente weier? Dit is wel so dat Ordinansie 2.1.3(iv) van die Kerkorde voorsiening maak vir die uitstel van 'n beroep. Na 90 dae kan 'n gemeente egter steeds voortgaan met die beroep van 'n predikant.

Ringskommissies en die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het dus ingevolge Ordinansie 2.1.3(iv) die geleentheid om met gemeentes te onderhandel. Tydens hierdie onderhandeling sal kerkrade en gemeentes gewys moet word op die breër belang van die Kerk, soos reeds uitgewys. Die feit bly egter staan dat gemeentes uiteindelik steeds hulle eie besluite kan neem.

Die enigste oplossing vir die tameletjie is 'n gesindheidsverandering wat by kerkrade en lidmate sal moet plaasvind. Dit blyk die enigste oplossing te wees. Dat dit in sekere gevalle bitter moeilik gaan wees, is waar. Maar die realiteite van die ekonomiese klimaat in ons land en die tekort aan predikante gaan gemeentes tot ander insigte "dwing".

Die ooraanbod van predikante het verdwyn en die aantal lidmate wat benodig word om 'n standplaas in stand te hou, het toegeneem. 'n Bewusmakingsveldtog aan gemeentes sal hieroor in die Kerk geloods moet word. Dit is verstommend hoeveel gemeentes nog nie bewus is van die huidige stand van sake nie.

Dit is van die allergrootste belang dat die opstel van kombinasie-ooreenkomste en die implementering daarvan, sorgvuldig deur ringskommissies gemonitor moet word.

AANBEVELING

- 1. Kerkrade en gemeentes word aangemoedig om waar moontlik en nodig, kombinasies te oorweeg en te sluit.**
- 2. Kerkrade en gemeentes word voortdurend ingelig oor die stand van sake wat betref die beskikbaarheid van predikante en die verantwoordelikhede wat op die onderhouding van 'n standplaas rus.**
- 3. Ringskommissies sien met verantwoordelikheid toe dat kombinasie-ooreenkomste tot voordeel van die betrokke gemeentes opgestel en uitgevoer word en dat die werklading en versorging van die predikant deeglik in ag geneem word.**

BESKRYWINGSPUNT 29: RAAD VIR REGSADVIES

WYSIGING VAN ORDINANSIE 4.6: KOMBINASIE VAN GEMEENTES

Die Ordinansie word soos volg gewysig:

- 4.6.1 Twee of meer gemeentes kan kombineer om 'n predikant-standplaas te vorm.**
- 4.6.2 'n Kombinasie kom op versoek van die kerkrade van die betrokke gemeentes tot stand.**
- 4.6.3 As die gemeentes in dieselfde ring geleë is, word die aansoek om te kombineer aan die ringskommissie gerig.**
- 4.6.4 As die gemeentes in verskillende ringe geleë is, word die aansoek aan die betrokke ringskommissies gerig.**
- 4.6.5 Die aansoek word vergesel van 'n ontwerp-ooreenkoms tussen die betrokke kerkrade.**

Daarin word uiteengesit

- (i) plek, tyd van verdeling van eredienste**
- (ii) indeling van die pastorale werk**
- (iii) besonderhede van die benoeming van die predikant om sy dienswerk in die kombinasiestandplaas te verrig indien die predikant benoem word en nie beroep word nie**
- (iv) ligging van die predikantswoning**
- (v) verpligting van elke gemeente teenoor die predikantstandplaas**
- (vi) verdeling van ander onkoste wat uit die kombinasie voortvloei**
- (vii) duur van die ooreenkoms**
- (viii) bepalinge wat by die beëindiging van die kombinasie sal geld**
- (ix) hoe die kombinasiekerkraadsvergadering saamgestel word**
- (x) die reëlings in verband met die predikant wanneer die kombinasie beëindig word.**

4.6.6 Indien 'n ringskommissie 'n kombinasie-aansoek goedkeur, beroep die kombinasiekerkraad 'n predikant of word 'n predikant benoem ooreenkomstig die kombinasie-ooreenkoms.

4.6.7 'n Predikant hoef nie na die kombinasiestandplaas beroep te word nie, maar kan deur die kerkraadsvergadering van die standplaas waarin hy dien, benoem word om in die kombinasiestandplaas te dien, indien die kombinasie-ooreenkoms so bepaal. 'n Predikant, wat reeds in 'n standplaas dien, wat deel van 'n nuwe kombinasiestandplaas vorm, hoef nie in 'n kombinasiestandplaas bevestig te word nie, indien die predikant daarheen beroep word nie.

4.6.8 Die kombinasiekerkraadsvergadering beroep 'n predikant indien nodig.

4.6.9 Wanneer gemeentes 'n kombinasie wil beëindig, moet die aansoek gerig word aan die ringskommissie(s).

4.6.10 Die aansoek om die kombinasie te beëindig, moet vergesel

word van die skriftelike redes vir die beëindiging van die kombinasie.

Motivering

Die hersiening van die Ordinansie was nodig.

Adv JD Fourie stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

4.1.2 ONDERSOEK VAN DIE RADE VIR PASTORAAT EN PRESBITERAAT EN REGSADVIES: LIDMAATSKAP EN GEMEENTEGRENSE

4.1.2.1 Besluite van die 67ste en 68ste Algemene Kerkvergadering

Die 67ste Algemene Kerkvergadering het besluit dat die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering aan gemeentes riglyne deurgee oor die toepassing van voorskrifte in Ordinansie 4.5.1(iii).

Die Raad vir Regsadvies en die Raad vir Pastoraat en Presbiteraat het die opdrag gesamentlik gekry om die studiewerk te doen. Nadat albei rade studie gedoen en die resultate op skrif gestel het, het 'n gesprek tussen hulle plaasgevind op 6 Februarie 2006. Die twee rade kon nie 'n eenvormige besluit neem nie en daarom is slegs die studieresultate aan die 68ste Algemene Kerkvergadering voorgelê vir bespreking en besluit. Na bespreking was die Algemene Kerkvergadering nie tevrede met die resultate wat ter tafel gelê is en met die feit dat daar geen konkrete aanbeveling gemaak is nie. Die saak is terugverwys na die albei rade om weer te besin en te poog om 'n eenparige voorlegging aan die Algemene Kerkvergadering te maak.

Die nuwe studieresultate word aan die vergadering voorgelê.

4.1.2.2 Studie van die Raad vir Pastoraat en Presbiteraat oor gemeentegrense

(i) *Lidmaatskap en gemeentegrense*

(a) Studieresultate van die Raad vir Pastoraat en Presbiteraat

(aa) *Inleidend*

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het die Raad vir

Pastoraat en Presbiteraat versoek om te besin oor die interpretasie van "lidmaatskap van 'n gemeente" en "gemeentegrense" en homself daaroor uit te spreek. Op die oog af blyk dit nie 'n moeilike opdrag te wees nie, maar hoe verder gedelf word in die problematiek rondom die verstaan van hierdie begrippe en daar ook gekyk word na hoe hierdie sake in die praktyk realiseer, is skielik besef dat hierdie opdrag met deeglike studie en omsigtigheid hanteer moet word. Tydens gesprekke met lede van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering oor hierdie aangeleentheid is ook gou agtergekom dat hierdie versoek van die Kommissie plaasvind vanuit 'n bepaalde agtergrond. Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering word steeds meer gekonfronteer met allerlei versoeke oor lidmaatskap en gemeentegrense en het besef dat al hoe meer probleme hulleself voordoen in die direkte uitvoer van die kerkordelike reëlins in dié verband. Dit vra dus 'n voortdurende besinning oor hierdie sake binne die veranderlikhede van die Kerk en gemeentes en die tydsveranderlike omstandighede waarbinne die Kerk en die lidmate van die Kerk hulleself bevind.

(bb) *Lidmaatskap van die Kerk*

Ordinansie 4.1 van die Kerkorde spreek homself uit oor lidmaatskap van die Kerk en word dit duidelik gestel dat almal wat deur God in genade geroep is en deur die Heilige Gees in Jesus Christus glo, lede is van sy liggaam. Hieroor hoef die Raad vir Pastoraat en Presbiteraat hom nie verder oor uit te spreek nie. Verder bepaal Ordinansie 4.1.2(i) tot (iv) dat lidmate van die Kerk en dus ook van die gemeente, diegene is wat

- * kinders van lidmate van die gemeente is
- * deur die doop in die gemeenskap van die Kerk opgeneem is
- * deur belydenis van geloof lidmate van die Kerk geword het
- * uit ander gemeentes en kerke deur die ouderlingevergadering toegelaat is.

Ook met hierdie omskrywing van lidmaatskap het die raad geen probleem nie. Die onder die probleem kom egter wanneer gemeentes saamgestel word en die grense van gemeentes bepaal word, hoe spesifieke lidmaatskap van die bepaalde gemeente dan omskryf en gereël word.

Ordinansie 4.5.1(i) bepaal dat die grense van 'n gemeente deur die ringsvergadering vasgestel word en dat lidmate (hulle wat dus beantwoord aan die kriteria van Ordinansie 4.1) wat binne die grense van 'n gemeente woon, behoort tot die betrokke gemeente. Dit is juis hierdie geografiese verstaan van lidmaatskap tot 'n bepaalde gemeente, wat al oor baie jare probleme veroorsaak het. Ook die feit dat lidmate nou mag aansoek doen om ook by ander gemeentes in te skakel, het ener syds sekere behoeftes by lidmate aangespreek, maar tog ook weer an-

dersyds sekere probleme veroorsaak. Dit is teen hierdie agtergrond dat die Raad vir Pastoraat en Presbiteraat gevra word om "lidmaatskap van 'n gemeente" en die verstaan van "gemeentegrense" nuut onder oë te neem.

(cc) *Voorveronderstelling*

In die besinning oor hierdie sake is dit baie duidelik dat daar met sekere sake rekening gehou word moet word en dat dit juis die vertrekpunt sal wees vir die ondersoek en die transparant sal vorm waarteen die ondersoek gedoen sal word. Die volgende geld as duidelike studieveelde of voorveronderstellings:

- * Voortdurende veranderinge binne die geografiese gebied van 'n gemeente.
- * Beweeglikheid van lidmate binne 'n bepaalde geografiese gebied en die beweging van lidmate buite 'n bepaalde geografiese gebied.
- * Bepaalde tendense binne 'n geografiese gebied wat vir die gemeente van belang mag wees om van kennis te neem.
- * Funksionering van lidmate buite 'n bepaalde geografiese gebied van waarbinne lidmate woonagtig is (veral ten opsigte van skole en werksomstandighede).
- * Die bedieningsverstaan van 'n sekere gemeente.
- * Die sosio-ekonomiese verstaan van 'n sekere gemeente.
- * Die *spiritualiteit* van 'n sekere gemeente.
- * Die lewensvatbaarheid en toekomsverwagting van 'n gemeente.
- * Die goedgegronde voor- en afkeure van lidmate.
- * Die nuut dink oor kerkwees en gemeentewees binne die huidige tydsomstandighede en ook die verstaan van kerkwees binne die sosio-ekonomiese omstandighede van ons tyd.

Die huidige Kerkorde neem die geografiese gebied as die vertrekpunt vir die bepaling van lidmaatskap tot 'n bepaalde gemeente. Ordinasie 4.5.1(i) verleen dus aan die ringskommissie die mag om gemeentegrense te bepaal en uiteraard vind dit plaas volgens die ontleding van 'n sekere geografiese gebied. Ongelukkig is baie gemeentes se grense reeds jare gelede bepaal deur gewoonweg op 'n kaart sekere logiese verdeling van grense aan te dui. Daar is oor jare nooit werklik rekening gehou met die veranderlikhede binne 'n sekere geografiese gebied nie,

die beweeglikheid van lidmate en die voor- en afkeure van lidmate ten opsigte van geografiese tendense nie.

Die eerste vraag wat die Raad vir Pastoraat en Presbiteraat homself moet afvra is of hierdie kerkordelike reëlins onveranderlik gehandhaaf moet word en of die geografiese verdeling van gemeentes die enigste maatstaf sal wees om lidmaatskap tot 'n bepaalde gemeente te bepaal. Die laaste paar jaar het al hoe meer versoeke deur lidmate op die tafels van ouderlingevergaderings beland om by ander gemeentes in te skakel. Die motivering tot hierdie versoeke is uiteenlopend, maar kan nie geïgnoreer word nie. Die Kerk moet juis nou deeglik begin kennis neem van baie veranderlikhede wat lewe onder ons lidmate en vir lidmate wesenlik is en wat ook by hulle die behoefte laat ontstaan om in te skakel by 'n sekere gemeente en dat dit nie noodwendig onverskilligheid, ongelukkigheid of bepaalde konflikte is wat tot hierdie versoeke aanleiding gee nie. *Die dae dat lidmate deur fisiese sigbare grense ingehok kan word tot 'n bepaalde gemeente*, is reeds lankal verby. Die lidmate het reeds lankal begin kennis neem van onsigbare grense en die reëlins in dié verband. Dat die Kerk heeltemal moet oor beweeg tot onsigbare grense, sonder enige reëlins in dié verband, is ook nie so maklik uit te maak nie. Tog begin daar ook al hoe meer klanke op gaan dat die reëlins wat getref moet word om in te skakel by 'n ander gemeente, soos bepaal deur die Kerkorde, te omslagtig is, en sal vergemaklik moet word. Om op hierdie vrae en probleme te reageer, moet daar eers 'n ontleding gedoen word van die werklike redes waarom lidmate by ander gemeentes wil inskakel. Uiteraard moet ook besef word dat hierdie tendens van die beweging van lidmate baie verskil in die platteland as wat die geval mag wees in die stede.

(dd) *Redes wat aanleiding gee tot die beweging van lidmate*

- * Een van die belangrikste motiverings van lidmate om te wil inskakel by 'n ander gemeente, is die feit dat lidmate *aanklank vind by die spiritualiteit* van 'n ander gemeente en daarom hulleself kan identifiseer met die *spiritualiteit* van daardie ander gemeente. 'n Lidmaat wat so inskakel is gewoonlik ook baie gelukkig en deel volledig in die bedieningsplan van daardie gemeente.
- * Lidmate wil ook by ander gemeentes inskakel omdat die gemeente van hulle keuse gewoonlik ook geleë is binne die gebied waar hulle daaglik funksioneer. Hulle woon wel binne die plaaslike gemeente se geografiese gebied, maar hulle werk binne 'n ander gebied. Die skole is ook geleë binne hierdie ander gebied en ook die belangrike daaglikse inkopiesentrums. Hulle voel hulleself tuis binne hierdie ander gebied wat nie noodwendig die geografiese gebied van hulle plaaslike gemeente is nie.
- * Lidmate versoek ook dikwels om by ander gemeentes in te skakel

vanweë sekere familieverbintenisse en wat dit uiteraard vir die lidmate gemakliker maak om as familie binne 'n sekere gemeente te funksioneer.

- * Lidmate verkies ook dikwels om aan te bly binne die tuisgemeentes waar hulle grootgeword het, hoewel hulle in 'n ander gemeente woonagtig is.
- * Soms gebruik lidmate die jarelange verbintenis met 'n sekere predikant of gemeente as motivering om by daardie gemeente in te skakel.
- * Bejaarde lidmate wat in tehuise buite die gemeentegrense inwoon, verkies om steeds by hulle tuisgemeente in te skakel, al woon hulle nou buite die gemeentegrense.

So mag daar ook baie ander redes wees. Soms is baie van hierdie motiverings onaanvaarbaar, maar in die meeste gevalle is dit grondige motiverings.

Daar moet ook daarop gewys word dat sekere gemeentes duidelike geografiese grense wil handhaaf as die enigste beginsel waarop lidmaatskap van 'n gemeente bepaal word, maar dat dit dan dikwels om ander motiewe gaan. 'n Paar van hierdie motiewe word gelys:

- * Gemeentes is bang dat hulle te veel lidmate gaan afstaan deur die nuwe kerkordelike reëlins en nie sal kan bly voortbestaan nie.
- * 'n Verlies aan te veel lidmate gaan sekere tendense uitwys waarom lidmate wil uitbeweeg en dat so 'n gemeente in die verleentheid mag kom.
- * Verlies aan te veel lidmate stel die predikant bloot aan kritiek.

Dikwels waar daar sekere probleme in 'n gemeente is of waar probleme is met onder andere die styl en bediening van die predikant, word krampagtig vasgehou aan gemeentegrense as 'n manier om lidmate in te hok sodat ander gemeentes nie deur die beweging van hierdie lidmate moet begin kennis neem van die interne probleme nie.

Die oordadige bepaling van lidmaatskap deur geografiese sigbare grense, gee dikwels daartoe aanleiding dat daar ongelukkigheid onder lidmate ontstaan en dat hierdie lidmate op die ou einde hulle lidmaatskap met die Kerk opsê. Lidmate raak dikwels onaktief en passief as daar nie aan hulle versoeking gehoor gegee word nie. Hulle onttrek hulle aan die bediening van die gemeente en gaan sit in elk geval in die eredienste van ander gemeentes. Lidmate voel dat hulle 'n vrye keuse het waar hulle hulle godsdiens wil uitleef en dat hulle 'n vrye keuse behoort te hê om deel te wees van 'n bepaalde gemeente se spiritualiteit.

(ee) *Opsig en tug*

Een van die hoofredes waarom lidmaatskap tot 'n gemeente oor al die jare deur geografiese grense bepaal word, moet gesoek word in die Kerk se siening en hantering van die opsig en tug. Dit is vir 'n gemeente makliker om opsig en tug uit te oefen oor al die lidmate binne 'n bepaalde geografiese gebied. So ook vir die ring oor gemeentes binne sy gebied. Die beweging van lidmate maak dit baie moeiliker ten opsigte van die opsig en tug. Juis daarom het die Algemene Kerkvergadering besluit op sekere reëlins ten opsigte van die beweging van lidmate sodat die opsig en tug nog steeds voortgang kan vind oor die leer en lewe van lidmate. Die raad is die mening toegedaan dat hierdie opsig en toesig nog steeds kan plaasvind, selfs al sou die omslagtige reëlins ten opsigte van die beweging van lidmate vergemaklik word.

Die Raad vir Regsadvies laat ook die klem val op die opsig en tug en bevestig die huidige kerkordelike reëlins in dié verband, maar is tog ook deeglik bewus van die nuwe tendens onder lidmate om in te skakel by die gemeente van hulle eie keuse. Die Raad vir Pastoraat en Presbiteraat wil ook die belangrikheid van die opsig oor die lidmate beklemtoon, maar is daarvan oortuig dat geografiese reëlins ten opsigte van lidmaatskap nie die enigste manier is waardeur goeie opsig verseker kan word nie. Hierdie raad besef ook dat die proses waar lidmate oor grense mag beweeg en by ander gemeentes mag inskakel, nie meer gestuit of omgeswaai kan word nie. Sou dit wel gedoen word, sal dit vir die Kerk groot skade en verlies beteken.

(ff) *Oplossing en interpretasie*

Die Kerk sal moet besef dat daar baie gemeentes is waar die spiritualiteit van daardie gemeentes die aantrekkingskrag word waarom lidmate by daardie gemeentes wil inskakel. Die persentasie van lidmate wat wel die moeite wil doen om by ander gemeentes in te skakel, is egter nie geweldig groot nie en die feit dat lidmate wel toegelaat word, veroorsaak nie werklik groot ellendes in die Kerk nie. Trouens, daar is ook baie bewyse daarvoor hoe gemeentes geweldig groei waar daar 'n aantreklike spiritualiteit heers en waar daardie spiritualiteit nie vreemd is aan die Kerk nie.

Met die beweging van lidmate is die opsigtaak van die Kerk en van die gemeente nie noodwendig van die tafel afgevee nie. In die ondersoek van hierdie raad is daar nie werklike gevalle gevind waar die beweging van lidmate die opsigtaak verongeluk het nie.

Die Raad vir Pastoraat en Presbiteraat wil die volgende beklemtoon:

- * Die geografiese vasstelling van gemeentegrense behoort nie die enigste maatstaf te wees om lidmaatskap tot 'n bepaalde gemeente te bepaal nie.

- * Die grense van 'n gemeente hoef nie noodwendig net geografies bepaal te word nie.
- * Lidmate moet steeds toegelaat word om by ander gemeentes in te skakel met vermelding en aanvaarding van redes.
- * Die proses of reëlins wat getref moet word om oor te gaan tot inskakeling by 'n ander gemeente, moet vergemaklik word (tans is die proses te omslagtig). Die inskakeling kan vergemaklik word, sonder om daardeur toe te laat dat die opsig oor die leer en lewe van die lidmaat verlore gaan.

(gg) *Voorstelle deur die Raad vir Pastoraat en Presbiteraat*

Die voorstelle van hierdie raad het tevore in gesprek met die vorige Raad vir Regsadvies wel ter sprake gekom, hoewel die Raad vir Regsadvies voet by stuk gehou het dat die huidige kerkordelike reëling voldoende is om die beweging van lidmate te kontroleer. Tog wil die Raad vir Pastoraat en Presbiteraat die volgende voorstelle lys wat ter tafel was tydens die samesprekings.

- * Die ringsvergadering bepaal min of meer die bedieningsgebied waarbinne die gemeente sy bedieningsplan uitvoer en waarbinne die gemeente sy eie spiritualiteit uitleef.
- * Lidmate wat binne hierdie bedieningsgebied lewe, werk of woon behoort aan die betrokke gemeente.
- * Lidmate mag by ander gemeentes inskakel en die onus berus by die ouderlingevergadering by wie die lidmaat inskakel om die ouderlingevergadering van die gemeente waaruit die lidmaat vertrek het, in kennis te stel.
- * Lidmate met wie daar onder die opsig en tug gehandel word, spring nie die opsig en tug vry deur by 'n ander gemeente in te skakel nie.

(hh) *Raad vir Pastoraat en Presbiteraat: Verandering van gemeentes se name*

Die Raad vir Pastoraat en Presbiteraat het ook sy ondersoek uitgebrei om die hele aangeleentheid van veranderende gemeentenamme te ondersoek en bepaalde tendense na te volg. Die volgende kan vermeld word:

Vir baie jare was dit die gebruik in die Hervormde Kerk om gemeentes se name te bepaal volgens die geografiese gebied waarbinne die gemeente homself bevind en waarin die konsentrasie van lidmate woon-

agtig is. Gewoonlik was die gemeentenaam gekoppel aan die naam van 'n bepaalde dorp of stad, of aan 'n bepaalde woongebied. Waar daar slegs een gemeente binne 'n bepaalde dorp was, het dit geen probleme veroorsaak nie. Maar waar daar 'n konsentrasie van lidmate in 'n stadsgebied was, het die naamtoekenning later gefokus op 'n bepaalde woongebied waar daar 'n natuurlike geografiese grens was. Binne die munisipale gebied van byvoorbeeld Alberton, is daar drie gemeentes en binne die munisipale gebied van Germiston drie gemeentes en binne die munisipale gebied van Johannesburg selfs baie meer. Ringsvergaderings was in die verlede dus genoodsaak om baie deeglik die ringsgrense te bepaal, wat opsig self ook weer baie probleme veroorsaak het. Die volgende probleme kan aangestippel word:

- * Waar daar nie rekening gehou is met veranderende tendense binne 'n bepaalde gebied nie en waar grense oor baie jare onveranderd gelaat is, het prosesse soos veroudering of verstedeliking baie gemeentes laat kwyn. Selfs industriële veranderings binne 'n bepaalde gebied het groot negatiewe uitwerkings op afgegrensde gemeentes gehad. Baie gemeentes het nog die naam gedra van 'n bepaalde gebied, maar die lidmate het later ontbreek. Aangrensende gemeentes was ook nie altyd bereid tot grenswysigings nie, met die gevolg dat daar later ook aangrensende hulpbehoewende gemeentes langs mekaar geleë was.
- * Gemeentes dra nog dikwels die naam van 'n gebied of dorp, terwyl ontvolking die gemeente se identiteit en voedingsgebied drasties laat verander het.
- * Gemeentes se name verwys dikwels na 'n bepaalde woongebied, terwyl industriële ontwikkeling die konsentrasie van lidmate laat krimp het.
- * Baie lidmate van 'n gemeente woon dikwels buite die gebied van waarna die gemeente se naam verwys en die naam is nie meer noodwendig 'n aanduiding van die konsentrasie van lidmate in dié gebied nie.

Die Raad vir Pastoraat en Presbiteraat voel dat die volgende sake vir die Kerk meer positiwiteit inhou:

- * Gemeentes se name moet aangepas word om nie meer te konsentreer op die oorspronklike geografiese gebied van toe die gemeentes gestig is nie. Baie gemeentes groei en leef vanuit 'n bepaalde spirituele verstaan en uitleef van sy eie besig wees as gemeente. Lidmate soek nie noodwendig meer na 'n gemeente binne 'n geografiese gebied nie, maar na 'n gemeente waarbinne hulle tuis kan voel en by wie se spiritualiteit hulle aanklank vind. Die naam van die gemeente kan dienoreenkomstig gewysig word.

- * 'n Nuwe naam verander nie die bedieningskonsentraat van die gemeente nie, maar komplementeer die eiesoortige bediening van die gemeente.
- * Geskille oor grense en grenswysigings kan sodoende beperk word. Lidmate gaan dus tuis binne die gemeente van hulle eie keuse en word nie deur die naam of deur die geografiese gebied ingehok nie. Daar is tans al baie gemeentes met sulke name en lidmate voel hulleself tuis en trots met hierdie nuwe name.
- * Gesprekke tussen ouderlingevergaderings oor die beweging van lidmate sal meer gemoedelik wees en minder geforseerd, aangesien die argumente nie oor grensgeskille sal handel nie, maar oor die spirituele aanklank wat lidmate vind by bepaalde gemeentes, waarvan die naam ook 'n aanduiding is.

AANBEVELING

- 1. Die voorstelle van die raad oor gemeentegrense en verandering van gemeentes se name word oorweeg.**

4.1.2.3 Werksaamhede van die Raad vir Regsadvies oor gemeentegrense

Nadat die Raad vir Regsadvies aandag gegee het aan die moontlike wysiging van die Kerkorde om aan die gedagtes van die Algemene Kerkvergadering uiting te gee, is gepoog om met die Raad vir Pastoraat en Presbiteraat in gesprek te tree ten einde 'n eenvormige voorstel aan die Algemene Kerkvergadering voor te lê. Toe die Raad vir Pastoraat en Presbiteraat hom gereed verklaar vir die gesprek, was dit reeds te laat en het die Raad vir Regsadvies sy werk vir die termyn al afgesluit. Dit is so aan die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering berig met die voorstel dat albei rade hulle voorstelle voorlê juis omdat hulle mekaar in die verlede nie oor die saak kon vind nie, en dat die Algemene Kerkvergadering oor die saak beslis.

BESKRYWINGSPUNT 30 : RAAD VIR REGSADVIES

WYSIGING VAN ORDINANSIE 4.5.1(iii): GEMEENTEGRENSE

Die Ordinansie 4.5.1(iii) word soos volg gewysig:

- (a) Lidmate van 'n gemeente kan by die betrokke ouderlingevergadering 'n kennisgewing van voorneme indien om by 'n ander gemeente in te skakel.**
- (b) Die betrokke ouderlingevergadering tree met die lidmate in**

gesprek en lig die gemeente waarby die lidmate inskakel dienoooreenkomstig in, indien die voorneme gehandhaaf word.

- (c) Indien lidmate sodanige keuse sonder kennisgewing uitoefen, lig die ouderlingevergadering van die gemeente waarby ingeskakel word, die vorige gemeente dienoooreenkomstig in.
- (d) Sodanige lidmate word volledig deel van die gemeente waarheen hulle oorgegaan het.

Dr BJ van Wyk stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

4.1.3 RAAD VIR PASTORAAT EN PRESBITERAAT: RIGLYNE AAN KERKRADE OOR DIE SAAMSTEL VAN 'N BEDIENINGSPLAN

4.1.3.1 Inleiding

Aubrey Malphurs (Strategy 2000) het na verskeie modelle vir 'n bedieningsplan gekyk en op die volgende riglyne vir die saamstel van 'n bedieningsplan besluit:

- * Noodsaaklikheid van 'n bedieningsplan vir 'n gemeente
- * Visie
- * Missiestelling
- * Kernwaardes vir bestuur en bediening
- * Strategie (gemeente-analise, doelwitbeplanning, skedulering, implementering en evaluering)
- * Bronne (mense, finansies, fasiliteite)
- * Skedule (mensbestuur en begeleiding van mense)
- * Evaluasie.

4.1.3.2 Noodsaaklikheid van 'n bedieningsplan

Elke gemeente moet eers besin oor hulle bestaansdoel. Die ontwikkeling van missionêre gemeentes is die opdrag van die Algemene Kerkvergadering. Baie gemeentes sien hulle bestaansdoel as: "om die gemeente in stand te hou". Die vraag is: Waarvoor hou ons die gemeente in stand? Waarvoor is ons hier? Weet gemeentes/lidmate waarvoor die Here ons geroep het? Is ons bewus daarvan dat die Kerk ter wille van "God se wêreld" (*missio dei*) bestaan?

Sake waaroor gemeentes onder andere kan besin ter wille van hierdie oefening, is:

- * Het ons nie dalk vasgeval in 'n oorgestruktureerde bestuursmodel net ter wille van die Kerkorde nie?
- * Word daar nie te veel tyd afgestaan aan die instandhouding van strukture en te min aan die missionêre dienswerk wat gedoen moet word nie?
- * Wat is die uitdagings waarop ons moet fokus om ons bestaansdoel te laat realiseer?
- * Hoe beweeg ons van selfgesentreerdheid na Godgerigtheid, van 'n oorlewingsingesteldheid na 'n missionêre lewenswyse, van 'n gemeentesentriese na 'n koninkryksgerigtheid, van burgerlike godsdiens na deurleefde Christenskap, van 'n vergader- en organisasiekultuur na 'n bediening vanuit geloofshandeling, van programme en aksies na mense en verhoudinge, van lidmate wat verbruikers is na lidmate wat medewerkers is, van uitgawebegrotings na bedieningsbegrotings?

4.1.3.3 **Visie**

Die bestaansdoel van die gemeente spruit voort uit die vraag: Waarom is ons hier? Die visie spruit voort uit die vraag: Gegewe die antwoord op *waarom* ons hier is, *wat* roep God ons om die volgende vyf jaar te doen?

4.1.3.4 **Missiestelling**

Dit gaan in die missie van die gemeente om die vasvang van die bestaansdoel van die Kerk en van hierdie spesifieke gemeente as deel van die liggaam van Christus op aarde. Dit verklaar tegelyk waarom die gemeente bestaan en waarvoor die gemeente in die toekoms wil bestaan. Hier volg 'n paar vereistes vir 'n missiestelling:

- * Dit behoort te omskryf wat 'n gemeente is of doen, waarna dit streef en hoe dit gedoen moet word.
- * Dit hoef nie alles wat die gemeente doen in te sluit nie, maar moet wel wyd genoeg wees om die belangrikste prioriteite van sy bestaan vas te vang.
- * 'n Missie is nie staties nie.

4.1.3.5 **Kernwaardes vir bestuur en bediening**

Dit is nodig dat die waardes waartoe 'n gemeente hom verbind in die

strategie wat hy bepaal, duidelik uitgespel sal word. Dit skep sekuriteit aan die gemeente ten tye van verandering in dinamiek en beweging.

4.1.3.6 **Strategie**

(i) ***Gemeente-analise***

(a) Stel 'n gemeenteprofiel saam

Dit bestaan minstens uit vrae soos:

- * Wie woon hier?
- * Hoe oud is hulle?
- * Wat is die verhouding mans/dames?
- * Wat is die ouderdomsprofiel?
- * Wat is die opvoedkundige kwalifikasies?
- * Watter inkomstegroep woon hier?
- * Watter beroepsgroepe woon hier?
- * Hoe lank woon die lidmate al hier?
- * Wat is die gemiddelde tyd van inwoning?
- * Huwelikstatus en gesinsgrootte.

(b) Situasie- en omgewingsdiagnose

Hier gaan dit oor die diagnose van die situasie in die omgewing of samelewing. Dit sluit in: Inwonergetalle, getalleverhoudings tussen taalgroepe, beslissende faktore wat in die samelewing 'n rol speel en wat die faktore vir die gemeente inhou.

(c) Gemeentediagnose en -evaluering

Dit behels die proses waar die gemeente self, so eerlik as moontlik, sy eie funksionering in die lig van sy wese en doel ontleed en evalueer.

(ii) ***Doelwitbeplanning***

In praktyk vra hierdie faset van die beplanning die meeste tyd. Erns met die situasie en die besluite op grond van die analise verplig die gemeente om doelwitte ten opsigte van al hierdie sake te formuleer. Die doelwit is 'n poging om 'n antwoord op die vraag te gee: Teen so en so 'n datum wil ons dit of dat ten opsigte van hierdie saak doen.

(iii) ***Skedulering***

Stel tydgrense vir doelwitte.

(iv) ***Implementering***

- * Watter metodes is die beste en die mees doelgerigte?

- * Watter werkwyse gaan gevolg word?
- * Oor watter hulpmiddels, helpende faktore en mensemateriaal word beskik?

4.1.3.7 **Bronne**

Stel vas watter bronne beskikbaar (mense, finansies, fasiliteite) is/moet wees om die doelwitte te haal. Beplan die detail van wat nodig is om daarby uit te kom.

4.1.3.8 **Skedule**

Die opleiding en bestuur van mense moet hier uiteen gesit word.

4.1.3.9 **Evaluasie**

In 'n bedieningsplan gaan dit daarom dat 'n gemeente wat sy identiteit verstaan en waardeer, self sy funksionering evalueer, doelwitte vir sy funksionering formuleer en die doelwitte op 'n beplande wyse bereik. Dat die vordering op hierdie weg evalueer moet word, is net logies. Dit vind nie aan die einde plaas nie. Dit is deel van elke fase.

4.1.3.10 **Ten slotte**

Die ouderlinge van elke gemeente moet aan die hand van bogenoemde riglyne 'n bedieningsplan saamstel wat by die ringsvergadering ingedien word. Die bedieninge van die gemeente sal aan die hand van hierdie betrokke bedieningsplan geëvalueer word.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

4.2 **LIDMATE EN KERK**

4.2.1 **LIDMATE**

4.2.1.1 **Verslag van die bediening in Wenen**

Prof JA Loader wat die bediening in Wenen behartig, lewer soos volg verslag:

(i) **Algemeen**

- (a) Die getal lidmate het in die afgelope jaar redelik konstant gebly. Ná 'n effense afname as gevolg van vertrekkende lidmate het die getal gesta-

biliseer¹ op 50.

- (b) Twee teologiese studente uit Pretoria wat in terme van die samewerkingsooreenkoms tussen die twee universiteite hier gestudeer het, is ten tye van die skryf hiervan naby die einde van hulle termyn aan die Universiteit van Wenen. Albei is (weer) van die Hervormde Kerk, wat nog steeds verreweg die meeste Suid-Afrikaanse deelnemers aan die uitruilprojek tussen die twee fakulteite uitmaak. Hulle het (soos ek verlede jaar berig het) 'n kerklike tuiste in die Afrikaanse gemeente gekry en kom nog immer reggelowig voor.
- (c) Pastorale versorging word soos in die verlede gedoen, waarby groter klem gelê word op die rol van die ouderlinge in hierdie verband (albei die ouderlinge van die gemeente is ook Hervormers).
- (ii) ***Kerkraad en status van die gemeente in Oostenryk***
 - (a) As formeel erkende gemeente binne die Reformierte Kirche, neem ons gereeld deel aan sittings van die Diözese Wien (Ring van Wenen) en ook aan byeenkomste van al tien anderstalige gemeentes onder die opsig van die Protestantse Sinode (Sweeds, Deens, Fins, Hongaars, Engels, Afrikaans, Koreaans, Taiwannees, Japannees, Ghanees).
 - (b) Die kerkraad van twee ouderlinge en een diakones het soos gewoonlik een maal per semester onder voorsitterskap van die predikant vergader. Die beskeie finansiële verslag is behandel en in orde bevind.
- (iii) ***Finansies***
 - (a) Soos verlede jaar, kom die lidmate hulle verantwoordelikheid tot offergawes na. Ons bankrekening, wat ondergetekende steeds persoonlik met medetekenregte van die diakones administreer, funksioneer goed.
 - (b) Die grootste gedeelte van ons innames word vir die gebruik van die kerkgebou aangewend. Ons begin egter hierdie jaar 'n grootse projek vir so 'n klein gemeente, naamlik 'n orrelfonds vir die aankoop van – soos dit heet – 'n kleinmodel standaardorrel. Soos in die verlede, is die verhouding tot die gasheergemeente besonder hartlik.

¹ Die syfer wissel ten spyte van die keuse van hierdie werkwoord gereeld vanweë die besondere karakter van die gemeente, met lidmate wat aan die Suid-Afrikaanse Ambassade of aan die verskeidenheid agentskappe van die Verenigde Nasies se Weense sentrum verbonde is. Sulke persone wissel nie net nie, maar dikwels ook oor kort periodes. Maar in terme van 'n paar maande kan mens dit wel "stabiel" noem.

(iv) Eredienste

- (a) Die oorspronklike reëling van een diens per maand op die tweede Sondag van die maand word nog volgehou. Die kerkbesoek wissel steeds tussen 25 en 40+ per erediens. Op 13 Desember 2009 was die gemeente byna voltallig in die kerk (een lidmaat het ontbreek, maar dit is vergoed deur 'n gastebesoek).
- (b) Die nagmaal is gereeld in die tradisionele nagmaalmaande Februarie, Mei en November gehou. Augustus val uit omdat dit die tradisionele somervakansiemaand is en niemand naspeurbaar is nie. Dit word plaaslik verduidelik deur die wysheid dat almal wat nie aan die opstanding van die dode glo nie, slegs op 1 September hier moet wees om dit met eie oë te sien gebeur.
- (b) Die doop is nie in die afgelope jaar bedien nie. Een kind is in die middel van Desember gebore, maar óf die doop hier óf in Suid-Afrika gaan plaasvind, is nog nie duidelik nie.
- (c) Met dankbaarheid kan vermeld word dat daar in die verslagjaar (afgesien van die hulporreliste se budgie) geen sterfgevälle en dus geen begrafnisdienste in die gemeente voorgekom het nie.
- (d) Kerksang: Die gemeente oefen nog steeds voor elke erediens liedere uit die bundel onder leiding van Johan Botha (wat deur die Staat vir sy sang tot ridder geslaan is en – as dit Groot-Brittanje was – tans as "Sir" bekend sou gestaan het), en ons orrelis, Anton Brewis.

(v) Kategese

- (a) Ons kategese verloop op dieselfde basis as die geherstrukturerde program wat in die verslag vir 2008 uiteengesit is. Na die beskeie mening van ondergetekende kan gesê word dat die program aan sy doel beantwoord, hoewel ons hierdie aktiwiteit waarskynlik nooit soos 'n konvensionele groot gemeente sal kan laat verloop nie.
- (b) Voortgesette kategese word soos in die verlede deur myself waargeneem. Een maal per maand word 'n vooraf aangekondigde Bybelteks grondig maar eenvoudig behandel. Daarvoor stel ek nog steeds aantekeninge in Afrikaans beskikbaar.

(vi) Diakonale werk

Ons probeer om ons gereelde ondersteuning aan 'n projek van die Reformierte Kirche vir hulp aan verwaarloosde kinders en wese in die voormalige Oosblok só met ons bogenoemde orrelfonds te kombineer dat ons ons barmhartigheidsplig nie tekort laat kom nie. Hopelik sal dit volgende jaar duidelik wees of ons daarin slaag.

(vii) **Besoekers**

Besoekers uit Suid-Afrika meld hulle elke nou en dan aan.

(viii) **Tuisblad**

Ons webblad het, soos die Weleerwaarde Kommissie van die Algemene Kerkvergadering reeds weet, 'n gedaantewisseling ondergaan en word sedert iets meer as 'n jaar gelede deur twee lidmate versorg wat professioneel met rekenaars werk.

(ix) **Algemeen**

(a) Die sosiale funksie van die gemeente het onverkort betekenis, maar word deur die plaaslike predikant, as introvert, in toom gehou.

(b) Gereelde sosiale byeenkomste sowel as 'n gevestigde deelname van die susters aan die jaarlikse vrouemaratón in Nordiese Stokstap, het die instelling wat dit al verlede jaar geword het, gebly. Ons vrees egter dat die Weense Afrikaanse Susters in die jaar wat voorlê nie so prominent sal kan vaar nie aangesien ons kranigste stokstapster deur 'n ernstige soolvrataanval geteister word. Voorlopige mediese advies deur ons eie spandokter dui daarop dat haar insluiting in die span in die weegskaal sal wees. Ons sal egter tot die aand voor die wedloop wag met die finale spankeuse en alle kerklike belanghebbendes op hoogte hou.

(c) Aangesien dit in 'n onlangse Nuusbrief rugbaar geword het dat die pastor loci van Wenen met die voleinding van die 65ste lewensjaar emeriteer, is die vraag wie hierdie arbeid duskant die Alpe moet voortsit. Bedoelde persoon sal egter nog nie in terme van die Oostenrykse reg by hierdie grensjaar emeriteer nie, daar die wetlik bepaalde lewensjaar daarvoor 68 is, met – in bepaalde omstandighede – 'n moontlikheid van 70 jaar. Ondergetekende vra dus beskeie by die Weleerwaarde Kommissie van die Algemene Kerkvergadering 'n besluit in die aangeduide verband.

Soos elke jaar dank ek die Nederduitsch Hervormde Kerk in die besonder en die ander Afrikaanse kerke as mededraagsters van my opdrag vir die taak wat ek mag uitvoer en vir u ondersteuning.

Ek hoop ek het hiermee voldoen aan die verwagtings wat u van my gehad het en groet u met 'n seënbede vir u werk en vir die Kerk.

AANBEVELING**1. Vir kennisname.**

4.2.1.2 **Bediening in Paraguay**

Dr GJ Malan en ds MCE Botes wat die afgelope termyn verantwoordelik was vir die bediening van die lidmate in Paraguay, lewer soos volg verslag:

(i) **Agtergrond**

Die bediening van die evangelie aan Afrikaanssprekende lidmate in Paraguay het in 2000 ontstaan na 'n versoek van lidmate van die NHKA om hulle te besoek.

Die eerste besoek is deur ds CEC Hertzog onderneem, waarna di MCE Botes, HT van der Linde en dr GJ Malan by die bediening betrokke geraak het.

Daar is teen 2001/2 'n samewerkingsooreenkoms met die Afrikaanse Protestantse Kerk gesluit nadat beide kerke agtergekom het dat predikante van albei kerke lidmate in Paraguay besoek. Die ooreenkoms is vir 'n tydperk van vyf jaar gesluit en het bepaal dat elke kerk een maal per jaar 'n predikant na Paraguay stuur en dat die predikant tydens sy besoek alle Afrikaanssprekende gelowiges in die land sou besoek. Sinkronisasie van besoeke was baie moeilik, maar predikante van die NHKA het jaarliks die besoeke na Paraguay onderneem.

Nadat die APK gemeente te Caaquazu se lidmaattal so afgeneem het dat die gemeente uiteindelik ontbind het, is dit slegs predikante van die NHKA wat Afrikaanssprekende gelowiges in Paraguay besoek.

(ii) **Huidige situasie**

Nadat daar aanvanklik op drie plekke konsentrasies van lidmate was, naamlik in die hoofstad Asuncion, in die ooste te Caaquazu en in die Chako aan die westekant van die land, is daar tans net vyf gesinne in die Chako wat werklik die hart van daardie gemeentetjie uitmaak. Daar is nog vier ander gesinne wat eredienste bywoon wanneer daar 'n predikant besoek aflê.

Lidmate in die hoofstad Asuncion het die afgelope twee jaar toenemend by die Spaanse kultuur ingeskakel. Br Hannes Nieuwoudt wat die reëlins vir die besoek in die stad behartig het, is drie jaar gelede oorlede. Daarmee het kontak met baie Afrikaanssprekendes tot 'n einde gekom aangesien die mense redelik ver verspreid in die stad woon. Jongmense het ook in die huwelik getree met Spaanse en Paraguaanse lewensmaats, en het daarmee eintlik hulle Afrikaanse kerkbywoning prysgegee.

In die ooste by Caaquazu, was daar 'n baie sterk gemeente van die

Afrikaanse Protestantse Kerk onder leiding van br Mike Brits. Hy is vier jaar gelede oorlede en van die aanvanklik sowat 40 gesinne wat daar op 'n tyd in die gemeente was, is daar tans twee gesinne oor. Die APK gemeente het intussen ook ontbind.

'n Besoek aan die land duur gewoonlik twee of drie weke, wat drie Son-dae insluit. Twee van hierdie Sondae word in die Chako spandeer waar ses aktiewe gesinne woon met nog drie gesinne wat deelneem aan die aktiwiteite van die gemeente, veral wanneer daar 'n predikant besoek aflê.

Die derde Sondag se erediens word gewoonlik in Caaquazu gehou waar daar nog twee families van die ontbinde APK gemeente woon. Daar is agt belydende lidmate.

Daar is nog 'n enkele familie in die hoofstad Asuncion wat in die week besoek word en waar huisbesoek gedoen word, maar dit is na die dood van br Hannes Nieuwoudt net nie meer moontlik om 'n erediens in die stad te hou nie aangesien daar min kontak tussen die mense is.

(iii) **Onkoste**

Die koste van die besoek aan Paraguay beloop die koste van die vlieg-tuigkaartjie en enkele ander uitgawes. Die binnelandse vervoer word deur die lidmate aldaar gedra. Verblyf is in alle gevalle by lidmate aan huis wat ook versorging insluit. Slegs in Asuncion is daar onkoste aan verblyf verbonde. Die koste aan 'n besoek beloop sowat R12 000.00 na R14 000.00 en daar word jaarliks, te midde van moeilike omstandig-hede, tussen R5 000.00 en R8 000.00 vanuit Paraguay saamgestuur om die onkoste van die volgende besoek te finansier.

(iv) **Toekomsperspektief**

Hoewel daar baie min lidmate aktief by die kerk in Paraguay betrokke is, is ons van mening dat die bediening steeds vir 'n tyd sal moet voort-gaan. Die meeste van die Afrikaanssprekendes het nog nie Spaans of Duits so aangeleer dat hulle 'n erediens sal kan volg nie. Die ouer lid-mate sal waarskynlik nooit 'n anderstalige erediens kan bywoon nie, omdat hulle nie 'n nuwe taal op daardie vlak sal kan aanleer nie.

Die jong lidmate sukkel reeds om Afrikaans te lees. In die erediens lees sommige die Duitse of Spaanse Bybel hoewel almal nog baie goed Afrikaans praat en verstaan. Liedere uit die Liedboek word in die ere-diens gesing. Omdat die jongmense in Duitse of Spaanse skole skool-gaan, is dit ook waar hulle saam met vriende en skoolmaats 'n sosiale band vorm en selfs later ook 'n geestelike tuiste.

Die lidmate beleef die bediening uit Suid-Afrika baie positief en ervaar dit as ondersteuning op emosionele en geestelike terrein.

Op geestelike gebied is die besoek elke jaar vir die lidmate 'n hoogtepunt waarna hulle baie uitsien. Al is hulle min, beskou hulle hulleself as deel van die kerk van Jesus Christus met 'n baie sterk band met die NHKA. Die hoop word telkens uitgespreek dat die Kerk nie sy lidmate in die vreemde sal vergeet nie.

(v) **Slotwoord**

Die bediening van Afrikaanssprekendes in Paraguay sal mettertyd ten einde loop. Maar vir die huidige behoort die bediening voort te gaan ter ondersteuning van taal- en volksgenote in die vreemde se geloofslewe.

AANBEVELING

1. Vir kennisname.

4.2.1.3 **Bediening in Zimbabwe**

Die sekretaris van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering lewer namens die Kommissie soos volg verslag:

Na die vertrek van ds JH van Heerden in 2006, was die gemeente in Zimbabwe wie se grense die hele Zimbabwe insluit, nie meer finansieel in staat om 'n standplaas te onderhou nie. Dit was ook die tydperk waarin die besetting van plase deur die sogenaamde veterane geweldig toegeneem het. Van al die Hervormde lidmate wat plase besit of plase bestuur het, het uiteindelik net die Kotze-gesin in die Laeveld hulle grond in 'n mate behou. Maar ook op dié plaas het talle plakkers hulle kom vestig en hulle maak boerdery feitlik onmoontlik. Draad heinings is afgebreek en verwyder, beeste het op 'n groot skaal verdwyn en gesaaides word snags gestroop. Die Van der Merwe-familie naby Harare op 'n plaas het sedertdien lidmate van die Hervormde Kerk geword. Maar ook hulle voer 'n sukkelbestaan. Hulle seun wat op 'n gedeelte van die grond geboer het se lewe is so versuur deur indringers dat hy uiteindelik die grond verlaat en in die dorp gaan woon het.

(i) **Harare preekpunt**

In Harare het die kerkgebou en pastorie behoue gebly. Die pastorie word verhuur om 'n inkomste te genereer en die kerkgebou word minstens nog elke Sondag gebruik. Daar het ongeveer 48 gesinne wat 66 belydende lidmate en 29 kinders uitmaak, oorgebly.

Na die vertrek van ds Van Heerden het oudl Len Loader, broer van prof JA Loader, en sy vrou Annatjie, leiding in die gemeente geneem. Len het elke Sondag die erediens gelei en met die hulp van 'n paar lidmate is die behoeftiges in die gemeente versorg. Na die vertrek van Len en Annatjie Loader het Rinus Graü en sy vrou Bev die leiding op hulle geneem. Eredienste word steeds elke Sondag deur Rinus gelei.

Met fondse wat vanuit die Kerk gegeneer is en die jaarlikse subsidie uit die Gemeente Opboufonds, is reëlins met 'n aantal predikante van die Kerk getref om een keer per maand die lidmate oor 'n naweek te besoek, huisbesoek te doen en Sondag die erediens te lei. Maar sedert 2006 het die materiële nood onder lidmate toegeneem. Boere het hulle plase verloor en die meeste boere het die land verlaat om elders sonder geld, besittings en plaasimplimente van voor af met 'n boerdery te begin. Mike van Zyl, een van die grootste koffie- en avokadopeer boere in Zimbabwe, het albei sy pragplase verloor en woon tans in Zambië by sy kinders wat daar 'n heenkome gaan soek het. Pensioenarisse het hulle totale pensioen verloor. Beleggings het oornag niks werd geword nie en het verval. Om voorbeelde te noem kan verwys word na die belegging van mev Susan Prinsloo. In die bank was die totale bedrag van hulle huis wat verkoop is en haar oorlede man se totale pensioenuitbetaling. Sy kon nie die geld uit die land kry nie. Uiteindelik het sy die totale bedrag aan die gemeente geskenk. Rinus Graü wat in die bankwese werksaam is, het laat weet dat die geld so min werd is dat dit nie die moeite loën om dit oor te plaas nie. Hannes Kotze het sy totale beeskudde verkoop vir 25 biljoen Zimbabwe dollar. Dit was binne 'n week net 25 miljoen dollar werd en net genoeg om die skoolgeld van een kind vir een kwartaal te betaal.

Gemeentes van die Kerk, ringe en individuele skenkers het baie positief reageer op versoek om finansiële hulp vir die versorging van lidmate in Zimbabwe. 'n Sleepwa is aangekoop en een is as skenking ontvang vir die vervoer van voorrade na Zimbabwe. Daar het gemeentes na vore gekom wat die totale koste van 'n besoek gedra het. Aangrypende verhale kan vertel word oor die offervaardigheid van gemeentes en lidmate om die mense in Zimbabwe te versorg. Predikante wat by die werk betrek is het nie net die werk sonder vergoeding gaan doen nie, maar groot moeite gedoen met insameling van geld en lewensmiddele.

Dit is te verstane dat talle lidmate in dié tyd afhanklik geraak het van die versorging vanuit die Republiek en die geestelike leiding wat een keer per maand deur 'n predikant van die Kerk gebied is. Sommige sal waarskynlik nooit weer op eie bene kan staan nie en die versorging deur die Kerk sal moet voortgaan. Daar is egter lidmate wat weer self geholpe geraak het en wat nie versorg hoef te word nie. Mediese skemas is besig om te herstel en selfs die aanvraag na medisyne sal verminder.

Intussen word gepoog om op 'n maandelikse basis meer permanensie aan die bediening te verleen. Tans word met 'n predikant onderhandel wat een week per maand, wat twee naweke insluit, die werk gaan doen sodat kontinuiteit aan veral die hantering van probleme verleen kan word. Daar is egter steeds gemeentes en predikant wat by die werk betrokke wil bly en die uitreikaksies sal addisioneel voortgaan.

Lidmate woon soms eredienste by die NG gemeente Harare by. Die gemeente het nog 'n predikant en voer nog 'n redelike bestaan. Daar is egter nog nie 'n moontlikheid om die twee gemeentes en kerke te laat saamwerk nie. Elkeen kan nog op sy eie bestaan en veral vervoer en afstand bemoeilik groter samewerking. Die Gereformeerde gemeente het baie lank gelede reeds ontbind.

(ii) ***Bulawayo preekpunt***

In Bulawayo het ongeveer 15 gesinne oorgebly wat 17 belydende lidmate en drie kinders insluit. Die meeste is bejaarde mense. Daar is slegs enkele jonger mense en feitlik geen kinders nie. Die kerkgebou is in die bedieningstyd van ds JH van Heerden verkoop. Op daardie stadium was die besluit nie verkeerd nie. Later het dit egter geblyk 'n groot fout te wees omdat met die geld slegs 'n brood of twee gekoop kon word. Die pastorie word tans verhuur.

Die Hervormde lidmate het by die NG gemeente begin inskakel, alhoewel hulle tans nog as Hervormers bly voortbestaan. 'n Predikant van die Kerk besoek Bulawayo ook een keer per maand en lei die erediens in die kerkgebou. Verder vind hoofsaaklik leesdienste in die kerkgebou plaas. 'n Paar keer per jaar lê 'n NG predikant uit die Republiek besoek af en lei dan die erediens. Wat die versorging van die lidmate in Bulawayo betref het die Kerk en die predikante wat besoek aflê, hulle ook oor die NG Kerk se lidmate ontferm. Voorrade word ook aan die lidmate gegee of geld om voorrade aan te koop. By lidmate van die NG Kerk word huisbesoek gedoen en krisispastoraat hanteer.

Tans word die kerkgebou geverf en gerestoureer. By gemeentes van die NHKA is ongeveer R30 00.00 ingesamel vir die projek en lidmate van die Hervormde Kerk staan aan die leiding van die projek. Die ervaring is dat die lidmate van die twee kerke mekaar gevind het en as een gemeente begin funksioneer het. Indien daar 'n permanente predikant van enige van die twee kerke sou kom in die toekoms, sal dit as een gemeente hanteer kan word. Intussen gaan die bediening op dié wyse voort.

(iii) ***Laeveld preekpunt***

In die Laeveld het net die drie Kotze-gesinne oorgebly. Hulle woon op dieselfde plaas. Predikante wat Harare besoek, oornag gewoonlik by

hulle voordat hulle besoek aan Harare doen. Met die terugkomsag word gewoonlik 'n huiserediens die Sondagaand gehou. In die verlede is eredienste in die NG kerkgebou in die omgewing gehou. Toe het die kerkgeboutjie nog redelik vol gesit. Tans is in die gebied nog net enkele gesinne van ander kerke naas die Kotzes. Die enkele gesinne woon so ver van mekaar af dat hulle nie meer die huiseredienste kan bywoon nie.

(iv) **Algemene opmerkings**

Daar is nie baie moontlikhede tans om die lidmatetal in Zimbabwe te laat groei nie. Indien omstandighede in die land verander en daar weer 'n toestroming van mense plaasvind, kan dit moontlik gebeur. Om dié rede moet kerkeiendomme behou word.

Intussen word die gemeentes al kleiner soos die ouer lidmate doodgaan of geleentheid kry om die land te verlaat. Die lidmate wat tans nog in die land oor is, het eintlik geen ander heenkome nie en daar is vir hulle geen ander moontlikheid as om te midde van die omstandighede daar te bly nie. Hulle het 'n dak oor die kop al is die huisies en blyplekke verwaarloos omdat daar nie geld is vir instandhouding nie. Hulle wil almal hulle verbintenis met die Hervormde Kerk behou wat vir hulle kosbaar is. Een of ander vorm van bediening sal dus moet voortgaan.

(v) **Dankwoord**

Dank word betuig aan

- * die Administrateur en Raad van Finansies wat jaarliks nog 'n bydrae maak vanuit die Gemeente Opboufonds en 'n voertuig beskikbaar stel
- * die Administrateur persoonlik vir sy belangstelling, ondersteuning vir projekte en besoek aan Zimbabwe
- * die predikante wat veral die afgelope jare sedert die vertrek van ds Van Heerden in 2006 betrokke geraak het by die bediening en dit kosteloos doen
- * die predikante wat help met die insameling van kos, klerasie en geld om die projek te finansier
- * die kerkrade van die gemeentes wat aan hulle predikante verlof gee om die besoek te gaan doen en dit soms ook te finansier
- * vir die lidmate van die Kerk wat saam met predikante ry en besoek doen en hulle finansiële, geestelike en morele ondersteuning

- * vir die lidmate van Zimbabwe wat predikante en lidmate uit die Republiek ontvang en huisves te midde van moeilike omstandighede
- * die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering wat help toesien dat die bediening in Zimbabwe steeds sinvol voortgaan
- * aan die Heer van die Kerk wat sy hand oor elke gesin in Zimbabwe hou en hulle staande gehou het in moeilike tye van intense swaarkry, ook sy hand oor predikante en lidmate wat besoek afgelê het oor duisende kilometers en hulle in staat gestel het om die werk te doen.

AANBEVELING

1. Vir kennisname.

4.2.1.4 Bediening in Zambië

Ds PJ Rautenbach, predikant van Nkana in Zambië, lewer soos volg verslag:

Die gemeente Nkana van die Dutch Reformed Church, soos die Kerk in Zambië geregistreer is, strek oor die hele noordelike gebied van Zambië. Tans is daar ses preekpunte naamlik te Mkushi, 250 km vanaf Kitwe, een erediens per maand; Mpongwe, 130 km vanaf Kitwe, een erediens per maand; Ndola, 60 km vanaf Kitwe, twee eredienste per maand; Kitwe, twee eredienste per maand; Chilila-bombwe, 100 km vanaf Kitwe, een erediens per maand en Solwezi, 230 km vanaf Kitwe, een erediens per maand. By al die wyke behalwe Kitwe, word eredienste by lidmate se huise gehou.

Die gemeente funksioneer totaal anders as ander gemeentes van die NHKA juis as gevolg van die uitgestrektheid en aantal preekpunte. Kerkraadsvergaderings is soms moeilik om te reël vanweë die afstande en werkskote van kerkraadslede. Daarom word tegnologie, veral e-pos, baie dikwels ingespan om te kommunikeer en dringende besluite te neem. Tans is daar vier kerkraadslede vir Solwezi, vier vir Kitwe, twee vir Chililabombwe, drie vir Ndola, twee vir Mpongwe en twee vir Mkushi.

Al die lidmate het rekenaars en toegang tot internet en e-pos en op dié wyse word almal maklik bereik. Lidmate is altyd op hoogte van die werksaamhede, funksies en aktiwiteite in die gemeente, en eredienstye en plekke.

Tans skakel ongeveer 58 gesinne aktief in by die eredienste. Daar is

heelwat ander Afrikaanssprekende mense wat nêrens by 'n kerk inskakel nie en daar word gepoog om dié mense te bereik en by die gemeente te betrek. Nkana is die enigste Afrikaanse kerk in die gebied en lidmate van alle denominasies skakel in. Dit bring soms stryd mee om belydenis en oortuigings met mekaar te versoen, of in verdraagsaamheid saam te leef. Skrifbeskouing verskil heelwat, maar tog word gepoog om almal te akkommodeer en tevrede te stel. In Kitwe het die kerkraad selfs besluit om sangdienste te laat plaasvind op die Sondag wanneer daar nie gewone eredienste is nie, om die lidmate van meer charismatiese kerke te akkommodeer. Omdat lidmaatgetalle relatief laag is in elke gebied, het almal mekaar nodig om die gemeente te laat oorleef.

In die gemeente is daar ook 'n geweldige wisseling van lidmate. Baie lidmate is vir kort tydperke in Zambië werksaam, soms net een of twee jaar. Hulle verhuis daarvandaan na ander lande in Afrika waar dieselfde maatskappy gewoonlik aan hulle werk bied. Dit gebeur dikwels dat mense by die gemeente inskakel, eredienste bywoon en dan weer net so skielik verdwyn.

Kategetiese onderrig is uiters moeilik omdat die kinders gewoonlik Afrikaans wel kan praat, maar nie maklik kan lees of skryf nie. Boonop is daar in elke gebied enkele kinders van alle ouderdomsgroep wat kategeese bemoeilik. Daar word dus groot insette van ouers verwag om die kategesemateriaal met hulle kinders deur te werk.

Dank word betuig aan dr SP Pretorius en prof MJ du P Beukes wat gereeld help en reël dat lidmate wat in Suid-Afrika in hospitale beland, besoek word. Dit word hoog op prys gestel deur lidmate. Hulle doen waarlik die NHKA se naam eer aan, maar bo alles die naam van God.

Die wêreldwye ekonomiese insinking het die gemeente swaar getref. Baie lidmate wat baie aktief was en offerbereid was, het hulle werk verloor. Dit het die gemeente se finansies baie negatief beïnvloed. Die ekonomiese ineenstorting het ook die landbou baie erg geraak. Boere kon geen produksielenings by die banke kry nie en bestaande lenings is opgeroep. Dit het daartoe gelei dat heelwat lidmate gesekwestreer is en terug is na Suid-Afrika. Die gemeente het vir 2009 byna geen dankoffer van die twee plaaswyke (Mkushi en Mpongwe) ontvang nie.

Soos die meeste kerkrade weet, is die gemeente in proses om 'n pastorie aan te koop. Die grootste gedeelte van die aankoopprys is reeds betaal. Hopelik sal die volle transaksie afgehandel wees wanneer die Algemene Kerkvergadering sitting neem. Die aankoop van die pastorie is onder meer moontlik gemaak deur die bydraes van gemeentes, en ringe en individue van die Kerk se gemeentes in die Republiek. Die gemeente is ontsetkend dankbaar daarvoor en wil graag ook deur hierdie verslag sy dank oordra. Daar is steeds gemeentes en ringe wat by-

dra vir die bediening in Zambië. Ook vir dié gesindheid betuig ons ons dank. Die bediening in Zambië sal nie kan voortgaan sonder dié bydraes nie, veral nie in die huidige ekonomiese omstandighede nie. Al het die koperprys herstel, lyk dit nie of die myne werklik nuwe aanstellings gaan doen nie. Die lidmaattal het die afgelope tyd ook nie weer gestyg nie. Juis omdat lewenskoste in Zambië twee keer so hoog as in Suid-Afrika is, gaan dit moeilik om die gemeente finansieel te laat oorleef. Dankie en asseblief vir die bydraes uit Suid-Afrika. U maak die bediening hier moontlik. Uiteindelik is veral die subsidie vanaf die Raad van Finansies ook deurslaggewend vir die oorlewing en voortgang van die gemeente.

AANBEVELING

1. Vir kennisname.

4.2.2 STUDENTEBEARBEIDING

4.2.2.1 Verslag oor studentebearbeiding te Potchefstroom

(i) Statistiese gegewens van die gemeente

Aantal belydende lidmate:	515
Dooplidmate:	41
Studentelidmate:	422
Permanente lidmate:	93
Besoekpunte:	464

(ii) Agtergrond en funksionering van die gemeente

Die Studentegemeente Potchefstroom bedien studente van al die tersiêre instellings in Potchefstroom. Tans is daar 515 belydende lidmate en 41 dooplidmate in die gemeente. Daar is 464 besoekpunte wat in 58 wyke verdeel word (agt permanente lidmate wyke, 21 koshuiswyke en 29 dorpstudente wyke). Oud-studente en dosente wat verspreid in Potchefstroom woon skakel ook by die gemeente in. Die kerkraad bestaan uit 101 studente en 17 permanente lidmate. Buiten die 422 voltydse studente is daar ook 32 studente uit ander kerke wat by die gemeente inskakel.

(iii) Huidige stand van sake

Die feit dat die gemeente 'n eie kerkgebou het, maak die bediening op die kampus besonders van ander kerke. Die studente heg baie waarde daaraan dat hulle in 'n eie kerkgebou eredienste kan bywoon en 'n pastorie het waar hulle altyd tuis is. Die gemeente bestaan uit 82% stu-

dente en 18% permanente lidmate. Die permanente lidmate skep kontinuïteit en stabiliteit in die gemeente en beywer hulle vir die vooruitgang en leiding aan die bearbeiding van studente. In die gemeente is daar elke Sondag 'n oggend- en aanderediens wat baie bevredigend deur die studente bygewoon word. 'n Tendens wat opgemerk word is dat die erediensbywoning van studente toeneem. Die kategetiese funksioneer baie goed in die gemeente en die studente help met die aanbied van kategetiese aan die kinders van die permanente lidmate.

'n Hoë prioriteit word op individuele huisbesoek by elke student geplaas asook groepshuisbesoek in die koshuise. Individuele huisbesoek blyk nie altyd haalbaar te wees nie aangesien dorpsstudente nie altyd by hulle woonplekke beskikbaar is nie. Nogtans word baie tyd aan huisbesoek spandeer om studente te besoek en ook te soek. Die Bybelstudie in die gemeente dien as toerusting vir veral wykskerkraad om Bybelstudie in wyke aan te bied. Barmhartigheid en 'n missionêre gerigtheid is hoog op die gemeente se prioriteitslys. Studente is betrokke by verskeie diensgroepe binne en buite die gemeente.

Die Hervormde Studentevereniging bied ook 'n groot verskeidenheid aktiwiteite aan, geestelik sowel as sosiaal, wat baie goed ondersteun word. Jaarliks word die eerstejaarskamp gereël asook 'n ete met eerstejaars en hulle ouers. Die NHSV reël na elke aanderediens 'n sosiale aksie en maandeliks 'n kuiergeleentheid vir studente. Die gemeente dinee in Augustus is gewoonlik een van die spoggeleenthede in die gemeente en elke jaar word afgesluit met 'n gratis "Tiende ete" en afstuderende funksie in Oktober.

(iv) ***Finansiële situasie van die gemeente***

Die finansiële oorlewing van die gemeente bly 'n uitdaging. Sonder die subsidie van die Algemene Kerkvergadering sal die gemeente dit moeilik vind om al sy finansiële verpligtinge na te kom. Die gemeente funksioneer soos al die ander gemeentes in die Kerk. Die maandelikse heffing per lidmaat, verpligte uitgawes en pensioenbydrae word stiptelik oorbetal en die gemeente het geen skuld nie. Skenkings asook vrywillige bydraes en offergawes help die gemeente om hierdie finansiële posisie te behou. 'n Versoek word jaarliks aan ouers van studente gerig om die studentebearbeiding finansiëel te ondersteun en by te dra tot die instandhouding van die gemeente. Vir hierdie bydrae en offergawe van ouers is die gemeente baie dankbaar.

In die gemeente is daar 'n Advies en Kontrole Komitee wat toesig hou oor die finansiële posisie van die gemeente en sien koördinerend en adviserend om na alle stoflike belange in die gemeente. Saam met die kerkraad help die komitee met die strategiese beplanning in die gemeente. Die gemeente bied ook vervoer na eredienste en gemeente funksies vir studente wat ver van die kerk en kampus woon en nie oor

eie vervoer beskik nie. In die gemeente word die Winkerk gemeenteregister gebruik om weekliks SMS-boodskappe te stuur met die teks en tema van die prediking, verjaardagwense, belangrike datums, asook herinnering aan vergaderings, byeenkomste en aksies in die gemeente. Hierdeur behou die gemeente gereeld kontak met studente.

(v) ***Uitdagings vir die gemeente***

Die Studentegemeente funksioneer soos al die gemeentes in die Kerk, maar met die verskil dat daar jaarliks eerstejaarstudente by die gemeente inskakel en afstuderende studente die gemeente verlaat. Die studentelidmaattal in die gemeente dui op die sinvolle en noodsaaklike funksionering van die Studentegemeente in Potchefstroom. Dit blyk egter of die dorpsstudente meer as koshuisstudente toeneem. Al hoe meer studente woon in privaat behuising wat die uitdaging skep om die studente in die dorpswyke meer effektief te bearbei. 'n Struikelblok in die studentebearbeiding is dat inligting van voornemende studente nie aan die gemeente deurgegee word nie. Dit gebeur toenemend dat studente op ander wyses opgespoor moet word, omdat die universiteit nie studente se inligting sonder hulle skriftelike toestemming mag deurgee nie. Op die kampus word studente ook blootgestel aan ander kerke en drukgroepe wat vreemd is aan ons eie kerklike verkondiging en tradisie. Omdat studente elke dag gekonfronteer word met morele waardes en lewensvrae, bly daar 'n soeke na antwoorde by die kerk, veral dan die Hervormde Kerk. Die uitdaging is juis om nie te konformeer met ander groeperinge nie, maar om die unieke etos van die Hervormde Kerk by jong lidmate te vestig. Die vormingswerk wat in die Studentegemeente gedoen word, is vir die Kerk van onskatbare waarde en plaas terselfdertyd 'n baie groot verantwoordelikheid op studentebearbeiding.

(vi) ***Toekomsblik en toekomsbeplanning***

In die lig van al die bogenoemde aktiwiteite, werksaamhede en uitdagings in die gemeente, is dit baie duidelik dat die studentebearbeiding in Potchefstroom uiters noodsaaklik is. Daar bestaan geen twyfel dat die Studentegemeente Potchefstroom 'n belangrike rol speel in die vorming van ons jong lidmate tot meelewende lidmate van die Kerk nie. In 'n wêreld wat toenemend verander, bly die Kerk 'n anker en toevlugsoord in die studentelewe. Studente leer vanaf die eerstejaarskamp om eienaarskap in die gemeente te aanvaar. Die Kerk word vir studente 'n tuiste en 'n veilige plek waar hulle tuis kan voel saam met ander studente.

Die Studentegemeente Potchefstroom het 'n infrastruktuur uitgebou en 'n gemeentestelsel in plek met 'n kontinuïteit in leierskorps. Dit word onder andere moontlik gemaak deur die sterk groep studente en permanente lidmate in die gemeente. Daar heers ook 'n goeie gesindheid wat die Kerk van die Noordwes Universiteit ontvang en dit vergemaklik die

bearbeiding en vorming van studentelidmate in die huidige lewensomstandighede. Skakeling met ander kerke op die kampus is besonder positief. In samewerking met die universiteit vind hierdie skakeling gereeld plaas deur gesamentlike beplanningsvergaderings en projekte wat gekoördineer word deur 'n Studente Bedieningsforum.

(vii) **Slotwoord**

Die Studentegemeente bedank die Kerk vir die geleentheid om in die huidige tyd waarin ons leef, studentebearbeiding in Potchefstroom te kan doen. In die toenemende kommerwekkende en onseker tye waarin ons studente leef, het studente 'n groot behoefte aan stabiliteit, wat hulle by die Kerk vind. Die gemeente is besonder dankbaar vir die Kerk se volgehoue en positiewe bydrae tot die finansiële instandhouding van die standplaas in die gemeente. Die gemeente het groot waardering daarvoor om volledig as gemeente van die Kerk te kan funksioneer. Die kerkraad en gemeente se bede en ywer is om altyd so te werk dat die Koninkryk van God gedien sal word.

4.2.2.2 **Verslag oor studentebearbeiding te Pretoria (Philadelphia)**

(i) **Statistiese gegewens van die gemeente**

Aantal belydende lidmate:	623
Dooplidmate:	87
Studentelidmate:	398
Permanente lidmate:	225
Besoekpunte:	498

(ii) **Agtergrond en funksionering van die gemeente**

Die gemeente funksioneer as twee gemeentes in een. Die rede hiervoor is dat die gemeentelike strukture vir studente en permanente (niet-studente) lidmate los van mekaar funksioneer. Beide groepe het sy eie vergaderings van die ampte wat opsig hou oor die bediening van spesifiek die studente of die permanente lidmate. Twee maal per jaar is daar gesamentlike vergaderings om oor gemeenskaplike sake besluite te neem. In praktyk is dit meestal die permanente lidmate wat die oggenderedienste bywoon en die studentelidmate wat die aanderediens bywoon.

In die gemeente word eredienste regdeur die jaar gehou. Tydens vakansietye word elke Sondag ten minste een erediens (dikwels selfs twee) gehou. Ook al die kerklike feesdae word in die gemeente gevier. Agt jaar gelede is dr PJ van Staden se volledigversorgde standplaas gewysig na 'n deeltydse standplaas en die fondse wat beskikbaar geword het, het meegebring dat 'n derde standplaas met deelversorging geskep is. Hierdie bedeling het 'n meer effektiewe bediening, veral on-

der damesstudente, moontlik gemaak. Dr J Groenewald was van 2007 tot Mei 2008 in hierdie standplaas werksaam. Tans bedien dr SM de Beer in die standplaas met deelversorging. Die ander standplaas in die gemeente is 'n volledig versorgde standplaas wat deur ds MJ Slabbert gevul is. Dr PJ van Staden emeriteer aan die einde van 2010 waarna die gemeente sal besin oor meerdere bearbeiding al dan nie.

Daar word gepoog om by al die studente tydens groepshuisbesoek uit te kom. Verder word 'n hoë prioriteit op individuele huisbesoek by studente geplaas. Pastorale gevalle maak 'n groot persentasie van die bediening uit.

Gedurende die week is daar elke aand van die week 'n aktiwiteit by die gemeente waar op die behoeftes van studente gefokus word. Daar is tans nege kampe, 'n fietstoer, staptoere, weeklikse Bybelstudies, JOOL-aksies en vyf deurlopende uitreikaksies wat deel van die gemeente se bediening vorm.

(iii) ***Finansiële situasie van die gemeente***

Tans is die gemeente totaal afhanklik van subsidie van die Raad van Finansies om die bediening aan studente te befonds. Die gemeente is self verantwoordelik vir een standplaas, terwyl daar slegs vir een en 'n halwe standplaas subsidie ontvang word. Die gemeente lewer dus 'n bydrae tot die tweede standplaas van ongeveer R19 000.00 per maand en dra volledig die res van die bedryf van die gemeente uit offergawes.

Die offergawes wat jaarliks van studente ontvang word is minder as die heffingsbedrag wat per belydende lidmaat uitbetaal moet word. Dit plaas addisionele druk op die permanente lidmate om die studente se heffingskoste te "subsidieer". Hieruit is dit duidelik dat daar geen manier is hoe die gemeente kan bly funksioneer sonder sy permanente lidmate of sonder subsidie van die Raad van Finansies nie. Die enigste rede waarom die gemeente wel die bediening in stand kan hou, is die buitengewoon goeie bydraes van die permanente lidmate. Baie moeite word gedoen om tog by studente 'n offervaardigheid te kweek. Studente word ook aangemoedig om debietorders te gebruik.

Daar bestaan wel 'n geleentheid om ouers van eerstejaars te sien met die ouerdag van die universiteit en hulle om 'n eenmalige offergawe of debietorder te vra. Die reëling is redelik suksesvol, maar dit blyk dat ouers nie altyd die ouerdag bywoon of by die geleentheid verkies om die predikante van hulle kinders te ontmoet nie! Die universiteit het goedgegunstiglik, ná baie besorgdheid deur die kerke uitgespreek is, 'n markiestent voor die Aula beskikbaar gestel vir die kerke. Vroeër is die kerke op die uithoek van die kampus geplaas. Tans is ons verhouding met die universiteit redelik goed.

(iv) ***Toekomsbeplanning***

Die projek om kothuise as studentebehuising op die gemeente se parkeerterrein te bou, was 'n groot sukses. Die projek het reeds aan die begin van 2002 begin om inkomste te genereer. Tans ontvang die gemeente ongeveer R10 000.00 per maand hieruit.

'n Volgende aspek van die toekomsbeplanning wat tans uiters relevant is, is die feit dat die koshuisstudente dramaties afgeneem en die dagstudente dramaties toegeneem het. Dit het die bediening aan studente 'n nog meer arbeidsintensiewe bediening gemaak. Dit lyk of hierdie tendens beslis in die toekoms sal voortgaan.

(v) ***Is die gemeente op die kampus noodsaaklik?***

Selfs met 'n aktiewe studentegemeente is daar van ons lidmate wat by die NG Kerk en die Charismatiese kerke inskakel omdat beide die kerke uiters groot en effektiewe studente-aksies het en studente soms saam met hulle vriende wil inskakel. As Philadelphia se bediening op die kampus egter ingeperk sou word, sal dit ernstige implikasies hê vir die toekomstige welwese van die Kerk in die geheel. Die Kerk kan net op geen manier die professionele leierskorps van die kerk van die toekoms verloor nie. Dit kan onomwonde gestel word dat Philadelphia 'n kardinaal belangrike rol speel in die toekoms van die Kerk en die Kerk se toekomstige predikante.

Dit wil lyk of daar die laaste paar jaar 'n geneigdheid onder lidmate (en veral ook lidmate van ander kerke) is om aksies en eredienste van die gemeente sporadies by te woon sonder om formeel in te skakel. Na raming is sowat 18% van die persone wat deel in die aktiwiteite van die gemeente van buite die gemeente afkomstig. Philadelphia poog om 'n nog groter invloed op sy omgewing uit te oefen.

(vi) ***Die pad vorentoe***

Die realiteit wat die gemeente beleef is dat studentebearbeiding die afgelope paar jaar aansienlik moeiliker geword het. Studente is nie meer wat hulle tyd en energie betref, so beskikbaar soos in die verlede nie. Byna alle studente het tans aandklasse en is om finansiële redes verplig om in die week en tydens vakansies te werk. Dit vra dat daar op 'n nuwe manier gewerk moet word. Dié situasie, wat nuwe uitdagings vir die gemeente stel, vra kreatiewe denke oor studentebediening. Daar is vervolgens die laaste paar jaar groot klem op evangelisasie, kleingroepe en 'n dinamiese studentebediening geplaas. 'n Groot besorgdheid is dat bitter min gemeentes inligting aanstuur oor studente wat aan die UP kom studeer. Soms is dit die enigste vorm van inligting wat kontak met 'n student moontlik maak.

Ons het die afgelope paar jaar hard gewerk om finansiële beheer en uiters konserwatiewe besteding te handhaaf om sodoende die rasionalisasie van die verlede te kon hanteer. Tans gaan dit baie goed ten opsigte van die infrastruktuur en kontinuïteit in leierskorps in die gemeente. Dit is moontlik gemaak deur die sterk groep van permanente lidmate. Die gemeente is baie dankbaar vir die positiewe gesindheid van die Kerk jeens die studentebediening. Verder is ons ook dankbaar vir die goeie belegging wat die Kerk in die lewens van soveel lidmate maak. Ons onderneem om goeie rentmeesters te wees en poog om steeds 'n groter rol te speel in die lewens van ons jongmense. Die gemeente het die Kerk se ondersteuning en gebede in dié opsig besonder nodig.

4.2.2.3 **Verslag oor studentebearbeiding te Stellenbosch**

(i) ***Statistiese gegewens van die gemeente***

Aantal belydende lidmate:	124 (Stellenbosch), 76 (Worcester)
Dooplidmate:	17 (Stellenbosch), 26 (Worcester)
Studentelidmate:	35
Permanente lidmate:	165
Besoekpunte:	108

(ii) ***Agtergrond en funksionering van die gemeente***

Die gemeente bestaan uit drie bene, die permanente lidmate, die studente en Worcester met wie Stellenbosch in kombinasie is. Die predikant is dus net deelyds beskikbaar vir studentebearbeiding. Hierdie bearbeiding geskied in die vorm van aanddienste wat merendeels deur studente bygewoon word, weeklikse HSV byeenkomste, wykshuisbezoek, kampe en ander sosiale byeenkomste en besondere pastoraat.

(iii) ***Huidige stand van sake***

Daar is tans 222 belydende lidmate in die kombinasie, waarvan ongeveer 40 studente is. Van hierdie studente skakel 35 op een of ander wyse by die gemeente in, hetsy deur betrokkenheid by die HSV en deur op die kerkraad te dien, of deur erediensbywoning en algemene betrokkenheid. Tien van die studente dien op die kerkraad. Aangesien ons geen inligting oor studente van die universiteit af kry nie, is ons nie heeltemal seker hoeveel Hervormde studente daar in Stellenbosch is nie. Die studente waarvan ons weet het óf self kom aanmeld en betrokke geraak, óf hulle inligting is deur ouers aan ons gegee. Daar is wel enkele studente wat verkies om nie by die gemeente betrokke te wees nie, meestal omdat hulle saam met hulle vriende by ander kerke inskakel.

Die betrokkenheid van die studente is baie goed en hulle erediensbywoning is ook baie goed. Daar word dikwels vriende saamgebring wat

die eredienste saam met hulle bywoon. Die studente skakel ook goed in by die gewone aktiwiteite van die gemeente en is dus volkome deel van die gemeente, nie 'n afsonderlike groep nie. Die kerkraad begroot jaarliks ruim vir die studentebearbeiding omdat hulle dit as baie belangrik ag.

Tydens HSV byeenkomste word daar Bybelstudie gedoen of oor aktuele onderwerpe gesels, naas die saamkuier met verversings. Op sosiale vlak is daar twee kampe per jaar en dan minstens twee ander sosiale byeenkomste of uitstappies per kwartaal.

(iv) ***Finansiële situasie van die gemeente***

Hoewel daar maar min studente is wat offergawes gee, of wie se ouers 'n maandelikse offergawe gee, is die finansiële situasie van die gemeente goed. Die standplaas ontvang geen subsidie nie en is finansiëel onafhanklik, waaroor ons baie dankbaar is. Die woonstelkompleks op die terrein waar daar 34 studente gehuisves word, dra grootliks by tot die finansiële onafhanklikheid.

(v) ***Toekomsblik en toekomsbeplanning***

Die gemeente streef daarna om die vlak van die studente se betrokkenheid te behou en selfs te verhoog. Daar is egter kommer oor die paar studente wat glad nie by die gemeente inskakel nie. Die kerkraad is voortdurend besig om daaroor te besin en om te kyk hoe hulle bereik kan word. Die kerkraad doen ook opnuut 'n beroep op leraars en kerkrade van ander gemeentes om vir ons die inligting deur te gee indien daar studente is wat hier kom studeer. In die besonder eerstejaars, sodat hulle genooi kan word om die eerstejaarskamp by te woon. Die betrokkenheid van die studente wat die kamp bygewoon het, is baie beter as dié van die studente wat dit nie bygewoon het nie. Die sukses van die jaar hang nogal nou saam met die sukses van die eerstejaarskamp.

(vi) ***Slotwoord***

Dit is 'n voorreg om by die bearbeiding van studente betrokke te wees en dit is 'n groot vreugde om te beleef dat die geloof en Kerk nog so belangrik is vir baie van ons jongmense.

4.2.2.4 **Verslag oor studentebearbeiding te Bloemfontein**

Ds W Dykema, predikant van Bloemfontein met opdrag studentebearbeiding, lewer soos volg verslag:

(i) ***Statistiese gegewens van die gemeente***

Studentelidmate: 110

Besoekpunte:

60

(ii) ***Agtergrond en funksionering***

Toe ek in April 2009 meegedeel is in sake die studentestandplaas en dat ek oorweeg word om beroep te word, is daar ook aan my gesê dat hierdie standplaas verskeie uitdagings inhou. Daar is onder andere genoem dat die bediening hoofsaaklik dormant was en dat dit baie moeite sou verg om dit weer op die been te bring. Daar was wel nog 'n groep studente en jongmense in die gemeentes Bloemfontein en Bloemfontein-Wes wat graag sou help om weer die bediening aan die gang te kry.

Dit was ook my belewenis toe ek uiteindelik die beroep aanvaar het en as predikant van die gemeente georden is. Daar was nie veel aktiwiteite nie en die meeste studente moes weer van vooraf opgespoor word.

My eerste prioriteit was dus om my voete te vind en dan ook so gou moontlik kennis te maak met alle Hervormde studente wie se inligting ek kon bekom. Die inligting wat egter tot my beskikking was, was nie alles op datum nie en dit was eers nodig om hierdie saak reg te stel.

Tydens die eerste drie maande van my bediening is ongeveer 63 studente gekontak, 38 persoonlike besoeke (huisbesoeke) afgelê, en het ek vyf teekan-geleenthede by verskillende koshuise bygewoon. Hierdie geleenthede, sowel as verskeie ander sosiale geleenthede, was almal daarop gemik om met die studente kontak te maak.

In die daaropvolgende maande het ek voortgegaan om studente op te spoor en kennis te maak, hoewel my benadering stelselmatig verander het om plek te maak vir meer gereelde geleenthede en byeenkomste soos Bybelstudies, aanddiensbyeenkomste en my betrokkenheid by Campus Ministries Forum.

In hierdie tyd het ek myself nie beperk tot die bediening van uitsluitlik Hervormde studente nie, sodat ek met verskillende mense kon kontak maak en ook blootstelling kon kry aan soveel moontlik verskillende instansies, groepe en studente aktiwiteite.

(iii) ***Huidige stand van sake***

Daar het ondertussen reeds baie gebeur en die studentetal kan teen ongeveer 120 bereken word, alhoewel dit nie al studente is wat deur die bediening geraak word nie. Die aanddienste, wat hoofsaaklik op die studente gemik is, word al meer bygewoon en daar is ook 'n toename in studentebetrokkenheid by die verskillende funksies en geleenthede wat aangebied word.

Behalwe vir die Bybelstudies wat vinnig 'n weeklikse instelling geword het, is daar ses ander funksies gehou waarvan byvoorbeeld 'n fondue-aand, 'n informele dans- en kuieraand en 'n verwelkoming.

In die begin van die jaar was ek betrokke by Kougomkamp asook die eerstejaarsverwelkomingsdiens van die universiteit, waartydens ek die Woord bedien het.

Ek is ook gekies as Campus Ministries se kassier, en probeer genoegsaam daar betrokke wees, omdat dit voordele inhou vir die bediening maar ook omdat ons 'n goeie bydrae tot die forum kan maak.

(iv) ***Finansiële situasie van die gemeente***

Hierdie standplaas is steeds 'n sinodale standplaas en dus ontvang ons die maandelikse subsidie wat die standplaas onderhou. Ons was gelukkig daartoe in staat om verlede jaar 'n fondsinsamelingsprojek te kon loods, waarmee ons R12 000.00 ingesamel het. Dit het dit vir ons moontlik gemaak om die jaar te begin met 'n bedrag van ongeveer R17 000.00.

(v) ***Uitdagings vir die gemeente***

Een van die grootste uitdagings vir die studentegemeente is die afstand vanaf kampus. Omdat vervoer 'n vereiste is, kan sommige studente nie self by die kerk uitkom nie en daarom is ons genoodsaak om gereeld saamrygeleenthede te reël. Dit gebeur ook dikwels dat ek self moet ry om studente op te laai vir dienste en so meer. Die gevolg is egter dat ons gemeente uit minder koshuisstudente bestaan, maar op die oomblik hanteer ons die situasie goed en ondersoek ek verskeie moontlikhede om die uitdaging aan te spreek.

'n Ander uitdaging behels juis koshuisbewoners. Daar bestaan 'n tendens dat die koshuise gereeld as koshuis saam kerk toe gaan en dit veroorsaak dat studente "vrywilliglik verplig word" om na ander kerke te gaan. Die situasie is ongelukkig sensitief, veral omdat die universiteit nie juis gunstig daaroor is dat kerke dienste op kampus hou nie. Indien daar negatiewe onder die kerke op kampus sou ontstaan, kan dit beteken dat geen kerk in die toekoms op kampus toegelaat sal word nie. Hierdie situasie moet dus baie versigtig hanteer word.

'n Verdere uitdaging wat aansluit by die bogenoemde een, is die gemeente se posisie en bediening in verband met die universiteit se integrasieprogram. Die uitdaging hier is om nie in die strik te trap en vir politiese doeleindes misbruik te word nie.

(vi) ***Toekomsblik en toekomsbeplanning***

My eerste mikpunt is natuurlik om ons studente met die Woord en in

daad te bedien. Ek beplan om steeds besoeke af te lê, kontak te hou deur middel van alle moontlike kanale en om voort te gaan om studente pastoraal by te staan.

Ons beplan ook 'n staptoer, dinee en minstens twee ander sosiale geleenthede.

Die fondsinsamelingsprojek word ook weer beplan en ons beoog om hierdie jaar 'n groter bedrag in te samel en om meer studente by die projek te betrek.

Die studente het verder gevra of ons nie aan die begin van volgende jaar 'n kamp kan hou nie en aangesien die gedagte redelik baie ondersteuning geniet het, oorweeg ons dit sterk. Dit sal wel nie 'n eerstejaarskamp wees nie, maar een wat vir alle studentejaargroepe oop sal wees.

Daarby kom die Studentegemeente Philadelphia van Pretoria 'n besoek by ons aflê tydens hulle fietstoer en hoop ons om 'n lekker intergemeentelike geselligheid te skep.

(vii) **Slotwoord**

Ek wil graag my dank uitspreek teenoor my kollegas, die kerkraad van Bloemfontein gemeente, aan Wes gemeente en ook aan die studente wat my ondersteun, lei en help. Om in diens van ander te wees is nie altyd 'n maklike taak nie en daarom het die Here ons aan mekaar toe- vertrou juis om mekaar te dra.

Ek hoop en bid dat die bediening sal bly groei en ook dat ons uiteindelik sal kan begin uitreik na mense om ons, want dit is tog wat 'n gemeente behoort te wees.

AANBEVELING

1. Die vergadering spreek hom gunstig uit oor die bearbeiding van studentelidmate van die Kerk.
2. Die finansiële versorging van standplase vir studentebearbeiding word gehandhaaf.
3. Predikante en gemeentes word versoek om studente vanuit hulle gemeentes aan te moedig om sinvol by die onderskeie studentegemeentes van die Kerk in te skakel.
4. Ouderlingevergaderings bekom jaarliks inligting van alle skoolverlaters wat uit gemeentes verhuis na tersiêre instel-

lings. Die inligting (toekomstige adres en telefoonnommer) word na die onderskeie studentegemeentes gestuur.

BESKRYWINGSPUNT 31: RING VAN BLOEMFONTEIN

STUDENTESTANDPLAAS TE BLOEMFONTEIN

Die Algemene Kerkvergadering begroot om die studentebediening in Bloemfontein te versterk deur benewens die huidige subsidie, aan die kontantdeel wat traktament betref, ook voorsiening te maak vir volledige traktament volgens diensjaar, reiskoste, behuising, medies en pensioen, munisipale koste en telefoontoelaag.

Motivering

Die studentebediening in Bloemfontein beleef groot oplewing en toon baie potensiaal.

Die verantwoordelikheid rondom studente, wat in die toekoms leiersrolle in gemeentes kan speel, is 'n belegging waarsonder die Kerk veel armer sou wees.

Deur die versorgingsvoordele aan te pas, word die Bloemfontein-studentestandplaas in lyn gebring met dié van ander studentegemeentes.

Dr J Nel stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

- 1. Vir bespreking en besluit.**

4.2.3 WYSIGING VAN ORDEREËL 4

4.2.3.1 Besluit van die 68ste Algemene Kerkvergadering

Nadat die 68ste Algemene Kerkvergadering besluit het om nie Ordereël 4 te wysig nie, is daar ook besluit dat die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering 'n komitee benoem wat 'n memorandum voorberei vir die 69ste Algemene Kerkvergadering waarin die teologiese betekenis, veral ook die missionêre betekenis, van die begrip *volkskerk*, verduidelik word.

Die Kommissie het die komitee soos volg benoem:

Prof SJ Botha (Wat tot voorsitter verkies is)
 Ds NJS Steenekamp (Wat tot sekretaris verkies is)
 Dr JMG Storm
 Dr CJ Beukes
 Ds WJJ Kok
 Prof AG van Aarde
 Prof HG van der Westhuizen
 Prof E van Eck.

Ds NJS Steenekamp skryf in 2009 nadat die komitee geruime tyd aan die werk was, soos volg:

Tydens die afgelope vergadering van die studiekomitee oor die volkskerk wat plaasgevind het op 15 Mei 2009, het prof AG van Aarde 'n beskrywingspunt ter wysiging van Ordereël 4 van die Kerkorde voorgelê. Prof Van Aarde het versoek dat die beskrywingspunt en die motivering via die studiekomitee voorgelê word vir insluiting in die agenda van die 69ste Algemene kerkvergadering wat DV in 2010 plaasvind.

Die vergadering het eenparig besluit dat die beskrywingspunt en motivering via die studiekommissie gestel mag word met dien verstande dat

- * die inhoud van die beskrywingspunt nie die eenparige mening van die studiekomitee verteenwoordig nie*
- * die indien van die beskrywingspunt reeds vroeg in Junie 2009 geskied ter wille van die nakoming van Ordinansie 10.1(i) van die Kerkorde*
- * die ander standpunt (ten gunste van die onveranderde behoud van die huidige formulering van Ordereël 4 van die Kerkorde) skriftelik gestel word*
- * die ander standpunt saam met die beskrywingspunt deur die Kerk gesirkuleer word.*

Die standpunt ten gunste van die onveranderde behoud van die huidige formulering van Ordereël 4 van die Kerkorde is by die Kommissie van die Algemene kerkvergadering ingedien.

BESKRYWINGSPUNT 32: LEDE VAN DIE KOMITEE VIR DIE STUDIE OOR DIE VOLKSKERK

WYSIGING VAN ORDEREËL 4

Die 69ste Algemene Kerkvergadering van die NHKA word versoek om te besluit dat Ordereël 4 van die Kerkorde se laaste paragraaf verander na: "Die Kerk is geroep tot die verkondiging van die evangelie van Jesus Christus aan alle mense".

Motivering

1. Die huidige debat

Die motief vir die gebruik van die begrip "volkskerk" in die huidige Kerkorde van die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika (NHKA) het verband gehou met die siening dat 'n "volkskerk" 'n kerk is wat deur God regeer word (deur middel van Woord en Gees). Die volgende aannames was gemaak:

- * Volkskerk is in terme van die destydse politieke bestel van afsonderlike ontwikkeling geag as die beste wyse van kerkwees in Suid-Afrika.
- * 'n Kerk is volkskerk op grond van God se verbond.
- * Volkskerk word sowel in die Ou Testament as die Nuwe Testament betuig.
- * Volkskerk beoog om die volk se kultuurlewe te ver-Christelik.
- * Volkskerk dien die sendingopdrag van die kerk binne die politieke en sosiale konteks van 'n verskeidenheid van volke in Suider-Afrika.

Artikel 3 en "volkskerk" was in die NHKA twee kante van dieselfde saak:

- * sosiale "vermenging"/"ondertrouery" was vir lank deur die NHKA afgekeur met 'n beroep op onder andere Artikel 3 van die ou Kerkwet
- * apartheid/afsonderlike ontwikkeling is in Artikel 3 begrond
- * 'n etnies-gedrewe "volksmatige" sendingbeleid is deur Artikel 3 gemotiveer
- * Uitdrukkings soos volk, Afrikaner, ras en blank is in werklikheid as wissel terme gebruik.

Met die verdwyning van Artikel 3 uit die Kerkorde, was dit vir somiges in die NHKA belangrik om die begrip "volkskerk" in die Kerk-

orde te handhaaf, sodat die ideaal van 'n "Christelike" kultuurlewe vir die "volk" en die bevordering van Afrikaans in die "nuwe Suid-Afrika" nie verlore sal gaan nie.

Vir ander het die begrip "volkskerk" die ou ideaal van apartheid in politiek en kerk bevestig.

Ander weer het 'n bevestiging van hulle besware teen die NHKA se deelname aan ekumeniese liggame soos die Wêreldraad van Kerke (WCC), die Suid-Afrikaanse Raad van Kerke (SACC) en die Wêreldbond van Reformatoriese Kerke (WARC) gevind, deurdat WARC in 1982 en weer in 2006 die NHKA versoek het om afstand te doen van Artikel 3 (1982) en die begrip "volkskerk" in Ordereël 4 (2006), asook om sinodaal apartheid in essensie en uitwerking on-dubbelsinnig op teologiese gronde te verwerp. Hoewel Artikel 3 geskrap is, is WARC van oordeel dat die handhawing van die begrip "volkskerk" in die NHKA se Kerkorde op die implisiete handhawing van apartheid as ideaal in kerk en samelewing dui.

Hoewel dit moontlik is dat sommige handhawers van die begrip "volkskerk" nie aandadig is vir die negatiewe persepsie wat aan die begrip kleef nie, bestaan daar egter duidelike getuienis dat die begrip "volkskerk" die geleentheid vir ander binne en buite die NHKA bied om uiting te gee aan rassisme.

2. **Historiese kanttekeninge**

Die NHKA se verstaan van die begrip "volkskerk" het nie in isolasie ontstaan nie. Die volgende verwikkelings in die politieke en kerkgeskiedenis het tot die ontwikkeling van die begrip bygedra:

- * Vir die Bybel is die begrip "volkskerk" onbekend. Die begrip is eers lank ná die ontstaan van die Bybel in die kerkgeskiedenis begin gebruik.
- * In die Heilige Romeinse Ryk tot en met die kerkhervorming, en daarna in die nasionaal-georiënteerde "ver-Christelike" Europa, het die begrippe "verbond" en "volk" begin oorvleuel. Hierin het die Reformatore se doopteologie 'n groot rol gespeel. Die "natuurlike verburgerlikte teologie" wat hierin vervat is, was een van die redes waarom Karl Barth met hierdie teologie probleme ervaar het.
- * Sedert die Franse Revolusie het die verhouding tussen kerk en staat radikaal verander. Hoe dit in Nederland verloop het, het 'n uitwerking op Suid-Afrika gehad.
- * In die 19de tot 20ste eeu het daar 'n kerkregstryd in Neder-

land plaasgevind. Kerk is beskryf met terme soos "staatskerk", "massakerk", "nasionale kerk", en "vrye kerk" versus "volkskerk". Belangrik is egter dat in Nederland die term "volkskerk" altyd *inklusief* bedoel was – dit wou álmal insluit.

- * In die 19de tot 20ste eeu is die kerklike lewe gekontamineer deur politieke en sosiale idees soos nasionalisme, sosialisme, anti-Semitisme (as gevolg van nasionaal-sosialisme in Duitsland), rassisme en apartheid (as gevolg van Christelik-nasionaal-sosialisme in Suid-Afrika). Karl Barth verwys – in Bybels-teologiese sin – in een en dieselfde paragraaf in sy *Kerklike Dogmatiek*– afwysend na apartheid (in Suid-Afrika) en nasionaal-sosialisme (in Duitsland).
- * Die gebruik van die begrip "volkskerk" was vir lank in Suid-Afrika in dieselfde konteks as apartheid gebruik.
- * Bybeltekste wat gebruik is om die bestaan en handhawing van aparte volkere (oftewel "apartheid") te regverdig, is die volgende:
 - ** Op grond van Genesis 1:28 is afgelei dat biologiese voortplanting lei tot 'n verskeidenheid volke.
 - ** Op grond van Genesis 11:1 tot 9 is die ontstaan van verskillende tale en volke gesien as straf omdat mense ongehoorsaam was aan hulle skeppingsopdrag.
 - ** Deuteronomium 32:8 tot 9 is geïnterpreteer as dat God van altyd af beskik het dat daar 'n groot getal volke sal wees.
 - ** Handeling 2:5 tot 11 is gesien as bevestiging dat daar sedert die bou van die toring van Babel baie tale bestaan het, en dat God vir elke volk 'n eie identiteit en geordende grense beskik het.
 - ** Handeling 17:26 is gesien as bevestiging dat aparte volke reeds by die skepping deur God voorbeskik is (soos betuig in Genesis 1:28) en dat apartheid en nasionale tuislande in ooreenstemming daarmee is.
 - ** Selfs die verhaal oor Abraham en Lot se keuses in Genesis 13 om in aparte grondgebiede te woon, word gesien as bevestiging van apartheid en 'n beleid van afsonderlike ontwikkeling.

3. Is die begrip "volkskerk" steeds bruikbaar?

Om die kerk as "volkskerk" te beskryf is uit pas met wat die Bybel, die belydenisskrifte en die teologie oor die kerk sê. Die belangrikste redes waarom die term "volkskerk" onaanvaarbaar is, is dat dit:

- * eerstens 'n Bybels-teologiese vreemde begrip is
- * tweedens nie deur herhaaldelike pogings in die kerkgeskiedenis met 'n Bybels-teologiese inhoud voorsien kon word nie
- * derdens nie langer bruikbaar is om as model van kerkwees te dien waartoe nuwelinge tot die kerk toegevoeg word nie
- * vierdens dat dit 'n term is wat die Hervormde Kerk beskaam. Laasgenoemde rede kan gesien word in die manier hoe eie lidmate en mense buite die Hervormde Kerk aan die term "volkskerk" 'n sosiale en politieke betekenis gee wat nie pas by die kerk van Jesus Christus nie.

Bybelwetenskaplike insigte ondersteun nie die Skrifuitleg wat óf apartheid óf volkskerk gelegitimeer het nie. Die Griekse woord "ethnos" beteken nie net "volk" of "nasie" nie. Dit het ook ander betekenismoontlikhede.

Die "volk Israel" in die Ou Testament is nie dieselfde as wat in die Nuwe Testament "kerk" genoem word nie. "In Christus" of "in die Gees" is daar nie Jood of Griek (man of vrou) nie. In die Bybel is volksverband (of geslag) nie van belang vir die toetrede tot die Christelike geloofsgemeenskap nie.

Die NHKA is nie 'n volkskerk vir Afrikaners alleen nie, maar is deel van die een, heilige, algemene en apostoliese kerk.

Die *biologiese Israel* na die vlees is "in Christus" vervang met 'n hergeboorte/herskepping van die kerk as die *geestelike Israel*. Die eenheid van die kerk, te midde van en ten spyte van 'n verskeidenheid tale en groepe mense, is 'n evangeliese opdrag.

Die een, heilige, algemene en apostoliese kerk bestaan oral waar God mense byeenroep, die evangelie van Jesus Christus aan hulle verkondig word, hulle die evangelie glo, daarvolgens lewe en ander oproep om dié evangelie as God se Woord te aanvaar en te leef. Die "partikuliere" (plaaslike) en die "katolieke (universele) kerk het een en dieselfde teologiese kenmerke te midde van die veelheid van sosiale verskille tussen mense, groepe en kulture.

Lidmate word tot die kerk toegevoeg deurdat hulle gedoop word. Dopelinge kan kinders van gelowige ouers wees, ook al is ouers nie noodwendig die biologiese ouers van die kinders is nie. Die volkskerkmodel is gebore in 'n konteks waar die "volk" bestaan het uit die samestelling van families waar biologiese ouers hulle eie kinders laat doop het.

Toe die begrip "volkskerk" inslag gevind het, het die grense van die volk en die nasie en die kerk saamgeval. Kerk kon maklik "staatskerk" wees. Sedert die Franse en Noord-Amerikaanse revolusies is die direkte band tussen staat en kerk verbreek. Sowel in Nederland onder die koningshuis van Oranje as in die ou Zuid-Afrikaanse Republiek het "staatskerk" in onbruik geraak.

Indien steeds in terme van "ras" gedink sou word, kan dit vandag selfs as arrogant gereken word dat 'n kerk wat omtrent 2% van die wit mense in Suid-Afrika verteenwoordig, sigself 'n volkskerk – bedoelende "kerk vir die Afrikaner" – bestempel.

Selfs indien die Afrikaner-gemeenskap 'n "nasie" genoem sou kan word, bestaan hierdie "nasie" nie net uit onder andere lidmate van verskillende denominasies nie, maar ook uit onder andere verskillende gelowe. Om die begrip "nasionale kerk" in die Suid-Afrikaanse konteks te wil gebruik, is dus – om die minste daaroor te sê – problematies.

Teenoor die gebruik van beide die begrippe "nasionale kerk" en "volkskerk" het die idee van 'n "vrye kerk" in gereformeerde kringe in Nederland ontstaan. So 'n "vrye kerk" het bestaan uit gedoopte lidmate met 'n bepaalde teologie wat hulle van die res van die volk onderskei het. Hulle het "Christelike staatskole", "Christelike politieke partye", "Christelike universiteite" en selfs die beoefening van "Christelike wetenskap" tot stand gebring. In hedendaagse Nederland het hierdie instellings radikaal verander. Dieselfde geld vir Suid-Afrika. Die program van Christelik-nasionale onderwys en die bestaan van die Universiteit van Potchefstroom vir Christelike Hoër Onderwys is voorbeelde daarvan.

Teen die agtergrond van die "vrye kerk-idee" in die 19de eeu, wou die Hervormde Kerk in Nederland en in Suid-Afrika egter in die vorige eeu steeds "volkskerk" wees, maar sonder om 'n "massakerk" (die veronderstelling dat alle landsburgers gedooptes is) te probeer word.

Volgens die voorstanders van die "volkskerk-idee" was 'n kerk wat die volgende twee funksies vervul, 'n volkskerk:

- * Die beoefening van apostolaat/sending wat lei tot die stigting van kerke binne volke waar mense hulle eie kultuur en taal in die kerk handhaaf en bevorder.
- * Die ideaal om die kultuurlewe deur die verkondiging van die evangelie al hoe meer "Christelik" te laat word.

Binne die eietydse konteks van globalisasie en die "wêrelddorp", is

die idee van die "ver-Christeliking" van die sosiale lewe 'n agterhaalde ideaal. In die 21ste eeu geskied kerkwees, apostolaat en diakonaat nie meer net so in terme van hierdie ideaal nie.

Staatskerk, nasionale kerk, vrye kerk en volkskerk is almal vandag uitgediende begrippe. Die doel van die verkondiging van die evangelie is nie om taal of kultuur te bevorder nie, maar om 'n lewe voor God aan te moedig. Belydenis en die uitlewing van geloof word natuurlikerwys deur middel van taal en kultuur gedoen. Taal en kultuur is nie die basis of die doel nie, maar die medium om 'n gans ander doel te bereik, te wete die regte verhouding met God.

Die kerk is 'n geestelike entiteit. Die begrip "volkskerk" is nie geskik om die geestelike karakter van kerkwees te beskryf nie. Om in vandag se konteks 'n "nuwe" betekenis aan die begrip "volkskerk" te probeer gee, soos dié begrip telkens in die geskiedenis as gevolg van billike of onbillike kritiek "gerehabiliteer" is, is Bybels-teologies gesien, sinloos – en uit die perspektief van die kerk se belydenis oor wat die kenmerke van die kerk behoort te wees, onnodig. Mense word lidmate van die kerk nie op grond van hulle natuurlike geboorte, biologiese verwantskap of kulturele konvensies nie, maar op grond van hulle gemeenskap met die Heilige Gees as gevolg van Jesus Christus se versoeningswerk en hulle verhouding met God. Bybels-teologies gesien, betuig die belydenis dat die kerk een, heilig, algemeen en apostolies is, op 'n duidelike wyse wat die kerk veronderstel is om te wees.

Die laaste paragraaf van die Kerkorde se Ordereël 4 behoort dus verander te word na: "Die Kerk is geroep tot die verkondiging van die evangelie van Jesus Christus aan alle mense".

Prof AG van Aarde stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

BESKRYWINGSPUNT 33: LEDE VAN DIE KOMITEE VIR DIE STUDIE OOR DIE VOLKSKERK

VOLKSKERK SKRIFTUURLIK VERANTWOORD: ORDEREËL 4 WORD ONVERANDERD GELAAT

Motivering

Inleiding

Die lang geskiedenis van ons Kerk se karakterisering as volkskerk wat teruggaan op onder andere prof dr FJ van Zyl, ds Joh Dreyer, prof dr A van Ruler, dr PJ Hoedemaker en Johannes Calvyn, weerspieël 'n opregte verlange om die evangelie op die beste wyse in die wêreld te verkondig.

Ordereël 4 van ons Kerkorde handel nie oor die apostolaat van die Kerk nie. Dit word in Ordereël 5 aan die beurt gestel. Ordereël 4 kan dus nie maar net lui: "Die Kerk is geroep tot die verkondiging van die evangelie van Jesus Christus aan alle mense" nie. Dit is soos die voorstel lui om die woord "volkskerk" uit die Kerkorde te verwyder. Orde 4 handel egter oor die karakterisering van die Kerk waarby ingesluit is dat hierdie "gemeenskap van gelowiges" op 'n bepaalde wyse, kort saamgevat, volkskerklik, die evangelie verkondig.

Om die volkskerklikheidskarakter van bedieningsmetode in beginsel te omskryf, voeg Ordereël 4 daaraan toe: "Die Kerk is 'n volkskerk met sy eie kerklike kultuur, geskiedenis, taal en tradisie wat geroepe is tot die verkondiging van die evangelie van Jesus Christus aan die Afrikanervolk en tegelyk (op dieselfde wyse) aan alle mense." Tussen hakies voeg ons by dat die wyse waarop die Kerk aan die Afrikanervolk die evangelie verkondig, wil die Kerk ook aan alle mense (in hulle milieu, kultuur, taal, tradisie – vergelyk onder andere Ordinansie 4.2.1) die evangelie verkondig. Die dubbelsegging in Ordereël 4 dat die Kerk geroepe is (versterkte verlede deelwoord, erken in die Afrikaanse taal) om die evangelie aan die Afrikanervolk en tegelyk aan alle mense te verkondig, is nie onlogies nie, maar nodig wanneer iets van die twee komponente beklemtoon word, hier naamlik die volkskerklike wyse. So het die engel aan die vrouens by die graf ook 'n dubbelsegging gebruik: "gaan sê vir sy dissipels en in die besonder vir Petrus ..." (Markus 16:7).

Dit is natuurlik moontlik om dieselfde begrip sonder die woord "volkskerk" in Ordereël 4 te beskryf: Die Kerk is 'n vergadering van gelowiges (Nederlandse Geloofsbelydenis 27) wat die Woord van God beleef en uitdra in die taal en kulturele leefwêreld van die Afrikanervolk en aan alle mense in hulle eie milieu binne die Kerk se bereik.

Die kern van hierdie werkmethode, synde die beste vir die evangelie, is reeds by die samevoeging van die Kerk en die sending in die beginjare op skrif gestel. Dr HCM Fourie skryf in 1928: "Mlaba (die eerste leraar van die HKSA of MRCC) denk nie dat dit eenig beswaar zal geven (om 'n blanke predikant vir toesig te benoem), omdat by hen ook een besluit genomen is, dat geen blanke person lid van hun kerk kan zyn, evenals

geen lid van hun kerk een lid van de Ned Herv Kerk van Afrika kan worden. Zy stemmen geheel in met art II van onze Kerkwet ..." (HG van der Westhuizen, Proefskrif 1969, bl 26).

Die feit dat daar nou hewig beswaar gemaak word teen die volkskerklike benadering van kerkwees, kan miskien hoofsaaklik aan twee motiewe toegeskryf word.

Die eerste motief is die revolusie wat in Suid-Afrika voltrek word. Daarmee word al wat na onderskeiding tussen rasse ruik, gewoon rassisme genoem. Dit is nie nou die geleentheid om die verskil tussen werklike rassisme en vermeende rassisme te verduidelik nie. Werklike rassisme is deur die Kerk afgewys – "rassisme waar die een ras hom afgodies verhef bo ander rasse". Vermeende rassisme, waar die realiteit van die bestaan van rasse en die erkenning van rasmatige eieaard biologies, sosiologies, histories en kultureel ontken word, hou nie rekening met die werklikheid nie. Deel van die revolusie is juis om die werklikheid te omskep in 'n utopia. Daarmee saam moet ook volk, die Afrikanervolk en die Kerk, volkskerk, in die doofpot van vergetelheid gewerp word. Dit word "agterhaalde ideal" en "uitgediende begrippe"!

Die tweede motief om beswaar te maak teen die begrip volkskerk is in 'n postmoderne Skrifbenadering gefundeer. Omtrent alles wat in die Skriftuurlike en teologiese oordenking van volkskerk gefunksioneer het, word omvergewerp as synde verouderde, gedateerde, uitgediende en onverantwoorde Skrifhantering.

Aan die hand van 'n paar voorbeelde moet hierdie beskuldigings getoets word. Want die teologiese tradisie van ons Kerk, die historiese tradisie en die kerkregtelike tradisie is op die spel om in die voorvermelde revolusionêre doofpot gedompel te word.

Taal

Wanneer in die Kerk in 'n taal gepraat word en gepreek word wat nie verstaan word nie, is dit tog sinneloos. Wat help dit om in Grieks of Hebreeus of Latyn te preek as niemand of min dit verstaan? Daarom het Bybelvertalings sy verskyning gemaak. Dit is Rooms om die inhoud van die Bybel nie toeganklik vir die gemeente te maak nie. Dit is Reformatories om die Bybel in die volkstaal aan te bied.

Hierdie praktiese werklikheid van die volkstaalbelangrikheid sluit aan by die gebeure op Pinksterdag (Handelinge 2:5 tot 11): "En omdat elkeen gehoor het hoe daar in sy eie taal gepraat word ..." en "Hoe hoor elkeen van ons dan sy eie moedertaal?".

Elkeen het vanweë die geboortereg van die Nuwe-Testamentiese kerk die voorreg om die evangelie, waar enigsins moontlik, in moedertaal te verneem.

As die volkskerk dít benadruk en beoefen, kan tog nie ten opsigte daarvan gesê word volkskerk is "van huis uit 'n onevangeliese begrip" nie, of "Bybels-teologies onaanvaarbaar" nie (A van Aarde, konsep vir Die Hervormer, April 2007).

'n Argument dat die Kerk steeds in Afrikaans sy kerkdienste sal kan hou en sy vergaderings in Afrikaans sal kan voer, is, gesien die korte geskiedenis veral sedert die revolusie in die land, naïef. In die meerderheid sekulêre en kerklike byeenkomste word daar klokslag oorgeslaan na Engels as maar net 1% nie Afrikaans verstaan nie! Ons Kerk sal nie Afrikaans vir sy Afrikaanse moedertaliges kan handhaaf as daar nie minstens by voorbaat die kerklike taalvorm in erkentlikheid geneem word soos in die begrip volkskerk nie. Daar was in die jongste verlede al voorvalle soos één tweede taal Engelssprekende wat met 'n Afrikaanssprekende lidmaat van 'n ander kerk getrou het en heel gou in die kerkdienste aangedring het op Engels met voetestamp en onordelikhede. Uiteindelik moes 'n hofbeslissing die saak beredder.

Geleenthede vir sulke onordelikhede (1 Korintiërs 14:40) moet nie wilens en wetens geskep word nie.

Kultuur

Die pinkstergebeure van die taaleie aanhoor van die evangelie, hef nie die verspreiding van volke by Babel op nie (Genesis 11:7 tot 9). Pinkster is wel die komplement van Babel deurdat al die volke in hulle eie tale onder die seën van die evangelie ingetrek word.

Dat die kerk 'n differensiasie in bediening in aansluiting by kultuurverskille kan aanbring, word vroeg in die geskiedenis van die kerk sigbaar. Volgens Handeling 6 het Griekssprekendes in die vroeë kerk teen die Hebreeussprekendes gekla dat hulle weduwees in die versorging afgeskeep word. Die apostels het toe nie hieroor uitgevaar as onchristelike onenigheid nie, of met argument dat daar in Christus nie meer Jode of Grieke is nie en dat hulle nou moet ophou met diskriminasie nie! Nee, die apostels skep 'n differensiasie in die bediening in ooreenstemming met die gegewe realiteit. Sewe begeesterde manne, almal met Griekse name, word hiervoor gesoek. En hierdie aanpassing by 'n kultuurverskil het byval gevind by die gelowiges.

Iets van hierdie kultuurdifferensiasie word in die huisgemeentes van die Nuwe-Testamentiese kerk bemerk. Die twee "Romeine" Priscilla en Akwila het in Efese 'n huisgemeente (1 Korintiërs 16:19) en so weer in Rome (Romeine 16:5). Die klassiekgenaamde (nie-Joods) Nimfa het 'n huisgemeente gedifferensieer van die res van die gelowiges in Laodisea (Kolossense 4:15). Filemon, 'n Grieksgenaamde ryk man met slawe, het ook 'n huiskerk (Filemon 2). Dit is nie voorbeelde dat kultuursoortiges in gedifferensieerde huisgemeentes móét byeenkom nie.

Tog is dit aanduidings dat die kerk wel met kultuurverskille rekening gehou het waar dit moet. So het Paulus en Petrus mekaar die regterhand van gemeenskap, van behoue eenheid, gegee om gedifferensieerd te werk onder nie-Jode en Jode respektiewelik (Galasiërs 2:7 tot 9). Iets van differensiasie kan ook in Hebreërs 10:25 bemerk word.

In die geval van kerke in Suid-Afrika weet almal dat Hervormers byvoorbeeld in 'n kerkdiens stemming verkeer en as hulle sing, psalms en goedgekeurde gesange sing, terwyl swart mense, van watter etniese groep ook al, graag ritmies, dansend en entoesiasies enige geestelike lied aanhef, selfs met handgeklap.

Wanneer die kerk sy eie karakter wil handhaaf deurdat die lidmate as deelgenote van 'n bepaalde kultuur, geskiedenis en tradisie dit verlang, kan volkskerk tog nie uit pas genoem word en "van huis uit 'n onevangeliese begrip" nie (Van Aarde, AW, April 2007)!

As daar lidmate is wat in die burgerlike lewe aan die Afrikanervolk behoort en hulle Afrikanerkultuur nie net as 'n ontvangstuiste van die evangelie wil behou nie, maar ook as mikpunt stel om voortdurend gekersten te word, hoe kan dan gesê word dat binne die eietydse konteks van globalisasie en die "wêrelddorp" die idee van kerstening van die sosiale lewe 'n agterhaalde ideaal is? Is dit 'n soort oorgawe van die kerk se roeping aan mislukking?

Afkoms

Daar word deur teenstanders van die volkskerk 'n beroep op Calvyn gedoen. "Calvyn het uitdruklik die belydenis van geloof as enigste kriterium van toetrede tot die kerk en die ontvangs van die doop gemaak ... (Van Aarde, AW, April 2007).

Twee tekortkominge kom in die hantering van hierdie stelling voor. Eerstens word die hele waarheid van die genadeverbond links laat lê. Tweedens word dit as motivering gebruik om nie rekening te hou met kultuurdifferensiasie nie. Om nie organisatoriese lidmaatskap van 'n bepaalde kerk (byvoorbeeld die Hervormde Kerk) te kry nie, maar van 'n ander kerk (byvoorbeeld die MRCC), beteken nie om nie lid van die kerk van Christus te wees nie!

Oor die eerste tekortkoming, die weglating van die genadeverbond, moet meer gesê word.

God se verbond met Abraham (vergelyk Genesis 17:7 en 27) het ook Abraham se kinders, sy hele huishouding en nageslag betrek. By Petrus se eerste preek haal hy in Handeling 2:39 hierdie belofte met die oog op die kerk aan: "Wat God belowe het, is vir julle en vir julle kinders ...".

Verbondskerk wat dus kennis dra van gesinne binne die verbond, van gesinne waaruit 'n volk basies opgebou word, is in soverre reeds volkskerk. Volkskerk as verbondskerk ken die suigelingsdoop en kan nie anders as om kinders in die verbond te doop nie. In die doopsformulier word inderdaad aan die ouers gevra: "Bely u nogtans dat hulle deur Jesus Christus verlos is en daarom as lidmate van sy gemeente gedoop behoort te wees?" Die verbondskinders is reeds per geboorte lidmate van die gemeente. Presies dit sê die Kerkorde 4.1.2(i): "Lidmate van 'n gemeente is diegene wat kinders van lidmate van die gemeente is." Die metodistiese bekeringsdoop asook die Kuyperiaanse uitverkiesingsdoop van die veronderstelde bekering, is vreemd aan die volkskerk.

Dat daar 'n dubbeldeur is waardeur ook nie gebore verbondsmense in dié verband kan inkom, word bevestig deur Handeling 2:39 wat verder sê: "(God se belofte, dit wil sê die verbond) ... is vir almal wat daar ver is, vir almal wat die Here ons God na Hom toe sal roep."

Hierdie sendingveldmense doen belydenis van hulle geloof, word gedoop en verkry aldus ook deel aan die genadeverbond.

Dit is nie billik nie maar eensydig en teologies onverantwoordbaar om hierdie tweede manier van opname – bekering, belydenis en doop – tot die een en al van kerklidmaatskap te stel.

Omdat die (verbonds)kerk uit lidmate en verbondskinders en bekeerdes van allerlei slag en stoot bestaan, is die differensiasie van die kerk in sy wees en werking ter wille van die beste vir die evangelie 'n groot potensiaal. Die menslike verlange na eenheid en die sigbare organisasie sluit eerder aan by die toringbou van Babel as by die kerk van Pinkster.

Eenheid

Veral in ekumeniese kringe word die eenheid van die kerk hoofsaaklik in Johannes 17:21 gefundeer. Ons belydenis, eerder gegrond op Efesiërs 4:1 tot 6, spreek van die één kerk, die unieke kerk. Die eenheid van die kerk word geakkommodeer in die één of unieke kerk. Die eenheid van die kerk word nie bely nie, maar is veronderstel in die een kerk. Dit is dus ook 'n unieke eenheid wat nie met organisasie en strukture bewerk word nie. Daarom is die één kerk van ons belydenis nie 'n organisatoriese eenheid, soos byvoorbeeld wat die Roomse Kerk vereis nie. Hulle verwerp die Reformatoriese kerk steeds omdat dit buite die Roomse eenheid is.

In Johannes 17:21 is geen sprake van organisatoriese eenheid wat dus vereis dat alle gelowiges sonder enige kulturele differensiasie aan één gemeente of kerk moet behoort nie. Die eenheid tussen Vader en Seun is voorbeeld en inhoud van die een wees van gelowiges. Die ge-

lowiges moet een wees in die Vader en die Seun. Hieruit kom die één kerk, die unieke kerk. So kan die wêreld glo (nie sien nie) dat ons verlossing in Christus geleë is.

Die feit dat Christus die middelmuur van skeiding (Efesiërs 2:14-OAV) tussen Jood en nie-Jood afgebreek het, en dat daar in Christus ook nie meer man of vrou is nie (vergelyk Galasiërs 3:28), verwys na die seremonies van Joodse wette wat as 'n skeidsmuur gedien het (Calvyn, Kommentaar op Romeine, 2008, bl 82). Die Griek bly nog Griek, die Jood bly nog Jood, die Romein, die Lemba, die Afrikaner, bly nog wat hulle is. Die vrou en die man bly nog vrou en man. Dieselfde Paulus sê nog steeds vroue wees aan julle eie manne onderdanig (Efesiërs 5:22, Kolossense 3:18, 1 Petrus 3:11,5).

Omdat die Suid-Afrikaanse samelewing revolusionêr tot gedwonge integrasie ingebind word, is nog geen noodsaak dat die Kerk die beste metode om die evangelie tuis te bring maar sommer summier moet opdoek nie.

Volkskerkbegrip

Allerlei argumente word nou aangevoer om volkskerk op te hef – soos dat hemelse en aardse dinge vermeng word, die bloed van Christus en die bloed van mense vermeng word, dat wedergeboorte en geboorte verwar word, dat burgerlike godsdiens onder Christelik klee verdoesel word, dat die kerk 'n entiteit van wedergeborenes is terwyl volk net na natuurlike geborenes verwys, dat verharde harte tot bekering moet kom en apartheid moet verwerp, volkskerk moet verwerp word, en as uit pas met globalisme moet ook die Afrikanervolk geïgnoreer word.

Dat die woord "volkskerk" nie in die Bybel voorkom nie, diskwalifiseer nie die begrip of die woord nie. Daar is baie woorde wat nie in die Bybel voorkom nie wat tog aanvaar word omdat dit Bybelse begrippe beskryf, soos byvoorbeeld Drie-eenheid, twee nature van Jesus Christus, kinderdoop, vrouwenagmaal en so meer.

Die risiko bestaan altyd met alle woorde dat dit 'n verkeerde lading ontvang wat in konflik met die teologie kan kom. So 'n verskynsel word nie met 'n vervangingswoord reggestel nie, maar met suiwer teologie.

Veral wanneer eensydig die bepalende van volkskerk op die volkskomponent van die woord gelê word, kan die kerk 'n volkse inhoud en wese ontvang. Ewesom as die klem op die kerkskomponent van volkskerk gelê word, kan die volk as 'n *corpus christianum* gesien word, as die gestageneerde staat van Christelikheid.

Soos Jesus Christus twee nature het, die Goddelike en sy aangenome menslike natuur, en soos hulle nooit vermeng mag word nie of geskei

mag word nie, en elke natuur sy onderskeie eienskappe moet behou (Nederlandse Geloofsbelydenis 19), so is sy liggaam, die kerk, ook 'n geestelike Godsgawe wat die mensheid van sy omgewing in die kerk-wees en werking opneem.

Volkskerk is 'n belydenis dat God oor dié en alle volke regeer. In hierdie teokrasie is die gerigtheid van die kerk op die volk om intensief die evangelie in alle volksgeledinge in te dra. In die volk moet die kerk sy tuiste vind sonder om sy wese en werk met sy wees en werking te vervang. So is die kerk in 'n bepaalde tyd, tradisie, kultuur en milieu dissipel van die Here. Want die kerk is nie net apostel sonder om dissipel te wees nie. Die kerk se apostolaat is nie sy wese nie maar sy wesensfunksie. Volkskerk sê dus ook iets van sy ekstensiewe taak – om die evangelie na alle mense uit te dra by hulle wêreldse adres van taal, kultuur en milieu. Die volkskerklike metode is soos Paulus sê: "Vir die Jode het ek soos 'n Jood geword om die Jode te wen ... Vir die swakkes het ek swak geword om die swakkes te wen. Vir almal het ek alles geword om in elk geval sommige te red. Dit alles doen ek ter wille van die evangelie ...: (1 Korintiërs 9:20, 22 en 23).

Die nuwe apostolaatsgees wat elke gemeente vereng tot alleen maar 'n missionale gemeenskap, reken nie daarmee dat 'n gemeente en kerk as geloofsgemeenskap ook rus vind as dissipel by die teenwoordigheid van Jesus Christus rondom Woord en sakramente nie. Om die Here te dien in gebed en lied is tog ook iets op sigself. Ons kan nie op die mas van die skip uitgewerp word in die passaatwinde van die apostolaats-teologie sonder om as skeepsbemanning in die kajuit van die kerk te wees nie.

Afgesien van die heersende revolusionêre gees in die land en die post-moderne Skrifbenadering, is die volkskerkbegrip soos in die tradisie van die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika ten volle Skriftuurlik en teologies verantwoordbaar.

Volkskerk is apostolêr steeds funksioneel

Die volkskerk as apostolêre kerk, is kerk van die Woord wat altyd rekening hou met die werklikheid van diegene aan wie hy die Woord wil verkondig. Dit dwing die kerk om rekening te hou met die gegewe werklikheid van die bestaan van volke, tale, vaderlande, eie kultuur-identiteite ensovoorts. Die volkskerk adem nie die ongeduldige imperialisme van daardie siening wat almal in een kerklike organisasie wil indwing nie. Daarom is dit nie vreemd dat in ons eie land byvoorbeeld Duitse, Engelse, Portugese, Afrikatalige en ander kerke en gemeentes aangetref word wat veral taal en kultuur benut om die evangelie te verkondig. Dit is daarom nie vreemd dat daar nog volkskerke oral oor die wêreld is nie, byvoorbeeld die Hervormde Kerk Nederland, die Evangelische Kirche Deutschland, die Noorweegse Kerk, die Switserse Kerk en in ons

eie land, naas ons eie Kerk, die Volkskerk van Afrika. Laasgenoemde is op 14 Augustus 1921 in Kaapstad gestig. Die kerk wou onder die beheer van wit sendelinge kom en is bedoel vir bruinmense. President Mandela het die 60ste Sinodesitting op 23 September 1999 in Stellenbosch besoek. In 2006 het hierdie volkskerk 220 gemeentes gehad. Daarom is dit nie vreemd dat ons onlangs in *Die Hervormer* en *Konteks* van twee suksesverhale kon lees in die Ottosdalomgewing en in So-shonguwe waar ringe en gemeentes die plaaslike gemeentes van die MRCC kon help met geboue oprigting, geestelike- en onderwysondersteuning. Trouens vir baie jare het die NHKA die ou HKSA (pre MRCC) ondersteun op vele terreine, soos tans nog gedoen word.

Is ons Kerk se manier van missionaat, waar dit gerig word op spesifieke taalgroepe of kulture agtergehaal of nie-funksioneel? Wie so redeneer kyk moedswillig weg van die feit dat daar baie verskillende kerke is wat verskillende tale praat en verskillende spiritualiteite adem. Selfs die leiers van die groot Baptistiese megakerke soos Dan Sutherland van die Flamingo Road Church en Rick Warren van die Saddleback Church, is uitgesproke in hulle menings dat aanpasbares (you can't be everything for everybody) noodsaaklik is vir gemeentegroei. Vanuit hierdie megagemeentes word sendinggemeentes gestig onder ander taal- en kultuurgroepe (Spaanssprekendes).

Is die NHKA as volkskerk dan eksklusief 'n kerk vir blanke Afrikaners? In die onlangse kerkdebat is moedswillig veel gemaak dat die term volkskerk 'n soort van etniese eksklusiwiteit voorstaan wat ander volks-groepe en rasse van lidmaatskap by die NHKA wil uitsluit. Dit is natuurlik 'n verkeerde persepsie. Die Kerk het reeds in 1991 Artikel 3 laat vaar. Die betrokke ordereël (Ordereël 4) waarin die begrip volkskerk as kerk vir die Afrikaner beskryf word, noem ook dat die Kerk die evangelie TEGELYK aan alle mense wil verkondig. Navorsing gedoen deur dr WA Dreyer toon, wat ras betref, dat verskeie gemeentes van die NHKA nie-blanke lidmate in hulle omgewing akkommodeer, soms as volwassenes, soms as aangenome kinders. Wat volk betref is die NHKA gebore uit Nederlandse oorsprong en is daar steeds baie Nederlanders en mense van Nederlandse afstamming, ook Engelse, Portugeuse, Italianers en ander, lidmate van die NHKA gewees sedert sy ontstaan. Volkskerk gaan oor die wyse, die manier waarop ons kerk wil wees, dit gaan oor taal en kultuur. Persone in ons midde wat soos ons kerk wil wees, word lank nie meer uitgesluit nie. Prof SJ Botha het in *Die Hervormer* van 1 Junie 2007 in die artikel **Volkskerk is nie 'n rasmatige begrip nie**, getoon dat die Algemene Kerkvergadering in vroeëre uitsprake gestel het dat enige lidmaat of ampsdraer wat die volkskerkbegrip rasmatig interpreteer, van doelbewuste kwaadwilligheid beskuldig kan word.

Alternatiewe maniere van missionaat?

Die Raad vir Apostolaat het die afgelope paar jaar geweldig baie studie

en navorsing gedoen waarin gemeentes van die Kerk gelei word tot missionale gemeentes. Hoewel baie van die navorsing bruikbaar aangewend kan word ten opsigte van post moderne buitekerklikheid is daar myns insiens nog nie 'n beter praktyk vir die komplekse sendingterrein van veeltaligheid en multikulturele as die volkskerklike wyse bedink nie.

A multi-racial church

Die enigste werklike alternatief vir 'n ander wyse van kerkwees en sending, indien die volkskerklike nie meer funksioneel geag word en teologies agtergehaal is, is om te streef na 'n veelrassige manier van kerkwees. As 'n paar van sy oorwegings waarom die volkskerklike denke na sy mening onbruikbaar geword het in die kerklike praktyk skryf WA Dreyer (HTS 62 (4) 2006, bl 1365, 'n Herbesinning...):

- * Alle gemeenskappe in Suid-Afrika, maar veral in die stedelike komplekse, is veelrassig en multikultureel.
- * Al meer gemeentes van die NHKA akkommodeer nie-blanke lidmate uit hulle omgewing.
- * Afrikaanse kinders het binne 'n relatief kort tydsverloop 'n radikaal ander lewens- en wêreldbeskouing as hulle ouers ontwikkel, veral as gevolg van die nuwe leerplanne wat in die skole ingevoer word en die invloed van die media.
- * Jongmense het reeds aangepas in 'n multikulturele samelewing en is gemaklik in werkplekke waar swart mense in beheer is.

'n *Multi-racial church* is ook die enigste alternatief vir die volkskerk wat die WARC tevrede sal stel. Dr J Pillay, president van URCSA (Verenigde Gereformeerde Kerke in SA) en lid van die komitee van WARC wat onlangs met die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering gesprek gevoer het oor die moontlike toelating van die Kerk by die WARC, het dit so gestel (Notule Kommissie van die Algemene Kerkvergadering, 5 en 6 Maart 2009, bl 99): ...I appreciate that white has been moved out of the Church Order, I think that is great and that is a journey in itself, but I do see in some of the notes that I've been reading that you are still strongly accentuating the concept of the ethnic church. I think as WARC we basically talk more particularly of a multi-racial church. And I would like to know about your initiatives in being a multi-racial church because theologically that is something that we actually seek to subscribe, mainly too as WARC and I would like to know your position about what you mean or do you see yourself as a multi-racial church. Of veelrassigheid, multikulturaliteit en veeltaligheid (Engels) die kerklike en spirituele karakter van die NHKA ten goede sal wees is te betwyfel.

Volkskerk is EEN gestalte van kerkwees

Die NHKA sien homself en bely dit in die eerste sin van die eerste ordereël as 'n verskyningsvorm van die een algemene Christelike kerk. Daarmee sê die Kerk reg aan die begin van die Kerkorde dat daar net een heilige algemene Christelike kerk is, maar dat hierdie een kerk in verskillende gestaltes tot openbaring kom. Die NHKA is in die vorm van 'n volkskerk so 'n gestalte. So sien die Kerk, as 'n belydende volkskerk, homself nie as 'n grootheid op sy eie los, los van die een heilige algemene Christelike kerk wat hy bely nie. In die bestel wat in ons geskiedenis tot nou toe gegeld het, kon die Kerk nog altyd steeds belydende kerk wees. Persone wat die Kerk beskuldig dat ons as volkskerk nie kerk van Christus is nie, hou moedswillig nie rekening met dit wat op gemeentevlak geglo, bely en gedoen word nie.

Volkskerk lê op die vlak van funksionele kerkwees. Die wese van die kerk is daar waar Christus is. Een heilige algemene kerk is 'n geloofsuitspraak, maar plaaslike gemeentes interpreteer die kerk. Dit is die praktyk van kerkwees. Die gemeentes is die pragmatiese uitvloeï van die geloofsgrootheid. Die volkskerk is vir ons die geloofsgemeenskap wat ekklesiologies funksioneel is, wat vir ons sinvolle gemeentevorming moontlik maak. Ons moet wegkom van die argument dat die volkskerk die Afrikaner moet bestendig en ons moet ophou met die beskuldiging dat die NHKA 'n volkskerk wil wees as 'n soeke na stabiliteit in nasionalistiese en patriotiese sin. Die Kerk mag egter wel sy gerigtheid behou: Volkserig, maatskappygerig, sosiaal groepgerig. Die NHKA is nie 'n *ethnic church* nie, dis 'n gemeenskapskerk, dit is 'n Afrikaanse gemeenskapskerk, wat sy getuïenis rig aan alle mense, maar gebore in en daarom eerstens gerig tot die Afrikaner wie se taal hy praat en in wie se kultuur hy setel.

Dr JMG Storm stel die beskrywingspunt.

Vergelyk **BYLAE J** vir die kommentaar van rings- en ouderlingevergaderings wat volgens Ordereël 10.1(ii) aan die vergadering voorgelê moet word.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

BESKRYWINGSPUNT 34: GEMEENTE PRETORIA

HANDHAWING VAN BEWOORDING VAN ORDEREËL 4

Ordereël 4 word onveranderd gehandhaaf.

Motivering

Die gesprek in die Kerk oor die aangeleentheid is nie genoegsaam gevoer nie. Vanuit verskillende oorde word karikaturiserings gemaak, selektiewe argumente aangevoer en politieke denkbeelde betrek. Die inhoude van die "volksbegrip" behoort eers deeglik bespreek te word. Gesprekvoering met nugterheid en wysheid is 'n voorvereiste. Die Kerk is nog nie gereed om hieroor 'n verantwoordelike besluit te neem nie.

Dr C Pretorius stel die beskrywingspunt wat nie deur die ringsvergadering ondersteun is nie.

AANBEVELING

- 1. Vir bespreking en besluit.**

BESKRYWINGSPUNT 35: GEMEENTE POTGIETERSRUS

HANDHAWING VAN ORDEREËL 4

Die Algemene Kerkvergadering word versoek om nie die voorgestelde wysiging ten opsigte van Ordereël 4 te aanvaar nie.

Motivering

*** Samevatting**

- **** Die volkskerkbegrip word verkeerdelik 'n politieke en rassistiese inhoud gegee.
- **** Die begrip vloei voort uit die verbondskerkgedagte wat sy oorsprong het by God se verbond met Abraham en sy nageslag.
- **** Dit is uiteraard 'n leerkwessie in teenstelling met 'n lewenskwessie.
- **** Die verwydering van die volkskerkbegrip sal gevolge vir ons Kerk inhou waar dit ons leer onderskei van die van ander kerke.
- **** Die begrip hou onder meer verband met ons leer oor die kinderdoop.
- **** Prof dr FJ van Zyl het in 1989 in 'n studiestuk oor die volkskerkbegrip getiteld "Belydende Volkskerk", onder meer die volgende stelling gemaak:

'n Verwerping van die volkskerk moet trouens noodwendig daartoe lei dat die genadeverbond en die doop as teken en seël daarvan in gedrang kom.

- ** Prof AG van Aarde wil die laaste paragraaf van Ordereël 4 vervang met "Die Kerk is geroep tot die verkondiging van die evangelie van Jesus Christus aan alle mense".
- ** Laasgenoemde is egter 'n algemene stelling wat reeds duidelik verwoord is in Ordereëls 1 en 5 en nie tuishoort onder Ordereël 4 nie.
- ** Indien die woord *volkskerk* wel verwyder word, moet die begrip minstens duidelik en volledig omskryf word sodat die inhoud daarvan nie verlore gaan nie.
- ** Prof Van Aarde se voorstel voldoen nie aan die vereiste nie.

* Uitbreiding en agtergrond

- ** Die Kerkorde bevat in Ordereël 4 die volgende bepaling wat kragtens die voorstel vervang moet word:

Die Kerk is 'n volkskerk met sy eie kerklike kultuur, geskiedenis, taal en tradisie wat geroepe is tot die verkondiging van die evangelie van Jesus Christus aan die Afrikanervolk en tegelyk aan alle mense.

- ** Voormelde bepaling is met die aanvaarding van die Kerkorde in 1997 ingevoeg na deeglike oorweging van die volkskerkmodus of volkskerkbegrip. Op daardie stadium was daar reeds omvattende studiestukke beskikbaar ten aansien van sodanige begrip. Sien onder meer Belydende Volkskerk (1989) (onder redaksie van prof dr SJ Botha waarin drie prominente ampsdraers van die Kerk hulle gedagtes uitgespreek het oor die volkskerkbegrip, te wete prof dr SJ Botha, prof dr HG van der Westhuizen en prof dr FJ van Zyl).
- ** Die "persepsie" dat die volkskerkbegrip polities is, is foutief.
- ** Om ons Kerk se identiteit prys te gee en die leer van die Kerk in gedrang te bring op grond van sodanige persepsie, is ondenkbaar.
- ** Dit word immers van ons verwag om aspekte wat die leer van die Kerk raak, te verduidelik en te verdedig (sien Ordinansie 6.2).
- ** Dit was duidelik dat die NHKA kragtens sy geskiedenis Christus-belydende volkskerk was en dit ook uit beginsel wou wees. Daar is 'n teologiese grondslag daarvoor verskaf wat ook relevant was/is ten aansien van die leer van ons Kerk onder meer met betrekking tot volkskerkgedagte teenoor vrye kerk (Kuyper), verbondskerk, dooppraktyk, kinderdoop en volkskerk, volkskerk en apostolaat, kerkeenheid (belydeniskerk) en Independentisme (soos by Kuyper).
- ** Prof dr Van Zyl maak die volgende stellings in Belydende Volkskerk (waarna reeds hierbo verwys is):

Uit ons ondersoek blyk dit duidelik dat die wesenlike verskil in die kerkbeskouing van die volkskerk en die vrye kerk daarin geleë is dat eersgenoemde die kerk primêr van bo af, van God af sien en verstaan, terwyl laasgenoemde die kerk van onder af, van die mens se kant af sien en verstaan. Die grondslag van die kerk is vir die volkskerk die genadeverbond waardeur God uit vrye genade op grond van die kruisoffer van Christus Hom aan die mens verbind en die mens aan Hom. Vir die vrye kerk is die grondslag, hoewel die verbond aanvaar word, tog uiteindelik iets van die mens: sy geloof, sy weergeborendheid. Vir die volkskerk gaan die kerk as instelling van God aan die individuele gelowiges vooraf. Die ontstaan van die kerk is geleë in die wil en die daad van God.

Vir die vrye kerk moet die ontstaan van die kerk by die wil van individuele gelowiges gesoek word as die vereniging van gelykgesindes. Dit is volgens Otto Weber in stryd met die begrip van die kerk as liggaam van Christus. Die liggaam ontstaan immers nie deur die wilsdaad van sy lede nie. Vir die volkskerk is die eenheid van die kerk geleë in sy wese, sy syn. Christus is die syn, die wese van die kerk. In Hom, die Waarheid, is die eenheid van die kerk geleë. Net soos die kerk self nie ontstaan en bestaan deur die wil van mense nie, net so kan die eenheid van die kerk nie menslik gedemonstreer word nie. Dis onnodig en onmoontlik. Met die oog op dit alles lyk die konklusie gewettig dat die volkskerk 'n baie meer normale verskyningswyse van die kerk van die Here in die wêreld as die vrye kerk is (sien bl 98).

- ** Dus kan nie bloot aanvaar word dat die volkskerkbegrip of volkskerkmodus nie in die ordereëls tuis hoort nie.
- ** Die argument dat die tersaaklike gedeelte van Ordereël 4 'n *contradictio in terminis* daarstel, berus op 'n verkeerde premisse. Dit lees in die bepaling in die geroepenheid om die evangelie primêr aan die Afrikanervolk te verkondig. Die bepaling moet egter gelees word soos dit daar staan. Dit is foutief om 'n woord in te lees en dan die bepaling te interpreteer asof dit 'n *contradictio in terminis* bevat.
- ** Die ouderlingevergadering is onbewus van enige ontevredenheid met die volkskerkbegrip of dat die begrip die uitdra van die evangelie belemmer.
- ** Die volkskerkbegrip, soos vervat in Ordereël 4, is nie 'n uitsluitende klousule nie. Artikel III van die destydse Kerkwet was wel 'n uitsluitende klousule deurdat dit lidmaatskap beperk het tot blanke persone. Die NHKA het egter reeds ongeveer 19 jaar gelede afstand gedoen van Artikel III.

- * Prof Van Aarde steun op die feit dat tydens die 68ste Algemene Kerkvergadering 'n meerderheidstem uitgebring was vir die verwydering van die term *volkskerk*. Dit is geensins 'n bindende besluit nie en ook nie 'n blanko mandaat vir die verwydering van die volkskerkbegrip nie. Die "besluit" moet ook in die volgende perspektief gesien word:
- ** Die destydse Kommissie het die sogenaamde Nasionale Colloquium gebruik as basis vir sy onderhandelinge met die WARC en ook steun te vind vir verwydering van die volkskerkbegrip.
 - ** Die Colloquium het kerkordelik geen gesag gehad nie.
 - ** Dit blyk dat ongeveer 130 persone die Colloquium bygewoon het.
 - ** Die destydse Kommissie het beweer dat vooraf 'n memorandum opgestel was wat as agenda vir die Colloquium sou dien (sien Bylae A tot die Inligting- en Besprekingsvergadering gehou op 14 Februarie 2007, bl 9).
 - ** Die probleem is egter dat geensins vooraf kennis gegee is dat die Colloquium as basis vir onderhandelinge met die WARC sou dien nie en was die memorandum ook nie vooraf gepubliseer as synde die agenda vir die Colloquium nie. Die memorandum is eers na afloop van die Colloquium tesame met 'n verklaring versprei en het dit in ieder geval nie 'n aanduiding bevat dat die verwydering van die volkskerkbegrip uit die Kerkorde ter sprake sou kom nie. In die verklaring is onverwags aangedui dat die term *volkskerk* ons in die uitleef van ons roeping kan beperk.
 - ** Wat dus 'n blote gesprek sou wees, is toe sonder kerkordelike gesag as basis gebruik vir verdere onderhandelinge met die WARC en selfs vir besluite wat geneem is.
 - ** Volgens die Moderamen van die Kerk is daar ongeveer 9 000 ampsdraers. 'n "Gesprek" tussen 130 ampsdraers/lidmate kon hoegenaamd nie as 'n betroubare barometer van die gevoel en siening van ons Kerk beskou word nie, veral met inagneming van die wyse waarop die Colloquium destyds gereël en aangebied is.
 - ** Dat minstens sommige lede van die destydse Kommissie met koorsagtige haas die saak wou deurdruk, blyk uit die feit dat na lidmate wat nie met die Kommissie se siening oor die onderhawige sake sou saamstem nie, verwys is as persone wat
 - *** die "rightwing" van die Kerk is
 - *** met behulp van die WARC beheer moet word
 - *** onbekeerde harte het
 - *** faksies is wat ekumeniese bande sonder rede teenstaan.

(Sien Notule van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering van Junie 2006 en die bylae daartoe.)

- ** Voormelde het 'n klimaat geskep wat allermens bevorderlik was vir rustige gesprek en deurdagte besluitneming.
- * Die ouderlingevergadering het dus tot die gevolgtrekking gekom dat die voorgestelde wysiging
 - ** nie voorsiening maak vir die behoud van die volkskerkbegrip nie
 - ** ingrypende gevolge vir die leer van die Kerk kan inhou
 - ** die identiteit van ons Kerk aantast sonder genoegsame gronde
 - ** nie aanvaar behoort te word nie.
- * Derhalwe word die 69ste Algemene Kerkvergadering versoek om nie die voorgestelde wysiging te aanvaar nie.

Die afgevaardigde van gemeente Potgietersrus stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

BESKRYWINGSPUNT 36: RING VAN HEIDELBERG

HANDHAWING VAN ORDEREËL 4

Die ringsvergadering spreek hom onomwonde uit vir die behoud van Ordereël 4 soos tans in die Kerkorde verwoord.

Motivering

- * Die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika is sedert die ZAR volkskerk. Daarom onderskryf ons dié wyse van kerkwees, gesien dat
 - ** ons vir een en 'n halwe eeu ons kerkwees só verstaan het. Hoekom het dit nou in 'n vreemde politieke bedeling vir party mense 'n probleem geword ?
 - ** dit teologies verantwoordbaar is. Indien dit vandag nie teologies aanvaarbaar is nie, beteken dit dood eenvoudig dat die NHKA vir een en 'n halwe eeu 'n valse Kerk was.
 - ** die Kerk dié vorm van kerkwees nog altyd gehuldig het, gesien die opdrag om sy verstaan van kerkwees in publikasies (deur die Kerk uitgegee) te verwoord.
 - ** dié wyse van kerkwees begrond word in die genadeverbond.

- ** dit in lyn is met ons verstaan en interpretasie van die belydenisskrifte.
- * Derhalwe verwerp ons die mening van die huidige Bybelwetenskaplikes (nie meer teoloë) wat met die volkskerkgedagte wil wegdoen, om die volgende redes:
 - ** Hulle wil waarskynlik polities korrek wees in die nuwe Suid-Afrika en wil saam sing in die wêreldkoor van die humanis en liberalis.
 - ** Hulle nuwe insigte is nog nie deur die maatstaf van die tyd beoordeel nie.
 - ** Dit is waarskynlik maar net goeie voetwerk in die ekumeniese wêreld.
- * 'n Multikulturele kerk is die enigste alternatief vir die volkskerk. Dít sal die doodsvonnis van die NHKA beteken, maar ook duisende lidmate se lojaliteit en geloofsbeoefening in flarde skeur.
- * Indien ons dié weg sou gaan, hef ons in 'n sekere sin ons apostolaatsopdrag op. Dan kan ons ook maar die werk van Bybelvertaling staak, gesien dat alles dan deur die medium van Engels sal geskied.
- * Die NHKA mag nie en sal nie verraad pleeg teenoor 'n voorgeslag deur hulle teologiese arbeid onder verdenking te plaas nie.
- * Die NHKA mag nie en sal hom nie waag op die eksperimentele pad van die ekumene nie.

Ds P Buitendag stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

BESKRYWINGSPUNT 37: RING VAN PRETORIA

GESPREKSGELEENTHEDE IN EKUMENIESE EN SINODALE VERBAND

Die rade vir Kerk en Teologie en Ekumene reël gespreksgeleenthede op gereëldde grondslag in ekumeniese en sinodale verband. Tydens dié geleentheid word ekklesiologiese inhoude bespreek. Dit sluit in die taak van die kerk en teologie ten opsigte van volkskerk en verinheemsing, eenheid en verskeidenheid, 'n teologiese perspektief op antropologie, ensameer.

Motivering

Die gesprek wat tans in die Kerk gevoer word en reaksie vanuit gemeentes in die ring, laat blyk dat daar op verskillende terreine 'n impasse bereik is. Die impasse kan toegeskryf word aan 'n gebrek aan deurdagte en grondige gesprekvoering. Die vergadering versoek dat die gesprek voortgesit word en deur die voortgesette gesprek soveel as moontlik aandag te skenk aan perspektiewe, inhoude en begrondings nie net binne die Kerk nie, maar ook in ekumeniese verband.

Dr JMG Storm stel die beskrywingspunt.**AANBEVELING**

1. Vir bespreking en besluit.

4.3 **KERK****BESKRYWINGSPUNT 38: RING VAN BLOEMFONTEIN****WYSIGING VAN FORMULERING VISIE VAN DIE KERK**

Die woord "gebed" word oorweeg in die plek van die woord "droom" in die formulering van die Kerk se visie.

Die sin lees dan soos volg:

Ons gebed is dat alle mense in Jesus Christus sal glo as hoop vir die wêreld.

Motivering

"Droom" skep die verkeerde beeld van 'n saak of uitkoms wat nooit verwesenlik kan word nie.

Ds LJ Strauss stel die beskrywingspunt.**AANBEVELING**

1. Vir bespreking en besluit.

---oOo---

Hoofstuk 5

Verkondiging

69ste Algemene Kerkvergadering

5. VERKONDIGING

5.1 WOORDVERKONDIGING IN DIE EREDIENS

5.1.1 RAAD VIR EREDIENS

5.1.1.1 **Besluite van die 68ste Algemene Kerkvergadering wat as opdragte aan die Raad vir Erediens gegee is**

- * Bepaling van Lydensweke
- * Inligtingstuk oor kerklike jaar
- * Aanvaarding van die hersiene diensboek
- * Riglyne vir gebruik van tegnologiese hulpmiddels in en om die erediens
- * Uitgangspunte oor kerkmusiek. In die verband is die volgende van belang met die oog op die 69ste Algemene Kerkvergadering:
 - ** Enige lied wat van 'n lid van die Kerkliedkomitee of van enige ander persoon ontvang word, word deur die Kerkliedkomitee geëvalueer volgens die aanvaarde kriteria as riglyn. Sodanige evaluasie neem die musikologiese, teologiese, letterkundige en taalkundige aspekte in ag.
 - ** As sodanige lied deur die Kerkliedkomitee goedgekeur word, word dit op die Webblad van die Kerk geplaas vir kennisname, kommentaar en proefgebruik in en deur die Kerk.
 - ** Op die eersvolgende Algemene Kerkvergadering het die vergadering die geleentheid om die liedere te beoordeel. Goedgekeurde liedere word as deel van die Kerkboek beskou vir algemene gebruik in die Kerk.
 - ** Die Raad vir Kerkmusiek ondersoek die moontlikheid om met FLAM saam te werk ten einde kontemporêre kerkliedere vir gebruik tydens eredienste en jeugbyeenkomste beskikbaar te stel.
 - ** Die Raad vir Kerkmusiek evalueer liedere wat reeds deur FLAM goedgekeur is, en plaas dit op die Webblad van die Kerk vir kennisname, kommentaar en proefgebruik in en deur die Kerk.
- * Wisselformuliere
 - ** Die wisselformuliere wat aanvaar is, word opgeneem in die Diensboek van die Kerk.

- ** By die voorgestelde konsepwisselformulier vir die aflegging van Belydenis van Geloof wat aanvaar is vir opname in die Diensboek van die Kerk, word vrae ingewerk ter aanvulling van die formulier om reg te laat geskied aan die saak van opsig en tug en meelewing in en uitbouing van die Kerk.

5.1.1.2 **Aanvullende opdragte aan die raad**

Die raad is versoek om

- * te besin oor die tekort aan orreliste wat al hoe groter raak
- * 'n volledige CD saam te stel met al die liedere in die Liedboek wat as begeleiding in eredienste gebruik kan word
- * die liedere wat deur die Liedboekkomitee geskryf is op die webblad te plaas en na gemeentes deur te gee vir proefgebruik
- * nog 'n alternatiewe huweliksformulier te skryf.
- * studie te doen oor swak bywoning by nagmaalseredienste
- * die CD oor al die liedere van die Liedboek wat by die NG Kerk beskikbaar is, in die Kerk bekend te stel.

5.1.2 **VERSLAG VAN DIE RAAD VIR EREDIENS**

5.1.2.1 **Gebruik van elektroniese hulpmiddels in die erediens**

Hierdie beskrywingspunt is deur die vorige Raad vir Erediens op die tafel van die Algemene Kerkvergadering geplaas in 'n tyd toe die gebruik van 'n skerm en projektor in die eredienste van die Kerk begin gebruik is. Die bedoeling van die raad was dat daar riglyne gestel word wat die gebruik van die tegnologiese hulpmiddels sal laat plaasvind ten dienste en tot opbou van die erediens in die NHKA.

Daar is na die laaste Algemene Kerkvergadering en die konstituering van die Raad vir Erediens begin met die uitvoering van die besluit. Daar is besluit om 'n aantal predikante waarvan die raad bewus was wat reeds elektroniese hulpmiddels in die eredienste met groot vrug gebruik, te raadpleeg. 'n Versoek om aan so 'n byeenkoms deel te neem en ook ander persone waarvan bewus is na die byeenkoms te nooi, is uitgestuur en so 'n byeenkoms het toe plaasgevind. Tydens dié gesprek het dit vir die Raad vir Erediens duidelik geword dat die

- * gebruik van elektroniese hulpmiddels soos dataprojektors, rekenaars, ensovoorts, is reeds algemeen in die Kerk in beide stedelike en plattelandse gemeentes

- * predikante en kerkrade waarvan die raad bewus is, het die besluit rakende die gebruik van elektroniese hulpmiddels en die infasering daarvan met verantwoordelikheid en omsigtigheid hanteer. Daar is in meeste gevalle 'n proses gevolg via die ouderlingevergadering, Komitee vir Kerklike Goedere en soms selfs gemeentevergadering om tot dié stap oor te gaan. Soms is die tegnologie eers op 'n proefbasis gebruik voor 'n finale besluit geneem is
- * predikante en eredienswerkgroepe sien toe dat die elektroniese hulpmiddels op 'n verantwoordelike manier gebruik word, inaggenome die aard en samestelling van die gemeente, asook die bedieningspatroon van die gemeente. Die predikante wat die hulpmiddels gebruik was eenparig in hulle mening dat die wese van die erediens nie aangetas is nie, maar dat die kommunikasie as gevolg van die hulpmiddels die verkondiging en die erediensgebeure gedien het. Eredienswerkgroepe in meeste gemeentes het dan ook gereeld die gebruik van die tegnologiese hulpmiddels onder bespreking geneem, geëvalueer en terugvoer daarvoor gedoen
- * gemeentes waar die elektroniese hulpmiddels gebruik is en wat daarvoor aan die raad terugvoer gedoen het, het die hulpmiddels positief beleef en as diensbaar in die erediens en erediensgebeure ervaar. Die raad is nie bewus van een gemeente waar die tegnologie op 'n proefbasis gebruik is en wat daarna besluit het om nie verder van die hulpmiddels gebruik te maak nie. Volgens terugvoer ontvang was daar selfs ouderlinge en lidmate wat aanvanklik huiwerig was oor die gebruik van die tegnologie wat na verloop van tyd ervaar het dat dit wel tot diens en opbou in die erediens gebruik is.

In die lig daarvan is die Raad vir Erediens oortuig dat 'n studie oor die prinsipiële uitgangspunte of elektroniese hulpmiddels in die erediens gebruik kan word, nie sinvol is nie. Die hulpmiddels word reeds gebruik. Die raad is van mening dat enige hulpmiddel wat in diens van die erediens en die ontmoeting van God met sy gemeente kan staan, gebruik behoort te word, behalwe as dit die gewyde karakter en wese van die erediens as ontmoetingsgebeure (soos dit in die Diensboek verwoord word) sou aantast. Hierdie beginsel is van toepassing op elektroniese hulpmiddels, asook enige ander tegnologie soos klanksisteme, beligting, opname fasiliteite, die orrel of enige tegnologiese hulpmiddel van watter aard ook al wat in en om die erediens gebruik kan word.

As riglyn vir die gebruik van die elektroniese hulpmiddels stel die Raad vir Erediens die volgende twee aspekte voor:

- * Voordat enige gemeente sou besluit om sodanige hulpmiddels te gebruik, moet deeglik navorsing gedoen word oor die spesifikasies ensovoorts, van die projektor en skerm wat nodig gaan wees in 'n

spesifieke kerkgebou en die spesifieke behoeftes van die gemeente. Die projektor moet sterk genoeg wees om 'n goeie beeld te lewer ten spyte van die hoeveelheid lig wat in die kerkgebou is. As die tegnologie nie 'n goeie kwaliteit beeld lewer nie, kan dit nie die positiewe rol vervul in die erediens van die gemeente nie. Dan word dit 'n bron van frustrasie. Daar moet gekyk word na watter soort skerm die beste in die gemeente se kerkgebou sal werk. Daar moet altyd gelet word dat daar so min as moontlik afbreuk gedoen moet word aan die estetika van die kerkgebou. In meeste groot sentra is daar kundige persone en instansies wat gemeentes in dié verband kan adviseer.

- * Die persoon wat die samestelling van die inligting doen wat geprojekteer gaan word, moet altyd die wesenskarakter van die erediens in ag neem. Daar behoort in eenvoud en met styl gewerk te word. Vlieënde en ontploffende letters pas nie by die erediens nie en dien nie die kommunikasie en verkondiging wat in die erediens moet plaasvind nie. Indien van grafika gebruik gemaak word, moet dit met groot verantwoordelikheid gekies word. Beelde/foto's/grafika wat onnadenkend gekies word, verwar gemeentes en trek mense se aandag af van die boodskap wat deur die hele erediens gekommunikeer moet word en kan maklik die gewyde karakter van die erediens laat skipbreuk ly. Dit is voor die handliggend dat met groot presiesheid na iets so eenvoudig soos spelling gelet moet word.
- * Daar behoort genoegsame toerusting en opleiding verskaf te word aan die persoon wat die rekenaar moet beman tydens die eredienste. 'n Groter gebruik van tegnologie bring mee dat daar deegliker beplanning van die erediens as geheel en elke rolspeler in die liturgie moet plaasvind.

Die Kerk gebruik reeds vir eeue die tegnologie van die tyd om die evangelie op so effektiewe manier moontlik by mense uit te bring – ook tydens die eredienste. Elke nuwe vorm van tegnologie vra 'n verantwoordelike nadenke oor of die tegnologie en hoe die tegnologie in diens van die Kerk en die erediens gebruik kan word. Dit is belangrik dat elektroniese hulpmiddels gesien word vir presies wat dit is: Hulpmiddels wat ook in diens van die Kerk kan staan en wat gebruik kan word binne die raamwerk van hoe die Kerk dink oor verkondiging en die erediens. Die Raad vir Erediens is oortuig dat die NHKA op 'n versigtige en verantwoordelike manier op die pad stap.

AANBEVELING

1. Vir kennisname en bespreking.

5.1.2.2 Bepaling van die Lydensweke

In antwoord op navrae, het die raad na bespreking tot die slotsom gekom dat die Lydenstyd sewe Lydensweke omvat. Ses *Sondae* in die Lydenstyd word gevier, terwyl die sewende week op *Paassondag* uitloop.

AANBEVELING

1. Vir kennisname.

5.1.2.3 Die nuwe Diensboek

Die raad het die opdrag gehad om die nuwe Diensboek af te handel volgens die riglyne gestel deur die vorige besluite van die Algemene Kerkvergadering. Die Diensboek is op 5 Februarie 2009 deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering ontvang en daarna in die Kerk versprei.

AANBEVELING

1. Vir kennisname.

5.1.2.4 Ander sake deur die raad hanteer

Die raad het onder andere die volgende sake hanteer:

(i) **Navraag oor doopprosedure**

Die komitee het in Oktober 2009 'n skrywe ontvang waarin navraag gedoen is oor die regte wyse waarop 'n baba ten doop gebring behoort te word. Die saak is na die Komitee vir Liturgiese Geskrifte verwys wat soos volg geantwoord het:

Daar is nie riglyne in die Bybel oor wie die baba moet vashou terwyl hy/sy gedoop word nie. Deur die eeue het verskillende persone babas vasgehou. Dit sluit ouers, grootouers en predikante in. Elkeen van hierdie gebruike kommunikeer sy eie boodskap. Wanneer die ouers die baba vashou, dra dit iets oor van die verantwoordelikheid wat hulle aanvaar ten opsigte van die doopbelofte. Wanneer die grootouers die baba vashou, dui dit op die groter verband waarin die genadeverbond funksioneer. Wanneer die predikant die baba vashou, kommunikeer dit onder andere dat die doop 'n handeling is waarin God sy genade betoon wat onafhanklik is van ander partye.

Die gebruik wat die meeste voorkom in die Nederduitsch Hervormde Kerk is dat die ouers die baba vashou, gewoonlik die ma. Die komitee is van mening dat daar baie versigtig omgegaan moet word wanneer 'n ander gebruik gevolg word. Die predikant behoort eerstens met die ouers daaroor gesprek te voer. Dit sal ook goed wees indien hy/sy aan die gemeente verduidelik waarom iemand anders as die ouers die baba vashou. Dit kan bydra tot sinvolle kommunikasie oor die betekenis van die doop. Wanneer dit langs dié weg gedoen word, kan dit nuut kommunikeer oor die boodskap van die doop.

AANBEVELING

- 1. Vir kennisname en bespreking.**

BESKRYWINGSPUNT 39: KOMITEE VIR KERK EN TEOLOGIE

LITURGIESE VRYHEDE: NAKOM VAN GESTELDE RIGLYNE

Tans word op groot skaal liturgiese vryhede in gemeentes van die Kerk toegepas. Ouderlingevergaderings word gemaan om hulle taak in verband met die liturgie nougeset na te kom en toe te sien dat daar nie buite die gestelde riglyne van die Kerk opgetree word by die inrig van eredienste nie.

Dr DJC van Wyk (sr) of ds LJ Strauss stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

- 1. Vir bespreking en besluit.**

BESKRYWINGSPUNT 40: KOMITEE VIR KERK EN TEOLOGIE

LEES VAN TIEN GEBOOIE EN LIEFDESgebOD BY EREDIENSTE

In eredienste word die Tien Gebooie (Eksodus 20/Deuteronomium 5) en die liefdesgebod (Markus 12, Matteus 22, Lukas 10) nie ten koste van die ander meer gelees nie. Die weglaat van enige van hierdie twee geskied hoogstens by uitsondering. Die wet en die geloofsbelydenis moet deur die ouderling gelees word.

Dr J Otto stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit

BESKRYWINGSPUNT 41: RAAD VIR REGSADVIES

WYSIGING VAN ORDINANSIE 5.1.5: PREDIKING IN DIE KERKLIKE JAAR

Ordinansie 5.1.5 word soos volg gewysig:

5.1.5 Die prediking word kerklik gerig deur

(i) die kerkjaar soos verwoord in die Kerkboek.

Motivering

- * Die huidige bewoording is onvolledig.
- * Die huidige bewoording is nie in lyn met die eeue oue tradisie in die res van die wêreld nie. (g) en (f) is verkeerd bewoord, terwyl ander belangrike feesdae soos Epifanie, Palmsondag en Ewigheidsondag weggelaat word.
- * Die huidige (g) en (f) is vreemde formulerings.
- * Die huidige formulering is nie in pas met die kerklike kalender nie.
- * In plaas daarvan om alles te wil beskryf, moet daar eerder slegs na die Diensboek verwys word waar alles volledig beskryf word. Die inhoud van die Diensboek word ook deur die Algemene Kerkvergadering goedgekeur.
- * Die Ordinansie word soos volg gefinaliseer:
 - 5.1.5 Die prediking word kerklik gerig deur
 - (i) die kerkjaar soos verwoord in die Kerkboek.
 - (ii) besondere dae, naamlik,
 - (a) jaarlikse bid- en dankdae vir die oes

- (b) verootmoediging-, bid- en dankdae wat van tyd tot tyd aangekondig word.
- (iii) die leer van die Kerk soos vervat in die belydenisskrifte en in die besonder deur die Heidelbergse Kategismus in 'n siklus van drie jaar.

* Die Raad vir Erediens word later versoek om die nodige aanpassing in die Diensboek te doen.

Prof IWC van Wyk stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit

5.1.2.5 Verslae van die komitees van die Raad vir Erediens

(i) ***Verslag van die Komitee vir Kerkmusiek***

(a) Konservatorium vir Kerkmusiek

(aa) *Dosente en studente*

Die dosente by die Konservatorium is mev Margaret van der Vegt en mnr René Mathlener. Studentegetalle by die Konservatorium bly min of meer dieselfde op ongeveer 25 studente. Lidmate van verskeie kerke word opgelei. Deur die toegepaste opleiding in begeleiding van kerk-sang en die speel van gepaste voor- en naspele, voldoen die Konservatorium in 'n behoefte wat nie deur universitêre en ander instansies aangespreek word nie.

AANBEVELING

- 1. Kerkrade moedig orreliste aan om elke geleentheid tot opleiding te benut.**
- 2. Kerkrade word versoek om die koste of 'n deel van die koste van hulle orreliste se opleiding te betaal.**

(bb) *Orreleksamens*

Orreleksamens word elke jaar in Junie en Desember afgelê. Vir die tydperk Desember 2007 tot Desember 2009 het 16 kandidate orreleksa-

mens afgelê. Die meeste inskrywings is studente van die Konservatorium.

AANBEVELING

1. Vir kennisname.

(cc) *Susan Engelbrecht Beursfonds*

Twee studente word tans deur die Susan Engelbrecht Beursfonds ondersteun. Beide is toegewyde studente wat om verskeie redes ondersteuning nodig het. Voortgesette hulp sal van tyd tot tyd geëvalueer word.

AANBEVELING

1. Vir kennisname.

(b) Instituut vir Kerkmusiek in Suid-Afrika – IKSA

(aa) *Diploma in Himnologie*

Belangstelling vir die Diploma in Himnologie is standhoudend en 50 persone het reeds die kursus vir die diploma suksesvol voltooi.

AANBEVELING

- 1. Predikante, orreliste en lidmate word genooi om die kursus te deurloop.**
- 2. Kerkrade word versoek om die koste of 'n deel van die koste van die kursus vir kursusgangers te betaal.**

(bb) *Diensboek*

Vanuit IKSA het dr EC Kloppers 'n omvattende bydrae ten opsigte van die nuwe Diensboek gelewer, met studiestukke ten opsigte van uitgangspunte vir die erediens, moontlike ordes met deelnemers, en die Kerkjaar en simboliek. Die stukke is in die Diensboek opgeneem. Sy het ook die liturgie vir die ingebruikneming van die Diensboek op 15 Februarie 2009 saamgestel. Dit is elektronies na alle gemeentes in die Kerk gestuur. Positiewe terugvoer is ontvang.

Met die Diensboek is daar reeds, en word steeds 'n nuwe bewussyn vir die Kerkjaar en vir die verskillende handeling in die erediens geskep. Dit sal hopelik ook daartoe bydra dat die verskeidenheid van liedere in die Liedboek meer toepaslik en funksioneel benut sal word.

AANBEVELING

- 1. Predikante neem inhoudelik deeglik van die inhoud van die Diensboek kennis.**
- 2. Kerkrade word aangemoedig om die Diensboek as toerusting te gebruik tydens ouderlingevergaderings en Bybelstudiegeleenthede.**

BESKRYWINGSPUNT 42: GEMEENTE ZEERUST

VERVANGING VAN LITURGIESE RAAMWERK VAN DIE DIENSBOEK

Die liturgiese raamwerk van die Diensboek word vervang met diensordes soortgelyk aan die diensordes van die vorige Diensboek.

Motivering

- * Die vermeende verryking van die erediens met liturgieë wat eku-meniese en selfs Roomse elemente bevat, is nie naastenby 'n Re-formatiese verryking nie. Waar die "moontlike liturgieë" gebruik word om persoonlike "kreatiewe inkleding" en die kunsmatige re-spons daarop te bewerkstellig, is dit in teenstelling met die groot-ste verryking wat geleë is in die onverganklike goud van die Woord van God.
- * Die vae verskeidenheid en grensloosheid van die nuwe diensorde verbreek die eenheid van ons Kerk wat die erediens betref.
- * Baie lidmate en gemeentes vind die nuwe beweging in die liturgie 'n ongelukkige verarming van ons historiese identiteit en gepaard-gaande eerbied in ons Kerk.
- * Die vreemdsoortigheid en grensloosheid van die diensordes kal-der ons lidmate uit tot kerkvreemdes, veral waar daar geen ander Reformatoriese kerk in Afrikaans bestaan nie.

- * Die akkommodasie van verskeidenheid en persoonlike voorkeure van wat elke liturg of ampsdraer of lidmaat verkies, stoot die karakter van die erediens al verder weg van 'n Godstoewyding na 'n verhumanisering waar menslike behoeftes die botoon voer.
- * Die liturg, orrelis, ampsdraer en lidmate se kreatiwiteit in die erediens verkeer in gevaar om te kompeteer met mekaar in teenstelling met wat ons Skepper in Sy Woord ons bied.

Oudl MJ Jordaan stel die beskrywingspunt wat nie deur die ringsvergadering ondersteun is nie.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

(cc) Toerusting en navorsing

Voortdurende toerusting rondom die Diensboek, die Kerkjaar en die kerklied, bly steeds noodsaaklik. Deur die nuwe Diensboek is ook 'n nuwe behoefte aan toerusting rondom die inrigting van eredienste gegenereer. *Lied en Liturgie*-byeenkomste in ringe en gemeentes vind op 'n gereelde basis plaas.

Artikels met die oog op toerusting verskyn elke maand in 'n rubriek in *Konteks*. Sommige maande word moontlike liturgieë vir 'n bepaalde Sondag in die Kerkjaar geplaas. 'n Liturgie wat in kleur gedruk is, is in samewerking met dr WC Kloppers vir die ADV se Bejaardesorgsondag op 20 September 2009 saamgestel en vir gebruik deur die Kerk versprei.

Artikels verskyn verder ook in *Die Hervormer* en *e-Hervormer*. Navorsing, advies, reaksie op navrae, toerusting rondom die gebruik van liedere en agtergrond oor liedere en beskikbare CD's, word voortgaande gelewer.

AANBEVELING

- 1. Kerkrade en gemeentes maak van die geleenthede vir toerusting gebruik.**
- 2. Kerkrade en gemeentes maak gemeentelike bewus van toerustingsartikels in die *Konteks* en *Die Hervormer*.**

(dd) *Kalender volgens Kerkjaar*

Vanuit IKSA is nuut navorsing gedoen vir die *Almanak* ten opsigte van die datums in die Kerkjaar. 'n Wesenlike inset is gelewer op die komitee wat vir die eerste keer 'n indeling volgens die Kerkjaar vir die 2010 kalender vir die Kerk gedoen het. Hierdie konsepkalender is deur SENTIK versprei.

AANBEVELING

- 1. Kerkrade maak van die Kerkjaarkalender gebruik, veral om bewussyn vir die Kerkjaar by gemeentede te verskerp.**

(ee) *Elektroniese projektering van liedere uit die Liedboek van die Kerk*

Waar gemeentes van elektroniese projektering van liedere gebruik maak, word dikwels klagtes van gemeentes ontvang oor beeldmateriaal wat agter die teks en musieknotasie geprojekteer word en wat die leesbaarheid van die teks geweldig belemmer. Die beeldmateriaal pas ook dikwels nie by die teks van 'n lied nie en is eerder teen-kommunikatief.

Op versoek van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering na die Komitee vir Kerkmusiek, het dr EC Kloppers met *Lux Verbi* geskakel om hierdie probleem te probeer oplos en om die grafiese materiaal te laat verwyder. Herhaaldelike skakeling met mnr Stephan Spies van *Lux Verbi* het nog niks verder opgelewer nie.

AANBEVELING

- 1. Vir kennisname.**

(ff) *CD's Liedboek van die Kerk*

Verskeie gemeentes doen navraag oor *CD's vir gemeentesangbegeleiding* waar gemeentes nie oor 'n orrelis beskik nie. Daar is 'n opname van die volledige Liedboek met orrelbegeleiding by *Bybel-Media* beskikbaar.

Gemeentes word ook herinner aan die CD van die Konservatorium vir Kerkmusiek met 'n verskeidenheid liedere wat bepaalde liturgiese funksies verrig en wat by troues en Bybelstudies gebruik kan word.

AANBEVELING

- 1. Vir kennisname.**

(c) Tekort aan orreliste

Daar word voortdurend gewerk om orreliste op te lei en nuwe studente by die Konservatorium te werf. Dit is egter moeilik om op 'n groot skaal nuwe orreliste te werf. Die belangstelling in die instrument verminder omdat daar kerke is wat nie meer van die orrel as begeleidingsinstrument gebruik maak nie. Daar is 'n tekort aan orreliste besig om te ontwikkel, veral op die platteland. Daar is verskeie redes daarvoor. Orreliste word nie altyd vergoed ooreenkomstig hulle werksomstandighede nie. Hulle wil nie meer gebind wees om elke Sondag te speel teen die minimale vergoeding wat hulle soms ontvang nie. Hulle kundigheid word ook in baie gevalle misken.

AANBEVELING

- 1. Kerkrade sien toe dat hulle orreliste billik behandel word wat betref salarisskale en arbeidspraktyke, dienslewering en ondervinding van orreliste.**
- 2. Kerkrade sien toe dat die kundigheid en vermoëns van hulle orreliste erken word, dat daar goeie samewerking tussen orreliste en predikante is en dat orreliste die gegewens rakende die erediens betyds kry om ook insette te lewer waar nodig.**
- 3. Gemeentes en kerkrade identifiseer moontlike jong orreliste met die oog op 'n nuwe geslag wat opgelei moet word. Kerkrade bied aan orreliste wat opgelei word die geleentheid om op die gemeente se orrel te oefen.**

(d) Orrelisteskale

Lede van die komitee doen elke jaar aanbevelings rakende skale vir die vergoeding van orreliste. Dit word deur mnr P Beukes aangepas en tesame met 'n brief wat algemene riglyne bevat, deur die Administrateur na die gemeentes uitgestuur.

AANBEVELING

- 1. Vir kennisname.**

(e) Konsepooreenkoms en pligtestaat van orreliste

Die konsepooreenkoms en pligtestaat van orreliste is in die verslagtyd opdateer.

AANBEVELING**1. Vir kennisname.****(f) Advies rakende orrels**

Advies is uitgebring rondom verskillende orrels. Soms word orrels verkoop ter wille van elektroniese oftewel rekenaarorrels, omdat kerkrade glo die instandhouding van pyporrels is te hoog. Kwotasies van verskillende orrelbouers moet egter altyd oorweeg word. Die klank van 'n rekenaar kan nooit opweeg teen dié van 'n pyporrel nie.

Orrels gaan ook vir die Kerk verlore waar gemeentes saamsmelt en die kerkgebou verkoop word, sonder om die orrel in ag te neem. Die Komitee vir Kerkmusiek versoek om reeds vroeg in so 'n verkoopproses ingelig te word oor die moontlikheid, sodat die nodige advies in dié verband verleen kan word en orrels vir die Kerk behoue kan bly.

AANBEVELING

1. Kerkrade word gewys op 'n vroeëre besluit van die Algemene Kerkvergadering dat die Komitee vir Kerkmusiek in alle onderhandelinge rondom die verkoop en koop van orrels vroegtydig geken moet word.

(g) Saallorrel: Kerkkantoor

Die omvattende skoonmaak van die orrel in die saal en verskuiwing van die speeltafel was nodig sodat dit uit die spervuur kan wees van eredienste wat in die saal gehou word. Die orrel is suksesvol skoongemaak en die speeltafel is verskuif. Dank aan mnr Jan Zielman vir die werk en die Raad van Finansies wat die geld beskikbaar gestel het.

AANBEVELING**1. Vir kennisname.****(h) Bevordering van die kerklied en verspreiding van inligting**

Die webtuiste van die Kerk kan effektief gebruik word vir verspreiding van inligting oor dit wat in die Kerk op die terrein van die kerklied gebeur. Gemeentes word uitgenooi om inligting rakende gebeure rondom die kerklied deur te gee.

AANBEVELING**1. Vir kennisname.**(i) Kerkliedkomitee(aa) *FLAM*

(*Funky Liedere vir 'n Aan-die-brand Musiek-bediening*): Die 68ste Algemene Kerkvergadering het opdrag gegee dat die moontlikheid om met *FLAM* saam te werk, ondersoek moes word ten einde kontemporêre kerkliedere vir gebruik tydens eredienste en jeugbyeenkomste beskikbaar te stel. Die komitee het die Komitee vir Kerkmusiek geken in die saak en uitgesoekte liedere is geëvalueer en navraag by CCLI en ds Fanie Engelbrecht het laat blyk dat daar geen moontlikheid is om aan die bestaande liedere te verander nie. Dit kan oorweeg word om later navraag te doen oor die moontlikheid om slegs sekere liedere in 'n nuwe bundel op te neem.

VONKK (Voortgesette Ontwikkeling van Nuwe Klassieke Kerkmusiek) is 'n nuwe inisiatief in die NG Kerk waarby onder meer Jacques Louw en Daleen Kruger betrokke is. Dr FJ Boshoff en ds J F van der Merwe het 'n vergadering op uitnodiging bygewoon en die Raad vir Erediens word versoek om erns te maak met die uitnodiging om aan *VONKK* se werksaamhede deel te neem.

AANBEVELING**1. Die Raad vir Erediens benoem kundiges om aan die werksaamhede van *VONKK* deel te neem.**(bb) *Psalms*

Die Komitee het inligting in verband met *Empiriese navorsing oor die funksionaliteit van psalmsang in die NG Kerk in Suid-Afrika en Namibië* onder die aandag van die Komitee vir Kerkmusiek gebring.

AANBEVELING**1. Vir kennisname.**

(cc) *Nuwe kategorie van liedere*

Die Kerkliedkomitee het kennis gegee aan die Komitee vir Kerkmusiek en die Raad vir Erediens dat daar liedere mag kom wat as ongewoon vir die erediens beskou kan word, maar tog by ander geleenthede gesing sou kon word, met die oog daarop dat die Algemene Kerkvergadering dit kan oorweeg of daar 'n kategorie vir hierdie soort liedere geskep moet word.

AANBEVELING

- 1. Die Algemene Kerkvergadering spreek hom uit oor die moontlike kategorie van liedere wat in aard dalk nie sal inpas by die gewone eredienstye van gemeentes nie, maar by jeuggeleenthede, ensovoorts.**

(dd) *Nuwe liedere vir opname in Kerkboek*

Die Kerkliedkomitee bied graag aan u hierdie nuwe liedere wat bedoel is vir gebruik in die erediens. Sommige liedere het nuwe woorde op bestaande, reeds gebruikte melodieë. Ander liedere het nuwe woorde op bestaande melodieë, maar melodieë wat nog nie in ons eredienste gebruik word nie. Hier is ook liedere wat heeltemal nuutskeppings is, nuwe woorde met nuwe melodieë. Hierdie liedere is die resultaat van besondere samewerking tussen digters, komponiste, musici, teoloë en taal- en letterkundiges.

Die Kerkliedkomitee het ook probeer hou by die kriteria wat tydens die vorige vergadering as riglyn aanvaar is. Die aanslag van die liedere wissel van meer tradisioneel enersyds tot meer kontemporêr andersyds. Voortdurend is egter rekening gehou met vorige besluite van die vergadering rakende die Kerklied en is probeer om binne die neergelegde bane en norme te bly. Die bedoeling bly steeds dat ons tot eer van die Here sal sing. Die Kerkliedkomitee vertrou dat u hierdie liedere hiervoor bruikbaar sal vind.

AANBEVELING

- 1. Die volgende liedere word opgeneem in die Kerkboek:**

1.1 Toetrede

- * **Heilige Here God ('Agios 'o Theos)**
- * **Kom laat almal hier teenwoordig (Advent)**
- * **Hoe lief het ek u woning, Heer (Psalm 84)**

1.2 Lofsange

- * **God is my lied (melodie LvdK 198)**
- * **Prys Hom wat alle gawes gee (Doksologie)**

1.3 Skuldbelydenis

- * **Ons kom buig voor U in eerbied neer**

1.4 Gebede

- * **Gebed by die erediens**
- * **Met die breek van hierdie dag**
- * **Dankie, o Heer vir hierdie dag (aandlied)**

1.5 Sakramente

- * **Aan die tafel van ons Heer (Nagmaal)**
- * **Vol van vreugde (Dooop)**

1.6 Vertroue

- * **Wees U, o Here, my uitsig, my hoop**
- * **U, Heer, is my Herder**
- * **Leer ons op U wag, o Here**
- * **Wie kan peil hoe diep lê hartseer**

1.7 Wegsending

- * **Simeon se lied**
- * **O Heer ons het gehoor**

1.8 Seën

- * **Kom, Heer, seën ons**
- * **Gebed om seën**
- * **Die Heer is voor jou (lerse seënbede)**
- * **Mag die vrede van ons Hemelvader**

1.9 Bybelliedere

- * **Jesaja het lank t'rug**

1.10 Lydenstyd

- * **Hoe groot is al u liefde, Heer (kopiereg moet nog uitgeklaar word.)**

1.11 Opstanding

- * Hy het oorwin

1.12 Ewigheidsondag

- * Met dankbaarheid dink ons aan al ons geliefdes

BESKRYWINGSPUNT 43: GEMEENTE BLOEMFONTEIN-WES**WYSIGING VAN BEWOORDING IN GESANGE WAT VERWYS NA JESUS SE "KINDERS"**

Die woorde in gesange wat verwys na Jesus se "kinders" word vervang met Jesus se "mense".

Motivering

Vergelyk byvoorbeeld Gesange 515, 599 en die Kindergesange.

Teologies gesproke is ons kinders van die Vader en nie van Jesus nie.

Ds LJ Strauss stel die beskrywingspunt wat nie deur die ringsvergadering ondersteun is nie.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

(ii) *Verslag van die Komitee vir Liturgiese Geskrifte***(a) Inleidend**

Die Komitee vir Liturgiese Geskrifte het die opdrag van die 68ste Algemene Kerkvergadering om sekere vrae tot die wisselformulier vir die aflegging van openbare geloofsbelydenis by te voeg, afgehandel. Dit is opgeneem in die Diensboek van die Kerk.

Tydens die 68ste Algemene Kerkvergadering is verskeie wisselformuliere voorgelê en goedgekeur. Die Komitee het na dié vergadering besluit om nog een wisselformulier en een wisselverklaring op te stel. Dit is vir die formulier vir die bevestiging van dienaars van die Woord en die verklaring by die benoeming van kategete. Die oorspronklike op-

drag aan die Komitee vir Liturgiese Geskrifte wat deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering in 2004 gegee is, was dat wisselformuliere kort moet wees. Die komitee het met die wisselformuliere gepoog om dié opdrag uit te voer.

Die bedoeling van die wisselformuliere is nie om die bestaande formuliere te vervang nie, maar eerder om sekere aspekte wat nie in die bestaande formuliere uitgelig word nie, te beklemtoon. Die liturg het die vryheid om te besluit watter formulier gebruik behoort te word.

(b) Wisselformulier vir die bevestiging van dienaars van die Woord

Die bestaande formulier vir die bevestiging van dienaars van die Woord steun sterk op die herderkudde model van kerkwees. Die komitee het besluit om 'n wisselformulier op te stel wat nie pertinent die herderkudde model noem nie. Dit laat ook die moontlikheid om predikante te bevestig wat vir 'n besondere opdrag benoem is. Die klassieke formulier laat geen moontlikheid hiervoor nie. Nadat dit opgestel is, is dit deur die Kerk gestuur vir kommentaar. Onderstaande is die finale produk wat die komitee voorlê:

Konsepwisselformulier vir die bevestiging van dienaars van die Woord

Gemeente van ons Here, Jesus Christus

God, die Vader, verlos die wêreld deur die dood en opstanding van sy Seun, Jesus Christus. Deur die Heilige Gees wek God geloof in mense en rus Hy hulle toe om die evangelie te verkondig en diensknegte in die wêreld te wees. Hiervoor rus die Gees alle gelowiges toe met gawes ooreenkomstig die dienswerk waarvoor hulle geroep is. Hy roep ook sekere gelowiges, soos predikante, om in besondere diens te staan.

Jesus Christus dien as voorbeeld vir die gesindheid waarmee gelowiges hulle dienswerk verrig. Predikante verrig hulle taak nederig en met liefdevolle toewyding.

Predikante verkondig God se Woord in die wêreld deur die prediking, die bediening van sakramente, gebed en die pastorale versorging van mense. Hierdie verkondiging rus gelowiges toe, versterk hulle geloof en begelei hulle om tot eer van God te leef.

Ten einde so diensbaar te wees, is dit noodsaaklik dat predikante in 'n verhouding met God moet leef. Hulle moet die Bybel nougeset bestudeer en genoeg tyd inruim vir gebed en besinning. Elke gemeente het die verantwoordelikheid om toe te sien dat die predikante geleentheid het vir geestelike groei en geestelike versorging. Net so moet hulle die tyd en ruimte ontvang om aandag te gee aan persoonlike verhoudings en liggaamlike rus.

Ten slotte, predikante is deel van die kerk van die Here en moet daarom as lig vir die wêreld hulle dienswerk verrig. In hulle lof en aanbidding, hulle danksegging en onderlinge gemeenskap, hulle barmhartigheid en verkondiging van die Woord van die Here, laat hulle hulle lig in die wêreld skyn.

Geliefde suster/broer, N, u is na hierdie gemeente beroep om die dienswerk soos die ouderlingevergadering dit saam met u bepaal, te doen. Voordat u as dienaar van die Woord bevestig word, moet u eerlik op die volgende vrae antwoord:

OF

Geliefde suster/broer, N, u is deur die (gemeente/naam van meerdere vergadering) benoem om dienswerk soos met u ooreengekom, te verrig. Voordat u as dienaar van die Woord bevestig word, moet u eerlik op die volgende vrae antwoord:

- * *Ten eerste:* Glo u dat u wettig deur die gemeente/meerdere vergadering en daarom deur God self tot hierdie diens geroep is?
- * *Ten tweede:* Glo u dat die Ou en Nuwe Testament die enigste Woord van God en die volkome boodskap van verlossing is, en verwerp u alles wat daarmee in stryd is?
- * *Ten derde:* Beloof u om hierdie werk getrou en met oorgawe te doen en te leef soos God in sy Woord van u verwag? Sal u die Christelike vermaning en dissipline van die Kerk aanvaar indien u die werk nie doen soos u beloof het nie?

Hierop moet sy/hy antwoord: Ja.

(Al die teenwoordige dienaars van die Woord (uit al die kerke wat op dieselfde belydenisgrondslag as die NHKA staan) word nou na vore geroep om deel te neem aan die handoplegging of die gee van die regterhand van gemeenskap. Handoplegging¹ vind plaas as iemand georden word as predikant. Vir hulle wat al voorheen gedien het, word die regterhand van gemeenskap² gegee. Tydens die ordening of die gee van die regterhand van gemeenskap word die volgende gesê:)

¹ Handoplegging. Die predikant wat georden word kniel. Die teenwoordige dienaars van die Woord staan voor of om die predikant wat georden word. Hy/hulle plaas hulle regterhand(e) op die kop van die predikant wat georden word. Indien daar meer as een predikant is wat aan die handoplegging deelneem, plaas hulle hulle hande opmekaar.

² Regterhand van gemeenskap. Die teenwoordige predikante en die predikant wat bevestig word, skud blad.

God, ons hemelse Vader wat u tot hierdie diens geroep het, sal u deur sy Gees toerus, u versterk en u so in u bediening lei dat u daarin verantwoordelik en vrugbaar kan werk. So sal u deur u bediening die Naam van God groot maak en sal God deur u die heerskappy van sy Seun, Jesus Christus, in die wêreld uitbrei. Amen.

(Daarna moet die bevestigende predikant van die kansel af die bevestigde dienaar en die hele gemeente soos volg toespreek:)

Geliefde suster/broer en mededienaar in Christus: U moet God liefhê en op Hom vertrou. Verryk u geloofslawe voortdurend en bid God om u daarin te help. Sien om na u self, u huisgesin en almal wat die Here onder u sorg geplaas het. Doen u werk getrou en wees 'n voorbeeld vir die hele gemeente wat Jesus Christus deur sy bloed verkry het en wat deur die Heilige Gees onder u sorg gestel is.

En u, onder wie hy/sy sy/haar dienswerk verrig, neem u predikant met 'n oop hart aan. Behandel haar/hom met liefde en respek want God gebruik haar/hom om u na Hom toe te lei. Bid gedurig vir haar/hom en werk saam om die evangelie in die wêreld uit te dra.

Omdat ons nie self hiertoe in staat is nie, laat ons tot God bid:

Barmhartige God en Vader, ons dank U dat U self U kerk in stand hou. Dankie dat U vir hierdie gemeente 'n predikant gegee het. Gee aan haar/hom die genade, die krag en die insig om haar/sy werk in die gemeente en die wêreld met oorgawe en na die beste van haar/sy vermoë te doen. Voorsien ook genadiglik elke dag in haar/sy en haar/sy gesin se behoeftes sodat hulle hulle werk sonder belemmering kan doen. Gee vir U gemeente die genade om haar/hom te erken as U gestuurde en om met haar/hom saam te werk tot U eer.

Ons vra dit in die naam van Jesus Christus, ons Here. Amen.

OF

Ons vra dit in die naam van Jesus Christus, ons Here, wat ons geleer het om só te bid:

Ons Vader wat in die hemel is, laat u Naam geheilig word; ¹⁰ laat u koninkryk kom; laat u wil ook op die aarde geskied, net soos in die hemel. ¹¹ Gee ons vandag ons daaglikse brood; ¹² en vergeef ons ons oortredings soos ons ook dié vergewe wat teen ons oortree; ¹³ en laat ons nie in versoeking kom nie maar verlos ons van die Bose. ¹⁴ (Aan u behoort die koninkryk en die krag en die heerlikheid tot in ewigheid.) Amen. (Matteus 6: 9 tot 14)

OF

Ons vra dit in die naam van Jesus Christus, ons Here, wat ons geleer het om só te bid:

Vader, laat u Naam geheilig word; laat u koninkryk kom.³ Gee ons elke dag ons daaglikse brood;⁴ en vergeef ons ons sondes, want ons vergeewe ook elkeen wat teen ons oortree; en laat ons nie in versoeking kom nie.” Amen. (Lukas 11: 2 tot 4)

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

(c) Wisselverklaring by die benoeming van kategete

Die bestaande verklaring by die benoeming van kategete gaan sterk uit van die veronderstelling dat kategete onderrig gee aan katkisante en dat die kategete leermeesters is. Die komitee poog met die wisselverklaring om die gedagte dat 'n kategeet ook medegelowige is wat saam met katkisante op weg is op die voorgrond te stel. Dit lê die klem op die rol van die kategeet (of jeugwerker) anders. Ook hierdie verklaring is deur die Kerk gestuur vir kommentaar. Die finale verklaring, nadat die kommentaar bygewerk is, word soos volg aangebied:

Konsepwisselverklaring by die benoeming van kategete (en ander jeugwerkers)

Christus se verlossingswerk sluit kinders in. Die doop is die teken daarvan. Dit is egter belangrik dat ons kinders sal besef wat hierdie verlossingswerk behels, daarom beloof gelowige ouers tydens die doop om hulle kinders te leer wat die doop beteken. Hulle beloof ook om hulle kinders te laat grootword in die geloofsgemeenskap van Jesus Christus.

Die geloofsgemeenskap is die liggaam van Christus, daarom is dit 'n gemeenskap wat in alles tot eer van God moet lewe, wat die volle boodskap van Jesus Christus moet ken en aan mekaar moet oordra. Saam met die ouers behoort die hele gemeente hierdie boodskap uit te leef en aan die kinders te leer.

In die erediens, in ons gesinslewe en tydens kategrese moet ons mekaar met wysheid leer en mekaar só opbou. Die Kerk gebruik kategete (en jeugwerkers) om kinders te begelei.

Die Heilige Gees rus kategete (en jeugwerkers) toe vir hulle taak. Kategete (en jeugwerkers)

- * is lief vir kinders, soos die Here Jesus lief is vir kinders
- * begelei kinders as medegelowiges
- * doen moeite om die volle boodskap van Christus te leer ken
- * is in hulle verhouding met God 'n voorbeeld vir kinders en ander medegelowiges
- * leef só saam met die kinders, dat dit tot die kinders se geloofsgroei bydra
- * verrig hulle dienswerk deeglik met die middele tot hulle beskikking
- * verrig hulle dienswerk onder leiding van die ouderlinge.

Broers en susters, ons is dankbaar dat julle in hierdie diens wil staan.

- * Belowe julle om julle dienswerk met hierdie gesindheid te verrig?
- * Belowe julle om julle deurgaans te verbind aan die Woord van God en die belydenis van die Kerk?

Wat is jul antwoord hierop?

Ja.

Mag die Here julle seën sodat julle hierdie dienswerk met liefde kan verrig.

Gemeente, betoon aan hierdie broers en susters die nodige respek. Bid vir hulle en voorsien hulle van die nodige middele om hulle dienswerk te kan verrig. Wees as gemeente self 'n voorbeeld vir mekaar. Maak die volle rykdom van Christus aan mekaar bekend. So kan ons kinders binne die gemeenskap van gelowiges ervaar wat dit beteken om in 'n verhouding met God te leef.

Ouers, kom u doopbelofte na deur 'n lewe in diens van God te lei. Bring u kinders gereeld na die erediens, katelese en ander jeugaktiwiteite sodat ons as gemeente ons verantwoordelikheid kan nakom. Kom ons bid tot God om ons hierin te sterk.

Moontlike lied as gebed

Gesang 532: 1 en 3

Ons vader neem ons hande en maak ons één.
Versterk U self die bande – gee ons u seën.
Bind ons in u genade aan U, o Heer,
en leer ons om met dade u Naam te eer.

Heer, wees vir ons 'n Vader wat sorg en sien.
Trek ons in Christus nader om U te dien.
Laat, Heer, u Gees ons voorgaan, laat Hy ons lei,
dat ons u Woord gehoorsaam – ons aan U wy.

AANBEVELING**1. Vir bespreking en besluit.****5.2 BEDIENING VAN SAKRAMENTE****5.2.1 NAVRAAG BY DIE KOMMISSIE VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING OOR DIE DOOP VAN BABAS VAN SAAMWOONOUERS**

Die volgende navraag is van 'n ouderlingevergadering ontvang:

it het onder ons gemeente se aandag gekom dat die Hervormde Kerk in 'n era leef waar daar baie nuwe uitdagings voor ons deur lê. Van hierdie uitdagings bevraagteken baie van die Hervormde Kerk se optrede en leerstellings van die verlede en die hede. Binne gemeente sit ons met die situasie dat baie van die jongwerkende lidmate saamwoon. Wanneer 'n mens na die persentasie van jong paartjies kyk wat aanmeld om te trou, is die oorwegende tendens dat min of meer 'n driekwart van hulle reeds saamwoon. Die kerkraad het voor 'n besluit gekom om 'n kind te doop van ongetroude ouers wat saamwoon. Hierdie ouerpaar het swanger geword terwyl die ma in matriek was en die pa 'n eerstejaar student. Hulle het besluit om saam in te trek by die meisie se ouers sodat beide van hulle die verantwoordelikhede kan nakom ten opsigte van die kind.

Daar is verskeie gesprekke gehou met hierdie ouers. Hulle weet dat voorhuwelikse seks verkeerd is, maar het besluit om verantwoordelikheid vir hulle optrede te neem. Dus was daar broederlike gesprekke gehou met hulle. Die probleem waarmee ons nou gekonfronteer word is die feit dat hulle die kind wil doop. Die ouers het doopkategese ondergaan. Die kind is al amper ses maande oud. Die paartjie is getroue lidmate van die Kerk. Beide het belydenis van geloof afgelê. Die paartjie het besluit om nie oorhaastig te trou nie, weens hulle huidige omstandighede. Hulle is wel verloof.

Met die geleentheid waar die doopgeleentheid goedgekeur moes word deur die kerkraad is daar 'n konsistoriebesluit geneem teen die doop omdat van die kerkraadslede daarteen beswaar gemaak het.

Die beswaar wat gemaak is, is tweedelig:

- * Daar is ongelukkigheid omdat die ouers nie getroud is nie.
- * Mag die kerkraad toelaat dat 'n kind gedoop word en beide die ouers 'n belofte maak, as die ouers nie getroud is nie?

Nadat daar 'n beswaar in die konsistorie gemaak is, is besluit dat ons

eerder op 'n kerkraadsvergadering hieroor gaan nadink. Die voorwaarde van hierdie punt se bespreking was dat elke kerkraadslid 'n studie oor die doop van 'n kind vanuit 'n Bybelse perspektief en die Kerkorde moet maak. Deur hierdie handeling wil ons 'n besluit maak wat getrou aan die Woord is. Tydens die vergadering is daar rustig gedebatteer oor die saak.

Die kerkraad het tot die volgende slotsom gekom:

- * Die huwelik mag nie 'n voorwaarde wees vir die doop van 'n kind nie.
- * Ons kan nie die kind oordeel vir die oortreding van sy ouers nie.
- * Dit gaan vir ons oor die doop van 'n kind met gelowige ouers wat nie kan plaasvind voordat hulle getroud is nie (volgens die kerklike kultuur).
- * Dat die doop 'n sigbare teken van die genade van Jesus Christus is en dat ons as mense nie kan besluit en oordeel vir wie hierdie genade mag toekom nie.
- * Die besluit konsekwent in die gemeente moet wees, omdat ons reeds toegelaat het dat 'n enkelouer hulle kind kan doop terwyl hulle buite-egtelik swanger geword het.

Volgens die Kerkorde kwalifiseer die ouerpaar aan al die vereistes. Die kerkraad soek hulp rondom die saak, aangesien dit 'n baie sensitiewe saak is. Ook wil ons 'n konsekwente besluit neem in terme van enkelouers wat wil doop en ongetroude paartjies wat wil doop.

Die Kommissie het soos volg daarop reageer:

- * Aangesien die Kerk nog nie na behore oor die saak gedink en uitsprake gemaak het nie en daar ook baie sake in aanmerking geneem sal moet word voordat 'n uitspraak gemaak word, behoort die ouderlingevergadering self oor die saak op 'n verantwoordelike manier te besluit. Die ouderlingevergadering moet seker maak dat die doopouers die doop en die betekenis van die doop na behore verstaan. Hulle moet verder pastoraal begelei word.
- * Die belangrike vraag is uiteindelik wie aanvaar die verantwoordelikheid vir die doopbelofte?
- * Volgens die Kerkorde kan die Kerk slegs doop weier wanneer ouers onder die tug is of nie lidmate van die Kerk is nie.
- * Tot nou toe doop die Kerk wel kinders van ongehude moeders.

Soms staan die biologiese vader wat selfs nie 'n lidmaat van die Kerk is nie by, maar hy lê nie die belofte af nie. Tog aanvaar hulle saam die verantwoordelikheid vir die opvoeding van die kind.

- * Die saak sal by die komende Algemene Kerkvergadering bespreek word en daar sal versoek word dat indringende en diepgaande studie oor die saak gedoen word. Intussen sal jongmense begelei moet word om verantwoordelike keuses te maak waarvan saam-woon een van die keuses is.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

5.3 APOSTOLAAT

5.3.1 BESLUIT VAN DIE 68STE ALGEMENE KERKVERGADERING WAT AS OPDRAGTE AAN DIE RAAD VIR APOSTOLAAT GEGEE IS

5.3.1.1 Empiriese ondersoek na globale en plaaslike oorsake vir verlies aan lidmate van die NHKA

'n Wetenskaplik-empiriese ondersoek word gedoen na globale en plaaslike oorsake vir die verlies aan lidmate van die NHKA.

- * Die ondersoek word vanuit die Hervormde Teologiese Kollege bestuur.
- * Die samewerking van ander kerke word in dié verband gesoek.
- * Innoverende strategieë en oplossings word bedink om die verlies aan lidmate te stuit en selfs om te draai.
- * Bevindinge word so gou moontlik aan die Kerk beskikbaar gestel vir kennisname en implementering.
- * Die Kerk spits hom aanvanklik op bestaande lidmate toe en later op voormalige lidmate.
- * Evangelisasie/sending word as 'n verwante maar eiesoortige aksie hanteer en nie beskou as 'n oplossing vir die onderhawige probleem nie.

5.3.1.2 Demografiese verskuiwing

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering wys 'n komitee aan

om studiewerk te doen oor die demografiese verskuiwings veral op die platteland met die oog op bedieningstrategieë vir voorlegging aan die 69ste Algemene Kerkvergadering.

5.3.1.3 Verskuiwing van AIM

Die Raad vir Apostolaat word versoek om met alle rolspelers gesprek te voer en vas te stel wat die implikasies van die verskuiwing van AIM finansieel en andersins inhou.

5.3.1.4 Apostolaatsroeping

Die Kommissie besef dat die Kerk sy apostolaatsroeping moet uitleef, maar dit kom voor asof lidmate nie weet hoe nie en daarom moet die raad opnuut teologies oor die saak besin.

Dit is duidelik dat die apostolaatsroeping in die Kerk nog nie reg verstaan word nie en die raad behoort deur die sekretaris vir Apostolaat meer studie en inligting na gemeentes en ringe deur te gee soos dit reeds deur die vorige Kommissie en die benoeming in die pos beplan is.

5.3.1.5 Oplossings van hoe om lidmate weer in die Kerk terug te kry

Kursusse by die HTK oor die uitleef van die apostolaatsroeping is steeds nie die oplossing nie en daarom moet daar saam met die raad in die Kerk na oplossings gesoek word om 'n weg te vind waarop lidmate weer in die Kerk teruggekry kan word, 'n taak waarin tot dusver nie in geslaag is nie.

5.3.1.6 Verkryging van kaart en transport van eiendomme van die MRCC

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het die raad versoek om die MRCC behulpzaam te wees om die kaart en transport van eiendomme in hulle besit op hulle naam geregistreer te kry.

5.3.1.7 Toerusting aan lidmate van die MRCC

Die Moderamen het die raad versoek om riglyne neer te lê wat van kerkrade verwag word in die toerusting wat aan kerkrade van die MRCC gebied moet word.

5.3.2 VERSLAG VAN DIE RAAD VIR APOSTOLAAT

5.3.2.1 Inleidend

Dit is noodsaaklik dat die gesprek oor die apostolaat, wat reeds deka-des lank in die NHKA plaasvind, voortgesit word. Die gesprek is noodsaaklik, omdat dit om die eer van God gaan:

Matteus 5:16: Laat julle lig so voor die mense skyn, dat hulle julle goeie werke kan sien en julle Vader wat in die hemel is, verheerlik.

'n Kerk wat die apostolaat verwaarloos, tas die eer van God aan en verbeur die eretitel "Kerk". Daarom het die NHKA die afgelope deka-des erns gemaak met die apostolaat.

Die geskiedenis van die apostolaat in die NHKA dateer terug na die 7de November 1929, meer as 80 jaar gelede. Op dié datum is die *Hervormde Zending Genootskap* onder leiding van dr HCM Fourie, die bekende predikant en Bybelvertaler, gestig. Sending is aanvanklik deur middel van hierdie sendingvereniging gedoen.

'n Tweede fase in die geskiedenis van die NHKA se omgaan met die apostolaat het tydens die 47ste Algemene Kerkvergadering (1945) aangebreek, toe daar onder leiding van ds Johannes Dreyer besluit is dat die apostolaat nie die verantwoordelikheid van 'n vereniging is nie, maar die verantwoordelikheid van die Kerk.

Met die opstel van die Kerkwet van 1951 is die besluit geformaliseer in die artikels wat oor die apostolaat handel. Die beleid wat die Kerkwet uitgespel het, was dat daar volkskerke onder die verskillende volke in Suid-Afrika tot stand gebring sal word. Die vestiging van volkskerke en die opleiding van predikante is sinodaal bestuur, met min insette van die kant van gemeentes.

'n Derde fase in die geskiedenis van die NHKA se omgaan met die apostolaat, het in 1997 met die aanvaarding van 'n nuwe Kerkorde aangebreek. In die huidige Kerkorde is die volkskerklike begronding van die apostolaat weggelaat en is dit verbreed. In die huidige Kerkorde is daar 'n baie sterk fokus op die verantwoordelikheid van die plaaslike gemeentes en lidmate asook die eis om voortdurende Kerkhervorming.

Die Raad vir Apostolaat het die afgelope paar jaar geworstel met die implikasies van die Kerkorde, veral oor die implementering daarvan in die praktyk. Om dié rede is daar by die vorige Algemene Kerkvergadering 'n voorlegging gedoen wat deur die Algemene Kerkvergadering aanvaar is. Dit is volledig te vind in die Besluitebundel van die 68ste Algemene Kerkvergadering, bl 35 tot 38. Die besluite van die Algemene Kerkvergadering plaas die verantwoordelikheid vir die apostolaat vierkantig op die skouers van gemeentes.

Die vraag is egter: (1) Hoe kan gemeentes hierdie verantwoordelikheid tot uitvoer bring en (2) hoe kan die Raad vir Apostolaat gemeentes tot hulp wees?

Hierdie verslag verteenwoordig 'n verdere verfyning van die apostolaatsbeleid teen die agtergrond van bepaalde teologiese vertrekpunte, die Kerkorde en die besluite van die 68ste Algemene Kerkvergadering.

Dit bevat ook praktiese aanbevelings ten opsigte van die implementering van die bogenoemde.

5.3.2.2 **Teologiese vertrekpunte**

Enige gesprek oor die apostolaat is ten diepste 'n teologiese gesprek oor die wese en roeping van die Kerk. Dit is nodig dat enkele sake uiters kernagtig aangestip en bespreek word sonder om aanspraak te maak op volledigheid.

(i) **Die Kerk se roeping en opdrag**

Die Kerkorde van die NHKA verwoord die Bybelse opdrag om die evangelie aan die wêreld te verkondig, soos volg (Ordereël 5):

Die Kerk is geroep om die blye boodskap van verlossing deur die Drie-enige God in die wêreld aan alle mense te verkondig. Hierdie verkondigingstaak neem verskillende gestaltes aan.

Jesus Christus stuur sy Kerk na die wêreld om die evangelie te verkondig en van mense Sy dissipels te maak (Matteus 28).

Dit is die werk van die hele Kerk; van elke lidmaat en elke ampsdraer (Ordinansie 5.7.7(i)). Die Kerk aanvaar kollektief verantwoordelikheid vir die verkondiging van die evangelie, ongeag watter gestalte dit mag aanneem.

(ii) **Analise van eietydse tendense**

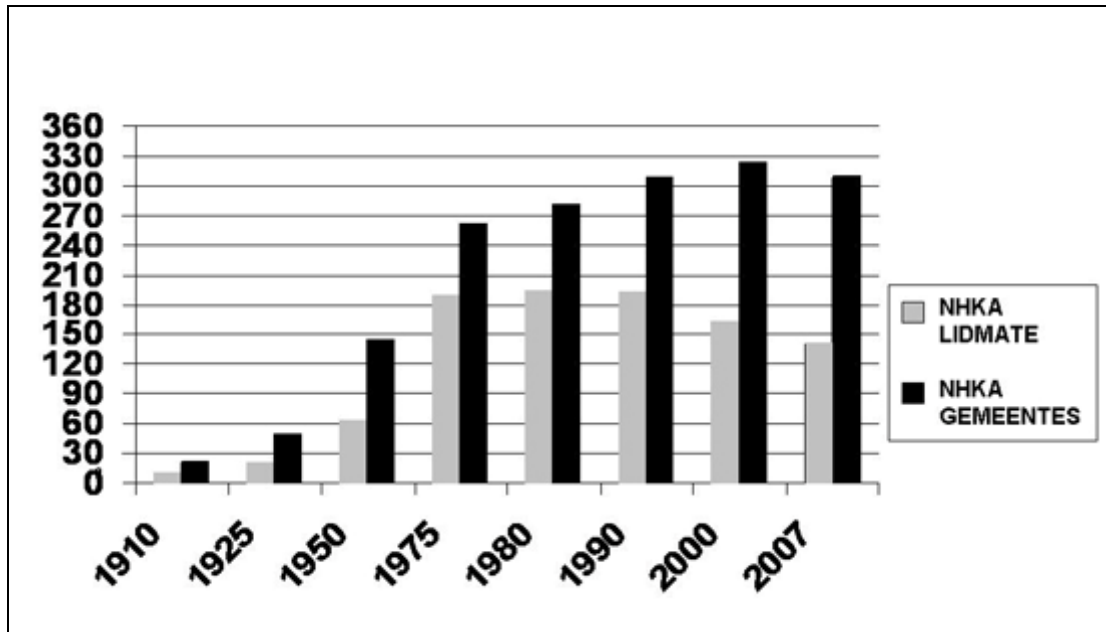
Die NHKA het die afgelope 150 jaar merkwaardig gegroei. Die resultaat van die Kerk se evangelie verkondiging en die kragtige werking van die Heilige Gees is daar vir elkeen om te sien.

- * Die NHKA het sedert 1848 gegroei van een gemeente wat noord van die Vaalrivier onder die Voortrekkers gewerk het, tot 306 gemeentes in 2009.
- * Tegelykertyd het die Maranatha Reformed Church of Christ (voorheen die HKSA) sedert 1929 gegroei tot 72 gemeentes.

Hoewel 'n mens dankbaar is vir die groei wat plaasgevind het, moet deeglik kennis geneem word van die feit dat nóg die NHKA nóg die MRCC die vinnige groei kon handhaaf.

Inteendeel: Die Kerk se lidmaatgetalle die afgelope 30 jaar het met ongeveer 35% verminder. Ooreenstemmend het die getal diensdoende predikante met ongeveer 40% gedaal. Dooplidmate het in die laaste twee dekades met meer as 50% verminder. Dit sal daartoe lei dat die NHKA binne 20 jaar dramaties kleiner sal word.

Grafies kan die groei en daling in lidmaatgetalle soos volg voorgestel word:

Hierdie daling is statisties identies aan dit wat die NG Kerk en die GKSA beleef. Dit is deel van 'n wêreldwye verskynsel onder tradisionele Reformatoriese kerke.

Daar is ooglopende redes en faktore vir die agteruitgang van die Kerk en die krisis wat die Kerk het om met die evangelie by die wêreld uit te kom:

Interne faktore sluit in sake soos emigrasie van lidmate, lae geboortesyfer, veroudering van lidmate, gebrekkige geloofsopvoeding van kinders deur ouers, gebrekkige opsig en bearbeiding van bestaande lidmate, oneffektiewe bedieningstrukture asook eredienste wat nie altyd die jeug bereik nie. Daarbenewens is die tyd van "tradisionele lidmaatskap" verby. Mense verwissel baie maklik van een kerk na 'n ander. Mense raak maklik onkerklik. Daar is ook by baie gemeentes 'n gebrekkige missionale bewussyn wat gelei het tot die inkrimping van gemeentes. Bogenoemde lei tot die onvermoë van gemeentes om finansiële lewensvatbaar te wees en strukturele beperkinge met betrekking tot die neem van effektiewe besluite deur liggame soos die Raad van Finansies en die Pensioenraad.

Eksterne faktore sluit in die ingrypende sekularisasie van die Suid-Afrikaanse gemeenskap, die rol van media en die aanvaarding van ander godsdienste as legitieme alternatiewe vir die Christendom, politieke, ekonomiese en sosio-maatskaplike veranderinge, en tegnologiese ontwikkeling en die impak daarvan op die opvoedingsmedium.

Daar is egter ook minder ooglopende redes vir die agteruitgang van die tradisionele Reformatoriese kerke. Hierdie redes het te doen met do-

minante denksisteme, teologiese uitgangspunte en etos van die Kerk wat die verkondiging van die evangelie bemoeilik.

(Vir 'n volledige verslag oor hierdie onderwerp, sien die verslag van die komitee wat ondersoek gedoen het na die vermindering van lidmaattalle en wat in die Agenda van die 69ste Algemene Kerkvergadering opgeneem is).

'n Mens sou dink dat die Kerk na 2000 jaar, met gemak sou kon voortgaan met die opdrag om mense dissipels van Jesus Christus te maak. Die wêreldbekende missioloog, David J Bosch, skryf egter reeds in 1991 dat *die Kerk se roeping om die evangelie aan alle mense te verkondig, juis die Kerk se grootste krisis geword het*.

In ons eie tyd moet dit nog meer radikaal gestel word: Nie net is wat die Kerk *doen* problematies nie, maar die *Kerk opsigself* het problematies geword. Sommige teoloë meen dat kerke en denominasies so vreemd vir die mens van die 21ste eeu geword het, dat kerke (in hulle tradisionele gestalte) nie die evangelie sinvol aan onkerklike en ongelowige mense kan verkondig nie. Nelus Niemandt skryf in 2007 dat tradisionele kerke *het nie enige kans in die postmoderne wêreld nie en ry selfs die koninkryk van God in die wiele*. Pete Ward stel in 2002 die radikale vraag: *The question is whether our churches are part of the problem or part of the solution ...*

As ons dit selfs nóg meer radikaal wil stel, is dit nie net die Kerk én sy roeping wat in krisis verkeer nie, maar geloof in God en godsdiens as sodanig het in baie gevalle oorbodig geword. Dit is veral die Westerse mens wat God met lugversorging en goeie maniere vervang het. Bosch kom tot die gevolgtrekking dat *the advance of science and technology and, with them, the worldwide process of secularization seem to have made faith in God redundant ...*

Die kritiese vraag is dus: Hoe reageer die Kerk op die eise van die tyd? Hoe kan die Kerk weer met toewyding en entoesiasme mense dissipels van Jesus Christus maak? Hoe kan die Kerk (en spesifiek gemeentes) deel van die oplossing wees?

Krisistye verg radikale en kritiese denke. In die kenteorie word "radikale denke" omskryf as denke wat die vermoë het om tot die wortel (Latyn: *radix*) of kern van 'n saak deur te dring. Radikaal-kritiese denke volstaan nie met maklike en voor die hand liggende antwoorde nie, maar wil deurdring tot wesenlike problematiek.

As daar radikaal-krities na die tradisionele Reformatoriese kerke gekyk word, sien 'n mens dat die minder ooglopende probleme die volgende is:

Daar het (sedert Keiser Konstantyn imperiale status aan die Christelike Kerk verleen het) 'n allesoorheersende *institusionalisering* van die Kerk plaasgevind. JC Hoekendijk maak reeds in 1964 in *De Kerk binnenste buiten* kritiese opmerkings oor hierdie institusionalisering wat in kerke plaasvind. Hy skryf: *Zelfs in de jongere kerken krijgt – helaas – de tweede generatie christenen een onbeweeglijke structuur. En voor een volgende generatie is het christelijk leven dikwijls al een alledaagse routine-aangelegenheid geworden ...* In die NHKA het die proses sigbaar geword in ons institusionalisering van die Kerk se diakonaat, apostolaat en sinodale strukture.

As gevolg van institusionalisering, het Reformatoriese kerke (insluitend die NHKA) oor eeue heen in *strukture gestol*. Die bekende Nederlandse teoloog, Gerben Heitink, het omvattend navorsing gedoen oor die stollingsproses in Reformatoriese kerke. Gestolde kerke het nie die vermoë om die kritiek van die Modernisme en die vloeibaarheid van die Postmodernisme te oorleef nie. Kerke wat in strukture stol vind dit ook uiters moeilik om na buite die evangelie te verkondig.

Die voortsetting van die *corpus christianum* deur die Reformatoriese kerke en owerhede het die Kerk laat stol in vaste strukture. Hoekendijk wys daarop dat die Kerkhervorming in die 16de eeu die *corpus christianum* as vanselfsprekend beskou het. Dit het nie gegaan om die vestiging van nuwe geloofsgemeenskappe nie, maar om die hervorming van die bestaande. Die nou verbondenheid tussen Kerk, volk en owerheid in die *corpus christianum* is kritiekloos voortgesit.

As gevolg van bogenoemde is tydens die 16de eeu nie 'n omvattende *ekklesiologie* ontwikkel nie. Die Kerkhervorming het, in die stryd teen Roomse dwaalleer, die kenmerke van die ware Kerk gereduseer tot die suiwer verkondiging van die Woord en die regte bediening van die sakramente. Dit is ook deur volgende geslagte voortgesit, hoewel die Modernisme en die opkoms van die sekulêre staat dit ontoereikend gemaak het.

Dikwels is (eksplisiet of implisiet) die standpunt gehuldig dat sending ten doel het om die *Westerse beskawing* te bevorder. 'n Voorbeeld hiervan is Wichern, wat beskou word as die vader van die inwendige sending beweging. Talle leidinggewende teoloë en sendelinge (byvoorbeeld Zinzendorf en Livingstone) was so oortuig van die "Christelikheid" van die Westerse beskawing, dat evangelisasie en sending met die vestiging van die Westerse kultuur ineengestremel geraak het. Jong kerke op die sendingveld het 'n spieëlbeeld geword van die Westerse moederkerk. Dit veroorsaak dat die konteks dikwels misgekyk word en strukture opgebou word wat ontoepaslik is.

Die *kerklike bediening* van die 16de eeu het geen aanspraak gemaak op ewigheidswaarde nie, maar was kontekstueel bepaald. Daarom

vind ons by die Reformatoriese kerke van die 16e eeu wyd uiteenlopende kerklike praktyke en bediening. As voorbeeld kan gewys word op Calvyn se korrespondensie aan die gemeente in Londen wanneer hy vir hulle vra: *Van wanneer af is Genève die nuwe Rome, en van wanneer af is Calvyn die nuwe pous?* In die 21ste eeu word die kerklike struktuur en bedieningsmodel (ouderlinge in wyke wat huisbesoek doen en opsig uitoefen) wat Calvyn binne sy konteks ontwikkel het, egter kritiekloos voortgesit. In baie gevalle belemmer dit die groei van die Kerk en die apostolaat. Verder skep die Kerkorde *de iure* 'n situasie waar die fokus van die kerklike bediening op die pastorale versorging van gemeentes geplaas word deur middel van die Woordverkondiging en die opsig, terwyl die apostolaat slegs kursories na vore tree.

Deur die eeue het Reformatoriese kerke toenemend in soliede strukture gestol. *Diversiteit* is nie toegelaat nie – iets wat skynbaar te doene het met 'n oordrewe respek vir die vadere, maar by nadere analise eerder te wyte is aan die invloed van die Modernisme met sy klem op absolute waarhede, eenvormigheid en die uitoefening van beheer. Die teendeel is eerder waar: Calvyn het gepleit vir groot verdraagsaamheid en diversiteit in die Kerk, soos blyk uit sy hantering van verskille tussen die Reformatoriese leiers tydens die bekende *disputationes* asook die gesprekke met die Lutherane. Na sy dood het "die Calvinisme" egter in 'n monolitiese sisteem verval.

(iii) **Hervorming gegrond op 'n Bybels-Reformatoriese ekklesiologie**

Indien die Kerk sy groeikrag wil herwin en nie meer in 'n verleentheid wil sit met die opdrag van die Here nie, is kerkhervorming nodig. Om dié rede is daar 'n artikel in die Kerkorde, onder apostolaat, wat die Kerk oproep om voortdurend te hervorm.

Voortdurende kerkhervorming is nodig, omdat die Kerk altyd volgens eie insig, tydgebonde en kontekstueel uitdrukking gee aan kerkwees.

Hierdie werklikheid het die Reformatore van die 16de eeu helder en duidelik ingesien. Daarom het hulle met 'n proses van kerkhervorming begin en aan ons die opdrag nagelaat: *Ecclesiae reformata, semper reformanda!*

Die beroemde sistematiese teoloog, Hans Küng, het dit soos volg geformuleer: *Every age has its own image of the Church, arising out of a particular historical situation; in every age a particular view of the Church is expressed by the Church in practice, and given conceptual form, post hoc or ante hoc, by theologians of the age ... the constant factor in the history of the Church and of its understanding of itself is only revealed in change; its identity exists only in constantly changing historical 'forms'. If we want to discover this original and permanent 'essence', given that it is something dynamic rather than something sta-*

tic and rigid, we must look at the constantly changing historical 'forms' of the Church.

Kerkhervorming beteken dat die Kerk al meer en voortdurend moet word wat dit reeds is. Ons glo, op grond van die Skrif, dat die Kerk voortdurend die volgende moet word:

- * Die volk van God wat in die wêreld van Hom getuig en tot Sy eer leef.
- * Die huisgesin van God die Vader, wat uit Sy hand leef en mekaar as broers en susters versorg.
- * Die liggaam van God die Seun, wat een is met Christus en diensbaar word.
- * Die tempel van God die Heilige Gees, wat Geesvervuld onder Sy leiding die evangelie verkondig en die Here aanbid.

(Vir 'n meer omvattende uiteensetting, vergelyk die memorandum van die komitee wat 'n ondersoek moes doen na moontlike ekklesiologiese kontoere met die oog op die herskryf van die Kerkorde, soos opgeneem in die Agenda van die 69ste Algemene Kerkvergadering).

Kerkhervorming verg 'n voortdurende hartsverandering van elke lidmaat en ampsdraer van die Kerk. Hierin moet die predikant die voorbeeld stel en die regte leiding aan lidmate gee.

'n Kerk wat erns maak met die Skrif, sal vanself en voortdurend hervorm. Hervorming vind plaas wanneer die Heilige Gees, deur die Skrif, ons denke vernuwe, sodat ons kan onderskei waarop dit in die Kerk aankom. Die Kerk is nie geroep om met haarself besig te wees nie, maar met die wêreld. Juis in hierdie benadering tot kerkwees lê die potensiaal van groei opgesluit.

Kerkhervorming vra onder andere dat gemeentes 'n missionale lewenstyl sal ontwikkel. Dit vra dat gemeentes hulle brood op die water sal werp. Dit gaan al minder om oorlewing, al meer om diensbaar te wees deur die apostolaat en die diakonaat.

(iv) ***Definisie: Wat word bedoel met "missionale bediening"?***

In die apostolaatsteologie word onderskeid getref tussen die begrippe *missionêr* en *missionaal*:

- * Eersgenoemde dui op 'n eksterne gerigtheid, waar die fokus val op projekte en sendingwerk wat elders gedoen word.

- * Laasgenoemde dui op 'n denk- en bestaanswyse waar die missio-naat 'n integrale deel van 'n gemeente uitmaak. Dit dui dus aller-eers op 'n interne saak wat ten diepste met die spiritualiteit van lid-mate en die gemeente te doen het, maar tweedens ook (vanself-sprekend) uitmond in diensbaarheid in die wêreld.

Binne die Reformatoriese tradisie verstaan ons dat die Kerk in die eer-ste plek die plaaslike gemeente is, waar die lidmate rondom die Woord en die sakrament vergader om die verlossing in Christus te vier. Dit is ook deur die plaaslike gemeente dat lidmate diensbaar word en in die wêreld getuig van die verlossing in Christus. Verder word bekeerlinge en gelowiges in gemeentes van die Kerk opgeneem.

Dit is duidelik dat die apostolaat sy vertrekpunt het in 'n gemeente se gehoorsame luister na Christus se groot opdrag. Hoewel die primêre fokus van die apostolaat nie die uitbreiding van die Kerk is nie, maar eerder die uitbreiding van God se koninkryk, is dit tog so dat die apos-tolaat ook lei tot die groei en vooruitgang van die plaaslike gemeente.

As gevolg van 'n bepaalde beleid, was 90% van die NHKA se aposto-laats in die verlede gesentreer rondom sinodale- en ringsaksies. Dit het meegebring dat gemeentes min aandag aan die apostolaat gegee het, in baie gevalle gestagneer het en selfs begin verval het. Die tyd het aangebreek dat die fokus van die NHKA se apostolaat verskuif van si-nodale- na gemeentevlak. Gemeentes moet aangemoedig word om missionaal te leef.

Missionale bediening fokus op die wese en roeping van die Kerk in die lig van die Woord. Missionale bediening fokus onder andere op

- * 'n lewende verhouding met God
- * deurleefde Christenskap
- * die koninkryk van God
- * 'n relevante en toepaslike bedieningspraktyk
- * geloofsonderskeiding onder leiding van die Woord en Gees
- * sistemiese denke
- * mense en verhoudings
- * die algemene priesterskap van die gelowiges (dissipelskap)
- * rentmeesters wat belê in die bediening van die evangelie.

Wanneer gemeentes 'n gesonde missionale lewenswyse en bedie-ningspraktyk ontwikkel, sal hulle in staat wees om hulle *gestuurdheid* uit te leef op so 'n wyse dat groei op verskillende vlakke in die gemeen-te sal plaasvind.

As deel van hierdie strategie moet gemeentes toegelaat word om op eie inisiatief, met eie verantwoordelikheid en aan die hand van die roe-ping wat hulle ontvang het, gehoorsaam te wees aan die sendingop-drag.

Dit is selfs wenslik dat eiesoortige gemeentes en geloofsgemeenskappe, met 'n eiesoortige bediening, gevestig word om post-kerklikes en ander bekeerlinge te akkommodeer wat nie gemaklik voel binne die bedieningstrukture van die NHKA nie.

Elke gemeente, en die Kerk as geheel, behoort 'n holistiese, geïntegreerde en omvattende benadering en strategie tot die apostolaat te handhaaf. Die eredienste van gemeentes, die diakonaat, pastoraat en gemeente ontwikkeling het alles te doen met die apostolaat, en omgekeerd.

Dit is veral belangrik dat die kerklike diakonaat en apostolaat geïntegreerd funksioneer. Die apostolaat behoort 'n *diensfokus* te kry. Deur hierdie diens word die Kerk God se dienskneg in die wêreld.

(v) **Meervoudige groei**

Dit is en bly die Kerk se roeping om die evangelie aan alle mense te verkondig sodat al meer mense die knie voor God sal buig en sal bely dat Jesus die Here is. Dit impliseer groei. Maar wat verstaan ons onder groei? Groei gaan nie net om getalle nie, maar is meervoudig van aard. Daar kan onderskei word tussen

- * groei in geloofsvaardighede en lewensvaardighede
- * groei in bediening
- * inkarnerende groei (waar die Kerk al meer gestalte vind en as liggaam van Christus funksioneer)
- * deelnemende groei (groei in die getal mense wat deel is van die liggaam van Christus).

Die Kerk moet erns maak met groei, nie ter wille van die oorlewing van die Kerk as instituut nie, maar omdat dit die opdrag van die Here is. Die Kerk mag nooit doof word vir die Here se bevel om na die nasies te gaan en die evangelie te verkondig en dissipels te maak nie (Matteus 28).

5.3.2.3 Kerkorde

In ons nadenke oor die apostolaat en missionale bediening, is dit nodig dat die Kerkorde in berekening gebring word. Met die nagaan van die Kerkorde is dit duidelik dat die gemeentes die verantwoordelikheid dra vir die verkondiging van die evangelie. Dit word onder andere duidelik uit die volgende bepalings van die Kerkorde (bl 77 tot 79):

5.7 APOSTOLAAT

5.7.1 MISSIONAAT

Die Kerk

- (i) dra die evangelie uit na alle mense van ánder, of géén gods-dienstige oortuigings*
- (ii) lei evangeliste, sendelinge, predikante en werkkragte hiervoor op aan die Afrika Instituut vir Missiologie (AIM)*
- (iii) bring bekeerlinge op 'n ordelike wyse in kerke en gemeentes byeen*
- (iv) ondersteun die kerke en gemeentes wat uit die Kerk se missionêre werk ontstaan het.*

5.7.2 EVANGELISASIE

Die Kerk doen evangelisasie sodat kerkvervreemdes en kerkloses die evangelie kan glo en in gemeentes opgeneem word.

5.7.5 HERVORMING

Die Kerk sit sy Reformatoriese taak ten opsigte van homself en ander kerke en kerkgroepe voort.

5.8 GETUIENISTAAK VAN DIE GELOWIGE

Alle lidmate moet die evangelie altyd in woord en daad aan alle mense verkondig.

Die getuienistaak van die gelowige verg ook toerusting (Ordinansie 5.9). Hieraan behoort baie meer aandag gegee te word, omdat die algemene priesterskap van die gelowige 'n kernelement van missionale bediening uitmaak.

Teen hierdie agtergrond moet ook ander artikels in die Kerkorde in gedagte gehou word, onder andere die moontklikheid om andersoortige gemeentes met 'n aangepaste bedieningspatroon te vestig.

5.3.2.4 Besluite van die Algemene Kerkvergadering

Die kern van die riglyne wat deur die Algemene Kerkvergadering goedgekeur is, is dat *die apostolaat op gemeentevlak gestalte moet vind.*

Hoe gemeentes hieraan uitdrukking gee, is elke gemeente se preroga-

tief en daarom sal dit ook die groot diversiteit wat in die Kerk bestaan, reflekteer. Roeping is 'n saak waaraan elke gemeente, onder leiding van die Heilige Gees en in gehoorsaamheid aan die Woord, gestalte gee.

Die volledige besluite van die 68ste Algemene Kerkvergadering is te vinde op bl 36 tot 38 van die Besluitebundel. Vir die doel van die gesprek is die volgende besluit van die Algemene Kerkvergadering van uiterste belang:

GEMEENTES

1. *Die vergadering bevestig dat die apostolaat 'n integrale deel van gemeentelike bediening is en predikante en amptelike vergaderings behoort genoeg tyd daaraan te spandeer.*
2. *Die vergadering moedig gemeentes aan om te begin met 'n proses van gemeente ontwikkeling, waarvan die missionêre gerigtheid 'n wesenlike deel is.*

Die vergadering het ook besluit dat die Fakulteit Teologie, die HTK en die AIM moet *predikante toerus om in 'n postmoderne samelewing gemeentes te begelei om al meer missionêr gerig te leef.*

Op grond van hierdie besluite, het die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering ook 'n *Komitee vir Missionale Gemeentes* aangewys, wat pertinent aandag moes gee aan die begeleiding van predikante en gemeentes ten opsigte van missionale bediening.

Die Kommissie is ook voortdurende geken in die aanbied van kursusse en die fasilitering van bepaalde prosesse in gemeentes.

5.3.2.5 Kantoor van die Raad vir Apostolaat

Sinodale rade en strukture, wat volgens die Kerkorde slegs *bykomende* vergaderings is, se enigste funksie is om gemeentes te help om in gehoorsaamheid aan Christus hulle roeping en opdrag uit te leef.

Die Raad vir Apostolaat het lank en ernstig besin oor die werkwyse wat gevolg moet word om aan al die besluite van die Algemene Kerkvergadering uitvoering te gee.

Die fundamentele vertrekpunt is dat die Raad vir Apostolaat moet verander van 'n instansie wat komitees in stand hou wat kwartaalliks vergadering hou, tot een wat 'n diens aan gemeentes lewer, opleiding verskaf en navorsing doen op die terrein van die apostolaat.

In lyn met bogenoemde teologiese nadenke, die Kerkorde en die be-

sluite van die 68ste Algemene Kerkvergadering, het die fokus verskuif van sinodale strukture na gemeentelike bediening.

Die raad het uiteindelik tot die gevolgtrekking gekom dat die raad as *diensverskaffer behoort op te tree, wat gemeentes, ampsdraers en lidmate kan help met die ontwikkeling van missionale bediening asook die opleiding van werkkragte.*

Uiteraard berus dit op grondige teologiese navorsing.

Die volgende struktuur is gevestig:

(i) ***Sentrum vir Missionale Bediening***

- * Die sentrum staan kerklik onder die toesig van die Raad vir Apostolaat en die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering. In terme van navorsing en toerusting funksioneer dit as 'n sentrum verbonde aan die HTK.
- * Die sentrum word beman deur die huidige personeel van die Apostolaatskantoor, asook persone wie se dienste *ad hoc* ingekoop word.
- * Die huidige begroting word aangewend om die sentrum te befonds.
- * Die sentrum word by die Kerkkantoor gehuisves.
- * Die sentrum bied kursusse en toerusting vir ampsdraers en lidmate aan, in samewerking met die HTK.
- * Die sentrum doen navorsing op die terrein van missionale bediening.
- * Die sentrum word deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering benut om bepaalde gemeentelike prosesse te fasiliteer.
- * Die sentrum fasiliteer die vestiging van gespreksgroepe in verskillende streke van die land, met die oog op gemeentelike bediening en -groei.

(ii) ***Afrika Instituut vir Missiologie***

- * Die AIM is akademies aan die HTK en die UP verbind. Kerklik staan die AIM onder die toesig van die Raad vir Apostolaat, die Kuratorium en die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering.

- * Die AIM word deur die huidige personeel, asook deeltydse dosente, beman.
- * Die huidige begroting word benut om die AIM te befonds.
- * Die AIM word by die Kerkkantoor gehuisves.
- * Die AIM is verantwoordelik vir die opleiding van studente wat in gemeentes van die MRCC (en ander kerke) as predikante dien.
- * Die AIM is verantwoordelik vir navorsing en publikasies op die terrein van sendingwetenskap en ander verwante terreine.
- * Die AIM is verantwoordelik vir die ontwikkeling van volhoubare en akademies-relevante gemeenskapsdiens.
- * Die AIM is verantwoordelik om Voortgesette Teologiese Toerusting (VTT) vir ampsdraers en lidmate van die MRCC aan te bied.

(iii) ***Maranatha Reformed Church Of Christ (MRCC)***

- * Die NHKA ondersteun steeds die Maranatha Reformed Church of Christ in al sy werksaamhede.
- * Dié ondersteuning word deur die huidige personeel behartig.
- * Die huidige begroting word daarvoor benut.
- * Die kantoor van die MRCC word by die Kerkkantoor gehuisves.
- * Die kantoor is verantwoordelik vir administrasie en finansiële bestuur van sinodale aktiwiteite van die MRCC, insluitend die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering.
- * Ondersteuning aan gemeentes van die MRCC.

Vervolgens sal aan elkeen van hierdie drie afdelings afsonderlik aandag gee word:

(a) Die Komitee en Sentrum vir Missionale Bediening

(aa) *Besluite van die 68ste Algemene Kerkvergadering*

Tydens die 68ste Algemene Kerkvergadering het die Algemene Kerkvergadering die volgende besluite geneem:

Raad vir Apostolaat: Gemeentes (*Besluitbundel, bl 37*):

1. *Die vergadering bevestig dat die apostolaat 'n integrale deel van gemeentelike bediening is en predikante en amptelike vergaderings behoort genoeg tyd daaraan te spandeer.*
2. *Die vergadering moedig gemeentes aan om te begin met 'n proses van gemeente ontwikkeling, waarvan die missionêre gerigtheid 'n wesenlike deel is.*

(bb) *Opdrag*

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het in opdrag van die 68ste Algemene Kerkvergadering 'n Komitee vir Missionale Bediening aangewys om uitvoering te gee aan die besluite van die Algemene Kerkvergadering

(cc) *Samestelling van die komitee*

Die Komitee het bestaan uit:

Dr JC van der Merwe (voorsitter), di J Coetzee, RA Denton, JG Janse van Rensburg, drr FJ Labuschagne, JHL Truter, AG Ungerer, WA Dreyer, WC van Wyk, proff AG van Aarde, TFJ Dreyer en mnr JF Viljoen.

(dd) *Werksaamhede van die komitee*

Die komitee het verskeie kere sedert die Algemene Kerkvergadering byeengekom om te besin oor die werkwyse waarop die opdrag van die Algemene Kerkvergadering die beste uitgevoer kan word.

Die komitee het besluit op die daarstelling van 'n *omvattende strategie* om sodoende te poog om, sover moontlik, gemeentes en die Kerk as geheel aan te moedig met 'n proses van gemeente ontwikkeling, waarvan die missionêre gerigtheid 'n wesenlike deel is. Die strategie was nie om 'n voorskrif vir lidmate en gemeentes daar te stel nie. Die strategie het gefokus op die uitnodiging aan lidmate en gemeentes wat daartoe geroep word om georganiseerd onder leiding van entoesiastiese kundiges, aan die uitvoering van die Algemene Kerkvergadering se opdrag deel te neem.

Die basis van hierdie strategie was om van meet af die fokus van die opdrag te verskuif van die ontwikkeling van *missionêre gemeentes* na die ontwikkeling van *missionale bediening*. Die komitee het gefokus op die begeleiding en toerusting van gemeentes van die Hervormde Kerk, sodat hulle getrou aan die wese en roeping van die Kerk missionaal kan leef en getuig. Hierdie fokus verskuiwing is ook aan die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering gekommunikeer. Met die fokus verskuiwing wou die komitee die noodsaaklikheid van 'n hartsverandering ten opsigte van die apostolaat in die NHKA beklemtoon.

Om verskeie redes heers daar verwarring onder lidmate en ampsdraers oor die *terminologie* wat gebruik word. Dit is te wyte daaraan dat begrippe soos sending, apostolaat, missionaat, missionêr, missionaal en evangelisasie sonder onderskeid in die Kerk benut word. Die komitee en die Raad vir Apostolaat het gevolglik doelbewus gekies om die saak te vereenvoudig en te praat van *missionale bediening*.

In die apostolaatsteologie word die onderskeid tussen die begrippe *missionaal* en *missionêr* soos volg getref:

- * *Missionaal* dui op 'n denk- en bestaanswyse waar die apostolaat 'n integrale deel van 'n gemeente uitmaak. Dit dui allereers op 'n interne saak wat ten diepste met die spiritualiteit van lidmate en die gemeente te doen het, maar tweedens ook uitmond in diensbaarheid in die wêreld.
- * *Missionêr* dui op 'n eksterne gerigtheid waar die fokus val op projekte of sending- en evangelisasiewerk wat elders gedoen word.

Die term *missionaal* dui op 'n lewenswyse wat getuig van hoe 'n gemeente 'n verskil maak met wat hy het, wat hy is en waar hy is. Wanneer lidmate deur die Gees en die Woord aangeraak word, sal die evangelie van elke begenadigde gelowige na die wye wêreld uitkring.

In die Bybel leer ons dat die Kerk 'n gemeenskap van gelowiges is. Die Kerk word sigbaar en vind gestalte waar gelowiges rondom die Woord en sakramente vergader. Gelowiges versamel in gemeentes om saam te aanbid en die Here te ontmoet. Dit is ook deur die plaaslike gemeente dat lidmate diensbaar word en in die wêreld getuig van die verlossing in Christus.

Die implikasie hiervan is dat missionale bediening nie die werk van 'n komitee kan wees nie. Dit is die verantwoordelikheid van elke gemeente en lidmaat van die NHKA.

Die komitee het verder versoek dat die voorsitter van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering en die Administrateur as beskermheer van die komitee sal optree. Daarmee word gekommunikeer dat die inisiatief ten opsigte van missionale bediening nie net van 'n sinodale komitee afkomstig is nie, maar dat dit met volle medewete en instemming van die Algemene Kommissie geskied. Beide die voorsitter van die Kommissie en die Administrateur is op die komitee gekoöpteer en het aktief aan die beplanning en werksaamhede deelgeneem.

Die komitee het verder 'n omvattende *kommunikasie strategie* daargestel wat onder meer die volgende ingesluit het:

- * Gereelde terugvoering aan die tersaaklike rade en instansies.

- * Inisiëring en koördinerings van gesprekke op verskillende vlakke en tussen verskillende rolspelers (so byvoorbeeld is die dosente, die Kuratorium, die bestuur van die predikantevergadering, ander komitees en rolspelers betrek).
- * Gereelde skakeling met kerklike opsigliggame.
- * Die reël van werkwinkels en opleidingsgeleenthede.
- * Die vestiging van kommunikasie in en aan die Kerk by alle vergaderings en tussen alle rolspelers.
- * Die toerusting van lidmate.
- * Die hele kwessie van kurrikulering, praktykvorming, opleiding, verdere opleiding.
- * Die opleiding van predikante wat werkwinkels kan begelei.

Aan die einde van die komitee se termyn kan berig word dat 54 predikante uit verskillende streke van die land reeds 'n basiese *fasiliteerderskursus* deurloop het. Daarbenewens het agt predikante 'n gevorderde kursus deurloop.

'n Volgende fase van die ontwikkeling van missionale bediening is die vestiging van *streekforums*. Die forums sal onder leiding staan van predikante wat die gevorderde kursus bygewoon het. Die volgende streke is geïdentifiseer: Witwatersrand, Pretoria, Noordwes, Noord-Kaap, Wes-Kaap, Hoëveld, Vaaldriehoek/Vrystaat en Laevelt. Van dié streekforums het reeds begin funksioneer.

Die fokus by die streekforums val op onderlinge ondersteuning, identifisering van gemeentes wat fasilitering verlang, gesprek oor bedieningsmoontlikhede en verdere toerusting en leiding aan predikante en gemeentes.

Die komitee se werk het uiteindelik so ontwikkel dat daar as deel van die Apostolaatskantoor, waarvan dr WA Dreyer die sekretaris is, 'n *Sentrum vir Missionale Bediening* gevestig is.

Dit beteken dat die Sentrum vir Missionale Bediening hulp en leiding, wat ringe en/of gemeentes ten opsigte van hulle missionale roeping mag hê, sal koördineer. Die komitee is van oortuiging dat daar reeds genoeg opgeleide predikante in die verskillende streke beskikbaar is om die ontwikkeling van missionale bediening te laat realiseer.

(b) Die Afrika Instituut vir Missiologie (AIM)

(aa) *Dankwoord*

Talle predikante, gemeentelede, kerkrade, ringe en rade van die Kerk het bydraes gelewer tot die instandhouding en ontwikkeling van die AIM. Die NHKA in geheel word van harte bedank vir die ondersteuning en samewerking gedurende die verslagtydperk.

'n Spesiale woord van dank gaan aan al die lede van die Raad van Finansies, die Raad vir Apostolaat en Komitee vir Toesig deur die jare. Die nuwe bedeling by die Kerkkantoor het die bestaan van hierdie instansie onnodig gemaak. Die Raad vir Apostolaat, Dosentevergadering en Adviesraad sal in die toekoms na al die kerklike en universitêre belange omsien.

(bb) *Werkzaamhede*

Die werkzaamhede van die AIM beslaan drie terreine:

* Onderrig

** *Onderrigprogram*

Die AIM funksioneer as 'n Instituut van die HTK aan die UP. Die studente registreer as studente van die UP en ontvang hulle diplomas en grade van die UP. Die volgende programme is gedurende die verslagtydperk aangebied:

*** Die driejarige Diploma in Teologie.

*** Die eenjarige Sertifikaat in Teologiese Oorbrugging na Nagraadse Studies.

*** Die eenjarige BA (Hons) in Teologie.

** *Dosente betrokke by onderrig gedurende die termyn*

Proff IWC van Wyk, TFJ Dreyer, E van Eck, E Wolff, dr. WA Dreyer, JC van der Merwe, PB Boshoff, GC Lindeque, WC van Wyk, J Otto, FJM Labuschagne, JP Labuschagne, J Beyers, BJ van Wyk, WJ Coetzer, C Fourie en dr. PJ Roets, J Coetzee, MJ Slabbert, H Janse van Rensburg, mev. Z Swart en mnr. D Montgomery.

Namens die MRCC: Prof MJ Manala, dr. J Mmako, MJ Motloba, ZJ Banda, R Keweke, D Khumalo.

Ds D Mbengu (Presbiteriaanse Kerk in Kameroen).

**** Teologie**

Teologiese onderrig by die AIM het twee belangrike invalshoeke: (a) 'n Bybels-Reformatoriese teologie gerig op die Afrika-konteks, en (b) 'n Hervormde of Gereformeerde missionêre gerigtheid.

Studente wat die studie suksesvol voltooi het gedurende die verslagtydperk.

Botlhoko, GA
Mokoena, NC
Msiza, HM (me)

Dingaan, PM
Dlamini, IL
Mahlatsi, MJT
Ngcobo, TE (graad met lof behaal)
Phangwa, M

Dlamini, LN (me)
Msiza, H (me)

*** Navorsing**

Die AIM is nou goed gevestig as 'n navorsingsinstansie. Talle artikels oor die apostolaatstaak is gedurende die verslagtydperk in die kerklike tydskrifte gepubliseer.

Die AIM beskik nou oor sy eie teologiese tydskrif genaamd: *Theology and the church in South Africa: Journal of the Africa Institute for Missiology (ThaciSA)*. Die tydskrif verskyn twee keer per jaar. Die Direkteur tree op as die redakteur van die tydskrif. Hy word bygestaan deur 'n redaksie bestaande uit: Drr P Visser en G Bos (Nederland), drr PB Boshoff, WA Dreyer, J Beyers, BJ van Wyk, (NHKA) en prof MJ Manala, di Z Banda, MJ Mmako, MJ Motloba en D Khumalo (MRCC). Al die predikante van die MRCC is verplig om op die tydskrif in te teken.

Die AIM beskik oor 'n webblad www.missiology.org.za.

Heelwat artikels (ook vanaf en oor Nederlandse webblaaie) oor die apostolaatstaak kan hier gevind word.

*** Diens**

Met die verskuiwing van die AIM na die Kerkkantoor het die Kerk se betrokkenheid by die gemeenskapsprojekte in Hammanskraal

verminder. Die AIM het egter die geleentheid om nou in 'n stede-like omgewing gemeenskapsdiens te lewer. Twee verpligte modules in die nuwe kurrikulum bied aan ons die geleentheid om gemeenskapsdiens aan die onderrig en navorsing te koppel. Die werk word hoofsaaklik in MRCC gemeentes gedoen. Die pogings vergroot die profiel van die gemeentes in die gemeenskap. Die tipe gemeenskapsdiens wat nou gedoen word, pas ook beter in by die werk van 'n teologiese opleidingsinstansie en 'n kerk. Hierdie projekte bied aan **to care** 'n realistiese kans om fondse te werf.

Die gewone Voortgesette Teologiese Toerusting vind ook nog jaarliks in Pretoria en Durban plaas. Die MRCC predikante is verplig om dit jaarliks by te woon. Die Durban geleentheid word veral goed ondersteun. Die AIM is dankbaar vir die positiewe gesindheid onder die MRCC predikante.

Die AIM is ook aktief betrokke by die opleiding van die MRCC kerkraadslede en die toerusting van die jeug.

Die AIM Regskliniek wat bedryf word deur adv LJ Pienaar en ds JH van Staden gaan steeds voort. Die kliniek lewer ook belangrike bydraes tot die gemeenskapsprojekte. Ook ten opsigte van die Regskliniek het die ervaring geleer dat die MRCC gemeentes ons poort tot die gemeenskap is.

Die AIM se Bybelverspreidingsprojek verdien weer spesiale vermelding: Individuele lidmate, gemeentes en ringe dra steeds by tot hierdie groot projek.

(cc) *Finansies*

Die verskuiwing na die Kerkkantoor bring substansiële besparings vir die Kerk mee. Alles moontlik sal gedoen word om verdere besparings moontlik te maak. Daar word onder andere gekyk na goedkoper akkommodasie vir die studente. Die Raad van Finansies begelei die proses.

(c) Maranatha Reformed Church Of Christ (MRCC)

(aa) *Moderatuur vir die tydperk 2009 tot 2012*

Die 11de Algemene Kerkvergadering wat van 28 September tot 1 Oktober 2009 in Parys, Vrystaat, plaasgevind het, het die volgende broers en susters as die nuwe leiers van die MRCC verkies:

Moderator:	Ds JM Mamabolo
Skriba:	Ds SK Dlamini
Adjunkmoderator:	Ds ZO Madlala

Adjunkskriba: Ds SN Moloi
 Addisionele Lid: Ds ME Botlhoko
 Administrateur: Ds JM Motloba

(bb) *Statistieke*

* Predikante

Die verslag wat tydens die 11de Algemene Kerkvergadering ter tafel gelê is, het die volgende ten opsigte van die predikante van die MRCC weergegee:

Predikante voltyds in gemeentes:	60
Beroepafwagende predikante en kandidate:	15
Emerituspredikante:	10
Predikante in die sendingveld:	8
TOTAAL:	93

Daar is tans nege predikante in die Suid-Afrikaanse Nasionale Weermag (SANW), drie in die SANW Reserwemag, een in die SANW-internskap, sewe in die Suid-Afrikaanse Polisie (SAPD), een in die Departement van Korrektiewe Dienste (DKD) en twee in die Mediese Nooddienste (MND). Daar is baie meer in ander staatsdepartemente (byvoorbeeld by onderwys en justisie). Die meeste van hierdie predikante, in die besonder dié wat nie in die SANW is nie, bedien steeds gemeentes en bly in die pastorie.

* Gemeentes en sendingvelde

Die MRCC is verdeel in elf ringe in agt provinsies. Die enigste provinsie sonder 'n MRCC gemeente is die Noord-Kaap, maar daar is wel drie predikante, een in die SANW en twee in die SAPD. Dit is 'n droom van die MRCC dat hierdie predikante in staat sal wees om daar met sendingwerk te begin. Een van ons vierdejaar studente, Wilma Franse, kom van Kakamas in die Noord-Kaap. Miskien sal die droom om 'n gemeente daar te vestig gou waar word weens haar ywer en met die ondersteuning van die NHKA in die Noord-Kaap.

Daar is 74 gemeentes en 12 sendingvelde. Die sterkste groei in die MRCC is in die Oos-Kaap (Transkei), gevolg deur Gauteng en Noordwes. Die voorsitter van die Oos-Kaapse ring, ds Willington Tshabalala, het in 'n stadium 'n groep van 40 nuwe lede verwelkom wat van 'n ander kerk gekom het. Die verslae toon dat meer as 200 nuwe lidmate gedurende die afgelope drie jaar in dié gebied bygekom het. Ds Tshabalala skryf die groei toe aan die feit dat alle predikante in die Oos-Kaap, selfs dié wat by tentmakerbediening betrokke is, voltyds in die sendinghuise tuisgaan en dus

altyd vir hulle lidmate beskikbaar is. Die gebiede met 'n stadige groeikoers is Mpumalanga en die Wes-Kaap.

Die MRCC het tans ongeveer 25 000 belydende lidmate.

(cc) *Bouprojekte*

Tydens die 11de Algemene Kerkvergadering is verslag gedoen dat 13 bouprojekte gedurende die verslagtydperk afgehandel is of besig was om afgehandel te word. Daarvan was vyf nuwe kerkgeboue en enkele ander kerkgeboue wat opgeknop is. Die finansiële bystand van die Raad vir Apostolaat en ander donateurs het meer as R286 000.00 bedra. Gemeentes van die MRCC het ook vir hierdie projekte bygedra deur geld te skenk en arbeiders te voorsien om die bouwerk te verrig.

(dd) *Organe van Bystand*

Die lidmate van die MRCC is hoofsaaklik vroue en jong mense. Die rede is dat die twee sterkste Organe van Bystand die Sustersvereniging en die MBB (Jeugvereniging) is. Die 11de Algemene Kerkvergadering het die vestiging van nog 'n Orgaan van Bystand goedgekeur, naamlik die *Father's Union*. Gemeentes waar hierdie orgaan sterk is, ervaar groter bywoning deur mans. Dit is ons visie dat hierdie nuutgestigte *Father's Union* die mans se bywoning in die hele Kerk sal verbeter.

(ee) *Dankbetuiging*

Die MRCC is bevoorreg om met die NHKA se sekretaris vir Apostolaat, dr WA Dreyer, en sy sekretaresse, mev C Hattingh, saam te werk.

Die MRCC bedank graag die lidmate van die NHKA vir die ondersteuning deur die jare. Hierdie ondersteuning was hoofsaaklik finansiële, maar daar het onlangs 'n nuwe, interessante kultuur van interaksie op gemeentelike vlak ontstaan. Ons glo dat hierdie ontwikkeling aangemoedig moet word, omdat die gemeentelike vlak die plek is waar die kerk van Christus aangetref word.

AANBEVELING

- 1. Die vergadering betuig sy dank teenoor die Heer van die Kerk omdat Hy mense inspireer om in sy diens te staan en die evangelie met woord en daad uit te dra. Hier word in besonder gedink aan die personeel in die Kerkkantoor, gemeentelide, ampsdraers van die Kerk en ander organisasies wat saam in diens van God se koninkryk staan.**
- 2. Die vergadering betuig dank en instemming met die wyse**

waarop die Raad vir Apostolaat uitvoering gegee het aan die opdragte van die 68ste Algemene Kerkvergadering.

3. Die vergadering neem met dank kennis van die verslae wat voor hom gedien het.
4. Die Raad vir Apostolaat word versoek om voort te gaan met die implementering van take wat uit die verslae voortspruit.
5. Die vergadering neem met instemming kennis van die totstandkoming van die Sentrum vir Missionale Bediening.
6. Die Sentrum vir Missionale Bediening word aan die HTK verbind, in samewerking met die Raad vir Apostolaat.
7. Gemeentes word aangemoedig om gebruik te maak van die dienste wat die Sentrum vir Missionale Bediening beskikbaar stel.
8. Ampsdraers, gemeentelede en kerklike organe van bystand word aangemoedig om in die kerklike praktyk (liturgie, sakramentsbediening, pastoraat en diakonaat) Jesus se opdrag aan sy kerk (soos verwoord in Matteus 28) uit te leef.
9. Gemeentes en ringskommissies word aangemoedig om 'n verhouding met plaaslike MRCC gemeentes op te bou met die oog op missionale en diakonale diens.
10. Die vergadering gee opdrag aan die Raad vir Apostolaat om in gesprek te tree met verteenwoordigers van ander godsdienste en die Kerk hieroor te adviseer.

5.4 SENSUS EN STATISTIEK

5.4.1 OPDRAGTE GEGEE DEUR DIE 68STE ALGEMENE KERKVERGADERING

5.4.1.1 Empiriese ondersoek na globale en plaaslike oorsake vir verlies aan lidmate van die NHKA

'n Wetenskaplik-empiriese ondersoek word gedoen na globale en plaaslike oorsake vir die verlies aan lidmate van die NHKA.

- * Die ondersoek word vanuit die HTK bestuur.
- * Die samewerking van ander kerke word in dié verband gesoek.

- * Innoverende strategieë en oplossings word bedink om die verlies aan lidmate te stuit en selfs om te draai.
- * Bevindinge word so gou moontlik aan die Kerk beskikbaar gestel vir kennisname en implementering.
- * Die Kerk spits hom aanvanklik op bestaande lidmate toe en later op voormalige lidmate.
- * Evangelisasie/sending word as 'n verwante maar eiesoortige aksie hanteer en nie beskou as 'n oplossing vir die onderhawige probleem nie.

5.4.1.2 **Anonieme skrywe aan Administrateur**

Die komitee moet slegs kennis neem van die skrywe wat aan die Administrateur versend is.

5.4.2 **VERSLAG**

5.4.2.1 **Inleidend**

Die 67ste Algemene Kerkvergadering het opdrag gegee dat daar 'n wetenskaplike ondersoek gedoen word na die oorsake van lidmaatvermindering in die NHKA.

Die komitee wat die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering benoem het om die ondersoek te doen, het bestaan uit prof TFJ Dreyer (voorsitter), dr WA Dreyer (sekretaris), prof IWC van Wyk, dr JC van der Merwe, di JG Janse van Rensburg en E Sheppard.

Die komitee wil nie daarop aanspraak maak dat die statistiek wat in die verslag opgeneem is, honderd persent akkuraat is nie. Die gegewens wat in die memorandum vervat word is egter voldoende om bepaalde tendense aan te toon en afleidings te maak.

Die komitee verkies om met die terme *postkerklik* en *lidmaatvermindering* te volstaan, in pleks daarvan om verwarrende terminologie soos *kerkloos*, *kerklos*, *buitekerklik* of *ongelowig* te gebruik. Daarmee word aangedui dat baie mense nie meer kerklik betrokke is nie, maar dikwels nog gelowig is. Dit dui ook op die verskynsel dat die Westerse wêreld 'n postchristelike en postkerklike era beleef.

Dit is die mening van die komitee dat lidmaatvermindering en postkerklikheid direk in verband staan.

5.4.2.2 **Die groter prentjie**

Lidmaatvermindering en postkerklikheid is nie uniek aan die NHKA nie

– dit is 'n wêreldwye tendens. In meeste lande bestaan die tradisionele "hoofstroom" kerke nog net as minderheidsgroepe. Hierdie wêreldwye tendens kan met enkele voorbeelde aangetoon word:

Duitsland

Kerklike statistiek vanuit Duitsland is betroubaar, omdat die jaarlikse belasting opgawes vereis dat daar 'n aanduiding gegee word van kerklidmaatskap. Gevolglik kan die vermindering van lidmate in die *Evangelische Kirche Deutschland* (EKD) en die *Rooms Katolieke Kerk* (RKK) noukeurig aange-
toon word.

Die inligting word beperk tot die periode sedert 1991 (die hereniging van Oos- en Wes-Duitsland). Die jaarlikse vermindering van lidmate in die EKD en RKK kan soos volg aangetoon word:

<i>JAAR</i>	<i>EKD</i>	<i>RKK</i>
1991	320 635	16 933
1992	361 151	19 766
1993	284 699	153 753
1994	290 302	155 797
1995	296 782	168 244
1996	225 602	133 275
1997	196 602	123 813
1998	182 730	119 265
1999	193 000	
2000	188 000	
2001	172 000	
2002	174 227	119 405
2003	177 162	129 598
2004	141 567	101 252
2005	119 561	89 565
2006	121 598	84 389
2007	131 000	93 667

Hieruit blyk dat daar in 1991 (pas ná die hereniging van Duitsland) nog 29.2 miljoen Protestante in Duitsland was. In 2001 was daar slegs 26.45 miljoen lidmate. Tussen 1991 en 2001 het die EKD dus 'n verlies van 2.75 miljoen lidmate gehad. In 2007 was daar 24 832 110 lidmate oor. Tussen 2001 en 2007 was daar 'n verdere verlies van 1.62 miljoen. Postkerklikheid, wat die EKD betref, het tussen 1991 en 2007 met 4.37 miljoen toegeneem.

Nederland

In Nederland het die getal postkerklikes in 1947 op 17.1% van die bevolking gestaan, in 1979 op 27% gestaan en teen 1993 op 52% (Heitink 1993:14). Lidmate van die Nederlands Hervormde Kerk het in 1900 ongeveer 90% van

die Nederlandse bevolking uitgemaak. In 2000 was dit slegs 14%. Die verwagting is dat heelwat gemeentes in Nederland in die volgende 30 jaar sal verdwyn. Na raming sal slegs 4% van die Nederlandse bevolking teen 2020 deel wees van die Protestantse Kerk (De Roest en Stoppels 2007:12).

VSA

Die Barna Research Group se 2005 verslag, *The State of the Church* (Barna 2005), het vasgestel dat die getal volwassenes in die VSA wat nie meer eredienste bywoon nie, sedert 1991 verdubbel het – van 39 miljoen na 75 miljoen. Van hierdie getal mense wat die afgelope 15 jaar postkerklik geword het, is 55% mans. Daarbenewens wys die verslag daarop dat 12,5% (16 miljoen) van die postkerklikes as belydende Christene geklassifiseer kan word, met ander woorde mense wat steeds in Jesus Christus as Verlosser glo.

Barna voorspel dat teen die huidige koers, plaaslike kerke en denominasies teen 2025 die helfte minder lidmate sal hê en dat hulle erediensbywoning drasties sal daal (<http://www.barna.org>).

Hierdie statistieke word bevestig deur die navorsing wat Sally Morgenthaller in 2003 gedoen het (vergelyk <http://easumbandy.com> en soos aangehaal in Hirsch (2006:35). Sy het bevind dat die werklike bywoning van eredienste in die VSA op 18% staan, waarvan die gereformeerde kerke slegs 3.4% uitmaak. Charismatiese groepe trek 9% van die bevolking na hulle eredienste en die Rooms Katolieke Kerk 6.2%.

Brittanje

Soortgelyke statistiek vind ons in Brittanje, waar daar 'n algemene verlatting van bestaande denominasies en afname in erediensbywoning plaasvind (vergelyk <http://www.jesus.org.uk>).

5.4.2.3 Erediensbywoning

Die tradisionele gereformeerde kerke vaar wêreldwyd deurgaans baie swak in terme van erediensbywoning – selfs swakker as die Rooms Katolieke Kerk (vergelyk http://www.religioustolerance.org/rel_rate.htm).

Volgens die navorsing is daar steeds beduidende getalle mense wat "ge-reeld" eredienste bywoon, maar dit neem stelselmatig af. Erediensbywoning (volgens lande) lyk soos volg:

Erediensbywoning as % van die bevolking

#1	Nigerië	89%
#2	Ierland	84%
#3	Filippyne	68%

#4	Suid-Afrika	56%
#5	Pole	55%
#6	Puerto Rico	52%
#7	Portugal	47%
#8	Slowake	47%
#9	Mexiko	46%
#10	Italië	45%

Hieruit blyk dat Suid-Afrika een van die min lande is waar ongeveer die helfte van die populasie aantoon dat hulle redelik gereeld eredienste bywoon.

Dit is ook opvallend dat die lande wat in die "top 10" verskyn, oorwegend Rooms Katoliek is. Noord-Europese en Protestantse lande is baie laag op die indeks.

Hierdie statistiek is gebaseer op marknavorsing wat deur bekende instansies, soos byvoorbeeld die *National Opinion Research Centre*, *Institute for Social Research*, *Barna Research Group* en *Gallup Poll* gedoen word. Bogenoemde maatskappye se marknavorsing korreleer grootliks.

Navorsers is egter lank reeds bewus van die feit dat mense wat vrae-lyste antwoord of aan 'n meningspeiling deelneem, die vrae nie altyd eerlik antwoord nie. Die antwoorde reflekteer dikwels wat die deelnemers meen dat hulle *behoort* te antwoord. Dit staan bekend as die *social desirability bias*. Die algemene aanvaarde norm in marknavorsing is dat slegs een uit twee deelnemers *alle* vrae eerlik antwoord (vergelyk http://www.religioustolerance.org/rel_rate.htm).

Dit beteken dat die getal persone wat gereeld eredienste bywoon, aansienlik verminder kan word. In die geval van die VSA kan die syfer verminder word van 44% na ongeveer 26%.

Dit toon verder dat nóg die tradisionele hoofstroom kerke, nóg die plaaslike gemeenskapskerke of onafhanklike megakerke die vermoë het om die styging in ongeloof en buitekerklikheid te stuit (Hirsch 2006:36). Inteendeel – feitlik alle lidmate van die sogenaamde megakerke was voorheen lidmate van meer tradisionele gemeentes en kerke.

Die *Church Growth Movement* van die 20ste eeu het dus nie daarin geslaag om meer mense "Christene" te maak nie. Dit het eintlik maar net bestaande Christene rondgeskuif van een kerk na 'n ander en dikwels daartoe bygedra dat kleiner kerke en gemeentes hulle deure moes sluit. In sommige gevalle was die *Church Growth Movement* juis die oorsaak dat plaaslike kerke begin verval het.

Tendense en afleidings

- * Indien dieselfde tendens in Suid-Afrika voorkom, naamlik dat minder mense eredienste bywoon as die 56% wat aangedui het dat hulle dit wel doen, kan aanvaar word dat slegs 30% redelik gereeld eredienste bywoon.
- * Buitekerklikheid is 'n groeiende tendens in Suid-Afrika.
- * Megakerke het geen beduidende invloed op die afname in buitekerklikheid nie, omdat hulle net Christene "rondskuif".
- * Daar kan ook aanvaar word dat beduidende getalle belydende Christene nie meer lidmaat is van een of ander denominasie nie.

5.4.2.4 Kerklidmaatskap in Suid-Afrika

Dit is verder duidelik dat die gereformeerde kerke in Suid-Afrika 'n verkeerde aanname maak, naamlik dat hulle die grootste godsdienstige groepering in Suid-Afrika is. Die teendeel is eerder waar. Gereformeerde kerke is 'n uiters beperkte groep binne die breër Suid-Afrikaanse samelewing (vergelyk http://www.religioustolerance.org/rel_rate.htm).

Gebaseer op hierdie statistiek maak die NHKA slegs 0.2% van die Suid-Afrikaanse samelewing uit.

Dit blyk uit die volgende tabel:

Die verspreiding van kerklidmaatskap in Suid-Afrika

Onafhanklike Inheemse Kerke (Insluitend ZCC)	52,1%
Pinkster Kerke	8,5 %
Rooms Katolieke Kerk	7,1%
Metodiste Kerk	6,8%
Gereformeerde Kerke	6,7%
Anglikaanse Kerk	3,8%
Geen kerklike verbintenis	15%

Tendense en afleidings

- * Ongeveer 15% van alle Suid-Afrikaners het geen kerklike verbintenis nie.
- * Dit is verder opvallend dat die gereformeerde kerke wat reeds die afgelope drie eeue verskillende bevolkingsgroepe bedien, minder as 7% van die bevolking uitmaak.

- * Dit is duidelik dat die gereformeerde kerke, na sendingwerk wat oor dekades en selfs eeue strek, nie dieselfde invloed as die inheemse, onafhanklike kerke of charismatiese kerke uitoefen nie.
- * Die verwagting is dat die "markaandeel" van die gereformeerde kerke in die toekoms nog kleiner sal word.

Dreyer het in sy navorsing aangetoon dat gereformeerde kerke se "markaandeel" onder die blanke bevolkingsgroep in Suid-Afrika, in 1911 op 57.1% gestaan het. Teen 1996 het dit afgeneem tot 48.1% (Dreyer 2003:1050).

In die ooreenstemmende tydperk het die persentasie gereformeerdes onder die swart bevolkingsgroepe konstant gebly op 6,8% - dus geen groei (as persentasie uitgedruk) oor 'n periode van 80 jaar nie.

Daarteenoor het die onafhanklike, inheemse kerke in die ooreenstemmende periode met bykans 40% en die pinksterkerke met 10% gegroei.

As persentasie van die bevolking bly die gereformeerde kerke se aandeel relatief stabiel, maar in reële terme het die lidmaatgetalle tot ongeveer 1985 gestyg. Dit het daarmee te doen dat die Suid-Afrikaanse bevolking van 1948 tot 1998 (50 jaar) met bykans 30 miljoen vermeerder het.

Tendense en afleidings

- * Die gereformeerde kerke van Suid-Afrika het oor dekades gegroei as gevolg van natuurlike aanwas. Kerke het eweredig aan die bevolking gegroei.
- * Sending en evangelisasie het gevolglik min aandag ontvang en min bygedra tot die groei van die kerke.
- * In 'n situasie waar die bevolking kleiner word en min natuurlike aanwas is, sal kerke met 'n gebrekkige missionale bediening geen verdere groei toon nie.

5.4.2.5 Statistieke ten opsigte van die NHKA

Die NHKA het van 1910 tot 1987 in reële terme gegroei, veral as gevolg van groei in die bevolking. In die laaste twee dekades vertoon die NHKA 'n dalende tendens. Dit korreleer met 'n 70% daling in geboortes in die blanke bevolking.

Die NHKA het sedert 1910, op 'n jaarlikse basis met enkele uitsonderings, in elke gemeente sensus gedoen. Die statistieke wat van gemeentes ontvang word, word in *Die Almanak*, die Jaarboek van die

NHKA, gepubliseer. Die afgelope eeu se uitgawes is ter insae in die Kerkargief.

Die volgende tabel en grafiek bied 'n oorsigtelike beeld van tendense in die laaste dertig jaar:

Gemeentes, lidmate en predikante van die NHKA

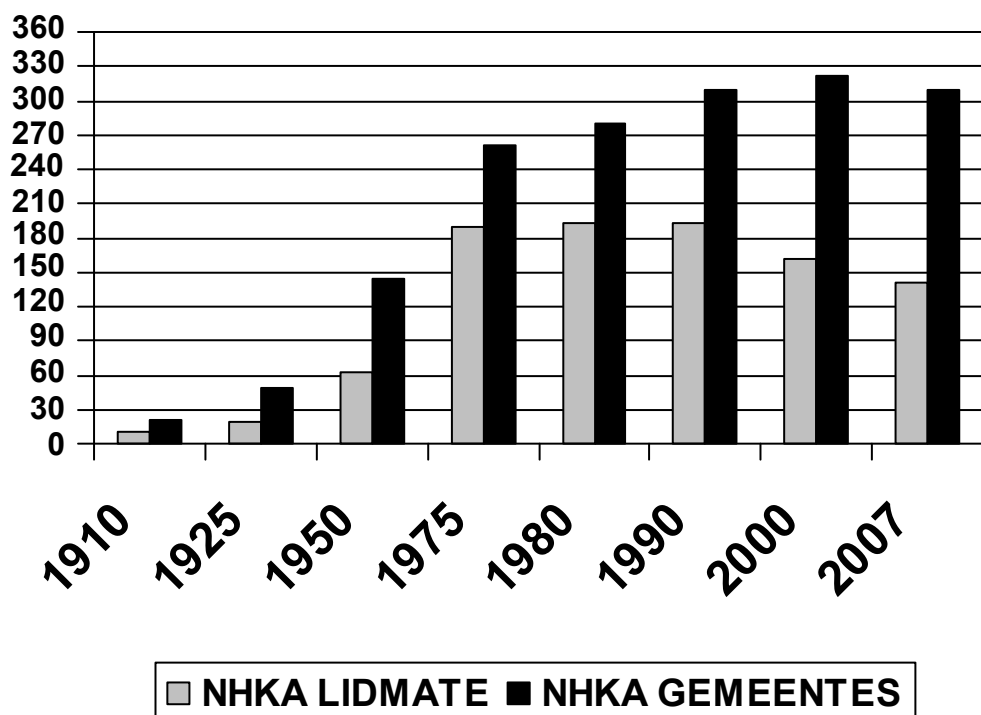
Jaar	Totale lidmate	Belydend	Belydenis gedoen	Ge-doop	Ver-trek	Oorge-kom	Aantal predikante in gemeentes
1980	193 521	126 661	5 378	4 818	1 821	1 917	
1985	194 197	130 981	5 124	5 028	1 900	2 239	
1990	192 541	132 483	5 926	4 280	2 280	2 848	280
1995	181 732	129 477	4 784	1 002	4 830	4 852	353
2000	162 526	120 937	3 592	1 958	4 744	4 587	358
2005	142 089	109 810	2 781	1 696	9 966	7 969	314
2006	143 463	111 799	2 003	1 207	6 999	6 576	302
2007	140 196	110 149	1 849	1 221	4 975	3 304	284
2008	136 045	107 202	2 212	1 457	3 502	2 201	254
2009							232

Tendense en afleidings

- * Totale lidmaatgetalle het in die laaste 20 jaar met 30% verminder.
- * Die getal dopelinge het met 70% afgeneem. Dit hou ten nouste verband met die lae geboortesifer en veroudering wat in die gemeenskap aan die gang is. Dit dui daarop dat talle jongmense die Kerk verlaat deur na ander kerke te gaan, te emigreer of buitekerklik te word.
- * Op die huidige stadium is die getal sterftes in die Kerk reeds meer as die getal geboortes.
- * Dit beteken dat die Kerk geen groei sal beleef deur natuurlike aanwas en deur die normale proses van doop, kategeese en belydenis nie.

- * Die lidmaatvermindering is oor die laaste twee dekades konstant. Daar is dus geen aanduibare rede waarom die proses nie sal voortgaan nie.
- * Dit beteken dat gemeentes dit toenemend moeilik sal vind om predikante te versorg, dat gemeentes sal saamsmelt, dat gemeentes meewerkende ooreenkomste kan sluit of dat predikante meer as een gemeente sal bedien.
- * Al meer predikante sal gemeentes deelyds bedien.
- * Die Kerk se sinodale aktiwiteite gaan toenemend onder druk kom.

Mead het aangetoon dat die effek van 'n konstante daling in lidmate ernstige gevolge vir die kerk in die VSA gehad het (Mead 1994:1 tot 17 en 128). Dit sluit in verswakking van die kerk se finansiële posisie, rasionalisering van sinodale poste, teologiese opleiding raak te duur, voltydse predikante raak te duur en kleiner gemeentes sluit hulle deure. Die tendens ten opsigte van lidmaatgetalle en gemeente stigtings/ontbindings in die NHKA gedurende die laaste eeu, kan grafies soos volg uitgebeeld word:

Tendense en afleidings

- * Die NHKA se lidmaatgetalle het van 1910 tot 1970 skerp gegroei.

- * Die NHKA se lidmaatgetalle het van 1970 tot 1990 gestabiliseer.
- * Die NHKA se lidmaatgetalle het van 1990 tot 2010 skerp gedaal.

Soos reeds gemeld, korreleer die tendense met die demografiese tendense onder die blanke deel van die bevolking.

Maar daar is ook 'n tweede en baie belangrike verskynsel waarvan die Kerk kennis moet neem:

- * Die NHKA het in die periode 1910 tot 1980 'n akute tekort aan predikante beleef – juis omdat die Kerk so vinnig gegroei het.
- * Dit beteken dat gemeentes in baie gevalle gegroei het in die *afwesigheid* van voltydse predikante.
- * Lidmate het die priesterskap van die gelowige uitgeleef, self leiding geneem en 'n geweldige bydrae gelewer tot die vooruitgang van die Kerk. Hulle is hierin ondersteun deur lidmate wat as diakens en ouderlinge gedien het.
- * Die Kerk het in die nood van mense toegetree met goed georganiseerde diakonale dienste.

Dit korreleer met die opvatting dat kerke net groei wanneer lidmate verantwoordelikheid vir gemeentes aanvaar en wanneer die kerk diensbaar in die gemeenskap word en as sulks ervaar word.

Daarteenoor val die daling van lidmaatgetalle ooreen met die tyd toe daar 'n oorskot aan beroepbare predikante was (vanaf die einde van die tagtigerjare tot op hede). Dit is dus opvallend dat die beskikbaarheid van predikante nie die daling in lidmaatgetalle voorkom of vermindert nie.

Die vraag is: Wat is die langtermyn implikasies as die Kerk konstant en beduidend kleiner word?

Alice Mann (Mann 1998) se navorsing oor die invloed van grootte op die funksionering van gemeentes, het aangetoon dat die grootte van 'n kerk impakteer op die prosesse, struktuur en dinamika wat in die kerk werkzaam is. *When organisms change significantly in size, they must also change in form* (Mann 1998:1).

Hierby kan gevoeg word: As organisasies in grootte verander, verander nie net die *vorm* nie, maar ook die *identiteit* en *funksionering* van die organisasie.

Dit beteken onder andere dat die opleiding van predikante, die funksionering van gemeentes en die manier hoe gemeentes bestaan ingrypend aangepas sal word. Dit het implikasies vir die identiteit van die Kerk.

5.4.2.6 Vergelykende analise van die drie susterkerke

Dit is belangrik om vas te stel of die daling van lidmaatgetalle net in die NHKA voorkom. As dit die geval sou wees, sou dit dui op sistemiese probleme wat uniek is aan die NHKA.

As soortgelyke kerke as die NHKA dieselfde tendense vertoon, beteken dit dat daar meer algemene *interne* en *eksterne* faktore is wat die kerke se groei demp.

In die Suid-Afrikaanse konteks is die naaste vergelykbare voorbeelde die Afrikaanse susterkerke, te wete die Nederduitse Gereformeerde Kerk (NGK), die Gereformeerde Kerke van Suid-Afrika (GKSA) en die NHKA.

In die volgende tabel word dié drie kerke se lidmaatgetalle vergelyk, aan die hand van amptelike statistieke wat in die onderskeie kerke se jaarboeke gepubliseer word.

Die statistiek is te vind in die *Jaarboek* van die Nederduitse Gereformeerde Kerk (1988-2008), die *Almanak* van die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika (Jaargang 102 – 2008) en die *Almanak* van die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika Almanakke (1988 tot 2008).

Dit is opvallend hoe identies die drie kerke se statistieke van die laaste 20 jaar, uitgedruk in persentasies, vertoon:

*Vergelykende statistiek: Afrikaanse susterkerke**

	NEDERDUITSE GEREFORMEERDE KERK LIDMAATTAL		NEDERDUITSCH HERVORMDE KERK LIDMAATTAL		GEREFORMEERDE KERKE VAN SA LIDMAATTAL	
Jaar	Doop Lidmate	Bely- dende Lidmate	Doop Lidmate	Bely- dende Lidmate	Doop Lidmate	Bely dende Lidmate
1990	427,194	959,366	60,058	132,483	35,036	78,945
1995	365,513	927,337	52,255	129,477	31,961	79,197
2000	329,047	918,790	41,589	120,937	26,241	74,952
2005	273,041	894,429	32,279	109,810	21,032	70,880
2006	265,463	889,538	31,564	111,799	20,514	70,345
2007	272,383	889,777	30,047	110,149	19,854	70,225
2008	248,506	880,761	28,892	107,205	18,988	68,842

Vergelykende statistiek uitgedruk as persentasie

	NEDERDUITSE GEREF KERK LIDMAATTAL		NEDERDUITSCH HERVORMDE KERK LIDMAATTAL		GEREFORMEERD E KERKE IN SA LIDMAATTAL	
	Doop Lidmate	Bely- dende Lidmate	Doop Lidmate	Bely- dende Lidmate	Doop Lidma te	Bely- dende Lidmate
% Afname 1988- 1998	24%	5,5%	25%	6%	23%	3%
% Afname 1999- 2008	20%	4,5%	20%	12%	23%	9%
Reële afname	199,083	98,943	27,610	23,446	16,953	9,128

* (aangehaal uit Labuschagne 2009:107-108)

Tendense en afleidings

- * Die drie Afrikaanse susterkerke se verlies aan dooplidmate, as persentasie uitgedruk, is feitlik identies.
- * Lidmate van die drie kerke het die afgelope 20 jaar met 375 163 verminder waarvan die dooplidmate gedurende hierdie periode die grootste verlies verteenwoordig (65%).
- * Die NG Kerk het die kleinste daling van belydende lidmate. Dit kan daarop dui dat die NG Kerk, as grootste kerk, nog nie die volle impak van demografiese veranderinge vertoon nie, of dat die vlak van tevredenheid in die NG Kerk hoër is as by die ander twee kerke en minder lidmate die kerk verlaat.
- * Die NHKA se verlies aan belydende lidmate het in dekade 2 (na 2000) verdubbel (van 6% tot 12%), in vergelyking met dekade 1 (na 1990). Hierdie versnelling sal na alle waarskynlikheid toeneem omdat kleiner kerke groter blootstelling het aan demografiese veranderinge.
- * Dit word bevestig deur die daling van belydende lidmate van die gereformeerde kerke, wat drievoudig toegeneem het (van 3% tot 9%).
- * Die NHKA het minder as 30 000 lidmate tussen die ouderdom 0 tot 17 jaar. Dit is 'n gemiddeld van ongeveer 1 500 kinders per jaargroep, of gemiddeld vyf kinders per jaargroep per gemeente (uiteraard sal dit verskil volgens die grootte van die gemeente). Dit het

egter wesenlike implikasies vir die kategese, in terme van handboeke, samestelling van kategeseklasse en die metode waarop kategese aangebied word.

- * 78% is belydende lidmate (ouer as 17) en 22% is dooplidmate.
- * Indien dit in gedagte gehou word dat in 2007 slegs 1 207 kinders in 306 gemeentes gedoop is (vier kinders per gemeente), is dit duidelik dat die verhouding tussen belydende- en dooplidmate progressief swakker gaan word.
- * Daar is 'n aanwysbare tendens dat minder as 75% van kinders wat in die NHKA gedoop word, uiteindelik belydenis van geloof in die NHKA doen.

5.4.2.7 Kerkverwisseling

Dit is ook belangrik om te peil wat die koers van kerkverwisseling is. Onderstaande statistiek is effens misleidend, omdat dit ook lidmate wat van gemeente verwissel het, insluit.

Lidmate oorgekom/vertrek

Jaar	Vertrek	Oorgekom
1980	1 821	1 917
1985	1 900	2 239
1990	2 280	2 848
1995	4 830	4 852
2000	4 744	4 587
2005	9 966	7 969
2006	6 999	6 576
2007	4 975	3 304
2008	3 502	2 201
2009		

Tendense en afleidings

- * Dit is opmerklik dat daar sedert 1996 'n definitiewe verandering in die patroon van kerkverwisseling plaasgevind het: Voor 1996 het daar konstant meer lidmate met bewys van lidmaatskap by gemeentes van die NHKA aangesluit as wat vertrek het, na 1996 het meer lidmate met bewys van lidmaatskap NHKA gemeentes verlaat as wat oorgekom het.
- * Dit moet aanvaar word dat talle lidmate, met verwisseling van gemeente of verhuising, nie weer by 'n gemeente van die NHKA aansluit nie.

- * Sodanige lidmate raak (1) postkerklik of (2) sluit by ander kerke aan.
- * Dit kan dui op ontevredenheid by lidmate wat uit Hervormde gemeentes vertrek.

5.4.2.8 Statistiek ten opsigte van ampsdraers

Die volgende inligting is van belang ten opsigte van ampsdraers in die NHKA:

Ampsdraers

Jaar	Ouderlinge	Diakens	Predikante in Gemeentes
1990			280
1995			353
2000			358
2005			314
2006			302
2007			284
2008			254
2009	5 097	4 011	232

Tendense en afleidings

- * Daar is 1 000 ouderlinge meer as diakens. Dit beteken dat die tradisionele werkwyse van 'n ouderling en diaken per wyk onder druk is. Gemeentes dui deurlopend aan (in ringsverslae) dat hulle nie meer lidmate vind wat bereid is om as kerkraadslede te dien nie.
- * Dit het die verdere implikasie dat die tradisionele pastoraal-geografiese bedieningsmodel, waar ouderlinge en diakens gereeld 'n wyk besoek, op die langer termyn nie maklik gehandhaaf sal kan word nie.
- * Die NHKA het in 1997 oor die dienste van 373 predikante beskik. In 2007/2008 beskik die Kerk oor die dienste van 254 predikante ('n vermindering van 32%).
- * In die laaste 12 jaar het 174 predikante die bediening verlaat as gevolg van siekte, emeritaat, emigrasie, skorsing en bedankings, terwyl slegs 55 toegetree het tot die bediening.
- * Dit dui ook op predikante se gebrek aan sekuriteit, werksbevrediging en na alle waarskynlikheid roepingsbewustheid. Dit het te doen met die agteruitgang van die Kerk en dalende lidmaatgetalle.
- * Met die getal studente wat afstudeer en die getal uittredes per jaar, sal

die NHKA oor die volgende jare 'n netto verlies aan diensdoende predikante handhaaf.

- * Die implikasie daarvan vir die bediening in gemeentes is dat lidmate nie meer deur voltydse predikante versorg gaan word nie, wat die risiko verhoog dat talle lidmate by ander kerke sal inskakel.

5.4.2.9 **Faktore wat aanleiding gee tot lidmaatvermindering**

Die Raad vir Apostolaat het in sy voorlegging aan die 68ste Algemene Kerkvergadering van die NHKA (Agenda, 68ste Algemene Kerkvergadering, 2007) reeds tot die gevolgtrekking gekom dat daar 'n verskeidenheid faktore is wat aanleiding gee tot lidmaatvermindering. Dit is nie moontlik om aan te toon hoeveel onderskeie faktore bydra tot die vermindering nie. Waarskynlik is dit 'n verskeidenheid van faktore wat tegelykertyd teenwoordig is, wat lidmate van die Kerk vervreem.

Die volgende faktore het oor die laaste twee dekades bygedra tot lidmaatvermindering in die NHKA: Hiermee word nie te kenne gegee dat die lys volledig is nie:

Sosiale faktore

- * Emigrasie van lidmate na die buiteland.
- * Beweeglikheid van lidmate en gereelde verhuising ter wille van werkgeleenthede.
- * Lidmate werk vir korter en langer periodes in die buiteland. Hulle is burgers van die "global village".
- * Talle mense se werksomstandighede veroorsaak dat hulle postkerklik raak.
- * Daar is nie meer sosiale druk om lidmaat van 'n kerk te wees nie. Voorheen het lidmaatskap van die drie Afrikaanse susterkerke 'n persoon "sosiaal aanvaarbaar" gemaak en het dit bygedra tot die verkryging van werk.

Denksisteme

- * Ons leef in 'n era wat beskryf word as postchristelik en postkerklik.
- * Ingrypende sekularisasie van die Suid-Afrikaanse gemeenskap.
- * Die rol van die media, veral om foute en sondes van kerke uit te wys.

- * Die algemene aanvaarding van ander godsdienste of waardesisteme as legitieme alternatiewe vir die Christelike geloof. Veral die Grondwet van Suid-Afrika en Handves van Menseregte het vir baie mense die hoogste gesag in terme van hulle waardes en norme geword.
- * Toenemende ongeloof en ateïsme.
- * Konvergente denksisteme (Premodernisme, Modernisme en Postmodernisme) wat inherente konflik en spanning skep ten opsigte van basiese geloofswaarhede.
- * Sinkretisme, en gereformeerde kerke se sterk standpunt teenoor enige vorm van sinkretisme.
- * Oordrewe individualisering en privatisering van geloof.

Demografiese faktore

- * Lae geboortesifer.
- * Veroudering van lidmate.
- * Emigrasie.
- * Verstedeliking van lidmate.
- * Mynbou aktiwiteite (of die gebrek daaraan).
- * Grondeise.
- * Ekonomiese omstandighede.

Die impak van ander kerke

- * Die invloed van ander kerke op die NHKA (konkurrente)
- * Die tyd van "tradisionele lidmaatskap" is verby
- * Min lojaliteit ten opsigte van een kerk of gemeente
- * Jonger lidmate skakel by kerke en gemeentes in waar daar groter vryheid en variasie is, waar hulle voel dat hulle geestelik versorg word en 'n sinvolle bydrae kan lewer
- * Die opkoms van huiskerke
- * Die verskynsel van ontluikende kerke.

Ontoepaslike en/of gebrekkige gemeentelike bediening

- * Gebrekkige geloofsopvoeding van kinders en jongmense
- * Kategese is steeds te veel op die rasionele leerproses gefokus en te min op die vestiging van 'n egte spiritualiteit
- * Gebrekkige omgaan met die Woord en gebed
- * Gebrekkige roepingsbewussyn by ampsdraers
- * Gebrek aan *koinonia*
- * Gebrekkige pastorale versorging van bestaande lidmate
- * Ontoepaslike bedieningstrukture

- * Eredienste wat nie altyd inspirerend is nie
- * Gebrekkige missionale en diakonale bediening
- * Verbruikersmentaliteit by talle lidmate
- * Gebrekkige dissipelskap.

Kerklike strukture

- * Onbeweeglikheid en 'n onvermoë om by nuwe omstandighede aan te pas (institusionalisme)
- * Dominante vergadering- en organisasiekultuur (formalisme)
- * Selfgesentreerdheid en oorlewingsingesteldheid van gemeentes
- * Burgerlike godsdiens.

Talle van die faktore wat kerklidmaatskap beïnvloed, kan nie deur die Kerk beheer of verander word nie. Die Kerk kan hoogstens sy bediening op 'n toepaslike en optimale wyse struktureer en in die geloof leef dat God die gemeente wil gebruik om die evangelie na ander mense uit te dra.

5.4.2.10 **Toekomsverwagting**

Wat kan verwag word in 'n situasie waar die NHKA beduidend kleiner word?

- * Die era (en die ideaal) van 'n gemeente met sy eie volversorgde predikant op elke dorp en in elke woongebied (die klassieke volkskerkmodel) wat in geografiese wyke verdeel is en gereeld deur ouderlinge en diakens besoek word, is 'n verbygaande model van bediening. Dit sal slegs in enkele gemeentes realiseer.
- * Die tradisionele herder/kudde gemeente gaan in groter, stedelike gemeentes toenemend onder druk kom.
- * Daarmee saam sal die tipiese Reformatoriese identiteit en bedieningsstrukture bepaalde veranderinge ondergaan.
- * Daar sal nie meer met een, tradisionele en ideale model van kerkwees volstaan kan word nie. Die NHKA sal verskillende modelle van kerkwees moet akkommodeer en bevorder. Dit sal ook in die Kerkorde gestalte moet vind:
 - ** *Makro gemeentes:* Daar kan in die toekoms enkele makrogemeentes tot stand kom, wat impliseer dat omringende gemeentes tot niet gaan. Sulke gemeentes sal 'n eiesoortige bediening ontwikkel wat toepaslik is vir die tyd en omstandighede.
 - ** *Tradisionele gemeentes:* Daar sal in die toekoms nie meer as 100 gemeentes wees wat 'n voltijdse predikant kan bekostig en op 'n tradisionele pastorale model funksioneer nie.

- ** *Klein gemeentes:* Heelwat klein gemeentes sal slegs op 'n deeltydse basis die dienste van 'n predikant inkoop. Sulke gemeentes sal baie sterk op bediening deur lidmate (die amp van die gelowige) moet fokus. Die predikant én die lidmaat se rol sal in sulke omstandighede ingrypend verander. Hierdie model van kerkwees is veral geskik vir kleiner, plattelandse gemeentes of gebiede wat ontwikkel.
- ** *Mikro gemeentes:* Dit is gemeentes wat in huise of by werksplekke bymekaarkom, hoofsaaklik deur lidmate bedien word en slegs by uitsonderlike geleenthede (soos die bediening van sakramente) van 'n predikant se dienste sal gebruik maak. Hierdie model is veral geskik vir afgeleë gebiede, industriële gebiede en selfs die buitenland. Uiteraard sal dit groot eise aan die Kerk stel ten opsigte van die opleiding en toerusting van lidmate.
- * Indien hierdie scenario realiseer, sal dit uiteraard groot uitdagings aan die Kerk stel in terme van opleiding van lidmate, verandering in kerkbegrip en hervorming van die kerklike praktyk.
- * Op plaaslike vlak sal die verandering in grootte (groei of verkleining van gemeentes) eiesoortige eise stel.
- * Op die platteland kan gemeentes van verskillende kerke bediening deel (meewerkende bediening).
- * Die enigste gemeentes wat sal oorleef, is dié wat nie net instandhouding en versorging van lidmate doen nie, maar daarin slaag om missionaal te leef en lidmate deel te maak van die gemeente se bediening.
- * Teologiese opleiding, barmhartigheidsdiens en ander sinodale dienste moet geherstruktureer word en toenemend interkerklik plaasvind.

5.4.2.11 Toekomsperspektief

Dit is in die bestek van hierdie memorandum nie moontlik om alle fasette van die problematiek en oplossings te bespreek nie, maar bloot om in die lig van die werklikhede van ons tyd te droom oor nuwe moontlikhede vir die NHKA¹.

Saam met Gerben Heitink word die kerk as gegewene aanvaar. Die NHKA as instituut het reeds in baie opsigte gestagneer. Tog bied die kerk in sy huidige vorm vir talle gelowiges 'n geestelike tuiste. Hierdie lidmate kan wel soos in Heitink se konsentriese model die binnekring vorm en naas hierdie binnekring moet die ander konsentriese sirkels gevorm word in 'n beweging van binne na buite en van buite na binne.

¹ Na aanleiding van die titel van die boek van Niemandt (2007) "Nuwe drome vir nuwe werklikhede".

Of hierdie bestaande lidmate daarvoor gereed is, is te betwyfel.

Alhoewel dit reeds in sommige gemeentes gebeur, is die meeste gemeentes se siening van kerkwees van so 'n aard dat dit hierdie dubbele beweging sal strem. Van buite gesien is dit ook 'n vraag of mense wat reeds die rug op die kerk gekeer het as gevolg van dit wat hulle in die kerk as instituut ervaar het, weer deel van hierdie konsentriese kerkbeskouing sal wil wees.

Die bestaande gemeentes van die NHKA sal 'n proses van radikale transformasie moet inisieer. Dit is egter 'n langsame proses en die Kerk kan nie langer kosbare tyd deur haar vingers laat glip nie.

Naas die versorging en begeleiding van gelowiges en gemeentes om via 'n proses van radikale transformasie 'n kerk met karakter te word, sal daar ook 'n tweede vorm van bediening noodsaaklik wees: Buite die strukture van die kerk as instituut sal gelowiges onbevange moet migreer om mense op die markplein te gaan ontmoet. Die doel moet nie in die eerste plek wees om mense na die kerk te bring nie, maar om onder mense op 'n diakonale wyse die geloof in Jesus Christus sigbaar en voelbaar te maak. Ons moet daar gaan soek na "thin places" in mense se lewens waar die skeiding tussen die sigbare werklikheid en die sakrale teenwoordigheid van God deur sy Gees vervaag en mense God se teenwoordigheid ervaar. Juis daar moet ons leer om afstand te doen van ons meesternarratiewe en onbevange luister na die klein verhale van mense. Saam met hulle moet ons weer begin luister na die verhale oor God en probeer ontdek hoe die groot Verhaal van God ons klein verhale omvorm en nuwe sin aan ons lewe gee.

Dit mag wees dat die lyne van hierdie tweestroom-bediening in die toekoms kan konvergeer. Dit kan slegs gebeur indien die Kerk deur die proses van radikale transformasie weer vir mense buite die kerk 'n plek kan word waar hulle die teenwoordigheid van God kan beleef. Dan kan die konsentriese sirkels van Heitink dalk 'n werklikheid word en sal mense al nader deur die "Sache Jesu" ingetrek word in die middelste kring. Dit is 'n droom! Of dit 'n werklikheid sal word, sal net die tyd ons leer.

AANBEVELING

1. Vir bespreking.

5.5 VERSLAG VAN DIE CHRISTELIKE SEEMANSORGANISASIE (CSO)

5.5.1 WAARVANDAAN KOM DIE CSO?

Die Christelike Seemansorganisasie (CSO) is al meer as 60 jaar oud.

Gemeentes in die Weskaap het hulle in die Tweede Wêreldoorlog ontferm oor die Nederlandse seesoldate op pad front toe en terug, en het die Christelike Seemans Welsyns Organisasie (CSWO) gestig om vir hulle te sorg. Die oorlog is verby, maar skeepvaart nie, en die Nederlandse seesoldate is vervang deur seemanne uit al wat 'n nasie is, wat hulle brood op die water verdien. Die "Welsyn" in die naam is later laat vaar, maar die CSO is steeds in Suid-Afrikaanse hawens aan die werk.

5.5.2 WAT DOEN CSO?

Die CSO bely, nes die Hervormde Kerk, geloof in die Drie Enige God, Vader, Seun en Heilige Gees. Die CSO glo ook dat die evangelie van die Here Jesus Christus vir alle mense bedoel is. Die CSO voel geroepe om die evangelie te bedien aan mense wat op die een of ander wyse verbonde is aan seevaart en hawens, uit enige land en volk ter wêreld.

5.5.3 HOE DOEN ONS DIT?

Die belangrikste maniere waarop CSO die evangelie bedien, is deur seemanne pastoraal te versorg, aan hulle die Bybel in hulle eie moedertaal te gee, en lektuur en ander hulpmiddels uit te gee waarmee seemanne die Bybel beter leer verstaan. Dit doen die CSO alles in ooreenstemming met die Bybels-Reformatoriese teologiese tradisie soos in die Drie Formuliere van Eenheid.

Die CSO het ses predikante in vyf hawens van Suid-Afrika in diens. Hulle besoek skepe in die hawens, knoop pastorale gesprekke met die seemanne aan, lei Bybelstudies en godsdiensoefeninge en verleen soms hulp en noodleniging aan seemanne in krisis. Soms help ons dominees met opbouende ontspanning, en ontvang ons seemanne aan huis van gelowige huisgesinne. Soms vat ons seemanne kerk toe, en ander kere weer gebruik ons die geriewe van seemansklubs en -sendingstasies om seemanne te versorg. Ons hou briefwisseling met seelui in stand om langtermyn vriendskappe te bou.

5.5.4 'N KOMPLIMENTÊRE BEDIENINGSMODEL

CSO se keuse vir 'n komplementêre bedieningsmodel is juis met die doel om ruimte te laat vir samewerking en vennootskappe met ander organisasies en/of kerkverbande. Dit beteken dat CSO komplementêr tot ander modelle kan fokus op die verkondiging.

Daar is doelgerig ekumeniese bande gesmee met die besture van ander plaaslike sendingprojekte. CSO het reeds bestaande goeie betrekkinge met ander kerke en organisasies en sendings in hawebediening gehad. Hierdie bande met die besture van ander rolspelers is in gedagte gehou met die vestiging van die 'n Bestuurder: Evangeliebedie-

ning en die plasing van die bestuurder en die Sendingkantoor in Durban waar die ander organisasies ook hulle hoofsetels en seniorpersoneel huisves.

In elke hawe is CSO se evangeliebedienaars verplig om praktiese maniere te vind om leidinggewend met ander sendingprojekte saam te werk.

CSO beskik oor verreweg die grootste getal teologies hoogs-opgeleide en professionele evangeliebedienaars onder die plaaslike seemansendings. Hierdie potensiaal is nog lank nie behoorlik vir die CSO en vir die bediening van seemanne getap nie. Dog hierdie professionele personeelkorps van CSO is 'n volhoubare aanwinst en voordeel, aangesien die CSO beskik oor die finansiële rugsteun en stabiliteit om so 'n personeelkorps in stand te hou en sodoende samewerking en leiding op hoë vlak moontlik te maak.

CSO het wye openbare steun, wat veel verder strek as net die eie plaaslike kerk en gemeente(s) en die onmiddellike omgewing (kusgebied). CSO word ondersteun deur 'n multi-denominasionele donateurskorps, verskeie kerke en kerklike instansies (amptelik en informeel), groepe en individue.

Om die voorsprong wat CSO het verder te versterk, het CSO toegang tot media en die vermoë om self nuwe media te ontwikkel. CSO het namens die seemansbediening in Suid-Afrika noue bande met die Bybelgenootskap van Suid-Afrika aangeknoop, en is nou die spreekbuis wat namens hierdie organisasies met die Bybelgenootskap praat. Die CSO het 'n skerp sin vir fokus en is doelgerig ingestel op veral effektiewe bediening van die evangelie van Christus. Maar CSO se eie fokus dwing ook tot die eie besef van die komplementêre aard van die CSO se bediening wat net in samewerking met ander bestaande en voortgaande bediening moontlik is.

Daar is aangesluit by ICMA (International Christian Maritime Association), 'n assosiasie van 27 lidorganisasies wat hulle wêreldwyd toespits op die bediening van seemanne in hawens).

5.5.5 CSO EN DIE NHKA

Vier van die CSO se sewe dominees, is geordende predikante van die NHKA: Di DJ en A Viljoen in Durban, ds DJD Taljaard in Port Elizabeth en ds JH Barkhuizen in Saldanha.

Benewens die evangeliebedienaars, is daar ook etlike ander lidmate van die NHKA wat by CSO betrokke is, onder andere dr WAJ van Schoor (Nasionale voorsitter, uit die Hervormde Kerk se Primrose-Oos gemeente), mev E Weideman (Bestuurder: Administrasie en Finansies in Kaapstad) en mev W Smith (by ons Bedieningskantoor in Durban).

CSO en die Kerk het gedurende die afgelope verslagtydperk die volgende verbintenis met mekaar gehad:

- * Projek Warm Harte van stapel gestuur waarin talle lidmate reeds deelgeneem het deur musse, kouse en ander geskenke vir seemanne te maak.
- * Paas-, Kers- en Loferedienste saam met talle gemeentes van die Kerk.

Ons bid dat die vennootskap tussen CSO en die NHKA van krag tot krag sal gaan.

5.5.6 ONS KYK VORENTOE

CSO werk uitstekend saam met ander organisasies wat soos ons die evangelie in die hawens bedien. Ons soek aansluiting by geloofsgenote wat in vennootskappe met ons wil saamwerk. Gemeentes nooi ons uit vir preke, praatjies en uitstallings, en staan 'n oggend of wat se ere-dienskollekte aan ons af.

Sangers gun ons om opnames van hulle liedjies op kompakskywe te kopieer en vir seemanne te gee. 'n Videomaatskappy, *Yipee!*, het ons die reg gegee om hulle films gratis te vermeerder en op DVD's uit te deel. Daar is predikante wat vir ons Bybelstudies en traktaatjies skryf en hulle preke vir ons gee om te gebruik. Laerskoolkinders skryf vir seemanne kerskaarte en briefies, en uit die ouetehuse kry ons stapels musse, serpe en slaapsokkies wat met liefde en warm harte gebrei is.

Besoek gerus CSO se eie webwerf (www.cso.co.za) as u meer wil weet van wat u kan doen om deel te wees van die groot geloofsfamilie van die Christelike Seemansorganisasie. Kom bedien saam met ons die evangelie van ons Here Jesus Christus aan die seemanne van die wêreld. Soos dr A Dreyer dit altyd gestel het: "Die Here sê ons moet na die uiteindes van die wêreld toe gaan om die evangelie daar te gaan bedien. Maar die eindes van die wêreld kom nou sommer hier na ons hawens toe!"

Die CSO sal met graagte die skakel wees wat u met die seemanne van die wêreld in verbinding bring.

Dankie aan die NHKA vir u daadwerklike steun en vir u voorbidding vir die evangeliebediening in ons hawens.

Dr WAJ van Schoor lig die verslag verder toe en beantwoord vrae indien nodig.

AANBEVELING

- 1. Die vergadering neem met dank en waardering kennis van die werk van die CSO.**
- 2. Waardering word teenoor die CSO betuig vir die indiensneming van verskeie predikante van die Kerk.**
- 3. Gemeentes word aangemoedig om die werk van die CSO te ondersteun ook of finansiële gebied.**

5.6 BYBELGENOOTSAP VAN SUID-AFRIKA**5.6.1 INLEIDING**

Na 'n dienstydpark van 25 jaar by die Bybelgenootskap van Suid-Afrika het ds WH Steyn in 2008 geëmeriteer. Groot dank aan ds Steyn vir voortreflike werk wat hy tydens hierdie jare gelewer het. Hy is aan die begin van 2009 deur ds KD Papp opgevolg, wat nou saam met ds JMJ de Wet vanuit Bloemfontein die NHKA by die Bybelgenootskap van Suid-Afrika verteenwoordig.

In die afgelope verslagtydpark spreek die werksaamhede by die BSA duidelik daarvan dat hy nog steeds die Kerk ten dienste wil wees. Met groot erns is daar te alle tye gepoog om in die behoeftes van die Kerk, asook van lidmate te voorsien. Dit kon slegs gebeur indien die BSA oor genoegsame fondse beskik het om dit te kon doen. In hierdie opsig 'n groot dankie aan al die gemeentes en lidmate wat deur hulle betrokkenheid en bydraes dit moontlik gemaak het.

5.6.2 BEHEER EN VERTEENWOORDIGING

Waarskynlik die belangrikste verandering wat by die BSA plaasgevind het, was dat die BSA vanaf 1 April 2009 as 'n Artikel 21 Maatskappy funksioneer. Voor hierdie datum het die BSA sy funksie verrig onder die Bybelgenootskapwet, (Wet 15 van 1970). Alhoewel hierdie proses tydrowend was, het die oorskakeling baie goed verloop. Die eerste Algemene Jaarvergadering is in April 2009 gehou waartydens die Raad van Direkteure verkies is. Die NHKA is bevoorreg in dié opsig dat ds CJA Simpson die eerste voorsitter van die Direksie is.

Die infrastruktuur van die BSA het ook tot 'n mate verander. Waar daar voorheen net sewe streke was, is dit nou uitgebrei na 11 streke, naamlik Wes-Kaap, Oos-Kaap, KwaZulu Noord, KwaZulu-Suid, Limpopo, Mpumalanga, Gauteng, Vrystaat, Noord-Kaap, Transkei en Noordwes. In tien van hierdie streke word die NHKA verteenwoordig deur predikante of lidmate op die Streekkomitees.

5.6.3 VERTALING

5.6.3.1 **Zulu vertaling van die Ou Testament**

Daar is amptelik op 3 Augustus 2009 in Durban met die vertaling van die Ou Testament in Zulu begin. Die Nuwe Testament het reeds in 1986 verskyn. Prof JA van Rooy tree as projekteur en eksegeet op en hy word bygestaan deur twee voltydse vertalers, eerw SE Sithole en mev Q Masondo.

5.6.3.2 **Afrikaanse Bybelvertalingsprojek**

Alhoewel die projek stadig vorder, het daar reeds in 2008 van die proefvertalings in sekere teksgedeeltes verskyn. Hierdie proefvertalings is goed ontvang en 'n webblad is vir hierdie projek bekend gestel. Dit kan besigtig word by www.bybel.co.za en dan die skakel te volg na: Die Bybel in Afrikaans: 'n Direkte vertaling.

5.6.3.3 **Suid-Ndebele Ou Testament**

Hierdie vertaling, onder leiding van prof APB Breytenbach, vorder baie goed. Hy word bygestaan deur past J Mahlangu en mnr P Mabena. Na verwagting sal hierdie vertaling in 2010 voltooi word en word daar gehoop dat daar teen die einde van 2010 met die hersiening van die Nuwe Testament begin kan word. Laasgenoemde vertaling het reeds in 1986 verskyn.

5.6.3.4 **Afrikaanse Bybel vir Doves**

Nadat daar in 1997 met hierdie vertalingsprojek begin is, het Afrikaanssprekende Doves uiteindelik op 3 Februarie 2008 hulle vertaling in die De la Bat gemeente in Worcester ontvang. Prof JP Oberholzer was voorsitter van hierdie projek en hierdie was die eerste vertaling ter wêreld wat spesifiek vir Doves gedoen is.

5.6.3.5 **Tsonga Bybel**

Daar is in 2008 besluit om voort te gaan om die 1929 vertaling van die Tsonga Bybel in 'n nuwe ortografie voor te berei. Die twee proeflesers het reeds onafhanklik van mekaar die proefleeswerk voltooi. Verskille word tans deur die hersieningskomitee hanteer.

5.6.3.6 **!Xuhn Nuweleser gedeeltes (San taal)**

Die bekendstelling op 8 Oktober 2009 te Platfontein naby Kimberley was 'n groot sukses. Die gedeeltes "*Jesus en Sy wonders*", en "*Kom ons lees van Jesus*" in !Xuhn was 'n besondere hoogtepunt vir die BSA sowel as vir die !Xuhn-sprekende San-gemeenskap. Dit is die eerste keer dat die Bybelgenootskap 'n teks in hierdie taal gepubliseer het.

5.6.3.7 Geloof kom deur Gehoorprogram

Hierdie program is daarop gemik om die Nuwe Testament in klank aan individue, luistergroepe en ook aan funksioneel ongeletterdes beskikbaar te stel. Groot vordering is hiermee gemaak en talle luistergroepe in agt van ons amptelike landstale is reeds gestig. Duisende mense is sedert die aanvang van hierdie projek in luistergroepe hierby betrokke. Baie van hulle sou miskien op geen ander manier met die Woord in aanraking kon kom nie. Die Noord-Sotho en Venda Nuwe Testamente is verlede jaar opgeneem en die Amerikaanse organisasie Hosanna het die redigering daarvan gedoen. Suid-Ndebele is die enigste amptelike Suid-Afrikaanse taal wat nog nie opgeneem is nie, maar dit sal eers gebeur wanneer die vertaling van die Bybel in hierdie taal afgehandel is. Volgens verslae luister daar tans 16 500 mense na die Nuwe Testament in hulle eie taal.

5.6.4 PRODUKSIE

Die digitalisering van Bybeltekse vorder goed en daar het die afgelope tyd 111 nuwe produkte verskyn ondermeer die volgende:

- * Semi-Luukse Bybels en Sakbybels.
- * Bybels met ritssluiters in inheemse tale.
- * Bybels met moderne omslae met denim en kurk voorkoms.
- * Die Afrikaanse 1933/53 en 1983 Nuwe Testament, Psalm en Spreuke op CD en in MP3 formaat.
- * Verdere formate van die selfoonbybel – aanvanklik verkoop by wyse van krapkaarte, maar later gratis beskikbaar gestel.
- * Afrikaanse 1933/53 en 1983 vertalings is as 'n Deurskote Bybel as deel van die 75-jarige viering van die Bybel in Afrikaans uitgegee.
- * 'n Algehele nuwe uitleg van die Afrikaanse 1933/53-vertaling is gedoen, insluitend die kruisverwysings wat nou onderaan die bladsye verskyn. 'n Spesiale historiese vertalingsoorsig is ook ingevoeg met die oog op die 75-jarige viering van die Bybel in Afrikaans.
- * Die publikasie van die *First Read & Learn Bible* in Afrikaans, Engels, Zulu en Xhosa in Maart 2008 het 'n nuwe hoofstuk in die geskiedenis van die Bybelgenootskap ingelei, aangesien dit die eerste keer was dat "Kinderbybels" deur die BSA gepubliseer is. Die opvolg hiervan, die meer gevorderde *Read & Learn Bible*, het daarna in Afrikaans, Engels en 'n aantal inheemse tale verskyn.

- * Good News Bibles (GNB) met 'n kamoeffleeromslag is aan die SANW se Kapelaansdiens voorsien. Die Bybels is deel van die Kapelaansdiens se "Goodwill Parcel Project" en is aan weermag-lede wat buite die landsgrense ontplei is, voorsien.
- * 'n Nuwe uitleg van die Grootdrukbybel in Xhosa (1975-weergawe) is gedoen. Ekstra materiaal ter viering van die 150ste bestaansjaar van die Xhosa Bybel is hierby ingebind.
- * Die eerste in 'n nuwe reeks Uitreikbybels, naamlik 'n Xhosa Bybel wat teen R20 per eksemplaar verkoop, is bekend gestel. Dit is die vervulling van 'n lang gekoesterde ideaal om uiters bekostigbare Bybels beskikbaar te stel vir kerke om veral tydens uitreike te gebruik, asook vir mense wat nie die gewone Standaardbybel kan bekostig nie.
- * Die Afrikaanse 1933/53-vertaling Grootdrukbybel met kruisverwysings onder aan die bladsye, is nuut uitgelê en in Desember 2009 bekend gestel.

5.6.5 VERSPREIDING

5.6.5.1 Bybels, Testamente, Bybelgedeeltes en seleksies

Die volgende hoeveelheid Bybels en Bybelgedeeltes is jaarliks in tot soveel as 131 tale en 160 vertalings versprei:

	2007	2008	2009
Bybels	774 932	1 018 283	846 299
Testamente	59 042	72 851	175 811
Bybelgedeeltes	84 664	196 061	327 461
Nuwelesergedeeltes	30 223	51 972	
Nuweleserseleksies	80 980	87 780	80
Totaal	1 029 841	1 426 947	1 349 651

Tussen 73% en 83% van die volledige Bybels wat jaarliks versprei is, was Standaardbybels.

Die hoogste verspreidingsyfers van volledige Bybels oor die afgelope drie jaar was: Engels (725 081), Afrikaans (510 304) en Zoeloe (447 284).

5.6.5.2 Die Bybel in Afrikaans

Sedert die verskyning van die volledige Bybel in Afrikaans in 1933, het die BSA reeds 10 679 508 eksemplare van die twee vertalings versprei. Die 1933/53 vertaling bly steeds 'n standaard produksie-item. Gedurende die verslagtydperk is daar 219 468 eksemplare versprei en sedert 1933 tot 31 Oktober 2009, 7 233 925 eksemplare.

5.6.5.3 Bestemmings buite Suid-Afrika

Daar is gedurende die verslagtydperk 173 485 Bybels en Bybelgedeeltes aan ander Bybelgenootskappe in Afrika gelewer.

5.6.5.4 Finansies

Syfers word in Randwaarde gegee.

(i) **Inkomste**

Die BSA het vanuit verskeie oorde donasies ontvang. Dit lyk soos volg:

	2007	2008	2009
Individue	15 243 454	16 527 875	16 325 497
Kerke	13 097 192	14 008 608	14 866 506
Kerklike Organisasies	239 400	332 120	312 218
Kategese/ Verbondsonderig	73 993	67 013	88 632
Kerkjeug	20 708	29 277	27 174
Opvoedkundige Instellings	131 491	109 247	113 636
Sake-ondernemings	902 024	833 139	765 134
Allerlei	222 533	400 691	290 261
Boedels	8 373 121	13 674 809	8 778 314
Totaal	38 303 916	45 982 779	41 567 372

(ii) **Uitgawes**

Die koste van die verspreidingprogramme was R147.5 miljoen gedurende die verslagtydperk en is soos volg aangewend:

	2007	2008	2009
Bybelproduksie	35,5 miljoen	45,8 miljoen	48,0 miljoen
Bybelvertalingsprojek	2,8 miljoen	1,7 miljoen	2,8 miljoen
Gratis verspreiding	0,4 miljoen	1,0 miljoen	2,9 miljoen
Bydraes tot wêreldwye werk	0,7 miljoen	2,9 miljoen	0,9 miljoen
Geloof kom deur Gehoor		0,8 miljoen	1,3 miljoen

5.6.6 BYDRAES UIT DIE NHKA (SLEGS REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA)

	2007	2008	2009
Kerkraad	1 451 336.23	1 472 220.34	1 617 358.73
NHSV	29 807.50	23 933.65	21 953.50
NHJV	-	773.92	100.10
Kategese	12 359.38	14 826.63	13 617.60

Individue	278 369.46	347 344.70	305 652.67
Totaal	1 771 872.57	1 859 089.24	1 958 682.60
Gemiddeld per Lidmaat	16.12	17.25	18.44

5.6.7 SLOT

Die sekretarisse van die Bybelgenootskap wil graag hulle dank betuig teenoor predikante en gemeentes vir die hartlike wyse waarop hulle elke keer tydens besoeke ontvang word, en moedig alle lidmate aan om steeds betrokke te bly by Bybelverspreiding. Sonder ons gemeentes en lidmate se voorbidding en bydraes sal hierdie werk nie kan voortgaan nie.

U is welkom om òf ds KD Papp by telefoonnommer 011 970 4010, òf ds JMJ de Wet by telefoonnommer 051 444 5980 te kontak indien u enige navraag het.

Ds GS Kritzinger, die Uitvoerende Hoof van die Bybelgenootskap, is op Dinsdag 28 September 2010 vanaf 11:00 in die vergadering en sal teen 12:00 kortliks aan die woord gestel word.

AANBEVELING

1. Die vergadering neem met instemming kennis van die werk van die Bybelgenootskap van Suid-Afrika en die Bybelgenootskap word opnuut verseker van die Kerk se voorbidding en ondersteuning.
2. Dank word uitgespreek teenoor alle gemeentes, gemeentelike instansies, sake-ondernemings en individue wat die Bybelgenootskap ondersteun het.
3. Kerkrade word versoek om plaaslike boekwinkels aan te moedig om Bybels van die Bybelgenootskap in voorraad te hou en word aangemoedig om toe te sien dat Bybels by gemeentelike kolporteurs beskikbaar is.
4. Kerkrade word versoek om elke jaar, voor die einde van Oktober, die bedrag wat die Bybelgenootskap benodig om een Bybel bekostigbaar beskikbaar te stel (R33.00 vir 2010, per lidmaat) aan die Bybelgenootskap oor te betaal.
5. Die NHSV, kategeese, sake-ondernemings en individue word aangemoedig om by te dra vir Bybelverspreiding.
6. Gemeentes word aangemoedig om promosiemateriaal, wat

gratis op aanvraag by die Bybelgenootskap beskikbaar is, as hulpmiddels te gebruik om die Bybelgenootskap bekend te stel en fondse daarvoor in te samel.

- 7. Gemeentes word daaraan herinner dat die deurkollekte tydens Hervormingsondag se diens, aan die Bybelgenootskap oorbetaal moet word.**
- 8. Dank word betuig aan die Sekretarisse in Kerkverband by die Bybelgenootskap. In die besonder teenoor ds WH Steyn wat reeds geëmeriteer het en ds JMJ de Wet wat aanstaande jaar emeriteer. Ds KD Papp word sterkte met sy taak toegewens.**

5.7 DIE AFRIKAANSE BYBELVERTALINGSPROJEK

5.7.1 DIE VERTALING

Die Kerklike Advieskomitee (die Bybel in Afrikaans) waarop al die kerke en denominasies verteenwoordig word wat Afrikaans in eredienste en kategetiese gebruik, het die Bybelgenootskap in 2004 versoek om 'n nuwe Afrikaanse vertaling van die Bybel beskikbaar te stel. Die Vertaalopdrag wat uit hierdie versoek gespruit het, lui "Skep 'n goed verstaanbare, bronteksgeoriënteerde Afrikaanse vertaling van die Bybel wat geskik is vir voorlesing en gebruik in eredienste, asook vir kategetiese, Bybelstudie en persoonlike gebruik". In die Agenda van die vorige Algemene Kerkvergadering is verder volledig verslag gedoen oor die eie aard van hierdie vertaling.

5.7.2 VORDERING

Daar is sedert die vorige Algemene Kerkvergadering 'n proefvertaling met die volgende tekste gepubliseer: Genesis 1, Deuteronomium 5, Psalm 1, 8 en 23, Matteus 6 en 1 Korintiërs. Die reaksie op die proefvertaling was uiteenlopend: Naas oorweldigende positiewe kommentaar, was daar ook kerklike lesers wat probleme en besware geopper het. Die Begeleidingskomitee oorweeg alle kommentaar wat ontvang is baie ernstig. Daar is trouens al enkele aanpassings gemaak na aanleiding van die kritiek wat ontvang is.

Een van die belangrikste probleme wat in die vertaalproses ondervind word, is die feit dat deelnemers aan die vertaling byna sonder uitsondering die werk deelyds doen. Dit bring mee dat keurdatums vir werk gelewer, dikwels verskuif moet word. Dit het selfs veroorsaak dat van die vertalers moes onttrek. Die groot hoeveelheid deelnemers aan die vertaalproses bring ook mee dat die konsekwente toepassing van die basiese reëls waaroor ooreengekom is en waardeur 'n eenvormige produk verseker moet word, soms besondere aandag verg.

'n Ander probleem wat buite die vertaalproses lê, is die feit dat daar 'n sekere groep persone is wat stemming maak teen die nuwe vertaling, as sou dit 'n vertaling wees wat nie die eer aan Christus gee wat Hom toekom nie. Dit hou veral verband met die gebruik van hoofletters in gedeeltes van die Ou Testament wat deur die skrywers van die Nuwe Testament as profesieë oor die komende Messias aangedui word. Die besluit van die Begeleidingskomitee in hierdie verband is duidelik: Die teks van die Ou Testament word vertaal soos dit daar staan, maar daar word telkens in 'n voetnoot aangedui dat die besondere woord, naam of uitdrukking in die Nuwe Testament uitgelê word as 'n verwysing na die lewe en werk van Christus.

Nadat daar aanvanklik maar stadig gevorder is met die vertaling, het die tempo intussen versnel. Die deelnemende kerke is versoek om kerklike lesers te identifiseer en die eerste boeke wat voltooi is sal binnekort aan hierdie persone gestuur word met die oog op kommentaar en aanbevelings. Daar word gehoop om teen 2015 die vertaling onder die titel "Die Bybel in Afrikaans, 'n Direkte Vertaling" aan die kerklike publiek beskikbaar te stel.

Suid-Ndebele Vertalingsprojek

Suid-Ndebele is die enigste van die 11 amptelike tale van Suid-Afrika waarin daar nie 'n volledige Bybel beskikbaar is nie. In 1986 is die Nuwe Testament en 'n keur uit die Psalms gepubliseer. Sedert 1999 word daar onder toesig van die Bybelgenootskap gewerk aan 'n vertaling van die Ou Testament deur twee moedertaalsprekers en prof APB Breytenbach. Die keurdatum vir die voltooiing van die projek is Desember 2010.

AANBEVELING

- 1. Dank word aan prof APB Breytenbach betuig vir sy betrokkenheid by die Bybelvertalingsprojek, die deurgee van inligting en die vertaalwerk wat hy doen.**

BESKRYWINGSPUNT 44: RING VAN ZOUTPANSBERG

ALTERNATIEWE BYBELVERTALINGS

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering gee opdrag aan bekwame persone om kommentaar voor te berei op die vertalingsmetodiek en teologiese inhoud van die alternatiewe Afrikaanse Bybels. Die bedoeling is dat lidmate toegerus word om oordeelkundig Bybels aan te koop.

Motivering

By die lees van die verskillende Afrikaanse Bybels blyk dit dat daar nie net verskille op taalgebruik vlak is nie, maar soms ook op interpretasievlak.

Ds GJM Wolmarans stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

- 1. Vir bespreking en besluit.**

5.8 GETUIENISTAAK VAN DIE GELOWIGE

5.8.1 VERSLAG VAN DIE KOMITEE VIR ETIESE SAKE

Geen verslag is ontvang nie.

AANBEVELING

- 1. Vir kennisname.**

Die vergadering oorweeg dit om 5.8.2, beskrywingspunt 44 en 7.3 by Hoofstuk 7, naamlik die verslag van die Komitee vir Huweliks- en Ander Sinvolle Verhoudingsmoontlikhede, gesamentlik te hanteer.

5.8.2 RAAD VIR PASTORAAT EN PRESBITERAAT: RIGLYNE VIR OUDERLINGE IN DIE HANTERING VAN LIDMATE MET 'N HOMOSEKSUELE ORIËNTASIE

5.8.1.1 Inleiding

Hierdie is slegs riglyne om ouderlinge te help om lidmate met 'n homoseksuele oriëntasie te verstaan en te begelei. Dit is nie 'n betoog oor die teologiese "korrektheid" van homoseksualiteit al dan nie. Vir sulke betoë kan die Agenda van die 68ste Algemene Kerkvergadering asook die Besluitebundel (bl 45 tot 48) geraadpleeg word.

5.8.1.2 Aanvaar sy/haar seksuele oriëntasie

Wanneer lidmate sover gekom het om die vrymoedigheid te neem om met 'n ampsdraer van die Kerk oor hulle seksuele oriëntasie en hulle vrees om deur die Kerk verwerp te word, te praat, kan aanvaar word

dat hulle reeds 'n geruime tyd met hulleself en met die Here oor die saak geworstel het. Dit is moontlik dat hulle reeds die probleem met hulle ouers en familie bespreek het. Hulle kon selfs al terapeutiese begeleiding van professionele persone ontvang het. Die laaste hekkie waarom hulle wil kom, is die aanvaarding van God en die Kerk.

Dit is nie nou die tyd of plek van die ampsdraer om sy/haar beleving van sy/haar seksuele oriëntasie te bevraagteken nie. Aanvaar die persoon vir wie hy/sy is. Toe Jesus op aarde was, het Hy juis stil gestaan by die sogenaamde verstote mense van die samelewing. Hy het deernis getoon met mense met wie niemand anders hulle wou assosieer nie – die melaatses, die armes, die tollenaars, die ongeletterdes, die sondaars. Hy demonstreer God se liefde as 'n liefde wat ruimte skep vir ander, wat begrip het vir ander, wat in eerlike egtheid daarin belangstel dat hulle nuut en heel sal word by God, dat hulle sal deel in die genade en liefde wat God skenk. Moenie veroordeel nie. Laat hy/sy die liefde wat hy/sy gehoop het om by die Kerk te vind, beleef.

Indien sulke lidmate nog geen vrymoedigheid gehad het om met enigiemand anders te praat nie, sou dit wys wees om hulle by te staan en die "probleem" met hulle ouers en familie te deel. Help hulle ook om professionele begeleiding te ontvang.

5.8.1.3 **Stel vas wat sy/haar emosionele toestand is**

Om 'n lidmaat met begrip te begelei, moet die ouderling erkenning gee aan die emosie wat die lidmaat op daardie oomblik ervaar en empatie daarmee hê.

- * Die aanvanklike bewuswording van hulle seksuele oriëntasie is vir hulleself skokkend en skep *verwarring* en *verleentheid*.
- * In hulle stryd om dit te ontken en weg te wens, het gelowiges 'n deurlopende gebedsworsteling en onderhandeling met God in die verwagting dat dit sal oorwaai. As niks "oorwaai" nie, beleef hulle *magteloosheid* en *selfhaat*.
- * Soms gaan hulle deur die trauma van *verwerping*. Sekere uitsprake wat oor persone met 'n homoseksuele oriëntasie gemaak word, verwar die ouers en naby familie dikwels in só 'n mate dat hulle self nie kans sien om vrede te maak met die persoon se menswees nie. Om dieselfde rede leef hulle dikwels met 'n verwronge Godsbegrip en vrees die oordeel van God.
- * Hulle beleef 'n diepgaande vrees om "uitgevang" te word.

5.8.1.4 **Gesprek oor Godsbegrip**

Verskeie kerke se debat oor homoseksuele persone se status in die

kerk, vestig 'n verstaan van God wat hulle veroordeel, uitgesluit en verwerp laat voel. Hulle vrees dat God 'n veroordelende God is. Hy het 'n dubbele stel reëls vir mense met 'n homoseksuele oriëntasie en mense met 'n heteroseksuele oriëntasie. Hulle leef in angs dat God hulle haat en uit sy genade uitsluit.

Dit is belangrik dat die ouderling so 'n lidmaat begelei in die verstaan van God se genadige vryspraak. Waar die kerkgemeenskap deur die eeue dikwels geneig was om mense uit te sluit, leer ons die lewende God in Jesus Christus ken as die liefdevolle Vader wat alles denkbare opoffer ter wille van die verlossing van mense uit hulle sondenood. Hy het na die wêreld toe gekom ter wille van die verlossing van almal – juis ook vir dié wat uit die tempel en die kerk uitgesluit en veroordeel word. Jesus het gekom om in te sluit. Hy het God se liefde kom demonstree. Hy aanvaar elkeen wat in die geloof na Hom roep – ongeag sy/haar seksuele oriëntasie. God het ons lief vir wie ons is. Die kerk beoordeel mense dikwels op grond van hulle daade. God ondersoek die hart. In sy liefdevolle en genadige uitreik na mense, bly God altyd dieselfde.

Hierdie liefde van God is egter ook nie 'n ordelose liefde nie. Hy vra van ons gehoorsaamheid aan sy wil. Daarom sal daar ook op gewys moet word dat God nie die sonde duld nie. 'n Losbandige seksuele lewenstyl is onaanvaarbaar, ongeag of dit homoseksuele of heteroseksuele persone is. Die Bybel wys losbandigheid en ontrouheid ten sterkste af omdat dit seksuele praktyke is wat selfsugtig gefokus is op die bevrediging van die eie egosentriese seksuele behoeftes. Dit verneder en vernietig mense rondom jou en dit vernietig God se beeld in jou. In die Bybel word alle seksuele misdrywe veroordeel. God aanvaar egter elke mens wat die sonde wil oorwin en na Hom roep, ongeag sy seksuele oriëntasie.

5.8.1.5 **Uitnodiging**

Dit is die verantwoordelikheid van die ouderling om lidmate met 'n heteroseksuele oriëntasie, saam met al die ander gelowiges op te roep om hulle voortdurend te bekeer tot die lewende God soos wat Hy Homself in sy Woord openbaar. Hulle dikwels misplaaste Godsbeeld moet vervang word met hoe God Homself in Jesus Christus aan ons kom bekend maak het as die liefdevolle verlossende God wie se genade vrylik beskikbaar is vir elke mens, ongeag ons seksuele oriëntasie. Hy het ons lief vir wie ons is.

Homoseksuele lidmate moet begelei word om vrede te maak met wie hulle is. Hulle moet aanvaar dat die Here hulle liefhet soos hulle is.

Hulle sal ook met groot sensitiwiteit tot die insig moet kom dat daar baie lidmate wanpersepsies oor homoseksualiteit bestaan en dat hulle daarvoor begrip sal moet hê. Hulle sal uitgenooi moet word om ten

spyte van ander lidmate se moontlike wanpersepsies, in te skakel in die gemeente en deel te word van die geloofsgemeenskap.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

BESKRYWINGSPUNT 45: RING VAN JOHANNESBURG

HOMOSEKSUALITEIT: 'N ROETEKART VIR 'N PROTESTANTSE KERK

1. Die wetenskap van die hemeneutiek (die teorie van verstaan) help om die Bybel wat 'n premoderne geskrif is, vir mense van vandag te "vertaal" of te interpreteer. Die Bybel bevat welswaar negatiewe kultuur-bepaalde uitsprake oor wat soms vertaal word met "homoseksuele gedrag". Die bedoeling van die Skrif is egter nie om kultuur normatief te maak nie. Die norm van die Skrif is dat alle gelowiges uit die evangelieboodskap leef. In die Protestantse Kerk is die vertrekpunt dat redding berus op geloof alléén. Niks vanuit die menslike natuur kan hierdie versoening bewerkstellig nie. God se Gees maak dit vir alle gelowiges moontlik om hulle hele lewe (ook die liggaam) in God se diens te stel.
2. Seksuele minderhede bestaan. Van hulle is lidmate van die Kerk. Hierdie gelowiges, soos alle ander, ontvang van die Kerk pastorale sorg en begeleiding tot 'n Geesgevolle lewe.
3. Die Kerk glo dat alle gedooptes, alle gelowiges, lede van die liggaam van Christus is. Die eenheid van die Kerk as liggaam van Christus is 'n evangeliese eis. Derhalwe is mense wat tot seksuele minderheidsgroepe (of tot watter minderheidsgroepe ook al) behoort, soos alle ander lidmate, welkom in die Christelike geloofsgemeenskap. In die lig van ons verstaan van die Woord van God, verseker die Kerk hulle met woord en optrede van die liefde van God en van medegelowiges.
4. In die huidige kerklike praktyk word daar slegs voorsiening gemaak vir heteroseksuele lewensverbintenisse. Die Kerk word versoek om ruimte in die geloofsgemeenskap te skep vir alle *betekenisvolle verhoudingsmoontlikhede* wat by die

evangelie pas¹.

Die motivering is opgeneem in **BYLAE K**.

Prof Y Dreyer stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

BESKRYWINGSPUNT 46 : ALGEMENE DIAKENSVERGADERING BESTRYDING VAN DWELM- EN DRANKMISBRUIK

Die Kerk neem daadwerklik kennis van die skrikwekkende afmetings van alkohol- en dwelmverslawing onder alle ouderdomsgroepe, maar veral onder jeugdiges, insluitend lidmate en kinders van lidmate van die Nederduitsch Hervormde Kerk, asook die ernstige bedreiging en gevalle wat sodanige verslawing vir die Christelike Kerk en die ordelike samelewing inhou.

Die Kerk aanvaar medeverantwoordelikheid in die stryd teen hierdie euwel deur onder meer

- * die opleiding van predikante in dié opsig en instelling van spesifieke diensgroepe om lidmate op plaaslike vlak by te staan
- * gemeentes te versoek om behulpsaam te wees met die werksaamhede van die Artikel 21 Maatskappy Shine wat deur die gemeente Meyerspark in oorleg met die Algemene Diakensvergadering, bedryf word
- * voorkomende maatreëls waardeur die kinders van die Kerk vanaf die vroegste vlak van kategetiese gewaarsku en geestelik weerbaar gemaak moet word, onder meer die dwelmprobleem, in die kategetiese sillabus te vervat
- * die oprig van 'n rehabilitasiesentrum en gesondheidsoord vir verslaafdes. Die AIM-gebouekompleks wat tans nie gebruik word nie, vir die aanwending van hierdie doel beskikbaar te maak

¹ Die vorige bewoording van die laaste sin was soos volg: "Die Kerk word versoek tot voortgesette navorsing oor *betekenisvolle verhoudingsmoontlikhede vir alle mense*".

- * teenoor die owerheid te getuig oor die onaanvaarbare toestand deurdat die RSA 'n afsetterrein van die dwelmwêreld geword het, en daadwerklike optrede teen dwelmsindikate en handelaars wat die lewens van ons land se jeug gewetenloos vernietig, te vereis
- * die Kerk se dank te betuig aan die SAPD vir die oopvlekking van groot dwelm netwerke, ongeag wie daarby betrokke was.

Motivering

Omvang

Dit is wyd in die media berig dat alkohol-, maar veral dwelmmisbruik, die afgelope tyd kommerwekkende afmetings geneem het. Die volgende blyk onder meer:

- * Die Mediese Navorsingsraad (MNR) se Alkohol- en Dwelmnavor-singseenheid moniteer op 'n ses maandelikse basis opnames in meer as 50 behandelingsentrums in Kaapstad, Gauteng (18), Durban, Mpumalanga, Oos-Londen en Port Elizabeth. Dit word deur SACENDU gekoördineer. Hulle het bevind dat adolessente toene-mend betrokke raak by die gebruik van alkohol en ander onwettige dwelms soos ecstasy, methamphetamine, kannabis en mandrax. In Gauteng is daar 'n toenemende getal adolessente wat heroïne gebruik. Die misbruik van dwelms wat ingespuut word neem toe, en daar is skuiwe in patrone van dwelmmisbruik in gemeenskappe waar die misbruik hiervan voorheen laag was.
- * South African Community Epidemiology Network on Drug Use (SACENDU) se jongste gepubliseerde statistiek oor alkohol en ander afhanklikheidsvormende middels/dwelms, toon aan dat daar vir die eerste helfte van 2006 3 119 opnames in 18 rehabilitasie/be-handelingsentrums in Gauteng se twee metropoolgebiede (Johan-nesburg en Pretoria) was. Vir 48% van hierdie pasiënte was alko-hol hulle primêre dwelm van misbruik. Die ander mees algemene dwelms van misbruik was kannabis (21%), kokaïne (11%) en he-roïne (8%). (SACENDU, 2006: 2.)
- * Cornel Dunn se verslag oor tik, dui daarop dat verslawing aan tik, oftewel metamfetamien, epidemiese afmetings aanneem. Volgens haar wys navorsing daarop dat dit besig is om in die grootste dwelmkrisis te ontaard wat ons geslag nog beleef het (Die Dwel-mtydbom Tik-Tik – Rooi Rose 2005).
- * Mnr David Bayever, ondervoorsitter van Suid-Afrika se sentrale

dwelmadministrasie (SDA), het tydens 'n voorlegging gesê dat Suid-Afrikaners dubbeld soveel dagga, kokaïne en emfatamiene-verwandedwelms soos tik gebruik, as die res van die wêreld. Verder is een rand uit elke vier wat in ons land in omloop is, by dwelmtransaksies betrokke en kos die onwettige dwelmbedryf Suid-Afrikaners jaarliks sowat R20 miljard (Moot Rekord – 27 Februarie 2009).

- * Heroïneverslawing, waarskynlik die dodelikste van alle dwelms, het geweldig toegeneem. Daar was nog altyd heroïne in Suid-Afrika beskikbaar, maar die gebruik daarvan was beperk. Ongelukkig het die situasie na 1994 drasties verander. Die nuwe demokrasie in Suid-Afrika het tot gevolg gehad dat die landsgrense oopgegooi is en vanuit lande soos Iran, Afghanistan, Pakistan en veral Nigerië het dwelmsindikate op Suid-Afrika toegesak.

In 'n onlangse navorsingstuk wat handel oor heroïne, het Monica dos Santos, 'n navorser van SANRA, die volgende ten opsigte van hierdie aangeleentheid gesê:

"Heroin manufacturing in the Golden Crescent (Iran, Afghanistan and Pakistan) and in the Golden Triangle (Myanmar/Burma, Laos and Thailand) is the second largest industry in the world, which involves links with the CIA, the ISI, Majahideen, the collapsed BCCI Bank and Pakistan's nuclear weapons program. South Africa is regarded the smuggling capital of the South. In 1995, when the country's borders opened, the Nigerian drug cartels arrived an influx of cheap crack-cocaine/mixed Heroine flooded the market. This was viewed as a 'sophisticated' drug which makes it socially more acceptable. Once people were hooked on this, the dealers introduced Brown Sugar (Heroine mixed with adulterants) and Thai-White (a more pure form of Heroine), riding on the wave of their previous success."

In die lig van bogenoemde feite kan sonder enige huiwering gesê word dat dwelmmisbruik in Suid-Afrika die afgelope tien jaar skrikwekkende afmetings begin aanneem het vanweë onbeperkte interaksie met lande in alle wêrelddele.

Vanuit genoemde inligtingsdata word ook aangetoon dat, *"regarding heroïne, it is the second most abused illicit substance with those individual presenting for treatment in Gauteng (second to Dagga)"*. Sedert 1998 het die pasiënte wat in Gauteng se rehabilitasiesentrums vir heroïne behandeling opgeneem is, met 600% gestyg. Ver al onder die middelklas jeugdiges het verslawing aan heroïne geweldig toegeneem, soortgelyk as wat in Amerika met jeugdiges gebeur het (Agenda, Algemene Kerkvergadering, 2004).

Inligting

Die indruk bestaan dat die NHKA tans nie ernstig en aktief betrokke is by die bestryding van dwelmverslawing nie. Reeds in 2004 het die Ring van Potgietersrus versoek dat die hoofstuk in die finale jaar kate-geseboek (wat uitgeval het) weer opgeneem word in die kate-gesewerkboek. Daarvan het nog niks gekom nie.

Verder blyk dit dat lidmate en ouers die dwelmprobleem ignoreer of totaal onkundig daaroor is. Ouers neem nie werklik betyds van so 'n probleem in die huisgesin kennis nie en is verder verleë om waar en oor hoe hulp te bekom. Om in die situasie van hulp te wees het die gemeente Meyerspark 'n Artikel 21 Maatskappy, genaamd SHINE (Spiritualiteit, Hoop, Inspirasie, Navigasie, Evangelisasie) gestig om gemeentes en ouers te ondersteun. SHINE sal graag sy kennis en ervaring wil deel met ander gemeentes, groepe en skole. SHINE dien tans ook as 'n ondersteuningsgroep vir ouers en het baie navorsing gedoen oor rehabilitasiesentrums en -oorde en kan gemotiveerde aanbevelings doen aan mense in nood.

Rehabilitasiesentrum/oord

Aangesien die NHKA nie oor 'n eie sentrum beskik nie, is ons as lidmate genoodsaak om elders om hulp aan te klopf. In die verlede was die Kerk in 'n gelukkige posisie om deur middel van 'n vennootskap met Castle Carey, ons pasiënte te kon plaas in 'n sentrum wat programme het wat in die Kerk se etos in gepas het. Hierdie vennootskap bestaan nou nie meer nie.

Dit het dan ook geblyk dat 'n 42 dae program vir dwelmverslaafdes hoegenaamd ontoereikend is. Minstens vyf tot ses maande is nodig om die mag van verslawing in die geval van kokaïne en heroïne te breek. Hoe langer hoe beter.

In 'n poging om die geweldige groeiende probleem van dwelmverslawing die hoof te bied, het daar ook baie private sentra opgeskiet waar bekostigbaar gepoog word om hulp te verleen aan mense in nood.

Ongelukkig beleef 'n mens dat in van die duurste tot goedkoopste rehabsentrums 'n godsdienstige milieu vaardig is, wat vir mense vanuit gereformeerde kringe vreemd is. Die verslaafde wat reeds ontredder is, bevind hom nou ook in 'n vreemde godsdienstige situasie. Dit strem en kortwiek rehabilitasie. Dit is bekend dat 'n verslaafde se spiritualiteitsbeleving waarskynlik die belangrikste faktor in die rehabilitasieproses is.

Rehabilitasiesentra is oorvol. Die Kerk kan van betekenis word op hierdie gebied. Tans word die AIM geboue nie vir kerklike doeleindes aan-

gewend nie. (Dit word tydelik aan 'n konstruksie maatskappy verhuur). Dit is 'n geboue kompleks wat hom uitstekend leen vir 'n rehabsentrum. Dit is buite die stadsmetropool, elektries omhein, binne in 'n wildreserwaat, op 'n plaas en in 'n beter toestand as baie ander sulke sentra.

By alle sentra moet pasiënte betaal. Nêrens word iemand verniet behandel nie. Die koste aan so 'n sentrum is net aan die begin riskant en moeilik. Hierdie belegging wat die Kerk maak behoort op die korte duur homself finansiëel te dra. SHINE is bereid om onder toesig, leiding en hulp van die Algemene Diakensvergadering hierin belangrike aanvoorkom te doen.

Dr JMG Storm stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

BESKRYWINGSPUNT 47: RING VAN POTCHEFSTROOM

KOMMER OOR SITUASIE IN DIE LAND

Die Ring van Potchefstroom spreek ernstige kommer uit oor die huidige situasie in die land.

Motivering

- * Lidmate vrees onteining van hulle eiendom.
- * Aanvalle en voortdurende misdadigheid bring vrees en onsekerheid.
- * Al die omstandighede kan lei tot reaksie en opstand.
- * Stabiliteit in die land word bedreig.
- * Voedselsekerheid kom in gedrang.
- * Die vergadering betreur die feit dat daar ook mense is wat gerugte versprei wat lei tot onrus en onsekerheid.
- * Lidmate van die Kerk kyk op na die Kerkleiding vir begeleiding en bemoediging.

Ds WJJ Kok stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

BESKRYWINGSPUNT 48: RING VAN CHRISSIESMEER

KOMMER OOR ONBEHEERDE MISDAAD

1. Die Kerk spreek sy onrus en bekommernis uit oor die misdaad wat oënskynlik onbeheerd voortwoed in Suid-Afrika.
2. Die Kerk doen 'n baie ernstige beroep op die owerheid om sy godgegewe verantwoordelikheid na te kom, naamlik om "dienaar van God (te wees en sodat) hy die kwaaddoener moet straf" (Romeine 13:4).
3. Die Kerk tree in gesprek met die President en die owerheid om die erns van die omstandighede persoonlik oor te dra.
4. Die Kerk neem leiding deur ander gespreksgenote, ander kerke, burgerlike en vakbondorganisasies te mobiliseer en saam te nooi vir die gesprek.

Motivering

- * Daar is haas geen familie wat nog nie geraak is deur een of ander vorm van misdaad nie.
- * Dikwels word entrepreneurs, soos sakemanne en plaasboere, beroof en vermoor met verreikende gevolge, nie net vir die familie nie, maar ook vir die werkers wat hulle werkgewer, en daarmee saam hulle werk en lewenstog verloor. Sake soos voedselsekernheid, werkverskaffing en behuising kom in gedrang met die gevolglike negatiewe gevolge.
- * Behalwe vir die trauma waarmee misdadslagoffers moet worstel, is van die gevolge ook emigrasie met die gevolglike opbreek van gesinne en die verlies aan vaardighede.
- * Die emosionele sing van opruiende "vryheidsliedere" werk ernstige verdeling en polarisasie van ons land se mense in die hand.

- * Met hierdie optrede kan die persepsie onder lidmate dat die stem van die Nederduitsch Hervormde Kerk stil is, besweer word terwyl kragtige getuienis teenoor die owerheid gelewer word (Nederlandse Geloofsbelydenis, artikel 36).

Dr PJ van Zyl stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

- 1. Vir bespreking en besluit.**

BESKRYWINGSPUNT 49: GEMEENTE BLOEMFONTEIN-WES

GETUIENIS VAN DIE KERK TEEN OWERHEID EN ONDERDRUKKENDE PRAKTYKE

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering kry opdrag om daadwerklik leiding aan lidmate te gee tot watter mate hulle teen 'n goddelose owerheid en onderdrukkende praktyke soos regstellende aksie in opstand mag kom. Die Kerk kan nie net wil stil sit en soms getuienis lewer teen dit wat verkeerd is in die samelewing nie, maar moet ook leiding gee aan lidmate wat hulle wil verset teen wanpraktyke en onderdrukking in ons samelewing en aktief die pad van die Volkereg maar ook dié van Artikel 235 van die Grondwet wil volg om hulle vryheid in 'n soewerein onafhanklike staat te verkry.

Motivering

Die Kerk het die plig om as profetiese stem in die wêreld, maar ook vir sy lidmate leiding te gee oor belangrike etiese kwessies. Die Kerk kan hom nie losmaak van wat in die wêreld daar buite en in die harte van sy lidmate te vinde is nie. Vir 'n deel van die lidmate en die samelewing is die onderdrukking van die Afrikaners op getalle grondslag deur ander in 'n ongelowige wettelose eenheidstaat nie aanvaarbaar nie. Burgerregte organisasies soos Afriforum kom ook al meer in lydelike verset teen onregte in die samelewing wat teen Afrikaners diskrimineer.

Daar is lidmate wat hul beywer vir die onafhanklikheid en selfbeskikking van die Afrikanervolk soos vervat in die handves van die Verenigde Nasies (VVO) se "International Covenant on Civil and Political Rights" wat in artikel 1.1 meld dat "*All people have the right of self-determination. By virtue of that right they freely determine their political status and freely pursue their economic, social and cultural development*".

Verder bepaal die verdrag dat ledestate volke se reg tot selfbeskikking nie slegs moet respekteer nie maar ook die realisering daarvan aktief bevorder (artikel 1.3 en 2.2).

Leiding is nodig oor of dit sonde is om te glo dat daar in die raadsplan van God vir volke die voorreg bestaan om in eie vaderland te leef, die sogenaamde volkstaat in teenstelling tot die nasiestaat.

Vele lidmate van die NH Kerk onderskryf die gedagte en is besig om as kiesers te registreer by die VVK (Volksraad Verkiesings Kommissie) vir 'n volksverkiesing op 31 Mei 2011 van alle Afrikaners wat hulleself deel wil sien van 'n soewereine volkstaat. Hierdie is 'n eerste stap om in terme van die Volkereg die reg van die Afrikaner op te eis om oor homself te regeer op eie grondgebied.

Net soos met die verzet voor die Eerste Vryheidsoorlog in Transvaal, sal die Kerk duidelik vir sy lidmate wat die grondwetlike pad van afskeiding uit die huidige staatsbestel wil volg moet leiding gee en hulle bystaan.

Oudl JJ Steyn stel die beskrywingspunt wat nie deur die ringsvergadering ondersteun is nie.

AANBEVELING

- 1. Vir bespreking en besluit.**

BESKRYWINGSPUNT 50: RING VAN LYDENBURG

EKOLOGIESE KRISIS: NAVORSING DEUR DIE KERK

Die ringsvergadering van Lydenburg versoek die Algemene Kerkvergadering om individuele persone aan te wys om navorsing te doen oor die mens se verhouding met sy omgewing in die lig van die huidige ekologiese krisis in die wêreld.

Ds WA Botha stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

- 1. Vir bespreking en besluit.**

5.9 TOERUSTING

5.9.1 SENTIK

5.9.1.1 Samestelling van die Raad vir SENTIK

Na 'n periode van vele omwentelinge is die werksaamhede van die Raad vir SENTIK deur die besluite van die vorige Algemene Kerkvergadering bestendig, en het die raad oor die afgelope termyn baie effektief gefunksioneer. Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het gedurende hierdie termyn op aanbeveling van die Raad vir SENTIK vir ds Deon du Toit gekoöpteer om die nodige aandag aan 'n elektroniese kommunikasiemedium met die oog op die jongmense van die Kerk te gee. SENTIK is dankbaar vir die konstruktiewe bydraes van elk van die volgende lede wat tans in die raad dien:

Ds KD Papp	Voorsitter/Redakteur: <i>Almanak</i>
Ds PJ van der Merwe	Ondervoorsitter/Redakteur: <i>Bybelse Dagboek</i>
Dr WC van Wyk	Sekretaris: Toerusting, Inligting en Kommunikasie
Dr WC Kloppers	Redakteur: <i>Konteks</i> /Visuele Kommunikasie
Ds D Barnard	Voorsitter: Redaksie van <i>Die Hervormer</i>
Dr GC Lindeque	Redakteur: <i>Die Hervormer</i> en die <i>e-Hervormer</i>
Prof E van Eck	Redakteur: Kerk se webblad
Ds DJ du Toit	Redakteur: Webblad vir jongmense
Dr C Pretorius	Voorsitter: Komitee vir die Argief, Museum en Biblioteek
Dr JA Beukes	Eindredakteur/koördineerder: Kategese-handleidings
Mev M van Deventer	Redakteur: <i>Die Christelike Vrou</i>
Prof TFJ Dreyer	Hoof: Hervormde Teologiese Kollege
Mnr JF Viljoen	Administrateur

5.9.1.2 SENTIK se personeelsamestelling

Ook die personeelsamestelling van SENTIK kon sedert die 68ste Algemene Kerkvergadering met groot vrug stabiliseer. Die bestuursverantwoordelikhede vir SENTIK is met die pos van die kommunikasiebestuurder gekombineer, en dr WC van Wyk is sedert Julie 2008 in die pos van Sekretaris: Toerusting, Inligting en Kommunikasie aangestel. Dr WC Kloppers se pos is dienooreenkomstig aangepas om vir twee verantwoordelikhede voorsiening te maak: Die redakteurskap van *Konteks* (50%) en die visuele kommunikasie in die Kerk (30%). Die aanstelling van 'n tweede grafiese kunstenaar het dit moontlik gemaak om die toenemende druk met die ontwikkeling van 'n verskeidenheid produkte te hanteer. Met die aftrede van mnr R van Rensburg as kerkargivaris (na 38 jaar diens!), het mev HC Richter (vroeër Naudé) na die ar-

gief oorgeskuif, en haar verantwoordelikhede ten opsigte van die administrasie van SENTIK is deur mev S van Zyl (bestuurder van die boekwinkel) oorgeneem. Op hierdie manier kon ons dus daarin slaag om SENTIK se oorhoofse uitgawes te rasionaliseer. Sedert April 2009 is voorsiening gemaak vir deeltydse hulp van assistente in die Kerkargief en boekwinkel. Dit is van groot waarde en het dit moontlik gemaak om verskeie projekte te kon afhandel.

SENTIK se personeel bestaan dus tans uit die volgende persone:

Dr WC van Wyk	Sekretaris: Toerusting, Inligting en Kommunikasie
Dr WC Kloppers	Redakteur van <i>Konteks</i> (50%)/Visuele kommunikasie (30%)
Mev LC Oppermann	Produksiebestuurder & taalversorging
Mej I Marx	Grafiese ontwerper
Mej FB Coertse	Grafiese ontwerper
Mev S van Zyl	Bestuurder: Boekwinkel

Die personeel van die Argief, Biblioteek en SP Engelbrecht-museum ressorteer ook onder SENTIK:

Mnr NG Sarkady	Argivaris
Mev HC Richter	Biblioteek/Argief

5.9.1.3 Werksaamhede

'n Stabiele raad en personeelkorps het dit moontlik gemaak om in die periode sedert die vorige Algemene Kerkvergadering 'n groot uitset te lewer. Dit sluit die volgende in:

- * Ontwikkeling van 'n raamwerk vir kerklike kommunikasie
- * Produksie en verspreiding van die gereelde kerklike publikasies
- * Vestiging van die *e-Hervormer*
- * Opgradering van die Kerk se webblad
- * Implementering van 'n nuwe inligtingstelsel vir die Kerk
- * Verskuiwing en opgradering van die boekwinkel
- * Produksie van kategesehandleidings en Bybelstudiegidse
- * Vestiging van 'n koördineringskomitee vir die verskillende kerklike rade en afdelings van die Sinodale Kerkkantoor
- * Ontwikkeling van promosiemateriaal vir verskillende kerklike instansies en rade
- * Ordening van argiefmateriaal
- * Verskuiwing van die SP Engelbrecht-museum na die historiese kerkgebou van gemeente Pretoria.

(i) 'n Raamwerk vir kerklike kommunikasie

In samewerking met die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering

het SENTIK gesprekke oor die identiteit en kommunikasie van die Kerk geïnisieer. Dit het aanleiding gegee tot 'n byeenkoms van verteenwoordigers van kerklike rade en instansies. Daar is algemene konsensus bereik dat die Kerk 'n jaartema gebruik om die uiteenlopende werk van al die verskillende instansies aan mekaar te verbind. Die tema wat vir 2010 gekies is, is *Saam in diens*. Dit word visueel uitgedruk deur die beeld van die voetewassing (gebaseer op die voorbeeld van die Here Jesus in Johannes 13).

Vanuit hierdie konsensus het SENTIK se personeel in konsultasie met alle kerklike rade en diensorgane, grafiese materiaal ontwikkel wat enersyds die gemeenskaplike verbondenheid aan die Kerk vertoon, maar andersyds ook die unieke fokus van elke liggaam reflekteer. Dit was 'n omvattende en tydrawende proses wat deurlopende konsultasie met elke instansie behels het om uiteindelik konsekwente, goedversorgde logo's, briefhoofde (gedruk en elektronies), visitekaartjies en ander korporatiewe materiaal vir elk van die volgende instansies daar te stel:

- * Kommissie van die Algemene Kerkvergadering
- * Kantoor van die Administrateur
- * Raad van Finansies
- * Raad vir Apostolaat
- * Afrika Instituut vir Missiologie (AIM)
- * SENTIK
- * Algemene Diakensvergadering
- * NHSV
- * Kinderhuise
- * Die Ondersteuningsraad
- * Ons Tuis en Monumenttehuise
- * Komitee vir Kerk en Teologie
- * Raad vir Erediens
- * Raad vir Kerk en Wêreld
- * Raad vir Gesinsorg
- * Raad vir Regsadvies
- * Komitee vir Bybelverspreiding
- * Hervormde Teologiese Kollege
- * Kuratorium
- * Konservatorium vir Kerkmusiek
- * Instituut vir Kerkmusiek in Suid-Afrika (IKSA).

Terselfdertyd is daar ook naamborde vir die Sinodale Kerkkantoor se gebouekompleks ontwerp en op die terrein aangebring.

Ter wille van beter koördinering van kerklike kommunikasie is 'n Koördineringskomitee in die lewe geroep. Die komitee vergader kwartaalliks en word saamgestel uit die vier kerklike sekretarisse, die Administrateur, en die redakteurs van *Die Hervormer*, *Konteks* en die Kerk se

webblad. Die Koördineringskomitee streef daarna om die werk wat verskillende kerklike instansies doen, beter te koördineer, en om te verseker dat alle kerklike kommunikasie verbaal en visueel in lyn is met die Kerk se identiteit en waardes.

(ii) ***Gereelde kerklike publikasies***

Die gereelde kerklike publikasies speel 'n belangrike rol daarin om die Kerk se geloofswaardes en identiteit te kommunikeer. SENTIK is verantwoordelik vir die samestelling, versorging en verspreiding van al die kerklike publikasies, en verseker dat hierdie publikasies gereeld volgens hulle onderskeie skedules verskyn.

Die *Hervormer* en *Konteks* het beide 'n eie webblad (www.hervormer.co.za en www.konteks.co.za) wat deurlopend in stand gehou word met uittreksels uit die publikasies en die argiewe van ou uitgawes. SENTIK het ook begin om maandeliks 'n stel Powerpoint-skyfies aan gemeentes te stuur waarin die volgende maand se publikasies bekend gestel word. Die bedoeling is dat gemeentes met dataprojektors hierdie skyfies sal deel maak van hulle afkondigings, en/of dat gemeentes dit sal opneem in hulle gedrukte afkondigingsblaadjies.

Almanak en Bybelse Dagboek

Die Almanak word jaarliks onder leiding van 'n redakteur en sy redaksie saamgestel. Die sekretaris van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering, dr SP Pretorius, die sekretaris vir SENTIK, dr WC van Wyk, en die Administrateur, mnr JF Viljoen, dien *ex officio* op die redaksie van die *Almanak*. Die 2008-uitgawe van die *Almanak* is onder redakteurskap van ds APJ Beukes saamgestel. Saam met ds Beukes het di W de V Sauer, NJS Steenekamp, JT Manders en PJ Roets ook in die redaksie gedien. Ds KD Papp dien sedert die 2009-uitgawe van die *Almanak* as redakteur. Saam met hom het di W de V Sauer en NJS Steenekamp ook in die redaksie van die *Almanak* gedien. Ds Papp het nougeset toegesien dat bydraes ontvang word en dat die inligting oor predikante en gemeentes korrek is. Hier moet die hulp en bydraes van mev K Breedt en mnr C Joubert ook vermeld word. Ds Papp het die materiaal saam met SENTIK se personeel gefynkam om detail te kontroleer, en deurgaans daarop gelet dat die materiaal gebruikersvriendelik aangebied word. Sedert 2009 word die *Almanak* ook in omkeerformaat met die *Bybelse Dagboek* gebind sodat die boek twee voor-kante het.

Ds PJ van der Merwe (Zoutpansberg) dien steeds as redakteur van die *Bybelse Dagboek*. Hy is die afgelope termyn bygestaan deur di FJC Oosthuizen, PJ Snyders, GJM Wolmarans en BC Oberholzer. Danksy hierdie kollegas kon die bydraes van 'n groot groep predikante van die Kerk aangevra, ingesamel en geredigeer word voordat dit aan SENTIK se personeel oorgegee is om te versorg.

Die versorging van die *Almanak* en *Bybelse Dagboek* is 'n baie groot taak wat SENTIK se personeel veral in die tweede helfte van die jaar pal besig hou. Nadat al die inligting ontvang is, word die teks herhaaldelik geproeflees en die bladuitleg en omslagontwerp keer op keer verder verfyn. Die 2010-uitgawe van die *Almanak* en *Bybelse Dagboek* vertoon die nuwe visuele identiteit van die Kerk saam met die jaartema, *Saam in diens*.

Die koste van druk en verspreiding het oor die afgelope paar jaar dramaties gestyg. Danksy die goeie verhouding met die drukkers kon die drukkoste tot dusver onder beheer gehou word. Toe dit blyk dat die verspreidingskoste van die *Almanak* en *Bybelse Dagboek* onekonomies geword het, het SENTIK se personeel met die hulp van dr SP Pretorius en sy kantoor self die taak oorgeneem. Danksy die goeie samewerking van ringe en gemeentes kon die verspreiding aan die einde van 2008 en 2009 teen minimale koste gedoen word. SENTIK is ook dankbaar dat die *Almanak* en *Bybelse Dagboek* steeds, danksy die finansiering van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering, gratis aan emeriti beskikbaar gestel kon word.

***Die Hervormer* en die e-Hervormer**

Die redaksie van *Die Hervormer* vergader gereeld onder voorsitterskap van ds D Barnard om die inhoud en produksie van *Die Hervormer* saam met die redakteur te beplan. Na afloop van die vorige Algemene Kerkvergadering is prof PA Geyser as redakteur van *Die Hervormer* benoem, en het hy die taak met nugterheid en waardigheid verrig. Na sy emeritaat aan die begin van 2009 is dr GC Lindeque as die nuwe redakteur van *Die Hervormer* benoem, met ds AG Ungerer as subredakteur.

Die Hervormer fokus op kerknuus en teologiese kommentaar op nuusgebeure en aktuele sake. Lesersreaksie by wyse van SMS'e word aktief aangemoedig, en daar is in die jongste tyd weer al meer ruimte gebied vir briefwisseling van lidmate en ampsdraers.

Die Hervormer word in ooreenstemming met die besluit van die 68ste Algemene Kerkvergadering steeds maandeliks uitgegee. Daar is egter beslag gegee aan die besluit van die vorige Algemene Kerkvergadering met die totstandkoming van die *e-Hervormer* as 'n volwaardige weeklikse elektroniese publikasie. Ds AG Ungerer dra tans die primêre verantwoordelikheid om voorbladberigte vir die *e-Hervormer* te bekom en te redigeer. Die *e-Hervormer* bied elke week nuusbrokkies oor die Kerk, gemeentes, lidmate en ampsdraers, asook kommentaar op aktuele gebeure.

Daar word tans snuffelgidsadvertensies in die *e-Hervormer* geplaas, en ons hoop om met 'n stygende leserstal in die toekoms 'n meer bedui-

dende advertensie-inkomste te genereer. Die produksie van 'n afgeronde elektroniese publikasie wat elke week soos klokslag verskyn, stel groot eise aan die personeel van SENTIK. Ons is nogtans baie opgewonde oor die publikasie se groeiende gewildheid by lidmate en ook talle lesers buite die NHKA.

Konteks

Dr WC Kloppers dien as redakteur van die Kerk se gesinstydskrif, *Konteks*. Die redaksie van die tydskrif lewer kosbare bydraes om artikels te versamel en die gehalte van die inhoud te verseker. Deur gereelde bydraes bied *Konteks* waardevolle inligting oor die Kerkjaar, inrigting van die erediens, kerklike gebeure en gemeentenuus. Daar is maandelikse bydraes wat op die kleinjeug afgestem is, artikels gerig op jongmense, en 'n verskeidenheid kompetisies en lekkerleesartikels vir een en almal. *Die Christelike Vrou*, nuusblad van die NHSV, is as gereelde bylaag by *Konteks* ingelyf, en word onder redaksie van mev M van Deventer versorg. *Konteks* dra ook by geleentheid besondere boodskappe deur middel van spesiale bylaes (byvoorbeeld Die Bybel in Afrikaans 75 jaar, Kuratorium 100 jaar, NHSV 70 jaar en jeugbylaes).

Konteks is die enigste kerklike publikasie wat 'n beduidende hoeveelheid advertensies dra. SENTIK het die kostestruktuur van die advertensies oor die afgelope twee jaar ondersoek en die nodige aanpassings gemaak om die advertensietariewe meer markverwant te maak. Daar is ook 'n daadwerklike poging aangewend om aktief advertensies vir die tydskrif te werf sodat die tydskrif meer winsgewend kan wees. Ten spyte van sukses wat in hierdie verband behaal is, bly dit 'n uitdaging om 'n standvastige advertensie-inkomste vir 'n kerklike tydskrif te verseker. Gemeentes en lidmate kan kommissie verdien uit advertensies wat hulle vir die tydskrif werf en moet hieroor met dr Van Wyk in aanraking kom.

(iii) ***Opgradering van die Kerk se webblad***

Die Kerk se webblad staan onder redaksie van prof E van Eck en hy word bygestaan deur di AH Roets en HP van den Berg (redakteur van die Gespreksforum). Om bepaalde gebreke in die bestaande webblad te bowe te kom, is 'n werkswinkel met belanghebbendes vroeg in 2010 gereël. Daar is besluit om van diensverskaffer te verander en 'n heel nuwe webblad te ontwikkel. Die werk aan die nuwe webblad vorder fluks danksy goeie spanwerk tussen SENTIK se personeel en die redaksie van die webblad. Die nuwe diensverskaffer, Delitech, lewer flink diens teen billike tariewe, en daar word verwag dat die webblad teen die middel van 2010 volledig funksioneel sal wees. Die Administrateur en die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering word bedank vir die nodige fondse om 'n vinniger, meer gebruikersvriendelike webblad vir die Kerk te kan daarstel.

(iv) ***Kerklike literatuur, kategesehandleidings, Bybelstudiegidse en ander publikasies***

Vir 'n hele aantal jare het SENTIK slegs kerkboeke in opdrag van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering uitgegee. In die lig van die besluite van die 68ste Algemene Kerkvergadering, het SENTIK 'n nuwe Diensboek vir die Kerk uitgegee wat goed ontvang is. Dieselfde geld vir die nuwe Lidmaatboek wat danksy die inisiatief van ds PJ van der Merwe en met groot insette van SENTIK se personeel, die lig gesien het. SENTIK is ook betrokke by die ontwerp van buiteblaaie en visuele inhoud vir ander toerustingsmateriaal (soos die HTK se toerustingkursus vir ouderlinge).

In samewerking met die Raad vir Gesinsorg en die Kategeseboekommissie onder leiding van dr JA Beukes het SENTIK oor die afgelope paar jaar telkens minstens een nuwe kategeseboek per jaar uitgegee. Daar is nou reeds nuwe boeke vir Graad 1 tot 4, en die nuwe Graad 5-boeke sal voor die einde van 2010 gereed wees. SENTIK se personeel is ten nouste gemoeid met die ontwikkeling van die leerstof, die taalkundige versorging van die manuskripte, die bladuitleg en die ontwerp van die buiteblaaie. SENTIK neem ook verantwoordelikheid vir alle onderhandelings met drukkers oor die druk en herdruk van kategesemateriaal.

Die Raad vir SENTIK het met instemming van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering nuwe riglyne geformuleer waarvolgens ook ander publikasies wat vir lidmate en gemeentes van waarde kan wees, uitgegee kan word. SENTIK se personeel is verantwoordelik om die inhoud, taalgebruik, bladuitleg en omslae van die manuskripte professioneel te versorg en te verseker dat elke publikasie die waardes en beeld van die Kerk reflekteer.

'n Aantal Bybelstudiegidse en ander manuskripte is reeds aan SENTIK voorgelê en met die hulp van eksterne resensente geëvalueer. Die eerste twee Bybelstudies verskyn waarskynlik binne die volgende paar maande. Onderhandelinge met verskillende drukkers moet verseker dat die boeke teen billike pryse gedruk word.

(v) ***Boekwinkel***

SENTIK se boekwinkel is die sentrale punt vanwaar alle kerklike boeke bestel en versprei word. Die boekwinkel is na vele jare van die agterkant van die Dirk van der Hoffgebou na die grondvloer van Barton Keep verskuif. Die ervare bestuurder van die boekwinkel, mev S van Zyl, het terselfdertyd die verantwoordelikhede van SENTIK se administratiewe beampte oorgeneem toe mev HC Richter na die argief oorgeskuif het. Dit sluit die reusetaak in om die *Almanak/Bybelse Dagboek* aan gemeentes en ringe te versend.

Die boekwinkel se omset het oor die jare beduidend gedaal. Die afge-lope termyn moes 'n groot voorraad verouderde kerklike boeke waar-voor daar nie meer 'n mark bestaan het nie, ook afgeskryf word. Aan-gesien SENTIK vir 'n lang tyd feitlik geen godsdienstige literatuur gepu-bliseer het nie, is daar egter begin om selektief boeke van ander uitge-wers te bestel en te verkoop. Danksy gunstige ooreenkomste met uit-gewers kan SENTIK feitlik enige boek wat in 'n Christelike boekwinkel te koop is, teen dieselfde prys aan gemeentes beskikbaar stel.

(vi) ***Ontwikkeling van grafiese materiaal vir verskillende kerklike in-stansies***

SENTIK is dankbaar vir die vertroue wat die Kerk oor 'n breë front in ons professionele vermoëns stel, en wil die Kerk graag tot diens wees, soos met die beskikbaarstelling van die 2010-kalender wat die Kerk se nuwe korporatiewe identiteit reflekteer.

Al meer gemeentes en kerklike instansies (byvoorbeeld die Raad van Finansies, Teologiese Opleidingsfonds, Kerkhistoriese Genootskap, HTK, Fakulteit, AIM, ADV en NHSV) nader SENTIK om te help met die ontwikkeling van blaadjies, brosjures en plakkate vir verskillende ge-leenthede.

Hierdie werk behels nie net grafiese ontwerp nie, maar ook taalversor-ging, proefleeswerk en onderhandelinge met drukkers om kwaliteit drukwerk teen kompeterende pryse te verseker. SENTIK sal in die toe-koms 'n fooi vir hierdie dienste vra.

(vii) ***Kundigheid in diens van die Kerk***

Die kundigheid van SENTIK se personeel word ook op ander maniere in die Kerk benut. Dr Kloppers en mev Oppermann bied lesings aan by die HTK, en dr Van Wyk by AIM. SENTIK se personeel word dikwels betrek by die insameling van inligting soos die volgende:

- * Ondersoek na die behoefte aan 'n Bybelse Dagboek vir jong-mense
- * Meningspeiling oor populêr-wetenskaplike teologiese tydskrif
- * Ontwerp van nuwe jaarverslae vir gemeentes
- * NHSV-opname onder predikantsvroue
- * Die opstel van 'n databasis van predikante se belangstellings en stokperdjies
- * Die gebruik van verskillende kommunikasiemediums in gemeente-verband.

(viii) ***Argief en biblioteek***

Die Komitee vir die SP Engelbrecht-museum, Argief en Biblioteek is ge-

durende die verslagtydperk saamgestel uit drr C Pretorius, JMG Storm, J Grobler, JP Labuschagne, WC van Wyk, die Administrateur, mnr JF Viljoen, mev HC Richter, en mnre R van Rensburg en NG Sarkady. Die komitee aanvaar die oorhoofse verantwoordelikheid om inligting en bronnemateriaal wat die kerkgeskiedenis en teologiese gang van die Kerk raak, te versamel en te bewaar.

Die argief en biblioteek dien as die Kerk se geheue. Dit is die plek waar alle historiese dokumente, notules, foto's en ander materiaal van gemeentes, rade en kerkvergaderings bewaar word. Daar is ook privaatversamelings van onskatbare waarde wat aan die argief toevertrou is.

Daarom is ons dankbaar dat daar vir die eerste keer in die afgelope termyn 'n brandverklikkerstelsel in die argiefkluis geïnstalleer is. Ons spreek ons dank in die besonder uit teenoor mnre JF Viljoen en P Beukes (Bestuurder, Menslike Hulpbronne) vir die installering van 'n brandverklikkersisteem, en ook vir die instandhouding van die argief- en biblioteekruimte en die inrigting van 'n bewaarkamer vir museum-voorwerpe.

Die volgende waardevolle werk is die afgelope tyd afgehandel:

- * Verskeie gemeente-argiewe en ringsargiewe is op datum gebring.
- * Riglyne in terme van die Wet op Toegang tot Inligting is opgestel, vir goedkeuring aan die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering voorgelê en toe aan gemeentes gestuur.
- * Die historiese Bybel en Psalm- en Gesangeboekversameling is georden en geïndekseer.
- * Die versameling grondplanne van kerkgeboue is georden en geïndekseer.
- * Die versameling skripsies in die argief (asook kopieë daarvan) is gesorteer en gelys.
- * Kerklike huweliksregisters van gemeentes en predikante (sedert 2002) is georden. Ondanks 'n besluit van die Algemene Kerkvergadering het slegs 35 predikante tot dusver op die versoek gereageer om hulle ou huweliksregisters na die argief te stuur.
- * Ooreenkomste is gesluit rakende die bewaring van privaatversamelings, en die ordening en ontsluiting van hierdie versamelings het goeie voortgang gevind.
- * Die verskuiwing van ongeveer 2 000 lêers van die argiewe van die

voormalige Kinderhuise van die Kerk is beplan en uitgevoer. Dit word tans bewaar by *Document Warehouse* in Centurion.

Die argivaris, mnr NG Sarkady, het ook op die volgende maniere waardevolle diens gelewer:

- * Opstel van nuwe riglyne vir inbewaargewing en skakeling met gemeentes.
- * Uitstalling tydens die NHSV-kongres in 2008.
- * Die uitstuur van 'n kultuurinventaris aan gemeentes. Die reaksie was ongelukkig baie swak, en die Komitee vir die Argief, Biblioteek en Museum het besluit om in 2010 eerder spesifieke gemeentes te nader.
- * Genealogie: Skakeling met privaatnavorsers en die SA Genealogiese Vereniging vind deurlopend plaas. Ongeveer 20 doop-, lidmaat- en huweliksregisters is reeds deur vrywilligers digitaal beskikbaar gestel, en moontlikhede vir digitale verfilming van kerklike registers word ondersoek.
- * Ongeveer 350 dagbesoekers is oor die verslagperiode in die argief ontvang en met hulle navorsing ondersteun.

(ix) ***SP Engelbrecht-museum***

Die Museumkomitee het oor die afgelope termyn ernstig besin oor die rol van die museum in die Kerk se kommunikasie. Die advies van kundige persone wat by ander museums betrokke is, is ingewin. Daar is uiteindelik besluit om die museum na 'n meer geskikte ruimte te verskuif, en ons is dankbaar dat gemeente Pretoria ingewillig het dat die museum op die galery van hulle historiese kerkgebou ingerig kon word. 'n Nuwe uitstalling is met die hulp van museumkundiges beplan en ingerig. Vir dié doel moes die kerkgebou se galery aangepas word, addisionele uitstalkaste moes bekom word, en plakkate is gemaak om die geskiedenis van die Kerk in samehang met die voorwerpe op uitstalling treffend te vertel. Museumvoorwerpe wat nie tans uitgestal word nie, is vanuit Barton Keep en die argief na 'n stoorkamer aan die noordekant van die Dirk van der Hoffgebou verskuif.

Die *Vriende van die SP Engelbrecht-museum* is op Sondag 16 Mei 2010 gestig, en lidmate en gemeentes word genooi om daarby aan te sluit en so mee te werk aan die vestiging van 'n unieke museum waarop die Kerk trots kan wees.

Die verskuiwing en nuwe inrigting van die museum het uiteraard kosteimplikasies. Ons is dankbaar vir donasies van die Kerkhistoriese Ge-

nootskap, die HCM Fourie Stigting, die NHSV en individue wat 'n beduidende deel van die koste gedek het. Daar is steeds 'n behoefte aan fondse om sekere koste te delg, en gemeentes en individue wat op hierdie manier vriende van die museum wil word, kan gerus met dr C Pretorius, voorsitter van die Komitee vir die Argief, Biblioteek en Museum, kontak maak.

(x) ***'n Nuwe inligtingstelsel vir die Kerk***

Die inligtingstelsel wat gebruik is om die materiaal in die Kerkargief en die ekumeniese biblioteek te indekseer en ontsluit, was erg verouderd – tot so 'n mate dat die Kerk die risiko geloop het dat die verouderde sagteware (in 'n DOS-omgewing) nie meer gebruik sou kon word nie. Na 'n ondersoek en samesprekings met 'n geskikte diensverskaffer, is 'n nuwe inligtingstelsel vir die Kerk aangekoop en al die bestaande inligting is in die nuwe stelsel ingetrek. Die inligtingstelsel maak dit moontlik om tydskrifartikels in die biblioteek asook historiese besluite van die Algemene Kerkvergadering en Kommissie van die Algemene Kerkvergadering vinnig en akkuraat te ontsluit, en selfs per e-pos aan navorsers te verskaf.

Verskeie versamelings is danksy die nuwe inligtingstelsel nou vir die eerste keer elektronies ontsluit:

- * Gemeentelike gedenkbundels.
- * Van der Hoff en HSV se jaarblaaie en toerprogramme.
- * Die koerantknipseldiens se indeksering word sedert Januarie 2009 elektronies behartig (die versameling van kerklike knipsels dateer egter terug na ca 1958).
- * Historiese pamfletversameling.
- * 'n Aanvang is gemaak om die groot privaatversameling van ds LE Brandt en mev Johanna Brandt elektronies te ontsluit.
- * 'n Begin is gemaak om die Museum se aanwinsregister elektronies te indekseer.
- * Die fotoversameling van meer as 2 000 foto's (tans op kaartkatalogus) kan in die toekoms ook op die nuwe inligtingstelsel geplaas word, sodra 'n toepaslike skandeerder bekom word.

Daar is vier personeellede met toegang tot die databasis, en allerlei soektogte kan nou blitsvinnig gedoen word.

AANBEVELING

1. **Gemeentes en ringe word opgeroep om die gedrukte kerklike publikasies effektief aan lidmate bekend te stel en te bemark. Gemeentes streef daarna om ten minste een kopie van elke publikasie vir elke tien belydende lidmate te bestel.**

2. Lidmate met besighede en professionele praktyke word aangemoedig om die kerklike tydskrifte ook vir hulle wagkamers te bestel.
3. Gemeentes moedig lidmate aan om self op die *e-Hervormer* in te teken (eerder as om dit bloot te ontvang en self elektronies aan die gemeente se databasis te versprei). Dit is belangrik dat SENTIK moet weet hoe wyd die *e-Hervormer* gelees word.
4. Gemeentes word versoek om te help met advertensiewerwing vir die kerklike publikasies.
5. Elke gemeente wys 'n verteenwoordiger vir kerklike publikasies aan wat gereeld met SENTIK kan skakel en verseker dat die kerklike publikasies effektief in die gemeente bekend gestel word.
6. Gemeentes en ringe neem verantwoordelikheid om gratis eksemplare van *Die Hervormer* en *Konteks* aan emeriti te verskaf.
7. Gemeentes word versoek om godsdienstige boeke eerder by SENTIK se boekwinkel as by plaaslike boekwinkels te koop.
8. Gemeentes word gevra om daadwerklik erns te maak met die bewaring van kultuurgoedere. Gemeentes word versoek om 'n erfenisregister of kultuurinventaris op te stel, sodat die gemeente en gemeenskap se kosbare historiese dokumente, bronne en monumente behoue kan bly. Gemeentes word versoek om ook sorg te dra vir die bewaring van elektroniese korrespondensie en dokumente (soos notules en foto's), en om argivalia gereeld na die Kerkargief te bring.
9. Lidmate en gemeentes word aangemoedig om by die *Vriende van die SP Engelbrecht-museum* aan te sluit en bydraes tot die instandhouding en ontwikkeling van die museum te maak.

---oOo---

Hoofstuk 6

Verband met ander kerke

69ste Algemene Kerkvergadering

6. VERBAND MET ANDER KERKE

6.1.5 VERSLAG VAN DIE RAAD VIR EKUMENE

6.1.5.2 **Deel 2: Historiese oorsig oor die NHKA se handelinge ten opsigte van ekumeniese liggame**

(ii) ***Vrae van lidmate***

(a) Hoekom is die NHKA betrokke by ekumene?

Ordereël 6 stel dat die Kerk as verskyningvorm van die een, heilige, algemene Christelike kerk deelneem aan die ekumene in die wêreld, met Ordereël 6.1 wat stel *Die Kerk handhaaf sy wesenlike eenheid met kerke wat in die Reformatoriese leertradisie staan.*

Die NHKA neem derhalwe nie aan ekumene deel uit praktiese oorwegings, naamlik om iets daaruit te probeer kry nie. Die NHKA neem deel aan ekumene uit prinsipiële oorwegings, naamlik omdat ons bely dat dit deel is van die wese van die Kerk.

(b) Wie is die World Alliance of Reformed Churches (WARC)?

WARC is verreweg die grootste ekumeniese liggaam in die Reformatoriese tradisie. WARC het 214 lidkerke wat meer as 75 miljoen Christene in 107 lande oor die wêreld verteenwoordig. Afrika is die vasteland met die meeste verteenwoordiging: 59 lidkerke in 31 lande.

WARC trek sy wortels terug tot 1875, toe 21 Presbiteriaanse en Reformatoriese kerke uit Europa en Noord-Amerika in Londen bymekaar gekom het om "The Alliance of the Reformed Churches throughout the World holding the Presbyterian System" te stig. In 1970 het die Presbiteriaanse en Kongregasionalistiese ekumeniese liggame in Nairobi saamgekom en saam die "World Alliance of Reformed Churches" gevorm.

WARC vind sy grondslag in die 16de eeuse Hervorming gelei deur Johannes Calvyn, Ulrich Zwingli en ander. Die lidkerke is uit die Reformatoriese, Presbiteriaanse en Kongregasionalistiese kerkfamilies.

WARC beskou hulleself as 'n interafhanklike netwerk van mense en kerke wat saam werk en aanbid in die geloof dat God belowe het om altyd by sy skepping te wees. WARC en die "Reformed Ecumenical Council" (REC) is tans in samesprekings om in 2010 saam te smelt as die "World Communion of Reformed Churches".

(c) Wat is die geskiedenis tussen die NHKA en WARC?

Navorsing is gedoen sedert 1964, toe die Algemene Kerkvergadering besluit het dat die NHKA steeds lid van die Bond is. In 1982 word die lidmaatskap van die NHKA deur WARC opgehef. In 2001 besluit die Algemene Kerkvergadering dat 'n nuwe gesprek met WARC nodig is. In 2004 besluit die Algemene Kerkvergadering om aansoek te doen om lidmaatskap van die WARC. Die 68ste Algemene Kerkvergadering van 2007 het besluit om die aansoek om lidmaatskap terug te verwys en die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering versoek om voort te gaan met die gesprek met die WARC sodat die 69ste Algemene Kerkvergadering finale besluite oor die hertoetrede tot WARC kan neem.

(d) Hoe kan die teologie van WARC beskryf word?

Die teologie van WARC word die beste opgesom in die kriteria wat gestel word vir lidmaatskap tot WARC. Daarin word gestel dat kerke in aanmerking kan kom vir lidmaatskap indien die kerke

- * Jesus Christus as Heer en Verlosser aanvaar
- * die Woord van God, soos vervat in die Ou en Nuwe Testament, beskou as die oppergesag in geloofs- en lewensake
- * die noodsaak vir voortdurende reformasie van die algemene kerk erken
- * se standpunte oor geloof en evangelisasie in ooreenstemming is met die historiese Reformatoriese belydenisskrifte
- * erken dat die Reformatoriese tradisie 'n Bybelse, evangeliese en belydenismatige etos is, eerder as enige nou en uitsluitende definisie van geloof en leer.

Daar bestaan ongelukkig die persepsie dat die WARC 'n totaal vreemde teologie en kerkbegrip verkondig.

(e) Waarom is die NHKA se lidmaatskap tot die WARC in 1982 gesuspender?

WARC het in 1982 die volgende besluit oor apartheid geneem:

The WARC general council affirms earlier statements on the issue of racism and apartheid ("separate development") in 1964 and 1970, and reiterates its firm conviction that apartheid ("separate development") is sinful and incompatible with the gospel on the grounds that

- * *it is based on a fundamental irreconcilability of human beings, thus*

rendering ineffective the reconciling and uniting power of our Lord Jesus Christ

- * in its application through racist structures it has led to exclusive privileges for the white section of the population at the expense of the blacks*
- * and it has created a situation of injustice and oppression, large-scale deportation causing havoc to family life, and suffering to millions.*

Op grond van hierdie besluit is die lidmaatskap van die NHKA en die NGK gesuspendeer.

(f) Wat moet die NHKA doen om weer toegelaat te word as lid van die WARC?

Die besluit van die WARC in 1982 stel drie voorwaardes vir heropname:

- (aa) *Gelowiges van ander rasse mag nie van Woord- en Tafelgemeenskap uitgesluit word nie.*
- (bb) *Konkrete barmhartigheid moet aan die slagoffers van Apartheid verleen word.*
- (cc) *Ondubbelsinnige besluite deur die Algemene Kerkvergadering wat Apartheid verwerp en apartheidstrukture ophef*

Die afvaardiging van WARC wat in 2007 die NHKA ontmoet het, het toegegee dat die NHKA reeds aan punte (i) en (ii) voldoen het en dat net (iii) nog uitstaande is. Na uitvoerige samesprekings met die verteenwoordigers van WARC, het die Kommissie van die 67ste Algemene Kerkvergadering ooreengekom om die volgende besluit aan die 68ste Algemene Kerkvergadering voor te lê:

Die 68ste Algemene Kerkvergadering maak onomwonde die teologiese uitspraak dat Apartheid nie geregverdig kan word nie en dat ons Apartheid verwerp omdat dit

- * in stryd met die evangelie van Jesus Christus is*
- * gebaseer is op die idee van onderlinge onversoenlikheid*
- * onreg sanksioneer*
- * die beeld van God in mense aantas.*

Ons beklemtoon die teologiese aard van hierdie uitspraak.

Die 68ste het hierdie besluit nie ter tafel geneem nie en het dit terugverwys vir verdere studie en gesprekvoering.

(iii) Historiese oorsig van besluite

Die handelinge van die Algemene Kerkvergadering sedert 1964 met betrekking tot die WARC, kan soos volg opgesom word:

54ste Algemene Kerkvergadering van 1964

Die vergadering besluit: *"Die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika is steeds lid van die Bond"*.

55ste Algemene Kerkvergadering van 1967

Lidmaatskap word gehandhaaf by die Bond.

56ste Algemene Kerkvergadering van 1970

Hierdie vergadering verneem dat die Kerk gereeld verslae oor die WARC se werk ontvang en besluit: *"Die Kerk onderhou steeds lidmaatskap van die Wêreldbond van Hervormde Kerke"*.

Hierdie vergadering neem ook kennis van die samesmelting van die Wêreldbond van Hervormde Kerke en die *International Congregational Council* sonder om 'n uitspraak te maak oor die samesmelting.

57ste Algemene Kerkvergadering van 1973

Twee verslae wat deur ds AA da Silva opgestel is oor die WARC het voor die vergadering gedien: *"'n Kort oorsig oor die vergadering van die Wêreldbond van Hervormde Kerke, gehou te Nairobi van 20 tot 30 Augustus 1970"* en *"Konsep memorandum oor die probleem van voorgesette lidmaatskap van die Wêreldbond van Hervormde Kerke"*. Ondanks kritiek wat ds Da Silva op die WARC gelewer het, beveel hy tog by die vergadering aan dat ons Kerk lid van die WARC moet bly *"solank as wat die Bond bereid is om na die boodskap van die Nederduitsch Hervormde Kerk te luister of solank as wat die Bond die Kerk wil toelaat om lid te bly"*. Dit blyk uit die notule van die vergadering dat hierdie aanbeveling aanvaar is. Die vergadering het ook besluit om voort te gaan met studie oor die wenslikheid van lidmaatskap van ekumeniese organisasies.

Sewe lede van die vergadering het 'n teenstem (in die vorm van 'n verklaring) laat notuleer teen hierdie besluit.

58ste Algemene Kerkvergadering van 1976

Die vergadering neem kennis dat deurlopende korrespondensie met die WARC in stand gehou word oor die hele spektrum van die liggaam se werk.

59ste Algemene Kerkvergadering van 1979

Die vergadering besluit: *"Ons Kerk is steeds lid van die liggaam en ook van sy streekkonferensie van Suid-Afrikaanse lidkerke."*

60ste Algemene Kerkvergadering van 1983

'n Omvattende verslag van ongeveer tien bladsye oor WARC het voor hierdie vergadering gediën. Die belang van hierdie verslag en die besluite, saam met verklaring wat daaruit voortgevloei het, spreek vanself omdat dit die Kerk se reaksie verwoord op die WARC verklaring oor apartheid van 1982 wat by die Ottawavergadering uitgereik is.

Dié verslag, asook die Ottawaverklaring wat die WARC in 1982 uitgereik het, kan by dr WA Dreyer verkry word (telefoonnommer 012 322 8885 of e-posadres: wadreyer@nhk.co.za).

Die NHKA het op grond van die volgende *redes* bande met die WARC verbreek:

Die teologiese basis van die WARC se uitsprake is die teologie van bevryding.

Die WARC luister nie openhartig en eerlik na ons standpunt nie.

Die WARC verhef een politieke beleid tot die enigste Bybelse model vir Suid-Afrika.

Die WARC verwag van ons Kerk om aan mense voor te skryf watter politieke beleid hulle moet steun.

Apartheid kan nie met rassisme geïdentifiseer word nie.

Ons Kerk het die volgende *politieke uitsprake* wat die WARC sou maak het, verwerp:

Die WARC ontnem die NHKA die voorreg en plig om sy kerklike lewe self in te rig.

Die WARC skryf aan die NHKA 'n politieke keuse voor.

Die WARC maak 'n dogmatiese uitspraak oor die politieke beleid in Suid-Afrika.

Vyf punte van kritiek word ook op die *teologie* van die WARC gelewer:

Die liggaam maak nie erns met die realiteit en bestaan van God nie.

Die persoon en werk van Christus word verpolitiseer en sosialiseer.

Die gesag van die Heilige Skrif word aangetas deur 'n oppervlakkige hantering daarvan.

Die totaliteit en radikaliteit van sonde word misken.

Die oproep tot geloof in Christus as enigste Saligmaker word nagelaat.

61, 62 en 63ste Algemene Kerkvergaderings van 1986, 1989 en 1992

Op hierdie vergaderings het daar nie enige verslae oor die WARC gedien nie, daar is nie enige besluite oor die liggaam geneem nie en daar was in hierdie tyd ook nie enige formele kontak tussen die liggaam en die NHKA nie.

64ste Algemene Kerkvergadering van 1995

Hierdie vergadering het besluit dat die Raad vir Ekumene weer aandag moet gee aan sake wat verband hou met die WARC se resoluëie van 1982 oor "*Rassisme en Suid-Afrika*".

65ste Algemene Kerkvergadering van 1998

Hierdie Algemene Kerkvergadering neem kennis van 'n artikel oor die vraag "*Moet die Afrikaanse Kerke skuld bely oor apartheid?*" wat prof IWC van Wyk geskryf het en wat in die HTS gepubliseer is. Die Raad vir Ekumeniese Sake gee ook kennis van 'n studie oor die begrip *status confessionis* wat voortgaan.

In 'n verslag oor die hantering van ekumeniese sake in die toekoms, noem die Raad vir Ekumeniese Sake onder andere die volgende probleme aan die Algemene Kerkvergadering:

Die Kerk sukkel om hom los te woel uit die ekumeniese isolasie wat hy tans beleef. Ander kerke is skepties om in gesprek te tree, saam te werk, of verbintenisse aan te gaan met die Nederduitsch Hervormde Kerk as gevolg van die kerkpolitieke standpunte wat ons in die verlede ingeneem het. Ander kerke is ook baie versigtig om ekumene te beoefen met 'n gevestigde Kerk wat geen of min ekumeniese bande het nie. Die droom van bilaterale ekumeniese verbintenisse tussen die Kerk en ander kerke lê aan skerwe – daar het na jare baie min van gekom.

Geen besluite is geneem wat die verhouding met die WARC direk raak nie.

66ste Algemene Kerkvergadering van 2001

In die verslag van die Raad vir Ekumene word redelik uitvoerig aandag gegee aan die WARC. Die vergadering neem kennis van 'n studie wat dr CJ Beukes namens die raad oor die WARC gedoen het. Die deel van die verslag wat oor die WARC handel, sluit soos volg af:

"Die raad oordeel in die lig van die genoemde studie dat 'n nuwe gesprek met die SAARK (dit was die Suider-Afrikaanse Alliansie van Reformatoriese Kerke) en die WBRK (WARC) nie onmoontlik is nie. Trouens, die gesprek is nodig."

Die verslag oor ekumene sluit af met 'n beskrywing van *"'n Ekumeniese strategie vir die Nederduitsch Hervormde Kerk"*. Hierdie vergadering spreek hom dan ook positief daaroor uit dat die Raad vir Ekumene meer daadwerklike aandag sal gee aan skakeling met ekumeniese liggame, onder andere die WARC. Die vergadering gee ook opdrag aan die Raad vir Ekumene om in oorleg met die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering met die WARC te begin korrespondeer indien gunstige resultate met verkennende gesprekke bereik kan word.

67ste Algemene Kerkvergadering van 2004

Die vergadering ontvang 'n verslag van dr JC van der Merwe en ds EG Fourie wat deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering aangewys is om as waarnemers die byeenkoms van die WARC vanaf 29 Julie tot 13 Augustus 2004 in Ghana by te woon. Op grond van hierdie verslag besluit die vergadering om aansoek te doen om lidmaatskap van die WARC.

68ste Algemene Kerkvergadering van 2007

Baie duidelik kom die ekumeniese verhoudings van ons Kerk met hierdie vergadering in die spervuur. Die hoofstuk "Verband met ander kerke" beslaan 62 bladsye in die agenda. Uit die verloop van die vergadering blyk dit dat die afgevaardigdes verdeeld was oor hertoetreding tot die WARC. Die twee besluite wat tydens hierdie vergadering geneem is, lui soos volg:

- * *Die vergadering bevestig dat die saak van ekumene en lidmaatskap van ekumeniese organisasies wel van soveel belang is dat dit die verdere aandag van die Kerk verg. Die vergadering versoek derhalwe die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering om wye en omvattende studie te doen oor die standpunte wat die Kerk in die verlede oor ekumene en lidmaatskap van ekumeniese organisasies gehad het, om sodanige standpunte in die huidige tydsgewrig nuut te evalueer, die Kerk volledig daaroor in te lig en debat daaroor te stimuleer.*

- * *Die vergadering gee aan die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering opdrag om met gesprek met WARC voort te gaan. Die agenda vir die gesprek is onder andere die vereistes wat WARC gestel het en ander sake wat die vergadering mag identifiseer.*
 - * *Die 69ste Algemene Kerkvergadering neem finale besluite oor die hertoetrede tot WARC.*
- en
- * *Die saak word terugverwys vir verdere studie.*
 - * *Die volgende voorstel van dr. PB Boshoff en FJ Boshoff word in ag geneem:*

Die Algemene Kerkvergadering verklaar dat dit verkeerd was om 'n bepaalde regeringsbeleid (apartheid) goed te praat. Dit lê nie op die weg van die Algemene Kerkvergadering om politieke beleid goed of af te keur nie. Hierdie erkenning beteken nie dat die Algemene Kerkvergadering die huidige of 'n moontlik toekomstige beleid goedkeur nie.

Die verslag van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering oor die uitkomst wat bereik is met die gesprekke wat die WARC met die Kommissie gevoer het en in die agenda op bl 178 tot 182 opgeneem is, is ook van kardinale belang. Hierdie verslag handel oor 'n situasie wat ontwikkel het uit samespreking met die WARC wat in opdrag van 'n vorige Algemene Kerkvergadering gevoer is en kan nie net verbygegaan word nie.

(iv) ***Kritiese evaluering***

Na die mening van die Raad vir Ekumene verdien sekere besluite en uitsprake van die Algemene Kerkvergadering oor die WARC verdere aandag:

- * Is dit 'n geldige redenasie dat aangesien die WARC 'n bepaalde politieke en kerklike beleid afgekeur het – omdat dit na sy mening in stryd met die evangelie en die Reformatoriese belydenis is – die WARC daardeur die NHKA die voorreg ontnem om sy kerklike lewe na eie insig te organiseer?
- * As die WARC een bepaalde politieke keuse afkeur, beteken dit nie dat 'n ander politieke keuse voorgeskryf word nie.
- * Het die WARC werklik van die NHKA verwag om 'n deelgenoot te word van magte wat die "goddelse kommunistiese imperialisme" bevorder?

- * As die Kerk politieke omstandighede in ag neem by die formulering van teologiese standpunte, kan dit baie maklik verval in 'n vorm van politieke teologie.
- * Die uitspraak van die NHKA dat die WARC die realiteit of die bestaan van God in twyfel trek, sal met die WARC opgeneem moet word.
- * Bogenoemde kan nie beteken dat die Kerk se roeping om profetiese getuigenis teenoor die owerheid te lewer ontken word nie. Enige aspekte van 'n bepaalde beleid, of van 'n regering se toepassing daarvan, wat in stryd is met die eise van God se wil, moet deur die Kerk uitgewys word.
- * Die bewering dat die WARC teologies op 'n dwaalweg is, is 'n ernstige aanklag. Indien dit waar sou wees, beteken dit dat die oorgrote meerderheid van Reformatoriese kerke dwaal.

AANBEVELING

1. Vir kennisname en bespreking.

6.1.5.3 Deel 3: Beoordeling van die teologiese vertrekpunte van die World Alliance of Reformed Churches

(i) Inleidend

By baie lidmate en ampsdraers van die NHKA bestaan die persepsie dat die WARC 'n totaal vreemde teologie en kerkbegrip verkondig. Somtyds word hierdie persepsie doelbewus geskep en somtyds onbedoeld, deur slordige omgaan met feite, verder uitgebou.

Daarmee wil geensins beweer word dat die internasionale ekumeniese liggame foutloos en blaamloos staan nie. Dit is egter noodsaaklik, vir die huidige debat, dat die Kerk by 'n meer ewewigtige beoordeling van feite sal kom.

As 'n enkele voorbeeld van sodanige negatiewe beoordeling van die WARC se teologiese vertrekpunte, kan gekyk word na 'n artikel wat onlangs verskyn het onder die titel *Menseregte of verlossing – oor die teologiese fokus van die WARC* (Leer en Lewenskwessies, Brief 53 van Mei 2008, bl 3 tot 7).

In die gemelde artikel gee die skrywer onder andere aandag aan die *ontstaan van die WARC*. Hy skryf onder andere die volgende (bl 3):

"Die WARC het in 1875 as 'n alliansie van Amerikaanse Presbiteriaanse Kerke ontstaan. As sodanig is dit 'n struktuur wat buite ons kerklike tradisie, wat sterk van Nederland en die kontinentale Reformasie van die 16de eeu afhanklik was, staan. Daarby was dit ook deel van ons tradisie om afwysend teenoor Engelse kerklike en ander invloede te staan wat teologies en andersins ander prioriteite as ons Kerk gehad het."

Die indruk word hier geskep dat die WARC se teologiese wortels slegs in die Amerikaanse kerklike tradisie te vind is, en dus ver verwyderd staan van die teologiese denke van die NHKA. Die WARC is egter gestig deur 114 kerke uit 70 lande. Hierdie kerke sluit onder andere die Nederlands Hervormde Kerk in. Ook die NHKA was reeds vroeg betrokke by die WARC.

Die WARC het hom uit die staanspoor ten doel gestel (soos wat dit ook duidelik uit sy naam blyk) om Reformatoriese kerke van reg oor die wêreld as lede op te neem. Die WARC wou nooit eksklusief Amerikaanse belange of teologiese insigte handhaaf nie, maar wel die kerklike belange van Reformatoriese kerke van reg oor die wêreld.

In die artikel word die studie wat die WARC oor *menseregte* onder leiding van Jürgen Moltmann gedoen het, ontleed. Dit was hierdie studie wat uitgeloop het op die verklaring oor menseregte en rassisme wat die WARC in 1976 tydens die *London Consultation* uitgereik het.

Die analise van Moltmann en die WARC se standpunte oor menseregte, is uiters eensydig. Onder andere word die volgende beweer:

"... Moltmann is in die vroeë sestigerjare beïndruk deur die Marxistiese ateïs E Bloch se werk, Das Prinzip Hoffnung. Op grond daarvan het Moltmann sy teologie van die hoop in 1964 gepubliseer."

Moltmann word by voorbaat gediskrediteer deurdat die indruk geskep word dat sy teologie van hoop bloot 'n verwerking van Bloch se *filosofie* is. Moltmann het egter sy teologie van hoop geskryf in gesprek met *onder andere* Bloch. Hy handhaaf deurgaans 'n kritiese afstand teenoor die standpunte van Bloch en tref geen kompromieë met die Marxisme of ateïsme nie.

Hoewel daar 'n artikel van 20 bladsye deur Moltmann oor sy teologie van hoop en die filosofie van Bloch as addendum in *"Theologie der Hoffnung"* opgeneem is, is dit uit die teks van hierdie werk duidelik dat Moltmann hom in sy denke net in 'n beperkte mate deur Bloch laat lei en dan boonop met baie voorbehoude. Ander filosowe soos veral Kant en Hegel, maar ook Aristoteles, Plato, Feuerbach, Gadamer, Gehlen, Heidegger en Nietzsche is verdere gespreksgenote van Moltmann wat ook sy denke in 'n mate beïnvloed het.

Hy vind ook aansluiting by teoloë soos Luther, Calvyn, Barth, Bultmann, Ebeling en Pannenberg. Dit is verder opvallend dat Moltmann hom laat lei deur die standpunte van vername Duitse Ou Testamentici soos Von Rad, Zimmerli en Wolff, Nuwe Testamentici soos Schweitzer, Wilkens, Schniewind, Käsemann en Cullmann asook die Nederlandse aposto-laatsteologie.

Dit is twyfelagtig of die sogenaamde Neomarxistiese invloed op Moltmann waarna die artikel verwys enige noemenswaardige relevansie het. In vergelyking met ander toonaangewende filosowe van sy tyd, duik die name (en standpunte) van Adorno en Marcuse maar min in sy werk op. Horkheimer en Habermas kom nooit ter sprake nie.

Dit is ook nie korrek om Bloch bloot as 'n ateïs af te maak nie. Hy was 'n gelowige Jood wat sy denke in die Joodse messiaanse tradisie gefundeer het, en was dus nie 'n ateïs in die tradisionele sin van die woord nie. Die rede waarom Moltmann Bloch se filosofie in die eerste plek aantreklik gevind het, was omdat hy die eerste Duitse filosoof in baie jare was wat die Bybel oordeelkundig en uitvoering in sy werk aangehaal het. Moltmann (2008:80) skryf later soos volg oor Bloch (eie vertaling):

"Soos wat ek Bloch se loopbaan verder gevolg het, het dit vir my duidelik geword dat 'n messiaanse filosofie wat uit Joodse en Christelike wortels groei vir hom van sentrale belang is en dat hy Marxisme alleen as 'n tydgebonde analise van die wêreld gebruik. Bloch het in 'n idiosinkratische Joods-Christelike kragveld gedink, en hy was self volkome bewus daarvan dat hy dit doen."

Teen hierdie agtergrond kan mens verstaan waarom Bloch in 1921 die woorde van Openbaring 3:5 op sy gestorwe vrou se grafsteen laat aanbring het en waarom hy die woorde van Jesaja 35:10 laat grafeer het onder 'n foto van sy vrou wat op sy lessenaar gestaan het.

Moltmann en die WARC word ook beskuldig van 'n gebrekkige *sondebegrip*. Hulle standpunt word soos volg weergegee: *"Sonde of te wel die kwaad in die wêreld is buite die mens in die strukture-van-die-samelewing gevestig"*.

Dit is duidelik dat hierdie beskrywing nie reg laat geskied aan die standpunte van Moltmann of die WARC nie. Moltmann (1977a:18) verstaan sonde in die eerste plek as ongeloof en 'n lewe sonder hoop, met ander woorde 'n gebrek aan vertroue op God. Dit is sonde om soos God te wil wees of om in hoogmoed nie op God te wil vertrou nie. Net so verstaan Moltmann (1977a:303) *verlossing of versoening* nie bloot as die afbreek van bestaande onderdrukkende strukture en die skepping van 'n luilekkerland hier op aarde nie, maar wel as die vergewing van sonde en die opheffing van die mens se goddeloosheid. Wat Moltmann wel bepleit is dat heil nie verskraal moet word tot alleen die sieleheil van in-

dividue nie, maar dat dit in die Ou Testamentiese sin van die woord *omvattend* verstaan moet word as vrede vir die ganse skepping.

Die dokumente van die WARC oor hierdie tema bevat 'n *toegespitste teologie*. Dit handel oor 'n spesifieke tema en daarom kan nie verwag word om standpunte oor alles en nog wat daarin uitgespel te kry nie. Hierdie dokumente handel nie in die eerste plek oor sonde nie, daarom is 'n omvattende standpunt oor sonde nie daarin uitgewerk nie. Omdat sonde wel hier en daar ter sprake kom, is daar genoeg in die dokumente oor sonde geskryf om ten minste in te sien dat die WARC nie 'n opvatting oor sonde huldig wat klop met die een wat aan die liggaam toegedig word nie. Sonde word deurgaans verstaan as 'n verslawende en destruktiewe mag wat mense van God, hulle medemens, die natuur en hulleself vervreem op so 'n wyse dat die mense hulle nie self kan regverdig voor God, of kan red uit die mag van die sonde nie.

Verlossing van sonde kan alleen deur die genade van God uit Sy hand ontvang word, op grond van die geregtigheid wat Hy deur die kruis en opstanding van Christus vir ons bewerk. Die WARC aanvaar boonop, soos ons eie Kerk, die *Heidelbergse Kategismus* as belydenisskrif en aanvaar daarom ook wat die dokument oor sonde bely.

Die betoog van Moltmann en die WARC is egter dat die Kerk nie sy oë moet sluit vir booshede wat in strukture neerslag vind nie. Onmenslike en onderdrukkende *samelewingstrukture* moet ook uitgewys word. Wanneer mens dit doen, beteken dit nie dat jy die bose buite die mens probeer lokaliseer nie.

Moltmann en WARC het dit nie teen wit *rassisme* nie, maar teen alle vorme van rassisme. In die gemelde artikel word die indruk geskep dat die WARC slegs wit rassisme aanspreek. Die WARC het byvoorbeeld by die verklaring van 1982 oor rassisme in Suid-Afrika self soos volg skuld bely: "*...ons, die afgevaardigdes by die algemene vergadering, bely dat ons met verwysing na rassisme nie sonder skuld is nie. Rassisme is orals 'n werklikheid en die bestaan daarvan vra vir berou en daadwerklike aksie*". Die "ons" wie hierdie belydenis gedoen het, het swart mense ingesluit – ook swart mense uit Suid-Afrika.

In die artikel word die standpunt gehuldig dat Moltmann en die WARC verstaan God as "*'n immanente God wat hier in die ondermaanse vasgekeer is*" (bl 6). Niks in die tekste wat hier ter sprake is, dui daarop dat God se almag, eer, heiligheid, verhewenheid, oneindigheid, of water ander attribute wat tradisioneel aan God toegeskryf word, deur Moltmann of die WARC in twyfel getrek word nie. God word op geen manier geteken as 'n God wat in die ondermaanse vasgekeer is nie. Trouens, God word as Skepper van hemel en aarde geteken wat reg het op die mens en ook sy hele skepping. Die feit dat God in die geskiedenis werk, beteken nie dat Hy op enige manier in die geskiedenis gevange

is nie. Hy bly steeds verhewe bo tyd en ruimte. Hy is die Almagtige, die Ewige en die Alomteenwoordige.

Die artikel beweer ook dat die *koninkryk van die Seun* van die mens, volgens Moltmann en die WARC, 'n suiwer aardse ryk is wat deur die mens self verwerklik kan word. Moltmann (1980: 239) verstaan egter die ryk van die Seun as identies met die ryk van die Vader en die ryk van die Gees. Hy meen hierdie ryk van heerlikheid is waar die mens van aangesig tot aangesig tot die volle kennis van God kom en voleinding in God vind. Hier sal die mens ongehinderd deelneem aan die ewige lewe, aan die onuitspreeklike volheid van God en die heerlikheid van die drie-enige God. Hy beklemtoon deurgaans dat die ryk van God op geen manier gelyk gestel kan word aan menslike ideale, utopieë, of koninkryke nie. Die mens kan ook nie deur eie vernuf die ryk van God skep nie. Ons kry alleen deel aan hierdie ryk deur die genade van God en die kruis en opstanding van Jesus. Hierdie ryk breek alleen aan waar die evangelie verkondig en geglo word. Daarom is *die ryk van God* ten alle tye baie nou verbonde aan die sending van die kerk in die wêreld. Moltmann (1977a:300) stel die saak soos volg:

"Daarom lewe die Christendom nie uit eie krag (von sich selbst) en ter wille van eie belange (für sich selbst) nie, maar deur die heerskappy van die Opgestane Here, vir die komende heerskappy van Hom wat die dood oorwin het en lewe, geregtigheid en die ryk van God bring."

Op 'n veel later terugblik op sy teologie van hoop, noem Moltmann (2008:101) drie konsepte wat volgens hom essensieel is vir enige teologie van hoop: (1) *goddelike beloftes*, (2) *die opwekking van die gekruisigde Christus as belofte van God vir die wêreld* en (3) *'n verstaan van menslike geskiedenis as die sending vir die koninkryk van God*. Moltmann stel nie God se ryk gelyk aan die utopie van die sosialisme nie en hy voorsien nie vir die gelowige mens 'n lewe in luilekkerland nie. Gelowiges moet altyd aktief besig wees om die koms van God se ryk te verkondig – die WARC glo ook so! Dit is opvallend dat sowel Moltmann as die WARC in die dokumente wat hier aan die orde is, nie net aandag gee aan menseregte nie, maar ook aan die verantwoordelikhede wat hand aan hand met die regte gaan.

Dit is onwaar dat Moltmann en die WARC die Bybel net aan die hand van 'n sosialistiese ideologie uitleë. Moltmann is by uitstek een van die sistematiese teoloë wat nie sy teologie bou op vooraf opgestelde idees of skemas nie, maar wat konsekwent kennis neem wat ons van die *Bybel* ons leer en in sy sistematiese arbeid daarop voortbou.

Wanneer Moltmann (1977a:300) hom uitlaat oor die Bybel is dit duidelik uit sy taalgebruik dat hy eintlik besig is met 'n geloofsbelydenis. Hy stel dat die Bybel as woord van God self 'n gawe van God is wat Hy in die eindtyd aan ons gee. Die woord is God se belofte aan die mens, maar

die woord is ook die waarheid en dit kondig die toekoms van die waarheid aan. Omdat die woord nie net verkondig nie, maar ook aankondig, kan dit alleen in gehoorsame navolging geglo word.

Baie duidelik gaan dit vir Moltmann in die woord nie oor wat die mens wil nie (ideologie), maar om wat God wil (teologie). Die WARC is uiters sensitief daarvoor dat ons nie die evangelie met ideologiese of kulturele vooroordele moet lees en so die waarheid van die evangelie sal kompromitteer nie.

(ii) ***Gevolgtrekking***

Uit die bespreking van bogenoemde artikel asook die standpunte van J Moltmann en die WARC, is dit duidelik dat negatiewe persepsies baie maklik geskep kan word indien inligting nie volledig of in konteks aangebied word nie.

Dit is ook duidelik dat die teologie, soos gereflekteer uit genoemde dokumente, nie so vreemd aan die teologie van die NHKA is nie. Intendeel – die teologie van Moltmann ontvang deeglik aandag in die opleiding van die predikante.

Die teologiese debat wat in die NHKA oor sy hertoetrede tot die WARC gevoer word, sal net konstruktief wees indien teologiese uitsprake billik en korrek beoordeel word.

Ampsdraers en lidmate van die Kerk behoort eerstehands kennis te neem van die standpunte en teologiese uitsprake van die WARC. Die standpunte van die WARC is goed gedokumenteer by <http://warc.jalb.de/> en die skakels: "Theology and ecumenism" en dan "Theological Studies".

Die teologiese verklaring van die WARC is opgeneem in **BYLAE L**.

AANBEVELING

1. Vir kennisname en bespreking.

6.1.5.4 **Deel 4: Die NHKA en apartheid**

(i) ***Inleidend***

In 1948 het die Nasionale Party die bewind in Suid-Afrika oorgeneem. Meeste geskiedskrywers oordeel dat dit die jaar is waarin apartheid, as 'n bepaalde politieke sisteem, gebore is.

Dat dit 'n gebrekkige interpretasie van die geskiedenis is, is duidelik as 'n mens weet dat iemand soos Kommissaris JA De Mist, verteenwoordiger van die Bataafse (Nederlandse) Republiek en goewerneur aan die Kaap van 1803 tot 1806, reeds 'n beleid van pluralisme ingevoer het. Dit is daarna deur die Britse goewerneurs voortgesit.

Pluralisme was 'n beleid wat beperkte regeerbevoegdhede aan inheemse stamhoofde binne bepaalde grondgebied toegelaat het, terwyl die Britse (blanke) regering die oppergesag behou het. Die beleid was moontlik omdat geen stamhoof of koning oor die hele Suid-Afrika regeer het nie. Stamhoofde se bevoegdhede is streng beperk tot sekere areas. Op dié wyse is konflik tussen die stamme onderling en die Blankes beperk.

Hierdie vorm van regering is na 1836 deur die Voortrekkers in die binneland voortgesit. Hiervan is die traktaat wat Retief met opperhoof Dingane gesluit het, 'n voorbeeld. Dit doel van die traktaat was om 'n sekere hoeveelheid grond vir die Voortrekkers te verkry, in ruil vir beeste. Die bedoeling was verder dat die Zoeloes en Voortrekkers vreedsaam naas mekaar moes leef en bestaan.

As gevolg van hierdie beleid het 'n bepaalde samelewingspatroon in Suid-Afrika ontwikkel waar Blankes die oorkoepelende politieke mag in die hand gehad het, met Swartes wat slegs beperkte magte in bepaalde gebiede gehad het.

Benewens die politieke beleid van die Britse owerheid, was daar ook die Britse gevoel van meerderwaardigheid teenoor Swartes sowel as blanke Afrikaners, Bruinmense en Indiërs, wat baie dikwels tot rassekonflik gelei het en blanke eksklusiwiteit in teaters, sport, parke, besighede en werkplekke tot gevolg gehad het. Swartes en Afrikaners het byvoorbeeld tot en met die Tweede Wêreldoorlog geen noemenswaardige deelname aan die aandelebeurs gehad nie.

Toe die Afrikaners, deur middel van die Nasionale Party, in 1948 die bewind in Suid-Afrika finaal oorneem, is die samelewingspatroon wat reeds oor eeue heen gevestig is, in wetgewing omskep. Dit het bekend geword as die beleid van afsonderlike ontwikkeling of apartheid. Die ideaal was dat elke etniese groep in Suid-Afrika oor 'n selfregerende grondgebied sou beskik.

Dit is belangrik dat die demografie in aanmerking geneem word by die beoordeling van Suid-Afrika se geskiedenis. Teen 1948 het die bevolking bestaan uit 12 miljoen Swartes en 3 miljoen Blankes. Meeste Swartes het in tradisionele stamgebiede gebly. Dit het daartoe gelei dat die beleid van afsonderlike ontwikkeling, of apartheid, na 'n haalbare moontlikheid gelyk het.

Drie faktore het na die Tweede Wêreldoorlog die situasie radikaal en ingrypend verander:

- * Daar het enorme ekonomiese en industriële groei in die tradisionele Blanke gebiede plaasgevind, met 'n groeikoers van tot 11% per jaar. Dit het talle werkgeleenthede geskep.
- * As gevolg van armoede, gebrek aan ontwikkeling en min werkgeleenthede het groot getalle Swartes die tradisionele gebiede verlaat en verstedelik. Die verstedelikingsproses was reglynig teen die beleid van afsonderlike ontwikkeling.
- * Die getal Swartes in Suid-Afrika het oor 'n periode van 50 jaar met 30 miljoen vermeerder.

Vanselfsprekend het dit die toepassing van die beleid van afsonderlike ontwikkeling prakties onuitvoerbaar gemaak. Mense is uit stedelike gebiede verwyder. Die passtelsel is ingevoer en migrante is verwyder en teruggestuur na tradisionele gebiede. Dié wat wel in die Blanke, stedelike gebiede toegelaat is om te werk, mag net sekere werke gedoen het en in sekere gebiede gewoon het. Die gebruik van geriewe is beperk tot sekere bevolkingsgroepe. Hierdie sake is gereël deur wetgewing soos die Groepsgebiedewet.

Die wetgewing het grootliks ten doel gehad om Blankes se belange te beskerm en kon dikwels net met geweld toegepas word. Mense is uit huise en gebiede verwyder waar hulle geslagte gewoon het, en is verskuif na vreemde gebiede. Uiteraard het dit geweldige negatiewe reaksie uitgelok en selfs opstande, byvoorbeeld by Sharpeville.

In baie opsigte het die Afrikaanse kerke dieselfde samelewingspatroon gevolg, deurdat verskillende kerke vir verskillende etniese groepe gevestig is.

Vervolgens word 'n kort oorsig aangebied oor hoe die NHKA teologies en deur middel van amptelike besluite reageer het op die rasse – en etniese segregasie wat in Suid-Afrika bestaan het. Die oorsig word ter wille van die omvang van die studie beperk tot die periode na 1948.

(ii) ***Die Hervormde Kerk binne die konteks van apartheid***

In 1951 het die NHKA 'n nuwe Kerkwet saamgestel (NHKA 1951). Artikel III van die Kerkwet het bepaal dat die Kerk se lidmaatskap tot Blankes beperk word omdat voorsien word dat (etniese) volkskerke gevestig sal word in uitvoering van die apostolaatsopdrag soos verwoord in Matteus 28.

Artikel III het geles: *Die Kerk, bewus van die gevare wat vermenging*

van blank en nie-blank vir al twee groepe inhou, wil geen gelykstelling in sy midde toelaat nie, maar beoog die stigting van eie volkskerke onder die verskillende volksgroepe, in die oortuiging dat aldus die bevel van die Here – "Maak dissipels van alle nasies" Matteus 28:19, die beste tot sy reg sal kom en dat die eenheid in Christus deur so 'n werkverdeling nie geskaad sal word nie. Tot die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika behoort daarom net blanke persone.

Dit moet in gedagte gehou word dat die 47ste Algemene Kerkvergadering in 1945 vir die eerste keer besluit het dat sending 'n opdrag aan die Kerk is en dat die Kerk 'n komitee benoem om aandag te gee aan sending (NHKA 1945:61-62). Interessant genoeg het die Algemene Kerkvergadering op hierdie punt daartoe oorgegaan om 'n skuldbelydenis te doen oor sy laksheid ten opsigte van sending, wat soos volg verwoord is: *Die Herv. Kerk (het) egter deur verskillende omstandighede tot hier toe nog nie sy volle aandag aan die evangelieprediking onder die heidene kon gee nie, 'n feit wat ons betreur en laat skuldig voel; dat die tyd nou aangebreek het om die saak met die grootste erns aan te pak; en besluit om 'n kommissie te benoem om 'n skema uit te werk hoe die Kerk te werk moet gaan...* (NHKA 1945:62).

Die "skema" wat uitgewerk is, is verwoord in die 1951 Kerkwet. Die oplossing was dat afsonderlike volkskerke gevestig sal word en dat die bekeerlinge deur inheemse en etnies georganiseerde volkskerke (Artikel 7) bearbei sou word.

Van Aarde wys daarop (Van Aarde 1986:80) dat die agtergrond van die NHKA se beleid van volkskerklike apostolaat te vind is in die 1950/1951 Kerkorde van die Nederlands Hervormde Kerk wat in Artikel VIII soos volg geformuleer het:

Als Christus-belijdende geloofsgemeenschap gesteld in de wereld om Gods beloften en geboden voor alle mensen en machten te betuigen, vervult de Kerk, in de verwachting van het Koninkrijk Gods, haar apostolische opdracht in het bijzonder door haar gesprek met Israël, door het werk der zending, door de verbreiding van het Evangelie en de voortdurende arbeid aan de kerstening van het volksleven in de zin der Reformatie ... De Kerk richt zich in het werk der zending, in gehoorzaamheid aan het bevel van Christus, onder uitoefening van de dienst der barmhartigheid in de geestelijke en lichamelijke noden, met het Evangelie des Koninkrijks tot de volkeren in de niet-gekerstende wereld; zij vervult de dienst der barmhartigheid in de geestelijke en lichamelijke noden van deze volkeren; zij brengt hen, die zijn gekomen tot geloof en de Heilige Doop hebben ontvangen, bij de bediening van Woord en sacramenten tezamen in gemeenten; zij dient deze gemeenten bij de inrichting en opbouw van een eigen kerkelijk leven; zij arbeid bij dit alles ook aan de kerstening der samenleving.

Hierdie denke staan in die dampkring van veral Kraemer se sending-teologie en sy verstaan van die apostolêre volkskerk. Dit is opvallend dat die NHKA in 1951 hierdie gedagtes in Artikel III en Artikel VII van die Kerkwet onder woorde bring, maar met die byvoeging: *Lidmaatskap word tot Blankes beperk.*

Teoloë van die NHKA het sedert 1951, veral vanweë onophoudelike kritiek teen die NHKA se standpunte en beskuldigings van rassisme, baie moeite gedoen om Artikel III teologies te begrond. Die gesprek oor Apartheid, Artikel III en rassieskeiding is nie net by herhaling in die Algemene Kerkvergadering en ander vergaderings gevoer nie, maar ook in die kerklike tydskrifte (vergelyk in dié verband Van Wyk 1978:7-247). Die massa artikels en publikasies wat verskyn het en waarin die NHKA rassieskeiding in kerk en staat verdedig het, is byna onbeperk.

In die debat oor Artikel III is veral gebruik gemaak van volkskerklike denke soos dit deur Nederlandse teoloë verwoord is. Die belangrikste teoloë wat in die debat genoem is, is Johannes Calvyn (veral sy opvattinge oor verbond, orde en teokrasie), PJ Hoedemaker (met sy beklemtoning van die teokratiese visie van Artikel 36 van die Nederlandse Geloofsbelydenis) en AA Van Ruler. Ander teoloë wat in dié verband aangehaal word is HJ Langman en H Berkhof (vergelyk in dié verband Botha 1989). Die sendingwetenskaplikes HJ Bavinck en H Kraemer, met hulle gedagtes oor die verinheemsing van die Christelike kerke, het ook 'n rol gespeel. Dit moet verder in gedagte gehou word dat G Warneck, die Duitse sendingwetenskaplike, reeds die volkskerklike apostolaat in die 19de eeu ontwikkel het en dat Hoedemaker, as sendingwetenskaplike, student van Warneck was.

In Nederland het dieselfde gesprek oor die "volkskerk" plaasgevind. As voorbeeld hiervan dien die gesprek van AA van Ruler met Buskes en De Graaff oor die feit dat die woord "volkskerk" nie meer in die Nederlandse Kerkorde van 1951 verskyn het nie. Die 1951 Kerkorde praat van die Nederlands Hervormde Kerk as 'n *Christus-belydende geloofsgemeenskap*, nie van 'n *Christus-belydende volkskerk* nie (soos bo aangehaal). In 'n geskrifte oor die Kerkorde van die Nederlands Hervormde Kerk, stel Van Ruler dat Buskes en De Graaf tot die gevolgtrekking kom dat *de visie van Wormser en Hoedemaker, de theocratische volkskerkidee dus – in onderskeiding van de natuurlijk hooggeroemde apostolaire volkskerkidee van Kraemer – in de Hervormde Kerk wel geduldt wordt en ook te dulden is, maar zeer stellig nie de eigenlijke visie van de Hervormde Kerk is* (Van Ruler 1958:3). Van Ruler stel daarteenoor dat die volkskerkidee die vanselfsprekende uitvloeisel is van die Westers-Latynse Christendom. Van Ruler bepleit die vanselfsprekendheid van die Nederlands Hervormde Kerk as volkskerk.

Die ideaal van die teokraties-volkskerklike denke, soos bepleit deur Van Ruler in navolging van Hoedemaker en Wormser, was dat die kerk

elke hoekie van die gemeenskap sou bereik met die evangelie. Opvoeding, onderwys, gesinslewe, regeringsinstellings en die openbare lewe moes in die lig van die evangelie staan. Van Ruler beklemtoon dat die Kerk nie te vreemd in die wêreld moet wees nie.

Die teologiese debat in Nederland oor die volkskerkidee, asook die bewoording in die Nederlandse Kerkorde, het stimulus gebied aan die debat binne die NHKA. As 'n mens na die bewoording van Artikel III kyk, lyk dit, in die woorde van Van Ruler, of die NHKA 'n keuse vir Kraemer se apostolêre volkskerkidee gemaak het. Dit is egter opvallend dat in die kerklike debat oor onderwys, afsonderlike ontwikkeling en die owerheid, die teokraties-volkskerklike denke gebruik word.

Ek is van mening dat wanneer die NHKA intern gekommunikeer het, die teokraties-volkskerklike denke beklemtoon is. Wanneer die NHKA na buite gekommunikeer het, veral om Artikel III te verdedig, is die apostolêre-volkskerklike denke benut. Dié twee benaderings kan egter nie te waterdig geskei word nie, omdat die teokratiese denke van Van Ruler ook duidelike apostolêre trekke vertoon.

Die eerste werklike sendingteologiese besinning oor die apostolêre volkskerk in die NHKA het uit die pen van PS Dreyer gekom. In sy artikel *Ontwerp van 'n sendingbeleid in die huidige situasie* (Dreyer 1959) verwys hy met waardering na Hendrik Kraemer. Dit is in die artikel duidelik dat hy Kraemer se denke oor die verhouding tussen sending en kultuur, soos verwoord in *The Christian Message in a Non-Christian World* (Kraemer 1947), ekstensief benut het en tot die gevolgtrekking kom dat sending nooit kultuuroordrag mag wees nie en dat die andersheid en kultuur van ander volke gerespekteer moet word.

Dit was eers sowat 20 jaar later dat 'n omvattende sendingteologiese studie verskyn het, te wete HG van der Westhuizen se *Volkskerk en sending* (Van der Westhuizen 1981). In die publikasie gee hy nie net 'n breedvoerige beskrywing van die sendinggeskiedenis nie, maar berekeneer die volkskerklike sending in detail. Die teoloë wat hy aan die orde stel, is onder andere AA Van Ruler, JC Hoekendijk, JH Bavinck, H Kraemer, KS Latourette, O Noordmans, S Neill en in Hervormde konteks HP Wolmarans, HCM Fourie, PS Dreyer, A van Selms, AD Pont en DJ Booysen. Ander Suid-Afrikaanse teoloë waarna verwys word is DJ Bosch, WD Jonker en P Meiring – nie altyd positief nie. Van der Westhuizen kom tot die gevolgtrekking dat die volkskerklike sending die enigste sinvolle manier is waarop die NHKA sy sendingwerk kan doen.

Hierdie apostolêre-volkskerklike denke het 'n sterk stimulus aan die NHKA se apostolaat gebied, en is daadwerklik begin met die "kerstening van heidense volke" (vergelyk Artikel 7 van die 1951 Kerkwet, bl 29). Prakties het dit beteken dat swart predikante onder swart mense begin werk het, nadat hulle deur die NHKA opgelei is.

Die bedoeling was dat die predikante volgens etniese verband sou dien en dat die ter stigte volkskerke verdeel sal wees volgens etniese (taal) grense. In die gemelde Artikel 7 word verder uitgebrei op die "gevaar van vermenging" en word duidelik gestel dat die NHKA *elke sweem van gelykstelling of vermenging vermy* (NHKA 1951:29).

Hierdie benadering is spoedig van verskillende kante gekritiseer. Die rede hiervoor is die feit dat die Nederlandse en Afrikaanse kontekste ingrypend verskillend is. In Nederland is 'n volkskerk nie beskou as rassisme nie, omdat die Nederlandse volk grootliks homogeen is. In die Afrikaanse konteks het kritici van die volkskerklike benadering dit onmiddellik uitgewys dat die vestiging van verskillende kerke aan die hand van 'n rasseverdeling plaasvind.

Die situasie is vererger, omdat Artikel III nie net oor volkskerke praat nie, maar lidmaatskap tot Blankes beperk het. Die volkskerkteologie kon dus nie resloos of pynloos van een konteks na 'n ander konteks oorgeplaas word nie, veral nie met die byvoeging van 'n rasseklousule nie.

'n Mens kan jou ook beswaarlik indink dat die bogenoemde teoloë soos Van Ruler gemaklik daarmee sou wees dat hulle besinning oor die volkskerk gebruik sou word om Swartes uit die kerk uit te sluit en hulle die bywoning van eredienste te verbied.

JH Bavinck, byvoorbeeld, skryf in sy boek *Inleiding tot die Zendingwetenskap* (Bavinck 1955:161-170) onder die opskrif *Kerk en volk*, dat die verinheemsing van die Kerk in 'n bepaalde volk nie gesien moet word as 'n eksklusivisme nie. Hy beredeneer breedvoerig dat die inheemse kultuur en volkseienskappe nie verabsoluteer mag word nie en nie bepalend vir die Kerk se bestaan is nie.

In dié tyd het daar ook teoloë binne die geledere van die NHKA na vore getree wat krities gestaan het teen Artikel III, byvoorbeeld proff. Albert Geyser en Adrianus van Selms wat in 1961 tydens die Algemene Kerkvergadering heftig beswaar aangeteken het teen Artikel III (vergelyk in dié verband Van Aarde 1992). Die kritiek het hoofsaaklik gegaan oor die rasse aspek van Artikel III en implikasie van rassisme en identifikasie met die beleid van Apartheid.

(iii) ***Amptelike standpunte van die NHKA oor rassisme en apartheid***

Herderlike Skrywe (1973)

In die Herderlike Skrywe wat die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering in 1973 (NHKA 1973) uitgestuur is, stel die Algemene Kerkvergadering dit onomwonde dat die NHKA *alle vorme van integrasie in kerk en staat teenstaan*.

In die uiteensetting word Apartheid beskryf as *die enigste eerlike en Christelike beleid wat die oorheersing van een groep deur 'n ander sal voorkom*. Apartheid word aangebied as 'n beleid wat in lyn is met die algemene Skriftuurlike beginsels, soos byvoorbeeld dat God verskillende volke geskep het, dat die bestaan van die Afrikanervolk deel is van God se voorsienigheid, dat segregasie mense beskerm teen oorheersing en uitbuiting, en dat Artikel III die sending bevorder deur die verkondiging ook na ander mense te rig. Verder word aangetoon dat strukturele eenheid tussen gelowiges nie nodig is nie, alleen maar die eenheid in geloof. Die bestaan van verskillende volkskerke word beskou as 'n praktiese saak gebou op die natuurlike verskille in taal en kultuur.

Dit is baie duidelik dat die 1973 Herderlike Skrywe 'n etiese en Skriftuurlike begronding van Apartheid doen. Dit is veral só as 'n mens daar lees: *Die kerk wil dit beklemtoon dat dit vir hom in die onderhawige saak (dit wil sê segregasie, aparte volkskerke en Artikel III) nie slegs om 'n tussentydse reëling gaan nie, maar om 'n blywende en onveranderlike beginsel wat Skriftuurlik fundeer is.*

Algemene Kerkvergadering (1976)

Die verdediging van Apartheid deur die NHKA, is voortgesit met die besluite van die Algemene Kerkvergadering in 1976 (NHKA 1976: 219-220) asook die getuienis van die Algemene Kommissie in 1977 (NHKA 1977). In hierdie twee dokumente word onomwonde gestel dat afsonderlike ontwikkeling die beste model vir Suid-Afrika is en dat die regering opgeroep word om wet en orde te handhaaf en toe te sien dat die "uitstroming" (gedwonge verskuiwing?) na die tuislande versnel word.

Hierdie standpunt het baie kritiek ontlok.

Studiekommissie (1978)

As gevolg van volgehoue druk oor Artikel III en die NHKA se volkskerkenke het die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering in 1978 'n studiekommissie aangewys wat die saak moes ondersoek. Die kommissie het bestaan uit dr. DJC van Wyk, HG van der Westhuizen, JA Loader, MW Pretorius en GMM Pelser. Van die lede het omvangryke memoranda ingedien, wat (as gevolg van botsende standpunte) aangevul is met memoranda van dr. APB Breytenbach, RD Coertze, AG van Aarde, PJ van der Merwe, JJ Steenkamp, CH Rautenbach, AD Pont en SJ Botha en ds JJP Müller. Die studiestukke is verwerk in verslag wat saam met die bylaes bykans 300 bladsye beslaan (Handelinge van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering, April tot Junie 1979:297-565).

In die gedeelte wat spesifiek oor die volkskerk gaan (bl 305 tot 306),

kom die kommissie tot die *grotendeels eenstemmige gevolgtrekking* dat die volkskerkgedagte *wenslik, houdbaar en bruikbaar* is. Die kommissie het tot die gevolgtrekking gekom dat *"hoewel die begrip volkskerk nie in die Bybel voorkom nie, daar in die Nuwe Testament tog aanduidings is van wat geïnterpreteer kan word as die begin van 'n beweging in die rigting van 'n bepaalde differensiasie"*. Die apostelkonvent (Handelinge 15) word verstaan as 'n bepaalde werkverdeling.

Nêrens in die Nuwe Testament het die evangelie gelei tot die vernietiging van die volkseïendomme.

Die NHKA wil sy apostoliese taak en Christelike roeping volksgewys doen.

Die kommissie het aanbeveel dat Artikel III wat lidmaatskap van die Kerk tot Blankes beperk, na die Bepalings verskuif omdat die plasing daarvan in die Kerkwet dit verhef tot 'n belydenis.

Die studiekommissie het homself pertinent verbind aan die denke van Hoedemaker en Van Ruler, teenoor Kuyper se opvatting oor die vrye kerk. Die volgende definisie word gegee: *Met volkskerke word bedoel die kerk van Jesus Christus binne 'n bepaalde volk ten behoeve van daardie volk* (bl 306) ... *Die bedoeling is dat die evangelie en kerk volkome inheems sal word onder die nie-blanke volke om in intensiewe katolesiteit (Van Ruler) elke moment van die lewe van die volksgroep te probeer kersten en so op te eis vir die koninkryk van God*. Dit is duidelik dat die kommissie beide die teokratiese- en apostolêre volkskerkdenke akkommodeer.

Dit is ook opvallend dat die kommissie waarsku teen die opvatting dat kerklike eenheid (tussen die NHKA en HKSA) net onsigbaar is, en wys dit af as 'n spiritualisme en dwaling (bl 308). Sigbare eenheid word beskryf as iets wat nie in strukture te vind is nie, maar veral in prediking, sakramentsbediening en belydenis.

Ten opsigte van afsonderlike ontwikkeling beredeneer die studiekommissie die standpunt (bl 313) dat daar nie meer soos in die verlede (Herderlike Skrywe 1973) uitgegaan kan word van God se skeppingsorde en die *ewig, onveranderlike beginsel ingegee deur die Skrif* nie, maar dat afsonderlike ontwikkeling (Apartheid) eerder as 'n praktiese politieke oplossing vir die land se probleme beskou kan word.

Kerk en Wêreld 2000 (1985)

Voortvloeiend uit hierdie verslag en bespreking op die Algemene Kerkvergadering, het 'n belangrike dokument, te wete *Kerk en Wêreld 2000* in 1985 verskyn (NHKA Kommissie van die Algemene Kerkvergadering 1985).

In die geskrif, bl 4, word die NHKA se verstaan van volkskerk gedefinieer: *Dit is wat die NHKA onder die begrip "volkskerk" verstaan: 'n Kerk wat in die volk ingroei, nie om die volk of die volkslewe by voorbaat te sanksioneer nie, maar juis om dit in kritiese solidariteit en met die profetiese appèl van die Woord, tot die verheerliking van God te kersten.* Ook hier is die apostolêre begronding en motief duidelik. Die kritiese vraag is egter steeds of die apostolaat van die Kerk en die *Missio Dei* die kerstening van 'n volk in die oog het, of die koninkryk van God?

In dieselfde dokument blyk die NHKA se ondersteuning van Apartheid duidelik: *'n Politieke beleid wat voorsiening maak vir gelyke en afsonderlike geleenthede skep die moontlikheid dat afsonderlike volke nie in die demografiese pot weggekook sal word nie. Die NHKA kan gevolglik moeilik, gesien sy begrip van homself as volkskerk, anders as om so 'n beleid in beginsel te steun nie. Hy sal sekerlik ook nie anders kan as om op te staan en by die voorstanders van afsonderlikheid getel te word nie. Die Kerk oordeel dat, volgens die teleologiese norm wat hy gebruik, sy keuse ten gunste van afsonderlikheid nie in stryd met die etiese eis van die Skrif is nie ...* (NHKA Kommissie van die Algemene Kerkvergadering 1985:66-67).

Kerk en Wêreld 2000 moet waarskynlik gesien word as die NHKA se antwoord op die Resolusie van die 1982 vergadering van die WARC waarin Apartheid as sonde en die NHKA se teologies-eties begronding daarvan as kettery beoordeel word.

Herderlike Skrywe (1990)

'n Duidelike verskuiwing in denke vind ons in die Herderlike Skrywe wat die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering in 1990 na die gemeentes gestuur het, met die titel *Kerk en Politiek* (NHKA Kommissie van die Algemene Kerkvergadering 1990). In die dokument word die kerk se beskouing oor onder andere die Kerk, staat, menseregte, onderwys, kommunisme, teologie van bevryding en die ekonomie bespreek. In vergelyking met die 1973 Herderlike Skrywe verteenwoordig dit 'n fundamentele skuif, nie soseer deur wat daar geskryf staan nie, maar deur wat weggelaat is. In die dokument is daar geen uiteensetting of verdediging van Apartheid of Artikel III nie.

Veel eerder word die sending na ander volke beklemtoon as die belangrikste roeping van die Kerk. In dieselfde hoofstuk word enige vorm van rassisme, asook enige rassistiese maatreëls wat die waardigheid van mense aantast, verwerp.

Waar daar wel oor die handhawing van eie identiteit gepraat word, word die lidmate gemaan om dit op so 'n wyse te doen dat dit nie die waardigheid van ander mense aantast nie. Die gedagte van *Kerk en Wêreld 2000* word weer herhaal: *Die NHKA wil 'n kritiese afstand van*

die Afrikanervolk handhaaf, maar wil tegelykertyd solidêr leef... Dit is duidelik dat die onkritiese aaneenskakeling van Kerk en volk toeneemend problematies geword het. In die twee dokumente sou 'n mens die NHKA se verhouding met die Afrikanervolk kon definieer as *profeties en krities-solidêr*.

66ste Algemene Kerkvergadering (2001)

Dit is ook nodig om te verwys na die 66ste Algemene Kerkvergadering van 2001 toe die saak van 'n skuldbelydenis oor Apartheid op die tafel verskyn het. Drie memoranda is aangebied, en sonder bespreking is die dokument van dr DJC van Wyk (sr), as 'n kompromis, aanvaar. In die skuldbelydenis oor Apartheid stel die Algemene Kerkvergadering dat die Kerk *kennis neem van die misdade wat onder die Apartheids-beleid gepleeg is, selfs deur lidmate van die Kerk. Daarvoor bely die Kerk sy skuld voor God en word die lidmate opgeroep tot 'n skuldbelydenis teenoor God en medemens* (NHKA 2001: 171 tot 174).

Die opvallende van hierdie skuldbelydenis is dat Apartheid as sisteem nie veroordeel word nie, slegs die dade wat mense gepleeg het onder Apartheid. Die indruk is dus dat Apartheid as politieke sisteem, soos ander politieke sisteme, as neutraal beskou word. Die toepassing daarvan kan egter rassisties of sondig wees.

Die skuldbelydenis verwoord ook nie iets van die NHKA se Skriftuurlike regverdiging van Apartheid of afsonderlike kerke nie. Dit fokus op die individuele misdade wat mense gepleeg het. Die fokus is dus op die individu, nie op die Kerk nie en ook nie op die politieke bestel nie.

Memorandum: Kommissie van die Algemene Kerkvergadering (2006)

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het in 2006 'n memorandum getiteld *Identiteit en Relevansie van die NHKA aan die begin van die 21ste eeu in Suid-Afrika* aanvaar (NHKA 2006a). Hierdie memorandum is versprei deur die Kerk en het gedien as besprekingsdokument by 'n Nasionale Colloquium. Tydens die Colloquium het afgevaardigdes 'n *Verklaring* geformuleer wat onder andere stel dat die "volkskerk" beperkend is:

Wat ons uniek in die wêreld maak, is dat ons identiteit bepaal word deur die waardes van God se Koninkryk en nie dié van die wêreld nie. Hoewel 'n andersoortige gemeenskap, kry die kerk gestalte in die konteks van eie tradisie, kultuur en taal. Hierdie roeping moet ons teenoor alle mense uitleef en die term "volkskerk" kan ons hierin beperk. God se betrokkenheid by mense is só ryk dat dit nie volledig in een vorm uitgedruk kan word nie. Die kerk van Christus is veelkleurig, soos weerpieël word deur die verskeidenheid wat aangetref word onder kerke,

gemeentes en gelowiges. Wisselende skakerings van spiritualiteit, ervarings van God en liturgiese vorme word daarom gerespekteer binne die kontoere van die kerklike tradisie en is verrykend. Ons sien pluriformiteit en diversiteit nie as 'n bedreiging nie en oordeel nie dat almal uit een mond hoef te praat nie. Anders as verskeidenheid is die eenheid van die kerk egter wel die evangeliese eis. Eie voorkeure mag nie tot konflik of onenigheid lei nie, maar moet saamklink soos 'n simfonie tot eer van God.

(iv) **Kritiek vanuit die ekumeniese beweging**

Die skerpste kritiek teen die NHKA se handhawing van Artikel III en sy verdediging van Apartheid, het gekom van die kant van die internasionale ekumeniese beweging.

Die tweede algemene vergadering van die Wêreldraad van Kerke (WRK) het in Augustus 1954 in Evanston in die VSA vergader. Evanston het die volgende resoluë aanvaar: *The Second Assembly of the World Council of Churches declares its conviction that any form of segregation based on race, colour or ethnic origin is contrary to the gospel, and is incompatible with the Christian doctrine of man and with the nature of the Church of Christ. The Assembly urges Churches within its membership to renounce all forms of segregation or discrimination and to work for their abolition within their own life and within society.*

In sy interpretasie van hierdie resoluë kom Patijn tot die gevolgtrekking *het koningschap van Christus impliceert de eenheid van zijn volk, zonder onderscheid. Voor "Apartheid" bestaat geen verontschuldiging. Argumenten ontleend aan verschil in cultuur.... zijn niet aanvaardbaar* (Patijn 1954:577).

Reeds in 1954 het die Afrikaanse kerke ontdek dat hulle alleen staan in hulle verdediging van Apartheid en afsonderlike kerke. Dit was die begin van 'n lang en uitgerekte proses van konflik, toenemende isolasie en uiteindelik afskeiding.

Die eerste werklike breuk tussen Afrikaanse kerke en die ekumeniese liggame het plaasgevind met die Cottesloe beraad wat in 1960 na die Sharpeville insident plaasgevind het. Tydens die konferensie is die kerke gevra om Apartheid te veroordeel as strydig met Christelike beginsels en prakties onuitvoerbaar. Die Afrikaanse kerke, en spesifiek die NHKA, was nie bereid om dit te doen nie. Die gevolg was dat die konferensie 'n kompromis verklaring uitgereik het wat gevra het vir geregtigheid, minimum lone en die afskaffing werkreservering.

Die Algemene Kerkvergadering het kort daarna sitting geneem en op die 20ste Maart 1961 besluit die Algemene Kerkvergadering om sy lidmaatskap van die WRK te termineer as gevolg van die WRK se *huma-*

nistiese ideologie en ondersteuning aan rewolusie sowel as sy dubbele moraal... (NHKA 1961).

Die tweede breuk het plaasgevind toe die Algemene Vergadering van die WARC tydens sy 1982 sitting te Ottawa 'n resoluëie aanvaar het wat rassisme skerp veroordeel, die NGK en NHKA se lidmaatskap gesuspendeer het en geëis het dat die kerke Apartheid tot sonde moet verklaar.

Tot op hede, soos uit bogenoemde aanhalings blyk, het die NHKA nog nie so 'n verklaring uitgereik nie, hoewel individuele predikante en lidmate dit reeds gedoen het.

Om dié rede is die lidmaatskap van die NHKA nog nie herstel nie en gaan die gesprek steeds voort.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit

BESKRYWINGSPUNT 52: GEMEENTE MONTANA-OOS

BESLUIT OOR APARTHEID

Die Kerk volstaan met die onderstaande besluit (verklaring) van die 66ste Algemene Kerkvergadering oor apartheid en doen geen verdere verklarings daaroor nie.

Motivering

1. Die volgende voorstel en motivering word aanvaar:
 - 1.1 Die vergadering gaan direk oor tot die stemming tussen die onderskeie drie voorstelle oor skuldbelydenis, sonder dat enige bespreking oor die aangeleentheid gevoer word.

Motivering

- * Die verslae en memoranda verskyn volledig in die agenda en kan as gelese beskou word.
- * Die tyd is nie geleë dat dar oor hierdie saak gehandel word nie.
 - ** Ons is reeds byna tien jaar in die nuwe bedeling in Suid-Afri-

- ka en 'n skuldbelydenis nou, is mosterd na die maal.
- ** Die lidmate worstel met verskillende sake in hierdie nuwe be-
deling wat 'n kollektiewe skuldbelydenis tans 'n onbillike eis
maak.
 - * Die aard van 'n skuldbelydenis enersyds en van die Nederduitsch
Hervormde Kerk andersyds, maak dit boonop haas onmoontlik.
 - ** 'n Belydenis is 'n eksistensiële aangeleentheid wat binne 'n
bepaalde situasie uit die hart gebore word. Vind dit nie spon-
taan plaas nie, verloor dit egtheid.
 - ** Die Nederduitsch Hervormde Kerk se aard is nie om waarheid
proposisioneel vas te lê nie, maar om die lewende God eksis-
tensieel te beleef.
 - * Die vergadering besluit dus watter een van die drie voorstelle die
Kerk se huidige verstaan van sonde en skuld wat belydenismatig
uitgedruk moet word, die beste verwoord.
2. Die volgende verklaring van dr DJC van Wyk (sr) word aanvaar as
die Kerk se standpunt:

Verklaring

Na kennisname van wye standpuntstelling oor skuldbelydenis die afge-
lope jare en ook van standpunte in dokumente van die Algemene Kerk-
vergadering se Ondersoekkommissie, verklaar die vergadering soos
volg:

1. Die Nederduitsch Hervormde Kerk kan die wyses waarop die pro-
sesse van skuldbelydenis oor apartheid die afgelope jare in Suid-
Afrika gedryf en gevoer is, asook baie van die inhoude van dié
prosesse, nie onderskryf nie. Dit geld onder andere van die vol-
gende:
 - 1.1 Die teologiese inhoude wat meestal aan sonde/skuld/skuldbelyde-
nis gegee word.
 - 1.2 Die wyse waarop een groep (Blankes, Afrikaners) eensydig verne-
der, verketter en uitgesonder word as alleen verantwoordelik vir
wat die afgelope dekades sleg en verkeerd was. Bedoeld of onbe-
doeld het dit in baie opsigte die implikasie dat wat die ander ge-
doen het, goed was. Die onvermydelike indruk is dat 'n vorige
meesterkode (naamlik "Blanke baasskap") maar net vervang is
met 'n nuwe meesterkode (naamlik "Swart beheer"). Skuldbelyde-
nisse in 'n politieke konteks is daarop gemik om die nuwe meester-
kode te legitimeer en die oue te demoniseer. Die Kerk staan reeds
beskuldig daarvan dat hy die vorige meesterkode help skep en

teologies gelegitimeer het. Dit sou dwaas wees indien die Kerk hom weer verbind tot 'n meesterkode.

- 1.3 Die onbillike wyse waarop die beleid van segregasie skeefgetrek en swartgesmeer is. Dit geld onder andere die totale negering van historiese en ander faktore wat tot die beleid gelei het, die aanvanklike eerlike intensies van die beleid, asook die positiewe resultate wat dit wel tot gevolg gehad het.
2. Die Nederduitsch Hervormde Kerk wil in dié Kerk se eie midde, maar ook na buite oproep tot 'n ewewigtige, Bybelse evaluering van die hede en die verlede van ons land se geskiedenis.
 - 2.1 Dié ewewigtige beoordeling sluit onder andere die erkenning in dat gruweldade soos verkragting, foltering, moord en rassisme nie met die beëindiging van apartheid opgehou het nie. Die huidige uitwissing van menselewens deur plaasmoorde en baie ander vorms van gruwelike geweld, roep na 'n waarheidsgetroue(r) verantwoording oor skuld en skuldbelydenis voor God en mens.
 - 2.2 Dié ewewigtige beoordeling sluit ook die erkenning in dat individue wat sodanige gruweldade pleeg (en gepleeg het), wel deeglik die vryheid en keuse het (en gehad het) om te weier of om anders te besluit. Hulle sal daarom self aan God verantwoording doen oor hulle wandade. Dié skuld moet nie op die Kerk, 'n owerheid of stelsel afgeskuif word nie.
 - 2.3 Dit sluit ook in dat die Nederduitsch Hervormde Kerk kennis neem van gruweldade wat onder vaandel van die apartheidsbeleid gepleeg is, ook deur dié Kerk se eie lidmate. Die Kerk spreek sy smart en berou voor God daaroor uit.
3. Die Nederduitsch Hervormde Kerk roep op tot skuldbelydenis voor God en medemens en tot 'n nuwe lewe waarin die liefde van God ons optrede teenoor alle mense sal bepaal.
 - 3.1 Hierdie Algemene Kerkvergadering is diep bewus van ons Kerk se sonde, maar dan sonde in die volle skrikwekkende omvang wat die Bybel daaraan gee: Haat, vyandskap, opstand, liefdeloosheid, ongehoorsaamheid en nalatigheid teenoor God en medemens.
 - 3.2 Die Kerk roep daarom al die Kerk se ampsdraers en lidmate, maar verder ook alle kerke en mense op tot opregte skuldbelydenis voor God en tenoor mekaar, voortdurend in die erediens en in ons persoonlike geloofslawe, oor alles wat in die oë van die Here verkeerd was en is in ons lewens. Hierdie skuldbelydenis moet gestand gedoen word met 'n nuwe lewe waarin vyandskap en haat geen plek het nie.

4. Die Nederduitsch Hervormde Kerk roep alle mense, owerheid en onderdane op tot geloof in Jesus Christus, die enigste Middelaar tussen God en die mense, die Verlosser en Heiland van die wêreld.
- 4.1 Die Kerk weet dat daar vir die mensdom op aarde geen ander uit-sig en hoop op egte vrede, ware bevryding en volle lewensver-vuling is as wat die heilsboodskap van God in Jesus Christus bring nie.
- 4.2 Die Kerk ken uit die Woord die geheim van God se liefde en die Kerk wil, ongeag die pyn oor sy eie skuld teenoor en ongehoor-saamheid aan God, met krag en oortuiging draer van dié geheim na die wêreld bly.
- 4.3 Die Kerk glo in God se vergewing van ons ons sonde en skuld op grond van Jesus Christus se offer aan die kruis. Om Hom te ken en die krag van sy opstanding uit die dood te ondervind, is die enigste weg waarlangs die kwaad in ons en om ons oorwin kan word.
- 4.4 Die Kerk verwerp daarom die proses waardeur aanhoudende be-skuldigings oor die skuld van die verlede aan die gang gehou word. Wat God in Christus agter die rug gewerp het, mag ons nie weer voor ons stel nie. Laat ons ons liever in Bybelse gesindheid losmaak van wat agter is en ons uitstrek na wat voor is.
- 4.5 Die Kerk bid vir die genade om te bly volhard in sy enigste roeping en om getrou God se boodskap aan die wêreld te bring: Om Christus ontwil, aanvaar die versoening met God wat Hy bewerk het.

Dr JJ Steenkamp stel die beskrywingspunt wat nie deur die rings-vergadering aanvaar is nie.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

BESKRYWINGSPUNT 53: RAAD VIR EKUMENE

BESLUIT OOR APARTHEID

1. Die vergadering bevestig dat

- 1.1** apartheid, as politieke en sosiale sisteem, nie Skriftuurlik of teologies begrond kan word nie.
- 1.2** die NHKA in die verlede gefouteer het deur Apartheid Skriftuurlik en teologies te begrond.
- 1.3** die NHKA erken dat hy mense daardeur benadeel het.
- 2.** die Algemene Kerkvergadering beklemtoon die teologiese aard van hierdie uitspraak.

Motivering

Soos alle menslike uitsprake aan beperkinge onderhewig is, kan ons hierdie teologiese uitspraak in alle beskeidenheid slegs met die huidige lig tot ons beskikking maak. Dit bevat geen oordeel oor die ewige heil van enigiemand uit die verlede of hede nie. In hierdie verband het die NHKA hom reeds in die verlede onder andere soos volg uitgespreek:

"Waarteen die Kerk moet kies, is teen 'n toepassing van sodanige beleid waardeur mense verneder, ontmens, uitgebuit en misbruik word 'n praktyk dus, wat in stryd is met die beginsel wat dit moet verwerklik. Die volgende is voorbeelde van moontlike misstande, waarteen die Kerk nie anders sou kon as om te getuig nie:

- * Ongelykheid en viktimisasie in wetstoepassing.
- * Gedwonge verskuiwing van mense uit gevestigde woongebiede.
- * Die uitbuiting van mense se onkunde met die oog op die maak van woekerwinste.
- * Wetlike belemmerings in die wet van normale huweliks- en gesinslewe.
- * Ongevoelige toepassing van 'klein-apartheids' -maatreëls." (Kerk en Wêreld 2000, 1985)

Ons verwerp rassisme as 'n sondige verskynsel. Ons herhaal vroeëre uitsprake dat daar in die lewe van die Kerk, en derhalwe ook in die samelewing waarbinne die Kerk sy getuienis lewer, geen plek is vir enige optrede wat 'n medemens leed berokken nie, en dat vernederende maatreëls deur die owerheid geskrap moet word en krenkende optrede op elke vlak van die samelewing met krag teengegaan moet word." (Kerk en Wêreld 2000, 1985).

"Die NHKA verwerp derhalwe elke vorm van rassisme waar een volk of ras hom afgodies verhef teenoor ander volke of rasse. Die Kerk ver-

werp as onversoenbaar met Christelike verantwoordelikheid, enige krenkende, beledigende of vernederende reëling of optrede tussen mens en mens op welke terrein ook al, sowel as enige oorbeklemtoning van eie waardigheid, eer of bevrediging ten koste van die geluk en heil van ander mense."

(Herderlike Skrywe, 1990).

"Dit sluit ook in dat die NHKA kennis geneem het van gruweldade wat onder die vaandel van die apartheidsbeleid gepleeg is, ook deur die Kerk se eie lidmate. Die Kerk spreek sy smart en berou voor God daaroor uit. Hierdie Algemene Kerkvergadering is diep bewus van ons Kerk se sonde, in die volle skrikwekkende omvang wat die Bybel daaraan gee: Haat, vyandskap, opstand, liefdeloosheid, ongehoorsaamheid en nalatigheid teenoor God en medemens."

(66ste Algemene Kerkvergadering, 2001).

Die Kerk neem hierdie besluit as Kerk van die Hervorming wat besef dat hy voortdurend opnuut na Gods Woord moet luister. Die woorde van II Timoteus 3: 16 is vir ons hier van toepassing: *Die hele Skrif is deur God geïnspireer en het groot waarde om in die waarheid te onderrig, dwaling te bestry, verkeerdhede reg te stel en 'n regte lewenswyse te kweek.*

Dit is eie aan die aard van die NHKA om op grond van sy luister na die Woord, besluite by 'n Algemene Kerkvergadering te neem wat ook sy optrede van die verlede aan die Skrif toets. As belydende Kerk moet ons gedurig ons sonde voor God bely, ons verlossing in Christus erken en ons blye dankbaarheid in die wêreld gestalte laat kry. Alleen so word ons gesonde kinders van God.

Hiermee sluit die Kerk die hoofstuk oor Apartheid van die verlede - en ons aandeel daarin - af.

Die Kerk kyk ook vorentoe.

Die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika sal voortdurend profeties getuig teen enige vorm van onreg of pogings om ideologie teologies te regverdig.

Ds EG Fourie stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

6.1.5.5 **Beskrywingspunte na aanleiding van die verklaring van die teologiese dosente oor apartheid**

(i) **Aanloop**

Nadat vyf Hervormde dosente in Maart 2009 'n *Verklaring oor Apartheid* uitgereik het waarin hulle apartheid as verkeerd en die teologiese verdediging daarvan as 'n mistasting beoordeel het, het 'n uitgebreide debat oor die onderwerp in die Kerk ontstaan. In die loop van die meningswisseling het etlike kritici van die verklaring hulle met besware tot die Moderamen van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering gewend. Op 11 Augustus 2009 het op aanwysing van die Moderamen 'n gesprek tussen die outeurs van die Verklaring en vier van hierdie kritici plaasgevind.

Hoewel die gesprek nie die onderlinge verskille oor apartheid en die verdediging daarvan opgehef het nie, het dit wel in verskeie opsigte verhelderend gewerk. Daar is ooreengekom dat die vyf dosente 'n inleidende klaarstelling sowel as 'n praktiese *modus operandi* sou opstel wat deur al nege ondergetekende gespreksgenote aanvaar kan word. Die klaarstelling van die vyf dosente is egter deur nóg die vier genoemde broeders nóg deur die ouderling wat hom met hulle vereenselwig het, aanvaar. Die dosente meen wel dat hulle die ooreenkoms uitgevoer het. Dit bestaan uit die volgende:

Eerstens stel en aanvaar alle betrokkenes dat die begrip "bely" in die Verklaring deur die vyf outeurs geensins met 'n tegniese-dogmatiese inhoud bedoel is nie, maar eenvoudig in die sin van "erken". Aangesien die Afrikaanse taal in eersgenoemde sin van 'n *credo* praat as iets wat "bely" word en eweneens in laasgenoemde sin van 'n fout wat "bely" word, is dit begryplik dat die formulering verstaan kon word as sou die terminologie dogmaties bedoel wees en dus diegene wat nie daarmee eens is nie, se *credo* in twyfel trek. Ondergetekendes stel en aanvaar uitdruklik dat dit nie die geval is nie en dat die verskilpunt nie om 'n dogma (leerstelling) nie, maar om 'n *theologumenon* (teologiese opinie) gaan.

Tweedens stel en aanvaar alle betrokkenes dat openlike debatvoering in die Kerk nie ongesond of onkerklik is nie, maar juis vrugbaar en nodig is as dit eerlik en waardig plaasvind. Daarby stem ondergetekendes met mekaar saam dat die kerklike weg ook insluit dat die Algemene Kerkvergadering 'n uitspraak oor die onderhawige meningsverskil maak. Daarom kom die gespreksgenote ooreen om gesamentlik die twee opponerende standpunte as beskrywingspunt met die versoek om 'n uitspraak aan die Algemene Kerkvergadering voor te lê.

Omdat die vier predikante nie met hierdie inleidende klaarstelling instem nie en die vyf dosente weer oordeel dat hulle by die onderlinge

ooreenkoms gebly het, het die dosente besluit om die ooreenkoms prakties soos volg uit te voer: Die aangekondigde Beskrywingspunt met motivering word derhalwe vir oorweging en besluit aan die 69ste Algemene Kerkvergadering voorgelê en ingelei met die aanloopteks, wat ons lig geredigeer het om die jongste verwikkeling te akkommodeer. Die *causa* lui soos volg:

BESKRYWINGSPUNT 54: TEOLOGIESE DOSENTE

VERWERPING VAN APARTHEID

Die 69ste Algemene Kerkvergadering maak in die lig van die 68ste Algemene Kerkvergadering se besluit dat *dit verkeerd was om 'n bepaalde regeringsbeleid (apartheid) goed te praat*, onomwonde die uitspraak dat apartheid nie teologies geregverdig kan word nie. Die Kerk verwerp apartheid omdat dit

- * in stryd is met die evangelie van Jesus Christus
- * gebaseer is op die idee van onderlinge onversoenlikheid
- * onreg sanksioneer
- * die beeld van God in mense aantast.

Motivering

Ons ken geen ander evangelie nie as die evangelie van God se liefde in Christus wat van ons eis om met ander deernis te hê soos God met ons deernis het. Daarom kan ons die apartheidsisteem in kerk en samelewing nie anders as inherent mensonterend sien nie.

Terwyl die aantasting van menswaardigheid op geen manier Bybels, teologies of moreel geregverdig kan word nie, dring die evangelie sowel mense wat deur onregverdigde strukture bevoordeel is as dié wat nie bevoordeel is nie, om sulke regverdigingspogings te weerstaan.

Prof E van Eck stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

BESKRYWINGSPUNT 55: DI FH VAN DER MERWE, PJ VAN DER MERWE, P BUITENDAG EN DR JJ STEENKAMP

BEHOUD VAN STANDPUNT OOR APARTHEID

Die Kerk volstaan met sy besluit oor apartheid tydens die 66ste Algemene Kerkvergadering en maak geen verdere verklaring daaroor nie (Besluitebundel, Algemene Kerkvergadering 66, bl 171 tot 174).

Dr JJ Steenkamp stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

BESKRYWINGSPUNT 56: DR MA BOTMA DEUR DIE RING VAN PRETORIA-NOORD**VERKLARING VAN DIE TEOLOGIESE DOSENTE OOR APARTHEID**

Lidmate spreek hulle teleurstelling uit oor die feit dat die verklaring van die dosente, lidmate, wat anders as hulle oor apartheid dink, oordeel en tot ketters verklaar.

Motivering

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het nie die betrokke saak hanteer nie en word versoek om dit te doen. Indien die Algemene Kommissie dit nie doen nie, kom die Kommissie nie sy opsigtaak na nie.

Dr MA Botma stel die beskrywingspunt wat nie deur die ringsvergadering ondersteun is nie

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

6.1.5.6 **Deel 5: Lidmaatskap van die WARC**

(i) **Kerkorde**

In enige handelinge of besluite rondom ekumeniese betrokkenheid,

moet die beginsels wat die Kerkorde stel in ag geneem word:

Ordereël 6 stel

Die Kerk as verskyningsvorm van die een, heilige, algemene, Christelike kerk neem deel aan die ekumene in die wêreld.

Die Kerk handhaaf sy wesenlike eenheid met kerke wat in die Reformatoriese leertradisie staan.

Die Kerk voer ook gesprek met kerke en geloofsgroepe wat ander leertradisies het.

Ordinansie 6 stel:

Die Kerk

gee uitvoering aan sy wesenlike eenheid met kerke wat in dieselfde Reformatoriese leertradisies staan deur

- (i) broederlike betrekkinge te handhaaf*
- (ii) gesprekke te voer oor geloof, leer en lewe*
- (iii) onderlinge hulp te verleen*
- (iv) saam te werk in ekumeniese liggame of rade*
- (v) gesamentlike eredienste te hou.*

Die lidmaatskap van die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika is in 1982 deur WARC gesuspendeer. Daarna het die Algemene Kerkvergadering en die Kommissie besluit om die Kerk se voortgesette lidmaatskap van die WARC te beëindig.

Die Algemene Kerkvergadering van die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika, om uitvoering te gee aan sy eie Kerkorde, het in 2001 besluit om weer gesprek te voer met die WARC oor lidmaatskap. 'n Volledige verloop van hierdie handelinge is opgeneem.

(ii) ***Besluit: 68ste Algemene Kerkvergadering***

Die 68ste Algemene Kerkvergadering het besluit (bl 107: Besluitebundel):

Die vergadering bevestig dat die saak van ekumene en lidmaatskap van ekumeniese organisasies wel van soveel belang is dat dit die verdere aandag van die Kerk verg. Die vergadering versoek derhalwe die

Kommissie van die Algemene Kerkvergadering om wye en omvattende studie te doen oor die standpunte wat die Kerk in die verlede oor ekumene en lidmaatskap van ekumeniese organisasies gehad het, om so-danige standpunte in die huidige tydsgewrig nuut te evalueer, die Kerk volledig daaroor in te lig en debat daaroor te stimuleer.

Die vergadering gee aan die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering opdrag om met gesprek met WARC voort te gaan. Die agenda vir die gesprek is onder andere die vereistes wat WARC gestel het en ander sake wat die vergadering mag identifiseer.

Die 69ste Algemene Kerkvergadering neem finale besluite oor die her-toetrede tot WARC.

(a) Uitvoering van besluit

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het aan die Raad vir Ekumene opdrag gegee om 'n gespreksdokument oor lidmaatskap van ekumeniese liggame, spesifiek ten opsigte van WARC, voor te be-rei. Hierdie memorandum, saam met memoranda van dr. JMG Storm en DJC van Wyk, is geplaas op die webwerf van die Kerk en is ook in die Kerk versprei. Uit die memoranda het die volgende sake na vore gekom:

- * Daar is aan die Kerk gekommunikeer dat ekumene 'n beginsel-saak is kragtens ons verstaan van die evangelie en die belydenis. Om lid te wees van ekumeniese organisasies soos die WARC is een van die wyses waarop ekumenisiteit uitdrukking vind. Daarmee is die persepsie afgewys dat ekumene nie nodig is of iets vir die Kerk "inbring" nie.
- * Daar is aan die Kerk gekommunikeer dat die agenda en werkwysse van die WARC in die huidige tydsgewrig anders lyk as in die tyd van Apartheid. Omdat die Kerk homself met die huidige agenda kan identifiseer, behoort die Kerk lid te wees van die WARC.
- * Daar is aan die Kerk gekommunikeer dat die WARC geen ander of afgewaterde formulering sal aanvaar as die teologiese verklaring dat Apartheid, volgens die WARC se definisie daarvan, sonde is nie. Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het wel 'n verklaring aan die WARC voorgelê wat meer gebalanseerd was en vir die meerderheid van die Kerk meer aanvaarbaar sou wees. Die WARC was egter nie daarvoor te vinde nie.
- * Daar is aan die Kerk gekommunikeer dat die huidige beleid in Suid-Afrika ook dikwels lei tot ongeregtigheid in ons land. Die Kerk het reeds sedert 2002 daarteen gewaarsku om een meesterskode af te speel teen 'n ander, om een te legitimeer en 'n ander te verwerp.

- * Dit is in lyn met die besluit van die 68ste Algemene Kerkvergadering wat lui: *Die Algemene Kerkvergadering verklaar dat dit verkeerd was om 'n bepaalde regeringsbeleid (apartheid) goed te praat. Dit lê nie op die weg van die Algemene Kerkvergadering om politieke beleide goed of af te keur nie. Hierdie erkenning beteken nie dat die Algemene Kerkvergadering die huidige of 'n moontlike toekomstige beleid goedkeur nie.*

Die memorandum van die raad is ook in Engels vertaal en het gedien tydens 'n gesprek tussen verteenwoordigers van WARC en die NHKA in Maart 2009. Tydens 'n baie indringende gesprek, is al die bestaande standpunte in die NHKA aan die verteenwoordigers van WARC gekommunikeer.

Tydens die ontmoeting met die WARC het drie moontlike voorstelle met motivering aan die 69ste Algemene Kerkvergadering ter tafel gekom. Dit is indringend bespreek.

Dit voorstelle word hier (sonder die motivering) in Engels aangehaal, soos dit aan WARC aangebied is:

PERSPECTIVE 1

Some of the members of the Commission of the General Assembly proposed the following:

We propose that Proposal 64, as jointly formulated between the Commission of the 67th General Assembly and the delegation of WARC, be put in its entirety and unadulterated before the 69th General Assembly in 2010, so as to comply to the conditions set for the readmission of the NRCA to WARC.

Proposal 64 reads as follows:

Proposal 64

The 68th General Assembly makes the unequivocal theological declaration that Apartheid can not be justified and that we reject Apartheid because it

- * *is contrary to the gospel of Jesus Christ,*
- * *is based on the preposition of mutual irreconcilability,*
- * *sanctions injustice, and*
- * *impairs the image of God in mankind.*

PERSPECTIVE 2

Some of the members of the Commission of the General Assembly proposed the following:

1. *Neither Scripture nor the formal confessions of the Church choose between different forms of government or state.*
2. *However, by virtue of Scripture and its evangelical demands, the Church can not theologically justify any political policy or political dispensation that discriminates against people, diminishes their human dignity, or endangers their lives or property.*
3. *This applies to all the political dispensations of the past, amongst them being Apartheid, but it also applies unabridged to the current political dispensation in South Africa, which contains elements of reversed discrimination and racism.*
4. *The NRCA forthwith apologises to all concerned for any discrimination it might have been guilty of during any political dispensation, including the Apartheid era. The Church confesses its guilt before God for any such conduct.*

PERSPECTIVE 3

The Commission of the General Assembly proposed the following consensus formulation:

1. *Scripture does not prescribe any form of government or state.*
2. *However, by virtue of Scripture and its evangelical demand, the Church can not theologically justify any political policy or political dispensation that*
 - * *is based on the proposition of mutual irreconcilability,*
 - * *discriminates against people,*
 - * *diminishes their human dignity,*
 - * *endangers lives or property,*
 - * *sanctions injustice, and*
 - * *impairs the image of God in mankind.*

We emphasize the theological nature of this declaration.

3. *The above applies to all the political dispensations of the past (including Apartheid) and present (the current modern democracy in South Africa).*
4. *The Netherdutch Reformed Church of Africa forthwith apologizes to all concerned for any discrimination it might have been guilty of. The Church confesses its guilt before God for any such conduct.*

Hierdie konsensus voorstel van die Kommissie was nie vir die WARC afvaardiging aanvaarbaar nie.

Die afvaardiging van WARC het baie duidelik gestel dat hulle gebind word aan die besluit van 1982 en dat die NHKA aan die vereistes gestel in dié besluit moet voldoen alvorens herstel van lidmaatskap oorweeg kan word. Die voorwaardes is:

- (i) *Gelowiges van ander rasse mag nie van Woord- en Tafelgemeenskap uitgesluit word nie.*
- (ii) *Konkrete barmhartigheid moet aan die slagoffers van Apartheid verleen word.*
- (iii) *Ondubbelsinnige besluite deur die Algemene Kerkvergadering wat Apartheid verwerp en apartheidstrukture ophef.*

Die afvaardiging van WARC wat in 2007 die NHKA ontmoet het, het toegegee dat die NHKA reeds aan punte (i) en (ii) voldoen het en dat net (iii) nog uitstaande is. Die 2009 afvaardiging het hierdie standpunt herbevestig.

WARC is verreweg die grootste Protestantse ekumeniese liggaam. Die naasgrootste is die "Reformed Ecumenical Council" (REC). Die NHKA is toegelaat as volle lid van die REC in 2005. Die WARC en REC het egter besluit om in 2010 saam te smelt om die "World Communion of Reformed Churches" (WCRC) te vorm. Daar is reeds 'n vaste besluit deur die loodskomitee geneem dat 'n lidkerk wat onder suspensie is by een van die liggame, nie outomaties lid word van die te stigte liggaam nie. Die suspensie van die NHKA word derhalwe gehandhaaf totdat die NHKA voldoen aan die vereistes om die oorspronklike suspensie op te hef.

Dit is 'n werklikheid dat die te stigte WCRC die grootste internasionale Protestantse ekumeniese liggaam sal wees. Daar is enkele ander baie kleiner internasionale Protestantse ekumeniese liggame wat baie denominasioneel gedrewe is, met ander woorde dit is liggame wat vanweë 'n bepaalde kerkverband saamgegroepeer het. 'n Kenmerk van party van hierdie ekumeniese liggame is byvoorbeeld dat hulle baie negatief staan teenoor die vrou in die amp.

Om derhalwe uitvoering te gee aan Ordereël 6 en weer lidmaatskap op te neem van die te stigte World Communion of Reformed Churches, beveel die raad aan dat die Algemene Kerkvergadering die een of ander vorm van 'n besluit oor Apartheid moet neem.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

2. Die Kerk stel alles in die werking om die kontak met die WARC vol te hou tot tyd en wyl die sake bevredigend afgehandel kan word.

BESKRYWINGSPUNT 57: RING VAN POTGIETERSRUS

LIDMAATSKAP VAN DIE WARC

Die ouderlingevergadering van Gemeente Potgietersrus versoek die 69ste Algemene Kerkvergadering om

- * **nie die voorwaardes vir toelating tot die WARC te aanvaar nie**
- * **nie voort te gaan met die aansoek om herstel van lidmaatskap van die WARC nie.**

Motivering

1. Samevatting

- * Die kerk is nie gebonde aan die besluit van die 67ste Algemene Kerkvergadering nie waar ander voorwaardes aan die NHKA gestel word as wat destyds voorsien is.
- * Die voorwaardes wat gestel word is onredelik en polities van aard.
- * Dit is onredelik om te verwag dat die NHKA 'n skuldbelydenis oor apartheid moet maak aan die hand van 'n polities gelade persepsie van die begrip wat nie in die korrekte konteks geplaas word nie. Die Kerk word daardeur in die politieke arena betrek en in die historiese beskuldigdebank geplaas.
- * Die voorwaardes met betrekking tot apartheid is mosterd na die maal waar dit nie meer ter sprake is nie. Rassisme is reeds deur die NHKA hanteer.
- * Onderskeid moet ook gemaak word tussen die staatkundige beleid van apartheid en wandade gepleeg in die naam van apartheid. Van die ernstigste vergrype teen die mensdom is gepleeg onder die vaandel van kommunisme. Tog swyg kritici van apartheid oor kommunisme en word die SAKP vryelik toegelaat in die RSA.

- * Dit is ook onredelik om van die NHKA te verwag om sy volkskerklike aard te laat vaar op grond van 'n wanpersepsie dat die volkskerklike aard van die Kerk polities is. Afstanddoening van sy volkskerklike aard kan ingrypende leer implikasies inhou, *inter alia* met verwysing na ons leer oor die kinderdoop.
- * Ekumeniese eenheid verg nie organisatoriese eenheid nie. Dit slaan eerder op 'n geloofseenheid.
- * Hertoelating tot die WARC hou geen daadwerklike voordeel in nie maar wel ernstige nadele, soos verdeeldheid in ons Kerk in 'n tyd waar ons Kerk dit die minste kan bekostig.
- * Ons moet nou eerder verinnig en verdiep in ons geloof en saamstaan teen die aanslag op die Christendom, ons Kerk en samelewing.
- * Ons moet nie ons heil in die raadsale van die wêreld soek nie, maar ons lot aan God toevertrou.

2. *Uitbreiding en agtergrond*

- * Tydens die 67ste Algemene Kerkvergadering (2004) is weliswaar besluit om aansoek te doen vir lidmaatskap by die WARC. Dit is egter geneem op die grondslag dat die NHKA uitgenooi is om aansoek te doen vir lidmaatskap en in die veronderstelling dat die gewone kriteria vir lidmaatskap van toepassing sou wees.
- * Die 69ste Algemene Kerkvergadering kan nie gebonde gehou word aan die besluit van die 67ste Algemene Kerkvergadering nie. Die 2004 besluit in dié verband moet dus nie beskou word as 'n "ewigheidsbesluit" nie. Die besluit het sekerlik nie geïmpliseer dat die aansoek ten alle koste moet geskied nie.
- * Uiteraard behoort enige besluit opgehef te word indien dit sou blyk dat die veronderstelling/basis waarop die besluit geneem was, nie korrek was nie.
- * Dit het geblyk dat die voorwaardes wat nou aan die NHKA gestel word, selfs wyer strek as die WARC se 1982 besluit in Ottawa. Dit is ook polities van aard, in teenstelling met die algemene kriteria vir lidmaatskap wat teologies van aard is.
- * Volgens die algemene kriteria, kom kerke in aanmerking vir lidmaatskap van die WARC indien die kerke:

- ** Jesus Christus as Heer en Verlosser aanvaar
- ** die Woord van God, soos vervat in die Ou en Nuwe Testament, beskou as die oppergesag in geloofs- en lewensake
- ** die noodsaak vir voortdurende reformatie van die algemene kerk erken
- ** se standpunte oor geloof en evangelisasie in ooreenstemming is met die historiese Reformatoriese belydenisskrifte
- ** erken dat die Reformatoriese tradisie 'n Bybelse, evangeliese en belydenismatige etos is, eerder as enige nou en uitsluitende definisie van geloof en leer.
(par 4: bl 3 tot 4, Besprekingsdokument: November 2008).
- * Dit is *inter alia* onredelik om
 - ** van die NHKA te verwag om 'n belydenis oor "apartheid" te maak aan die hand van 'n politieke en emosioneel gelaaide persepsie daarvan wat nie die aangeleentheid in die korrekte historiese konteks en perspektief plaas nie en die NHKA daardeur in die politieke beskuldigdebank geplaas word
 - ** aan te dring dat die NHKA sy volkskerklike aard moet laat vaar weereens op 'n verkeerde persepsie dat die volkskerklike van die NHKA politieke van aard is.
- * Die volkskerklike van die NHKA is geensins politieke van aard nie, maar slaan op die verbondskerkgedagte. Sou ons dit laat vaar, kan dit ingrypende leerimplikasies vir ons Kerk inhou waar dit deel vorm van ons leer oor die doop.
- * Insoverre daar wel by ander kerke 'n wanpersepsie sou bestaan dat die volkskerklike aard van die NHKA 'n stuk politiek is, moet ons ons standpunt daarvoor helder en duidelik stel.
- * Die NHKA kan immers nie aan sy leerstellinge torring bloot omdat die wêreld 'n verkeerde persepsie daarvan het nie. Anders kan ons maar net sowel op aandrang van die wêreld toegee dat die Bybel bloot 'n verhaal is en/of dat Jesus Christus nie opgestaan het nie.
- * Die voorwaardes wat ten opsigte van apartheid gestel word is mosterd na die maal waar
 - ** apartheid lank reeds staatkundig beëindig is
 - ** artikel III uit ons Kerkorde verwyder is en die NHKA reeds die Kerk se standpunt met betrekking tot rassisme

- gestel het
- ** wit mense vandag die gevolge van omgekeerde diskriminasie op verskeie vlakke van die samelewing ondervind en ook die fisiese en geestelike letsels dra van moorde, verkragtings en algemene politieke onsekerheid en onstabiliteit.
- * Die staatkundige beleid van apartheid kan in ieder geval nie bloot gelykgestel word aan rassisme nie. Die beleid het in essensie neergekom op 'n beleid van afsonderlike ontwikkeling vir die onderskeie volke ten einde selfbeskikking vir elkeen in eie grondgebied te bewerkstellig. Dit op sigself kan nie op Bybelse gronde veroordeel word nie. Waar wandade gepleeg is in die naam van apartheid, moet die betrokke persoon/persone aangespreek word.
 - * Dit is opmerklik dat die persone/instansies wat steeds besorgd is oor apartheid hulle nie uitspreek teen die gevare en die gevolge van kommunisme nie. Die geskiedenis in dié opsig spreek immers vanself en is die gevaar steeds en al meer teenwoordig as gelet word op die invloed van die SAKP in die huidige regeringsbestel.
 - * Die kwessie van ekumeniese eenheid word uit verband geruk. Ordereël 6 verwys na wesenlike eenheid en word aangevoer dat dit slaan op 'n geloofseenheid deur middel van die drie ekumeniese belydenisse en nie 'n aandrang op organisatoriese eenheid regverdig nie. Ons bely dan in gemeenskap met die kerk van alle eeue ons geloof in die Drie-enige God.
 - * Die NHKA kan geen daadwerklike voordeel verkry deur lidmaatskap van die WARC nie. Moontlike internasionale blootstelling kan nie opweeg teen die nadele nie.
 - * Die polemieë met betrekking tot hertoelating tot die WARC hou daadwerklike nadele in, onder meer
 - ** verdeeldheid in ons Kerk in 'n tyd waarin ateïste en antichriste hulle verlustig in die Kerk se verleentheid
 - ** aantasting van ons leer ten aansien van die verbondskerkgedagte wat ook as basis dien vir ons aanvaarding van die kinderdoop.
 - * Die wegtrek van ons aandag van die aanslag op ons kerkwese en leerkwessies byvoorbeeld
 - ** die opstanding van Jesus Christus
 - ** die leer rondom die Drie-enige God.

- * Dit trek ons weer in die politieke arena in waar die Kerk in die beskuldigdebank van die geskiedenis geplaas word en gedwing word om erkennings te maak wat neerkom op sogenaamde "misdade teen die mensdom", wat uiteindelik teenoor buitewêreld en ook binnelands die gevoel regverdig dat ons mense maar vermoor, verkrag en geplunder kan word want ons verdien dit mos weens ons selferkende aaklige apartheidsverlede. Dit kan ook as "morele" basis gebruik word om ons mense te onteien.
- * Dit verdeel ons kragte terwyl ons dit broodnodig het om saam te staan teen onder meer die volgende:
 - ** Die finansiële ellende waarin baie van ons mense verkeer wat lei tot haweloosheid, broodgebrek en sosiale verval.
 - ** Die moorde, verkragtings en ander aanslae op ons mense wat geestelike, fisiese en ekonomiese letsels laat.
 - ** Die toenemende aftakelende effek van drank en dwelms in ons samelewing, nie alleen ten opsigte van die betrokke persone nie, maar ook die omringende familieledede;
 - ** Die verval van die huwelik gepaard met verwaarlosing van kinders en algemene sedelike verval onder ons mense.
 - ** Algemene geestelike vervlakking onder en afvalligheid van ons mense en veral die feit dat ons jeug tot 'n groot mate uit die Kerk verdwyn.
 - ** Die onheilspellende tekens van groeiende sosialisme en kommunisme in die samelewing, waar 'n groot deel van die top amptenare in die regering erkende kommuniste is wat soos die tyd vorder, 'n groter effek sal hê op ons alledaagse lewens. Hou in gedagte dat die meerderheid kommuniste nie bloot nie-Christene is nie. Hulle is in wese antichriste soos die geskiedenis van die wrede vervolging van die Christene in Rusland en ander lande aandui.
 - ** Die bevordering van ander godsdienste, welke godsdienste in stryd is met die Christelike geloof.
 - ** Die regering se handhawing van die sekulêre gedagte by skole waar kragtens die Christelike Godsdiens afgegradeer word.
 - ** Die algemene aanslag op die Christendom.
- * Daarom meen hierdie ouderlingevergadering dat
 - ** wat ons nou nodig het, is nie uitbeweeg na die WARC nie, maar verinniging en verdieping in ons geloof
 - ** die onderlinge verdeeldheid wat reeds veroorsaak is en

- verder veroorsaak sal word deur die polemie, nou tot 'n einde gebring moet word en die aansoek om lidmaatskap van die WARC nou eerder gestaak moet word
- ** medegelowiges in die NHKA mekaar die hand moet reik sodat die genoemde uitdagings in afhanklikheid van God aangepak kan word
 - ** ons nie moedeloos moet word as dit lyk of die wêreld teen ons is nie
 - ** ons nie ons heil in die raadsale van die wêreld moet soek nie, maar ons daarin moet verheug dat God die beskikker is van ons deel en lot, dat Hy ons lewe in Sy hande hou en dat ons alles aan Hom kan toevertrou. (Gesang 579).

Ouderling afgevaardigde van gemeente Potgietersrus stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

- 1. Vir bespreking en besluit.**

---oOo---

Hoofstuk 7

Huwelik, Gesin & Opvoeding

69ste Algemene Kerkvergadering

7. HUWELIK, GESIN EN OPVOEDING

7.1 **BESLUIE VAN DIE 68STE ALGEMENE KERKVERGADERING WAT AS OPDRAGTE AAN DIE RAAD VIR GESINSORG GEGEE IS**

7.1.1 STUDENTEBEARBEIDING

Die raad gaan voort om 'n lys van jongmense wat belydenis van geloof aflê op 'n jaarlikse basis saam te stel. Hierdie inligting wat ook adresse insluit, kan sentraal (by die sekretaris van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering) beskikbaar wees. Hierdie inligting kan meehelp tot effektiewe bediening van jongmense wat in verskillende sentra gekonsentreer is.

7.1.2 KATEGESEHANDLEIDINGS

Die raad handel die kategesehandleidings binne die volgende drie jaar af, voor die 69ste Algemene Kerkvergadering. Verslag word kwartaal-lik aan die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering gelewer oor die vordering met die werk.

Die raad maak so gou moontlik 'n voorlegging oor die moontlike uitkoop van tyd van predikante ten einde die afhandeling van die kategese-handleidings te bespoedig.

7.1.3 NASIONALE BYBELLEESPROGRAM

'n Nasionale Bybelleesprogram word geïmplementeer in die jaarlikse kategetiese onderrig program.

7.1.4 BENOEMING VAN JEUGRAAD

Die raad benoem 'n Komitee vir Jeugbediening uit die lede wat aangewys is op die raad. Nog kundiges kan vir dié taak gekoöpteer word.

Die Komitee vir Jeugbediening fokus op alle sake wat jeugbediening raak en lewer verslag aan die raad.

Lede van die Missionêre Jeugkomitee neem sitting op die raad op 'n *ad hoc* basis.

7.1.5 KERKLIKE HUWELIKE

Die studie oor die kerklike huwelik word voortgesit. Daar word met die Raad vir Huweliks- en Ander Sinvolle Verhoudingsmoontlikhede oor die saak gekommunikeer.

Studiestukke en resultate word aan die Kommissie en die Kerk deurgegee soos die studie vorder. Die gesprek in die Kerk oor dié aangeleentheid word gestimuleer.

7.1.6 DIE BURGERLIKE EN KERKLIKE HUWELIK

Die raad sien toe dat 'n omvattende ondersoek na die huwelik en ander verbintenisse in sy geheel gedoen word. Die ondergenoemde sake word in ag geneem:

- * Die Kerk maak onderskeid tussen 'n burgerlike- en kerklike huwelik.
- * Riglyne vir kerklik inseëning word saamgestel.
- * Die Kerk poog om paartjies wat saamwoon te begelei tot 'n kerklike huwelik.
- * Die Kerk tree met die Regshervormingskommissie hieroor in gesprek.

7.1.7 MEMORANDUM OOR TUISENDERRIG

Die raad gee inligting deur aan lidmate wat navraag doen oor tuisonderrig.

7.1.8 AFLEGGING VAN EED BY SKOLE

Die raad doen ondersoek en neem standpunt oor die eed wat by skole afgelê word en gee aan die Kerk rigting en leiding daaroor

7.1.9 INKOOP VAN DIENSTE VAN SPESIALISONDERWYSERS

Die raad gee aandag saam met dr JA Beukes, sameroeper van die Boeekomitee vir Kategeseboeke.

7.2 **ANDER OPDRAGTE AAN DIE RAAD VIR GESINSORG**

7.2.1 BESINNING OOR KATEGESE: SKRYWE VAN DIE RING VAN LYDENBURG

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het 'n skrywe van die Ring van Lydenburg oor die gebruik van kategesehandleidings ontvang en versoek dat die raad aan hom leiding gee oor die saak sodat dit met die ring opgeneem en uitgeklaar kan word. Die skrywe het oor die Modkats Kategeseprogram gehandel.

7.2.2 STOF VIR LANDSWYE BYBELVASVRA

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het kennis geneem van onenigheid wat bestaan oor die insluiting van die boekie van ds GJ Malan oor Skrifbeskouing by die stof vir die landswye Bybelvasvra.

Dit was vir die Kommissie duidelik dat daar twee menings bestaan, naamlik enersyds dat daar geen beswaar kan wees dat die boekie ingesluit word nie en dat dit in elk geval net gaan oor die eerste 30 bladsye, maar andersyds was daar ook die mening dat die boekie bo die bevattingsvermoë van kinders is en dat dit ook niks anders is as 'n memorandum waaroor ouderlingevergaderings moet oordeel nie. Daar was ook die mening dat die ontevredenheid oor dié saak dalk 'n dieperliggende oorsaak het, naamlik die verdeeldheid in die Kerk oor Skrifbeskouing. Die Kommissie het daarom besluit om net kennis te neem van die besware en die saak aan die Raad vir Gesinsorg oor te laat om self te besluit of hy die boekie van dr Malan wil onttrek of nie.

7.2.3 NUWE HUWELIKSWETGEWING

Dr DJC van Wyk (jr), visevoorsitter van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering, het dit onder die Moderamen se aandag gebring dat die nuwe huwelikswetgewing waaraan die Raad vir Gesinsorg reeds aandag gee, gaan vereis dat die benoeming van huweliksbevestigers deur elke kerk opnuut hanteer moet word by wyse van nuwe aansoeke. Die raad is versoek om die aansoek voor te berei vir voorlegging aan die betrokke owerhede.

7.3 VERSLAG VAN RAAD VIR GESINSORG

Die raad het sedert die vorige Algemene Kerkvergadering aan die volgende sake aandag gegee:

7.3.1 KATEGESEHANDLEIDINGS

Die skryf van nuwe kategesehandleidings vir die Kerk gaan voort en daar is tot op datum nie afgewyk van die besluite wat die Kerk in dié verband geneem het nie. Die proses verloop baie stadiger as wat aanvanklik beplan was.

Die rede hiervoor is die volgende:

- * Finansiële is die Kerk nie daartoe in staat om voltydse persone vir hierdie werk af te sonder nie. Predikante en onderwysers word op 'n deeltydse basis betrek om die lesse te skryf.
- * Na voltooiing van die graad drie stof het dit duidelik geblyk dat daar weer na die kurrikulering gekyk moes word. Met 'n kurrikuleringsdeskundige aan die stuur, het daar geweldig baie wysigings

gekom wat beteken het dat 'n hele klomp van die werk wat reeds by graad vier tot tien gedoen was, hersien moes word. Dit het ook tyd in beslag geneem, maar het bygedra dat 'n baie beter produk die lewe gaan sien.

- * Wat die aanvanklike proses met twee jaar vertraag het en nog steeds bottelnekke vorentoe veroorsaak, was die empiriese ondersoek van die graad een stof, wat by tien gemeentes en twee universiteite gedoen is om te bepaal of ons op koers is met die stof, en die situasie by SENTIK waar daar sonder 'n voltydse bestuurder oor die weg gekom moes word. Soos reeds vermeld, het SENTIK tot op datum ook net oor die kapasiteit beskik om een graad per jaar af te handel.
- * Dit is 'n baie langsame proses. Die skryf van elke graad se materiaal het minstens 20 fases waardeur dit moet gaan as dié by SENTIK ook in ag geneem word. Die fases is die volgende:
 - ** Kurrikulering en vasstelling van inhoude.
 - ** Skryf van uitkomst.
 - ** Skryf van teologiese agtergronde.
 - ** Kontrole deur koördineerder.
 - ** Lesskrywing deur opvoedkundiges.
 - ** Kontrole deur koördineerder.
 - ** Skryf van dagstukkies.
 - ** Kontrole deur koördineerder.
 - ** Werkwinkel deur eindredaksie bestaande uit die boekekommissie, SENTIK en verteenwoordigers van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering.
 - ** Kontrole deur eindredakteur.
 - ** Werkwinkel saam met SENTIK.
 - ** Taalversorging.
 - ** Gewone CD vir kategeet word vervaardig.
 - ** Stof word aan SENTIK oorhandig met oog op harde kopieë. (Hier gaan die stof weer deur 'n hele aantal fases.)
 - ** Stof vir kinders word aan Trydian (Multimedia firma vir interaktiewe CD's) oorhandig.
 - ** Programmering deur Trydian en maak van CD en DVD.
 - ** Kontrolering deur eindredakteur.
 - ** CD aan SENTIK oorhandig.

Tot op datum is alle prosesse in plek en word daar goed gevorder met die werk, veral nadat die Raad van Finansies fondse beskikbaar gestel het om onderwysers op 'n uitkoop van tyd basis by die werk te betrek.

Die status is tans soos volg:

Die stof vir die volgende grade is afgehandel en word met groot sukses in die Kerk gebruik. Vir graad een, twee, drie en vier bestaan die volgende:

- * Harde kopie handboek vir die kategeet.
- * Identiese CD vir die kategeet.
- * Harde kopie Bybelse dag- en leerboek vir die kind.
- * Interaktiewe CD met Bybelse dagstukkies vir die kind.
- * Bybelteleskoop, dit is 'n DVD met kaarte, prente, artikels, elektroniese Bybelteks, tydlyne en nog baie meer.

Die stof vir graad vyf is op 'n ver gevorderde stadium en sal in 2011 beskikbaar wees. Daar word beplan om die res van die stof teen twee grade per jaar af te handel, maar die praktyk het die afgelope twee jaar geleer dat een graad per jaar 'n meer realistiese mikpunt is vanweë die personeel situasie by SENTIK.

Gerugte bestaan dat daar gemeentes is wat nie by die bepaling van die Kerk bly nie en ander stof soos onder andere *Modkats*, *KidsXpress* en ander gebruik. Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het dit onlangs weer baie duidelik aan alle ouderlingvergaderings uitgespel dat die amptelike stof van die Kerk gebruik moet word. Ander programme kan hoogstens as *aanvullend* en nie *plaasvervangend* nie gebruik word.

Hiervoor bestaan daar natuurlik 'n baie goeie rede. Die Kerk verwag dat kinders by openbare belydenis van geloof die Bybelgeskiedenis, Kerkgeskiedenis, belydenisse en belydenisskrifte van die Kerk onder die knie sal hê. Met *Modkats* as basis vir die onderrig van ons Kerk se kinders gaan die Kerkgeskiedenis wat in die Kerk se amptelike kategeeseboeke, die belydenisse en die belydenisskrifte nie aan die orde kom nie en kan ons by openbare geloofsbelydenis nie aan die gemeente verklaar dat die kerkraad hom daarvan vergewis het dat "hierdie broers en susters" behoorlik gekatkiiseer is nie – daar is nie voldoen aan die "behoorlikheidseis" wat die Kerk self gestel het nie.

Dit is waar dat ons "ou reeks boeke" sekere tekortkominge het en nie aanpas by die huidige tydsgewrig nie. Die voorsitter van die Kategese-mediakommissie het met groot vrug 'n aanbieding by gemeentes gaan doen om die ou stof in 'n mate te skoei op die lees van die nuwe stof. Hy kan enige tyd in dié verband genader word om die saak aan die orde te stel.

7.3.2 LYS VAN PERSONE WAT BELYDENIS VAN GELOOF AFGELÊ HET

Die 68ste Algemene Kerkvergadering het besluit dat die Raad vir Gesinsorg jaarliks 'n lys van jongmense wat belydenis van geloof aflê, moet saamstel en aan die Sekretaris van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering moet beskikbaar stel. Die raad het aan die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering berig dat dit haas onmoontlik en ook sinneloos sal wees om die besluit, soos dit tans geformuleer is, uit te voer. Jongmense wat belydenis aflê is nog in hulle ou-

erhuise en so 'n lys sal geen aanduiding gee waarna hulle na matriek sal verhuis nie. Jongmense beweeg na matriek ook so baie rond dat dit onmoontlik sal wees om sinvolle data by te hou. Die raad het aanbeveel dat die Kommissie dit sal benadruk dat dit die primêre verantwoordelikheid van ouers is om toe te sien dat kinders wat die huis verlaat, kerklik betrokke sal bly. Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het die aanbeveling van die raad aanvaar.

7.3.3 NASIONALE BYBELLEESPROGRAM

Die raad berig aan die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering dat dagstukkies deel uitmaak van die lesstruktuur van elke kategeeses (spesifiek in die nuwe handleidings) en dat dit daarom nie nodig is om 'n Nasionale Bybelleesprogram op te stel nie. Die Kommissie het die aanbeveling van die raad aanvaar.

7.3.4 DOOP- EN LIDMAATBOEK

'n Hersiene Doop- en Lidmaatboek is onder die leiding van ds PJ van der Merwe opgestel en dit is deur SENTIK beskikbaar gestel. Terugvoer dui daarop dat die nuwe Doop- en Lidmaatboek baie goed in die Kerk ontvang word.

7.3.5 NASIONALE BYBELSVASVRA

Die nasionale Bybelvasvra gaan jaarliks van krag tot krag onder die bekwame leiding van ds GS de Beer en sy komitee.

7.3.6 KATEGESEKLASSE IN KLEINER GEMEENTES

Die Raad vir Gesinsorg beveel aan dat, indien enigsins moontlik, daar gepoog word om afsonderlike klasse vir elke jaargroep in die kategeese aan te bied, al beteken dit dat daar net een of twee kinders in 'n klas is. Sou gemeentes vanweë 'n tekort ook aan kategete nie klasse vir elke jaargroep kon aanbied nie, beveel die raad aan dat die volgende jaargroepe saamgevoeg word en dat al die stof dan oor 'n siklus drie of vier jaar deurgewerk word:

- * Graad 0 to Graad 3
- * Graad 4 tot Graad 7
- * Graad 8 tot Graad 10
- * Graad 11.

7.3.7 INLIGTINGSTUK OOR DIE KEUSE VAN 'N SKOOL

Oudl F Wilkens het die volgende inligtingstuk oor die keuse van 'n effektiewe skool voorberei:

In die hedendaagse samelewing word ouers, ook Christenouers, toene-
mend gekonfronteer met kwessies soos:

- * Watter skool of skole gaan die beste voldoen aan ons en ons kind/
kinders se oortuigings en behoeftes? Of
- * Moet ons slegs fokus op akademiese prestasies? Of
- * Is balans tussen akademie, kultuur en sport belangrik? Of
- * Moet my geloof die sentrale uitgangspunt vorm van my kind/kin-
ders se akademiese opvoeding?

Die werklike *uitgangspunt* by die keuse van 'n skool moet wees of die
skool daarna streef om die *volle potensiaal van elke kind* maksimaal te
ontwikkel. Dit beteken die kind moet in totaliteit ontwikkel met balans
tussen akademie, sport en kultuur, ingebed in godsdienstige oortui-
gings.

Vereistes by die keuse van 'n skool

Ouers behoort hulle te vergewis van die volgende aangeleenthede al-
vorens hulle 'n besluit neem oor 'n geskikte skool vir hulle kind/kinders.

- * Die Missie van die skool

Die missie en hoof fokus van die ideale skool is die totale toerus-
ting van kinders om uiteindelik as gebalanseerde volwassenes by
'n diverse samelewing te kan inskakel en sy/haar plek te kan vol-
staan.

So 'n skool behoort die positiewe waardestelsel van die ouerhuis
en die Christelike kerk te bevestig en te versterk. Dit moet dus kin-
ders se vermoë ontwikkel om hulle waardes effektief te kan hand-
haaf.

Die missie moet aandui waarom kinders hierdie skool eerder as 'n
ander skool moet bywoon. Dit moet uitspel of die skool geloofge-
baseerd is, of dit voorsiening maak vir byvoorbeeld gestremde
leerders, of 'n spesifieke akademiese benadering handhaaf.

- * Ontwikkeling van die kind se potensiaal

Ouers moet skole identifiseer waar hulle kind/kinders se spesifieke
talente, kennis en vaardighede ten volle ontwikkel kan word en
waar hulle die geleentheid kan kry om hulle waardes en geloofs-
oortuigings uit te leef.

* Gehalte onderwys

Ouers moet seker maak of al die onderwysers oor erkende onderwyskwalifikasies beskik wat toepaslik is vir die fases of vakke waarvoor hulle verantwoordelik is. Dit moet onderwysers wees met positiewe waardes en gesindhede.

Ouers moet hulle verder vergewis van die personeelskommeling by 'n skool. 'n Lae personeelwisseling dra by tot stabiliteit en getuig daarvan dat daar deurlopende volhoubare onderrig en leer plaasvind.

* Klasgroottes

Ouers moet hulle vergewis van klasgroottes. Dit speel 'n belangrike rol in die skepping van effektiewe leergeleenthede, maar is nie van alleroorheersende belang nie.

Die Onafhanklike Skolevereniging van Suid Afrika (ISASA) beveel klasse van 25 kinders aan ten einde finansiële stabiliteit en voldoende individuele aandag vir kinders te verseker. Daar bestaan nie navorsingsgetuienis dat kinders in kleiner klasse, byvoorbeeld 18 of 20 leerders, beter uitslae as dié in 'n klas van 25 sal behaal nie.

* Vakkeuses

Ouers moet vasstel of die hoërskool 'n groot genoeg vakkeuse bied ten einde voorsiening te maak vir hulle kind/kinders se diverse talente, behoeftes en toekomstige beroepskeuses.

* Onderrig- en leermateriaal

Ouers moet vasstel of daar voldoende onderrig- en leermateriaal in die skool is.

* Beheer

'n Goeie skool is 'n skool waar duidelike leiding aan onderwysers, kinders en ouers gegee word.

Ouers behoort inligtingstukke van skole (byvoorbeeld skoolreëls, visie, missie, beleid, vakkeuses, sport en kultuuraangeleenthede) te bestudeer ten einde te bepaal watter skool voldoen aan hulle vereistes vir die onderrig en opvoeding van hulle kind/kinders.

Skoolbeheer lê nie net by die skoolbestuur nie. 'n Doeltreffende beheerliggaam is van wesenlike belang. Ouers moet 'n punt daar-

van maak om by ander ouers meer uit te vind oor die beheer van die skool. Goeie beheer in onafhanklike onderwys is absoluut noodsaaklik omdat onafhanklike skole nie onder die gesag is van die Provinsiale Onderwysdepartement nie en daarom is die deurdagte insette van beheerliggame noodsaaklik om gehalte onderwys te verseker.

* **Finansies**

'n Goeie sakeplan is 'n moet vir 'n goeie skool. Voornemende ouers moet duidelik vasstel wat die skoolgeld en ander finansiële implikasies behels. Ouers moet in ag neem dat onafhanklike skole veel duurder is as openbare skole.

Bykomende finansiële implikasies veral ten opsigte van hoërskoolkoste wat as gevolg van vakkeuses aansienlik hoër as laerskoolkoste is, moet ook in ag geneem word.

* **Statutêre vereistes**

Ouers moet seker maak dat onafhanklike skole voldoen aan bepaalde statutêre vereistes. Dit sluit onder andere in:

- ** Registrasie by 'n Provinsiale Onderwysdepartement
- ** Die verkryging van akkreditering van UMALUSI, die gehalte beheerliggaam.

* **Ouerbetrokkenheid**

Voornemende ouers behoort te besef dat hulle hulle kinders en die onderwysers moet ondersteun.

Waak teen die volgende

* **Minagting van Nasionale Beleid**

Alle skole (onafhanklike skole ingesluit) moet die vereistes van die Nasionale Kurrikulumverklaring nakom. Leerprogramme en vakke word in sommige gevalle verskraal of verdraai om teologiese of politieke doelwitte te pas in plaas daarvan om die voorgeskrewe inhoud te volg.

* **Indoktrinasie**

Ouers moet daarop let dat hulle kinders nie aan onoordeelkundige indoktrinasie ten opsigte van godsdiens en politiek blootgestel behoort te word nie.

* Ontkenning van die waarde van moedertaalonderrig

Ouers plaas dikwels onnodige klem op onderrig in Engels as sou dit kinders se toekomstige geleenthede bevorder. Tog het navorsing bewys dat die waarde van moedertaalonderrig uiters belangrik is, veral in die aanvangs- of Grondslagfase.

* "Paddastoelskole" (*Fly by nights*)

Ouers moet hulleself vergewis van die geskiedenis van 'n skool om sodoende te voorkom dat hulle hulle kind/kinders in 'n skool inskryf net om 'n maand of twee verder uit te vind dat die skool nie meer bestaan nie.

* Subsidiëring van kinders in hoër grade

Ouers behoort daarteen te waak dat dieselfde skoolgelde nie vir Laer- en Hoërskoolkinders gehef word nie.

Slot

Uit die voorafgaande is dit duidelik dat die keuse van die regte skool verantwoordelike besluitneming vereis. Dit is nadelig vir kinders om van skool te verwissel as ouers op 'n later stadium besef dat die skool nie voldoen aan die verwagtings en vereistes wat hulle stel vir die opvoeding van hulle kind/kinders nie.

BESKRYWINGSPUNT 59 : GEMEENTE BLOEMFONTEIN-WES

BETROKKENHEID VAN DIE KERK BY CHRISTELIKE ONDERWYS

Die Kerk raak daadwerklik betrokke by die ondersteuning van Christelike onderwys. Sake soos huisgodsdiens moet sterker beklemtoon word en die kategeese sal aangevul moet word om kinders 'n basiese Bybelse kennis te leer. Verder behoort die Kerk daadwerklik te begin help om Christelike onderwys te ondersteun en om ouers aan te moedig om hulle kinders in Christelike skole te plaas.

Motivering

Op die gebied van die onderwys beleef ons vandag 'n toestand waar 'n sekulêre staat weggedoen het met Bybelonderrig op skoolvlak en is sy leerplanne daarop ingestel om sekulêre burgers op te lei. Sinkritisme is die wagwoord by die staat se uitgangspunt soverre dit godsdiens raak. Alle gelowe moet dieselfde behandel word ook in ons skole.

As verbondsouer en as verbondskerk is dit die plig van die ouers en die Kerk om die kinders van ons Kerk op 'n Christelike manier te onderrig en te laat onderrig. Die enkele uur kategrese wat per week aangebied word is nie genoeg om die meerderheid van ons kinders voor te berei vir die aflê van geloofsbelydenis nie. Gereelde huisgodsdienste word net in enkele gevalle binne huisgesinne gehou en ons beleef dit vandag dat sommige kinders wat in die finale jaar kategrese is, weinig van die Woord weet of verstaan.

Baie ouers maar ook ons Kerk word gesus met die idee dat ons in baie gevalle goeie sogenaamde model C-skole in stand hou en dat daar Bybel gelees word by die skoolopeninge asook die feit dat goeie onderrig deur Christen onderwysers van 'n goeie gehalte gelewer word. Die basis van die leerplanne en die ingesteldheid van die onderwysowerheid is daarop gerig om ons kinders los te maak van hulle kerk en godsdiens. Die feit dat daar desnieteenstaande nogtans soveel toegewyde Christene aan die skole afstudeer, het veel te make met die invloed van die ouerwordende onderwyserskorps uit 'n vorige bedeling en die opvoeding tuis van die ouers. Die vraag is egter hoeveel kinders kom uit die skole wat daar hulle geloof verloor het? Het die Kerk nie 'n aandeel aan elk van hierdie "verlore kinders" nie? Ons as ouers en kinders het vir die laaste 60 jaar daarop staat gemaak dat kerk, volk en staat saamwerk ook in die Christelike opvoeding van ons kinders en daar is al meer van die kerk en ouers se verantwoordelikheid vir die Christelike opvoeding van kinders na die skool verplaas. Die Kerk en ouers sal hulle groterwordende verantwoordelikheid om kinders volgens die doopbelofte groot te maak, moet besef en aanspreek.

As ons dit nie doen nie is ons aandadig aan die verval wat 'n deel van ons jeug vandag ervaar.

Oudl JJ Steyn stel die beskrywingspunt wat nie deur die ringsvergadering ondersteun is nie.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

7.3.8 AFLEGGING VAN 'N EED BY SKOLE

Oudl JA Oberholzer het die volgende memorandum voorberei:

7.3.8.1 Inleiding

Die Direkteur-generaal van die Nasionale Departement van Onderwys het in die Staatskoerant van 22 Februarie 2008 aangekondig dat 'n na-

sionale eed vir skole in die vooruitsig gestel word. Hierdie aankondiging het baie opspraak verwek – ook onder lidmate van die NHKA – en is daar twee duidelike groeperings ten opsigte van menings, naamlik

- * ten gunste van die aflê van die voorgestelde eed
- * teen die aflê van die voorgestelde eed.

In soverre die meningsverskille ten opsigte van die voorgestelde eed 'n invloed kan hê op die eenheid binne die NHKA, is dit noodsaaklik dat die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering eerstens kennis neem van die voorgestelde eed en tweedens leiding gee aan lidmate.

7.3.8.2 Inhoud van die voorgestelde eed

Die voorgestelde eed soos aangehaal uit die Staatskoerant van 22 Februarie 2008 lui soos volg:

*"We, the people of South Africa,
Recognise the injustices of our past;
Honour those who have suffered for justice and freedom in our land;
Respect those who have worked to build and develop our country; and
Believe that South Africa belongs to all who live in it, united in our diversity."*

Met die deurgaan van die voorgestelde eed se bewoording ontstaan daar 'n duidelike afleiding dat die voorgestelde eed gebaseer is op politiesgedrewe standpunte en gerig is op politiesgedrewe uitkomst. Hierdie afleiding word gestaaf deur 'n verskeidenheid menings wat gehuldig word deur individue en selfs deur 'n verskeidenheid nuusblaaie. Skole behoort a-polities te funksioneer en strewe op die beste belange van die leerders. Eweneens funksioneer die NHKA in gehoorsaamheid aan die Drie-Enige God en wil die NHKA a-polities haar opdrag uitlewe. Die standpunt van die 68ste Algemene Kerkvergadering was dan ook *"Dit lê nie op die weg van die Algemene Kerkvergadering om politieke beleide goed of af te keur nie. Hierdie erkenning beteken nie dat die Algemene Kerkvergadering die huidige of 'n moontlik toekomstige beleid goedkeur nie."*

Verder het die 68ste Algemene Kerkvergadering

- * aspekte wat verband hou met voorwaardes wat deur die WARC gestel is ten opsigte van die herstel van lidmaatskap, en
- * wat nou ook raakpunte het met die inhoud van die voorgestelde eed

verwys vir verdere studie, en moontlike besluitneming tydens die 69ste Algemene Kerkvergadering. Oor die inhoud van die voorgestelde eed

kan die NHKA haar nie uitspreek voordat die 69ste Algemene Kerkvergadering 'n uitspraak gemaak het oor 'n eie standpunt insake die verlede van die Republiek van Suid-Afrika se inwoners en derhalwe lidmate van die NHKA nie.

Dit is egter noodsaaklik dat die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering reeds op hierdie stadium oorweeg om 'n uitspraak te maak oor die beginsel van 'n eed by skole.

7.3.8.3 Haalbaarheid van die voorgestelde eed

Enige poging om by ons kinders 'n lojaliteit te kweek teenoor ons land, sy konstitusie, sy simbole en sy mense moet verwelkom en aanbeveel word aangesien dit die basis is van goeie en eerbare burgerskap. Die volgende aspekte moet egter verreken word:

- * Dit is nie die eerste keer dat die gedagte van 'n skole eed geopper word nie. Vorige gedagtes is nie deurgevoer nie. Die huidige gedagte kan egter deurgevoer word, of dit kan in die vergetelheid verdwyn en later opgevolg word met 'n volgende gedagte. Die wese van 'n aankondiging in die Staatskoerant laat egter die deur oop dat die aangeleentheid wel op 'n stadium geïmplementeer kan word en kan daar geredeneer word dat geleentheid vir kommentaar en/of konsultasie gebied was.
- * Daar is nie eenstemmigheid onder die bevolking (en ook onder lidmate van die NHKA) of die gedagte ondersteun of alternatiewelik teengestaan moet word nie.
- * Die Staatskoerant van 22 Februarie 2008 wil die voorgestelde eed aflei van die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika. Die Konstitusie is egter nie primêr 'n standpunt van of oor waardes nie, maar 'n wetlike instrument wat gerig is op die skep van wetgewing – wette wat afgelei word van sekere waardes.
- * Die eed wat gelê word het geen wetlike bindingskrag op enige leerder nie. Dit is hoogstens 'n sielkundige set. Die Konstitusie is juis geskep ten einde individue teen 'n moontlik diktatoriale staat te beskerm, en sal die regte van die individu en daarmee gepaardgaande die publiek, altyd sterker staan as die regte van die Staat.
- * Die voorgestelde eed is gepubliseer slegs in een taal, terwyl daar 'n verskeidenheid van amptelike tale in Suid-Afrika bestaan en daar na gestrewe word om leerders van Graad R tot 6 – elk in hul eie moedertaal te onderrig.
- * Die voorgestelde eed is gerig op alle ouderdomsgroepe, vanaf die ses- tot sewejariges tot 18-jariges en selfs ouer. Dit is onwaar-

skynlik, indien nie onmoontlik, vir hierdie verskeidenheid ontwikkelingsvlakke en verwysingsraamwerke van leerders om die inhoud en veral die implikasies van die eed behoorlik te verstaan nie. Selfs die enkele leerder wat die eed en sy implikasies verstaan, is nog minderjarig, en hulle handelingsbevoegdheid is onderhewig aan die instemming en toestemming van hulle ouers.

- * Binne die NHKA realiseer aangeleenthede wat in wêreldse terme met 'n eed vergelyk kan word soos geloofsbelydenis en gebruik van sakramente nie voordat 'n lidmaat 15 tot 16 jaar oud is nie – en selfs dan geskied dit onder opsig van ouderlinge en deeglike kategeese.
- * Enige kind vanaf sewe tot ongeveer 13 jaar is vermoedelik toerekeningsvatbaar, wat beteken dat elke geval op sy eie meriete van volwassenheid van die kind gemeet sal word.
- * Selfs oor die moontlikheid dat kinders toegelaat word om Nagmaal te gebruik, het die NHKA haar nog nie uitgespreek nie en is die saak onderhewig aan verdere studie.
- * Die voorgestelde eed het 'n (totaal onnodige) verwysing na die verlede, terwyl dit behoort te fokus op die hede en 'n voorneme vir die toekoms.
- * Die Staatskoerant verwys na 'n "pledge" wat in Afrikaans interpreteer kan word as 'n "eed" of 'n "belofte" of 'n "verbintenisse". In Afrikaans kan die "pledge" dus op drie verskillende weë interpreteer word. Dieselfde geld vir verskillende interpretasies deur middel van die ander amptelike landstale.
- * Artikel 15 van die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika bepaal uitdruklik dat elke individu, wat leerders insluit, 'n eie reg het: *"Elkeen het die reg op vryheid van gewete, godsdiens, denke, oortuiging en mening"*. Dit sal fundamenteel verkeerd wees om leerders te verplig om 'n eed af te lê indien hulle dit nie werklik bedoel nie of selfs nie daarmee saamstem nie.
- * Selfs indien die voorgestelde eed net ten doel stel om voornemens en/of beloftes by leerders af te dwing en op te eis, sal dit onbillik wees, veral in die lig van die feit dat die minister en selfs hoofuitvoerende amptenare van die Onderwys Departement in die verlede ondernemings/beloftes gemaak het wat, om welke rede ook al, nie gestand gedoen is nie.
- * Ten aansien van die geldigheid van die aflê van die eed, staan dit elke persoon vry om stil te bly of om die eed af te lê. Dit kan vergelyk word met Godsdiensvryheid.

- * Die aflê van 'n eed om doelstellings van 'n skool na te strewe is onvanpas en onnodig. Meeste skole beskik oor 'n eiesoortige erekode en/of skoollied wat fokus op die spesifieke skool, skool-etos en doelstelling.

7.3.8.4 **Gevolgtrekking**

Die gees van die 68ste Algemene Kerkvergadering, wat ook nagestreef word deur die Kommissie van die 68ste Algemene Kerkvergadering, is dat die NHKA ruimte bied vir verskillende stemme – ruimte vir verskillende menings. Daarom sal dit jammer wees indien die voorgestelde eed geïmplementeer word aangesien dit verdeeldheid onder leerders, ouers, en derhalwe onder lidmate van die NHKA tot gevolg sal hê.

Om redes soos reeds vermeld in hierdie dokument, is dit nie raadsaam om van enige leerder te verwag om 'n eed af te lê nie. Ouers kan dus hoogstens gewaarsku word om waaksaam te wees teen die moontlike implementering van 'n eed.

Ouers word egter aangemoedig om in te skakel by die strukture van die leerders se spesifieke skool, betrokke te wees op ouerkomitees en/of beheerliggame, en om mee te werk tot die daarstelling en/of moontlike aanpassings van die skool se erekode en/of skoollied, ten einde so-doende 'n klimaat te skep vir hulle kind(ers) om volwaardig te ontwikkel en te ontplooi in eerbare, bruikbare, gelowige en gehoorsame landsburgers.

NS. Erkenning word hiermee verleen aan die volgende bronne:

- * Staatskoerant van 22 Februarie 2008.
- * Nuusbriewe van FEDSAS (Federasie van Beheerliggame van Suid-Afrikaanse Skole).
- * Nuusbriewe van die Suid-Afrikaanse Onderwysers Unie (SAOU).
- * Notule van die 68ste Algemene Kerkvergadering.
- * Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika.
- * Notules van die Beheerliggaam: Transvalia Skool vir leerders met epileptici en leerprobleme.
- * Opinies ten opsigte van Personereg.

7.3.9 **VERSLAG VAN DIE WERKSPAN VIR JEUGWERK**

7.3.9.1 **Verslag van werksaamhede vir die termyn 2008 tot 2010**

(i) ***Funksionering***

(a) Samestelling van die werkspan

Die Werkspan vir Jeugbediening het gedurende die afgelope verslag-

termyn bestaan uit die sameroeper, ds JM van Staden (Gaborone) en die dagbestuur van die Raad vir Gesinsorg naamlik dr JA Beukes, di PJ van der Merwe en EG Fourie.

(b) Opdragte van die 68ste Algemene Kerkvergadering in 2007

Die vergadering het besluit dat 'n onafhanklike Jeugraad in die Kerk in die lewe geroep word.

(c) Opdragte van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering

- * Die Kommissie het opdrag gegee dat 'n ondersoek onderneem word na redes vir die verlies van jong lidmate van die Kerk.
- * Opdrag is ook gegee dat die Jeugwerkspan onder leiding van SENTIK die behoefte ondersoek aan 'n Bybelse dagboek vir jongmense.

(d) Doelwitte van die Werkspan vir Jeugbediening vir die verslagtermyn

(aa) Die organisering van 'n jeugberaad in samewerking met die dagbestuur van die Raad vir Gesinsorg met die volgende doelwitte:

- * Deeglike kennisname van huidige wêreldtendense met betrekking tot jeugbediening en die effek daarvan op die Suid-Afrikaanse konteks.
- * Kennisname van die breë aanwysers uit jongste navorsing op die gebied van Christelike jeugbediening.
- * Behandeling van die resultate van 'n kleiner empiriese studie onderneem deur ds JM van Staden van Gaborone binne verteenwoordigende gemeentes van die NHKA.
- * Die formulering van 'n sinodale ekklesiologies-gefundeerde beleid vir die praktyk van jeugbediening vir gemeentes van die Kerk.
- * Die ontwikkeling van 'n nuwe strategie vir die pad vorentoe, met kort- en langtermyn doelwitte.
- * Behandeling van hierdie strategie met die onderskeie meerdere vergaderings van die NHKA met die oog op besluitneming.
- * Die implementering, evaluering en ontwikkeling van 'n sinodale ekklesiologies-gefundeerde teorie vir die praktyk van jeugbediening vir gemeentes van die Kerk.

(ii) **Wersaamhede**(a) Onafhanklike Jeugraad

In die lig van die geïntegreerde benadering tot jeugbediening as 'n gedifferensieerd-toegespitste gemeentebediening, het die Werkspan vir Jeugbediening (Jeugraad) nie as 'n onafhanklike raad van die Kerk gefunksioneer nie, maar eerder as 'n subkomitee van die Raad vir Gesinsorg. Die benaming van hierdie subkomitee is in oorleg met die Raad vir Gesinsorg bepaal as die Werkspan vir Jeugbediening.

Die subkomitee het binne die beskikbare tyd gepoog om aan al die opdragte en eie doelwitte vir die verslagtermyn aandag te gee.

(b) Bybelse Dagboek vir Jongmense

Hierdie projek het begin by 'n byeenkoms tussen lede van SENTIK en predikante met vorming en ondervinding ten opsigte van kommunikasie met jongmense.

Die uitkoms van hierdie byeenkoms en die finale opdrag van SENTIK was om die moontlikhede te ondersoek na elektroniese media eerder as 'n gedrukte dagboek. Die resultaat was 'n voorstel van ds DJ du Toit om die internet te gebruik om 'n virtuele kontakpunt te vestig. Die vorm van hierdie kontakpunt is 'n sogenaamde *blog spot* wat gebaseer is op 'n beskikbare pro forma struktuur wat dan pasgemaak gevul kan word met inhoud van 'n redakteur of redaksie. 'n Konsep van 'n *blog spot* vir jongmense is deur ds Du Toit ontwikkel en aan SENTIK en die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering gedemonstreer. Die werkswyse, terme en voorwaardes, en gebruiksmoontlikhede is deeglik uiteengesit. In November 2009 is goedkeuring verleen deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering sowel as SENTIK om hierdie virtuele ruimte amptelik te implementeer met die naam *Lekkerkerker*. Die internet adres van hierdie tuiste is www.lekkerkerker.blogspot.com. Die amptelike afskop het in Februarie 2010 plaasgevind en ds Du Toit en 'n span predikante neem om die beurt as redakteurs waar. Die beleid waarvolgens die ruimte ingerig word is soos volg:

Doel: Om 'n virtuele, kerklike geloofsgemeenskap te skep. Vanuit, maar nie beperkend tot, die Hervormde Kerk nie.

Inhoud: 'n Kerklike, geloofsgesprek gerig op die leëwêreld van jongmense.

Deelnemers: Mense wat jonk van gees is en deur middel van tegnologie geloofsgesprekke wil voer en verhoudings wil bou.

- Naam:** Ons wil graag die woorde "kerk" en "lekker" met mekaar assosieer. Dit is ook die naam van 'n Hollandse teoloog. Die woord bevat twee of meer eksplosiewe wat volgens marknavorsing aanhelp om 'n "brand" te vestig – soos die naam "coca-cola".
- Kerklike netwerk:** Ons wil dat jongmense vanuit hulle eie leëwêreld met mekaar kommunikeer, na kerklike en geloofs-aangeleenthede sal verwys, en verhoudings met mekaar sal opbou.
- Dinamies:** Die *blog* moet minstens daagliks opgedateer word.
- Beheer:** 'n *Blogger* (redakteur) sal die inhoud en strekking van die *blog* bepaal. Niks sal gepubliseer word voordat die *blogger* dit nie gekeur het nie.

(c) Ondersoek na die verlies van jong lidmate van die NHKA

Die Werkspan vir Jeugbediening het, in plaas daarvan om 'n tydsame en duur landswye empiriese studie te onderneem, die resultate van 'n kleiner empiriese studie (onderneem deur ds JM van Staden van Gaborone) behandel. Die resultate van hierdie studie asook die uitkomst van die Meestersverhandeling van ds Van Staden, het aangedui dat 'n deel van die probleem van oneffektiewe jeugbediening (en daarmee saam die verlies van jong lidmate) voortspruit uit die gebrek aan 'n eenvormige (sinodale) ekklesiologiese gefundeerde verstaan van of beleid vir jeugbediening in gemeentes van die NHKA. Die beraad oor jeugbediening van September 2009 het hierdie resultate as vertrekpunt gebruik in die bepaling van 'n moontlike strategie.

(d) Beraad oor jeugbediening in die NHKA – September 2009

Die deelnemers aan die beraad het bestaan uit die sameroeper van die Werkspan vir Jeugbediening (ds JM van Staden) en die dagbestuur van die Raad vir Gesinsorg (dr JA Beukes, di PJ van der Merwe en EG Fourie).

Die inhoud van die beraad is saamgestel uit die resultate van die studiewerk van ds Van Staden en was soos volg:

(aa) *Die huidige situasie met jeugbediening in die NHKA*

- * Die afname in lidmaatgetalle is 'n tendens wat groter is as die geëenes van die NHKA.

- * Wêreldwyd word die werklikheid groter van 'n generasie *post-kerk* jongmense. Die redes daarvoor is onder andere 'n groot verandering in
 - ** die verstaan van gesag
 - ** die prosesse en metodes van leer
 - ** media en vorme van kommunikasie
 - ** groepsdinamiek
 - ** gesinsdinamiek
 - ** waarde van dissipline
 - ** die waardering van die aanspraak van die kerk as instituut en die ampte, ensovoorts.
- * Dit lyk of daar tans 'n histories-oorgeërfde ekklesiologiese verwarring in die NHKA met betrekking tot jeugbediening bestaan wat sentreer rondom die volgende vrae:
 - ** Wié is die *jeug*?
 - ** Wat is die plek wat die *jeug* inneem in die totale bediening van die gemeente?
 - ** Wat is die implikasie van die bogenoemde plek vir die totale bediening van die gemeente?
 - ** Wat is *jeugwerk, katecese, sonagskool, jeugbediening, gesinsbediening, jeugwerkers, mentors, fasiliteerders* en wat het al hierdie benaminge met mekaar te doen?
 - ** Wat is die rol van die tradisionele praktyk van *belydenis van geloof* in jeugbediening?
 - ** Wat is die doelwitte van gemeentelike jeugbediening?
 - ** In watter mate is die funksionering van die sinodale rade effektief ten opsigte van die praktyk van gemeentes?
- * 'n Gebrek aan 'n eenvormige ekklesiologies gefundeerde verstaan van of beleid vir jeugbediening in gemeentes van die NHKA het 'n negatiewe invloed op die praktyk van gemeentelike jeugbediening.
- * Die Raad vir Gesinsorg se werklading en opdrag bestaan tans uit dit wat vyf rade in die verlede hanteer het. Hierdie werklading maak proaktiewe optrede feitlik onmoontlik.
- * Wat die Praktyk van jeugbediening in gemeentes van die Kerk betref, die volgende:
 - ** Jeugbediening is by meeste gemeentepredikante 'n laaste prioriteit met betrekking tot selfstudie, leierskap, belangstelling en integrasie binne die gemeente.
 - ** Wyd uiteenlopende *verstande* van terme en begrippe aangaande jeugbediening bestaan in verskillende gemeentes van die NHKA.

- ** Die huidige praktyk blyk dat daar 'n baie sterk oorwig bestaan na *formele kategeese* as verpligtend en *jeugwerk* as bykomstig (opsioneel).
- ** Die onderskeid tussen *jeugwerk* en *kategeese* word byna deurgaans sterk gehandhaaf.
- ** Die gedagte van 'n jong dominee of jong lidmate wat 'n jeugbediening moet vestig en bedryf as aanvoegsel by die gemeente se gevestigde struktuur, is baie algemeen.
- ** In baie gevalle is kategeese die somtotaal van die jeugbediening van 'n gemeente.
- ** Bitter min integrasie sigbaar tussen die jeugbediening en die bedieninge van die res van die gemeente.
- ** Daar bestaan in die verskillende gemeentes van die NHKA wyd uiteenlopende praktyke wat bloot gekopieer word van ander kerke en groepe sonder 'n ekklesiologiese maatstaf of begronding omdat dit "werk". Die effek hiervan is dikwels:
 - *** Totale isolasie van kinders van volwassenes in die geloofshandelinge van die gemeente.
 - *** Jeugbedieningsmateriaal en metodes wat ekklesiologies en selfs teologies vreemd is aan die Kerk.
 - *** Kleuterkerke of kinderkerke wat uiteindelik die *besighou* en *oppas* van kinders geword het.
- ** By sommige gemeentes bestaan jeugbediening uit 'n "militaristiese" benadering waar kinders en jongmense as gevolg van vrees "dat ek nie aangeneem word nie" deur 'n kategeese "worsmasjien" beweeg om die kerklike "kwalifikasie" te kry.
- ** Daar is tans weens 'n gebrek aan mannekrag, byna geen inligting, publikasies, kursusse of sinodale leiding gebaseer op die NHKA se verstaan en inrigting van jeugbediening vir gemeentes beskikbaar nie.

(bb) *Uitkomst van die beraad*

Die beraad se fokus was om ekklesiologies prinsipieel na te dink oor jeugbediening en 'n teorie of beleid te formuleer waaruit die praktyk van jeugbediening vir gemeentes herbedink kan word. Die volgende is by die beraad bepaal:

Visie vir jeugbediening in die NHKA

Om die jeug te begelei om gelowige verantwoordelike lidmate van die Kerk te wees.

Wie is die jeug

Die jeug is alle jongmense wat vanaf geboorte begeleiding nodig het in 'n verantwoordelike geloofslewe.

Wat en hoe

Jeugbediening is die verwerkliking van die totale heilsplan van God vanuit sy Woord deur mense met mense en dit geskied

- * deur alle vorme van bediening
- * op 'n gedifferensieerd-toegespitste wyse
- * aan, met en deur die jeug as integrale deel van die gemeente
- * deur die gemeentejeug na die wêreld (met erkenning aan M Nel: 1998).

Vertrekpunte vir Jeugbediening in die praktyk

- * Die gesin is die kleinste verskyningsvorm van die gemeente.
- * Die kind, as lid van enige vorm van 'n gesin, is volwaardig deel van 'n gemeente.
- * Die gemeente aanvaar 'n kind as volwaardige lid.
- * Die gemeente doen moeite om die kind te integreer by alle bedieninge.
- * Kinders word normaalweg nie van volwassenes geïsoleer tydens die erediens nie.
- * Hou rekening met die begripsvermoë van die jeug (mediaan = 12 jaar) in inkleding van die totale erediens (prediking ingesluit).
- * Aparte kindereredienste kan van tyd tot tyd gehou word deur persone wat daarvoor toegerus is.
- * Aflegging van "Belydenis van geloof" is nie 'n eindpunt nie, maar is deel van 'n voortgaande proses.
- * Dit is die Kerk se verantwoordelikheid om te sorg dat die jeug deurlopend by volgende gemeentes inskakel.
- * Die ouers/verantwoordelike persone bly primêr verantwoordelik vir jeugbediening.

(e) Jeugbediening in die NHKA – die pad vorentoe

(aa) *Die Werkspan vir Jeugbediening het die volgende doelwitte gestel vir die pad vorentoe:*

- * Die afronding van 'n eenvormige ekklesiologies-gefundeerde teorie vir die praktyk van jeugbediening binne gemeentes van die NHKA.
- * Die uitbreiding van die werkspan deur verdere formele vorming moontlik te maak vir predikante en lidmate wat graag by die span betrokke wil wees.

- * Die implementering van hierdie teorie vir die praktyk in gemeentes by wyse van die volgende:
 - ** Kommunikasie aan gemeentes deur alle beskikbare vorme van media.
 - ** Die optimalisering van 'n veelkantige webwerf – www.jeugpunt.co.za waar hulp, materiaal, gespreksareas, resente navorsing en 'n wye verskeidenheid van inligting met betrekking tot geïntegreerde jeugbediening vir gemeentes beskikbaar is.
 - ** Konsultasie – waar tydelike spesialis betrokkenheid en insae aan gemeentes gebied kan word.
 - ** Ontwikkeling en organisering van kursusse en programme waarby gemeentes kan inskakel in rings- en gemeenteverband.
 - ** Ondersteuning aan gemeentes met unieke omstandighede en behoeftes ten opsigte van jeugbediening.
- * Proaktiewe leiding aan die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering en gemeentes van die Kerk ten opsigte van navorsing en die praktyk van jeugbediening.
- * 'n Deeglike studie oor die teologiese plek en betekenis van die huidige praktyk van "Belydenis van Geloof" in die praktyk van jeugbediening binne die NHKA.

Die Werkspan vir Jeugbediening wil die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering sowel as die vergadering bedank vir die geleentheid om saam in diens te wees.

AANBEVELING

1. Die vergadering neem kennis van die verslag, in die besonder die inligtingstuk oor die keuse van 'n skool en die aflegging van 'n eed by skole.
2. Die vergadering betuig sy dank teenoor alle predikante, onderwysers, die kategeseboekekommisie, die eindredaksie en SENTIK vir alle insette gelewer vir die projek.
3. Dank word betuig aan die Administrateur vir sy besondere bemoeienis met die kategeseprojek en vir die reëlings om die projek te finansier.
4. Dank word betuig teenoor gemeentes, kategete en ringe wat spesiaal moeite gedoen het om die nuwe kategesestof beskikbaar te stel en in gebruik te neem.

- 5. Die vergadering onderskryf die visie vir jeugwerk in die NHKA en bekragtig die doelwitte wat die Werkspan vir Jeugwerk gestel het.**

BESKRYWINGSPUNT 60: RING VAN LYDENBURG

GEBRUIK VAN MODKATS KATEGESE MATERIAAL

Die vergadering besluit om ook Modkats as primêre kategesemateriaal in die Kerk te gebruik.

Motivering

- * Al hoe meer gemeentes in die kerk gebruik Modkats en getuig van die suksesse van die program.
- * Modkats maak gebruik van DVD-grepe en is gerig op kinders van vandag. Die program word ook jaarliks opgegradeer.
- * Die Kerk kan waar daar volgens die Kerk leemtes is, dalk modules by ontwikkel.

Ds WA Botha stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

- 1. Vir bespreking en besluit.**

7.4 HUWELIK, GESIN EN OPVOEDING

7.4.1 VERSLAG VAN DIE KOMITEE VIR HUWELIKS- EN ANDER SINVOLLE VERHOUDINGSMOONTLIKHEDE

Die *Komitee vir Huweliks- en ander Verhoudingsmoontlikhede* is saamgestel in opdrag van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering en het deeglik kennis geneem van sy opdrag. Die vermoede bestaan dat die huidige tradisionele huwelik in 'n krisis verkeer, en die Komitee het opdrag ontvang om te besin oor die huidige verstaan van die huwelik en die eise wat die moderne samelewing aan die huwelik en aan die Kerk stel. Die komitee het ruim tyd spandeer om vas te stel wat die brandpunte is wat hierdie krisis ten opsigte van die huwelik aanwakker en wat die pertinente sake sal moet wees waaraan die Kerk in sy besinning aandag aan sal moet skenk.

Die huidige krisis rondom die huwelik moet nie net as negatief gesien word nie. Dit dwing juis die Kerk om weer te besin oor hierdie belangrike saak wat die totale menswees raak. Die Kerk kan nie ligtelik met die saak van die huwelik omgaan nie en moet altyd weer in sy besinning vra na die rol van die Kerk in die huwelik en die rol van die huwelik in die Kerk. Daar sal waarskynlik nie 'n volledige "teologie oor die huwelik" opgestel kan word nie. Veranderende tendense in die beskouing van die huwelik, die eise wat die samelewing stel en die verwagtinge van mense binne 'n kulturele opset, vra altyd weer besinning. Die Kerk sal nooit 'n volledige antwoord kan bied of 'n volkome oplossing kan verskaf tot bevrediging van almal nie. Die Kerk kan ook nie baie oppervlakkig met hierdie saak omgaan nie. Die Kerk sal hom altyd moet besig hou met deeglike besinning, ernstige studie en fyn sifting om juis die sake waaroor dit werklik gaan na vore te bring en as fokuspunte van diepsinnige studie en besinning te respekteer. Die opdrag aan hierdie komitee kan nie in een termyn afgehandel word nie. Die komitee is ook van mening dat daar nooit 'n punt geplaas kan word asof dit 'n afgehandelde saak is nie. Dit sou ook nie raadsaam wees om hierdie opdrag met 'n paar beskrywingspunte af te handel nie. Die komitee kan hoogstens die tafel dek waarmee rigting aan die Kerk gegee word in sy besinning en verstaan van die huwelik en sy gesprek as Kerk met die staat en die samelewing en so ook met elke party wat deel het aan die besinning oor die huwelik.

Uiteraard moet daar vanuit baie dimensies en perspektiewe na die problematiek van die huwelik gekyk word. 'n Multidimensionele benadering is positief vir die debat wat in die Kerk mag volg en daar moet altyd gewaak word teen 'n eensydige benadering. Sou dit in die debat by voorbaat gaan om die relativering van die huwelik, het ons in ons opdrag en verantwoordelikheid reeds gefaai.

7.4.1.1 **Identifisering van die krisis**

Die komitee het die volgende sake as prioriteite geïdentifiseer vir studie en gespreksvoering en probeer aantoon dat dit die grootste oorsake is vir die krisis waarin die tradisionele huwelik homself al bykans die laaste 40 jaar bevind:

(i) **Egskeidings**

Die skokkende en stygende egskedingsyfers en die gepaardgaande hertrou, tot 'n tweede en derde keer, vra ernstige studie en besinning deur die Kerk. Die oorsaaklike moet nagevors word en tendense moet uitgelig word. Die Kerk kan nie maar ligtelik hierdie skokkende syfers by hom laat verbygaan nie. In die verlede het die Kerk nie gehuiwer om baie drasties en ernstig op te tree nie. Die Kerk het geen steen onaangeraak gelaat om enige vorm van miskenning van die huwelik of enige ander saak wat kan aanleiding gee tot 'n moontlike egskeding

onmiddellik aan te spreek nie. Die Kerk sal hom self moet afvra of die tradisionele standpunt, naamlik dat die huwelik 'n lewenslange verbintenis tussen mense is, nog geldig is, gesien teen die feit dat daar bykans 30 000 egskeidings 'n jaar plaasvind.

(ii) **Saamwoon**

Die saamwoon van lidmate het drastiese afmetings begin aanneem in die Kerk en dit lyk asof die Kerk sy stem in dié verband verloor het. Baie woon saam in voorbereiding tot 'n moontlike huwelik en ander verkies eerder om as alternatief saam te woon eerder as om te trou. Dit bring weer die tradisionele huwelik in die kollig, omdat daar gevra moet word of die tradisionele huwelik nog die enigste wyse is waarop mense hulleself aan mekaar kan verbind.

(iii) **Voorhuwelikse- en buitehuwelikse seks**

Die Kerk is reeds vir baie jare daarvan bewus dat dit 'n aanvaarbare lewenspatroon onder ongetroude mense geword het. Die gevolg hiervan is buite-egtelike swangerskappe en geboortes. Die Kerk word dus weer gekonfronteer met die vraag of seks in die huwelik steeds die alleen aanvaarbare norm is.

(iv) **Huwelik tussen mense van dieselfde geslag**

Tydens die laaste Algemene Kerkvergadering het hierdie saak gediën vir debatvoering en uiteindelijke besluitneming. Die Kerk kan nie sy kop wegdraai en maak asof hy die aandrang van mense met dieselfde geslag wat met mekaar wil trou, nie hoor nie. Die Grondwet het reeds hierdie vorm van verhoudings gelegitimeer. Wat gaan die Kerk se pad vorentoe wees?

(v) **Veranderende wetgewing deur die staat**

Die Kerk het die laaste tyd deeglik bewus geword van die veranderde wetgewing wat deur die staat voorgestel is en binnekort afgekondig gaan word. Met die nuwe voorgestelde wetgewing gaan dit vir die staat eerder oor verskillende verbintenisse wat aangegaan kan word deur verskillende partye. Elkeen van hierdie verbintenisse het ten doel om op 'n sekere manier die bates en laste van die partye op 'n sekere manier te reël en te beskerm. Saamwoon word ook as een van hierdie verbintenisse erken, wat dus eintlik deur die staat gesien word as 'n vorm van huweliksluiting. Hierdie veranderende wetgewing vra ook vir die Kerk besinning en debatvoering en bring vir die Kerk sekere krisisse na vore in die verstaan van die tradisionele huwelik. Die veranderende wetgewing kom weer later ter sprake in hierdie voorlegging.

(vi) **Seksualiteit word positief waardeer**

In die verlede is die onderwerp van seksualiteit diskreet gehanteer. Vandag word ons land vervuil met pornografie en prostitusie, en dit selfs op die bekendste televisiekanale. Erotiek en seksuele verhoudings word soms op 'n beskaafde manier bespreek en met die nodige erkenning gehanteer, terwyl vergrype in optrede, visuele uitbuiting en verbale banaliteit ook voorkom. Die vraag ontstaan dus of die Kerk nog iets te sê het oor seksualiteit en die huwelik. Het die Kerk enige reg om beheer uit te oefen oor al hierdie aspekte en moet die Kerk probeer om weer verlore veld te herwin? Watter benadering moet die Kerk volg ten opsigte van die huwelik en seksualiteit?

Die krisis lê ook daarin dat dit lyk asof die Kerk min inspraak het in die wyse waarop mense oor bogenoemde dinge dink en dit hanteer. Paartjies bly gewoonweg saam sonder om hulle aan die kerklike oproepe te steur. Mense skei na willekeur. Die Kerk tree nie meer drasties op nie. Paartjies waar die vrou buite die huwelik swanger raak gaan eenvoudig hulle gang.

Die komitee het kennis geneem van die problematiek rondom die tradisionele huwelik soos uiteengesit in bogenoemde punte. Oplossings moet telkens gesoek word soos die problematiek verander. Maar dit beteken nie dat die wese van die huwelik telkens moet verander word om die probleme en krisis aan te spreek nie. Dit bly steeds die taak van die Kerk om die wesenlike sake van die huwelik te formuleer. Vanuit die wesenskenmerke van die huwelik en die sake rakende die huwelik waarmee die Kerk dit eens het in sy teologiese besinning, moet die probleme rondom die huwelik benader word. Om aan hierdie belangrike sake aandag te gee, is die volgende prioriteite of fokuspunte geformuleer:

- * 'n Deeglike en verantwoordelike Bybelse, teologiese en akademiese besinning oor die huwelik en die krisis waarin die tradisionele huwelik verkeer, is noodsaaklik met 'n sterk Bybelsgefundeerde verwysingsraamwerk.
- * Verantwoordelike besinning oor die probleme wat na aanleiding van deeglike analyses homself voordoen.
- * 'n Ontleding van die voorgestelde veranderende wetgewing ten opsigte van die huwelik is noodsaaklik, sodat die Kerk verantwoordelik kan reageer en besluite kan neem.
- * 'n Sinvolle studie oor 'n eie kerklike huwelik, al dan nie, moet in plek wees vir kennisname en besluitneming tydens die volgende Kerkvergadering.

- * Met toewyding die opdrag uit te voer sodat daar leiding aan die Kerk gegee kan word om ten opsigte van die huwelik te getuig, te begelei en te versorg.

Met groot dank en waardering aan al hierdie medewerkers, kan gerapporteer word dat hierdie studiewerk vir die doeleindes van die opdrag, gedoen is. Die komitee het kennis geneem van al die resultate van die studiewerk en dit verwerk vir voorlegging aan die komende Algemene Kerkvergadering. Die volgende studieresultate is ontvang en verwerk:

- * Bybelse perspektiewe oor die huwelik – Dr DJC van Wyk (jr)
- * Die verstaan van seksualiteit vanuit 'n Bybelse perspektief – Prof Y Dreyer
- * 'n Dogmatiese verstaan van die huwelik – Prof J Buitendag
- * 'n Dogmatiese verstaan van die huwelik – Dr J Otto
- * Die huwelik in die eerste-eeuse Mediterreense Wêreld – Prof E van Eck
- * 'n Eie kerklike huwelik naas die burgerlike huwelik – Ds JR Kramer
- * 'n Verstaan van die veranderlike wetgewing – Adv FH Geyser
- * Gedagte-ontginning oor die huwelik en aanverwante sake – Dr TM Kluyts

7.4.1.2 'n Teologie van die huwelik

Die krisis waarin die huwelik verkeer dwing die Kerk tot studie en debat. Hierdie studie sal altyd vra na die Bybelse riglyne en standpunte. 'n Noukeurige omgaan met die Bybeltekste laat die Bybelleser verstaan dat daar oor eeue 'n "teologie van die huwelik" ontwikkel het waarmee die Kerk vandag werk. Die vertrekpunt sal altyd die Bybelteks wees en nie die probleem nie. Dit sou dan ook verhoed dat die wese van die huwelik nie verander word om die probleem aan te spreek nie, maar dat die probleem vanuit 'n bepaalde Skrifbeskouing benader en so hanteer sal word. Dit gaan om die wisselwerking tussen teks en konteks om telkens nuwe vrae vars te beantwoord.

Daar was verskillende sienings van die huwelik in die Ou- en Nuwe-Testamentiese tye. So het daar oor tye ook verskillende teologiese tradisies ontwikkel en verskillende teologieë van die huwelik. Baie kulturele tendense en patrone het ook sterk invloed uitgeoefen op die ontwikkeling en verstaan van die huwelik, sowel vanuit die Bybelse as na-Bybelse tyd. Die wesenlike sake van die huwelik moet vanuit al die Bybelse perspektiewe, kulturele invloede en gevestigde tradisies geformuleer word. Dit sal aanleiding gee tot 'n bepaalde benadering van waaruit die probleme en krisisse aangespreek kan word. Dit sal ook onmiddellik aandui dat die huwelik in sekere opsigte anders kan lyk, maar dit neem nie weg dat die huwelik altyd daar sal wees en dat sekere kernaspekte altyd dieselfde sal bly nie. 'n Deeglike ondersoek moet derhalwe telkens kern en periferie van mekaar onderskei. Die Kerk mag nooit

meedoen aan die relativering van die Skrif en Skrifuitsprake en die indruk skep dat die huwelik 'n uitgediende wêreldse verbintenis is wat geen geloofsaspekte impliseer nie. Relativering van die Skrif ondergrawe die Kerk se eie debat. Die Kerk moet altyd konsensus hê oor hoe die Skrif verstaan word en dan daarvolgens werk. Die Kerk word altyd weer uitgenooi om homself besig te hou met 'n deeglike "teologie van die huwelik".

7.4.1.3 Bybelse perspektiewe op die huwelik

Die (Bybels-Reformatoriese) Kerk het die Bybelse gegewens oor die huwelik oor baie eeue baie spesifiek geïnterpreteer: Die huwelik is 'n "instelling" en 'n "gawe" van God (vergelyk Ordereël 7, Formulier(e) vir bevestiging van die huwelik). Hierdie "belydenis" oor die huwelik kom nie eksplisiet so in die Bybel voor nie. Die kulturele instelling van die huwelik in verskillende sosiale verbande en ingebedhede gaan, kronologies gesproke, waarskynlik die Bybelse tekste se konsep van die huwelik vooraf. Genesis 2:18-25 laat egter min twyfel daaroor dat God man en vrou op mekaar afgestem geskape het. Jesus se woorde in Markus 10:2-12 (kyk ook Matteus 19:3-12; Lukas 16:18) laat geen twyfel oor die erns waarmee Hy die huwelik en die rol wat God in die huwelik speel, bejeën nie. Ook Paulus se gedagtegang in 1 Korintiërs 6:9, 12-7:40 loop in dieselfde rigting, beide in die afwysing van seksuele losbandigheid en die plig om die huwelik in stand te hou.

Vir 'n kerk in die Bybels-Reformatoriese tradisie wat wil erns maak met die Bybel as primêre norm, kan dit nie anders as om die siening te huldig dat die monogame huwelik in die Bybel plek gekry het as die enigste wyse waarop een man en een vrou in 'n lewenslange verbintenis met mekaar saamwoon nie. Die basis van die huwelik lê in die verhouding wat man en vrou met God het, en wat op grond daarvan kennis neem dat God man en vrou vir mekaar geskape het omdat God nie wil hê dat hulle alleen moet wees nie. Sou die verhouding met God iets kon weerspieël van die verhouding tussen huweliksmaats? Sou 'n gesonde verhouding met God 'n gesonde verhouding tussen huweliksmaats weerspieël en omgekeerd?

Uit die huwelik vloei sekere verwagtinge en verantwoordelikhede voort. Die mees primêre gesindheid wat die Bybel in dié verband aan huweliksgenote stel, is die gesindheid wat daar in Christus Jesus was. Hierdie gesindheid behels selfopoffering en selfprysgawe en verloëning van jouself, ten alle koste – ja selfs tot die dood toe. Sonde is daar waar die mens hierdie gesindheid nie het nie. Dit is daar waar die mens in selfsug na selfbehoud strewe en so in die plek van God inskuif waar hy/sy God nie meer nodig het nie. Daar lei nie alleen die verhouding met God skipbreuk nie, maar ook die verhouding met die medemens en meer spesifiek die huweliksmaat. Daar moet waarskynlik in Efesiërs 5:21-32 (kyk ook Kolossense 3:18-19 en 1 Petrus 3:1-7) nie veel meer

gelees word as 'n imperatief (verbeeld op baie verskillende maniere) dat die gesindheid wat daar in Christus was (vergelyk Filippense 2:5-11) ook die gesindheid van gelowiges en huweliksgenote teenoor mekaar behoort te wees nie. Dit geld die gewraakte uitlatings van die man wat die hoof van die vrou is, die vrou wat aan die man onderdanig moet wees en aan hom eerbied moet betoon, die mans wat hulle vrouens behoort lief te hê, die vrou wat die swakker geslag is en dies meer.

In 'n wêreld waarin vanuit 'n geloofsperspektief dikwels nie meer erns gemaak word met die huwelik nie, en egskedding na hartelus die opsie bied om uit 'n "probleemhuwelik" te kom, is dit juis 'n gebrek aan hierdie (Christus-volwasse) gesindheid wat huweliksgenote teenoor mekaar behoort te hê wat ook 'n volgende huwelik sal verwoes. Word hierdie gesindheid nie binne die huwelik reggestel nie, word dit doodgewoon net op die volgende huwelik oorgeplaas.

Sekere Bybeltekste toon die duidelike tekens van die patriargale samelewing waarin die tekste ontstaan het. Dit sou nie sin hê in enige opsig om dit te ontken nie. Die Bybelse wêreld (dit geld die Joodse, Griekse en Romeinse kulture, godsdienstige instellings en regsisteme) was 'n "wêreld vir die manne". Vroue is in baie opsigte soos diere of ander "dinge", maar nie altyd as "mense" nie, behandel. Vroue het geen regmatige plek in die samelewing gehad nie, het in baie gevalle nie regspersoonlikheid gehad nie en het dikwels ook nie vryheid van denke, spraak of beweging gehad nie. Wat vir vroue van belang was, is deur hulle mans namens hulle gedoen. Dít hét in baie opsigte tot gevolg gehad dat vroue verdinglik is, misbruik is, ontmenslik is, van hulle vrouwees en menswees voor God vervreem is. Dit het in baie opsigte ook in die huwelik voorgekom en kom steeds voor. Dit het ook gebeur en gebeur steeds dat die man Bybeltekste soos dat die man die hoof van die vrou is, en dat die vrou aan die man onderdanig moet wees, misbruik om ter wille van selfhandhawing of magsmisbruik die vrou te onderdruk.

Die Bybel gee egter geen legitimasie daarvoor dat die man in enige opsig die vrou se meerdere sal wees (of omgekeerd) nie. Die eerste skeppingsverhaal (kyk Genesis 1) gaan asof vanselfsprekend van die standpunt uit dat man en vrou gelyke vennote is in die ontvang en uitvoer van die kultuuroopdrag wat hulle van die Here kry (Genesis 1:26 tot 28). Die tweede skeppingsverhaal in Genesis 2 (deur 'n ander skrywer en binne 'n ander konteks) laat die klem effens val op die onderskeid tussen man en vrou. Die man het geen voorrang of meerderheid oor die vrou nie. Die klem lê wel daarop dat die skepping van die mens onvolmaak is terwyl die mens nie 'n maat het nie. Wanneer die vrou as maat deur God aan die man gegee word, is dit sy gelyke, sy helper – helper nie as sy mindere nie, maar as die een wat hom volledig mens maak – en omgekeerd (Genesis 2:18, 20).

Dat egbreuk as sodanig as strydig met die wil van God aangemerkt moet word, spreek reeds uit die vyfde gebod (lees ook Matteus 5:27-32, Matteus 19:1-12). Dit beteken dat egbreuk met sonde te maak het. Waar egbreuk met sonde te doen het, gaan 'n proses van berou en bekering gepaard met die verwerking van die egskeiding. Die Kerk en opsighoudende vergaderings sal hulle in die begelei van mense wat deur die proses van egbreuk gaan deur dié uitgangspunte moet laat lei.

7.4.1.4 Die huwelik vanuit 'n sistematiese teologiese perspektief

Die sistematiese teologiese perspektief oor die huwelik, wat in 'n studie-stuk aan die Komitee voorgehou is deur prof J Buitendag, laat die klem daarop val dat die tradisionele "dogmatiese" hantering van die huwelik sterk bevraagteken moet word en wys daarop dat nuwe ontwikkelinge in die teologie en ander wetenskappe eenvoudig nie meer kan volstaan by die standaard beskrywing van die huwelik nie. Met hierdie nuwe inslag en verstaan van die huwelik word die volgende tradisionele items ernstig bevraagteken:

- * Die huwelik is skeppingsordening.
- * Die kerklike bevestiging is konstitutief.
- * Die man het prioriteit bo die vrou (patriargaal).
- * Die doel is voortplanting en hulp vir mekaar.
- * Monogamie.
- * Heteroseksueel.
- * Die onophefbaarheid van die huwelik.
- * Die huwelik het voorrang bo alle ander verwantskappe.

Die siening vanuit die sistematiese teologie is dat die huwelik geïntegreer is in 'n sosiale netwerk wat menslike gedrag vorm. Die huwelik word dus in 'n samelewing "gekuultiveer" en tot bepaalde vorm van die samelewing geskep. Die huwelik word uit die natuur gehaal en in die kultuur geplaas. Die huwelik het dus direk met die belange van die gemeenskap te maak. Dit het meegebring dat die gemeenskap die kerninhoud van die huwelik begin word het en dat daar dus 'n sterk beweging is van natuur na kultuur na gemeenskap.

Die sistematiese teologie beskou dit as 'n groot uitdaging om die huwelik te verstaan in die beweging van natuur-kultuur-gemeenskap en om die onderskeie aspekte korrek te interpreteer. Kultureel is dit ewe belangrik om vorm en inhoud van mekaar te onderskei en die sistematiese teologie dui aan dat sake soos die patriargale verstaan, selfs die heiligheid en die onophefbaarheid van die huwelik, met gemak as niewesenlike aspekte van die huwelik aangedui word.

Die sistematiese teologie sien vandag oor die algemeen die Christelike huwelik as 'n geloofsdaad van twee heteroseksuele mense met 'n geformuleerde intensie van permanensie en verantwoordelikheid. Die be-

langrikste is dus dat die huwelik as metafoor gebruik word om die verhouding tussen God en sy mense uit te druk. Soos alle ander metafo-riese verwysings is dit diensbaar aan die kerugmatiese kommunikasie ten opsigte van die verhouding met God. Die huwelik is gevolglik die uitvloeisel van die geloofsverhouding met God.

Die komitee twyfel of die Kerk homself sal tuis voel binne hierdie voor-gestelde raamwerk en denke van die spesifieke benadering van die sis-tematiese teologie oor die huwelik. Die Kerk werk in sy fundering en gedagtegang ten opsigte van sekere sake vanuit die Bybelteks en nie vanuit die natuur, kultuur en gemeenskap nie. Die antwoord op die kri-sis in die huwelik moet nie gesoek word in die kultuur of gemeenskap se verstaan en eise ten opsigte van die huwelik nie, maar in die Bybel-se verstaan van en die Bybelse opdrag ten opsigte van die huwelik.

7.4.1.5 **Seksualiteit en die huwelik**

Dit is 'n uitgemaakte saak dat die Kerk homself opnuut sal vergewis van die tendense rondom seksualiteit en die huwelik. Die tradisionele sie-ning van seksualiteit het drasties verander. Sienings oor seksualiteit verskil in kulture en verander oor tyd. Prof Y Dreyer het 'n studiestuk voorberei vir die komitee om hierdie saak vanuit 'n ander perspektief te belig waarin aangedui word dat seksualiteit, huwelik en godsdiens in eie reg verstaan behoort te word binne die hedendaagse konteks son-der irrelevante historiese bagasie. Met hierdie stuk word gepoog om seksualiteit as 'n aparte entiteit te verstaan, hoewel dit vir die Kerk oor baie jare duidelik is dat seksualiteit en die huwelik aan mekaar verbind is.

In die bestudering van hierdie spesifieke studiestuk van prof Deyer, wil die komitee ook die anderkant van die muntstuk vertoon. Dit is vir die komitee ook duidelik dat die een saak wat bygedra het tot die huidige relativering van die huwelik, die gemeenskap se verstaan van seksua-liteit was wat klakkeloos in die Kerk opgeneem is. Seksualiteit is in we-se 'n private saak wat in die openbare domein ingedra is en 'n groot-heid opsigself geword het. Die gemeenskap se verstaan van seksua-liteit en die moderne siening dat seksualiteit as 'n aparte grootheid ver-staan moet word, het sekere gevolge:

- * Kommersialisering van seksualiteit
- * Pornografie
- * Promiskuiteit
- * Vervlakking van seksualiteit tot 'n saak van verbygaande aard
- * Individualiteit waar die mens en sy regte in die middelpunt staan en waar die mens die keuse en die beheer het oor sy eie liggaam.

Dit was vir die komitee duidelik dat die Kerk opnuut vanuit die Bybelse perspektief die problematiek rondom seksualiteit en die huwelik sal

moet benader. In die Bybel is daar 'n paar vorme van seksualiteit wat na vore kom, waarvan net een as werklik positief uitgebeeld word. Die volgende vorme kan vermeld word:

- * Verkragting
- * Prostitusie
- * Egbreuk
- * Intimiteit tussen man en vrou – seksualiteit het meer as een dimensie. Dit is instrument tot prokreasie, rekreasie en opdrag.

Dit is dus moontlik, en die komitee is daarmee eens, dat die Bybel seksualiteit, wat elders as in die verbintenis tussen man en vrou plaasvind, negatief beoordeel. Seksualiteit impakteer op die totale menswees van die individu. Seks is die kulminasie van trou teenoor mekaar, nie die beginpunt nie. Die huwelik is met ander woorde die groter entiteit in die gelowige se lewe met seks as die kulminasie van 'n menigte verbintenisse tussen man en vrou. Die huwelik skep 'n erotiese atmosfeer waarbinne daar kondensasies en seksuele "storms" is. Die seksualiteit is nie die atmosfeer nie, dit vind plaas in die atmosfeer, nes 'n storm in die natuur. Dit sou jammer wees as die Kerk ooit daartoe kom om 'n skeiding tussen seksualiteit en die huwelik te wou voorstaan.

Die Kerk kan nie beheer uitoefen oor mense en hulle seksualiteit nie, maar die Kerk het steeds die taak en roeping in sy verstaan van die huwelik en seksualiteit, om te getuig en lidmate van die Kerk te begelei en te versorg in wat die Kerk glo en bely die regte gedragspatrone en lewenstyl behoort te wees. Die Kerk beoefen 'n bepaalde "teologie van die huwelik" in sy verstaan van die Bybelteks en beoefen so ook 'n "teologie van seksualiteit en die huwelik". Hierdie teologieë kan nie van mekaar geskei word nie. Die Kerk moet baie versigtig wees om nie in sy teologiese besinning die Goddelike openbaring in die Bybel te vervang of te laat vervlak met 'n sosiaal kulturele kapstok waaraan alles opgehang word en waarmee alles verduidelik word nie. Al sou seksualiteit, die huwelik en godsdiens op 'n bepaalde manier aan mekaar verweef wees in die Bybel en in die geskiedenis, wil dit nie sê dat hedendaagse wetenskaplike insigte dit uitmekaar hoef te dwing nie. Die Kerk sal baie versigtig moet wees in sy besinning oor seksualiteit en die huwelik om nie die Kerk se begrip van huwelik te relativeer ter wille van 'n eietydse verstaan van seksualiteit nie. Die Kerk kan nie sommer net aanvaar dat alle sosiale konstrakte van die verlede uitgedien is nie. Verantwoordelike omgaan met die Bybelteks en sinvolle teologiese besinning sou dikwels nog steeds die belangrikheid van tradisionele sosiale konstrakte kon beklemtoon en dit so ook kon gebruik.

Post-modernisme het die mens in so 'n mate geëmansipeer dat daar in sy denke 'n wantroue is ten opsigte van alle vorme van gesag. So gebeur dit dan dat die mens homself as verhewe bo die Bybel beskou (antinomisme). Die neiging in 'n post-moderne samelewing kan wees

om nie meer die Bybel as Woord van God te beskou nie, en die Bybel nie meer as normatief te beskou nie. Die heersende samelewing en kultuur van die tyd word as normatief aanvaar. Wat is die gevolg hiervan? Elkeen lees en bestudeer die Bybel net soos wat hy wil, en lees in die Bybel net wat hy wil. So pas die Woord mooi in by elkeen se ideologie. Daarom is daar ook binne die dimensies van ons gesprek sprake van verskillende teologieë vandag: Bevrydingsteologie, feministiese teologie, ensovoorts. Die Kerk moet altyd waak dat hy in hierdie gesprek en debat nie besig is met inlegkunde nie, maar wel met uitlegkunde.

Die komitee pleit vir verantwoordelike omgaan met die Bybelteks en 'n verantwoordelike getuig teenoor die lidmate van die Kerk.

7.4.1.6 **Saamwoon**

Saamwoon het ernstige afmetings begin aanneem onder lidmate van die kerk. Die komitee besef die erns van die probleem, maar het ook besef dat die probleem met deernis en eerlikheid benader moet word. Die Bybel gee nie werklik uitsluitel oor die vraag na saamwoon of seks voor die huwelik nie. Baie tekste kan teen mekaar opgeweeg word en steeds sal daar 'n verskil van mening of 'n verskil in benadering na vore tree. Daar is baie kulture en volkere met die mees uiteenlopende opvattinge. Maar deur die eeue is die huwelik een van die gebeurtenisse wat alle volke en kulture in gemeen het. Huwelikseremonies mag verskil, maar in alle kulture doen die huwelik hom oor die algemeen voor as 'n verbond tussen man en vrou, waarby ook families, stamme en groepe betrek word. Saamwoon word weinig vermeld as 'n aanvaarbare gebruik onder volke en kulture.

Ons lewe teenswoordig in 'n "ek-kultuur". Die mens is sy eie baas. Hy is baas oor sy eie toekoms, handhaaf sy eie voorkeure en beklemtoon sy eie ek. Baie van hierdie redenasies groei vanuit die mens wat beweert dat hy lewe in 'n tyd van algehele vryheid, en daarom ook vry is om te besluit oor saamwoon, al dan nie. Hierdie "vryheidsdenke" is medeverantwoordelik vir die keuse van saamwoon. Die mens wil nie meer gebind wees nie en besef ook nie meer die verskil tussen vryheid en losbandigheid nie.

Die Kerk moes die laaste jare baie luister na die argumente wat aangevoer word om saamwoon te regverdig. Van die argumente is die volgende:

- * Baie paartjies wil eers 'n proeftydperk ingaan om sekerheid oor mekaar te kry, alvorens hulle hulleself aan mekaar wil verbind. Dit word dikwels ook 'n tydperk waar die paartjies wil agterkom of hulle mekaar kan vertrou. Met ander woorde konsumerisme.

- * Individualisme – ek wil self keuses uitoefen.
- * Finansiële voordele – sekere testamentêre bepalings verhoed sekere mense om wel met mekaar te trou, anders is die verlies aan bates of sekuriteit te groot. Wetgewing in die verlede en testamentêre het dikwels tot gevolg gehad dat weduwees en wewenaars eerder saamwoon as om pensioenvoordele, mediese voordele en selfs bates te verloor. Die stoflike belange word dus deur saamwoon beskerm. Wetgewing het egter die laaste tyd so verander, dat pasvermelde argumente nie meer grond vind nie. Natuurlik hou hierdie veranderlike wetgewing voordeel in vir die Kerk wat altyd die opdrag het om hulle wat saamwoon pastoraal te begelei en te vermaan en te wys op die Bybelse verantwoordelikheid om hierdie saamwoonsituasie óf te beëindig óf te laat oorgaan in 'n huwelik. Saamwoon het egter in status as gevolg van veranderlike wetgewing, verander. Na 'n sekere tyd van saamwoon ag die wet hierdie saamwoon as 'n wettige verbintenis met dieselfde voordele as getroude paartjies, maar ook met dieselfde wetlike konsekwensies sou die saamwoon beëindig word.
- * Vrees vir egskeiding en die trauma wat dit meebring.

Vanuit 'n studiestuk wat opgestel is deur dr TM Kluys word die vraag gestel of daar enige meriete is in saambly. Al sou daar vanuit die Ou of Nuwe Testament aangedui kon word dat daar wel sekere gevalle van saamwoon was, gesien teen dit wat gegeld het in die verlowingstydperk, sou dit moeilik wees om die sosiale strukture van die Ou of Nuwe Testament net so van toepassing te maak in die hedendaagse tyd om daardeur saamwoon te regverdig. In aansluiting by dr Kluys se stuk sou die komitee kan vermeld dat daar drie tipes van saamwoon gekategoriseer kan word:

- * Die rondslapers – dit is diegene wat saambly bloot vir die gerief van seksuele omgang en weer die saamwoon beëindig sodra die seksuele opwinding verby is.
- * Die geriefsoekers – dit is diegene wat vanweë finansiële en ander redes nie kan trou nie, maar tog in 'n hegte verbintenis staan en daarom saambly. Veranderende wetgewing gaan egter sulke argumente begin kelder.
- * Proefkonyne – dit is diegene wat vrees dat die huwelik sou misluk en derhalwe eers 'n proeflopie wil neem. Die nuwe wetgewing gaan moontlik spoediger 'n besluit afdwing (tot voordeel van die Kerk), want na 'n sekere tyd sal wetgewing bepaal dat die saamwoon tot 'n wetlike verbintenis oorgegaan het.

Die komitee is daaroor eens dat "saambly" nie deur die Kerk as 'n alter-

natief tot die huwelik aanvaar kan word of gepropageer kan word nie. Die Kerk moet paartjies wat saamwoon begelei tot die aangaan van 'n huwelik. Die Kerk se taak bly een van getuig, versorg en begelei.

7.4.1.7 **Eenstemmigheid met die Kerk se verstaan van die huwelik**

Die komitee het alle verslae en studiestukke behandel en gemeet aan die Kerk se huidige verstaan van die huwelik en daarmee saam ook weer 'n vlug geneem in die beskouing van die Kerk se "teologie van die huwelik". Direkte uitsprake is nie altyd so direk reglynig uit die Bybel af te lei nie. Die komitee het gewerk met die verskeidenheid sienings van die huwelik in die Ou en die Nuwe Testament. So is daar ook kennis geneem van verskillende teologiese tradisies wat oor baie jare ontwikkel het. Ook kulturele tendense en patrone het 'n sterk invloed op die denke en die ontwikkeling van die huwelik uitgeoefen.

Hoewel die Kerk oor baie jare die huwelik verstaan het vanuit die hoeksteen dat die huwelik 'n instelling van God is, is eksegete dit al lankal met mekaar eens dat so 'n verstaan van die Bybelteks die bedoeling daarvan oorspeel. Die teks het hoogstens te doen met die unieke aard van wedersydse vertroue en ondersteuning wat man en vrou in hulle verhouding aan mekaar bied. Die Bybel stel waarskynlik dus nie die huwelik as instelling van God voorop nie. Die huwelik blyk eerder 'n kulturele instelling te wees wat oor eeue gekom het en verskillende inhoudes gehad het.

Die Bybel stel wel as ideaal die onverbreekbare band tussen man en vrou op die voorgrond. Hierdie verhouding word gekenmerk deur wedersydse respek, liefde, getrouheid, aanvaarding, opbou, intimiteit, seksualiteit, prokreasie en dies meer.

Die komitee wil instemmend aansluit by die Kerk se huidige verstaan van die huwelik, maar wil ook die volgende sake uitlig en beklemtoon:

- * In die studie van die Kerk oor die huwelik sal holisties na die saak gekyk moet word. Die huwelik is meer as net 'n formele verbintenis tussen man en vrou. Die uiteenlopende dimensies van die verhouding moet voortdurend verwoord word. Hierdie dimensies hoef nie noodwendig teenoor mekaar te staan nie, maar vul mekaar aan en dien die saak van die huwelik.
- * Die huwelik is skeppingsordelik en die verbintenis tussen man en vrou word oor alle kulture, en deur alle tye heen, terug gevind. So word die huwelik ook teruggevind in die Bybel en bied 'n noukeurige en verantwoordelike omgaan met die Bybelteks genoeg insig vir die Kerk om die huwelik ook te verstaan as 'n Godgewilde verbintenis tussen man en vrou.

- * Die huwelik is ook 'n verbondsverhouding. Daarmee word bedoel dat daar aspekte is in die verhouding van die huwelik wat herinner aan 'n verbond. Tog moet die Kerk deeglik oor hierdie saak besin want daar is ook binne die huidige tydsgewrig nie meer aanvaarding vir die tradisionele verstaan van die meerdere en mindere party in die verbond nie.
- * Die huwelik is tussen een man en een vrou. Dit sluit nie uit dat daar ook baie ander vorme van verbintenisse kan wees nie, maar die huwelik vorm die basiese verbintenis.
- * Die huwelik is by aanvang lewenslank.
- * Die huwelik is die veilige ruimte waarbinne mense hulle seksualiteit kan uitleef. Dit sluit in die eenwording van mense asook die huwelik as etiese noodsaaklikheid.

Die Kerk moet ook versigtig wees om nie sy verstaan van die huwelik in gestolde formaat weg te pak nie. Dit is goed dat die Kerk sy magsposisie verloor het, want nou kan die Kerk werklik as raadgever en pastor optree. Die studiewerk oor die huwelik kan nooit gestaak word nie en die Kerk moet altyd seker maak dat hy verantwoordbaar oor die huwelik praat. Die huidige krisis oor die huwelik kom al 'n lang pad. Dit is uiters belangrik dat die Kerk konsensus sal kry oor hoe die Skrif verstaan word. Uiteenlopende sienings van die Bybel belemmer die gesprek.

Omdat die Kerk nie meer die magtige instansie is wat dit eens was nie, word die Kerk in sy optrede positief gevoed om te begelei en raad te gee. Dit bring ook mee dat die Kerk sy taal oor die huwelik sal moet aanpas om nie meer voorskriftelik te wees nie.

7.4.1.8 **Veranderende wetgewing**

Dit is vir die komitee belangrik dat die Algemene Kerkvergadering kennis neem van die veranderende wetgewing en ook die interpretasie wat geheg word aan wetgewing wat reeds bestaan. Drie wette kom ter sprake vir die doeleindes van hierdie dokument en die Kerk se verstaan van die wetgewing rakende die huwelik:

- * Wet op erkenning van Gebruiklike Huwelike, 120 van 1998
- * Huwelikswet, 25 van 1962
- * Wet op Burgerlike Verbintenisse, 17 van 2006.

(i) ***Wet op Erkenning van Gebruiklike Huwelike, 120 van 1998***

Die wet maak voorsiening vir die erkenning van gebruiklike huwelike (swart huwelike) wat volgens die gewoontes, gebruike (rites) en tradisies onder die inheemse bevolkingsgroepe van Suid-Afrika geld. Die

voorwaarde is dat hierdie gebruike of rites 'n integrale deel van die bevolkingsgroepering se kultuur moet wees.

Hierdie soort huwelike staan in die omgangstaal as *labola* bekend. Die verskillende etniese groeperings maak van die volgende benamings gebruik: *labola*, *bogani*, *bohali*, *xuma*, *lumalo*, *thaka*, *ikhazi*, *magadi* en *emabheka*.

In dié betrokke wetgewing word duidelik vermeld dat 'n huweliksbevestiging wat die Christelike geloof onderskraag, nie die egtelike verbintnisse kan bevestig nie. Hierdie huwelike word nie deur die Reformatoriese Christelike Kerk erken nie, en is dus ook nie binne die skopus van die Hervormde Kerk nie.

(ii) **Huwelikswet 25 van 1961**

Die huweliksvoorskrifte het uit drie stadia ontwikkel. In die eerste stadium van ontwikkeling is die huwelik beskou as 'n privaat aangeleentheid tussen die onderskeie families van die egliede. Hierdie tydperk het tot en met die 11de eeu nC gestrek.

Die tweede fase van die huwelik duur vanaf die 12de tot en met die 16de eeu. Gedurende hierdie tyd het die huwelik uitsluitlik onder die jurisdiksie van die Kerk geval en word daar onder andere tydens die konsilie van Trent besluit dat geen huwelik regsgeldig sal wees as dit nie voor 'n priester met getuies en met die informele toestemming van die egliede bevestig word nie.

Die derde fase van die huweliksreg is ingelei met die reformasie en daar is erkenning verleen dat die huwelik 'n sakrament is, maar ook 'n regscomponent het. Dit is erken in die Politieke Ordinansie van die State van Holland vanaf 1 April 1580, en wat steeds tydens die volksplanting in die Kaap (1652) gegeld het.

In die SA Huwelikswet van 1961 is erkenning verleen dat die drie Susterkerke se leraars as huweliksbevestigers aangestel kan word, nadat hulle die gebruiklike eksamen afgelê het. Hierdie voorkeurbehandeling verdwyn in die Konsepwysigingshuwelikswet 2009 wat op 13 Februarie 2009 in die Staatskoerant verskyn het. Die bestaande *status quo* van die huweliksbevestiging verander hiermee aansienlik.

Die Wysigingswet bepaal verder dat in ooreenstemming met die regulasies, 'n religieuse denominasie se beheerliggaam (Kommissie van die Algemene Kerkvergadering) na inwerkingstelling van die Wet, by die Minister kan aansoek doen vir die aanstelling van al die huweliksbevestigers, in ooreenstemming met die *rites* van so 'n kerk. Met *rites* word verstaan die godsdienstige gebruike, seremonies en handeling van die betrokke denominasie. Hierdie *rites* moet met die Minister gekom-

munikeer word voordat hy die aanstelling van die huweliksbevestigers vir 'n godsdienstige organisasie in die Staatskoerant kan doen.

Hieroor hoef die Hervormde Kerk nie bekommerd te wees nie, aangesien die komitee van mening is dat die Hervormde Kerk aan hierdie vereistes van die veranderde wetgewing voldoen, en dus aansoek kan doen by die Minister dat die Kerk se predikante (dus diegene wat die eksamen by Binnelandse sake afgelê het) as huweliksbevestigers aangestel word. Die komitee se gerustheid berus op die volgende:

- * Ordereël 7 van die Kerkorde voldoen reeds aan die vereistes wat van die Minister verlang word om huweliksbevestigers van die Hervormde Kerk aan te stel.
- * Die Konsepwysigingswet bepaal ook dat by die bevestiging van 'n huwelik, die huweliksbevestiger (wat dus deur die Minister aangestel is) die huweliksformulier volg wat gewoonlik deur sy godsdienstige denominasie of organisasie gebruik word en deur die Minister aanvaar is. By die nagaan van die Huweliksformulier in die Diensboek van die Kerk, met spesifieke verwysing na bladsy 77 tot en met 92, is die komitee van mening dat die Kerk reeds voldoen aan die vereistes wat Artikel 30(1) wat die Konsepwysigingswet verlang.
- * Die formaat van die erediens soos uitgespel in die Diensboek van die Kerk, sal ook vir die Minister aanvaarbaar wees.
- * Die komitee het reeds die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering versoek om 'n memorandum in Engels voor te berei waarin aansoek gedoen word vir die aanstelling van predikante van die Hervormde Kerk as huweliksbevestigers.

Dit is belangrik om kennis te neem dat die Wetswysiging nie regtig 'n bedreiging inhou vir die Hervormde Kerk nie, en dat die Kerk nie allerlei drastiese stappe moet neem om wysigings aan te bring om in lyn te kom met hierdie spesifieke wysigings nie. Die Kerk kan onverhinderd voortgaan om huwelike te bevestig. Die staat bied aan die Kerk genoeg ruimte om volgens die Kerk se gebruike, formuleer en Kerkorde, huwelike onbevange en met verantwoordelikheid te bevestig. Die Kerk se verstaan van die huwelik en die Kerk se "teologie van die huwelik" kom nie in gedrang nie.

(iii) ***Wet op Burgerlike Verbinteniss, Wet 17 van 2006***

Die konkubinaat of huishoudelike verbinteniss se wetgewing is op 29 November 2006 gepromulgeer, wat voorsiening maak vir huwelike tussen partye met dieselfde geslag. In die betrokke wetgewing word dit gestel dat 'n religieuse denominasie skriftelik by die Minister van Binne-

landse Sake moet aansoek doen vir 'n huweliksbevestiger (wat dit sou - verkies om ook sulke huwelike te bevestig) om toegelaat te word om huwelike of verbintenisse van dié aard as huweliksbevestiger te mag bevestig.

Die verleende toestemming om as huweliksbevestiger vir 'n bepaalde religieuse denominasie op te tree by 'n konkubinaat sal slegs deur die Minister van Binnelandse Sake of sy gevolmagtigde by kennisgewing in die Staatskoerant verleen word.

Enige huweliksbevestiger wat nie kragtens die bepalings van gemelde wetgewing aangestel is nie en 'n huwelik van dié aard bevestig, maak hom aan 'n kriminele oortreding skuldig. Dit geld uiteraard ook vir die huweliksbevestigers van die Hervormde Kerk.

(iv) ***Volledige verduideliking van en kommentaar op die Wet op Burgerlike Verbintenisse (Wet 17 van 2006)***

Die komitee het dit nodig geag om meer inligting en verduideliking aan die Kerk deur te gee rakende Wet 17 van 2006. (Hierna verder verwys as "Wet"). Hierdie nuwe Wet hou bepaalde implikasies in vir die Kerk en daarom is dit nodig om meer breedvoerig na die inhoudelike van hierdie Wet te verwys. In die daarstel van 'n inhoud en agtergrond van die Wet, het die opsteller gebruik gemaak van **L Neil van Schalkwyk van die Universiteit van Pretoria** se interpretasie en verstaan van die Wet.

Homoseksuele verhoudings roep al vir 'n geruime tyd om erkenning as huwelike en nie net vir die *ad hoc* erkenning onder sekere omstandighede nie. Die Suid-Afrikaanse Regskommissie het ook 'n besprekingsdokument ("Project 118: *Domestic Partnerships* Discussion Paper 104 Volumes 1 and 2, 2003") oor onder andere die erkenning van homoseksuele huwelike gepubliseer, maar dit het nooit voor die wetgewer gedien om oorweeg te word nie. Hierdie toedrag van sake het daartoe gelei dat, soos reeds vermeld, die homoseksuele gesinsvennootskap telkens op *ad hoc* basis vir erkenning voor die hof gedien het. Hierdie toedrag van sake het eindelijk tot 'n einde gekom toe Fourie en Bonthuys, 'n homoseksuele paar, die hof genader het vir die erkenning van homoseksuele huwelike. Die Konstitusionele Hof het die wetgewer 12 maande gegee om hierdie probleem reg te stel (die probleem verwys hier na die gemeenregtelike definisie van die huwelik asook die huweliksformulier soos dit in artikel 30(1) van die Huwelikswet 25 van 1962 voorkom). Die wetgewer het dit egter goed gevind om in stede van artikel 30(1) van die Huwelikswet 25 van 1961 te wysig, ook voorsiening te maak vir homoseksuele huwelike, die "Civil Union Act 17 of 2006". Hierdie Wet het op 30 November 2006 in werking getree.

Hierdie Wet het twee doelwitte, naamlik, eerstens maak dit voorsiening

vir die bevestiging en registrasie van burgerlike verbindings ("Civil Unions") en tweedens, reël dit ook die regsgevolge van burgerlike verbindings.

Die Wet is van toepassing op burgerlike verbindingsvennote ("Civil Union Partners") wat 'n burgerlike verbinding gesluit het (artikel 3). Die Wet definieer 'n burgerlike verbinding en 'n burgerlike verbindingvennoot in die volgende woorde (Artikel 1 "Civil Union" en "Civil Union Partner" onderskeidelik):

"civil union" means the voluntary union of two persons who are both 18 years of age or older, which is solemnised and registered by way of either a marriage or a civil partnership, in accordance with the procedures prescribed in this Act, to the exclusion, while it lasts, of all others:

'civil union partner' means a spouse in a marriage of a partner in a civil partnership, as the case may be, concluded in terms of this Act".

Die volgende aspekte van die omskrywing verdien kommentaar:

- * Vanuit die woordomskrywing van burgerlike verbinding blyk dit dat 'n burgerlike verbinding twee instellings kan verteenwoordig, hetsy 'n huwelik hetsy 'n burgerlike vennootskap en dieselfde *mutatis mutandis* vir 'n burgerlike verbindingsvennoot. Die burgerlike vennootskap en die huwelik waarvoor die burgerlike verbinding voorsiening maak, het dieselfde status en dieselfde gevolge. Die vraag kom onmiddellik op: Waarom twee instellings wat presies dieselfde status en gevolge het, maar dit word nie opgeneem onder een instelling naamlik die huwelik nie?
- * Die omskrywing van 'n burgerlike verbinding bring mee dat 'n persoon benede 18 jaar nie 'n burgerlike verbinding kan sluit nie. Indien hierdie siening reg is, is hierdie bepaling in stryd met die posisie in die gemenerereg en die Huwelikswet 25 van 1961. Ingevolge die gemenerereg en die Huwelikswet van 1961, kan 'n minderjarige in die geval van 'n seun 14 jaar en ouer maar benede 18 jaar of in die geval van 'n dogter 12 jaar en ouer maar benede 15 jaar, wel 'n huwelik met ministeriële toestemming sluit. Hierdie omskrywing van 'n burgerlike huwelik mag dus ook ongrondwetlik wees.
- * Die omskrywing van 'n burgerlike verbinding is monogaam.
- * Die omskrywing praat van twee persone en geen geslag word vermeld nie. Gevolglik mag geargumenteer word dat dit voorsiening maak vir heteroseksuele sowel as homoseksuele burgerlike verbindings. Die doelstellings van die Wet onder bespreking maak onder andere voorsiening vir die bevestiging en registrasie van burgerlike verbindings. Die volgende aspekte word behandel:

- ** Artikel 4(1) bepaal dat 'n burgerlike verbinding deur 'n huweliksbevestiger in ooreenstemming met die bepalings van die Wet bevestig mag word. Artikel 11(1) van die Huwelikswet 25 van 1961 bepaal dat 'n huwelik slegs deur 'n huweliksbevestiger bevestig kan word. Dit is jammer dat die bewoording van artikel 4(1) van die Wet nie gelyktydig met artikel 11(1) van die Huwelikswet opgestel is nie, aangesien dit met die lees daarvan die indruk skep dat 'n burgerlike verbinding ook deur iemand anders as 'n huweliksbevestiger bevestig kan word. Die bepalings van artikel 4(2) bepaal egter dat die huweliksbevestiger dieselfde magte, verantwoordelikhede en pligte as dié van die huweliksbevestiger ingevolge die Huwelikswet het. In die komitee se gemoed is daar nie onsekerheid dat 'n gebruiklike verbinding, net soos 'n burgerlike huwelik, slegs deur 'n huweliksbevestiger bevestig kan word nie. Die posisie behoort dus soortgelyk te wees aan dié van 'n burgerlike huwelik indien dit nie deur 'n huweliksbevestiger bevestig word nie, wat bepaal dat 'n huwelik nietig is, tensy die bepalings van artikel 6 van die Huwelikswet van toepassing is.
- ** Die Wet maak, net soos die Huwelikswet (artikel 2), voorsiening vir huweliksbevestigers *ex officio* en leraars en ander persone verbonde aan kerke as huweliksbevestigers (artikel 1 oor "marriage officer"). **Huweliksbevestigers ex officio en ander beamptes of werknemers in die staatsdiens wat as huweliksbevestigers benoem is, mag die Minister van Binnelandse Sake skriftelik inlig dat hy of sy op grond van gewete, geloof en oortuiging beswaar maak om burgerlike verbindings tussen persone van dieselfde geslag te bevestig, waarna sodanige huweliksbevestiger nie daartoe verplig is nie.**
- ** Die Wet maak voorsiening vir die benoeming (artikel 5(4)) en die intrekking (artikel 5(6)) van die benoeming van leraars en ander persone wat 'n verantwoordelike posisie in enige benoemde godsdienstige organisasie beklee, as huweliksbevestigers, deur die Minister van Binnelandse Sake en 'n beampte in die staatsdiens deur hom daartoe gemagtig.

(v) ***Voorafgaande stappe tot die seremonie***

Artikel 7 bepaal dat 'n huweliksbevestiger nie 'n burgerlike verbinding mag bevestig nie tensy beide van die partye hulle identiteitsdokument aan die huweliksbevestiger toon of beide die voorgeskrewe beëdigde verklaring voorsien of een 'n identiteitsdokument voorsien en die ander die beëdigde verklaring voorsien. Indien die burgerlike verbinding sonder hierdie dokumente of met vervalste dokumente bevestig word, is die binding nie noodwendig nietig nie. Artikel 13(1) bepaal dat dieselfde regsgevolge waarvoor die Huwelikswet voorsiening maak, ook ten

opsigte van 'n burgerlike verbinding geld. (Hahlo *The South African Law of husband and wife* (1985) 81-82, is van mening dat die burgerlike huwelik wat gesluit word en nie aan hierdie vereistes voldoen nie, steeds geldig is.

'n Voornemende burgerlike verbindingsvennoot, wat voorheen getroud was ingevolge die Huwelikswet 25 van 1961 of die Wet op Erkenning van Gebruiklike Huwelike, 120 van 1998 of hierdie Wet, moet aan die huweliksbevestiger 'n gesertifiseerde afskrif van die egskedingsbevel of doodsertifikaat voorsien as bewys dat die voormalige huwelik of burgerlike verbinding ontbind is (artikel 8(4)). Die huweliksbevestiger mag nie die burgerlike verbinding bevestig en registreer sonder dat hy/sy in besit van hierdie dokumentasie is nie (artikel 8(5)).

Besware teen die sluit van 'n voorgenome burgerlike verbinding word feitlik woordeliks dieselfde gehanteer as besware teen die sluit van 'n voorgenome burgerlike huwelik ingevolge die Huwelikswet 25 van 1961.

(vi) **Die Seremonie**

Die tyd van bevestiging stem ooreen met die bepaling van die huwelikswet 25 van 1961 (artikel 29(1)).

Artikel 10(2) van die Wet bepaal dat 'n burgerlike verbinding bevestig moet word in 'n openbare kantoor of private woonhuis "or on the premises used for such purposes", met oop deure, maar dat hierdie bepaling nie die huweliksbevestiger verbied om die burgerlike verbinding in 'n ander plek te bevestig nie indien dit nodig is weens ernstige of langdurige siekte of ernstige liggaamlike besering van een of beide die partye. Hierdie bepaling verskil van die ooreenstemmende bepaling in die Huwelikswet 25 van 1961 (artikel 29(2)). Die bepaling in hierdie Wet maak nie soos die Huwelikswet uitdruklik melding van 'n kerk of ander gebou wat vir godsdienstbeoefening gebruik word nie, maar voeg by "or on the premises used for such purposes". Laasgenoemde woorde verwys in alle waarskynlikheid na 'n kerk of ander gebou wat in godsdienstbeoefening gebruik word. Indien hierdie siening gevolg word, is die weglating van kerk of ander gebou wat vir godsdienstbeoefening gebruik word, sekerlik 'n *lapsus*, aangesien leraars ingevolge hierdie Wet ook as huweliksbevestigers benoem mag word. Die invoeging van die woorde "on the premises used for such purposes" mag ook slaan op *Ex parte Dow* (1987 3 SA 829 (d)) en daarmee hierdie saak beperk tot net hierdie persele/plekke.

Ingevolge artikel 10(2) moet die huweliksbevestiger die burgerlike verbinding in die teenwoordigheid van die twee partye en minstens twee bevoegde getuies bevestig. Die burgerlike verbinding mag ook nie deur 'n verteenwoordiger van 'n party gesluit word nie (artikel 10(3)).

Hierdie bepalings stem ooreen met artikel 29(2) en (4) van die Huwelikswet.

(vii) **Artikel 11(1) van die Wet verlang van die huweliksbevestiger om van die partye te verneem of hulle burgerlike verbinding as 'n huwelik of 'n burgerlike vennootskap bekend moet staan**

Die burgerlike verbinding word met die volgende formulier, soos dit in artikel 11(2) voorkom, bevestig:

"Verklaar jy, A.B. dat sover jy weet dat daar regtens geen beletsel is teen jou voorgenome huwelik/burgerlike vennootskap met C.D. hier teenwoordig nie, en dat jy almal hier teenwoordig roep om getuie te wees dat jy C.D. tot jou wettige gade/burgerlike vennoot neem?"

Dieselfde vraag word ook aan C.D. gevra. Hierop moet die partye mekaar die regterhand gee en moet die huweliksbevestigers die huwelik/burgerlike vennootskap met die volgende woorde as bevestig verklaar:

Ek verklaar dat A.B. en C.D. hier teenwoordig regtens in 'n huwelik/burgerlike vennootskap verbind is." (Vertaal deur L Neil van Schalkwyk – Universiteit van Pretoria)

Die huwelik/burgerlike vennootskap kom waarskynlik, net soos in die geval van die burgerlike huwelik wat ingevolge die Huwelikswet bevestig word, tot stand die oomblik dat die huweliksbevestigers die huwelik/burgerlike vennootskap bevestig verklaar. Soos blyk, maak hierdie formulier voorsiening vir, onder andere huwelike van dieselfde geslag en stem dit sekerlik ooreen met die voorskrif van die Konstitusionele Hof. Die bepalings van artikel 11(3) stem ooreen met dié artikel 30(3) van die Huwelikswet 25 van 1961 en bepaal dat as die stel van die vrae of die gee van die regterhand of die verklaring dat die partye regtens getroud is, nie nagekom is nie en dit te wyte is aan 'n fout, versuim of te goeder trou begaan is deur die huweliksbevestiger of deur die partye weens die liggaamlike ongeskiktheid van een of albei van die partye, maar die burgerlike verbinding onder andere in elke ander opsig ooreenkomstig die bepalings van hierdie Wet bevestig is, is die burgerlike verbinding, mits daar geen ander beletsel daarteen bestaan nie, net so geldig en bindend as wat dit sou gewees het indien bepalings stip-telik nagekom is.

(viii) **Registrasie van die burgerlike verbinding**

Die voornemende burgerlike verbindingsvennote moet individueel en in skrif voor twee getuies verklaar dat hulle van voorneme is om 'n burgerlike verbinding met mekaar te sluit deur die voorgeskrewe vorm te onderteken (artikel 12(1)).

Die huweliksbevestiger en twee getuies onderteken die voorgeskrewe dokument waarin hulle bevestig dat die verklaring ingevolge artikel 11(2) deur die partye in hulle teenwoordigheid gemaak is (artikel 12(2)). Die vennote moet deur die huweliksbevestiger van 'n registrasiesertifikaat voorsien word waarin gesê word dat hulle hetsy 'n huwelik hetsy 'n burgerlike vennootskap ingevolge hierdie Wet gesluit het (artikel 12(3)) en hierdie sertifikaat dien as *prima facie* bewys dat 'n geldige burgerlike verbinding tussen die twee vennote tot stand gekom het. Die burgerlike mag natuurlik ook deur ander getuienis as geldig bewys word, indien die registrasiesertifikaat verlore raak of nie voltooi en uitgereik is nie.

(ix) ***Ander vereistes***

Dieselfde materiële vereistes wat vir 'n burgerlike huwelik gestel word, geld ook vir die burgerlike verbinding. Die materiële vereistes behels:

- * Die partye moet wilsooreenstemming oor die sluit van die verbinding bereik.
- * Hulle moet handelingsbevoeg wees en die verbinding moet geoorloof wees.

(x) ***Verduideliking van handelsbevoegdheid***

Persone onder 18 jaar kan nie 'n burgerlike verbinding ingevolge die Wet sluit nie. Dit is vir 'n minderjarige van 18 jaar en jonger moontlik om 'n burgerlike huwelik ingevolge die Huwelikswet 25 van 1961 te sluit en gevolglik is hierdie bepaling van die Wet moontlik ongrondwetlik. Dit is die mening van die wetgewer, waarskynlik gedagtig aan die "toekomstige meerderjarigheidsonderdom", die ouderdom van 18 jaar vermeld, dat hiermee die spreekwoordelike baba saam met die badwater uitgegooi is.

(xi) ***Die burgerlike verbinding moet geoorloof wees***

- * Artikel 8(1) van die Wet bepaal dat 'n persoon slegs 'n gade of vennoot in een huwelik of burgerlike vennootskap op enige gegee tydstop mag wees. Hierdie bepaling maak nie voorsiening vir poligame burgerlike verbindings nie en 'n persoon in 'n burgerlike verbinding mag ook nie 'n huwelik ingevolge die Huwelikswet 25 van 1961 of die Wet op die Erkenning van Gebruiklike Huwelike 120 van 1998 sluit nie en omgekeerd.
- * 'n Burgerlike verbinding mag deur alle voornemende burgerlike verbindingsvennote geregistreer word, afgesien van die feit dat hulle van dieselfde geslag is, wat nie verbied word om 'n huwelik ingevolge die Huwelikswet 25 van 1961 te sluit nie.

(xii) **Waarvan moet die Kerk kennis neem?**

Die Wet op Burgerlike Verbintenisse, 17 van 2006 moet deeglik deur die Kerk en deur die huweliksbevestigters bestudeer word. Hierdie Wet kan nie afsonderlik gesien word van die Huwelikswet 25 van 1961 nie. Huweliksbevestigters kan baie maklik in warm water beland as die Wet op Burgerlike Verbintenisse nie reg verstaan en reg toegepas word nie. **Hierdie Wet het dus te doen met burgerlike verbintenisse.**

Die Huwelikswet van 1961 word nie deur die nuwe Wet van die tafel afgevee nie. Trouens die Huwelikswet 25 van 1961 reël nog steeds die tradisionele huwelik soos wat die Kerk dit tot vandag toe nog verstaan het.

Die Kerk behoort duidelike riglyne beskikbaar te stel aan alle gemeentes en alle huweliksbevestigters. Regsgeleerdes binne die Kerk kan hiermee behulpsaam wees.

7.4.1.9 **Die daarstel van 'n eie kerklike huwelik of inseëning**

Die komitee is deeglik bewus van die opdrag van die laaste Algemene Kerkvergadering om 'n ondersoek te loods na die moontlike daarstel van 'n eie "kerklike huwelik" los van die tradisionele "burgerlike huwelik". Die komitee het ook kennis geneem van die onrustigheid wat daar heers onder ampsdraers en lidmate van die Kerk oor die huwelik en gepaardgaande wetsveranderinge. Hierdie ondersoek is afgehandel en die komitee wil graag sekere sake onder die aandag van die Kerk bring.

Wat gee aanleiding tot die moontlike daarstel van 'n eie "kerklike huwelik"?

- * Vroeëre testamentêre bepalings en soortgelyke bepalings het lidmate verhoed om met mekaar te trou, aangesien die verlies aan bates of die gepaardgaande finansiële verlies te groot sou gewees het. Lidmate het eerder verkies om jare saam te woon, eerder as om die pad van moontlike verlies aan bates te loop. 'n Kerklike huwelik, waar daar geen burgerlike huweliksluiting sou wees nie, kon nog in die verlede hierdie probleem oplos: Sou 'n kerklike huwelik bevestig word, sou hierdie egpaar wat die Kerk betref, nie meer in ontug leef nie. Met die nuwe wetgewing (Die Wet op Burgerlike Verbintenisse, 17 van 2006) word hierdie probleem uitgefaseer, aangesien twee partye wat saamwoon, na 'n sekere tyd gereken sou word as deel van 'n burgerlike verbintenisse met regs-geldigheid en wetlike status. Dieselfde geld ook in gewone saamwoonverhoudings waarvan die rede tot die gekose saamwoon nie noodwendig in testamentêre bepalings gesoek behoort te word nie.

Die Kerk het dus nie nodig om 'n eie kerklike huwelik te skep om hierdie probleme aan te spreek nie.

- * Dit mag voorkom asof die staat beheer uitoefen oor die Kerk en die kerklike inkleding en sluiting van 'n huwelik. In Nederland was dit een van die groot redes waarom 'n eie kerklike huwelik, naas die burgerlike huwelik, sy plek gevind het. Maar in die nagaan van die tradisionele Huwelikswet 25 van 1961 en die nuwe veranderende wetgewing van 2006 tot 2009, het die komitee nie werklik rede gevind dat die staat besig is om die Kerk te bedreig of om die Kerk se verstaan van die huwelik te ondermyn nie. Trouens laat die Wet baie ruimte vir die Kerk om volgens eie rites en die eie verstaan van die Christelike huwelik steeds voort te gaan om huwelike/verbintenisse te bevestig, ook binne die verstaan van die Kerk se "teologie van die huwelik". Die staat het 'n baie oop verhouding met die Kerk nagevolg in die veranderende wetgewing en die wetgewer het op geen terrein die Kerk of godsdienstige denominasie te na gekom nie.

Die Kerk kan tevrede en dankbaar voel met die toedrag van sake. Trouens in Nederland, België en ander Europese lande is die verhouding tussen staat en kerk dikwels gespanne as dit kom by die bevestig van huwelike of die verstaan van die huwelik.

Ook hierdie moontlike bekommernis van die Kerk gaan nie noodwendig deur 'n eie kerklike huwelik naas die burgerlike huwelik, in die mis verdwyn nie. Trouens glo die komitee dat deur so 'n drastiese stap die Kerk in konflik met die staat sou kom.

- * Die riglyne wat die wetgewer en die staat stel aan die Kerk en huweliksbevestigers het nie drasties verander nie. Trouens is daar baie min veranderings wat gestipuleer sou kon word. Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering moet nou wel namens al die huweliksbevestigers opnuut aansoek doen om as huweliksbevestigers aangestel te word, maar hierdie proses is alreeds deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering in werking gestel en sal spoedig afgehandel wees.
- * Huweliksbevestigers mag hulleself dalk onseker gevoel het oor die wetgewing rakende die huwelike tussen persone van dieselfde geslag. Maar ook hier het die staat dit duidelik en maklik gemaak, dat 'n huweliksbevestiger wat sou verkies om sulke huwelike/verbinding te bevestig, by die Minister van Binnelandse Sake aansoek moet doen om aangestel te word as so 'n huweliksbevestiger.

Die teendeel is ook waar. Huweliksbevestigers wat op grond van geloofsoortuigings verkies om nie huwelike tussen persone van

dieselfde geslag te bevestig nie, kan so ook die Minister van Binnelandse Sake skriftelik inlig.

Die Kerk het nie nodig om 'n eie kerklike huwelik naas die burgerlike huwelik tot stand te bring om die probleem van huwelike tussen persone van dieselfde geslag te probeer omseil nie. Hierdie sake word reeds deur die wetgewer gereël met inagneming van die geloofsoortuiging van 'n kerklike denominasie of die oortuigings van kerklike huweliksbevestigters.

- * Die Kerk se "teologie van die huwelik" word nie deur veranderende wetgewing bedreig nie. Die Kerk het dus nie nodig om 'n nuwe ruimte te skep waarbinne die tradisionele huwelik nog sy gang sal vind nie. Die Kerk kan voortgaan met die beoefening van dié teologie, sonder om deur allerlei drastiese maatreëls te glo dat die krisis in die huwelike met 'n eie kerklike huwelik of inseëning redder sou word.

Die komitee is van mening dat die Kerk nie 'n eie kerklike huwelik naas die burgerlike huwelik moet instel nie. Die komitee is gemaklik met die huidige veranderende wetgewing en vind in die veranderende wetgewing geen problematiek waaroor die Kerk paniekerig hoef te raak nie.

7.4.1.10 Samevattende opmerkings

Die Hervormde Kerk staan nog altyd bekend as 'n kerk wat met verantwoordelikheid teologie beoefen en hom nie deur enige winde van verandering laat beïnvloed nie. Maar sou daar veranderings kom het die Kerk nog altyd met verantwoordelikheid ook besluite geneem wat die Kerk as belangrik ag vir die lewe en welwese van sy lidmate. So het die Kerk ook 'n eie "teologie van die huwelik" wat oor jare gevorm is en oor tyd geslyp en gepoleer is. Hierdie teologie is nie weggepak in tradisies en gewoontes nie, maar word dikwels afgestof en nuut in die lig van veranderings geplaas. Hierdie komitee het ook met groot verantwoordelikheid binne die ruimte en verstaan van die "teologie van die huwelik" besin en gewerk. Die volgende sake word beklemtoon en aan die komende Algemene Kerkvergadering voorgehou:

- * Dit lyk dikwels na uit en uit pragmatiese oorwegings waarom huwelike beëindig word: Dit is beter dat die man en vrou skei as dat hulle soos kat en hond baklei en so moet saamleef. Dan word eg-skeiding gerieflik die manier om die probleme in die huwelik op te los. Bybels gesproke bly daar een (legitieme) rede vir eg-skeiding, en dit is in geval van owerspel. Die Bybel vra waarskynlik van die gelowige 'n ander gesindheid wanneer huweliksmaats nie meer in vrede en godsvrug met mekaar kan saamleef nie. Dit is 'n bepaalde gesindheid van selfverloëning, bereidheid om die minste te

wees en versoening eerder as die ander, deesdae makliker uitweg van egskeiding

- * Daar rus 'n groot verantwoordelikheid op die Kerk en op lidmate om in hulle benadering tot die huwelik bogenoemde vorm van liefde weer aan mekaar en aan die wêreld voor te leef! Vanuit die gesekulariseerde wêreld word baie dinge onder die vaandel van die "liefde" aangebied. Hierdie aanbiedinge wissel van oppervlakkige verliefdheid, tot vrye en losbandige seks, tot die sentimentele vorms van humanitêre naasteliefde waarvan mens so baie kry en wat alles onder die vaandel van "liefde" aangebied word. Vanuit 'n Bybelse perspektief kan liefde (ook tussen man en vrou) nie anders verstaan en gedefinieer word as in terme van die gesindheid wat daar in Christus was wat daar ook by gelowiges behoort te wees nie: 'n Gesindheid van selfprysgawe en opoffering ongeag die prys wat betaal word.
- * Daar behoort groter konsekwentheid (en deernis vir waar dit nie is nie!) aan die dag gelê te word wanneer opsighoudende vergaderings opsig (en tug) oor egbrekers uitoefen. Die sonde wat die egbreker pleeg, is nie 'n groter of kleiner sonde as baie ander sondes wat die egbreker elke dag pleeg nie. Dit is ook nie 'n groter of kleiner sonde as wat ander sondaars elke dag pleeg nie. Die sonde van egbreuk wat die gewone lidmaat pleeg, is ook nie groter of kleiner as die sonde van egbreuk wat die ouderling of diaken of predikant pleeg nie. Dit geld ook die relativisering wat Jesus self rondom die konsep van egbreuk daargestel het (kyk Matteus 5:27-28 – watter gesonde man is nie êrens in sy lewe daaraan skuldig nie?) Dieselfde beginsels behoort konsekwent toegepas te word (daarmee word nie vir 'n oomblik gesuggereer dat alle gevalle van egbreuk en/of egskeiding eenvormig is of as sodanig hanteer kan word nie).
- * Vanuit feministiese geledere word meermale teen die patriargale samelewing waarin vroue hulle tradisioneel bevind het en onderdruk is, te velde getrek. Dit is jammer dat, soos wat telkens met versetbewegings die geval is, die baba saam met die badwater uitgegooi word. In die proses word dikwels ook teen die huwelik as sodanig te velde getrek en kom Bybeltekste oor die huwelik sterk onder skoot. Die uiteinde is soms die pogings om alle verskille tussen man en vrou weg te praat en elke vorm of faset van die huwelik as sleg en verwerplik voor te stel. Dit is tegelyk absurd en onrealisties. Bybels gesproke staan man en vrou gelyk, in eie reg naas mekaar en ontvang die genade van God om as mens voor God te leef. Binne die ruimte van die huwelik en samelewing in al die verbande het elkeen sy of haar eie, unieke rol om te vervul. 'n Gebalanseerde kritiek op die feministiese beweging se hantering van seksualiteit en die huwelik sal egter nog verwoord moet word

- * Die Kerk behoort waarskynlik aan die Kerk self die vraag te vra of die Kerk genoeg doen om huwelikspare na behore op die huwelikspad by te staan. Die kompleksiteit van die huwelikslewe, geslagte se rolle binne die huwelik en dies meer word waarskynlik nie genoeg in gedagte gehou nie. Die openlikheid oor, kommersialisering van en verwagtinge in terme van die seksuele blyk baie keer vir paartjies onhanteerbaar te wees. Gemeenskappe se siening van die huwelik is lank nie meer wat dit tradisioneel was nie. Saamwony is aan die orde van die dag. Ouers se invloed op kinders voor die huwelik word geminimaliseer. Ouers wie se huwelik misluk, laat 'n verwronge en misplaaste beeld van ongelukkigheid en seerkry met betrekking tot die huwelik by kinders agter. Die Kerk behoort nie net te besin oor die wyse waarop agterna, wanneer die huwelik misluk het, met die huweliksgenote gewerk word nie, maar behoort meer proaktief oor die saak te besin.
- * Die Kerk moet versigtig wees dat die huwelik nie deur allerlei nuwe teologiese denkrigtings gerelativeer word nie. So ook moet die Kerk waak dat hy nie meegesleur word deur allerlei veranderende tendense ten opsigte van die huwelik nie. Bybelsgefundeerde studie en denke moet die Kerk steeds op koers hou, sodat lidmate ook met verantwoordelikheid deur die Kerk begelei kan word in die verstaan, bevestiging en uitlewing van die huwelik.
- * Die Kerk moet versigtig wees om nie in sy Skrifbeskouing ondergeskik te raak aan denke wat gevoed word uit die natuur, kultuur en gemeenskap nie. Alles verander oor tyd en so moet die Kerk ook kennis neem van veranderende denke oor die inslag van natuur, kultuur en gemeenskap in die huwelik, maar sonder om toe te laat dat die Bybel toegeklap en by die deur uitgegooi word nie.
- * Die Kerk moet versigtig wees om nie die begrip 'huwelik' te verskraal of sommer te laat plek maak vir begrippe soos "burgerlike verbindings" nie. Die begrip "huwelik" en die verstaan van die begrip "huwelik" is so oud soos die verstaan van die mens in sy verhoudings. Hierdie begrip kan nie maar afgemaak word as 'n seker metafoor onder sekere omstandighede, wat onder ander omstandighede of verhoudings gemaklik deur ander metafore vervang kan word nie.
- * Die Kerk moet voortgaan in sy studie oor die verstaan van seksualiteit en die huwelik. Seksualiteit en die huwelik kan nie so maklik van mekaar geskei word om as losstaande identiteite te funksioneer nie. Die komitee versoek dat daarteen gewaak sal word om seksualiteit nie net te verstaan vanuit die natuur, kultuur en gemeenskap asof die Bybelse uitsprake oor die huwelik en seksualiteit nou uitgedien is nie.

- * Veranderende wetgewing plaas die huwelik tussen persone van dieselfde geslag in bepaalde kanne en kruike. Die Kerk moet hier-van kennis neem. Gesprekke oor homoseksualiteit en die optrede en besluite van die Kerk val nie binne die opdrag van hierdie ko-mitee nie.

7.4.1.11 Die Kerk se taak binne die huidige tydsgewrig

- * In ons verstaan van die Bybel en 'n teologie van die huwelik soos dit oor die eeue ontwikkel het, moet die Kerk sy siening van die hu-welik as 'n instelling en gawe van God handhaaf. Vir die Kerk bly die huwelik die enigste wyse waarop man en vrou in gehoorsaam-heid aan die Woord van God saamlewe (Ordereël 7).
- * Ten opsigte van bogenoemde verstaan van die huwelik gaan dit nie oor die huwelik as formele grootheid as sodanig nie, maar oor die kernwaardes waarmee die Bybel die verhouding tussen man en vrou wil reël en wat uiteindelik die huwelik sinvol maak. Hierdie kernwaardes is onder andere: wedersydse trou aan mekaar wat 'n lewenslange verbintenis veronderstel, wedersydse respek vir me-kaar, wedersydse vertroue in mekaar, wedersydse toewyding aan mekaar, wedersydse vergifnis van mekaar, wedersydse selfverloë-ning en offerbereidheid waarin een die ander hoër ag as hom/haarself, 'n eksklusiewe seksuele verhouding wat op sowel prokre-asie as rekreasie fokus.
- * Die Kerk moet sy verantwoordelikheid nakom om lidmate van die Kerk te begelei en te versorg en opsigte van die huwelik. Die Kerk moet met verantwoordelikheid getuig, verkondig en begelei.
- * Lidmate en ampsdraers van die Kerk moet ingelig word oor die veranderende wetgewing en die implikasies wat dit inhou vir die Kerk en sy lidmate.
- * Die Kerk moet baie meer fokus op 'n voortdurende kategeese van die huwelik en nie alles afmaak met vinnige (enkelaand) huweliks-kategeese nie.
- * Die kursus vir ouderlinge oor die huwelik moet in plek kom.
- * Die Kerk moet die uitdaging aanvaar om behoorlike begeleiding te gee ten opsigte van die voorhuwelikse verhouding en die huwelik as sodanig.
- * Die Kerk moet voortgaan met verantwoordelike, Bybels- gefun-deerde studie oor die huwelik (teologie van die huwelik).

Die komitee het die terugvoer van die kommentaar van die ouderlinge-vergaderings verwerk en na aanleiding van die geweldig positiewe reaksie oor die studiestuk en werksdokument, tot bepaalde aanbevelings gekom.

AANBEVELING

1. Die Kerk handhaaf sy siening van die huwelik as 'n instelling en gawe van God.
2. Die huwelik bly vir die Kerk die enigste wyse waarop man en vrou in gehoorsaamheid aan die Woord van God saamlewe (Ordereël 7).
3. Die Kerk handhaaf sy siening en beskouing oor die saamwoon van lidmate en beskou die huwelik as enigste wyse waarop man en vrou in gehoorsaamheid aan die Woord van God kan saamlewe.
4. Die Kerk handhaaf sy standpunt oor huwelik tussen persone van dieselfde geslag en beklemtoon in sy standpunt die Kerk se siening van die huwelik as 'n instelling tussen een man en een vrou.
5. Die Kerk oorweeg nie tans die daarstel van 'n eie kerklike huwelik nie.
6. Die komitee beveel nie die daarstel van 'n eie "kerklike huwelik" naas 'n "burgerlike huwelik/verbintenis" voor nie.

BESKRYWINGSPUNT 61: RING VAN CHRISSIESMEER

WYSIGING VAN HUWELIKSWET

Ondersoek word gedoen na 'n verandering van die huwelikswet wat bepaal dat paartjies binne gemeenskap van goedere trou. 'n Verandering aan die huwelikswet kan bepaal dat paartjies met 'n standaard huweliksvoorwaardekontrak trou.

Motivering

Tans bepaal die huwelikswet dat wanneer 'n paartjie trou sonder die opstel van 'n huwelikskontrak opstel om buite gemeenskap van goedere te trou, hulle outomaties binne gemeenskap van goedere trou.

'n Huweliksvoorwaardes kontrak behels hoë koste wat paartjies dikwels nie kan bybring nie. Juis daarom trou die meeste paartjies op gemeenskap van goedere sonder dat 'n huweliksvoorwaardekontrak enigsins oorweeg word. In die tyd waarin die Kerk en sy lidmate leef is dit nie die beste opsie nie.

Indien die huwelikswet wel gewysig en omgeswaai kan word bestaan die moontlikheid steeds dat 'n paartjie op gemeenskap van goedere kan trou. In die geval maak hulle dan van prokureurshulp gebruik. Dit is dan ook die uitsondering.

Dr FJ Boshoff stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

BESKRYWINGSPUNT 62: RING VAN BLOEMFONTEIN

BEVORDERING VAN HUISGODSDIENS

Die gewoonte om huisgodsdienste in gesinsverband te hou, het grootliks by lidmate van die Kerk verdwyn. Die tendens moet omgeswaai word deurdat predikante vanaf kansels en kerkraadslede tydens huisbesoek met lidmate daaroor gesprek voer en ander metodes aanwend om die gebruik weer ingestel te kry. Ander metodes sluit onder meer in die bekendstelling en beskikbaarstelling van *Die Bybelse Dagboek* aan diegene wat dit nie kan bekostig nie en 'n Bybelvasvra tussen gesinne in 'n wyk.

Motivering

Elke mens moet 'n verwysingsraamwerk hê waarvolgens keuses gemaak en standpunte ingeneem word. Die Woord van God moet vir elke Hervormde lidmaat sy/haar verwysingsraamwerk wees en kinders moet dit van kleins af hoor en aanvaar sodat dit ook hulle verwysingsraamwerk word. Die Heilige Gees lei en leer lidmate in die waarheid deur die Woord van God.

Die talle jongmense en lidmate wat nie die Bybel lees en ken nie, stuur af op 'n heidendom in die Kerk. Dit is gewis een van die redes vir kerkloosheid en lidmaatgetalle wat aanhou krimp. As aandgodsdienste as gevolg van werkskedules of wat ook al nie inpas nie, moet oggendgodsdienste voor werk en skool ingepas word. As een van die ouers

weens vergaderings of wat ook al nie die huisgodsdien kan waarneem nie, moet die ander ouer instaan, maar dit mag nie agterweë bly nie.

Ds LJ Strauss stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

- 1. Vir bespreking en besluit.**

---oOo---

Hoofstuk 8

Dissipline

69ste Algemene Kerkvergadering

8. DISSCIPLINE

8.1 WYSIGING VAN ORDINANSIE 8: DISSCIPLINE

BESKRYWINGSPUNT 63: RAAD VIR REGSADVIES

WYSIGING VAN ORDINANSIE 8: DISSCIPLINE

Ordinansie 8 word soos volg gewysig:

8.1 GESPREK

8.1.1 Gesprekke met die oog op die behoud van die regte geloof en lewenswandel vind tussen gelowiges plaas.

8.1.2 Dié gesprekke word in liefde tussen lidmaat en lidmaat, lidmaat en ampsdraer, ampsdraer en ampsdraer, ampsdraer en vergadering of tussen vergaderings gevoer.

8.2 OPSIG

8.2.1 BESWAARSKRIF

8.2.1.1 Indien gesprekke misluk, word 'n beswaar skriftelik aan die bevoegde opsighoudende vergadering voorgelê.

8.2.1.2 Die beswaarskrif moet aandui

- (i)** waar en wanneer die gesprekke gevoer is
- (ii)** volledige besonderhede van die onderwerp van elke gesprek
- (iii)** waarom die gesprekke misluk het
- (iv)** alle inligting wat ter sake mag wees insluitende enige bewysstuk wat daar mag wees, asook die name en besonderhede van persone wat persoonlik kennis dra van die aangeleentheid waaroor die beswaar gaan en 'n opsomming van wat daardie persone sal kan sê.

8.2.2 BEVOEGDE OPSIGHOUDENDE VERGADERING

8.2.2.1 Die ouderlingevergadering hou opsig oor lidmate, dia-

kens, ouderlinge, predikante, lede van vergaderings van ampte en komitees in die gemeente.

8.2.2.2 Die ringskommissie hou ook opsig oor predikante, ouderlinge en diakens wat in die ringsgebied val en verder oor die gemeentes in die ring, die lede van die vergaderings van die ampte op gemeente- en ringsvlak en ringskomitees.

8.2.2.3 Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering hou ook opsig oor predikante, en verder die ringe, die lede van vergaderings van ampte op ringsvlak, lede van rade van die Algemene Kerkvergadering en van die Algemene Diakensvergadering en die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering.

8.2.2.4 Die Algemene Kerkvergadering hou opsig oor lede van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering en die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering.

8.2.3 HANTERING VAN 'N BESWAARSKRIF

8.2.3.1 'n Beswaarskrif teen 'n lidmaat of ampsdraer, anders as 'n predikant, word by die ouderlingevergadering ingedien.

8.2.3.2 'n Beswaarskrif teen 'n lidmaat word deur die ouderlingevergadering afgehandel.

8.2.3.3 'n Beswaarskrif teen 'n ouderling of diaken word deur die ringsvergadering afgehandel indien dit nie deur die ouderlingevergadering afgehandel kan word nie.

8.2.3.4 'n Beswaarskrif teen 'n predikant word by die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering ingedien en afgehandel.

8.2.3.5 'n Beswaarskrif teen lede van rade van die Algemene Kerkvergadering, die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering en rade of komitees van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering word deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering afgehandel.

8.2.3.6 'n Beswaarskrif teen lede van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering word deur die Algemene Kerkvergadering afgehandel.

8.2.4 UITOEFENING VAN OPSIG

8.2.4.1 'n Klaer moet binne een maand nadat die verkeerde leer, houding of gedrag van 'n lidmaat of ampsdraer tot sy of haar kennis gekom het, die aangeleentheid onder die aandag van die bevoegde vergadering bring.

8.2.4.2 'n Opsighoudende vergadering skenk binne 14 dae na ontvangs van 'n beswaarskrif daaraan aandag, voer in liefde gesprekke met die betrokke partye en doen alles in sy vermoë om die saak af te handel.

8.2.4.3 'n Bykomende vergadering wat daarvan oortuig is dat 'n bevoegde vergadering nie sy opsigtaak uitvoer nie, kan self ingryp en die saak besleg.

8.2.4.4 Met 'n lidmaat, ampsdraer, vergadering, komitee of raad wat sonder grondige rede versuim om aan 'n opsiggesprek deel te neem, word verder onder die tug gehandel.

8.2.5 BEROEP OP 'N WÊRELDLIKE INSTANSIE

Indien 'n lidmaat of ampsdraer 'n beroep op 'n wêreldlike instansie doen of aandui dat so 'n beroep op 'n instansie gedoen gaan word om onderlinge geskille uit die weg te ruim, sonder om die kerklike weg volledig te volg, word met so 'n persoon onder die opsig en tug gehandel.

8.3 TUG

8.3.1 Tug word toegepas deur 'n bevoegde vergadering nadat optrede onder die opsig nie geslaag het nie, 'n klagskrif ontvang, ondersoek en gegrond bevind is deur die bevoegde vergadering, of indien 'n persoon uit eie beweging te enige tyd skuld sou bely oor 'n oortreding.

8.3.2 'n Belydende lidmaat of lidmate wat nie onder sensuur is nie, ampsdraer of ampsdraers of opsighoudende vergadering, het die bevoegdheid en verantwoordelikheid om 'n lidmaat of ampsdraer wat klaarblyklik volhard in 'n verkeerde leer, houding of gedrag, skriftelik by die bevoegde vergadering aan te kla, nadat onder die opsig gehandel is of opsig nie moontlik was nie.

8.4 VERGADERINGS MET TUGBEVOEGDHEID

Die bevoegde vergaderings om 'n ondersoek te doen en tug uit te oefen is

- (i) Die ouderlingevergadering oor lidmate en lede van komitees in die gemeente
 - (ii) Die ringskommissie oor ouderlinge, diakens, lede van vergaderings van die ampte in gemeentes, en lede van vergaderings van ringskomitees en –kommissies
 - (iii) Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering oor die Algemene Diakensvergadering, die Kommissie van die Algemene Diakensvergadering, predikante, lede van vergaderings van die ampte in die ring, lede van vergaderings van die rade van die Algemene Kerkvergadering en lede van die rade en komitees van die Algemene Diakensvergadering en die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering
 - (iv) Die Algemene Kerkvergadering oor lede van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering.
- 8.5 DIE KLAGSKRIF**
- 8.5.1 'n Klagskrif moet aan die volgende vereistes voldoen:**
- (i) Dit moet skriftelik, duidelik leesbaar wees en binne 'n redelike tyd ingedien word.
 - (ii) Daar moet duidelik vermeld word hoe daar onder die opsig gehandel is, of waarom daar met verbygaan van die opsig 'n klag gelê word.
 - (iii) Dit vermeld
 - (a) die verkeerde leer, houding of gedrag van 'n lidmaat of ampsdraer
 - (b) die aard van die verkeerde leer, houding of gedrag, en waar van toepassing, enige datum, tydperk, plek en geleentheid van elke oortreding
 - (c) in watter opsig in ongehoorsaamheid aan die Woord en belydenis opgetree is of die Kerkorde of kerklike besluit oortree is.
- 8.5.2 Die klagskrif moet deur die klaer en twee getuies wat slegs die klaer se handtekening bevestig, onderteken wees.**
- 8.5.3 Die klagskrif bevat die name en adresse van getuies. Bykomende getuies kan by die klagskrif gevoeg word voor die aanvang van die ondersoek van die klag.**

8.6 OPSKORTING VAN KERKLIKE VOORREGTE EN AMPS-PLIGTE

8.6.1 'n Vergadering van ampte of bykomende vergadering kan die kerklike voorregte van 'n lidmaat, die ampsvoorreg van 'n ampsdraer, of die lidmaatskap van lede van 'n vergadering, komitee, raad of kommissie opskort nadat die lidmaat, ampsdraer of lede van 'n vergadering, komitee, raad of kommissie aangehoor is en waar daar redelike gronde bestaan om te vermoed dat so 'n lidmaat, ampsdraer of lede van 'n vergadering, komitee, raad of kommissie 'n aanstootlike sonde pleeg wat die eer van God, die welsyn van die gemeente, die behoud van die gelowige of die goeie orde aantas.

8.6.2 Opskorting van bogenoemde voorregte is nie 'n tughandeling nie en daarom moet die betrokke vergadering toesien dat binne sewe dae (Saterdag, Sondag en verklaarde Openbare Vakansiedae uitgesluit) na sodanige opskorting 'n skriftelike klagskrif ingedien word, soos bepaal in die Kerkorde, by gebreke waarvan die opskorting onmiddellik verval.

8.7 TUGPROSEDURE

8.7.1 Die prosedures by ontvangs van 'n klagskrif, ondersoek na 'n klag en beroep op 'n bykomende vergadering, word benewens soos in die Kerkorde bepaal, aangevul in die reglement vir die prosedure by die ondersoek van 'n klagte, soos deur die Algemene Kerkvergadering vasgestel.

8.7.2 Indien daar enige verskil tussen die Kerkorde en die reglement is, sal die bepalinge van die Kerkorde voorrang geniet.

8.8 RIGLYNE VIR DIE ONDERSOEK VAN 'N KLAG

Vergaderings laat hulle by die ondersoek, die bevinding en die vorm van tug lei deur die

- (i)** Bybel
- (ii)** Kerkboek
- (iii)** besluite van vergaderings van die ampte
- (iv)** gebruike van die Kerk

- (v) beroepsdokumente en dienskontrakte.
- 8.9 TUGHANDELING**
- 8.9.1** 'n Bevoegde vergadering kan die tug toepas indien 'n aangeklaagde te enige tyd in die loop van 'n ondersoek skuld op sommige of al die klagtes in 'n klagskrif bely.
- 8.9.2** Die ouderlingevergadering kan, nadat bevind is dat 'n lidmaat of lede van 'n komitee of kommissie van die gemeente hom, haar of hulle skuldig gemaak het aan 'n handeling wat tugwaardig is, so 'n persoon
- (i) vermaan en waarsku
 - (ii) die gebruik van die sakramente ontsê (sensuur)
 - (iii) van lidmaatskap van die Kerk onthef
 - (iv) uit die gemeenskap van die gelowiges uitsluit
 - (v) sodanige stappe neem as wat deur Ordinansie 8.9.12 bedoel word.
- 8.9.3** Die taak van vermaning word aan die voorsitter van die ouderlingevergadering of 'n kommissie uit die ouderlingevergadering saamgestel, opgedra.
- 8.9.4** Die ouderlingevergadering kan 'n lidmaat wat onder sensuur is en wat, ten spyte van getroue en volgehoue bearbeiding geen berou nie, maar verzet toon, volgens die prosedure soos omskryf in die formulier vir die ban, uit die gemeenskap van die gelowiges uitsluit.
- 8.9.5** 'n Lidmaat word van lidmaatskap van die Kerk onthef indien die formulier van die ban nie toepaslik is nie, en sensuur nie doelmatig is nie.
- 8.9.6** Wanneer 'n lidmaat van sy lidmaatskap van die Kerk onthef is, word dit aan die gemeente bekend gemaak, maar wanneer die lidmaat onder sensuur geplaas word, sal die ouderlingevergadering na goeë dunnke handel.
- 8.9.7** Die formulier van die ban word in 'n erediens gelees.
- 8.9.8** Die ringskommissie kan, nadat 'n persoon, lede van vergaderings van die ampte in die gemeentes, en lede van vergaderings van ringskomitees skuldig bevind is aan 'n handeling wat tugwaardig is, so 'n persoon of lid

- (i) vermaan en waarsku
 - (ii) vir 'n bepaalde tydperk van ampspligte onthef
 - (iii) van ampsvoorreg ontnem
 - (iv) sodanige stappe neem as wat deur Ordinansie 8.9.12 bedoel word.
- 8.9.9** Die ringskommissie moet die ouderlingevergadering van sy bevinding in kennis stel en indien nodig versoek om die lidmaat die gebruik van die sakramente te ontsê (sensuur).
- 8.9.10** Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering kan, nadat 'n persoon of lede van vergaderings van die ampte van die ring, en vergaderings van die rade, kommissies en komitees van die Algemene Kerkvergadering, die Algemene Diakensvergadering en die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering skuldig bevind is aan 'n handeling wat tugwaardig is, so 'n persoon of lid
- (i) vermaan en waarsku
 - (ii) vir 'n tydperk van ampspligte onthef met gedeeltelike verlies van versorgingsvoordele
 - (iii) wanneer dit in belang van die gemeente geag word, in oorleg met die kerkraad en ringskommissie van die standplaas losmaak met behoud van ampsvoorreg
 - (iv) van die amp onthef
 - (v) sodanige stappe neem as wat deur Ordinansie 8.9.12 bedoel word.
- 8.9.11** Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering gee aan die ouderlingevergadering en ringskommissie kennis van sy bevinding en tughandeling en kan indien nodig, die ouderlingevergadering versoek om die lidmaat die gebruik van die sakramente te ontsê.
- 8.9.12** Indien 'n ouderlingevergadering, ringskommissie of die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering na 'n ondersoek die klag gegrond bevind, kan die tughandeling vir 'n tydperk van hoogstens drie jaar uitgestel of opgeskort word met of sonder voorwaardes wat verband hou met die volgende:

- (i) Onderwerping aan opleiding en berading.
 - (ii) Onderwerping aan toesig of beheer.
 - (iii) Verpligte bywoning of inwoning by een of ander bepaalde sentrum vir 'n bepaalde doel.
 - (iv) Goeie gedrag.
 - (v) Enige ander gepaste aangeleentheid.
- In gepaste gevalle kan die tughandelinge en voorwaardes vir tug, hierbo genoem, gekombineer word.
- 8.9.13** Die bevoegde vergadering kan te enige tyd voor verstryking van die tydperk wat die tughandeling uitgestel is, indien daar goeie redes voor bestaan, die aangeklaagde oproep sodat oor die tughandeling besluit word.
- 8.9.14** Voordat op 'n gepaste tughandeling besluit word, kan die bevoegde vergadering weer sodanige getuienis aanhoor as wat hy goeddink ten einde homself in staat te stel om 'n gepaste tughandeling te neem.
- 8.10 BEROEP OP 'N BYKOMENDE VERGADERING**
- Die huidige Ordinansie 8.3.8 lui soos volg:
- (i) 'n Klaer of aangeklaagde kan slegs eenmaal 'n beroep doen op
 - (a) 'n ringskommissie teen die bevinding van 'n ouderlinge-vergadering
 - (b) 'n ringsvergadering teen die bevinding van die ringskommissie
 - (c) die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering teen 'n bevinding van 'n ringsvergadering
 - (d) die Algemene Kerkvergadering teen 'n bevinding van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering
- behalwe as die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering oortuig is dat die klag oor 'n leeraangeleentheid handel.
- Voorstel van die Raad vir Regsadvies:
- 8.10.1** 'n Lidmaat wat skuldig bevind is, kan 'n beroep op die ringskommissie doen om die bevinding van 'n ouderlinge-vergadering te heroorweeg.

- 8.10.2** Ouderlinge en diakens wat skuldig bevind is, kan 'n beroep op die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering doen om 'n bevinding van 'n ringskommissie te heroorweeg.
- 8.10.3** 'n Predikant, lede van vergaderings van die ampte van 'n ring, vergaderings van rade van die Algemene Kerkvergadering of lede van rade of komitees van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering en die Algemene Diakensvergadering of Kommissie van die Algemene Diakensvergadering, wat skuldig bevind is, kan 'n beroep doen op 'n vergadering wat spesiaal vir hierdie doel saamgestel word, bestaande uit die sekundilede van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering wat nie reeds by die aangeleentheid betrokke was nie, 'n regsgeleerde wat lid is van die Raad vir Regsadvies en die voorsitter van die Raad vir Regsadvies wat as voorsitter van die vergadering optree om 'n bevinding van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering te heroorweeg.
- 8.10.4** Ongeag die voorafgaande kan 'n lidmaat, predikant, ouderling of diaken 'n finale beroep op die Algemene Kerkvergadering doen om 'n bevinding te heroorweeg indien die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering oortuig is dat die klag handel oor 'n leeraangeleentheid.
- 8.10.5** Indien 'n klaer ontevrede is dat die prosedure vir 'n ondersoek, soos in die Kerkorde uiteengesit, nie nagekom is nie, kan skriftelik versoek oor die aangeleentheid binne 14 dae nadat die uitslag van die ondersoek bekend is aan die Raad vir Regsadvies gerig word. Indien die Raad vir Regsadvies oortuig is dat die prosedure vir 'n ondersoek nie nagekom is nie, word die klag terugverwys na die bevoegde vergadering met 'n aanwysing van watter stappe gevolg moet word. Die besluit van die Raad vir Regsadvies is finaal.
- Voorstel van die Raad vir Regsadvies vir appélliggaam:**
- (a) Die sekundilede van die huidige Kommissie vorm 'n appélliggaam wat beteken die Kommissie behou sy tugbevoegdheid.
- (b) Alternatiewelik word die sekundilede die nuwe liggaam wat tugsake aanhoor en beteken die huidige Kommissie funksioneer as appélliggaam in alle sake wat nie 'n leer aangeleentheid is nie.

Nog 'n moontlikheid vir 'n appélliggaam:

Sewe persone word tydens die Algemene Kerkvergadering aangewys van wie minstens vier predikante en minstens een 'n regsgeleerde is. Die persone mag nie op ander verkose liggame van die Algemene Kerkvergadering dien nie.

8.11 DISSCIPLINEVERSUIM DEUR VERGADERINGS

- (i) 'n Bykomende vergadering wat verneem, of vermoed, dat 'n vergadering van die ampte oor wie se werksaamhede hy opsig hou, nie sy opdragte uitvoer, of 'n saak wat by hom aanhangig gemaak is, nie ondersoek, of behoorlik afhandel nie, versoek die betrokke vergadering van die ampte om volledige besonderhede oor die saak aan hom te verskaf.
- (ii) Die bykomende vergadering kan, as hy dit nodig ag, aan die vergadering van die ampte oor wie se werksaamhede hy opsig hou, ook opdragte in verband met die dienswerk gee.
- (iii) Die bykomende vergadering kan, indien die vergadering van die ampte oor wie se werksaamhede hy opsig hou, versuim om bevredigende inligting te verskaf, of sy opdragte uit te voer, sommige, of al die lede van die betrokke vergadering van die ampte, vir 'n tydperk as lede van die vergadering skors en self die saak afhandel.

8.12 OPHEFFING VAN TUG

- (i) Die opheffing van tug kan alleen geskied deur die bevoegde vergadering indien die vergadering daarvan oortuig is dat die doel van die tug bereik is.
- (ii) 'n Betrokkene(s) wat van lidmaatskap onthef is sonder gebruik van die formulier vir die ban, doen, na geslaagde heraansoek by die ouderlingevergadering, in die openbaar belydenis van geloof.
- (iii) 'n Betrokkene(s) wat deur die formulier vir die ban uitgesluit is, word by hertoetrede met gebruikmaking van die formulier vir die heropname in die gemeente opgeneem.
- (iv) 'n Betrokkene(s) wat vir 'n tydperk van ampspligte onthef is, hervat ampspligte nadat die bepaalde tydperk verloop

het, en gesprek met die opsighoudende liggaam gevoer is.

8.13 LIDMATE WAT BEDANK

- (i) Lidmate teen wie tugstappe ingestel is en dan bedank, of lidmate wat bedank, se saak word bespreek en genotuleer.
- (ii) Lidmate wat bedank se name word in die gemeente afgekondig.

3. Die memorandum van dr BJ van Wyk oor die daarstel van 'n afsonderlike liggaam wat tugklagtes ondersoek sodat die Kommissie van die AKV as appélliggaam kan dien, is opgeneem in BYLAE M.

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering lewer die volgende kommentaar:

8.2.2.2 en 8.2.2.4

Dit blyk dat die opsigtaak van die Algemene Kerkvergadering hier beperk word. Sekere take word nou net aan die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering toevertrou.

8.9.2

Beteken (iii) en (iv) nie dieselfde nie? Indien nie, moet die volgorde van die twee sake nie omgeruil word nie?

8.9.10(iii)

Die Kommissie oordeel dat die tugmaatreël nie uitvoerbaar is nie. Hoe moet 'n Kommissie by die bepaling van tugmaatreëls soms in die laat uur van die nag in oorleg met die ringskommissie of 'n kerkraad optree? Moet die ringskommissie en die kerkraad nie net in kennis gestel word van die tughandeling nie?

Adv JD Fourie stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

8.2 WYSIGING VAN REGLEMENT VIR DIE PROSEDURE BY DIE ON- DERSOEK VAN 'N KLAG

BESKRYWINGSPUNT 64: RAAD VIR REGSADVIES

WYSIGING VAN REGLEMENT VIR DIE PROSEDURE BY DIE ON- DERSOEK VAN 'N KLAG

Die Reglement word soos volg gewysig:

1. KLAGSKRIF

- 1.1 'n Klagskrif wat aan die vereistes van Ordinansie 8.5 voldoen, moet per hand, aangetekende pos, faks of e-pos by die voorsitter of skriba van die vergadering wat die klag hanteer, ingedien word.
- 1.2 Die voorsitter en skriba van die betrokke vergadering, of die visevoorsitter en/of viseskriba of sekundi waar van toepassing, indien die voorsitter of skriba self die klaer of aangeklaagde is of indien een of albei nie beskikbaar is nie, bepaal met of sonder oorleg van kundige persone of die klagskrif voldoen aan die vereistes van Ordinansie 8.5.
- 1.3 Die voorsitter of skriba gee of stuur 'n klagskrif wat nie aan die vereistes voldoen nie, so spoedig moontlik per hand, aangetekende pos, faks of e-pos aan 'n klaer terug, met vermelding van die redes waarom dit nie in orde of volledig genoeg is nie.
- 1.4 'n Gewysigde of aangevulde klagskrif moet binne 14 dae nadat die foutiewe klagskrif teruggestuur is, per hand, aangetekende pos, faks of e-pos, aan die voorsitter of skriba van die betrokke vergadering teruggegee of -gestuur word.
- 1.5 Nadat 'n klagskrif, wat aan die vereistes voldoen ontvang is deur die voorsitter en skriba van die bevoegde vergadering, moet hulle binne 3 dae na ontvangs van die klagskrif, aan die aangeklaagde(s) 'n afskrif van die klagskrif per hand, aangetekende pos, faks of e-pos voorsien.

2. OPROEP NA 'N TUGVERGADERING

- 2.1 Die vergadering moet so spoedig moontlik, maar nie later as 30 dae vanaf die datum waarop die klagskrif aan die aangeklaagde(s) gegee of gestuur is, gehou word, tensy die voor-

sitter, skriba, klaer(s) en aangeklaagde(s) instem tot 'n ander datum.

2.2 Die vergadering kan die datum van die vergadering soveel keer as wat redelik noodsaaklik is, uitstel.

2.3 Die voorsitter en skriba van die bevoegde vergadering moet die klaer(s) en die aangeklaagde(s) skriftelik oproep na 'n vergadering waar die klagte ondersoek word en 'n besluit daaroor geneem moet word ooreenkomstig die Kerkorde en hierdie reglement.

2.4 In die oproepkennisgewing word die volgende vermeld:

- (i) Die datum, tyd en plek van die vergadering.
- (ii) Dat dit die plig is van lidmate en ampsdraers wat opgeroep word, om voor die vergadering te verskyn en indien enigeen van hulle sonder 'n geldige rede afwesig is of weier om te verskyn en getuienis te lewer of nie behoorlik getuienis lewer nie, dit opsigself tugwaardig is.
- (iii) Dat die klaer(s) en die aangeklaagde(s) hom of haar in die vergadering kan laat bystaan deur 'n lidmaat van die Kerk mits daardie lidmaat nie enigsins praktiseer as prokureur of advokaat nie.
- (iv) Dat die voorsitter van die vergadering geen diskresie het om regsgeleerdes toe te laat anders as waarvoor hierin voorsiening gemaak is nie.
- (v) Dat die klaer(s) en aangeklaagde(s) self verantwoordelik is om hulle getuies op te roep vir die bywoon van die vergadering.

2.5 Die skriba van die vergadering moet hom- of haarself tevrede stel dat al die tersaaklike partye die oproepkennisgewing ontvang het.

3. KWORUM VIR DIE TUGVERGADERING

3.1 'n Kworum vir die ouderlingevergadering is vyftig persent plus een van die diensdoende ouderlinge.

3.2 'n Kworum vir die ringkommissie is die voorsitter, skriba en twee ouderlinge.

3.3 'n Kworum vir die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering is twee derdes van die lede.

4. PROSEDURE BY DIE VERGADERING

4.1 Die voorsitter open die vergadering met Skriflesing en gebed.

4.2 Die voorsitter

(i) sorg dat die volgende persone nie lede van die vergadering is wat die saak ondersoek nie:

(a) die eggenoot of eggenote, vader of moeder, grootvader of grootmoeder, skoonvader of skoonmoeder, broer of suster, seun of dogter, skoonseun of skoondogter, swaer of skoonsuster, oom of tante, neef of niggie van óf die klaer(s) óf die aangeklaagde(s)

(b) 'n lid wat 'n persoonlike belang het by die saak wat met die klag in verband staan

(c) persone wat nie lidmate van die Kerk is nie of verteenwoordigers van die media

(ii) kan met toestemming van die vergadering reël dat die getuienis van persone wat nie lidmate van die Kerk is nie, tydens die ondersoek aangehoor word

(iii) stel vas dat die oproep tot die vergadering volgens die Kerkorde geskied het en 'n kworum teenwoordig is

(iv) verklaar dat die vergadering wettig saamgestel is.

4.3 Die voorsitter wys almal wat aan die ondersoek deelneem of getuienis aflê daarop dat

(i) die vergadering die reg voorbehou om op enige tydstip gedurende die ondersoek sy werksaamhede agter geslote deure voort te sit en enigiemand te vra om die vergadering te verlaat

(ii) alle getuienis so volledig moontlik, verkieslik woordeliks, aangeteken sal word

(iii) die klaer(s) en aangeklaagde(s) die reg het om te enige tyd 'n afskrif van die goedgekeurde notule op eie koste aan te vra

(iv) die vergadering self te enige tyd die notule ter insae beskikbaar kan stel aan die klaer(s), aangeklaagde(s) en die persoon(e) wat hulle bystaan

- (v) indien die klaer(s) of aangeklaagde(s) te enige tyd 'n beswaar sou hê teen die prosedure wat gevolg word of beslissings wat gemaak word, die vergadering die ondersoek sal opskort en die beswaar agter geslote deure sal oorweeg na voorleggings deur die klaer(s) en die aangeklaagde(s)
 - (vi) hulle die waarheid moet praat en geen getuienis of inligting mag weerhou wat die vergadering kan help in sy taak om 'n regverdige besluit te neem nie
 - (vii) die besluit van die vergadering bekend gemaak sal word.
- 4.4** Die voorsitter kan versoek dat 'n lid van die Raad vir Regsadvies of 'n ander kundige lidmaat van die Kerk die vergadering in 'n adviserende hoedanigheid bywoon.
- 4.5** Die voorsitter lees net die klagskrif volledig voor in die teenwoordigheid van die klaer(s), die aangeklaagde(s) indien 'n party daarop aandrang.
- 4.6** Alle getuies, behalwe die klaer(s) en aangeklaagde(s) verlaat die vergadering totdat hulle geroep word om te getuig.
- 4.7** Die voorsitter wys die aangeklaagde(s) daarop dat te enige tyd in die loop van die ondersoek, skuld op sommige of al die aanklagtes in die klagskrif bely kan word en vra daarna of die aangeklaagde(s) die aanklagte ontken en of die aangeklaagde(s) enige belydenis wil maak.
- 4.8** In die geval van so 'n belydenis, volg die vergadering die volgende prosedure:
- (i) Die lede van die vergadering besluit agter geslote deure of die belydenis aanvaar en die ondersoek derhalwe gestaak word, en of die belydenis van die hand gewys en met die ondersoek voortgegaan word.
 - (ii) Die voorsitter maak die beslissing van die vergadering aan die klaer(s), aangeklaagde(s) en persone wat hulle bystaan, bekend.
 - (iii) Indien die belydenis aanvaar en die ondersoek gestaak word, besluit die lede van die vergadering agter geslote deure oor die tugstappe wat geneem moet word nadat die aangeklaagde(s) die geleentheid gegee is om sodanige mededelings en inligting aan die vergadering oor te dra as wat deur die vergadering in ag geneem behoort te word voordat oor tugstappe besluit word.

- 4.9** Indien die aangeklaagde(s) nie skuld bely nie, versoek die voorsitter die klaer(s) om die aanklag met mondelinge bewyse en ander getuienis te staaf.
- 4.10** Die aangeklaagde(s) of die lidmaat wat bystand verleen, kan vrae stel aan die persone wat teen die aangeklaagde(s) getuig ten einde al die feite voor die vergadering te plaas en/of die korrektheid van die getuienis te toets.
- 4.11** Daarna kry die lede van die vergadering die geleentheid om vrae ter opheldering aan die getuies te vra.
- 4.12** Die voorsitter sorg dat alle vrae op die saak betrekking het. Die voorsitter se besluit of 'n vraag ter sake is, is finaal.
- 4.13** Geen persoon wat getuig het, woon die vergadering verder as waarnemer by nie, tensy die voorsitter anders besluit.
- 4.14** Nadat al die getuies namens die klaer(s) getuig het, kry die aangeklaagde(s) geleentheid om self te getuig en deur getuienis en bewyse te antwoord op die klag.
- 4.15** Die klaer(s) of die lidmaat wat bystand verleen, kan vrae stel aan die persone wat namens die aangeklaagde(s) getuig (wat die aangeklaagde(s) insluit) ten einde al die feite voor die vergadering te plaas en/of om die korrektheid van die getuienis te toets.
- 4.16** Die lede van die vergadering kry die geleentheid om vrae ter opheldering aan die getuies te vra.
- 4.17** Die voorsitter sorg dat alle vrae op die saak betrekking het. Die voorsitter se besluit of 'n vraag ter sake is, is finaal.
- 4.18** Die vergadering het die reg om enige getuie te roep wat die vergadering nodig mag ag om tot 'n billike besluit te kom.
- 4.19** Die aangeklaagde(s), die klaer(s) of die lidmaat wat hulle bystaan en lede van die vergadering kan ook vrae aan hierdie getuies stel soos hierbo in die reglement bedoel.
- 4.20** Nadat al die getuienis afgehandel is, kry die klaer(s) die geleentheid om die vergadering toe te spreek. Die aangeklaagde(s) kry die geleentheid om daarop te antwoord en om die vergadering andersins toe te spreek.
- 4.21** Die lede van die vergadering kom agter geslote deure byeen, oorweeg die saak en kom met meerderheid van stemme tot 'n bevinding.

- 4.22** Indien daar 'n staking van stemme is, word aanvaar dat die klag nie genoegsaam gestaaf is nie.
- 4.23** Die skriba sorg dat die volgende geformuleer en nagekom word:
- (i)** Die besluit van die vergadering.
 - (ii)** Die oortreding(s) waaraan die aangeklaagde(s) skuldig is, word duidelik genotuleer asook die getuienis waarop staatsgemaak is om tot daardie besluit te kom.
 - (iii)** Die teenwoordige lede onderteken die besluit as deel van die notule.
- 4.24** Die besluit van die vergadering word aan die aangeklaagde(s) meegedeel.
- 4.25** Nadat die besluit van die vergadering aan die aangeklaagde(s) meegedeel is, word die aangeklaagde(s) die geleentheid gegee om sodanige mededelings en inligting aan die vergadering oor te dra wat in ag geneem behoort te word voordat oor tugstappe besluit word.
- 4.26** Die vergadering besluit agter geslote deure oor tugstappe.
- 4.27** In gevalle waar 'n vergadering nie dadelik tot 'n besluit kan kom nie, mag die besluit nie langer as 14 dae uitgestel word nie.
- 4.28** Binne sewe dae nadat 'n besluit geneem is, stel die skriba die klaer(s) en die aangeklaagde(s) per aangetekende pos of per hand teen handtekening, van die besluit oor die tugstappe, indien enige, in kennis.
- 4.29** Die vergadering oorweeg of dit nodig is om sy besluit met of sonder motivering aan gemeentes en ander vergaderings mee te deel.
- 5. BEROEP OP 'N BYKOMENDE VERGADERING**
- 5.1** 'n Beroep kan op 'n bykomende vergadering gemaak word soos uiteengesit in Ordinansie 8.10 van die Kerkorde.
- 5.2** 'n Persoon, vergaderings van die ampte van 'n ring, en vergaderings van rade, kommissies en komitees van die Algemene Kerkvergadering wat op 'n bykomende vergadering 'n beroep doen, rig binne 21 dae nadat 'n bevinding bekend ge-

maak is, 'n skriftelike versoek aan die voorsitter of skriba van die bykomende vergadering, op wie die beroep gedoen word, waarin uitdruklik gemeld word

- (i) dat 'n beroep op die bykomende vergadering gedoen word
- (ii) of 'n gewone of buitengewone vergadering die saak moet aanhoor
- (iii) wat die redes vir die beroep is.

5.3 Die voorsitter en skriba van die bykomende vergadering bepaal of 'n dokument waarin 'n betrokke(n)s 'n beroep doen aan die vereistes van die Kerkorde voldoen.

5.4 'n Dokument wat nie aan die vereistes voldoen nie, word per aangetekende pos teruggestuur of per hand teen handtekening terugbesorg met aanduiding van wat verkeerd is.

5.5 Indien die dokument in orde is, word die saak op die agenda van die betrokke vergadering geplaas en binne 90 dae hanteer.

5.6 Die oorspronklike klaer(s) en aangeklaagde(s) word ten minste 14 dae voor die vergadering skriftelik deur die skriba in kennis gestel van die tyd en plek wanneer en waar die vergadering plaasvind en die skriba vergewis hom- of haarself daarvan dat die persone wel die skriftelike kennisgewing ontvang het.

5.7 Die persoon wat 'n beroep op die Algemene Kerkvergadering wil doen, soos bedoel in Ordinansie 8.10.4, moet binne 21 dae nadat hy of sy in kennis gestel is van die bevinding van 'n ondersoek, die aangeleentheid skriftelik na die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering verwys met 'n volledige motivering waarom die aangeleentheid as 'n leeraangeleentheid hanteer moet word, asook met 'n volledige uiteensetting van die gronde waarop 'n beroep na die Algemene Kerkvergadering gedoen word.

5.8 Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering is geregtig om verdere inligting van die aansoeker te vra.

5.9 Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering sal by sy eerste vergadering nadat 'n verhoë of gevraagde inligting ontvang is, besluit of dit 'n aangeleentheid is wat na die Algemene Kerkvergadering verwys behoort te word en die besluit so gou doenlik na die vergadering, skriftelik aan die

persoon of persone wat die aangeleentheid verwys het, bekendmaak.

5.10 Die aangeleentheid sal by die volgende Algemene Kerkvergadering hanteer word soos 'n beroep na die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering, tensy die aansoeker vra dat 'n buitengewone vergadering van die Algemene Kerkvergadering gehou word onderhewig aan reglement 6.16 hieronder.

6. PROSEDURE BY EN HANTERING VAN 'N BEROEP DEUR 'N BYKOMENDE VERGADERING

6.1 'n Bykomende vergadering wat 'n beroep aanhoor konstitueer op die wyse waarop daardie vergadering gewoonlik konstitueer en handel die beroep op die voorgeskrewe wyse af.

6.2 In alle gevalle word die vergadering op die gewone wyse deur die voorsitter geopen.

6.3 Die skriba sien toe dat alle dokumente wat op die saak betrekking het ter tafel is en dat alle lede van die vergadering afskrifte daarvan het.

6.4 'n Bykomende vergadering kan deur een of meer adviseurs, wat 'n lidmaat van die Kerk is, bygestaan word op die vergadering wat die beroep deur die appellant(e) oorweeg.

6.5 Die voorsitter wys die appellant(e) en die verdediger(s) daarop dat

- (i) dit elkeen wat by die ondersoek betrokke is, se plig is om die vergadering wat die beroep aanhoor, te help in sy taak om 'n regverdige beslissing te maak
- (ii) die beroep gerig is teen die prosedure of die bevinding of beide die prosedure of bevinding van die voorafgaande vergadering
- (iii) geen nuwe getuienis as bewysvoering vir 'n standpunt na vore gebring mag word nie, maar dat slegs die notule van die ondersoek wat in geding is, gebruik mag word om die bevinding van die voorafgaande vergadering te betwis of te staaf.

6.6 Die voorsitter gee die appellant(e) geleentheid om met verwysing na die betrokke stukke die appellant(e) se saak te stel.

- 6.7 Die verdediger(s) kry daarna die geleentheid om met verwy-sing na die betrokke stukke die verdediger(s) se kant van die saak te stel.
- 6.8 Lede van die vergadering kan ter enige tyd vrae ter ophel-dering vra.
- 6.9 Nadat albei partye hulle saak gestel het, bied die voorsitter aan beide partye die geleentheid vir repliek, waarna die on-derzoek afgesluit word.
- 6.10 Die vergadering kom nou agter geslote deure byeen en oor-weeg al die dokumente en kan die beroep in geheel of ge-deeltelik van die hand wys of handhaaf en kan ook op 'n an-der tughandeling, soos voorsiening gemaak word in die Kerkorde, besluit.
- 6.11 'n Besluit word met 'n meerderheid van stemme geneem.
- 6.12 Indien daar 'n staking van stemme is word die beroep ge-handhaaf.
- 6.13 Die skriba sorg dat die bevinding van die vergadering, soos deur die vergadering met 'n gewone meerderheid van stem-me vasgestel, genotuleer en deur die voorsitter en skriba ge-teken word.
- 6.14 Die skriba stel die appellant(e) en die verdediger(s) binne sewe dae na die vergadering skriftelik in kennis van die ver-gadering se bevinding.
- 6.15 Die beslissing van 'n vergadering bly van krag totdat 'n by-komende vergadering dit tersyde stel.
- 6.16 Enige buitengewone vergadering word slegs belê nadat die betrokke vooraf 'n aanvaarbare verbintenis aangegaan het om die helfte van die koste wat die beroep meebring te be-taal, indien die beroep nie slaag nie.

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering lewer die vol-gende kommentaar:

4.2(b): behoort finansiële belang nie by 'n persoonlike belang ge-voeg te word nie? Dikwels word die twee sake bymekaar ge-noem. Of sluit persoonlike belang ook finansiële belang in?

Adv JD Fourie stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

BESKRYWINGSPUNT 65: RING VAN BRONKHORSTSPRUIT**TOEPASSING VAN TUG OP 'N KREATIEWE EN POSITIEWE MANIER**

Die Raad vir Presbiteraat en Pastoraat doen navorsing en maak aanbevelings oor die toepassing van opsig en tug op 'n kreatiewe en positiewe manier.

Dr J Otto stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

8.3 **MNR JWT VAN HEERDEN: BEROEP OP ALGEMENE KERKVERGADERING TEEN BESLISSING VAN DIE KOMMISSIE VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING NA DIE ONDERSOEK VAN 'N KLAG**

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het op 19 November 2009 die klag van mnr JWT van Heerden, voormalige predikant van die Kerk, teen ds PJ van der Merwe, predikant van die gemeente Zoutpansberg, ondersoek. Die klag sou aanvanklik op 5 November ondersoek word, maar is deur omstandighede soos sal blyk uit die dokumente wat voor die vergadering dien, uitgestel tot op 19 November.

Mnr Van Heerden het na afloop van die ondersoek die volgende skrywe aan die Kommissie gerig:

Hiermee doen ek, James William Trollip van Heerden, lidmaat van die Hervormde Kerk se gemeente Kempton Park-Oos, 'n beroep op die 69ste Algemene Kerkvergadering wat sitting neem in September 2010 om my appél téén die bevinding van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering oor die bogenoemde aangeleentheid aan te hoor.

In 'n skrywe gedateer 27 November 2009 verklaar die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering dat nie een van die aanklagtes teen ds

PJ van der Merwe gehandhaaf is nie en dus nie voldoende bewys is nie.

Ek beroep my op hierdie bykomende vergadering onder meer oor die volgende redes:

- * Ek is oortuig dat daar op 19 November 2009 tydens die ondersoekvergadering genoegsame en stawende bewys gelewer is dat ds Van der Merwe inderdaad meeneed gepleeg het en daarom wel die derde en negende gebod oortree het.
- * Ds PJ van der Merwe het as predikant en voorsitter van die ring onwaardig opgetree het toe hy die teenwoordige predikante van Zoutpansberg probeer oorreed het om vir die kandidate vir die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering op sy lysie te stem by die 68ste Algemene Kerkvergadering.
- * Die prosedure wat gevolg is tydens die ondersoek nie korrek is nie. Ek het beswaar aangeteken op 5 November 2009 nadat ds Van der Merwe aangedui het dat hy nie geweet het sy getuie mag hom nie ook kan bystaan nie en dit as rede aangevoer het waarom die vergadering vir die derde maal uitgestel moes word. Daar is egter besluit om ds Van der Merwe kans te gee om bystand te reël, waarna hy toe op 19 November 2009 opdaag met drie ekstra getuies.

Ek versoek dat die gewone sitting van die Algemene Kerkvergadering my appél in hierdie verband sal aanhoor.

Die Kommissie het by sy vergadering gehou 11 en 12 Maart 2010 die aansoek om die beroep hanteer en mnr Van Heerden in kennis gestel dat hy aan die gestelde vereistes van die Kerkorde in dié verband voldoen het en dat die saak tydens die 69ste Algemene Kerkvergadering aangehoor sal word.

Die tersaaklike dokumente word in 'n afsonderlike omslag saam met die agenda aan afgevaardigdes beskikbaar gestel vir deeglike voorbereiding.

Die aanhoor van die saak word geskeduleer vir Donderdag 30 September 2010 om 19:00 in die kerkgebou van die gemeente Wonderboom. Die gebeure vorm deel van die handeling van die 69ste Algemene Kerkvergadering. Die beroep word volgens die Kerkorde hanteer. Reeds op die eerste sittingsdag sal 'n voorsitter en skriba verkies word wat saam met die vergadering die beroep sal hanteer.

---oOo---

Hoofstuk 9

Kerklike Goedere

69ste Algemene Kerkvergadering

9. KERKLIKE GOEDERE

A SINODALE WERKSAAMHEDE

Sedert die 68ste Algemene Kerkvergadering het die Sinodale werksaamhede ten doel gehad om die besluite van die vergadering tot uitvoer te bring, met die middele wat die Kerk tydens die vergadering onderneem het om te voorsien.

Die Kerk het vir baie jare gefokus op skulddelging en deurentyd potensiële aktiwiteite opgewee teen beskikbare fondse. Dié proses het verlamd ingewerk op onder andere die sinodale werksaamhede vanweë rasionalisasie en die gevolge daarvan. Met die aflossing van die skuld, het die fokus geskuif na effektiewe dienslewering terwyl die voortsetting van gesonde finansiële bestuur deurlopend aandag ontvang het. Soos dit blyk uit die res van die agenda, is daar heelwat sake wat namens gemeentes onderneem moet word, en bly dit 'n uitdaging om al hierdie sake met die ooreengekome middele te bekostig.

Benewens die aard van die aktiwiteite, het die plaaslike en internasionale ekonomiese terugslag 'n beduidende rol gespeel in die uitvoering van die beplande opdragte en take. Die sterk korrelasie tussen besteebare inkomste van lidmate en bekostiging van gemeente- en kerkwees (sinodaal) was bevestigend. Na die afskryf van die agterstallige skuld van gemeentes, was die toename in gemeentelike debiteure sedertdien teleurstellend. Nodeloos om te meld dat die bestuur van debiteure gedurende die tydperk meer aandag ontvang het aangesien die Raad van Finansies nie as finansierder (kredietverlener) van gemeentes kan optree nie.

Daar is sinodaal toenemend verneem van gemeentes wat om ekonomiese redes nie meer hul verpligtinge volledig kan nakom nie. Die Raad van Finansies kon hierdie gemeentes, oor die korttermyn, ondersteun by wyse van 'n subsidie uit die Fonds vir Gemeente Opbou. Beide die Raad van Finansies en Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het besef dat hierdie tipe ondersteuning tydelik van aard is, en dat na langtermyn oplossings gesoek moes word. Daar is 'n reeks werkswinkels van stapel gestuur wat mettergaan die titel van *Kerkwees in die Toekoms* begin dra het. Ofskoon hierdie proses nog verkennend van aard is, kan gemeentes verseker wees dat die saak indringend beskou word.

Dit is ook belangrik om kennis te neem van 'n belangrike perspektief naamlik dat die Sinodale kantoor 'n verlengstuk van gemeentes is, alhoewel in 'n ander gedaante, wat kollektief dienste namens gemeentes verrig.

9.1 **RAAD VAN FINANSIES**

9.1.1 SAMESTELLING

Die 68ste Algemene Kerkvergadering het ingevolge Ordinansie 3.8.3 (x)(d) die volgende persone as lede van die Raad van Finansies (die Raad) aangewys:

Dr PT van Rooyen
Ds CEC Hertzog
Me J le Roux
Ds RTI Pienaar
Ds HP van den Berg
Dr PJ van Zyl
Dr JC van der Merwe

Ds APJ Beukes en ouderling JH Steyn is deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering op die Raad van Finansies benoem (Ordinansie 9.2.1.1(ii)).

Ds APJ Beukes is as voorsitter en dr PT van Rooyen as onder voorsitter aangewys.

Die Raad van Finansies speel 'n belangrike rol in die beheer en bestuur van die finansiële situasie van die breë Kerk sowel as gemeentes.

Die werksveld is gespesialiseer en daarom is dit wenslik dat mense met 'n passie, en opleiding in die betrokke wetenskap, tot die Raad verkies sal word.

Afgevaardigdes, beoordeel asseblief elke kandidaat wat u voorstel in terme van bogenoemde sowel as aspekte soos positiewe mense-verhoudings, 'n positiewe ingesteldheid en die betrokke spesialis-gebied, alvorens u 'n besluit neem.

Ingevolge 'n besluit van die Raad van Finansies gehou op 28/05/2010 word die volgende groslys aan die Algemene Kerkvergadering, in terme van Ordinansie 9.2.1.1, vir oorweging voorgehou:

Ds APJ Beukes
Mnr J Combrink (gemeente Wapadrant)
Ds CEC Hertzog
Me J le Roux
Ds RTI Pienaar
Mnr T Roelofs (gemeente Philadelphia)
Mnr JH Steyn
Ds HP van den Berg

Dr JC van der Merwe
Dr PJ van Zyl

VERKIESING VAN RAAD VAN FINANSIES

- 1. In terme van Ordinansie 3.8.3(x)(d) kies die vergadering uit afgevaardigdes en persone wat nie lede van die vergadering is nie, sewe lede vir die Raad van Finansies.**

Die groslys saamgestel uit voorstelle deur die ringsvergadering, Raad van Finansies en Kommissie van die Algemene Kerkvergadering word in ag geneem.

- 2. Lede van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering is nie verkiesbaar nie {Ordinansie 3.8.3(xi)}.**

9.2 FINANSIËLE OORSIG VAN SINODALE WERKSAAMHEDE

9.2.1 INLEIDING EN OORSIG

Met die aflossing van die skuld las is aanvaar dat, alle ander dinge konstant, die Kerk 'n finansiële meer gemaklike tydvak binnegaan. Hierdie aanvoeling word gereflekteer in die begroting wat voor die 68ste Algemene Kerkvergadering gedien en dan ook goedgekeur is. Saam met die verrekening van oninbare skuld teen reserwes in die balansstaat, was die aanvoeling dat daar nou kapitaal opsy gesit kan word om die Kerk in die toekoms te dien. Hierdie verwagting sou uiteraard eers gestalte kon vind indien die kontantvloei wat hierdie verwagting veronderstel het, inderdaad realiseer.

Met dié agtergrond word die sinodale finansiële situasie vir die jaar geëindig 28 Februarie 2010 van nader beskou.

9.2.2 FINANSIËLE STATE: 28 FEBRUARIE 2010

BYLAE N

9.2.2.1 Balansstaat

Die balansstaatwaarde neem met ongeveer R21.6m toe, van R170.4m in 2009 tot R192m in 2010. Die vernaamste items wat hiertoe bydra is die toename in beleggings wat by die Raad van Finansies geplaas is en die toename in lenings (debiteure). Laasgenoemde het grootliks te make met die aankoop van die Midstream eiendom deur die Raad van Finansies.

Die toename in bates word verteenwoordig deur 'n toename in beleggings van gemeentes en Organe van Bystand by die Raad van Finansies, en beweging van ander verpligtinge. Beleggings by die Raad van

Finansies neem oor die termyn met R18.6m, van R122.8m in 2009 tot R141.4 in 2010, toe. Die beweging van ander verpligtinge in die balansstaat was soos volg:

Toename in fondse (Nota 10 van die state)	R2.1m
Afname in reserwes (Nota 11 van die state)	R0.9m
Toename in opgehoopte fondse (Nota 12 van die state)	R2.6m
Afname in bedryfslaste (Notas 14 en 15 van die state)	R0.8m

In geheel beskou is alle verpligtinge verteenwoordig deur bates en reflekteer 'n solvente stand van die balansstaat.

Die korttermyn-likiditeitsposisie van die balansstaat van die Raad van Finansies (termyn korter as een jaar) toon op 28 Februarie 2010 'n befondse bedryfskapitaalstand (100%) terwyl die vuurproefverhouding (bedryfskapitaalstand minus voorraad en debiteure) 57% beloop. Die betekenisvolle afname beklemtoon die effek van debiteure op die finansiële stand van die Kerk. Die aangeleentheid word verder in die agenda behandel.

9.2.2.2 Inkomstestaat

Vir die jaar geëindig 28 Februarie 2010 toon die inkomstestaat 'n netto surplus van ongeveer R2.6m. Hierdie resultaat is die produk van gunstige reaksie op versoeke tot besparing, netto positiewe rente verdienste asook die finansiële prestasie van sinodale kostesentrums wat nie uit heffings bekostig word nie, naamlik SENTIK en die afdeling Interne Oudit.

Die onderstaande ontleding en kommentaar plaas die resultate in perspektief:

Ontleding : Bedryfsurplus	Surplus
	R.
Bedryfsrekeninge : Heffingsbegroting	1,115,615
Interne audit	433,920
SENTIK	0
Netto rente verdien	1,085,792
Totale surplus	2,635,327

(i) **Bedryfsrekeninge**

Die afdeling toon 'n beduidende inperking op begrote uitgawes as gevolg van die verwagte negatiewe uitwerking van makro-ekonomiese tendense en het hoofsaaklik neerslag gevind in personeelkoste en vervanging van toerusting. Eiendomme en fasiliteitskoste was wel

verantwoordelik vir die vernaamste oorskryding van die begroting, maar is hierdie jaar bekostig deur besparings in ander begrote uitgawes.

(ii) **Interne Oudit**

Hangende die onsekere uitkoms van die voorgenome ontbondeling van die afdeling, is daar aansienlik bespaar in terme van die rasionalisering van personeel en vervanging van toerusting. Die beskrywingspunt later in die agenda met betrekking tot die afdeling sal rigtinggewend wees vir toekomstige begrote koste in die verband.

(iii) **SENTIK**

Ofskoon die resultaat nie 'n bydrae tot die netto surplus van die bedryfsrekeninge lewer nie, was die resultaat sodanig gunstig dat 'n begrote subsidie van ongeveer R270 000 uit die Liedboekfonds, nie nodig was nie. Die gunstige resultaat is bereik deur begrote personeelkoste te herstruktureer en opgradering van die toerusting eweneens uit te stel.

(iv) **Rente verdien**

Hierdie netto opbrengs verteenwoordig die gekombineerde resultaat van die beleggings van die Kerkgeld vir Kerkwerkstelsel, en beleggings van die Raad van Finansies. (Laasgenoemde wat bedryfskapitaal of likiditeit van die Raad moet bewerk). Hierdie resultaat verdiskonteer ook die effek van gestruktureerde beleggingsprodukte (anders as in die geldmark), met die bedoeling om kapitaalgroei saam met renteverdienste optimaal te bewerk.

(v) **Samevatting**

Daar word dank betuig aan Bestuur en elke personeellid wat meegewerk het om hierdie positiewe resultaat te bewerk. Daar is begrip daarvoor dat, ten spyte van die groei in die vraag na u dienste, die taak steeds uitgevoer is ten opsigte van 'n terugsnijding in die noodwendige koste wat dit verg.

Die taak is, ten spyte van wat hierbo vermeld is, met onderskeiding en toewyding uitgevoer.

AANBEVELING

1. Vir kennisname
2. Dank word betuig aan elkeen wat meegewerk het, op watter wyse ookal, om die positiewe resultaat daar te stel.

9.2.3 BEGROTING 2011/2012

9.2.3.1 Oorsig

Ten tye van die opstel van hierdie Agenda (April 2010) moet beraamings gemaak word vir 'n jaar wat 10 maande verder 'n aanvang neem. Onder die mees gunstige omstandighede is dit 'n ambisieuse projek, en met die ekonomiese onsekerhede nog meer so. Die resultaat wat in die Bylae ingebind is, moet beskou word met die aanname dat die reeds ooreengekome aktiwiteite onveranderd is, met finansiële inligting wat ten tye van die opstel van begroting beskikbaar was. Alle beskikbare inligting is in ag geneem, maar die begroting kan ten beste beskou word as 'n ingeligte beraming.

Die 68ste Algemene Kerkvergadering het besluit dat die begroting vergesel word *"van die vorige jaar se werklike syfers sodat die afwykings ten opsigte van die inkomste en uitgawes beide gereflekteer kan word."*

Die *"vorige jaar"* moet dit dus die werklike syfers van 2010/2011 wees. Ten tye van die opstel van die begroting van 2011/2012 was die vorige jaar slegs twee maande in bedryf, en daarom kan sinvolle projeksies vir 10 maande nie gemaak word om die doel van die besluit te dien nie. Derhalwe word die werklike resultaat van 2009/2010, saam met die begrote syfers vir 2010/2011 blootgelê om die raming vir 2011/2012 so deursigtig as moontlik te maak.

'n Verhoging van 8% is deurgaans gebruik. Dit volg dus dat die implementering van die begroting onderhewig is aan onder andere die heersende koers op die punt van implementering en aangesuiwer met enige ander substansiële aanpassing in die kostestruktuur.

9.2.3.2 Besondere aard van hierdie begrotingsaanbieding

Om redes wat later duidelik sal word, word die behandeling van hierdie begroting soos volg hanteer:

Daar word begin met die kernaktiwiteite van Kerkwees.

Daarna word verwante of indirekte koste wat nodig is om hierdie kernaktiwiteite tot uitvoer te bring, aangedui. Gewoon omdat:

- * Die kernaktiwiteite die koste van indirekte koste bepaal.
- * Indien kernaktiwiteite gerasionaliseer word, sal indirekte koste noodwendig volg (koste sal verminder).
- * Verwante of indirekte koste kan, weens die toename in vraag na dienste en die historiese rasionalisering wat die Kerk moes deurgaans, nie verder onderneem word sonder om dienste, wat dit dik-

teer, nadelig te beïnvloed nie of anders gestel, sonder om die kwaliteit van daardie diens te ondermyn nie.

- * Daar sal dus gepoog moet word om 'n sinvolle balans te vind waarna ons as Kerk die besluite sal respekteer. Vir die doel word elke begrotingspos afsonderlik behandel en oor besluit naamlik:.

(i) ***Teologiese Opleiding : Fakulteit Teologie Universiteit van Pretoria***

Daar behoort geen onsekerheid te wees oor die noodsaak van die begrotingselement nie. Die Kerk se besluit is tans om leraars aan 'n Universiteit te laat onderrig, met inbegrip van 'n Kollege om hierin te ondersteun. Die Kerk is in die besondere posisie dat die HTS publikasie en 'n formele ooreenkoms met die Universiteit van Pretoria direk daartoe bydra dat die koste van dosente nie 100% deur die sinodale begroting gedra word nie, maar slegs 30% daarvan. 'n Begroting vir hierdie aktiwiteit kan soos volg daaruit sien:

	Werklik 2009/2010	Begroot 2010/2011	Begroot 2011/2012	
Dosentekoste	1,235,666	1,540,707	1,663,964	8.00%
Fakulteitskoste	-	18,000	19,440	8.00%
Studentekoste	10,167	23,650	25,542	8.00%
Korting studielenings	187,233	-	-	
Fakulteitswebwerf	20,000	30,000	32,400	8.00%
HTS	654,883	286,295	309,199	8.00%
Studenteadministrasie	220,967	230,790	249,253	8.00%
Oninbare skuld	20,989	-	-	
HTK	939,224	817,495	882,894	8.00%
	3,289,129	2,946,937	3,182,692	8.00%

(a) **Dosentekoste**

Die volgende word ingesluit:

- * 30% van die vergoeding van 5 dosente, teen skale soos deur die Universiteit van Pretoria bepaal.
- * Bykomende risikopremies soos onderhandel met UP.
- * Mediese bydrae van emeritus professore.

(b) **Fakulteitskoste**

- * Erepenninge en bydrae aan die fakulteit ten opsigte van prestasie toekennings.

(c) Studentekoste

- * Funksies en eerstejaarskampe.

(d) Korting op studielenings en oninbare skuld

- * Die items word nie meer begroot nie, maar teen die opgehoopde fonds van Teologiese Opleiding verreken. Dit mag in die toekoms weer noodsaaklik word om daarvoor te begroot, maar is vir die huidige, onnodig. Die besparing wat hierdeur teweeg gebring word, beloop minstens R3 per belydende lidmaat per jaar.

(e) Fakulteitswebwerf

- * Alle kerke verbonde aan die Fakulteit Teologie word gevra om tot die fasiliteit naamlik *teo.co.za* by te dra. Die Kerk het hom verbind om jaarliks 'n bydrae te maak.

(f) HTS

- * Koste vir die daarstel van die HTS, wat 'n beduidende rol speel in die bekostiging van dosentekoste, het drasties verminder met die verandering van harde kopie na 'n aanlyn publikasie. Die produksiekoste word in die nuwe bedeling in vennootskap met UP onderneem.
- * Die koste hier voorsien hou verband met produksiekoste betaalbaar aan die fasiliteerder van die aanlyn publikasie. Daar is vir 'n 8% verhoging begroot en die proses en kostestruktuur sal fyn bestuur word.

(g) Studente-administrasie

- * Deur bloot die naam van mev Betsie Brits te vermeld, sal almal (ten minste almal wat oor die afgelope 18 jaar studente was) weet waaroor hierdie begrotingspos gaan.
- * Hierdie pos lewer ook sekretariële ondersteuning aan die Hoof van die HTK en Kuratorium.
- * Die begrotingspos maak voorsiening vir personeelkoste asook alle verwante administrasiekoste soos drukwerk, skryfbehoeftes en toerusting.

(h) Hervormde Teologiese Kollege (HTK)

Hierby ingesluit:

- * Dosentekoste met inbegrip van deeltydse koste vir Praktijkvorming en voorsiening vir die uitbou van die Kollege.

- * Drukwerk en skryfbehoeftes, toerusting, motorkoste en ander.
- * Voorheen was die pos vir Kerkgeskiedenis en Kerkreg hier bekostig, maar word vanaf dié jaar as gedeelde koste met UP onderneem. Die Ned Herv Kerk gedeelte word uit die begrotingspos van die Raad vir Apostolaat bekostig.

Indien die pos van Sekretaris vir Apostolaat formeel ingekort word sal 'n deel van die koste hier toegedeel moet word.

AANBEVELING

- 1. Die vergadering bekragtig die aktiwiteit: Teologiese Opleiding.**

(ii) ***Apostolaat : Evangelisasie***

	Werklik 2009/2010	Begroot 2010/2011	Begroot 2011/2012	
Administratief	9,585	17,000	18,360	8.00%
Kantoorhuur	104,280	14,260	15,401	8.00%
Motorkoste	61,338	90,000	97,200	8.00%
Personeelkoste	495,727	555,706	600,162	8.00%
Missionale gemeente ontwikkeling	69,844	120,000	129,600	8.00%
Reiskoste : Raad	10,031	20,000	21,600	8.00%
Toerusting	12,672	5,000	5,400	8.00%
Subsidie : MRCC	700,000	752,500	812,700	8.00%
	1,463,477	1,574,466	1,700,423	8.00%

Samestelling van die kostestruktuur:

(a) Administratief

- * Skryfbehoeftes, telefoon, versekering, posgeld en vergaderings.

(b) Kantoorhuur

- * Huisvesting van die kantoor. Die werklike koste van 2010 sluit 'n voorsiening vir die huur van die Wespark Kerkgebou in ter benutting van die fasiliteit deur studente van AIM.

(c) Motorkoste

- * Vervoer van die personeel, met inbegrip van besoeke aan gemeentes.

(d) Personeelkoste

- * Voorsiening is gemaak vir die sekretaris en een administratiewe personeellid. Indien die pos van Sekretaris vir Apostolaat van

voldag na byvoorbeeld 'n vier-agste pos ingekort word, sal die begroting dienoreenkomstig aangepas word.

(e) Missionale gemeente ontwikkeling

- * Opleiding ten opsigte van predikante van gemeentes om as Missionale entiteite te kan optree. Dit behels ontwikkeling en aanbieding van kursusse en besoeke aan gemeentes.

(f) Reiskoste : Raad vir Apostolaat

- * Anders as in die geval van alle ander rade en komitees van die Algemene Kommissie, word hierdie raad se reiskoste by die Apostolaatsbegroting ingesluit. As gevolg van funksionele finansiële monitering, word die begrotings van Apostolaat en AIM geskei, dog word dit as 'n eenheid deur die Raad vir Apostolaat beskou.

(g) Toerusting

- * Behels vervanging en instandhouding van rekenaars en ander toerusting.

(h) Ondersteuning : Maranatha Reformed Church of Christ (MRCC)

- * Skenkings aan die MRCC wat dit na goeë dunnke kan aanwend. Tans kry traktemente van leraars en bydraes ten opsigte van die pensioenfondse voorkeur.

AANBEVELING

- 1. Die vergadering bekragtig die aktiwiteit: Apostolaat – Evangelisasie.**

(iii) ***Apostolaat : AIM***

Die opleidingsfasiliteit is gedurende die afgelope jaar verskuif van die Hammanskraal eiendom na die Dirk van der Hoffgebou. Daar moes voorsiening gemaak word vir verblyf en bestaanstoelaes van studente, terwyl die koste vir die instandhouding van die fasiliteit te Hammanskraal, tradisioneel deel van AIM se begroting, nou na die Raad van Finansies (eiendomme en fasiliteite) verskuif het.

Soos reeds vermeld in die begroting van Apostolaat hierbo, is voorsiening gemaak vir die huur van die Wespark kerkgebou om die opleiding van die AIM studente te akkommodeer. Ten tye van die opstel van hierdie Agenda, was daar nog nie verdere besonderhede bekend nie. Die begroting vir 2011/2012 is gebaseer op die status quo soos op 21 Mei 2010.

	Werklik 2009/2010	Begroot 2010/2011	Begroot 2011/2012	
Administratief	19,686	20,000	21,600	8.00%
Studentekoste:	508,748	463,000	500,040	8.00%
- Boeke	69,570	30,000	32,400	8.00%
- Drukwerk en Skryfbehoeftes	22,715	-	-	
- Huur/Behuising	90,000	312,000	336,960	8.00%
- Onderhoud & voedsel	197,009	20,000	21,600	8.00%
- Bestaanstoelae	79,360	80,000	86,400	8.00%
- Reiskoste	22,476	21,000	22,680	8.00%
- Rekenaars en Toerusting	25,130	-	-	
- Funksies	2,488	-	-	
Eiendomsuitgawes	64,155	11,420	-	Nvt
Dosentekoste	735,402	817,513	882,914	8.00%
Personeel	196,705	-	-	
Gemeenskapsprojekte	32,514	-	-	
Reis- en vergaderingskoste	23,350	3,000	3,240	8.00%
Sendinginstituut	73,734	50,000	54,000	8.00%
Navorsing		56,000	60,480	8.00%
Min Donsasie ea	-106,963	-26,000	-26,000	
	1,547,331	1,394,933	1,496,274	7.26%

Samestelling van die kostestruktuur:

(a) Administratief, reis- en vergaderingskoste

* Skryfbehoeftes, telefoon, internet, versekering, posgeld en vergaderings.

(b) Studentekoste

Die verskuiwing van die opleidingsfasiliteit na Pretoria het 'n direkte invloed op die bekostiging daarvan uitgeoefen, en dit blyk uit die beweging tussen werklike koste van 2009/10 en 2010/11 begroting.

'n Beduidende deel van studentekoste is behuising wat een maaltyd per dag vir die studente insluit. Hierdie koste kan weereens wysig indien die opleiding verskuif word na die Wespark kerkgebou.

(c) Eiendomsuitgawes

Aangesien die Hammanskraal eiendom nou opgeneem is in die Raad van Finansies se geboue en eiendomsbegroting, verval dit hier.

(d) Dosentekoste

In die 2010/2011 begroting is vir die volgende voorsiening gemaak, en word veronderstel dat dit ook so in 2011/2012 sal plaasvind:

- * Hoof van AIM
- * Deeltydse dosente wat verantwoordelikheid aanvaar vir die sowat 17 vakke/modules wat aangebied word.

(e) Personeel en gemeenskapsprojekte

Personeelkoste het afgeneem met die verskuiwing van AIM, terwyl ge-

meenskapsprojekte deur *to care* hanteer is.

(f) Sendinginstituut

Hier word voorsiening gemaak vir VTT en Gemeentebou ten aansien van die MRCC, ondersteuning aan gemeentes van die NHKA in terme van toerustingsgeleenthede en literatuur asook vir die organisering van gemeenskapsdienste.

(g) Navorsing

Navorsing, fasilitering van simposia en publikasies, bedryf van 'n biblioteek, akademiese skakeling en kongresse, taalversorging en die daarstel van 'n teologiese tydskrif word hier ingesluit.

AANBEVELING

1. Die vergadering bekragtig die aktiwiteit: Apostolaat - AIM.

(iv) ***Studentebearbeiding***

Die Kerk het besluit dat studentestandplase as sulks nie gesubsidieer word nie, maar wel studentebearbeiding. Voorsiening word gemaak vir drie studentegemeentes. Die bedrag aan subsidie word wel bereken met die traktementskale as basis, wat soos volg saamgestel is:

- * Traktement en bonus volgens die toepaslike skaal.
- * 50% van die mediese fondspremie.
- * Behuising – verblyf, instandhouding, telefoon en munisipale koste.
- * Motorkoste – bereken op 'n motor met 'n 1800-2000 kapasiteit, en 'n afstand van 35 000 km per jaar.
- * 40% van die pensioenfonds werkgewersbydrae.

Ofskoon die skaalbegroting vir 2011-2012 gebaseer is op 'n aanpassingskoers van 8%, verhoog die subsidie nie met dieselfde persentasie nie, as gevolg daarvan dat reiskoste en ander inkomste nie teen dieselfde koers aangepas word nie.

	Werklik 2009/2010	Begroot 2010/2011	Begroot 2011/2012	
1½ Standplaas	694 218	736,107	780,879	6.08%
1 Standplaas	424,615	455,741	488,604	7.21%
Deelsorg	180,412	227,870	244,302	7.21%
	1,299,245	1,419,718	1,513,785	6.63%

AANBEVELING

- 1. Die vergadering bekragtig die aktiwiteit: Studentebearbeiding.**

(v) ***Argief, Museum en Biblioteek***

	Werklik 2009/2010	Begroot 2010/2011	Begroot 2011/2012	
Administratief	14,677	17,556	18,961	8.00%
Kantoorhuur	113,736	113,727	122,825	8.00%
Personeelkoste	482,103	621,812	671,557	8.00%
Toerusting	34,976	7,500	8,100	8.00%
	645,492	760,595	821,443	8.00%

Geen addisionele koste is voorsien ten opsigte van die Museum wat na gemeente Pretoria verskuif is nie.

(a) **Administratief, reis- en vergaderingskoste**

- * Skryfbehoeftes, telefoon, internet, versekering, posgeld en vergaderingskoste word hier ingesluit.

(b) **Personeelkoste**

- * Voorsiening is gemaak vir 1 Argivaris, bibliotekaresse en 6/8 administratiewe hulp.

AANBEVELING

- 1. Die vergadering bekragtig die aktiwiteit: Argief, Museum en Biblioteek.**

(vi) ***Kerkmusiek***

	Werklik 2009/2010	Begroot 2010/2011	Begroot 2011/2012	
Administratief	3,815	1,536	1,658	8.00%
Kantoorhuur	11,844	11,847	12,795	8.00%
Onderhoud	10,273	9,048	9,772	8.00%
Personeelkoste	227,116	255,493	275,932	8.00%
Eksaminatorfooie	1,100	1,000	1,080	8.00%
Les en eksamengelde	-85,537	-97,256	-105,036	8.00%
	168,611	181,668	196,201	8.00%

Kerkmusiek is belangrik, en daar word 'n tekort aan opgeleide orreliste ondervind. Navorsing hieroor is waarskynlik baie nodig.

(a) Onderhoud

Stemfooie en algemene onderhoud aan orrels word hier ingesluit. Die orrel in die Goddefroysaal is van hoogstaande gehalte en word onderhou.

(b) Personeelkoste

Voorsiening word gemaak vir een deeltydse pos (Hoof van die Konservatorium) en twee dosente. Dosentvergoeding is afhanklik van en word bekostig uit lesgeelde. Die begroting sluit reis en verblyfkoste van dosente in.

AANBEVELING

1. Die vergadering bekragtig die aktiwiteit: Kerkmusiek.

(vii) ***Fonds vir Gemeente Opbou***

Hierdie fonds word daargestel om gemeentes met finansiële onvermoë finansiëel by te staan. Die historiese verloop van die begrotingsitem was aanvanklik 'n bepaalde bedrag wat uit die heffings bekostig is. Sedert die uitwissing van die kerkskuld, het die Algemene Kerkvergadering die begroting aangevul met 'n gedeelte van die begroting wat voorheen aan die Rentefonds toegewys was naamlik R12 per belydende lidmaat per jaar (van die R35.00 besparing).

Onaangewende begrotingsbedrae word in die Fonds geakkumuleer vir toekomstige aanwending.

	Werklik 2009/2010	Begroot 2010/2011	Begroot 2011/2012	
Subsidie	1,753,880	1,924,880	1,924,880	0.0%
	1,753,880	1,924,880	1,924,880	0.0%

Gegewe dat ongeveer R450,000 die afgelope jaar na die Fonds oorge-dra is, en die saldo daarvan ongeveer R3.5m beloop, word nie voorsiening vir 'n verhoging in die begroting gemaak nie.

Die subsidieformule gebruik gemeentegrootte en die sinodale begroting as basis. Komponente van die sinodale heffings word dan per

belydende lidmaat aan die gemeentes terugbetaal in die vorm van subsidie. Onderskeid word getref tussen kleiner gemeentes (200 en minder lidmate) en groter gemeentes (meer as 200 lidmate). Kleiner gemeentes ontvang ook 'n "bedieningsubsidie" wat gebaseer word op 7% van die betrokke jaar se versorgingsvoordeel.

AANBEVELING

- 1. Die vergadering bekragtig die aktiwiteit: Fonds vir Gemeente Opbou.**

(viii) **Algemene Diakensvergadering (ADV)**

'n Subsidie word aan die ADV betaal ter gedeeltelike instandhouding van die koste ten opsigte van die sekretaris en sekretaresse van die ADV.

	Werklik 2009/2010	Begroot 2010/2011	Begroot 2011/2012	
Subsidie	294,995	316,000	341,280	8.00%
	294,995	316,000	341,280	8.00%

AANBEVELING

- 1. Die vergadering bekragtig die aktiwiteit: ADV.**

(ix) **Kommunikasiebestuur (verwys SENTIK)**

Die pos is tydens die 67ste Algemene Kerkvergadering geskep en word bestuur saam met die Sentik begroting.

	Werklik 2009/2010	Begroot 2010/2011	Begroot 2011/2012	
Kommunikasie	330,000	330,000	356,400	8.00%
	330,000	330,000	356,400	8.00%

AANBEVELING

- 1. Die vergadering bekragtig die aktiwiteit: Kommunikasie.**

(x) **Begrotingsposte met lidmaatgetal as basis**

Hierdie begrotingsposte is afhanklik van die beweging in lidmaattal van die kerk. Soos verwag kan word het die begroting dan met die afname in lidmaatgetal ook afgeneem:

	Werklik 2009/2010	Begroot 2010/2011	Begroot 2011/2012	
Begrote lidmate	105,000	103,000	101,000	
SENTIK (add. subs)	105,000	103,000	101,000	-1.94%
Emeriti	693,000	679,800	666,600	-1.94%
Predikante Pensioen	630,000	618,000	606,000	-1.94%
Hulp aan gemeentes	1,260,000	1,236,000	1,212,000	-1.94%
Algemene Kerkfonds	945,000	1,339,000	1,111,000	-17.03%
	3,633,000	3,975,800	3,696,600	

Met uitsondering van SENTIK, hou die ander begrotingsuitgawes verband met die besparing in die rentevoorsiening met die aflos van die kerkskuld. (R35.60 per belydende lidmaat).

Vir die 2010/2011 boekjaar was die begroting van kapitaalvoorsiening verhoog na R13.00 (in plaas van R11.00) om die inkorting van die 2009/2010 begrotingsjaar teë te werk. Hierdie inkorting was noodsaaklik omdat die heffings per lidmaat vir dié jaar onder groot druk verkeer het. Vir die 2011/2012 begrotingsjaar word die oorspronklike toedeling van die R35.60 herstel – die vermindering van 17.03% verdiskonteer beide die regstelling en die begrote afname in lidmaattal van 2011/2012.

(a) Pensioenarisse

Dit is 'n feit dat pensioene nie tred hou met inflasie nie. Dit is ook waar ten opsigte van pensioenarisse en weduwees van die Kerk. Die Pensioenraad poog om pensioene met soveel moontlik binne vermoë van die fonds en aanbeveling van die aktuaris te laat styg. .

In 'n poging om die las op emeriti en weduwees ligter te maak het die Kerk 'n fonds opgebou waaruit daar 'n subsidie ten opsigte van die emeriti en weduwees se mediese fondspremies betaal word. Die Raad poog om die subsidie op te bou totdat ten minste 50% van 'n billike medieseplan se premies gesubsidieer word. Die huidige subsidie is egter nog nie daar nie.

Tydens die 68ste Algemene Kerkvergadering is besluit om 'n gedeelte, R6.00 per belydende lidmaat per jaar, ten opsigte van die besparing van die Rentefonds toe te staan om die subsidie aan te vul. Dit het ook dan meegebring dat die bestaande subsidies, en veral dié van die

ouer pensioenarisse, substansieel verhoog kon word. Hierdie jaar is 'n verhoging van 5% toegestaan ten spyte van die aktuaris se berekening dat die fonds geen pensioenverhoging kon bekostig nie. Die trustees het op 5% besluit wat die fonds 1% verder onderbefonds gelaat het. Verskeie skrywes is van emeriti ontvang waarin hulle dankbaarheid vir die verhoogde subsidie betuig.

AANBEVELING

- 1. Die Raad beveel aan dat R6.60 per belydende lidmaat uit die rentefonds besparing toegestaan word om die bestaande subsidies voort te sit.**

(b) Predikante Pensioenfonds

Die Predikante Pensioenfonds is tans, en was gedurende die 68 ste Algemene Kerkvergadering, in 'n bestuurde onderbefondsde posisie. Tydens die 68ste Algemene Kerkvergadering is besluit om 'n gedeelte, naamlik R6 per belydende lidmaat per jaar, van die besparing ten opsigte van die Rentefonds toe te staan aan die Pensioenfonds om die onderbefondsde situasie vinniger te kan omkeer. Die Pensioenraad is baie dankbaar vir hierdie addisionele befondsing en dit het meegebring dat die befondsingsvlak ten spyte van die afgelope paar jaar se swak ekonomiese toestande nie verder verswak het nie.

AANBEVELING

- 1. Die Pensioenraad versoek dat die vergadering weer die R6 per belydende lidmaat per jaar begroot om die befondsing verder te versterk.**

(c) Algemene Kapitaalfonds

Die doel van die fonds is om 'n kapitaalbasis te ontwikkel met die oog op toekomstige bekostiging van begrote uitgawes. Vir die boekjaar 2009/2010 is van die formule afgewyk (R9 versus R11 p.j.) om die groot kostestyging in hierdie begrotingsjaar te kan finansier.

AANBEVELING

- 1. Die vergadering bekragtig die aktiwiteit : Algemene Kapitaalfonds.**

(xi) ***Kommissie van die Algemene Kerkvergadering***

Hierdie begrotingspos omsluit alle koste van die Algemene Kommissie asook alle rade en komitees deur die Algemene Kommissie getaak om bepaalde opdragte af te handel. Dit sluit die volgende in:

	Werklik 2009/2010	Begroot 2010/2011	Begroot 2011/2012	
Rade en Komitees				
Pastoraat	12,859	15,000	16,200	8.00%
Erediens	10,526	15,000	16,200	8.00%
Ekumene	72,285	84,500	91,260	8.00%
Gesinsorg	8,493	34,000	36,720	8.00%
Regsadvies	1,918	5,000	5,400	8.00%
Kategeseboeke	199,922	110,435	119,270	8.00%
Kerk en wêreld	3,423	-	-	
Volkskerkstudie	3,387	-	-	
Tussenkerklike Raad	5,212	10,000	10,800	8.00%
Taakspan	146 452	50,000	54,000	8.00%
Afrika bediening	-	2,000	2,160	8.00%
Kerkorde hersien	278	2,000	2,160	8.00%
Bybelverspreiding	372	-	-	
SENTIK	9,819	10,000	10,800	8.00%
Hersien jaarverslae	-	-	-	
Verlies aan lidmate	911	2,000	2,160	8.00%
Raad van Finansies	26,997	22,000	23,760	8.00%
Kuratorium	36,465	55,000	59,400	8.00%
IFBR	-	3,000	3,240	8.00%
Honoraria	132,900	142,868	154,297	8.00%
Reis en verblyfkoste	242,708	258,292	278,955	8.00%
Welstandsprogram	22,799	-	24,623	Nvt
Plig-eksempelare	52,250	55,000	59,400	8.00%
Skribaats	1,126,042	1,078,632	1,164,923	8.00%
Fondswerwing	330,000	-	-	-
Uitsaaiwese	14,250	11,250	12,150	8.00%
CSO, MES, TOIBO	42,750	33,750	36,450	8.00%
Voorsien AKV's	30,000	30,000	32,400	8.00%
	2,533,018	2,029,727	2,216,728	
% Verandering	Nvt	-19.87%	+9.21%	

AANBEVELING

- Die vergadering bekragtig die aktiwiteit : Kommissie van die Algemene Kerkvergadering in den brede.**

(xii) **Koste van sentralisering**

Hierdie groep begrotingsposte word strategies gesentraliseer omdat dit te duur of onprakties vir individuele gemeentes is om self die aktiwiteite te bekostig – dus ter wille van die benutting van ekonomieë van skaal.

Die items wat hierna volg, kan beskou word as die "koste van sentralisering".

Administrasie

	Werklik 2009/2010	Begroot 2010/2011	Begroot 2011/2012	
Bankkoste	92,550	97,533	105,336	8.00%
IT Toerusting & lisensies	90,697	236,140	102,031	-56.79%
Kantoorhuur	478,944	478,954	517,270	8.00%
Konsultasiekoste	3,150	5,000	5,400	8.00%
Kursus en kongres	18,418	18,305	19,769	8.00%
Ledegelde	12,118	3,000	3,240	8.00%
Motorkoste	349,581	333,642	360,333	8.00%
Onderhoud	4,473	10,000	10,800	8.00%
Ouditeursvergoeding	120,042	133,434	144,109	8.00%
Personeelloste	4,257,574	4,841,895	5,229,249	8.00%
Posgeld	51,403	80,021	86,423	8.00%
Reproduksie	16,537	299,400	299,400	0.00%
Skryfbehoeftes & Drukwerk	62,318	109,474	118,232	8.00%
Telefoon	164,358	160,862	173,731	8.00%
Publikasies	5,062	4,040	4,363	8.00%
Versekering	44,649	73,605	79,493	8.00%
Vergaderings	63,881	43,582	47,069	8.00%
Internet	115,119	90,312	90,312	0.00%
Adminkoste verhaal	-84,017	-137,928	-148,962	8.00%
Internetinkomste	-103,971	-91,704	-91,704	0.00%
	5,762,886	6,789,567	7,155,894	5.40%

Administrasie in dié verband word oor die algemeen beskou as afgeleide koste verbonde aan die uitvoering en bestuur van die aktiwiteite soos bepaal deur die Algemene Kerkvergadering. Meeste van die koste is direk verwant daaraan, maar word ook ingespan om gemeentes te adviseer in onder andere finansiële-, belasting- personeel- en logistieke bestuur. Anders gestel, sou die beskikbaarheid nie sinodaal aangebied word nie, moet gemeentes noodgedwonge eksterne kundigheid aankoop.

Die onderskeie koste komponente word hieronder kortliks toegelig:

(a) Bankkoste

Die Raad van Finansies was grootliks vrygestel van sekere bankkoste. Terwyl transaksiekoste vrygestel is, is daar steeds koste verbonde aan fasiliteite soos magneetbande, en elektroniese bankfasiliteite. Weens die volume transaksies wat sinodaal hanteer word, is dit steeds goedkoper as tjekswisseling, wat andersins belaaï sou word as transaksiekoste. Die lopende rekeninge van die Raad van Finansies en Kerk-

geld vir Kerkwerk, daggeldrekeninge vir die twee afdelings en 4 magneetbande is hier ter sprake.

(b) Inligtingstechnologie : Toerusting en Lisensies

Dit behels die sporadiese opgradering van rekenaartoerusting asook jaarlikse lisensiefooie vir anti-virus programme en rekeningkundige sagteware. Ofskoon dit gelaat kan word, ontwikkel daar oor tyd konflik tussen harde- en sagteware versoenbaarheid.

(c) Kantoorhuur

'n Interne verhaling wat weer as inkomste by geboue en eiendom ingeneem word.

(d) Konsultasiekoste, kursus- en ledegelde

Hierdie drie komponente dra daartoe by dat die advies en ondersteuning wat sinodaal aan gemeentes gebied word, relevant bly.

(e) Motorkoste

Hierby ingesluit is vervoer en koerierdienste, maar ook om personeel in staat te stel om hul opdrag uit te voer.

(f) Onderhoud

Herstel en vervanging van meubels en algemene kantoortoebehore.

(g) Ouditeursvergoeding

Die Kerk het kerkordelik bepaal dat die finansiële funksionering van die Raad van Finansies jaarliks ekstern geouditeer moet word. Gegewe die omvang van die finansiële stelsels, is die uitgawe beduidend, maar noodsaaklik.

(h) Personeelkoste

Voorsiening word gemaak vir die volgende

* *Uitvoerende hoof*

- ** Administrateur
- ** Persoonlike Assistent van die Administrateur
- ** Liasseerklerk

* *Finansies*

- ** Hoofrekenmeester
- ** Rekenmeester : Grootboeke en beleggings

- ** Assistent rekenmeester
- ** Debiteure administrasie
- ** Debiteure invordering
- ** Krediteure en Kerkgeld vir Kerkwerk administrasie
- ** Kassier
- ** Data vasleggingsbeampte

* *Mannekrag en eiendomsbestuur*

- ** Bestuurder mannekrag (met inbegrip van mediese-, pensioenfonds- en versekeringsbestuur), eiendomme, ensomeer.
- ** Sekretaresse
- ** Salarisadministrasie beampte
- ** Skakelbord beampte
- ** Sekuriteit en skoonmakers (13)

* *Inligtingstegnologie, elektroniese media en reproduksie*

- ** IT Bestuurder
- ** IT assistent
- ** Reprodusiepersoneel (4)

By die opdrag van hierdie personeel, moet ingelees word ondersteuning aan organe van bystand te wete Kindersorg, Bejaardesorg, Ondersteuningsraad, Algemene Diakensvergadering, gemeentes en die NHSV Hoofbestuur.

Bogenoemde uiteensetting van personeel veronderstel afgebakende werksvelde wat in praktyk glad nie so realiseer nie. Gegewe dat daar geen rugsteun vir enige personeelid bestaan nie, volg dit noodwendig dat ten tye van siekte of verlof, die ander personeel sal instaan sover moontlik sonder bykomende vergoeding. Dit maak alle aanstellings sleutelpersone. (Hierdie stand verklaar waarom die akkumulering van verlof nie 'n vreemde verskynsel is nie).

(i) Posgeld ten opsigte van Vergaderings

- * *Posgeld* – koste verbonde aan omsendbriewe, rekeningstate, agendas, notules, ensomeer.
- * *Reproduksie* – Instandhouding van reproduksietoerusting, snymasjiene, binders, ensomeer.
- * *Skryfbehoeftes* – Papierverbruik met inbegrip van rekeningstate en rekeningkundige rekords.
- * *Telefoon* – spreek vanself.
- * *Publikasies* – om tred te hou met verwikkelinge in die finansiële-, tegniese en personeelmilieu.

- * *Versekering* – geboue en toerusting.
- * *Vergaderings* – spreek vanself.
- * *Internet* – Interne gebruik, asook 'n mededingende koste vir e-pos adresse onder die NHK domein.

(j) Kosteverhaling

Waar moontlik word koste vir dienste gelewer verhaal. Dit sluit in algemene administrasie aan organe van bystand asook internet intekengeld en reproduksie vir liggame buite die sinodale sfeer.

AANBEVELING

- 1. Die vergadering bekragtig die aktiwiteite ten opsigte van die koste van sentralisering.**

(xiii) ***Eiendom en Geboue***

Die eiendomme ter sprake is:

- * Dirk van der Hoffgebou
- * Barton Keep gebou
- * Klipdrift eiendom

	Werklik 2009/2010	Begroot 2010/2011	Begroot 2011/2012	
Inkomste				
Huur – Kantore	-719,784	-766,038	-827,321	8.00%
Huur – Parkering	-36,385	-37,200	-40176	8.00%
Huur – Saal	15,900	24,000	-25,920	8.00%
Huur – MTN Toring	102,027	-90,000	-97,200	8.00%
	-874,096	-917,238	-990617	8.00%
Uitgawes				
Eiendomsbelasting	147,420	150,600	162,648	8.00%
Munisipalekoste	190,225	246,000	265,680	8.00%
Onderhoud	438,034	418,562	452,047	8.00%
Skoonmaakmiddels	88,357	95,795	103,459	8.00%
Versekering	44,521	50,160	54,173	8.00%
Personeel	552,963	640,042	691,246	8.00%
Netto uitgawe	R587,424	R683,921	R738,636	8.00%

Die koste verbonde aan die bedryf van die geboue word verminder by wyse van die verhaling van koste van toepaslike begrotingsentrums (intern), en ook deur die verhuring van die fasiliteite aan eksterne organisasies. Die impak van die voorgenome verhoging in elektrisiteit tariewe word nog net geraam en sal die werklike koste eers in die toekoms sigbaar word.

Onderhoud aan die geboue is direk verwant aan die ouderdom van die strukture wat die hysbak insluit. Dit kan nog nie bepaal word hoe lank hierdie stuk toerusting diensbaar gaan wees voordat die veiligheid daarvan vervanging noodsaak nie.

Personeelkoste hier ter sprake is die volgende:

- * Faktotum
- * Assistent
- * Sekuriteit en skoonmakers.

AANBEVELING

- 1. Die vergadering bekragtig die aktiwiteite: Eiendomme en geboue.**

(xiv) ***Diverse begrotingskoste***

(a) Rente tekort op studieleninge : R400 000

Hierdie begrotingsitem word genoodsaak deur die feit dat daar nie vir die kontantuitvloei (in die vorm van Kuratorium studieleninge) begroot word nie. Dit beteken gewoon dat ander beleggingskapitaal hiervoor benut word. Daar word veronderstel dat 50% van hierdie kapitaal oor 'n periode van ongeveer 5-7 jaar, nadat die predikant afgestudeer het, terugvloei vir herbelegging. Die ander 50% word voorsien as 'n koste teen die Opgehoopte fonds van Teologiese opleiding, soos hierbo beskryf.

Vir hierdie alternatiewe aanwending van kapitaalfondse (op 28 Februarie 2010 : R7 051 688) word 'n ongeveer 5.7% rente inkomste sinodaal begroot. Oorspronklik was hierdie studieleninge in die omgewing van R4m waarop 10% rente, naamlik R400 000 in die sinodale begroting ingesluit word. Die R400 000 is nie aangepas nie, vanweë die bekostigbaarheid daarvan, en verwater die opbrengs na die ongeveer 5.7%.

AANBEVELING

- 1. Die vergadering bekragtig die verhaling van die rente tekort.**

(b) Ouditvoorsiening : R331 000

Die koste is voorsien vir die oorgang van volledige interne ouditering na eksterne ouditering gedurende die 2010/2011 boekjaar. Vanweë die oorgangsaard van die proses, is die bedrag van R331 000 voorsien en

sal waarskynlik nie in die begroting van 2011/2012 herhaal word nie.

AANBEVELING

1. Die vergadering bekragtig die koste: Ouditvoorsiening.

(xv) Begroting 2011/2012

'n Opsomming van die begrotingsentrums volg hieronder.

	Werklik 2009/2010	Begroot 2010/2011	Begroot 2011/2012	
Teologiese opleiding	3,289,129	2,946,937	3,182,692	8.00%
Apostolaat Sending	1,463,477	1,574,466	1,700,423	8.00%
Apostolaat AIM	1,547,331	1,394,933	1,496,274	7.26%
Studentebearbeiding	1,299,245	1,419,718	1,513,785	6.63%
Argief museum en bib	645,492	760,595	821,443	8.00%
Kerkmusiek	168,611	181,668	196,201	8.00%
Fonds Gemeentebou	1,753,880	1,924,880	1,924,880	0.00%
ADV	294,995	316,000	341,280	8.00%
Kommunikasiebestuur	330,000	330,000	356,400	8.00%
Sentik	105,000	103,000	101,000	-1.94%
Emeriti	693,000	679,800	666,600	-1.94%
Predikante pensioen	630,000	618,000	606,000	-1.94%
Hulp aan gemeentes	1,260,000	1,236,000	1,212,000	-1.94%
Kapitaalfonds	945,000	1,339,000	1,111,000	-17.03%
Algemene Kommissie	2,533,018	2,029,727	2,216,728	9.21%
Administrasie	5,762,886	6,789,567	7,155,894	5.40%
Eiendom en geboue	587,424	683,921	738,636	8.00%
Rente : Studielening	-	400,000	400,000	0.00%
Ouditvoorsiening	-	331,000	-	
Totaal	23,308,488	25,059,212	25,741,236	2.72%

Gegewe die huidige strategie om lidmaatgetal as basis vir die bekostiging van hierdie aktiwiteite te gebruik, beteken dit dat, met 'n beraamde lidmaatverlies van 2 000 (dus 101 000 lidmate) 'n sinodale heffing van ongeveer R255 per belydende lidmaat met ingang van 1 Maart 2011 geld. Teenoor die 2010/2011 bedrag van R244.00 per belydende lidmaat, beteken dit verhoging van 4.09%, teenoor 'n kostestyging van 2.72% op voorwaarde dat die aktiwiteite nie tydens die Algemene Kerkvergadering uitgebrei word nie.

AANBEVELING

1. Die vergadering keur die begroting goed met aanpassings waar die inflasiekoers ten aanvang van die finansiële jaar anders as 8% beloop.
2. Verandering in die strukture soos hierbo verwoord word verdiskonteer in die 2011/2012 begroting.

9.2.3.3 **Beskrywingspunt****BESKRYWINGSPUNT 66 : RING VAN MAQUASSI****BEGROTING TYDENS ALGEMENE KERKVERGADERING**

Die Administrateur en die agendakommissie van die 69ste Algemene Kerkvergadering, maak die uitgebreide begroting deel van die agenda en stel dit saam met die agenda beskikbaar.

Motivering

Die begroting is een van die kardinale sake van die agenda. Daarom behoort dit, soos elke ander agendapunt, reeds in die agenda opgeneem te word sodat ook oor dié saak voldoende voorbereiding kan wees. 'n Meer volledige begroting sal nie net die finansies meer toeganklik maak vir die vergadering nie, maar kan help om ingeligte besluite oor die finansies te kan neem. Die praktyk om dit eers by registrasie beskikbaar te stel, is onaanvaarbaar.

Ds AJ Hattingh stel die beskrywingspunt.

Kommentaar van die Raad van Finansies

Deur aan die versoek te voldoen, moet noodwendig ingeboet word op die akkuraatheid of geldigheid van die begroting of te wel die finansiële plan vir **2011/2012**. Soos dit in hierdie agenda blyk, is 'n kostestying van 8% gebruik, dog dit is totaal onbekend wat dit gaan wees ten tye van die 69ste Algemene Kerkvergadering, en nog meer so ten tye van die aanvang van die begrotingsjaar **2011/2012**. Die aanbeveling ten aansien van die goedkeuring van die begroting is so geformuleer dat daar 'n aanpasbaarheid kan wees sou die inflasiekoers met die aanname van die begroting verskil.

Die bestaande aktiwiteite, soos volledig weergegee in die 66ste Algemene Kerkvergadering, en bekragtig tydens die 67ste Algemene Kerkvergadering, is steeds die basiese vertrekpunt van die begroting.

Die aktiwiteite word weer in die breë voorgehou sodat die Kerk kan besluit watter aktiwiteit nie meer as deel van die sinodale werksaamhede beskou kan word nie. Daar sal ook 'n geleentheid wees om die konsekwensies van die besluite te bespreek.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

9.2.4 HEFFINGS – VOORTAAN BEKEND AS: OFFERGAWES TEN OPSIGTE VAN GESENTRALISEERDE WERKSAAMHEDE VAN DIE KERK

9.2.4.1 Offergawes ten opsigte van gesentraliseerde werksaamhede (tot onlangs nog bekend as heffings) in perspektief

(i) *Inleiding*

Ek wil u, broeder en suster, versoek om dié saak te benader met 'n positiewe gesindheid en die wil om te aanvaar dat die Nederduitsch Hervormde Kerk uit meer as net 'n spesifieke gemeente bestaan.

Gemeentes, as 'n algemene reël, kan ook nie afsonderlik bestaan nie – nie as Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika nie want ons deel 'n aantal aktiwiteite en is deel van 'n groter geheel met uitgebreide verantwoordelikhede.

Neem asseblief dié saak met buitengewone erns op en laat ons die boodskap uitdra na elke lidmaat in die Kerk, naamlik dat ons interafhanklik is van mekaar en dat ons gedeelde belange en verpligtinge het om te bestuur.

Daar bestaan baie voorbeelde van die gedeelde belange en die volgende is, onder andere, deel daarvan: diakonaat, SENTIK, kinderversorging, teologiese opleiding, argief, museum, bejaardeversorging, maatskaplike dienste, ensomeer. Die Kerk kan nie fragmentaries omgaan met so 'n belangrike saak naamlik **offergawes om die "gesentraliseerde" werk van die Heer van die kerk te verrig nie.**

(ii) *Kollektiewe verantwoordelikheid*

Laat ons weer poog om die saak in perspektief te stel. Elke lidmaat het 'n opdrag om die Woord uit te dra. 'n Deel hiervan kom daarop neer dat daar 'n metode gevind moet word en ook gevind sal word om te verseker dat elkeen sy of haar deel, op welke wyse ookal, bydra.

Sinodale of gesentraliseerde werksaamhede het daarom basies twee doelwitte voor oë naamlik:

- * Om 'n effektiewe diens aan gemeentes te lewer op grond van bepaalde rasionalisasie en herstrukturering beginsels. Dit kom neer op kollektiewe bedinging en samewerking ter wille van beter funksionering aangesien gemeentes gewoon nie die wye spektrum kan hanteer nie.
- * Hierdie diens moet doelmatig, relevant en bekostigbaar wees.

Om vir u 'n idee te gee van die feit dat, ja daar is ook administrasie betrokke maar waarde word tot die proses toegevoeg, wil ons graag 'n paar sake met u deel.

- * **Sinodale werksaamhede** maak dit moontlik om binding tussen al die gemeentes van ons Kerk te bewerkstellig. Dit verseker ook dat ons op hoë vlak gekoördineerd met ander kerke kontak kan maak.
- * Deur middel van *sentrale bedinging* en ooreenkomste met die Universiteit van Pretoria kon ons vir baie jare 'n eie Teologiese Opleiding aan ons eie fakulteit geniet, teen bekostigbare tariewe.
- * *Sentrale bedinging* in terme van 'n ondersteuningsprogram (subsiestelsel) het etlike gemeentes weer op die pad na "herstel" geplaas en die kansel en verkondiging van die Woord is daardeur beskerm.
- * Ander dienste sluit sake in soos 'n alomvattende versekeringskema vir gemeentes teen premies en dekking wat nie op enige ander wyse gehandhaaf sou kon word nie. U moet asseblief let op die feit dat ons nie gemeentesentries dink nie, maar kerkwyd en dis juis daarom dat 'n hele aantal gemeentes reeds van rampe gevrywaar is.
- * Dan volg kinderversorging, bejaardeversorging, maatskaplike dienste ensomeer wat nie in isolasie bedryf kan word nie.

(iii) **Die Begroting ten opsigte van sinodale aktiwiteite**

Die 69ste Algemene Kerkvergadering gaan die begroting deurwerk en besluit wat sinodaal gedoen moet word, en wat gelaat moet word.

As ons dié besluit geneem het, volg dit dat elkeen deel het aan die besluit en onderneem u om die fondse beskikbaar te maak.

Dit is elke lidmaat en gemeente se verantwoordelikheid om mee te help met die befondsing van die sinodale aktiwiteit, want dit is deel van kerkwees waarop ons ook ooreenkom tydens die Algemene Kerkvergadering.

(iv) **Regverdige basis van deelname (befondsing)**

Daar is verskeie maniere waarop die totale bedrag van gemeentes ingesamel kan word, naamlik:

- * Per belydende lidmaat
- * Persentasie van inkomste van elke gemeente, byvoorbeeld X% van:
 - ** Offergawes
 - ** Fondsinsameling
 - ** Deurkollekte
 - ** Spesiale skenkings, ensomeer.
- * Dra-vermoë van gemeentes.
- * Vrywillige bydraes van gemeentes.
- * Kombinasies van bogenoemde wat erediensbywoning, sosio-ekonomiese omstandighede van gemeentes, ensomeer kan verdisconteer.

Bykans elkeen van bogenoemde alternatiewe berekeninge (om 'n regverdige **basis van deelname** te bepaal) is al aan die Algemene Kerkvergadering voorgehou. Omdat elkeen van hierdie modelle 'n inherente stel aannames bevat wat nie tot 'n waargenome, regverdiger toedelingsbasis gelei het nie, het die onderskeie Algemene Kerkvergaderings oor jare besluit op die beginsel van 'n basis per belydende lidmaat, wat gemiddeld sowat 13 – 15% van totale inkomste van gemeentes verteenwoordig. Dit op sigself blyk nie, na ons mening, die groot probleem te skep nie, **maar**, wat telkens die per capita bydrae onder bespreking bring is onder andere die volgende:

(a) 'n Vasgestelde, "begrote koste van sentralisasie" word ingevorder.

Vir die jaar 2008 het hierdie bedrag R21 486 108 beloop. Dit is gegewe in sover die Algemene Kerkvergadering elke drie jaar die gesentraliseerde aktiwiteite bekragtig en onderneem om te befonds. Dus maak die basis van verdeling min verskil – dit moet geïen word om die aktiwiteite te bekostig.

Gesien in die lig dat die huidige benadering daartoe lei dat elke lidmaat presies dieselfde daarvoor behoort by te dra (heffing per belydende lidmaat per jaar), is daar min onbillikheid aan te voer – gelykheid vir almal.

Sodra 'n ander basis ingespan word (inkomste, uitgawes, ekonomiese stand ensovoorts), *kan* daar nie meer sprake van gelyke koste *per lidmaat* wees nie. Sien volgende punt.

(b) Heffings per **belydende lidmaat** teenoor heffings **per gemeente**

Gemeentes voer dikwels aan dat heffings "*per lidmaat*" onbillik is. Hulle beskou dit as 'n las en druk dan die koste as 'n verhouding van byvoorbeeld inkomste of uitgawes van die gemeente uit. (byvoorbeeld 13% van 'n inkomste).

Heffings per lidmaat en koste van gemeentewees per lidmaat is twee konsepte wat nie verwar moet word nie.

Die aanvoeling om inkomste, uitgawes of dergelike basis te gebruik, het waarskynlik ten doel om billikheid tussen gemeentes te bewerk. Dit sal hieronder aangetoon word waarom dit 'n uiters moeilike, indien nie onmoontlike eis stel nie.

Dit kan onomwonde gestel word dat wanneer koste (of inkomste) van 'n gemeente ingespan word om die gewig van heffings te bepaal, daar nie terselfdertyd sprake van 'n gelyke bedrag per lidmaat kan wees nie. Dit is óf die een óf die ander.

(c) Die bedrag per lidmaat het veelvoudige leemtes soos:

- * Alle lidmate beskik nie oor dieselfde ekonomiese vermoë nie.
- * Lidmate word ouer, tree af met stagnerende inkomste potensiaal.
- * Die benadering verdiskonteer nie 'n streek (of Ring of dergelike geografiese indeling) se sosio ekonomiese omstandighede nie.
- * Hierdie argument teen heffings per belydende lidmaat is die sterkste argument vir die opdrag "*dra mekaar se laste*".

Ter verduideliking:

Natuurlik is al bogenoemde feite waar! Ons het in een gemeente skatryk lidmate, en ook brandarm lidmate. In een gemeente jong (ekonomies) suksesvolle lidmate *en* afgetrede lidmate, en ons het lidmate wat offervaardig is en minder offervaardig is. As ons aanvaar dat gelyke bydrae per lidmaat billik is, *gaan* daar in een gemeente lidmate wees wat nie die per lidmaat bedrag kan bydra nie, maar ook lidmate wat heelwat meer kan bydra. Die standpunt word gehuldig dat die wat het sal bydra vir die wat nie het nie – ook wanneer gesentraliseerde koste ter sprake is.

Die punt word verder gevoer. In kerkverband is daar gemeentes wat die plafon bereik het. Daar kan nie meer binne die gemeente (selfs Ring) voldoende "gedra" word nie. Soos dit later in die agenda sal blyk, behoort hierdie beginsel oor te spoel na inter gemeentelike vlak. Gemeentes wat geseënd is met beide, offergawe **en** fondswerwing-potensiaal, *behoort* daardie gemeentes wat die plafon bereik het, te dra. Die kollektiewe resultate van gemeentes (2008) toon dat die Kerk voldoende potensiaal hiertoe het – en nog meer!

(d) Sinodale heffing is nie deel van koste om kerk te wees nie (of hoe?)

Lees weer Agendapunt 9.2.4.1.

Daar is wel persepsies met betrekking tot die heffingstelsel wat probleme veroorsaak aangesien dit as 'n vorm van belasting (of las) beskou word. Hierdie persepsie kan baie negatief inwerk maar ons sal moet aanvaar en **ervaar** dat sinodale werk gelyk is aan gemeentelike werk net op 'n gesentraliseerde basis (koninkrykswerk).

(v) **Samevatting**

Verskeie faktore maak dit bykans onmoontlik om billikheid van deelname (verhaling van gesentraliseerde koste) in terme van gemeentes te verseker, byvoorbeeld:

- * In 'n enkele Ring is gemeentes in "ekonomiese"- en "subekonomiese" streke.
- * In 'n enkele gemeente is beide vermoënde lidmate en minder goeie lidmate
- * In die Kerk is daar beide vermoënde Ringe en Ringe wat in totale finansiële onvermoë verkeer.
- * Daar is 'n vasgestelde bedrag wat betaal moet word om gesentraliseerde aktiwiteite te bekostig, ongeag die basis. Deur die basis te wysig, is daar sommige gemeentes wat bevoordeel sal word, en ander wat benadeel sal word. (Die model wat die meerderheid gemeentes bevoordeel sal waarskynlik aanvaar word).
- * Sekere sake sal, ongeag die model van invordering – dus **universeel tot alle alternatiewe en huidige modelle** (hoewel nie uitgeput) veranderlikes wees wat implementering van intergemeentelike billikheid van die **basis van deelname** sal beïnvloed:
 - ** Offervaardigheid van lidmate.
 - ** Finansiële dissipline in gemeentes.
 - ** Arbeidsaamheid en/of betrokkenheid van lidmate.
 - ** Gemotiveerde leierskapstrukture in die gemeente.
 - ** Samewerking oor gemeente- en ringsgrense heen.
 - ** Die omvang van aktiwiteite wat die Algemene Kerkvergadering besluit om te sentraliseer.
 - ** Makro-ekonomiese stand van die land en geografiese gebiede.
 - ** Balans tussen standplaaskoste en gemeente grootte.
 - ** Plasing en grootte van gemeentes (Stigting en terugstigting).

(vi) **Ten besluite**

Tot op hede kon geen alternatiewe model bogenoemde veranderlikes sinvol in 'n enkele model verdiskonteer nie. Vandaar dat die billikheid

van deelname, oor Kerkvergaderings heen, 'n berekening per capita gehandhaaf het.

Terugskouend oor bogenoemde faktore, is "suksesvolle" gemeentes juis *daardie* wat balans tussen die sake gevind het! Meer nog, finansiële oorwegings is nie op die prioriteitslys wanneer sodanige gemeentes oor kerkwees besin nie.

Tot tyd en wyl die Kerk op 'n ander wyse besluit, is die enigste maatstaf belydende lidmate, ondersteun deur meganismes soos byvoorbeeld subsidie uit die Fonds vir Gemeente Opbou, onderlinge ondersteuning op beide rings- en gemeentevlak, ensomeer.

AANBEVELING

1. Die vergadering neem kennis van die hindernisse in die weg om 'n "regverdigte basis van deelname" (befondsing van gesentraliseerde aktiwiteite) tussen gemeentes te bewerk.
2. Die basis van deelname per lidmaat word gehandhaaf.
3. Die Raad van Finansies oorweeg die fasilitering van 'n databasis om vermoënde gemeentes en ringe in kontak met minder gegoede gemeentes en ringe te bring.

9.2.4.2 **Beskrywingspunt**

BESKRYWINGSPUNT 67: RING VAN KRUGERSDORP

HEFFINGS

Die huidige heffingstelsel is kontraproduktief ten opsigte van evangelisasie. In baie gevalle kan dit gemeentes selfs ontmoedig om evangelisasie te doen, want hoe meer die gemeente fokus op evangelisasie, hoe armer kan die gemeente word. Die demografiese ligging van die gemeente speel hier 'n groot rol.

Raad van Finansies word versoek om, as 'n saak van dringendheid, ruimte te laat in die heffingstelsel hiervoor.

Motivering

Neem as motivering die situasie van gemeente Krugersdorp:

Die lidmaat samestelling van gemeente Krugersdorp is soortgelyk aan die samestelling van ander gemeentes in die Ring van Krugersdorp.

Daar is 'n groeiende hoeveelheid lidmate in die gemeente wat as gevolg van die huidige ekonomie in die land en ander faktore soos byvoorbeeld die pensioenstatus nie gereken kan word as bydraende lidmate in die gemeente nie. Verder is die gemeente aktief betrokke by armer gedeeltes in die gemeenskap. Die gevolg hiervan is 'n groeiende gemeentetal, maar dalende offergawe.

Die heffings wat betaal moet word vir hierdie nie-bydraende lidmate veroorsaak 'n dreigende finansiële krisis in die gemeente. Ons beskou dit as kontraproduktief. Hoe meer daar gefokus word op evangelisasie – hoe armer word die gemeente in finansiële terme.

Ds H Delport stel die beskrywingspunt

Kommentaar

Die verskynsel van 'n ouer wordende lidmaatprofiel is waar vir heelwat gemeentes. Deur sodanige lidmate as nie-bydraend te beskou, en uit die berekening van die basis van deelname te laat, sal beteken dat die oorblywende lidmate (onder welke vorm van deelname, hetsy per capita of andersins) die bydrae moet opneem, gewoon omdat die ooreengekome gesentraliseerde koste op die een of ander wyse gegewe is en geïen moet word. Daar is in elk geval in die Hervormde Kerk as geheel tussen 30% en 40% lidmate wat nie 'n bydrae lewer nie.

Vir 'n "heffingstelsel" (welke vorm) om ruimte te maak van die verskynsel van veroudering, sal ten minste die veranderlikes soos gelys in 9.2.4.1 (v) verdiskonteer moet word. In die soeke na 'n alternatief, is die beredenering onder punt 9.2.4.3, *'n Ander perspektief : Koste van Kerkwees*, insiggewend.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

9.2.4.3 'n Ander perspektief : Koste om kerk te wees

Hierdie perspektief is gebore uit die versugting na 'n alternatiewe heffingstelsel, en die oënskynlike onvermoë om 'n alternatief vir die per capita benadering te vind. Mettergaan het die gedagte van die totale koste van kerk- of gemeentewees ontstaan. Om eerlik te wees, die koste om kerk of gemeente te wees, is nie beperk tot alle uitgawes wat tans per capita betaal word nie. Te oordeel aan die uitsprake teen sinodale heffing voel sommige gemeentes weer dat hierdie koste **nie** deel van kerkwees is nie!

Feit : Die Algemene Kerkvergadering, en niemand anders nie, het bepaal dat om kerk te wees, 'n bepaalde strategie gevolg moet word. Sake wat 'n risiko kan meebring, te duur of onprakties is om self deur gemeentes tot uitvoer gebring te word, word gesentraliseer. Dit kan nie los staan van daardie sake staan wat gemeentes wel self kan bestuur nie. Die totaal van beide komponente konstateer kerk – of gemeentewees.

Om dan hierdie twee sake weer "een te maak", word die volgende voorbeeld voorgehou.

Koste	Rand per lidmaat	300 lidmate	150 lidmate
Gemeente			
Traktement: 10 jaar skaal		198,307	198,307
Pensioenbydrae : werkg.	120.00	36,252	18,126
Reiskoste		48,000	48,000
Medies		24,000	24,000
Geboue		60,000	60,000
Administrasie		20,000	20,000
Personeel		50,000	50,000
Diens van Barmhartigheid			
- Bejaardesorg	5.50	1,650	825
- Kindersorg	9.15	2,745	1,372
- Bybelverspreiding	14.15	4,245	2,122
- Ondersteuningsraad	20.00	6,000	3,000
- TOIBO	1.00	300	150
- ADV	4.00	1,200	600
Sub Totaal		452,699	426,502
Ringsheffing	12.00	3,600	1,800
Sinodale heffing	244.00	73,200	36,600
Totaal per jaar		529,499	464,903
Totaal per lidmaat per jaar		147.08	258.28
Totaal: Ned Herv Kerk			
Offergawe2008		114,350,058	114,350,058
Lidmate		108,000	108,000
Offergawe gemiddeld		88.23	88.23

Aannames van die tabel

- * Daar word onderskei tussen 4 momente van kerkwees – alles deel van die NHK strategie om kerk te wees.

- * Twee scenarios word geskets – vir 'n gemeente met 300 belydende lidmate en een met 150 belydende lidmate. (Dit kan enige grootte wees).
- * Beide bekostigingswyses (gemeente en per capita) word geïntegreer.
- * 100% Offervermoë en offervaardigheid word hier aanvaar. (Sien later vir ander scenario hieroor)
- * Behalwe vir werkgewerspensioen bydrae (per capita basis) is standplaas- en ander koste konstant.
- * Die voorbeeld raak nie eers by benadering die kwantum van gemeentelike diens van barmhartigheid aan nie. Om erkenning aan die deel van kerkwees te verleen is slegs gesentraliseerde koste in die voorbeeld ingespan.

Verhaal van die tabel

- * Terwyl menige ander aannames gemaak kan word, toon die voorbeeld dat die per capita koste vir die kleiner gemeente minder is maar as gevolg van die konstante aard van die ander koste, die koste van gemeente wees per lidmaat drasties toeneem.
- * Die per capita koste is die mees regverdige verdeling van gesamentlike koste aangesien dit die grootte van gemeentes verdiskonteer. Dit kan tog nie verwag word dat 'n klein gemeente 'n groter deel van die verantwoordelikheid sal dra nie. Tensy die klein gemeente oor 'n gemiddelde finansiële vermoë beskik.
- * Standplaaskoste, salarisse, lone en honoraria toon dieselfde verskynsel as wat die ekonomiese wêreld ervaar. Hoe langer personeel in diens is, hoe "duurder" word daardie uitgawe. Dit terwyl die ekonomiese omstandighede van lidmate afneem **en** die aantal lidmate daarmee saam. Dit beteken dat 'n kleiner wordende gemeente nie kan volhou om 'n vol standplaas te bekostig nie. Afskaling volg noodwendig.
- * Alle vaste koste (hier gedefinieer as koste wat uniek aan 'n gemeente is (per capita sake uitgesluit)) openbaar dieselfde tendens.
- * In *hierdie* voorbeeld, is dit duidelik dat die koste van gemeente wees vir die gemeentes onderskeidelik R147 en R258 is terwyl die gemiddelde offergawe in die Kerk (2008) R88.00 per jaar was. Om die saak aan te spreek is daar beperkte remedies:
 - ** Verhoog inkomste (Fondswerwing en soortgelykes).
 - ** Verminder uitgawes (afskaal van koste van kerkwees – gemeentelik en gesentraliseerd. Laasgenoemde impliseer staking

of inperking van gesentraliseerde aktiwiteite wat die Algemene Kerkvergadering oor kan besluit).

- ** Beide bogenoemde word geïmplementeer (byvoorbeeld terugstiging, kombinerings ensameer).

Die effek van verouderende en verkleinende gemeentes

Soos reeds genoem veronderstel die tabel 100% offervermoë en offervaardigheid. Nou kan enige persentasie ingespan word, maar indien 'n aanname gemaak word dat sê 40% van gemeentelêde byvoorbeeld pensionarisse en sub ekonomiese lidmate is (wat moontlik offervermoë uitwys) asook lidmate wat "net op register is" (wat moontlik offervaardigheid en betrokkenheid aantoon) lyk die laaste deel van die tabel soos volg:

Totaal per jaar	529,499	464,903
60% van lidmate	180	90
Totaal per lidmaat per maand	245.14	430.47
NHK Offergawes	114,350,058	114,350.058
Lidmate	108 000	108,000
Offergawe gemiddeld per maand.	88.23	88.23

Die resultaat is te wagte. Dit maak die dilemma net *meer* akute. *Die uitdaging is nie geleë in die egalisering van koste van gemeente wees nie, aangesien dit dan by implikasie 'n gietvorm daar wil stel wat elke gemeente se unieke roeping en aard verontagsaam.*

Indien daar konsensus is oor die feit dat veroudering en verkleining gegewe is **en** dat kerkwees, soos dit tans daaruitsien, die beste manier is om kerk te wees **en** dit gegewe is dat gemeentes (en lidmate) finansiële verskillend daaraan toe is, volg dit derhalwe dat die oplossing *nie* gevind gaan word in die herverdeling van gesentraliseerde koste nie. Die antwoord lê buite die sfeer van kwantum, en nader aan die gebied van samehorigheid, mededeelsaamheid en vertroue in mekaar se bona fides. Met ander woorde *"dra mekaar se laste en deel in mekaar se vreugde"*.

Die werklike koste van kerkwees in die jaar 2008

Met die voorbeeld agter die rug, is dit van pas om die werklike koste van kerkwees van die NHKA (2008) te beskou.

Ter wille van die aanbieding, is die volgende werkswyse gevolg:

- * Gemeentes word in kategorieë gegroepeer, byvoorbeeld 0 - 100, 101 -200, ensameer en die oefening word daarop gebaseer.
- * Die werklike resultate van die gemeentes word as basis aanvaar.

- * Die huidige heffingstelsel word toegepas en die totale koste van kerkwees vir elke kategorie bepaal (met ander woorde totale koste van kerkwees per belydende lidmaat).
- * Dié waardes word per belydende lidmaat bereken.

Die resultaat:

Groep	Aantal gemeentes	Belydende Lidmate	Uitgawes (Koste van Kerkwees)	Koste van Kerkwees per lidmaat
			R.	R.
0 -100	45	2,664	6,148,944	2,308
101-200	54	8,223	17,433,942	2,120
201 – 300	43	10,917	19,417,234	1,779
301 – 400	43	1,496	25,396,627	1,697
401 – 500	42	18,941	27,688,324	1,462
501 – 600	28	15,481	20,665,310	1,335
601 – 700	22	14,329	18,842,288	1,315
701 – 800	9	6,998	8,460,403	1,209
Meer as 800	16	17,104	23,161,740	1,354
Totaal	302	108,623	167 214 812	
Gemiddeld			1,525.36	

Verhaal van hierdie tabel

Die *koste van kerkwees* per lidmaat is hoër vir kleiner gemeentes as vir groter gemeentes. Redes hiervoor is:

- * Minder lidmate om 'n stel vaste koste (uitgesluit per capita koste) te dra.
- * Vaste koste, soos traktement, salarisse, versekering munisipale koste ensameer, is onderhewig aan inflasionêre styging, terwyl inkomste teoreties 'n plafon kan bereik.

Die gemiddelde koste van kerkwees beloop R1 525.36 per belydende lidmaat per jaar. Deur die gemiddeld in te span om vergelykings te tref, leef gemeentes met minder as 400 lidmate swaar in vergelyking met (groter) medegemeentes. Dit is egter nie konsekwent met die feit dat daar klein, "suksesvolle" gemeentes is nie. Waarskynlik omdat die standplaas- en ander koste van sodanige klein gemeente balanseer met die inkomsteprofiel.

Die onmiddellike aanvoeling is om gesentraliseerde (per capita) koste te verplaas sodat die groter gemeentes 'n groter deel hiervan kan dra. Die denkrigting gewoon omdat dit nie moontlik is om traktement, versekering, munisipale koste ensameer te "verplaas" nie. (Nodeloos om te meld dat groter gemeentes óók gekonfronteer word met dieselfde verskynsels van verminderende en verouderende lidmate sowel as 'n

duurderwordende kostestruktuur en finansiële druk). Oor tyd sou dit beteken dat slegs groter gemeentes die gesentraliseerde koste sal moet dra (vir 2008 was dit ten minste R21.4m). Die profiel van die kerk sal dus waarskynlik oor tyd verander van gegoede groot gemeentes na gegoede klein gemeentes. Dit is ewe onvolhoubaar as die huidige model van kerkwees.

Die oplossing:

Hierdie oplossing gaan 'n proses wees, en nie 'n gebeurtenis nie. Dit behels die volgende:

- * In die eerste plek, konsensus oor wat kerkwees beteken. ("*Kerkwees in die Toekoms*"). **Let wel**, nie wat die koste daarvan moet wees nie.
- * Erkenning dat finansiële vermoë van lidmaat tot lidmaat relatief is en verskil. So ook van gemeente tot gemeente.
- * 'n Verstaan van wat die *verantwoordelikheid* van finansiële vermoë of gawes meebring.
- * Aanvaarding dat gemeentes 'n bepaalde *dinamiese* roeping in haar gemeenskap en die wêreld het - nie staties nie. Die vermoë om gemeentelike struktuur hierby te kan aanpas, is van kardinale belang.
- * Besin oor die koste van kerkwees (gemeentelik **en** gesentraliseerd), en bepaal watter komponente van die model, gelaat, afgeskaal of gewysig moet word.
- * Toepas van verantwoordelike rentmeesterskap, sonder om die beginsel te gebruik as beweegrede teen mededeelsaamheid en barmhartigheid. Dit beteken dat elke gemeente die gereedskap sal gebruik (finansiële beleid, ekonomiese indikatoren, tendens monitering, voortgesette opleiding ensomeer) om dit wat aan haar toevertrou is optimaal tot voordeel van kerkwees in te span.

AANBEVELING

1. Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering ondersoek "*Kerkwees in die Toekoms*", en ontwikkel saam met die Raad van Finansies 'n bekostigingsmodel daarvoor.
2. Die uitkoms word aan die Kerk gekommunikeer vir kommentaar sodat dit aan die 70ste Algemene Kerkvergadering voorgehou kan word.
3. Daar word aanvaar dat die opdrag "dra mekaar se laste" nie optimaal gediens kan word deur dit primêr met 'n finansiële model tot stand te bring nie. Sien derde aanbeveling by punt 9.2.4.1.

9.2.5 SINODALE EIENDOMME

9.2.5.1 **Dirk van der Hoffgebou (Sinodale kantoor)**

Die hoeksteen van die gebou is op 5 September 1959 deur Prof SP Engelbrecht gelê. Gedurende die laaste drie jaar is heelwat opknapping en verbeteringe aangebring soos byvoorbeeld:

- * Aanbou van 'n nuwe raadsaal op die eerste vloer.
- * Vernuwe vloerbedekking van die eerste vloer.
- * Herstel stoele en vloerbedekking van die Goddefroysaal.
- * Opknapping van badkamers op die eerste vloer, grondvloer en derde vloer.
- * Opknapping van die noordelike vleuel ten einde die Ondersteuningsraad, Apostolaat en AIM te kan akkommodeer. TOIBO word reeds daar gehuisves.
- * Bepaalde aanwysingsborde is ook deur SENTIK op die terrein aangebring wat rigtinggewend is.

9.2.5.2 **Barton Keepgebou**

Hierdie gebou is reeds in 1886 opgerig en is 'n historiese monument. Dit huisves SENTIK asook die studente van AIM. Hier is ook heelwat verbeterings in die laaste drie jaar aangebring byvoorbeeld:

- * Herstel en verf van die dak.
- * Opknapping van houtvloere en vernis daarvan.
- * Die gebou is geverf en herstel waar nodig.
- * Verskuiwing van die museum na Pretoria gemeente is hanteer.
- * Verskuiwing van die boekwinkel na Barton Keep.
- * Die geroeste staalplafonne, geute ensomeer is vervang.

Die gebou is 'n sieraad en baken vir die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika, waarop ons trots kan wees.

9.2.5.3 **Plaas Klipdrift : Hammanskraal**

Die opleiding van predikante van die MRCC, en ander kerke, wat voorheen te Hammanskraal opgelei is, is intussen na die Kerkkantoor verskuif. Dit het onder andere geskied op versoek van die MRCC en studente wat bepaalde motiverings voorgehou het.

Die situasie is tans bevredigend en AIM word volledig in 'n deel van die kerkkantoor en die Barton Keepgebou geakkommodeer.

Ten opsigte van die plaas Klipdrift, is daar enkele sake wat van belang is. naamlik:

(i) Dinokeng Big Five wildtuin

Die plaas Klipdrift is nou ingesluit in die Dinokeng wildtuin. Die wildtuin se amptelike opening het plaasgevind gedurende April 2010. Alle binne heinings is as deel van die eerste fase van sowat 15 000 ha verwyder. Daar word beoog om die groot vyf binne die afsienbare toekoms hervestig te hê in die wildtuin. Daar is reeds renosters gevestig en leeus word gedurende Mei 2010 hervestig.

(ii) Just Footprints

Hierdie organisasie stel belang om die bestaande geboue op die plaas, die voormalige HTO kollegegeboue (AIM) oor te neem en uit te brei. Daar word opgradering van ongeveer R6miljoen beplan. Tydens die opstel van die verslag was daar egter nog geen finaliteit rondom die ooreenkoms met die organisasie nie.

(iii) Backpackers

Hierdie organisasie stel belang om 'n kampterrein/oornag geriewe op die noord-oostelike hoek van die plaas te vestig. Niks is nog gefinaliseer nie.

(iv) Shine

Shine is 'n projek wat reeds geruime tyd deur die gemeente Meyerspark gedryf word. Die projek se doelwit is om mense met chemiese afhanklikheid te begelei en sou graag 'n rehabilitasie sentrum op Klipdrift wou vestig. Aangesien dit 'n sensitiewe en ook duur proses is, sal 'n beskrywingspunt moontlik elders in die agenda vir oorweging voorgehou word.

9.2.5.4 Venterskroonkampterrein : Vredefortkoepel

Die kampterrein word tans aan Outward Bound, 'n organisasie wat natuur avonture aan jongmense bied, verhuur. Hulle huur die terrein sedert Junie 2005 en het gereeld verpligtinge nagekom. Die terrein is ook in stand gehou, alhoewel seker nie op 'n vlak waaraan 'n vyfster toegeken sou kon word nie.

AANBEVELING**1. Vir kennisname.****9.3 AFDELING INTERNE OUDIT****9.3.1 INLEIDING**

9.3.1.1 **Rentmeesterskap**

Met die uitreiking van die King III verslag, wat meer gemik is op die nuwe Wet op Maatskappye, word kerke ook nou betrek. In die verslag word na "*korporatief*" verwys as enige organisasie byvoorbeeld verenigings, klubs, skole, trusts, maatskappye en selfs kerke (veral waar dit gaan oor die bestuur van die aardse sake).

Die King III-verslag is gerig op die etiese selfregulerende benadering, eerder as 'n eksterne regulerende benadering tot korporatiewe beheer, en gemeentes kan baat vind by die bestudering van die verslag.

Die kernwaardes wat hiervoor uitgespel word, vorm die "vlot" waarop korporatiewe beheer gebou is. Die waardes hiervoor is: *verantwoordelikheid, aanspreeklikheid, billikheid en deursigtigheid*. Die verantwoordelikheid van leierskap in organisasies is om hierdie waardes te beliggaam, te omhels en as hul verpligting te aanvaar. Daar moet tussen bestuur en die ander belanghebbers 'n etiese verhouding ontstaan, wat gebaseer is op wedersydse verantwoordelikheid vir die ekonomiese, sosiale en ekologiese impak van die organisasie (Kerk).

Die geloofsgemeenskap kan ook 'n rol speel om leiers, besigheids- en bestuurslui te help oplei om die King III-verslag nie net as 'n besigheidsdokument te lees nie, maar ook as 'n dokument wat ruimte bied vir gelowiges om 'n verskil te maak. Ons kan die vraag vra of hierdie dokument nie juis 'n goeie raamwerk bied waarin besigheid en kerk hande kan vat nie – 'n raamwerk wat 'n geweldige tekortkoming in ons samelewing kan aanspreek.

'n Laaste rede is die vanselfsprekende, naamlik dat gemeentes ook 'n verantwoordelikheid het om eties om te gaan met sy eie bronne, en 'n verantwoordelike verhouding met belanghebbers behoort te bou.

9.3.1.2 **Interne Oudit – Kontrole funksie**

Die Afdeling Interne Oudit is hoofsaaklik bekend vir die ouditfunksie naamlik die toets ten opsigte van nakoming en kontrole van prosedure wat in die kerk tot uitvoer gebring word. Wat minder bekend is, is dat die afdeling ook 'n beduidende rol speel in byvoorbeeld:

- * gemeentelike boekhouding
- * opleiding oor 'n wye front
- * belastingsake

Deur middel van sentralisasie kon die Kerk daarin slaag om 'n afdeling daar te stel om haar te dien in al hierdie afdelings.

Nodeloos om te noem dat in 'n tydperk van rasionalisasie, waar perso-

neel en hulpbronne krimp terwyl die vraag na statutêre en ander dienste in omvang en intensiteit groei, daar veragings en bottelnekke ontstaan wat die bedoeling frustreer.

Daarmee saam het die praktiese implikasie van 'n gesentraliseerde ouditeringsproses (waaruit finansiële state moet voortvloei) belemmerend blyk te wees met die ontbondeling van die groepsregistrasie vir belastingvrystelling. Om alle gemeentes, NHSV takke en Organe van Bystand so te ondersteun dat finansiële state vir almal betyds vir belastingdoeleindes gelewer kan word, is met die huidige kapasiteit nie moontlik nie.

Dit was voor die hand liggend dat 'n alternatiewe gesoek moes word – wat natuurlik nie noodwendig die *Afdeling Interne Oudit* uitsluit nie. Hulle kan steeds 'n beduidende rol speel, maar kan dit nie onverkort voortsit nie en gemeentes is reeds volledig hieroor ingelig.

9.3.2 AFDELING INTERNE OUDIT : HERSTRUKTURERING

9.3.2.1 **Besluit: 68ste Algemene Kerkvergadering : Beskrywingspunt 110**

Die uitgebreide Beskrywingspunt 110 van die 68ste Algemene Kerkvergadering het die weg gebaan vir die ondersoek na die uitfasering van die Afdeling Interne Oudit (desentralisering van die ouditfunksie).

As proefneming is vyf gemeentes geïdentifiseer om onder bepaalde riglyne 'n eksterne ouditering te ondergaan. Die resultaat van die proefneming is, onder omstandighede, bevredigend, maar het die potensiaal om 'n beduidende finansiële impak op gemeentes te hê. Afhangend van die gemeente se stelsels en prosedure om risiko te beperk, kan die koste varieer en sal baie fyn bestuur moet word.

Die gemeentes is versoek om aan te dui wanneer hulle gereed sal wees om self na die uitgebreide ouditproses om te sien. Ofskoon sommige gemeentes aangedui het dat hulle die alternatiewe ouditering gaan onderneem (33 soos op 13 April 2010), was daar ook gemeentes wat aangedui het dat hulle verkies om die ouditering steeds sinodaal te laat doen. Die ander het geswyg – waarskynlik vanweë bepaalde onsekerheid.

Daar kan op die stadium volstaan word met die waarneming dat daar nie eenstemmigheid oor die proses van ontbondeling van die Afdeling Interne Oudit in die Kerk bestaan nie. Die praktyk blyk egter die beginsel van desentralisering te dikteer. Gegewe dat die beginsel van ouditering kerkordelik en in terme van korporatiewe reguleringsbeginsels vasgelê is, kan die uitvoering daarvan desentraliseer solank daar konsensus oor terminologie en opdrag is.

Nota: By die aanstel van 'n eksterne ouditeur moet u op die riglyne wat voorgehou is let. Vir redes wat voor die handliggend is moet u in ag neem dat daar 'n "sogenaamde" armlengte afstand tussen die gemeente en die ouditeur bestaan en u moet dit asseblief in ag neem.

9.3.2.2 Finansiële state : Opstel en verantwoordelikheid

Dit is ook belangrik om kennis te neem van die feit dat die opstel van finansiële state die verantwoordelikheid van die gemeentes (direksie, lede of eienaar) is. Ofskoon hierdie funksie uitgekonnekteer mag word aan die ouditeur, interne ouditeur of rekenmeester, bly dit die verantwoordelikheid van bestuur. Die nuwe maatskappywet lê baie klem op die aanspreeklikheid van die opstellers van state.

9.3.3 HUIDIGE ROL VAN DIE AFDELING INTERNE OUDIT, GEKONTRAS- TEER MET 'N MOONTLIKE TOEKOMSTIGE OPDRAG

Met die Kerkorde en ander nakomingsregulering as vertrekpunt word veronderstel dat die Kerk dit as 'n vereiste stel dat elke gemeente sal toesien dat hul finansiële state aan ten minste 'n interne ouditeringsproses of soortgelyke nakomingsbevestiging onderwerp sal word. Dit impliseer die volgende:

- * Gemeentes moet hul boeke en data aan 'n eksterne liggaam toevertrou. By implikasie is die boekhou- rekeningkundige- en belastingfunksie of self onderneem of geheel of gedeeltelik uitgekonnekteer. Die opdrag en ooreenkoms met die eksterne liggaam sal hoogs waarskynlik die koste vir die gemeente dikteer. Die aanstel van 'n ouditeur sal onderhewig wees aan die voorgeskrewe riglyne.
- * Gemeentes wat finansiële of logisties nie van 'n eksterne liggaam gebruik kan maak nie, kan by die Raad van Finansies aansoek doen dat hul state steeds aan 'n sinodale interne ouditeringsproses onderwerp word.
- * 'n Formele ooreenkoms sal dan met so 'n gemeente gesluit word.
- * Sou hierdie diens aangevul moet word met sekretariële-, rekenmeesters- boekhoudings- of belastingfunksies, sal dit per komponent gefaktureer word.
- * Die sinodale Afdeling Interne Oudit sal ook as inspektoraat kan funksioneer in die volgende omstandighede:
 - ** Op versoek van die Raad van Finansies, 'n ringkommissie, gemeente en/of kerkraad – selfs al word 'n eksterne firma gebruik.

****** Dit kan ook geskied in terme van Ordinansie 9.6 van die Kerkorde.

9.3.3.1 **Befondsing van die Afdeling Interne Oudit**

Uit bogenoemde is dit duidelik dat die afdeling sodanig gestruktureer moet word om slegs 'n bepaalde aantal gemeentes te akkommodeer. Die omvang van die dienste benodig sal die koste dikteer waarvoor voorsiening gemaak moet word. 'n Tariefstruktuur sal hiervoor bereken word. Dit beteken dat enige dienste wat buite die interne ouditfunksie versoek word, bykomend gefaktureer sal word.

Gemeentes sal hiervoor verantwoordelikheid neem.

9.3.3.2 **Tydsraamwerk**

Implementering van die besluite van die Algemene Kerkvergadering sal ingefaseer word soos wat die omvang van die taak dikteer.

AANBEVELING

- 1. Die huidige funksionering van die Afdeling Interne Oudit staak op 28 Februarie 2011. (Laaste jaar onder huidige bedeling dus 1 Maart 2010 tot 28 Februarie 2011).**
- 2. Gemeentes wat om finansiële, logistiese of ander relevante redes nie 'n eksterne liggaam kan gebruik nie, doen aansoek by die Raad van Finansies om die sinodale interne ouditfunksie te gebruik. Dienste gelewer word, per ooreenkoms met gemeentes, afsonderlik gefaktureer.**
- 3. Dienste ingekoop van die sinodale afdeling interne oudit (ongegag die entiteit) word vereffen deur die liggaam wat die diens versoek.**
- 4. Dienste wat sinodaal benodig word byvoorbeeld instandhouding van die sinodale databasis, sinodale interne ouditering, inspektoraat, ensomeer word deur middel van die sinodale heffings as administrasiekoste bekostig synde koste van gemeenskaplike belang. Dié begroting moet hiermee aangesuiwer word.**
- 5. Gemeentes neem deeglik kennis van die King III verslag ten opsigte van korporatiewe beheer.**

9.3.3.3 Beskrywingspunt

BESKRYWINGSPUNT 68 : RING VAN PRETORIA-WES

KONTRAK MET EKSTERNE OUDITEURE

**Die Kerk beding 'n kontrak met eksterne ouditeure, gebiedsge-
wys, vir 'n ouditeringsdiens vir alle gemeentes.**

Motivering

Weens etiese redes is dit wenslik dat ouditeringsdienste deur onafhanklike eksterne ouditeringsmaatskappye verskaf word.

Ds HP van den Berg stel die beskrywingspunt.

9.4 KORTTERMYNVERSEKERING

9.4.1 INLEIDING

Sedert 1 Januarie 1998 maak die Kerk gebruik van sogenaamde selfversekering. Dit kom in kort daarop neer dat die Kerk 'n sekere persentasie van die risiko self dra. 'n Groot deel van die premies word dan ook nie aan die versekeraar oorbetal nie maar word deur die Sinodalekantoor bestuur indien daar eise ontstaan. Die Kerk betaal ook nie kommissie op die versekering nie maar betaal die makelaar 'n diensfooi wat heelwat minder is as wat die kommissie op die portefeulje sou wees. Hierdie manier van versekering het daartoe gelei dat daar heelwat besparings op die premies te weeg gebring is. Elke jaar word daar korting op die premies van gemeentes toegestaan en in Junie 2007 het gemeentes 'n kontantbonus van sowat 10% van die jaar se premies ontvang. Dit plaas ook 'n verantwoordelikheid in die hande van gemeentes om hulle bates te beskerm en te beveilig om sodoende onnodige eise uit te skakel.

AANBEVELING

1. Vir kennisname.

9.4.2 HUIDIGE PORTEFEULJE

Vanweë die feit dat die Kerk self 'n deel van die risiko absorbeer, word daar jaarliks 'n bepaalde bedrag bespaar. Die besparing is die netto resultaat van premies ontvang, minus eise uitbetaal. Ons het ongeveer R2,7 miljoen tot voordeel van die Kerk op die wyse bespaar en gemeentes word hieruit ondersteun om byvoorbeeld dakke te herstel ten einde gevolglike skade te beperk.

Dit dien gemeld te word dat die totale waarde van geboue, wat tans verseker is, sowat R2,7 miljard beloop. Die huidige portefeulje se jaarpremie beloop R4 526 223 wat die makelaarsfooie insluit. Hiervan word net R1 026 233 oorbetaal aan die versekeraars terwyl die restant behou word as binne bybetaling om geldige eise onder R150 000 in die geval van geboue, en R75 000 in die geval van motors te vereffen.

Gedurende die periode onder oorsig was die eisegeschiedenis soos volg:

Jaar	Premies (insluitend koste)	Opgehoopte bybetaling	Totale premie oorbetaal	Totale eise	Eise teen opgehoopte bybetaling	Eise as % van opgehoopte bybetaling
2004	3,049,389	1,732,000	1,319,389	1,339,999	767,970	44.4
2005/06	3,220,070	1,850,000	1,370,070	1,652,040	1,563,437	84.5
2006/07	3,476,077	2,050,000	1,426,077	1,918,616	1,519,263	74.1
2007/08	3,645,196	2,050,000	1,625,196	1,924,679	1,896,008	92.48
2008/09	4,160,030	2,067,000	1,536,630	2 206 353	2 028 175	98.12
2009/10	4,691,722	2,900,000	1,791,722	2 702 146	2 507 076	86.45
2010/11	4,895,073	2,900,000	1,395,073	-	-	-

Afleidings:

Uit bogenoemde is dit dus baie duidelik dat die omskakeling na die binne-bypetalingsstelsel 'n baie goeie besluit was en dat daar voortgegaan moet word met die wyse van versekering.

AANBEVELING

1. Die aktiwiteit word bekragtig.

9.4.3 INSTANDHOUDING EN WAARDASIE VAN EIENDOM

Gemeentes word weer daarop gewys dat die waarde van alle vaste eiendomme, soos die kerkgeboue, pastorieë, ensovoorts jaarliks met ongeveer 10% verhoog word. Dit negeer egter nie die onus van gemeentes om seker te maak dat die geboue voldoende verseker is nie. Ingeval van 'n eis kan awery (gemiddelde), toegepas word om die eis te verreken. Dit beteken dat as u onderverserker is dat net 'n gedeelte van u eis betaal gaan word.

'n Verdere probleem is die instandhouding van bates. Gemeentes moet seker maak dat eiendomme na behore in stand gehou word. *Versekering is nie 'n polis ten opsigte van instandhouding nie.* Skade wat oor 'n "lang" periode voorkom word ook nie gedek nie. 'n Versekerbare eis is skade wat aan 'n spesifieke gebeurtenis gekoppel kan word byvoorbeeld 'n haelstorm. Onthou dat normale gebruik en verbruik uitgesluit word van enige versekeringseis. Dus as die pype bars as gevolg van ouderdom gaan geen versekeraar uitbetaal nie.

Gemeentes moet ook seker maak dat eise spoedig ingedien word. Onthou daar is 'n spertyd van 30 dae na die gebeurtenis.

AANBEVELING

- 1. Vir kennisname.**

9.4.4 MAKELAARAANSTELLING

Die Kerk maak tans gebruik van die dienste van Alexander Forbes om die portefeulje te bestuur. Die portefeulje bestuurder, me Esme Bouwer, is van die begin af deel van die portefeulje en is baie kundig en vertrouwd met ons portefeulje.

AANBEVELING

- 1. Alexander Forbes word weer aangestel om die versekeringsportefeulje namens die Kerk te bestuur.**
- 2. Die hersiening van makelaars, indien van toepassing, word deur die Raad van Finansies hanteer.**

9.4.5 EISE EN EISE-PROSEDURE

Die Raad van Finansies is die versekerde en nie die onderskeie gemeentes nie. Alle eise moet dus, in teorie, by die Raad aangemeld word. Alexander Forbes is egter so vertrouwd met die Kerk dat die Raad toelaat dat eise direk by Alexander Forbes aangemeld word.

'n Saak wat verdere aandag verg is die *beginnel* van versekering. Enige versekeraar verseker die versekerde teen 'n verlies. Indien 'n verlies ontstaan sal die versekeraar die versekerde weer in die posisie plaas waarin hy was voor die gebeurtenis plaasgevind het. Met dit in gedagte beteken dit dat indien daar stormskade was en die matte word beskadig maar die matte is al 20 jaar oud, kan die versekeraar waardevermindering toepas en sodoende net 'n persentasie uitbetaal. Dieselfde is van toepassing op enige eis ten opsigte van warmwaterstelsels, motors, ensomeer.

Gemeentes moet asseblief in ag neem dat die versekeringspolis in die geval van gevolglike skade u net in die posisie plaas wat u was net voor of tydens die insident. U kan dus nie aanspraak maak op totale kwytskelding nie.

Verder moet u asseblief sover moontlik alle versekerbare items verklaar en 'n billike waarde daarop plaas.

Die gemeentes moet die volgende in ag neem indien 'n eis ontstaan:

- * Meld die eis onmiddellik aan by mev Esmé Bouwer, van Alexander Forbes, by tel (012) 452-7119 (e-pos BouwerHs@aforbes.co.za).
- * Sy, of haar assistente, sal u van 'n eisvorm voorsien.
- * Hierdie eisvorm, met die nodige kwotasies vir die herstelwerk, moet binne 30 dae na aanmelding van die eis in mev Bouwer se hande wees anders mag die versekeraar u eis verwerp.
- * Ten einde u behulpsaam te kan wees moet u asseblief die Kerkkantoor per e-pos laat weet van u eis. Stuur u e-pos aan susan@nhk.co.za of piet@nhk.co.za. Hierdie aksie vervang nie die eiseprocedure nie maar dien slegs as inligting vir die Kerkkantoor.

AANBEVELING

1. Vir kennisname.

9.5 KOMITEE VIR STRATEGIESE BEPLANNING EN HERSTRUKTURE- RING

9.5.1 INLEIDING

Die Komitee vir Strategiese Beplanning en Herstrukturering (die komitee), soos deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering aangewys, bestaan uit die volgende persone:

Ds APJ Beukes	(Voorsitter)	Dr SP Pretorius
Prof TFJ Dreyer		Oudl JS Steyn
Mnr JF Viljoen	(Sekretaris)	Ds RJ Coertze
<i>Personeel</i>		
Mnr E Struwig		Mnr P Beukes

9.5.2 WERKSAAMHEDE: 2008 TOT 2010

Die opdrag van die Komitee is die volgende:

- * Om, indien van toepassing, toe te sien dat die begroting binne bekostigbare perke bestuur word.
- * Herstrukturering te fasiliteer ten einde die beperkte bronne van die Kerk optimaal te benut.
- * Te verseker dat herstrukturering nie effektiwiteit nadelig beïnvloed nie.
- * Oorweging te skenk aan die vulling van poste wat vakant raak.

9.5.2.1 **Bestuur van SENTIK**

Die komitee het die saak van SENTIK deeglik bespreek en ondersteuning is gegee tydens die aanstelling van 'n nuwe Sekretaris vir SENTIK, dr WC van Wyk. Die aanstelling van dr van Wyk het stabiliteit gebring in die bedryf van SENTIK. Daar is egter sake wat nog hanteer moet word en die komitee gee deurlopend aandag aan die sake.

Verskeie sake is hanteer, met die volgende as die meer belangrike ingrype:

9.5.2.2 **Welstandsprogram**

Die Welstandsprogram is verwys na die Raad vir Pastoraat en Presbiteraat. Die komitee het wel navraag gedoen oor die vordering aangesien dit oorspronklik vir dié komitee se agenda was. Die saak is nog steeds in proses. Met die afsterwe van mnr I Dreyer, wat intussen meeste van die werk as berader gedoen het, is daar nou 'n leemte gelaat wat weer gevul moet word. Ons vertrou dat die Welstandsprogram eersdaags gefinaliseer sal word.

9.5.2.3 **Ondersteuningsraad**

Die Ondersteuningsraad se posisie bly onder druk. Sowat 9% van hulle inkomste kom uit die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika terwyl die res gefinansier word deur die Lotto en staatssubsidies. Die saak geniet deurgaans die aandag van die komitee. Die Ondersteuningsraad het reeds, in samewerking met die komitee, enkele poste afgeskaf en kantore gesluit.

AANBEVELING

- 1. Die werksaamhede van die Komitee vir Strategiese Beplanning en Herstrukturering word gekontinueer.**

B GEMEENTELIKE AANGELEENTHEDE

9.6 GEMEENTES: OORSIG VAN DIE FINANSIËLE POSISIE VIR DIE JARE 2002 TOT 2008

9.6.1 INLEIDING

Die *gesprekke* wat in die "wandelgange" van die kerk gehoor word verwoord graag die volgende:

"Gemeentes vind dit al moeiliker om finansiëel die mas op te kom" en die heffings "maak ons dood".

Vanweë die gesentraliseerde oudit proses en die finansiële state wat deur die Afdeling Interne Oudit opgestel, bygehou en gekonsolideer word, kan die finansiële posisie van alle gemeentes in perspektief ge-

plaas word - al is dit nie altyd resente inligting nie bly die tendense relevant.

Die Finansiële inligting van gemeentes word vir die Finansiële jare 31 Desember 2002 tot 29 Februarie 2008 getoon. Die verandering van die Finansiële jaar van 31 Desember (2003) na 28 Februarie (2005) kompliseer 'n konsekwente vergelyking, maar die inligting is tog bruikbaar om die verskillende jare in perspektief te kan plaas.

Ongelukkig was die state van die Finansiële jaar 28 Februarie 2009 ten tye van die opstel van die verslag nie beskikbaar nie. 'n Wesenlike aantal gemeentes se boeke is nog nie vir oudit ontvang nie en dit weerspieël 'n baie ernstige nalate deur gemeentes. Die belasting-vrystelling van gemeentes mag eerstens in gedrang kom en tweedens is dit 'n teken van onvoldoende dissipline en selfs onvoldoende finansiële bestuur.

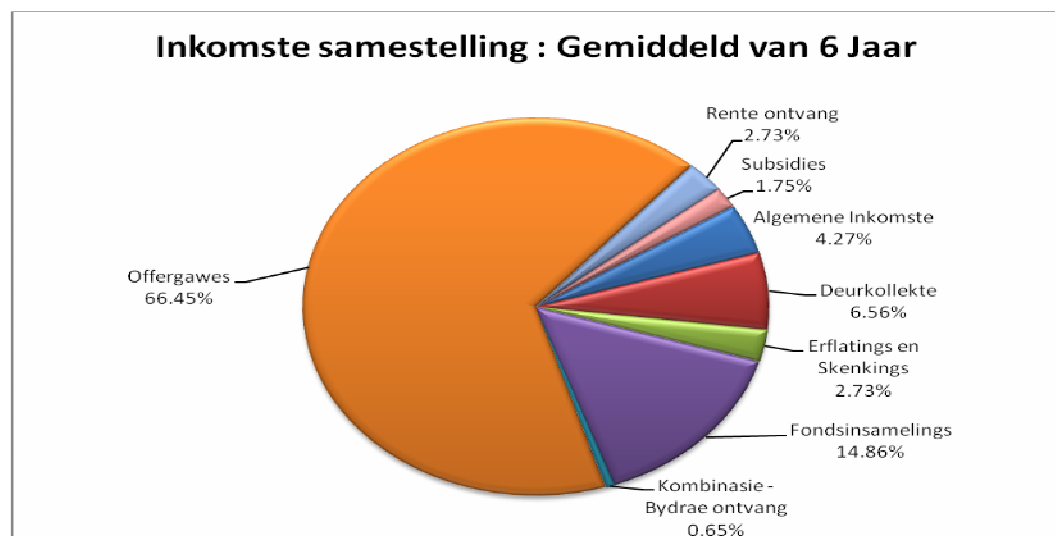
Gemeentes kan nie bekostig om twaalf tot vyftien maande na jaareinde, steeds nie die boeke gereed te hê vir oudit nie. Ons is besig om 'n risiko te skep wat probleme gaan veroorsaak en gemeentes kan dit nie bekostig nie.

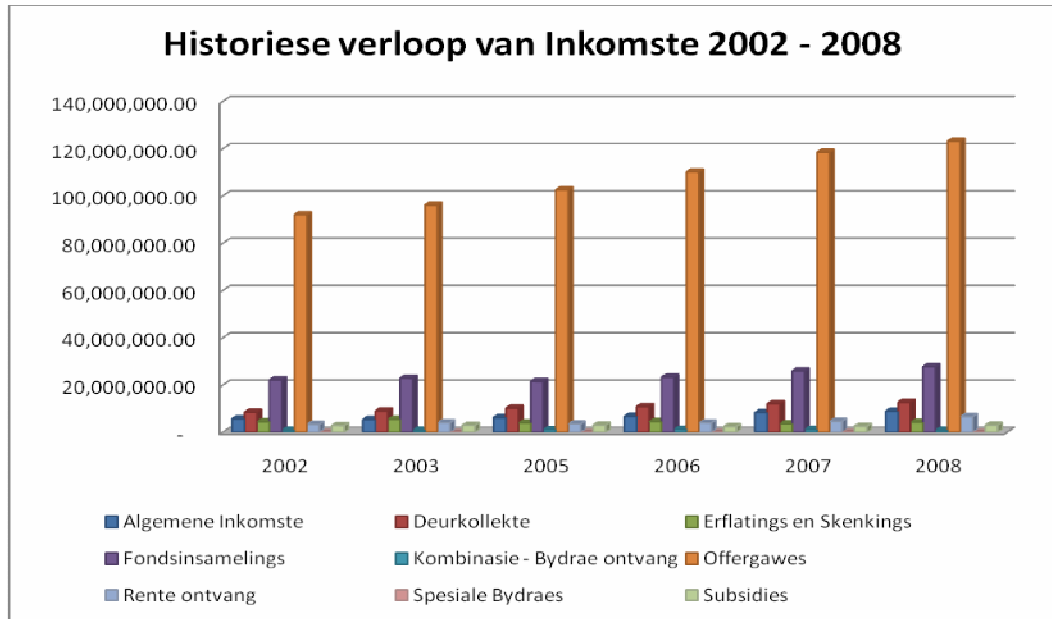
9.6.2 FINANSIËLE RESULTATE: GEMEENTES

9.6.2.1 Inkomstestaat - Gemeentes

(i) *Inkomste*

Die inkomste van die Kerk toon baie bekende dog steeds insiggewende resultate. Ofskoon 2009 die jaar van ekonomiese afswaai was, toon die inligting tot 28 Februarie 2008 dat, in teorie, die kerk haarself onbewustelik hierop voorberei het. Anders gestel, dit wil voorkom of die lidmate in die ekonomiese bloeitydperk, globaal beskou, ruim bygedra het deur offergawes, en gemeentes die geleentheid tot fondsinsameling benut het.

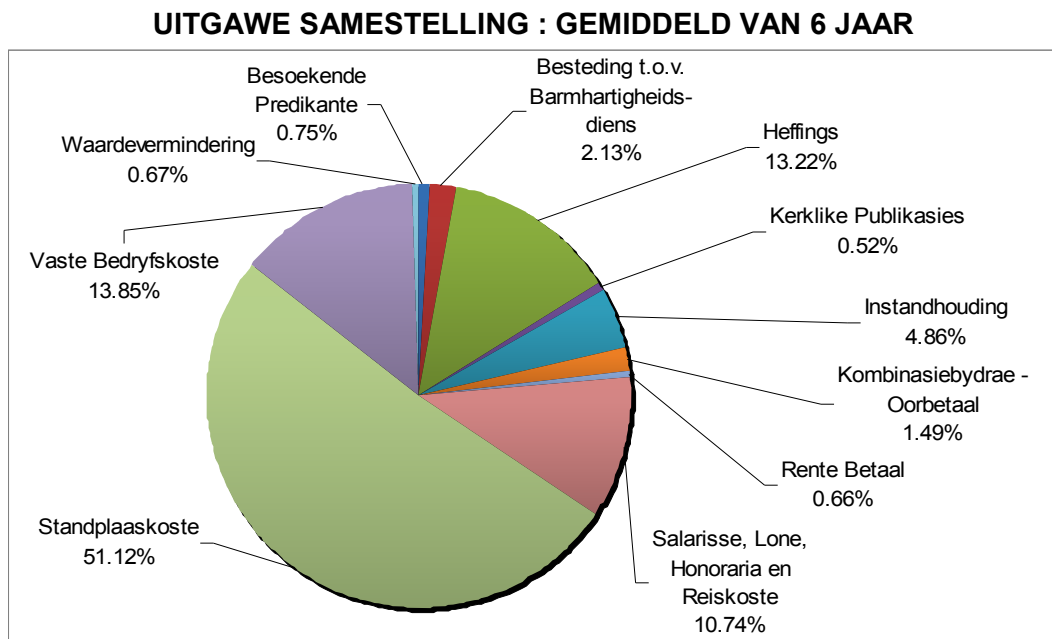

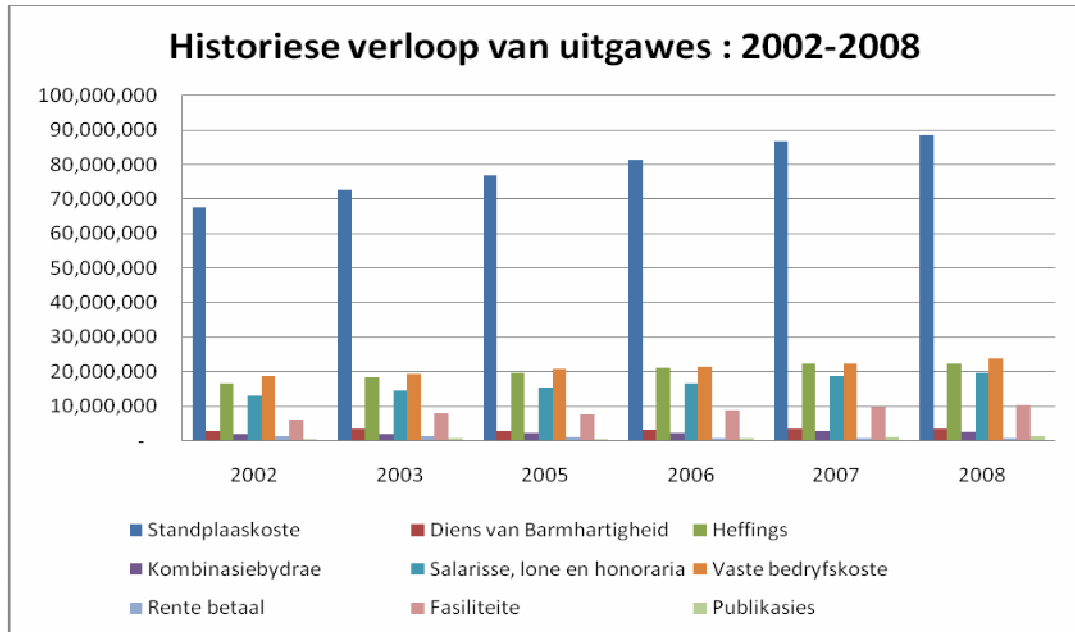

Uit bogenoemde grafieke is dit duidelik dat *offergawes* die primêre bron (66%) van inkomste is. Dit is daarom belangrik dat gemeentes verantwoordelik hiermee sal omgaan deur voldoende kontroles in te stel in terme van insameling, en die aanwending daarvan beheer. Offergawes het vir die tydperk 31 Desember 2002 tot 29 Februarie 2008 met 'n gemiddeld van 19.28% per jaar verhoog.

Die naas grootste bron van inkomste (Fondsinsameling : 14.86%), dui daarop dat gemeentes oor die algemeen afhanklik is van bykomende fondse om die totale kostestruktuur van die gemeente te befonds. Die tendens blyk dat die afhanklikheid van hierdie inkomstebron toeneem. Dit kan egter ook 'n rede wees waarom die netto bedryfskapitaal-surplus toeneem. (Sien *Balansstaat* hieronder)

(ii) **Uitgawes**

Uit hierdie grafieke is die volgende opvallend:

- * 62% van gemeentelike uitgawes bestaan uit standplaas- en salaris-koste – en in beginsel is dit nie 'n probleem nie.
- * Offergawes ten opsigte van gesentraliseerde werksaamhede (heffings) beloop gemiddeld sowat 13% van die totale uitgawes en kan as uiters billik beskou word.
- * Uitgawes aan diens van barmhartigheid beloop 2% van totale uitgawes. Die rede hiervoor is dat die inkomste en uitgawes ten opsigte van barmhartigheidswerk as 'n trustfonds in die Balansstaat hanteer word. Die 2% is die bedrag wat addisioneel uit gemeentelike fondse (teenoor spesifieke bydraes) aan barmhartigheidsdiens bestee het.

Met ingang 1/3/2010 is die stelsel gewysig sodat alle barmhartigheidsinkomste en uitgawes in die inkomste staat sigbaar is.

- * Die lae % besteding aan rente betaal dui daarop dat gemeentes oor die algemeen nie blootgestel is aan oormatige rentedraende skuld nie. In hierdie tyd is dit 'n groot voordeel.
- * Dit is opvallend dat die gemiddelde uitgawes aan kerklike publikasies relatief laag is (0.52% of te wel R785,993); Die vraag is wel of kerklike tydskrifte deur die lidmate as relevant beskou word.
- * Standplaaskoste neem oor die periode met gemiddeld 6.16% per jaar toe, en heffings met gemiddeld 6.76% per jaar.

(iii) **Inkomstestaat in perspektief**

'n Basiese vergelyking van enkele inkomste- en uitgawekomponente lewer die volgende resultaat:

Verhoudings	2002	2003	2005	2006	2007	2008
(a) Offergawes tot standplaaskoste	1.38	1.35	1.35	1.37	1.39	1.41
(b) Offergawes tot totale inkomste	0.66	0.65	0.67	0.67	0.67	0.66
(c) Fondsinsameling tot totale inkomste	0.16	0.16	0.14	0.14	0.15	0.15

Die verhoudings dui op die volgende:

(a) Offergawes en standplaaskoste

In die eerste plek dui hierdie syfer aan dat offergawes 1.38 keer die standplaaskoste van 2002 kon bekostig. In 2008 verhoog die verhouding tot 1.41 keer. Die koers waarteen offergawes groei is dus vinniger as die koers waarteen standplaaskoste toeneem. Die verskynsel is baie insiggewend. Dit dui daarop dat predikante ten volle uit offergawes vergoed kon word, en dat offergawes ook gemeentewees beduidend bekostig. Die verhouding van offergawes tot standplaaskoste vir die tydperk verbeter met 2.17%.

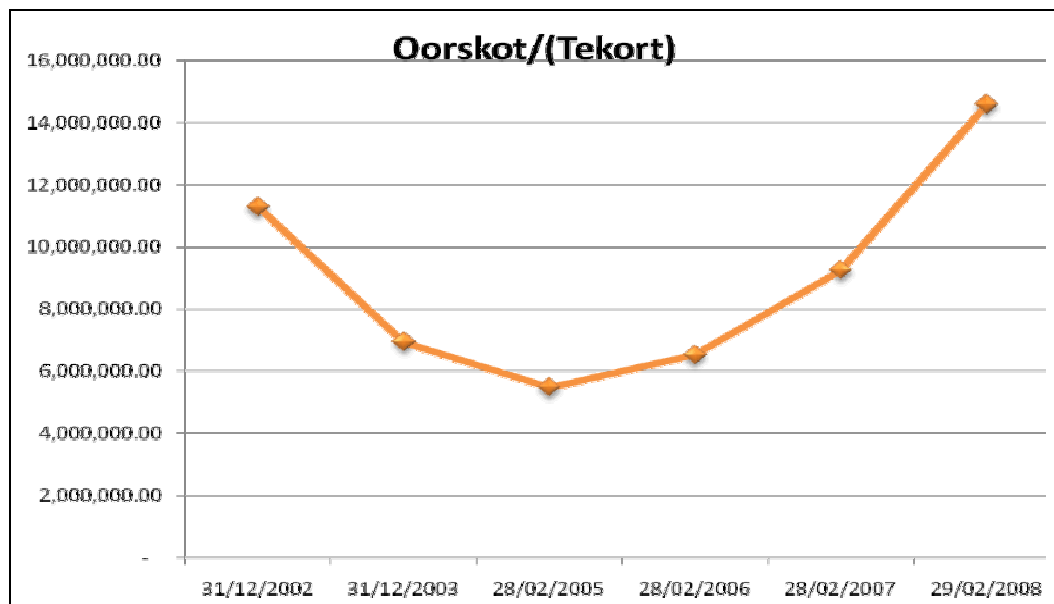
(b) Offergawes tot inkomste

Insgelyks toon die tweede reël dat offergawes ongeveer 66% van totale inkomste uitmaak, en dat dit oor die tydperk min of meer gehandhaaf word. Dit blyk dus dat totale inkomste positief korreleer met offergawe-inkomste.

(c) Fondsinsameling

Fondsinsameling lewer 'n bydrae van ongeveer 15% tot totale inkomste. Die absolute waarde daarvan (ongeveer R27.8m in 2008) bevestig die kritiese aard van hierdie inkomste.

(d) Die inkomstestaat toon as netto resultaat, (verskil tussen inkomste en uitgawes) die volgende tendens:

Die grafiek toon hoe die inkomste die totale uitgawes in die verskillende periodes uitpresteer het.

Die grafiek is tekenend van harde werk en genade van die Heer van die Kerk. Die probleem lê egter in die skewe verdeling naamlik dat daar wel gemeentes is met groot tekorte, terwyl ander weer met groot oorskotte geseën is.

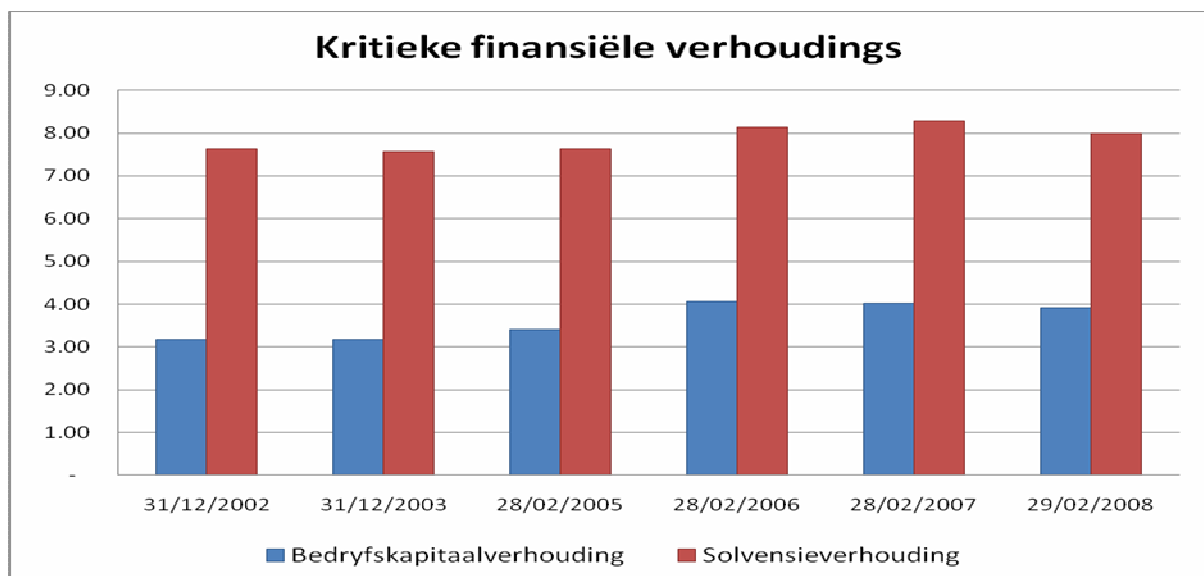
Die beginsel van deel in mekaar se laste kan dus, sonder enige twyfel, verseker dat geen gemeente 'n tekort behoort te trotseer nie. Ons moet 'n meganisme vind om mekaar te ondersteun.

9.6.2.2 **Balansstaat : Gemeentes**

Die balansstaat van gemeentes toon 'n verbetering van ± R 117,7m oor 5 jaar of 'n gemiddeld van R 23,5m per jaar. Sonder om in detail te verval kan die belangrikste elemente van die balansstaat in die ondergenoemde tabel saamgevat word.

	BALANSSTAATWAARDE					
	2002	2008	Verhoging	Gemid-	Verhoging	Gemiddeld
	R.m	R.m	2002-2008	delde	%	per jaar
			R.m	verhoging		%
				R.m p.j.		
Kontant en beleggings	45,9	101,5	55,6	11,1	120.95%	17.34%
Kontant in lopenderekening	7,9	14,2	6,3	1,2	78.67%	15.73%
Vaste Bates	144,9	198,2	53,3	10.6	36.77%	6.49%
Langtermyn verpligtinge	11,8	13,5	1,7	0.34	14.34%	2.78%
Bedryfslaste	16,2	28,0	11,8	2,3	72.76%	8.83%

Menige organisasie droom oor sulke resultate! Elkeen van die waardes toon gesonde groei (beide in bates en laste). Dit plaas 'n groot verantwoordelikheid op die Kerk om dit te benut tot voordeel van kerkwees op aarde. 'n Basiese tendensontleding lewer die volgende:

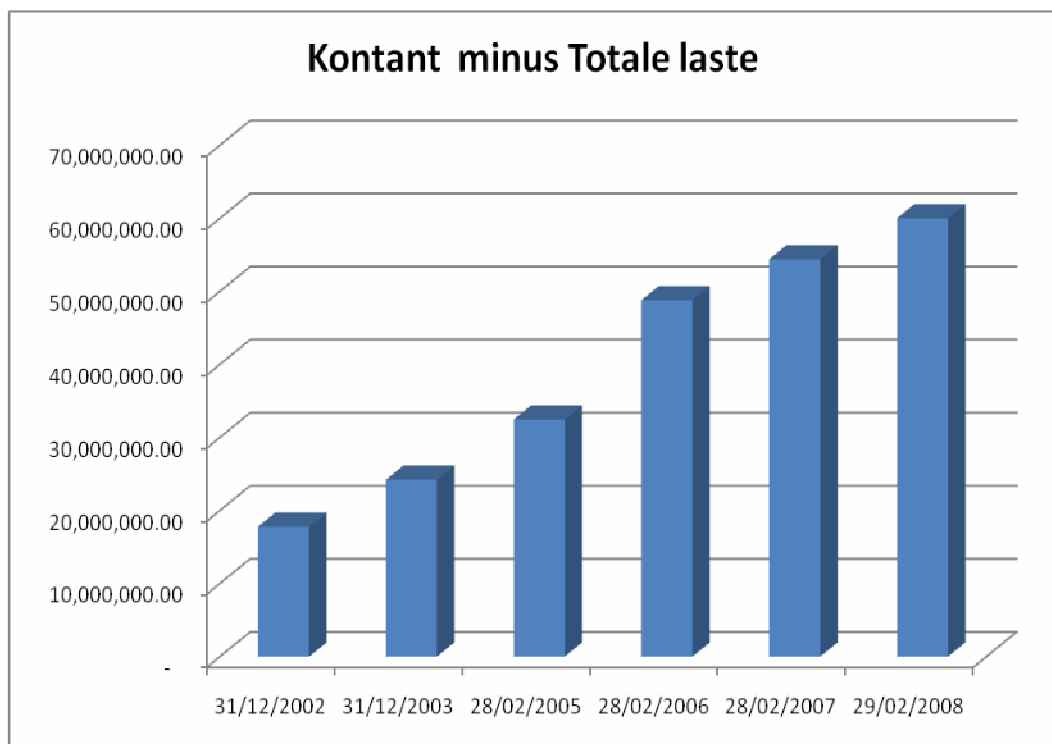

Die **likiditeit- of bedryfskapitaalverhouding** van 'n gemeente is die vermoë om korttermyn verpligtinge/ skuld (betaalbaar binne 1 jaar) met korttermynbates (kontant en beleggings) te vereffen.

Bogenoemde grafiek dui daarop dat die **bedryfskapitaalverhouding** (bates en laste wat binne 12 maande in kontant omskep of betaal moet word) vanaf 31 Desember 2002 tot 29 Februarie 2008 met 23.75% verhoog het. Anders gestel, waar gemeentes se korttermyn bates in 2002 net meer as 3 keer die korttermyn skuld kon delg, het dit verhoog tot amper 4 keer soos op 28/2/2008. Daar is wel 'n omkeer in die tendens tussen 2007 en 2008 en sal na verwagting, gegewe die nou reeds bekende ekonomiese afswaai fase, die beweging in 2009 en so ook in 2010 voortsit.

Die **solvensieverhouding** (totale bates/totale laste) is die vermoë om totale verpligtinge (verbande en ander langtermynlenings ingesluit) met totale bates (nou geboue ingesluit) oor die lang termyn na te kom. Anders gestel, die solvensieverhouding toon in watter mate die *totale laste* deur *totale bates* gedek word.

Die solvensievlakke het oor bogenoemde tydperk met 'n gemiddeld van 4.58% per jaar verhoog en dit is 'n gemiddelde verhoging van R15,2m per jaar. Dit dui daarop dat die totale bates in 2008 tot 7.87 keer die totale laste kan vereffen en weereens toon dit 'n uiters positiewe situasie. (2002 : ongeveer 7.5 keer). Dieselfde draaipunt word tussen 2007 en 2008 waargeneem.

Bogenoemde grafiek toon dat die kontantkomponent volgens die

balansstaat die totale laste uitpresteer het Dit dui daarop dat die totale laste (lang- en bedryfslaste) slegs uit die kontantkomponent vereffen kan word en dat daar nog ongeveer R 60m kontant, hetsy in die lopende rekening of beleggings, beskikbaar was.

Die vraag bly steeds: Hoekom dra ons dan nie mekaar se laste nie?

Die Kerk is in die vermoë om dit te doen.

9.6.2.3 Samevattend

Die resultate spreek vanself – globaal beskou. Soos reeds hierbo aangedui is dit meer geldig vir sommige gemeentes as vir ander. Die volgende stap sal wees om die redes te bepaal waarom dit nie vir alle gemeentes waar kan wees nie. Of veroudering van lidmate en verkleining van gemeentes die enigste redes is, sal bepaal moet word. Indien die model van *koste van deelname* die struikelblok is, sal *dit* aangespreek moet word.

"Kerkwees in die Toekoms", soos nagevors te word deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering, mag aandui dat kerkwees en die bekostiging daarvan ander strategieë en befondsingsmodelle verg. Ons moet almal die gees van ontvanklikheid en begrip vir verandering nugter benader tot voordeel van ons roeping op aarde.

9.6.3 DEBITEURE : GEMEENTES

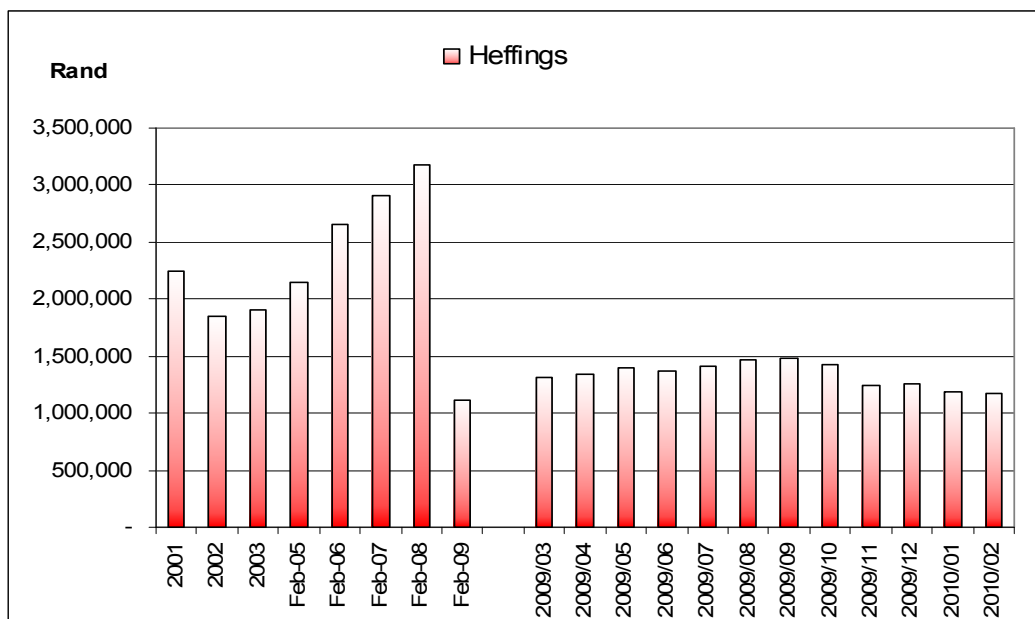
Beskrywingspunt 105 van die Raad van Finansies is deur die 68ste Algemene Kerkvergadering aanvaar wat onder andere bepaal het dat historiese oninbare skuld (aan die Raad van Finansies) soos op 28/02/2007 eenmalig teen 'n reserwe in die Balansstaat verreken moet word. Die proses is knap na die sitting van die Algemene Kerkvergadering van stapel gestuur met die bevestiging aan gemeentes en Ringskommissies dat, in terme van die tweede alternatief vermeld in die agenda, aansoek om skuldverligting ingewag word.

Die reaksie op die versoek was teleurstellend, en is die uitnodiging herhaal. Dit was vir die Raad van Finansies duidelik dat gemeentes moontlik nie die geleentheid wat gebied word begryp het nie, en is besluit om die afskrywing vanuit die Raad van Finansies te inisieer en af te handel. So kon die proses ten einde laaste op 1 Desember 2008 afgehandel word. Hierdie datum gewoon omdat die Raad die proses ten minste voor die einde van die volgende jaareinde (28 Februarie 2009) wou afhandel. Dit is kommerwekkend dat sommige gemeentes so belangeloos voorkom. So 'n gulde geleentheid op skuldverligting word passief hanteer en bykans geïgnoreer terwyl dit op die 68ste Algemene Kerkvergadering voorgedra (en goedgekeur is) sodat die Kerk kennis kan neem van die belangrike gebeurtenis.

Geen gemeente het dus enige "agterstallige" skuld aan die kerkkantoor na 2008 oorgedra nie. Wat amper as 'n wonderwerk beskou kon word, het by baie klaarblyklik ongesiens verbygegaan.

9.6.3.1 Skuldverligting en Debiteure bestuur

In terme van dieselfde beskrywingspunt sou gemeentes wat deur die skuldverligtinginisiatief geraak word, onder toesig van die Ringskommissie toesien dat alle toekomstige verskuldigde bedrae aan die Raad van Finansies deurlopend en betyds vereffen word. Die onderstaande grafiese voorstelling, ten opsigte van heffings, bevestig dat dié deel van die verwagting *nie* na behore gerealiseer het nie:

Vir die periode Februarie 2009 tot Februarie 2010 toon die maandelikse beweging in debiteure nie 'n bevredigende tendens nie. Hierdie profiel was min of meer dieselfde vir alle debiteurekategorieë met 'n negatiewe effek op kontantvloei sowel as geleentheidskoste in terme van renteverlies vir die Sinodale kantoor.

9.6.3.2 Metodes om Debiteure te verhaal

Met die onrusbarende verskynsel van opnuut groeiende uitstaande bedrae is voorgestel dat die res van die beskrywingspunt (Punt 5: *agterstallige skuld wat nie in terme van die afskrywing verreken is nie, word met ingang van 1 Maart 2008 in nie meer as 10 paaiemente verhaal* en punt 6 : *Aankope van boeke en tydskrifte word dertig dae na staat datum, met ingang van 1 Maart 2008 per magneetband verhaal*) dringend geïmplementeer word.

Terwyl die verhalingswyse ideaal is vir herhalende aankope wat relatief konstant bly gedurende die jaar, is daar heelwat voetangels wat by die

implementering van die besluit opgesluit lê. Enkele voorbeelde:

- * Alle debiteure word in een bedrag verhaal – dit skep 'n ontledingsprobleem vir gemeentes totdat rekeninge ontvang word.
- * Afsonderlike verhalings per debiteurkategorie – verhoogde bankkoste vir die gemeente in beide bankkoste en magneetband transaksiekoste vir die sinodale kantoor. Dit bring ook 'n verhoogde werkslas mee.
- * Weiering van debietorders om welke rede ookal – verhoogde bankkoste.
- * Landpos mag verdragings skep met ontledings in die kasboek wat weer interne verslaglewering van gemeentes belemmer. (Verhoogde telefoonnavrae om bedrae verhaal te ontleed). Rekeningstate per e-pos kan weer die probleem verlig.

9.6.3.3 **'n Moontlike oplossing**

Daar sal 'n bevredigende verhalingswyse/prosedure vir elk van die verskillende kategorie debiteure gevind moet word. Die volgende is voorgestelde prosedures wat, voor implementering, behoorlik getoets en gekommunikeer sal word:

* **Tydskrifte:**

Relatief konstante lewering - dus kan 'n verhalingswyse soortgelyk aan die audit- en mediese magneetbande oorweeg word. (Riglyne vir wysigings van bestellings sal verfyn moet word omdat dit met wysigings baie meer koördinering tussen versending en vereffening verg). Daar is enkele gemeentes wat reeds op 'n eksperimentele basis op dié wyse hul rekeninge vereffen, en is die resultaat bemoedigend. Sommiges laat ook die diakonale heffings op dié wyse verhaal.

* **Boekwinkel, almanakke, drukwerk en diverse aankope/dienste gehef:**

Ad hoc bestellings wat slegs per bestelnommer bestel kan word. Die oomblik as die bestelling geplaas is, word die inligting deurgegee vir verhalings. Daar behoort geen dispuut oor die bedrag te wees nie aangesien 'n bestelnommerstelsel sal aandui wat vir hoeveel aangekoop is. Dit sal 'n uitbreiding in die sinodale rekeningkundige stelsel verg, maar is uitvoerbaar. Rekenarisering van die boekwinkel sal 'n noodwendige gevolg wees.

* **Heffings:**

Alle heffings word per debietorder verhaal, tensy daar spesifiek alternatiewe reëlins getref word en die ooreenkoms nagekom word.

Nota: Bo en behalwe die kontantvloei wat negatief geraak word by nalating, word baie tyd deur personeel van die kantoor spandeer om met gemeentes kontak te maak ten einde die debiteure te probeer invorder. Ons moet dié prosesse vaartbelyn.

AANBEVELING

- 1. Die vergadering bekragtig die vereffeningswyse ten opsigte van debiteure soos beskryf.**
- 2. Die Raad van Finansies finaliseer dié prosedures en implementering met voldoende vooraf kommunikasie aan alle gemeentes.**
- 3. Gemeentes neem kennis daarvan dat die skuldafskrywingsproses gefinaliseer is.**
- 4. "Kerkwees in die Toekoms" word deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering volledig nagevors en oplossings word bedink.**

9.6.4 KERKGELD VIR KERKWERKSTELSEL (BELÊ VAN SURPLUSFONDSE)

9.6.4.1 Agtergrond

Die aard en omvang van die stelsel is alombekend. Die tekort wat tot 30 November 2007 aan die orde van die dag was het 'n historiese bepaling naamlik, dat gemeentes verplig is om surplusfondse via die Raad van Finansies te belê, genoodsaak. Tydens die 68ste Algemene Kerkvergadering is kennis geneem dat die tekort uitgewis sal wees, en het die Algemene Kerkvergadering besluit dat, alhoewel die beginsel van kollektiewe beleggings gehandhaaf word, gemeentes deur middel van 'n gemotiveerde versoek by die Raad van Finansies toestemming kon bekom om surplusfondse elders (ekstern) te belê.

Die rede vir die motivering aan die Raad van Finansies was enersyds om gemeentes teen roekelose advies en twyfelagtige beleggingsprodukte te beskerm, en andersyds om voorsiening te maak vir 'n ordelike opdoek van die stelsel, sou alle gemeentes en organe van bystand besluit om elders te belê.

Dit was die doelwit om die ekwivalent van geldmarkfondsopbrengs aan gemeentes te bied. Om dit te bereik, is goedgekeuring verleen dat die beleggingsbeleid van die Raad van Finansies uitgebrei kan word om beleggingsinstrumente en bateklasse anders as kontant te benut. Omdat beleggings 'n gespesialiseerde wetenskap is, is IFG Africa Public Sector (Edms) Bpk sedert Februarie 2008 gekontrakteer om die Raad van beleggingsadvies te bedien.

Die bedoeling van die Raad van Finansies is nie om gemeentes te

weerhou van eksterne beleggings nie, maar bloot 'n poging om geleent-hede te benut en gemeentes met risikobestuur te ondersteun.

Dit verdien tog vermeld te word dat dit 'n vermorsing van energie sal wees indien gemeentes individueel dieselfde proses wil dryf.

9.6.4.2 **Risikobestuur**

(i) ***Kapitaalrisiko***

Daar word in hierdie tyd steeds kennis geneem van gemeentes wat as gevolg van twyfelagtige advies (of die gebrek aan omsigtige advies) geld in die beleggingsomgewing verloor. In ten minste een geval sou die Raad van Finansies die gemeente vooraf kon waarsku teen 'n belegging wat tans dreig om die gemeente met 'n substansiële verlies te laat.

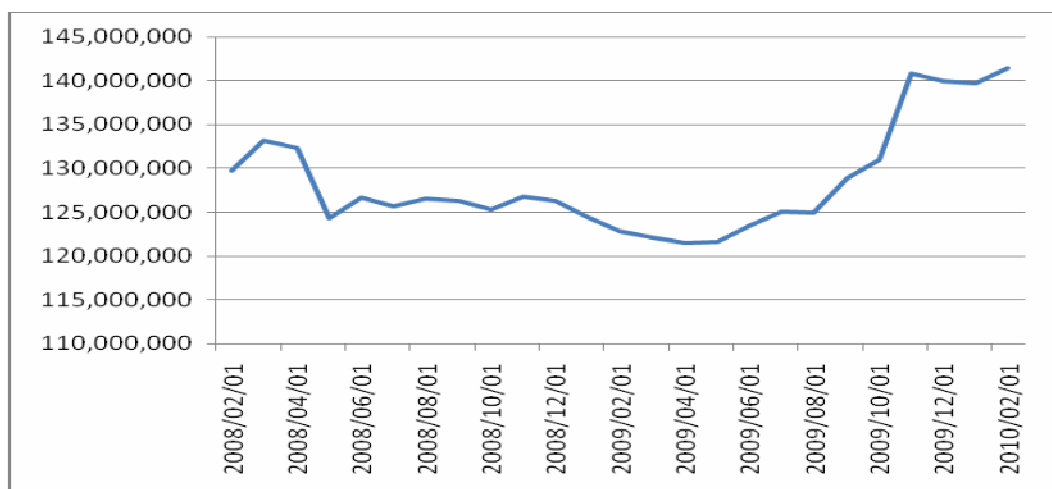
(ii) ***Inkomsterisiko***

Heelwat produkte beskik oor die nodige waarborge in terme van kapitaal (teen 'n bepaalde koste), maar nie die opbrengs nie. Ofskoon hierdie produkte beduidende opbrengs *kan* lewer, is dit ook so dat die inkomste daaruit kan daal tot nul. Hierdie risiko is bestuurbaar deur diversifisering, maar verg deurlopend aandag en baie kundigheid vir die saamstel van 'n optimale portefeulje. Dit gebeur soms dat gemeentes beleggingskeuses uitoefen wat vir die huidige goeie opbrengs lewer, maar later word finansiële druk ervaar wanneer die prestasie nie volhou nie.

(iii) ***Beleggings***

Beleggings via die Kerkgeld vir Kerkwerkstelsel ondersteun gemeentes in beide hierdie risiko areas. Met die uitbreiding na verskillende bateklasse en beleggingsinstrumente, kon die stelsel daarin slaag om gemeentes 'n goed vergelykbare koers te bied op terme soortgelyk aan daggeld-beleggings – kosteloos.

Beleggings by die Raad van Finansies het soos volg sedert Februarie 2008 verloop:

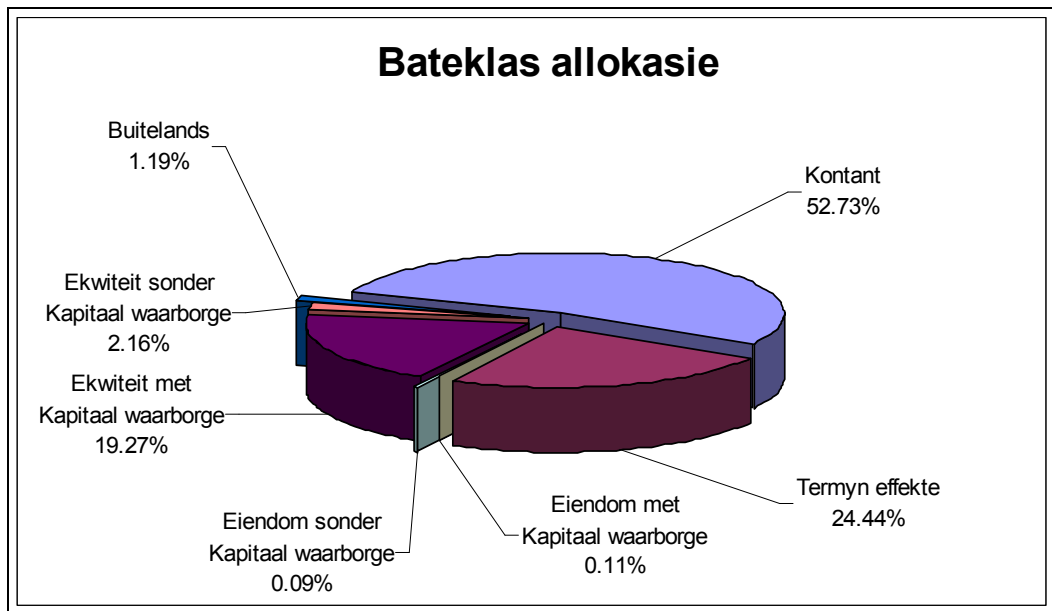

Die verloop spreek vanself.

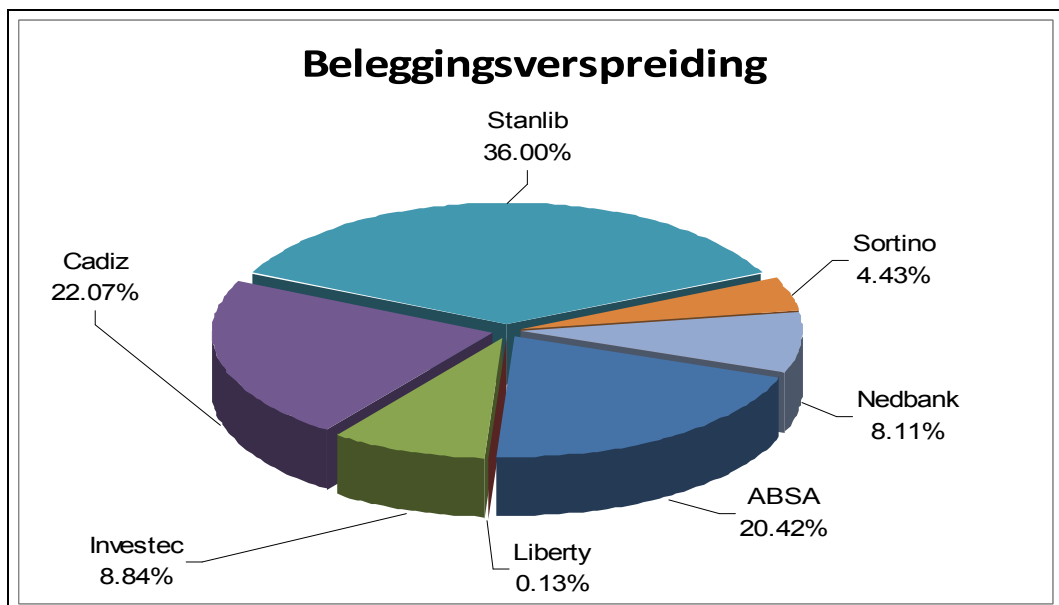
9.6.4.3 Beleggings deur die Kerkgeldstelsel

Soos voorheen vermeld, word die Raad van Finansies met beleggingsadvies bedien deur IFG Africa. Onder hul leiding het die Raad van Finansies 'n beleggingsbeleid aanvaar wat die optimalisering van beleggings ten doel het. Die beleggings is oor 'n wye spektrum van bateklasse belê in beleggingsinstrumente wat strek van kontant, promesses, aandele, ensomeer.

Die verspreiding, per bateklas, word soos volg geïllustreer:

Die beleggingsverspreiding per instansie sien op 28 Februarie 2010 soos volg daaruit:

Uit die grafiese voorstellings is dit duidelik dat alhoewel beperkte berekende risiko geneem word, die portefeulje sodanig konserwatief

gestruktureer is om beide die sekuriteit van kontant en kapitaal-groeipotensiaal optimaal te benut tot voordeel van die gemeentes van die Kerk.

Dit is belangrik om in ag te neem dat die strategie gebaseer is op langtermyn groei, sowel as die beskikbaarheid van likiditeit oor die kortertermyn

AANBEVELING

1. Die beginsel van kollektiewe beleggings in die Kerk word gehandhaaf.
2. Gemeentes wat fondse elders wil belê, motiveer 'n versoek aan die Raad van Finansies, met blootlegging van die beleggingsbesonderhede vir evaluering. Uitbetaling kan eers plaasvind na goedkeuring deur die Raad van Finansies.
3. Toepaslike bank en administrasiekoste van die kollektiewe opbrengs word verhaal.
4. Die doelwit om die ekwivalent van geldmarkfondsofbrengs te bied word nagestreef, met die gepaardgaande uitbreiding van beleggingsinstrumente en bateklasse waarin belê kan word.
5. Indien die rentekoers soos deur die Raad van Finansies beding enigsins kompetend is, word surplusfondse verkieslik by die Raad belê.

9.6.4.4 **Beskrywingspunt**

BESKRYWINGSPUNT 69 : RING VAN KRUGERSDORP

KERKGELD VIR KERKWERK

Maniere word gevind om persone/mense/instansies regspraaklik te hou vir beleggings/fondse wat gedoen word buite die Kerk.

Motivering

Hiermee versoek die Ring van Krugersdorp dat gemeentes wat hul geld elders belê as by die Raad van Finansies, die volgende waarborge stel:

- * Die persone wat goedkeur dat die geld elders belê word, borg sal staan vir die geld.
- * Dat hulle kredietwaardig moet wees om die geld te vervang indien dit verlore gaan, of 'n polis sal sêder wat die verlies sal dek.

- * Indien die persone of vergadering in 'n gemeente, toestemming van die Raad van Finansies kry om hul geld elders te belê, gaan die onus oor na die Raad van Finansies.

Indien bogenoemde nie gelever word nie, moet die geld outomaties by die Raad van Finansies in die kerkgeld vir kerkwerkstelsel belê word.

Oudl MF Pretorius stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

9.6.5 INKOMSTEBELASTING : GEMEENTES (BESIGHEIDSINKOMSTE)

9.6.5.1 Oorsig

Dit is nou reeds alom bekend dat die groepsregistrasie ontbondel is, en op enkele gemeentes na is almal afsonderlik geregistreer as belastingvrygestelde entiteite. Dit bring mee dat slegs besigheidsinkomste (rente en fondsinsameling uitgesluit). belas word in die mate wat die besigheidsinkomste die grootste van R100 000 of 5% van bruto inkomste oorskry.

Gemeentes is vanaf die 2008/2009 belastingjaar self verantwoordelik om belastingopgawes te voltooi en in te dien. Wanneer die Inkomste-diens hierdie opgawes takseer, word die voortsetting van hierdie vrystelling oorweeg.

AANBEVELING

1. Gemeentes sien toe dat:

1.1 hulle oor 'n OWO (PBO)-nommer asook 'n inkomstebelasting verwysingsnommer beskik.

1.2. hierdie registrasienommers aan die Administrateurskantoor (Afdeling Interne Oudit) verskaf word.

1.3. die jaarlikse belastingopgawes ingedien word.

9.6.5.2 Die rol van die Afdeling Interne Oudit met betrekking tot inkomstebelasting

Voor ontbondeling van die groepsregistrasie, het die Afdeling Interne Oudit 'n kritiese rol in die konsolidering van gemeentes se finansiële

resultate gespeel. Vanweë die ontbondeling van die groepsregistrasie verval hierdie rol en elke gemeente lê afsonderlik state aan die vrystellingseenheid van die SAID voor. Die Afdeling Interne Oudit is egter gerat om 'n uitgebreide funksie te verrig daarin dat belasting-opgawes namens gemeentes voltooi en ingedien kan word. Vir die eerste indieningsjaar (28 Februarie 2009 met indiendatum van 28 Februarie 2010) is vanweë tydsbeperking 'n strategie gevolg dat alle opgawes namens gemeentes ingedien word, tensy 'n gemeente reeds hul sake anders gereël het.

Hierdie fasiliteit sal beskikbaar bly tot finalisering van die desentralisering van die interne ouditfunksie.

AANBEVELING

- 1. Gemeentes wat in die posisie is om self die jaarlikse belastingopgawes te hanteer, bevestig dit skriftelik aan die Afdeling Interne Oudit.**
- 2. Indien die Afdeling Interne Oudit geen bevestiging van 'n bepaalde gemeente ontvang nie, word die opgawe namens die gemeente hanteer en 'n fooi word gehef.**

9.7 ONDERSTEUNINGSPROGRAM

9.7.1 TAAKSPAN

9.7.1.1 Samestelling

Die Taakspan is saamgestel uit lede van die Moderamen en die Raad van Finansies. Die Taakspan funksioneer onder die voogskap van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering en handel slegs op versoeke van die Kommissie en sake deur die Kommissie verwys.

Die Taakspan het net aanbevelingsbevoegdheid en dus geen uitvoerende magte nie. Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering sal uiteindelik die aanbevelings oorweeg en toepaslike stappe neem.

9.7.1.2 Werksaamhede

Die Taakspan het gedurende die periode onder oorsig 'n wye spektrum aangespreek waarvan die volgende van belang is:

(i) *Nederduitsch Hervormde Gemeente Olifantsfontein / Midstream*

Die Taakspan was gemoeid tydens en na die afstigting van die gemeente Midstream en die bou van die kerkkompleks.

Dié situasie het gestabiliseer en die gemeente is baie positief. Die oorgangsfase tussen die gemeente, ook met betrekking tot die finansies en ander administratiewe sake, is met die ondersteuning van die Taakspan en die Raad van Finansies gefinaliseer.

(ii) ***Ned Herv Gemeentes Welkom, Virginia, Riebeeckstad***

Die Taakspan het by verskeie geleenthede besoeke aan die gemeente en ring gebring ten einde die gemeentes van hulp te wees. By verskeie geleenthede het die Taakspan die gemeentes daarop gewys dat daar verskeie eksterne faktore is wat die lewensvatbaarheid van gemeentes beïnvloed. Verskeie kere het die Taakspan aanbeveel dat daar na samesmelting of kombinasie gekyk moet word.

Die gemeentes Welkom, Riebeeckstad en St Helena is nou in proses om, saam met die ringskommissie, die bediening in die streek te herstruktureer. Dit sal tot voordeel van bediening in die Goudvelde wees.

Die Taakspan moniteer die situasie.

Die Taakspan het ook samesprekings gevoer met die volgende gemeentes en ringe. In sommige gevalle is die sake afgehandel terwyl daar ander is wat deurlopend deur die Taakspan gemonitor word:

- * Ring van Bothaville
- * Ring van die Noord-Kaap
- * Oos-Rand strategiese beplanning
- * Ned Herv Gem Johannesburg-Suid
- * Ned Herv Gem Vanderbijlpark
- * Ned Herv Gem Pretoria-Wes
- * Ned Herv Gem Noordelike Pretoria
- * Ned Herv Gem Sannieshof
- * Ned Herv Gem Witfield
- * Ned Herv Gem Newlands
- * Ned Herv Gem Setlaars
- * Ned Herv Gem Bloemfontein
- * Ned Herv Gem Greylingstad
- * Ned Herv Gem Belfast/Dullstroom
- * Ned Herv Gem Brits

AANBEVELING

1. **Die rol en funksie van die Taakspan word deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering oorweeg en die bedieningsplan word herbevestig of aangepas na gelang van die huidige behoefte.**

C PREDIKANTE AANGELEENTHEDE

9.8 VERSORGING VAN PREDIKANTE

9.8.1 TRAKTEMENTSKALE

Dienaars van die Woord is deur God geroep, deur die Kerk tot die evangeliebediening toegelaat en in die amp bevestig. 'n Gemeente be-roep die predikant en nooi hom daarmee uit om die werk, soos beskryf in Ordinansie 2.1.5, te verrig. By die bepaling van die versorgingsvoordeel van predikante word riglyne deur die Algemene Kerkvergadering neer-gelê, asook bepalings van die Kerkorde in ag geneem, sodat die predikant sy werk sonder belemmering kan verrig.

Die traktementskale word jaarliks aangepas met die verbruikers-prysindeks (VPI) aan die einde van Januarie. Die skale word dan deur die Raad van Finansies getakseer, gewysig en goedgekeur. Die skale word jaarliks per omsendbrief aan gemeentes beskikbaar gestel in Februarie. Dit word ook op die webwerf van die Kerk gepubliseer.

In die mate wat die versorgingsvoordele geraak word, speel die trustees van die Predikante Pensioenfonds en die aktuaris van die fonds ook 'n kritiese rol en aanpassing kan dus nie lukraak gemaak word nie.

9.8.1.1 Beskrywingspunt

BESKRYWINGSPUNT 70 : RING VAN MAQUASSI

BESKIKBAARHEID VAN TRAKTEMENTSKALE

Die Administrateur stel die traktementskale saam met die sino-dale heffings jaarliks teen einde Januarie beskikbaar.

Motivering

Alle gemeentelike begrotings moet teen einde Februarie van elke jaar goedgekeur word. Die praktyk het egter ontstaan dat traktementskale eers in Maart beskikbaar kom wat dan beteken dat een van die grootste komponente van 'n gemeentelike begroting nie betyds beskikbaar is nie. Verder is daar 'n groot saak uit te maak in die omsendskrywes dat gemeentes die persoonlike omstandighede van predikante in ag moet neem by die vasstelling van die traktement. Hierdie saak gaan egter heeltemal verlore indien die gemeentelike begrotings goedgekeur word en traktementskale eers daarna ontvang word. Predikante het dan nie die vrymoedigheid om oor die traktement in gesprek te tree nie en baie kerkrade kelder hierdie gesprek met die feit dat die begroting reeds goedgekeur is. Nodeloos om by te voeg dat dit kan lei tot groot konfliktsituasies.

Ds AJ Hattingh stel die beskrywingspunt.

Kommentaar van die Raad van Finansies

'n Begroting weerspieël die bedieningsplan in finansiële terme en word gebaseer op verwagte toekomstige gebeure en finansiële aanwysers.

Die totale bedryfsbegroting word dus gebaseer op aannames, behalwe in die geval van byvoorbeeld traktementskale wat op werklike syfers gebaseer moet word – soos in bogenoemde beskrywingspunt gesug-gereer.

Die bepaling van traktementverhoging is onderworpe aan 'n proses wat ook goedkeuring van die Raad van Finansies insluit. Aangesien dit ook die versorgingsvoordeel raak, wat 'n direkte invloed op die befondsingsvlak van die predikante pensioenfonds uitoefen, moet die aktuaris en trustees van die fonds die verhoging beoordeel en goedkeur, alvorens dit aan gemeentes en predikante beskikbaar gemaak kan word.

Die proses is redelik omvattend en daarom word gemeentes versoek om die situasie in perspektief te sien.

Soos wat gemeentes retrospektief oor 'n buitengewone verhoging in belasting, kommunikasiekoste, krag en water moet handel, net so behoort traktement ook hanteer te word. 'n Begroting is nie in beton gegiet nie.

Die Raad van Finansies en Pensioenraad sal poog om die proses te bespoedig, maar vra dat gemeentes ook begrip vir die situasie sal hê.

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

9.8.2 VERVOER VAN PREDIKANTE

Die vervoer van predikante en hulle gesinne is belangrik en vra fyn beplanning met betrekking tot die uitbetaling en berekening daarvan en ook die belasting betaalbaar op hierdie voordeel.

Die Algemene Kerkvergadering het lankal reeds die konsep van 'n riglynvoertuig aanvaar. Aanvanklik was dit die Toyota Condor 2,4 en na die onttrekking van die voertuig aan die mark, die Toyota Corolla 1,8. Laasgenoemde voertuig is nog steeds die riglynvoertuig.

Die probleem met die berekening ontstaan wanneer 'n predikant óf 'n goedkoper óf 'n duurder voertuig aanskaf. Gemeentes moet in ag neem dat die riglyn slegs die basis is waarvolgens die toelae bereken

word. Die werklike waarde van die voertuig het geen invloed op die saak nie. Niks verhoed gemeentes natuurlik om met die betrokke predikant te onderhandel nie en sodoende 'n ander norm of toelaag te beding nie.

Wat die belasting op die vervoertoelae aanbetref is die S.A Inkomstediens (SAID) duidelik besig om die skroef stewiger aan te draai. Die SAID is van mening, en nie ongegrond nie, dat 80% van alle vervoertoelaes maar netsowel 'n inkomste kon wees aangesien 80% van alle persone wat vervoertoelaes ontvang dit nie werklik aanwend vir dié doel nie. 'n Verdere punt is dat die SAID logboeke verpligtend gemaak het vanaf 1 Maart 2010. Sonder 'n logboek word alle vervoertoelaes geag asof dit traktement is en geen korting word toegestaan teen die vervoereis nie.

By die bepaling van die tipe voertuig moet gemeentes ook die behoeftes van die predikant en die behoefte van die gemeente in ag neem. So sal die predikant van 'n plattelandse gemeente nie dieselfde voertuig as 'n stedelike gemeente kan aanskaf nie – omstandighede en padtoestande verskil dalk hemelsbreed en die saak moet sinvol bestuur word.

AANBEVELING

1. Vir kennisname.

9.8.3 VERGOEDING VAN LERAARS IN PERSPEKTIEF

9.8.3.1 Oorsig

Die Raad het 'n versoek aan die Administrateur gerig om ondersoek in te stel na die relevansie van die traktementskale van die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika.

- * Die huidige skale is vergelyk met dié van die NG Kerk, Gereformeerde Kerke en die AP Kerk.
- * Dit is ook vergelyk met die poste in die sekulêre wêreld wat, in terme van opleiding, op dieselfde vlak gereken kan word. Netso is die vergoeding van skoolhoofde ook in ag geneem.

Hierdie ondersoek het die volgende feite aan die lig gebring:

Traktement

- * Volgens die skale van die NG Kerk bereik 'n predikant die topskaal na agt jaar in die bediening, terwyl dit ongeveer 15 jaar neem vir die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika se predikant om dieselfde traktement te verdien.

- * Die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika se predikante bereik egter die topskaal eers na 20 jaar in die bediening.

Vervoer

- * Die vervoercomponent word normaalweg gebaseer op die AA tariewe wat jaarliks gepubliseer word.
- * In terme van die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika se riglyn word 'n bedrag van R227 500 toegelaat vir 'n motor en gebaseer op 30 000 kilometers per jaar.
- * Die NG Kerk laat 'n maksimum bedrag van R175 000 en 18 000 kilometers toe.

Behuising

- * Gratis inwoning is 'n wyse waarop predikante se pakkette gunstig gemaak word. Die toenemende gebruik om pastorieë te verkoop en uit die belegging 'n behuisingsubsidie te betaal is teenproduktief.
 - ** Gemeentes verloor die vermoë om met inflasie tred te hou in die bekostiging van behuising.
 - ** Predikante se na belaste besteebare inkomste word verklein indien hulle in hulle eie huise woon.
 - ** Behuisingsubsidies word dikwels nie inflasionêr aangepas nie, en dit verminder die besteebare inkomste oor tyd eksponensieel.

Ander

- * Die totale pakket van die predikant in die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika vergelyk baie goed met die vergoeding van byvoorbeeld skoolhoofde en dosente. Predikante wat doseerposte oorweeg het telkens die probleem dat hulle 'n verlaging in besteebare inkomste moet hanteer by die aanvaarding van so 'n pos.

Die volgende tabel illustreer die verskille dalk beter:

Jr	NG	NH	Jr	NG	NH
1	R150 120	R166 631	12	R256 896*	R205 339
4	R173 520	R173 565	16	R304 014*	R223 851
8	R217 080	R188 608	20	R359 775*	R243 978

- * Hierdie syfers is gebaseer op die topskaal van die NG Kerk, verhoog met 4,3% per jaar. Dit is die persentasie waarmee die Ned Herv Kerk se skale aangepas word.

Uit die ondersoek is daar duidelike verskille, maar die probleem is dat daar nie net na die traktementskaal per sé gekyk kan word nie. Die predikant ontvang tog 'n totale pakket, wat vervoer, behuising, munisi-

pale dienste, telefoon en in sommige gevalle ander toelaes insluit.

Die rede vir die ondersoek na die skale was om vas te stel of die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika se predikante korps billik vergoed word vir hulle dienste. Die gevolgtrekking wat gemaak kan word is dat hulle wel billik vergoed word maar die probleem ontstaan wanneer die predikant emeriteer.

Die Versorgingsvoordeel is glad nie op gelyke voet met die totale pakket van die predikante nie. Die versorgingsvoordeel is tans R312 800 wat heelwat tekort skiet ten opsigte van predikante se pakket met 40 jaar diens van ongeveer R570 000. Predikante moet ook ingedagte hou dat hulle bydraes ook net gegrond word op die Versorgingsvoordeel en nie op die pakket van die predikant nie. *Addisionele voorsiening moet dus deur predikante gemaak word, of daar sal 'n verhoging in sowel die werknemer en werkgewerbydraes gemaak moet word om sodoende die voordele te verhoog.*

9.8.3.2 **Bekostigbaarheid van traktement**

Die bekostigbaarheid van die predikant se traktement word 'n al groter probleem weens verskeie redes byvoorbeeld geografiese verandering, kleiner wordende gemeentes, demografie, ensomeer.

Gemeentes moet egter daarteen waak om nie vanweë hierdie probleme predikante te na te kom nie. Almal besef dit is moeilik om in die tanende ekonomie 'n predikant te bekostig en gemeentes kort soms eerste op die standplaas in, in plaas van om op ander kostekomponente te bespaar.

9.8.3.3 **Heronderhandeling van vergoeding**

Indien daar probleme in 'n gemeente ontstaan rondom die bekostiging van traktement moet die gemeentes toesien dat daar 'n billike proses gevolg word. Baie predikante is van mening dat die traktement die gemeente se besluit is en sal glad nie oor dié sy van versorging met die gemeente onderhandel nie en daarom moet dié situasie delikaat hanteer word.

AANBEVELING

1. Vir kennisname.

9.9 **PREDIKANTE PENSIOENFONDS**

9.9.1 **SAMESTELLING VAN DIE PENSIOENRAAD**

Die fonds word deur 'n Raad van Trustees in terme van die reëls van

die Pensioenfonds en pensioenfondswetgewing bestuur. Die Pensioenraad (trustees) bestaan uit die volgende lede:

Dr FJ Labuschagne	-	Voorsitter (Lidverteenwoordiger)
Ds HP van der Berg	-	Lidverteenwoordiger
Ds TL Botha	-	Lidverteenwoordiger
Mnr HPJ van Nieuwenhuizen	-	Werkgewerverteenwoordiger
Mnr AJF Struwig	-	Werkgewerverteenwoordiger
Mnr JF Viljoen	-	Administrateur (Hoofbeampte)

Verteenwoordigers word vir 'n periode van ses jaar verkies en is telkens herkiesbaar. Die bestaande ledeverteenwoordigers is in 2007 verkies en het dus nog sitting tot 2013. Die werkgewerslede is in 2004 verkies en moet dus weer vanjaar aangewys word. Die werkgewerverteenwoordigers word deur die Beherende werkgewer aangewys en die Administrateur moet een van die lede wees. Hy tree ook op as quaestor, sekretaris en Hoofbeampte van die fonds.

9.9.2 DOELWITTE VAN DIE PENSIOENRAAD (TRUSTEES)

9.9.2.1 Inleiding : Bestuur van die Fonds

Die trustees van die Predikante Pensioen- en Weduwees- en Wesefonds van die Ned Herv Kerk van Afrika het tydens die laaste drie jaar die finale tree gegee om uiteindelik aan alle pensioenfondswetgewing te voldoen, en die Fonds as 'n *onafhanklike* entiteit te bestuur.

Sedert die tye toe die fonds grotendeels as 'n inhuishonds bedryf was, en die Kerk baie sterk inspraak in die bestuur van die fonds gehad het, is daar stelselmatig oorbeweeg na 'n geleidelike verandering in die wese van die fonds en die bestuur van die bates van die fonds. Eksterne batebestuurders is aangestel, en later is eksterne bestuurders vir die fonds aangewys. Daar is wegbeweeg van eiendom as 'n bateklas en al meer belê in fondse met aandeleblootstelling. Gedurende die laaste termyn is daar selfs by Allan Gray as batebestuurder fondse belê, iets waarop daar al geruime tyd aandrang was.

Pensioenfondswetgewing het oor die laaste klompie jare ook drasties verander en die werksaamhede van die Raad op Finansiële dienste, asook die Pensioenfondsberegter se uitsprake, het die pensioenfondsomgewing werklik dinamies en vloeibaar gemaak. Die bepalinge van wetgewing met betrekking tot die pligte en verantwoordelikhede van trustees, het meegebring dat opleiding en verantwoordbaarheid baie belangrik geword het.

Die laaste sake word nou hanteer en die Kerkorde sal aangepas moet word om volledig aan die wetgewing te voldoen.

9.9.2.2 **Doelwitte**

Die Pensioenraad streef verder die volgende doelwitte na:

- * Om die befondsingsvlak op 100% te handhaaf.
- * Om markverwante pensioenvoordele aan te bied.
- * Aftreebeplanning.

9.9.2.3 **Befondsingsvlak**

Die Pensioenraad se eerste doelwit is om die befondsingsvlak tot 'n vlak van 100% te bestuur en sodoende die fonds in 'n finansiële gesonde posisie te plaas. Hoe gesonder die befondsingsvlak hoe beter kan die voordele wees wat lede gebied word en beter verhogings kan ook aan emeriti toegestaan word.

Die befondsingsvlak het vanaf 'n lae 38% in 1989 toeneem tot 102,8% in 2001. Die verbetering van voordele, met 15% in 2001, het die befondsingsvlak weer laat daal na 91,4%. Die negatiewe invloede van die markte het, alhoewel die Pensioenraad baie konserwatief belê, die befondsingsvlak nie, soos verwag is, laat toeneem nie. Die befondsingsvlak op 28 Februarie 2009 het 93,4% beloop. Die aktuaris is egter van mening dat die Pensioenraad die regte strategie volg en dat die befondsingsvlak binne die afsienbare toekoms weer 100% sal wees.

9.9.2.4 **Verbetering van voordele**

Die Pensioenraad se tweede prioriteit is om markverwante voordele aan te bied. Om enigsins voordele te verbeter is 'n 100% befondsingsvlak 'n voorvereiste.

Die raad besef egter dat die voordele nog nie ten volle markverwant is nie maar verseker die lede dat dit die raad se strewe is om so 'n punt te bereik.

9.9.2.5 **Aftreebeplanning**

'n Taak wat die trustees erns mee maak is die ondersteuning van die lede, met die oog op aftreebeplanning. Daar is reeds met werkswinkels begin, wat baie goed bygewoon is, en waar dit duidelik was dat dit inderdaad 'n groot behoefte is. Volgens beplanning sal hierdie hulp uitgebrei word, en sal daar hopelik met gereelde tussenposes vir lede geleentheid wees om hieraan deel te hê.

Daar is ook 'n webblad aangelê waar die lede inligting kan ontvang, en lede het ook toegang verkry tot die pensioendatabasis van ABSA, waar hulle self na hulle sake kan omsien.

9.9.2.6 **Vaste voordeel- en vaste bydraefonds**

Daar is deurentyd aandrang dat die fonds moet oorskakel na 'n vaste bydrae fonds, maar dit kan tans nie oorweeg word terwyl die fonds nog nie 100% befonds is nie. Een van die moontlikhede wat tans ondersoek word is die geleidelike oorgang, veral 'n meganisme waar nuwe lede dan aan 'n vaste bydrae fonds sal behoort. Daar is egter die probleem dat ouer lede van die huidige fonds beskerm sal moet word en die finansiële implikasies hiervan sal eers by 'n Algemene Kerkvergadering oorweeg word wanneer daar meer duidelikheid hieroor is.

Die huidige situasie is egter dat die fonds 'n vaste voordeelfonds is. Dit het teweeg gebring dat die pensioenarisse van die Kerk gedurende die afgelope finansiële krisis, steeds verhogings ontvang het. Indien ons reeds 'n vaste bydrae fonds gehad het, sou hulle in alle waarskynlikheid pensioenverlagings van soveel as 15% per jaar beleef het, die afgelope twee jaar.

9.9.2.7 **Versorgingsvoordeel**

Die versorgingsvoordeel was in die verlede gekoppel aan die verhoging wat die Raad van Finansies en die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering voorgestel het. Die verhogingspersentasie van die versorgingsvoordeel asook van die pensioenarisse se pensioenvoordele het egter telkens 'n baie groot effek op die befondsingsvlak van die fonds gehad. Die aktuaris voorsien die trustees tans van 'n impak-analise waarin die beleggingsopbrengs asook die beplande verhogings verdiskonteer word. Na aanleiding daarvan word die versorgingsvoordeel, vir berekening van voordele, asook die verhoging van pensioenarisse se voordele deur die trustees bepaal.

9.9.2.8 **Beleggings**

(i) ***Beleggingsbeleid***

Die Pensioenraad het deurgaans 'n baie konserwatiewe beleggingstrategie gevolg en met goeie resultate. Sedert die geweldige befondsingstekort wat in 1989 uitgewys is, was die Pensioenraad van mening dat 'n konserwatiewe strategie die antwoord was. Die geskiedenis het dan ook bewys dat dit die korrekte besluit was want in 2001 was die fonds 100% befonds.

Die Pensioenraad het in 2009 besluit om 30% van die fonds se bates in minder konserwatiewe beleggings te belê ten einde die groei van die fonds te stimuleer. Hierdie beleggingsstrategie beteken nie riskante beleggings nie. Daar is nog steeds kapitaalwaarborges om beleggings te beskerm.

(ii) **Beleggings wat in terme van die strategie gemaak is**

Die fonds se totale bates het op 31 Maart 2010 R295 miljoen beloop. Die beleggings op daardie datum was soos volg verdeel:

* Ou Mutual se Gewaarborgdefonds	-	R 70 miljoen
* Sanlam se Stabiele Bonusfonds	-	R162 miljoen
* Allan Gray se Gebalanseerdefonds	-	R 63 miljoen.

(iii) **Opbrengs en koers**

Ten spyte van 'n baie negatiewe beleggingsjaar het die Predikante Pensioen- en Weduwee -en Wesefonds van die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika nog steeds 'n positiewe opbrengs van 7,03% soos op 31 Maart 2010 aangeteken.

9.9.2.9 **Pensioenfondsreëls**

Gedurende die tydperk onder oorsig het daar heelwat veranderinge in wetgewing plaasgevind wat 'n direkte impak op die pensioenfonds gehad het. Hierdie wysigings is almal opgeneem in die gewysigde reëls van die fonds wat as 'n aparte bundel aan u beskikbaar gemaak is. Die onafhanklikheid van die pensioenfonds is ook in die reëls omskryf. Al die wysigings is deur die Raad op Finansiële Dienste goedgekeur.

Die fondsreëls is verder herskryf om die vroulike lede van die fonds nie meer deur 'n "hy" of 'n "hom" uitgesluit te laat voel nie. Die inklusiewe aard van die fondsreëls is inderdaad ook 'n mylpaal wat lankal nodig was, aangesien vroue trouens al meer as dertig jaar lede van die fonds kan wees.

U moet asseblief, as lid van die fonds, u van die reëls vergewis. Dit is altyd goed om in voeling te bly met wysigings in die pensioenfonds omgewing.

9.9.2.10 **Mediese ongeskiktheid**

Uit navrae is dit duidelik dat daar nog heelwat onduidelikhede rondom die prosedure ten opsigte van die aansoek vir mediese ongeskiktheid bestaan. Die Pensioenraad hou die prosedure vir mediese ongeskiktheid as deel van die pensioenfondsreëls aan u voor ten einde die onduidelikhede uit die weg te ruim. Vergewis u asseblief van die prosedure.

9.9.3 **PREDIKANTE MET BESONDERSE OPDRAG, TEOLOGIESE DOSENTE EN PROFESSORE**

Die Pensioenraad het reeds 'n geruime tyd gelede die dosente en

professore van die universiteit toegelaat om aan die groepsskema van die fonds asook aan die ongeskiktheidskema te behoort. Na 'n versoek van die dosente en professore het die Pensioenraad dit goed gevind dat hulle ook aan die Predikante Pensioen- en Weduwee- en Wese-fonds van die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika mag behoort op voorwaarde dat hulle self die werknemersbydrae betaal soos alle ander predikante. In die toekoms sal alle dosente en professore van die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika verplig word om aan die fonds te behoort.

9.9.4 SINODALE PERSONEEL

Die personeel van die Sinodale kantoor behoort aan 'n eie pensioen-fonds en is dus nie deel van die Predikante Pensioenfonds nie. Dit is 'n hibridefonds wat vastevoordeel lede en vastebydrae lede het. Alle nuwe personeellede behoort aan die vastebydraefonds. Personeel mag nie aan die Predikante Pensioenfonds behoort nie.

AANBEVELING

- 1. Die vergadering kies, in terme van Ordinansies 3.8.3(x)(b) drie persone, soos vereis deur die pensioenfondswet, op die Pensioenraad as synde Werkgewersverteenvoerders waarvan een van hierdie drie die Administrateur van die Kerk is wat as hoofbeampte optree.**
- 2. Die vergadering neem met dank kennis van die werksaamhede van die Pensioenraad.**
- 3. Die vergadering besluit dat die Kerkorde, in soverre as wat dit afwyk van bestaande wetgewing, reggestel en aan gepas mag word. Uitvoering hiervan word deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering gefinaliseer.**

D FONDSWERWING

Tydens die 67ste Algemene Kerkvergadering is besluit dat die Kerk behoefte het aan 'n gekoördineerde, geformaliseerde fondsinsamelingstrategie.

Die besluit het onder meer die volgende ingesluit:

- * 'n Fondsinsamelingskantoor moet gevestig word en met ingang 1 Januarie 2005 funksioneer.
- * 'n Bestuurder moet aangestel word op 'n kontrakbasis vir drie jaar.
- * Addisionele fondswerwers kan op 'n kommissiebasis aangestel word.

- * Die sinodale begroting het gedeeltelik voorsiening vir administrasie koste gemaak.

Die proses het egter baie langer geduur as wat verwag was en 'n konsultantmaatskappy was aangestel om die fondsinsamelingstrategie van die grond af te kry. Die proses het egter nie na wense verloop nie en daar is toe besluit om wel 'n bestuurder vir die aksie aan te stel. Ds JLJ Smit is in die pos aangestel om die funksie te bedryf.

'n Artikel 21 maatskappy is gestig om die aksie te dryf. Verskeie persone van die Kerk se diensorgane is verkies tot die direksie van die maatskappy.

Intussen is 'n nuwe direksie aangewys en prof AG van Aarde is as voorsitter verkies. Die saak word volledig onder Ampte: Diakonaat hanteer.

AANBEVELING

1. Vir kennisname.

E KERKWEES IN DIE HUIDIGE EKONOMIESE MILIEU

9.10 INLEIDING

Die Raad van Finansies het gedurende die afgelope termyn onder die indruk gekom dat gemeentes dit toenemend moeilik vind om kop bo water te hou. Dit kulmineer in 'n belewenis dat die "heffings te hoog" is, afskaling van standplase raak noodsaaklik, kombinasiestigting en allerlei spanningsverwante tendense kom navore.

Tydens gesprekke met Ringskommissies en gemeentes kom die volgende gereeld voor:

- * Verouderde en verouderende lidmaatprofiel.
- * Dalende lidmaatgetalle.
- * Werksverlies van lidmate.
- * Offervaardigheid van lidmate.
- * Betrokkenheid / meelewing van lidmate.
- * Tekort aan kerkraad.
- * Oorbeklemtoning van fondsinsameling.
- * Swaar heffingslas (in uitgebreide sin om pensioenbydraes en diakonale bydraes in te sluit).

- * "Gemeenteweese" word beskou as die hoofmoment van Kerkweese en staan dikwels in teenstelling met sinodale aktiwiteite.
- * Ekonomiese agteruitgang as gevolg van makro tendense in die land en wêreldwyd.

Seker een van die mees prominente aanduidings dat sake nie vlot verloop nie, was die groeiende agterstalligheid van gemeentes in terme van bedrae betaalbaar aan die Raad van Finansies, versoeke tot vermindering in heffings en aansoeke om bykomende finansiële hulp. Aangeleenthede met hierdie tendens (en die finansiële impak wat dit op die bekostiging van sinodale aktiwiteite uitoefen) het dikwels die roete na die Taakspan gevind en dit was duidelik dat 'n tydelike finansiële remedie nie die situasie sal kan aanspreek nie. Die Kerk sal 'n langtermyn strategie moet bepaal wat bogenoemde ten minste kan ontbloot of aanspreek, indien moontlik.

9.11 VORDERINGSVERSLAG

Bogenoemde situasie is deurentyd op die agenda van relevante vergaderings hanteer maar daar is tans nie substansiële vordering met die vind van oplossings vir die situasie nie.

Navorsing is gedoen, sinodale begrotings is telkens gerasionaliseer en werkwinkels is gehou.

Dié indringende aandag hieraan bestee sal voortgesit en in strategieë omgesit moet word om die toekoms voorbereid tegemoet te stap.

9.12 WERKGROEP

Die werkgroep wat intussen aandag aan die saak geskenk het bestaan uit:

Voorsitter : Kommissie van die Algemene Kerkvergadering
 Skriba : Kommissie van die Algemene Kerkvergadering
 Sekretaris : Kommissie van die Algemene Kerkvergadering
 Voorsitter : Raad van Finansies
 Voorsitter : Taakspan
 Die Administrateur
 Die Hoofrekenmeester
 Sekretaris vir Apostolaat
 Sekretaris van SENTIK
 Sekretaris van die ADV

AANBEVELING

- 1. Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering bestuur die proses.**

Boodskap : Administrateur

Die afgelope drie jaar was weereens gevul met uitdagings en die gedurige soeke na oplossings tussen al die beskikbare alternatiewe.

Ek wil daarom die geleentheid gebruik om 'n dankwoord uit te spreek teenoor:

- * Die voorsitter en lede van die Raad van Finansies vir vertroue in ons gestel en deurlopende kritiese ondersteuning en aanmoediging. U insette is vir die Kerk van onskatbare waarde.
- * Die voorsitter en lede van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering vir die begrip en wyse waarop u leiding gegee het, maar ook die vertroue wat u in die Sinodale kantoor gestel het.
- * Die personeel van die Sinodale kantoor verdien 'n besondere dankwoord. Hier word 'n voorbeeld van toewyding, ondersteuning en saamstaan ten toongestel.
- * Dankie ook aan die bestuurspan en persoonlike assistent, wat ten spyte van druk altyd bereid was om bystand te verleen – aan myself, die kantoor, maar ook aan gemeentes en predikante.
- * Elke predikant, amptenaar en gemeentelid wat ons pad die afgelope jare gekruis het – weet asseblief dat dit 'n voorreg is om saam met u in Sy Akker te werk.

Die tyd het ongelukkig aangebreek dat hierdie my laaste Algemene Kerkvergadering as Administrateur sal wees.

By die opgewondenheid om 'n nuwe era aan te durf, is daar ook hartseer want die amper 14 jaar in die kantoor was verrykend en stimulerend.

Die Heer van Kerk was vir my baie goed gewees en die ervaring en geleenthede was van onskatbare waarde.

Ek is dankbaar dat die resultate van die Raad van Finansies, ten spyte van moeilike tye, sodanig positief is dat ons die toekoms vol moed en blymoedigheid tegemoet kan gaan.

---oOo---

Hoofstuk 10

Kerkorde

69ste Algemene Kerkvergadering

10. KERKORDE

10.1 OPDRAG VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING RONDOM HERSKRYWING VAN DIE KERKORDE

10.1.1 INLEIDEND

Dit is verbasend hoeveel beelde en metafore in die Nuwe Testament aangewend word om iets oor die kerk van Christus te sê.

Benewens die diversiteit in beeldspraak, vind ons dat kerkwees¹ in die Nuwe Testament, afhangend van die plek en omstandighede, uiteenlopend gefunksioneer het. Kerkwees het in *plaaslike gemeentes* (Romeine 16:1, Filippense 1:1), *huisgemeentes* (Romeine 16:5, 1 Korintiërs 16:19; Kolossense 4:15), gemeentes in 'n bepaalde *streek* (Galasiërs 1:13, 1 Korintiërs 11:16) en in *samekomste van gelowiges* (1 Korintiërs 11:18, 1 Korintiërs 14:19) sigbaar geword.

Hoewel kerkwees op elke plek verskillend gefunksioneer het, het die geloofsgemeenskappe nie los van mekaar bestaan nie. Daar is maar *net één liggaam en net één Gees, soos daar net één hoop is waartoe God julle geroep het. Daar is net één Here, één geloof, één doop, één God en Vader van almal ...* (Efesiërs 4:4,5). Plaaslike gemeentes, huisgemeentes en samekomste van gelowiges was gestaltes van die een, heilige en algemene kerk van Christus.

Die eenheid in Christus transendeer alle verskille in kerkwees, kultuur, taal, ideologie en tyd (Filippense 3:3-10). Die eenheid in Christus, as geloofswerklikheid, word voortdurend as imperatief aan ons gestel. Die eenheid moet konkreet gestalte vind in ons kerkwees.

Hierdie Memorandum wil nie een "model" van kerkwees aanbied nie. Dit is 'n poging om aan die hand van enkele beelde en metafore wat ons in die Skrif vind, binne die reformatoriese etos van die NHKA, kontoere te trek wat ons gesprek oor kerkwees kan bevorder. Dit sou ook as vertrekpunt kon dien wanneer daar besin word oor 'n nuwe Kerkorde vir die NHKA.

Die manier hoe ons oor kerkwees dink en praat, reflekteer iets van hoe

¹ In hierdie Memorandum word doelbewus van "kerkwees" gepraat, in teenstelling met "die kerk". Taalkundig word eerder 'n werkwoord as selfstandige naamwoord gebruik omdat die een, heilige algemene kerk van Christus in geloofshandelinge gestalte vind. "Kerkwees" dui dus op kerk as *gebeure* en nie op "die kerk" as *instituut* wat in vaste denominasionele strukture gestol het nie.

ons God verstaan. Ons Godsbegrip is wesenlik bepalend vir ons Kerkbegrip. Daarom is die Memorandum aan die hand van die Drie-eenheid gestruktureer, in die oortuiging dat kerkwees *Trinitaries* begrond moet word. Daar is dus vier afdelings:

- * Die Een God: Kerk as volk van God
- * God die Vader: Kerk as huisgesin van die Vader
- * God die Seun: Kerk as liggaam van Christus
- * God die Heilige Gees: Kerk as gemeenskap van die Gees.

10.1.2 KERK AS VOLK VAN GOD

Die Here God het sedert die vroegste tye Homself aan mense geopenbaar en hulle geroep om Hom te aanbid en te dien. Só kom 'n geloofsgemeenskap tot stand wat ons "kerk" noem.

In die Ou Testament word God se roeping en openbaring aan die volk Israel verbind. Deur sy Gees openbaar God Homself aan sy volk om Hom te aanbid, vereer, gehoorsaam en offers te bring.

Tegelykertyd leer die Ou Testament ons dat God Homself in sy skeping openbaar en dat alle mense en lewende wesens God moet dien en gehoorsaam.

Die volk van God moes voortdurend by nuwe omstandighede aanpas. Op trek deur die woestyn, in die tyd van die Rigters, met die instelling van die koningshuis en die vestiging van die tempel in Jerusalem, tydens die ballingskap en in die periode na die ballingskap is die volk met nuwe omstandighede gekonfronteer. In elke situasie het die profete die volk opgeroep om aan God getrou te bly, Hom met toewyding te dien en te gehoorsaam.

In die Nuwe Testament vind ons verskillende teksgedeeltes wat die kerk van Christus vergelyk met die volk van God. In Handeling 2, wat getuig van die uitstorting van die Heilige Gees, word dit duidelik dat die volk van God nie meer tot die natuurlike afstammeling van Abraham beperk is nie, maar mense uit alle volke, tale en nasies insluit.

Die inklusiewe aard van kerkwees is omvattend. In die Ou Testament word ruimte gemaak vir die vreemdeling in die poorte en die tempel word 'n plek van gebed vir die nasies. Jesus het die gemarginaliseerders, die sondaar, tollenaars en onrein mense by sy kring ingesluit.

In Efesiërs 1:1-14 besing die apostel die lof van God, wat vir Homself 'n nuwe volk uitverkies het. *Deur Christus het ons deel geword van die volk van God soos Hy dit vooruit bestem het ...* (Efesiërs 1:11). Hierdie volk bestaan uit elkeen wat in Christus glo: *Deur Christus het julle deel geword van die volk van God toe julle die waarheid wat aan julle*

verkondig is, die evangelie van julle verlossing, gehoor het en tot geloof gekom het ... (Efesiërs 1:13). Dit alles gebeur deur die kragtige werking van die Heilige Gees (Efesiërs 1:14).

Deur die Heilige Gees ontdek die volk van God hoe *wyd en ver en hoog en diep die liefde van Christus strek* (Efesiërs 3:18). Die volk van God is geroep om te lewe as mense van die lig (Efesiërs 5:10).

Die volk van God *is 'n uitverkore volk, 'n koninklike priesterdom, 'n nasie wat vir God afgesonder is, die eiendomsvolk van God, die volk wat die verlossingsdade moet verkondig van Hom wat julle uit die duisternis geroep het na sy wonderbare lig. Julle was vroeër geen volk nie, maar nou is julle die volk van God ...* (1 Petrus 2:9,10).

God regeer oor sy volk deur die Woord en Gees. As volk van God moet ons leef soos Christus ons geleer het. Daardeur word God se koninkryk in hierdie wêreld sigbaar en dien dit tot getuienis dat God leef en regeer. Daarom bid ons ook soos die Here Jesus ons geleer het: *Laat U koninkryk kom ...* (Matteus 6:9).

10.1.2.1 **Ons is deel van die verbond**

In die Ou- en Nuwe Testament vind ons God se belofte: *Ek sal onder hulle woon en wandel, en Ek sal hulle God wees en hulle sal my volk wees* (2 Korintiërs 6:16, Galasiërs 3:15ev).

In die Ou Testament sluit God 'n verbond met Abraham en sy nageslag (Genesis 22, Eksodus 20). In die Nuwe Testament bring God in Christus 'n nuwe verbond met sy nuwe volk tot stand. Dit word verwoord tydens die instelling van die Nagmaal: *Drink almal daaruit, want dit is My bloed, die bloed waardeur die verbond beseël word en wat vir baie vergiet word tot vergewing van sondes ...* (Matteus 26:28).

In die Brief aan die Hebreërs, is die volk van God en die nuwe verbond wat tot stand gekom het, 'n sentrale gedagte (vergelyk Hebreërs 8).

In elke verbond neem God die inisiatief. Die verhouding tussen God en mens berus dus nie op menslike handeling nie, maar op die handeling van God.

Ons weet ook God is getrou aan sy verbond. Hy doen wat Hy belowe. Daarom is ons seker van God se liefde, genade en sorg.

Ons antwoord op God se liefde met geloof en gehoorsaamheid, met berou en bekering, met aanbidding en diensbaarheid. Ook dit gebeur nie deur ons eie keuse of vermoë nie, maar deur die kragtige werking van die Heilige Gees.

10.1.2.2 Ons is God se volk in God se wêreld

Gelowiges word voortdurend gekonfronteer met godsdienste, owerhe-
de, denksisteme en 'n samelewing wat die evangelie van Jesus Chris-
tus as 'n gekkerny beskou. Tegelykertyd word ons gekonfronteer met
armoede, geweld, siekte en natuurrampe. Te midde van sulke omstan-
dighede ervaar ons vrees en magteloosheid. Ons sukkel om die vrae
wat die wêreld aan ons stel, te antwoord.

Vrees en spanning veroorsaak dat gelowiges die wêreld vermy en selfs
in kloosters teruggetrek het. Kerkwees het oor eeue heen *self* 'n skei-
ding tussen kerk en wêreld geskep. Dit het gelei tot vervreemding en
die onvermoë van kerkwees om die evangelie in die wêreld te verkon-
dig.

Tog leer die Skrif ons dat die wêreld en alles wat daarop is, aan die
Here behoort. Die wêreld waarin ons leef, is God se wêreld. God ont-
ferm Hom nie net oor sy volk nie, maar oor die wêreld.

In die Brief aan die Kolossense ontdek ons dat God in Christus die wê-
reld met Homself versoen: *God het besluit om met sy volle wese in
Christus te woon en om deur Hom alles met Homself te versoen. Deur
die bloed van sy Seun aan die kruis het hy die vrede herstel, deur Hom
het Hy alles op die aarde en in die hemel met Homself versoen*
(Kolossense 1:19,20).

Dit het Hy gedoen omdat God die wêreld liefhet – só lief dat Hy sy enig-
ste Seun gestuur het, sodat dié wat in Hom glo nie verlore sal gaan nie
maar die ewige lewe sal erf (Johannes 3:16).

Soos die Seun na die wêreld gestuur is om God se genade aan te kon-
dig, word ons na die wêreld gestuur. Ons bestaan nie ter wille van ons-
self nie, maar ter wille van die wêreld. Ons mag onself nie aan die
wêreld onttrek nie. Die volk van God moet in die wêreld teenwoordig
wees.

10.1.2.3 Ons is 'n volk onderweg

Die volk van God is op 'n pelgrimsreis, op pad na die nuwe Jerusalem.
Die volk van God sien uit na 'n nuwe vaderland en sing van 'n nuwe he-
mel en 'n nuwe aarde wat aanbreek (Openbaringe 21).

Die volk van God kan nooit anders bestaan as 'n gemeenskap van ge-
lowiges wat in die eindtyd leef en die dag van die Here verwag nie.
God se geskiedenis relativeer ons klein menslike geskiedenis, maar dit
gee ook aan ons geskiedenis sin en inhoud. Die volk van God leef tus-
sen die verlede, die hede en die toekoms. Kerkwees moet voortdurend
sy huidige bestaanswyse bevraagteken – in die lig van God se konin-

kryk wat alreeds in Christus reeds aangebreek het, maar ook in die lig van die volmaakte wat ons verwag.

Omdat Christus reeds die menslike tyd betree het en met sy dood en opstanding ons menslike tyd oorstyg en opgehef het, hét ons reeds die dimensie van die ewige lewe betree (Johannes 11:25). Daarom moet die bestaanswyse van kerkwees en gemeente iets van die nuwe hemel en die nuwe aarde reflekteer – dat God nou by die mense is.

God se teenwoordigheid verander ons denke, ons optrede en die manier hoe ons tydens ons pelgrimsreis met ons medemens en die skepping omgaan.

Ons leef tussen die wêreldse, menslike tyd en God se tyd wat oop is na die toekoms. Die Gees laat ons met 'n gespanne verwagting uitsien na dit wat voor ons lê.

10.1.3 KERK AS HUISGESIN VAN DIE VADER

Ons bely dat God ons Vader is. Jesus Christus het ons geleer om te bid: *Ons Vader wat in die hemel is ...* (Matteus 6:9).

Ons leef uit God se voorsienigheid. *Kyk na die wilde voëls: Hulle saai nie en oes nie en maak nie in skure bymekaar nie; julle hemelse Vader sorg vir hulle Moet julle dus nie bekommer nie ... Beywer julle alereers vir die koninkryk van God en die wil van God, dan sal Hy julle al die dinge gee ...* (Matteus 6:25-34).

God sorg vir sy kinders. *Soos 'n vader hom ontferm oor sy kinders, so ontferm die Here Hom oor die wat Hom dien* (Psalm 103:13).

Ons is God se kinders. *Kyk watter groot liefde het die Vader aan ons bewys: Hy noem ons kinders van God en ons is dit ook ... Geliefdes, ons is nou reeds kinders van God* (1 Johannes 3:1,2).

Ons is nie deel van God se huisgesin op grond van natuurlike geboorte nie, maar op grond van die wedergeboorte deur die krag van die Heilige Gees (Johannes 3:5). Ons is ook nie uit eie reg kinders van God nie. Ons is kinders van God omdat Hy ons in Christus as kinders aangeneem en ons Christus as Verlosser aangeneem het: *Maar aan almal wat Hom aangeneem het, die wat in Hom glo, het hy die reg gegee om kinders van God te word* (Johannes 1:12). Jesus Christus is nie net die Verlosser nie, maar ook die Eersteling wat gebore is, die oudste Broer in die huisgesin van die Vader.

10.1.3.1 Ons is 'n gesin

Ons, as wedergebore kinders van God, leef binne die ruimte van God

se liefde en sorg. So word die gemeente 'n geestelike tuiste en gesin. As kinders van die Vader, is ons mekaar se broers en susters in die geloof. Daarom noem ons mekaar ook *broer en suster*. In die intieme ruimte van die gesin moet ons mekaar liefhê en versorg (Johannes 13:34-35, 1 Johannes 2:7-11, 1 Johannes 4 : 7-21).

Binne die volk van God bestaan daar baie families en gesinne met uiteenlopende maniere van doen.

Hierdie nuwe gesinne en families word rondom die kruis van Christus gevorm. *By die kruis het ook nog sy moeder gestaan ... Toe Jesus sy moeder sien en die dissipel vir wie Hy baie lief was, wat by haar staan, sê Hy vir haar: "Daar is u seun". Daarna sê Hy vir die dissipel: "Daar is jou moeder". Van daardie oomblik het die dissipel haar in sy huis geneem* (Johannes 19:25-27). Jesus sê ook: *Elkeen wat die wil van God doen, is my broer en my suster en my moeder ...* (Markus 3:35).

Die gesin van die Vader word nie op 'n natuurlike wyse gevorm nie, maar deur die krag van die Gees, in die skaduwee van die kruis en in gehoorsaamheid aan die Vader.

Ons as gesin is nie 'n geslote kring nie. Vreemdelinge word met gasvryheid ontvang. Elkeen wat nuut gebore word, is welkom en word deel van die Vader se gesin. Vreemdelinge en almal wat deur die samelewing gemarginaliseer word, is ook kinders van God wat Hom as eie Vader mag ken en liefhê. God se gesin deurbreek alle grense tussen mense. Juis in die liefde vir mekaar, ten spyte van diversiteit, word die gemeente 'n gesin. *Waar daar liefde is, daar is God die Heer ...* (Gesang 526).

10.1.3.2 **Ons sorg vir mekaar**

Ons as gesin sorg vir mekaar. Ons sorg vir kos, klere en veiligheid. Ons beskerm mekaar.

Ons leer ook by mekaar. So word kennis, norme en waardes van geslag tot geslag oorgedra. In Handeling 2 word daar verwys na die gemeente wat volhard het in die *leer van die apostels*. Binne die ruimte van die gesin voed ons mekaar op. Hierdie Christelike opvoeding en onderwysing begin met die regte kennis van die Woord. Ons ontdek saam wat die Vader van ons verwag, hoe ons as sy kinders moet leef. So voed ons mekaar op in die regte *leer en lewe*.

Handelinge verwys ook na die *onderlinge gemeenskap (koinonia)* wat tussen die gelowiges bestaan. Hierdie gemeenskap kom tot stand waar daar saam gebid word, waar die gemeente in die erediens versamel om God te eer en te luister na sy Woord.

Ten diepste word die onderlinge gemeenskap 'n werklikheid waar die gemeente deur die krag van die Gees, *één is met Christus* in sy dood en in sy opstanding (Romeine 6:5). Omdat ons met Christus één is, is ons ook één met die Vader. Jesus het gebid vir hierdie gemeenskap: *Vader, bewaar hulle in U Naam, die Naam wat U My gegee het, sodat hulle net soos ons een kan wees. ... Ek bid dat hulle almal een mag wees, net soos U, Vader, in My is en Ek in U, dat hulle ook in Ons mag wees, sodat die wêreld kan glo dat U My gestuur het ...* (Johannes 17:11, 21).

Binne die band van onderlinge gemeenskap en liefde, *sorg ons vir mekaar (diakonia)*. Die eerste gemeente in Jerusalem het alles met mekaar gedeel. Die onderlinge sorg was so belangrik, dat hulle uit hulle geledere diakens gekies het wat die armes moes versorg (Handelinge 6 en 7).

Hierin het die dissipels voortgegaan met dit wat hulle by Jesus self geleer het. Jesus het mense wat arm, siek, verstote en verag was aangeraak, sodat hulle die genade van God kon ontdek en vreugde deel kon wees van God se gesin.

God se liefde en barmhartigheid wat Hy in Christus openbaar het en wat ons elke dag ervaar, noop ons as gesin om ook met liefde, deernis en barmhartigheid mekaar (en vreemdelinge) te versorg.

10.1.3.3 **Ons is saam aan tafel**

Soos 'n vader sy kinders voed en versorg, voed en versorg die hemelse Vader sy kinders. Die Vader skenk aan ons daaglikse brood, dit wat ons nodig het om van te leef. In die woestyn het God aan sy kinders manna geskenk om te eet en water uit 'n rots om te drink (Eksodus 16).

Die Vader voed sy gesin met die Brood van die lewe, die ware Brood uit die hemel. Jesus het ons geleer: *Ek is die brood wat lewe gee. Wie na My toe kom sal nooit weer honger kry nie, en wie in My glo, sal nooit weer dors kry nie* (Johannes 6:35).

Wanneer ons as gesin by die tafel van die Vader aansit, wanneer die brood vir ons gebreek en die wyn vir ons geskink word, word ons geestelike honger en dors gestil. By die Nagmaalstafel vind die gesin konkreet gestalte, word die gemeenskap met God en met mekaar sigbaar en word ons opnuut één met Christus in sy dood en opstanding. Aan die Nagmaalstafel word kerkwees wat dit altyd behoort te wees: 'n Gemeenskap van gelowiges wat met God en met mekaar één is.

Aan die Nagmaalstafel word die gesinslede opgeroep om mekaar te dien. Jesus het aan die tafel sy dissipels se voete gewas. Daarna sê Hy vir hulle: *Ek het vir julle 'n voorbeeld gestel, en soos Ek vir julle ge-*

doen het, moet julle ook doen (Johannes 13:15). In solidariteit met mekaar, dien ons mekaar met ons gawes en sorg ons vir ons broers en susters.

Wanneer ons as gesin van die Vader aan die tafel sit, getuig ons dat Jesus Christus met sy liggaam en bloed vir al ons skuld betaal het, dat Hy ons God se kinders gemaak het en dat ons uitsien na die heerlike feesmaal wat vir ons voorberei word.

Ons nooi ook almal uit om saam met ons deel te word van God se gesin.

10.1.4 KERK AS LIGGAAM VAN CHRISTUS

Die gemeente is die liggaam van Christus. Hierdie unieke beeldspraak word in talle Skrifgedeeltes gevind (Romeine 12:4, 1 Korintiërs 10:17, 1 Korintiërs 12:12-270).

Uit hierdie Skrifgedeeltes word dit duidelik dat die apostel veral die plaaslike gemeente in gedagte het wanneer hy oor die liggaam van Christus praat. In die konkrete gemeente word die liggaam sigbaar.

Elke lidmaat van die gemeente het ook gawes (*charismata*) ontvang wat tot nut van ander gebruik moet word.

Dat die gemeente die liggaam van Christus is, is 'n gegewene. Dit is 'n geloofswerklikheid. Dit het direkte en praktiese gevolge vir die manier hoe die gemeente leef en funksioneer.

Wanneer van kerkwees as 'n liggaam gepraat word, dui dit op 'n lewende organisme wat saamgestel is uit 'n komplekse netwerk van ledemate, organe, sisteme en funksies. Soos enige lewende organisme, kan dit groei en voortplant. Soos enige lewende organisme, leef en bestaan dit binne 'n bepaalde ekosisteem, wat die welsyn van die organisme beïnvloed.

Christus is die Hoof van die liggaam en die gelowiges vorm saam die ledemate of liggaam. Elke ledemaat het sy eie rol en funksie (Romeine 12 en 1 Korintiërs 12). Die diversiteit in die liggaam van Christus is noodsaaklik vir die gesonde bestaan van die liggaam. Die verskillende ledemate word egter deur een Hoof regeer, en so kom die diversiteit in die liggaam ook tot eenheid.

10.1.4.1 Ons is een met Christus

Jesus Christus het nie 'n kerk gestig nie. Nog minder is Hy die organisatoriese Hoof van kerkwees. Inteendeel: Hy is kerkwees. Elke lidmaat wat een word met Christus in sy dood en opstanding (Romeine

6), konstitueer kerkwees en gemeente. Elke ledemaat van Christus se liggaam is organies één met Hom. So word ons, deur die krag van God, voortdurend die liggaam van Christus.

Die ledemate van die liggaam van Christus behoort één liggaam te wees, omdat hulle reeds in Christus één is. Die eenheid moet ook sigbaar wees. Die geloofswerklikheid moet lewenswerklikheid word.

Soos wat die Vader, Seun en Gees één God is, één in Wese maar tog onderskeibaar, is die gemeente en Christus één – maar tog onderskeibaar. *Ek bid dat hulle almal een mag wees, net soos U, Vader, in My is en Ek in U, dat hulle ook in Ons mag wees, sodat die wêreld kan glo dat U My gestuur het ...* (Johannes 17:11, 21).

Elke gelowige, en per implikasie die gemeente, is *in Christus* (Romeine 8:1; 2 Korintiërs 5:17; Galasiërs 2:17). Om *in Christus* te wees, is in die konteks van die Skrifgedeeltes nie in die eerste plek 'n Christologiese uitspraak nie, maar eerder 'n Ekklesiologiese uitspraak. Dit verwys nie in die eerste plek na 'n mistieke eenwording van die individuele gelowige met Christus nie, maar eerder na die deel wees met die liggaam van Christus.

Alhoewel elke gelowige en gemeente *in God* is (Johannes 17), *in Christus* (Romeine 8) en *één met Christus in sy dood en opstanding* (Romeine 6) is, mag die gemeente nie vergoddelik word nie.

Verder: Indien die eenheid met Christus oorbeklemtoon word, verval kerkwees in 'n wêreldvreemde abstraksie. Indien die onderskeid met Christus oorbeklemtoon word, verval kerkwees in 'n institusionalisme en word kerkwees maar net nog 'n goed gestruktureerde organisasie of vereniging.

Die spanning tussen 'n institusionele en/of organiese kerkbegrip, tussen die gemeente as instituut en/of organisme, moet in die gesprek oor kerkwees voortdurend aandag ontvang. Een saak bly egter konstant: Christus alleen is die Hoof en Heer van sy kerk. Hy regeer deur sy Woord en Gees oor sy kerk. Kerkwees kan net in gehoorsaamheid aan Christus gebeur.

Die liggaam van Christus is ***nie net*** die plaaslike gemeente nie, ***maar ook*** die kerk as geheel (Kolossense 1:15-18, Efesiërs 1:23, Efesiërs 2:16, Efesiërs 4:4-16). Christus is die Hoof van alle kerke deur al die eeue. Die verhouding tussen onderskeie kerke kan dus nie anders verstaan word as vanuit hulle gemeenskaplike eenheid met Christus en gemeenskaplike Hoofskap van Christus nie.

Daarom is onderlinge ekumeniese bande belangrik in ons kerkwees.

10.1.4.2 Ons is diensbaar

Die ledemate word deur die Heilige Gees toegerus om diensbaar te wees. Die dienswerk van die gemeente word veral in *liturgiese, pastore, missionale* en *diakonale* handeling sigbaar.

In Matteus 28:19 vind ons die bekende opdrag: *Gaan na al die nasies toe en maak mense my dissipels: Doop hulle in die Naam van die Vader en die Seun en die Heilige Gees, en leer hulle om alles te onderhou wat Ek julle beveel het ...* Gelowiges moet uitbeweeg om die evangelie van Jesus Christus aan alle mense uit te dra.

In die Evangelie van Lukas en Handeling word die klem geplaas op geografiese uitbreiding en groei in getalle.

In die Pauliniese geskrifte val die aksent op die missionale en diakonale leefwyse van die liggaam van Christus. 'n Gemeente wat as liggaam van Christus leef, leef diensbaar – in diens van Christus, tot diens van mekaar en die wêreld.

God skenk deur sy Gees gawes aan die gemeente. Die gawes van die Gees word onderling aangewend tot opbou van die gemeente, tot innerlike versterking, geestelike volwassenheid en mondigheid. Die dienswerk waartoe God mense roep en toerus (1 Korintiërs 12), neem verskillende vorme aan. Daar is 'n groot verskeidenheid van gawes en van dienste, almal ewe belangrik en elkeen met sy eie funksie.

Die dienswerk waartoe Christus ons roep, is gerig op die opbou van die gemeente en tot heil van die wêreld. Alle ledemate van die liggaam van Christus is daarby betrokke en daarvoor verantwoordelik. Die bedoeling van die gawes was nie om 'n institusionele en hiërargiese struktuur van ampte te skep nie, maar eerder om die gewone lidmaat toe te rus en te benut vir sy dienswerk.

Juis daarom is tydens die Kerkhervorming lidmate op 'n roterende wyse tot die amp van ouderling en diaken verkies, sodat alle lidmate hulle roeping kan uitleef en enige vorm van amp wat namens die lidmaat sy dienswerk lewer, afgewys word.

Die beskouing dat slegs geleerde mense (predikante) die evangelie kan verkondig, is kennelik foutief. Predikante het die roeping en taak om lidmate toe te rus vir hulle dienswerk.

Daarom moet die onderskeid tussen ampsdraers en lidmate afgewys word. Daar bestaan in werklikheid net een amp, te wete die amp van die gelowige. As Christene is ons almal priesters, profete en konings. Op grond van die gawes wat ons van die Heilige Gees ontvang, word ons op verskillende maniere diensbaar. Sommige verkondig die

Woord, ander gee leiding, ander sorg vir die hulpbehoewendes. Ons doen dit nie vanweë 'n amp wat ons beklee nie, maar op grond van die feit dat ons almal deel is van die liggaam van Christus.

10.1.4.3 Ons is gedoop

In die Nuwe Testament is dit duidelik dat 'n Christen se doop, wedergeboorte, geloof, vervulling met die Heilige Gees, eenwording met Christus en verlossing wesenlik met mekaar verband hou (vergelyk Romeine 6:1-14, Titus 3:3-5, 1 Petrus 1:3, Johannes 3:3-5). Dit moet egter nie verstaan word as 'n opeenvolgende en stygende lyn wat in die doop sy hoogtepunt vind nie, maar as 'n lewenslange proses wat telkens aan die doop en Christus se verlossingswerk oriënteer.

Romeine 6:1-14 sê dat elkeen wat gedoop is, met Christus verenig is. Die dopeling sterf saam met Christus, en staan saam met Christus op tot 'n nuwe lewe. Sy sondige natuur word gekruisig, en die nuwe mens staan op tot 'n nuwe lewe (wedergeboorte). Soos Christus uit die dood deur 'n *heerlike magsdaad van God* opgewek is (Romeine 6:4), so word die dopeling deur 'n heerlike magsdaad van God opgewek tot 'n nuwe lewe, word hy/sy verenig met Jesus Christus en sy heilswerk. Die gedoopte is dood vir die sonde – dit staan in Romeine 6 as indikatief, en nie as imperatief nie. Maar tegelykertyd word die indikatief 'n imperatief aan die gedoopte – dat hy moet word wat hy reeds in Christus is – 'n nuwe mens.

Wat by die doop gebeur is God se kragtige werk, nie die resultaat van menslike inspanning nie.

Die doop is ook nie net ter sake vir die individuele gelowige nie. In 1 Korintiërs 12:13 lees ons: *Want ons is almal ook deur een Gees gedoop tot een liggaam ...* Die doop word in die gemeenskap van die gelowiges bedien. Tydens die doop word die gedoopte deel van die volk van God, deel van die huisgesin van die Vader en deel van die liggaam van Christus. In kort: Kerkwees konstitueer in die doop.

Daarom word die doop opgevolg met kerklike verkondiging, onderrig (kategeese) en pastorale bearbeiding. Die gedoopte word dus binne die gemeenskap van die gelowiges deur die verkondiging begelei om te word wat hy reeds in Christus is.

Ons doop rig voortdurend 'n appél aan ons om te breek met sonde en ongeloof, en eerder 'n nuwe lewe in en deur Christus te leef. Die gedoopte leef immers in die kragveld van die Heilige Gees, en die Heilige Gees lei die gedoopte tot geloof, bekering en aanbidding. Op daardie wyse maak die Heilige Gees ons wat ons reeds in Christus is – nuwe mense wat in Christus leef, wat dood is vir die sonde maar lewe vir God.

10.1.5 KERK AS GEMEENSKAP VAN DIE HEILIGE GEES

Wanneer die apostel aan die gemeente in Korinte skryf, sê hy van die gemeente: *Julle is gebou van God ... Die fondament is Jesus Christus ... Weet julle nie dat julle die tempel van die Heilige Gees is en dat die Heilige Gees in julle woon nie?* (1 Korintiërs 3:9-16).

Israel was van oortuiging dat God sy woonplek in die tempel gehad het. In die tempel is offers gebring. Die tempel was 'n plek vir aanbidding en lofprijsing. In die tempel is die Woord bewaar en verkondig. Dit was 'n heilige ruimte waar die Heilige God van Israel sy volk ontmoet het.

Wanneer Jesus gekruisig word en op die derde dag opstaan, kom 'n nuwe tempel tot stand – die gemeente.

Die gemeente is 'n heilige ruimte waar God deur sy Gees woon. Die gemeente leef offervardig. Die gemeente aanbid God en besing sy lof. Die gemeente luister na die Woord en verkondig dit al verder. In die gemeente ontmoet God ons deur sy Gees.

Daarom kan die waarde van die gemeente nooit onderskat word nie. Dit is 'n geestelike woning waar God ons ontmoet, waar vreemdelinge kinders en broers en susters word.

10.1.5.1 **Ons het die Heilige Gees ontvang**

Die gemeente leef in die kragveld van die Heilige Gees. Die Heilige Gees is tydens Pinkster op die dissipels uitgestort (Handelinge 2). Dit maak die bestaan en funksionering van kerkwees moontlik. Daar is geen kerk sonder die Heilige Gees moontlik nie.

Die Heilige Gees is nou Immanuel, God met ons en in ons. *Met die doop in die Naam van die Heilige Gees, verseker die Heilige Gees ons deur hierdie heilige sakrament dat Hy in ons wil woon en ons tot lede van die liggaam van Christus wil maak ...* (Formulier van die Doop, Diensboek NHKA).

Die Heilige Gees wil in ons woon en werk. Te dikwels staan ons die Heilige Gees teen en bedroef ons Hom met ons ongeloof en ongehoorsaamheid.

10.1.5.2 **Ons word deur die Gees toegerus en begelei**

Soos reeds aangetoon, word ledemate van die liggaam van Christus toegerus met gawes om diensbaar word. Hierdie toerusting vind plaas deur die kragtige werking van die Heilige Gees.

Die Gees rus die gemeente toe deur die Woord. Die Woord en Gees

staan in 'n onlosmaaklike verband met mekaar. Daarom moet die gemeente voortdurend luister na die Woord. Terwyl ons in gemeenskap met mekaar in die Woord wandel en ons vreugde daarin vind (Psalm 1), ontdek die gemeente (onder leiding van die Heilige Gees) sy roeping en wat God van die gemeente verwag.

Dié wat die gawe ontvang het om die Woord te verkondig en ander te onderrig, het die verantwoordelikheid om elke gelowige vir sy of haar dienswerk toe te rus.

10.1.5.3 **Ons aanbid en loof die Here**

In die erediens word die verhouding tussen God en sy kerk op 'n aangrypende manier sigbaar.

Die gemeente kan met oortuiging sing *God is hier teenwoordig ...* omdat God inderdaad deur sy Gees teenwoordig is.

Die gemeente is 'n gemeenskap van gebed. Ons praat met God omdat Hy eerste met ons gepraat het. Hy het deur sy Woord, deur die profete en die apostels, deur elkeen wat die gawe ontvang het om sy Woord te verkondig ons aangespreek. Deur die Goddelike aanspraak kom ons tot geloof. Gebed word die diepste uitdrukking en verwoording van ons geloof.

As gelowiges, getuig die gemeente van God se genade. As God se getuie, word die gemeente diensbaar aan die wêreld wat God liefhet.

So word ons lewe 'n erediens tot lof en eer en verheerliking van God!

AANBEVELING

1. Vir bespreking en besluit.

10.2 **WERKSAAMHEDE VAN DIE RAAD VIR REGSADVIES**

Die Raad vir Regsadvies is 'n statutêre raad van die Kerk wat deur die Algemene Kerkvergadering by elke gewone sitting opnuut verkies word om aan die Kerk in die breë en aan die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering in die besonder advies en diens te lewer.

In die Almanak word die raad se taak soos volg verwoord:

Die raad adviseer die Algemene Kerkvergadering, die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering, die vergaderings van ampte,

bykomende vergaderings, die vergaderings van organe van bystand en ampsdraers en lidmate wat daarom vra, oor kerkregtelike en regsangeleenthede.

Die raad lewer graag die onderstaande verslag:

10.2.1 SAMESTELLING VAN DIE RAAD

Die raad is soos volg deur die Algemene Kerkvergadering verkies:

Dr BJ van Wyk
Dr C Pretorius
Prof IWC van Wyk
Adv JD Fourie
Adv LJ Pienaar
Adv JG Geyser
Prof D de Villiers

Prof De Villiers het bedank en die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het ds JH van Staden wat ook advokaat is, benoem.

Dr SP Pretorius het die skribaats hanteer.

10.2.2 VERGADERINGS VAN DIE RAAD

Die raad vergader kwartaalliks tussen gewone vergaderings van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering ten einde navrae van die Kommissie te hanteer en betyds advies deur te gee.

Die raad vergader in die week gewoonlik teen 17:00 wanneer regspraak beskikbaar is. Die vergaderings duur tot laat aand.

10.2.3 WERKSAAMHEDE DIE AFGELOPE TERMYN

Die volgende word vermeld:

- * Die finalisering van die wysigings aan die Kerkorde soos deur die 68ste Algemene Kerkvergadering besluit en die beskikbaarstelling van die gedrukte Kerkorde. Die verdere verspreiding is aan SENTIK oorgelaat.
- * Die voortsetting van die studie en finalisering van die formulering van Ordinasie 8 en die Reglement vir die Prosedure by die ondersoek van 'n klag in samewerking met die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering vir voorlegging aan die 69ste Algemene Kerkvergadering, is een van die grootste take wat die raad aangepak het. Die werk het reeds tydens sy vorige termyn begin.

- * Die voorstel en formulering van verskeie wysigings aan die bestaande Kerkorde soos dit oral in die agenda opgeneem is, is voortdurend hanteer en afgerond. Dit raak Ordinansies en twee aktes.
- * Die hantering van talle navrae en die deurgee van advies aan die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering, rade en komitees, ampsdraers en lidmate.
- * Bepaalde studiewerk moes saam met die Raad vir Pastoraat en Presbiteraat onderneem word. Ongelukkig het die Raad vir Pastoraat en Presbiteraat te laat reageer op die versoek van die Raad vir Regsadvies om samesprekings te hou. Dit is so aan die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering gerapporteer en toestemming is verleen dat die twee rade elkeen sy eie aanbevelings oor die bepaalde sake aan die Algemene Kerkvergadering sal voorlê en dat die vergadering self sal beslis.
- * Advies is aan die voorsitter en skriba van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering gegee oor klagstate wat by die Kommissie ingedien is ten einde te bepaal of die klagstate aan die vereistes wat die Kerkorde stel, voldoen.
- * By geleentheid is advies aan die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering deurgegee oor die hantering van 'n opsiggesprek tussen dosente van die Kerk en lede van die HCM Fourie Vriendekring/Stigting.

10.2.4 BESONDERE SAKE WAT DIE RAAD ONDER DIE AANDAG VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING WIL BRING

- (i) Alhoewel die raad en die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering nie altyd oor al die sake saamgestem het nie, was daar 'n aangename gees van samewerking en 'n besliste vertrouwensverhouding tussen die twee liggame. Die raad het altyd daarmee rekening gehou dat dit sy taak is om advies te lewer en dat die Kommissie dit nie noodwendig hoef te aanvaar nie. Dit het daartoe gelei dat daar geen spanning of gevoelens ontstaan het wanneer oor sake verskil is nie.
- (ii) Die vergadering word versoek om indringend te let op die voorstelle van die raad by Ordinansie 8 waar gehandel word oor die bystand wat aan 'n aangeklaagde verleen word by die ondersoek van 'n klag. Adv JD Fourie sal ter vergadering wees om die saak te stel en vrae te beantwoord. Dit was nodig dat die Ordinansie en Reglement grondig hersien moes word.
- (iii) Die raad het verskillende formuleringe oorweeg en voorgelê oor die broederlike gesprek. Daar word by die ondersoek van 'n klag baie klem gelê op broederlike gesprekke wat eers gevoer moet word. Die raad

het deurgaans geoordeel dat alle gesprekke broederlik behoort te geskied. Die vergadering moet hom oor die saak uitspreek soos dit finaal verwoord is.

- (iv) Die Kommissie van die Algemene kerkvergadering het versoek dat voorstelle gemaak moet word oor 'n liggaam wat klagsake kan hanteer aangesien die ondersoek van die sake ontsettend druk op die Kommissie plaas en die hoeveelheid werk wat hy moet doen. Die Kommissie se gedagte is dat hy dan as appélliggaam moet dien. Dit veral omdat die weg tot appél soos dit tans in die Kerkorde staan, baie problematies is. 'n Persoon moet óf drie jaar wag vir 'n volgende Algemene Kerkvergadering, óf die grootste gedeelte van die koste van 'n Algemene Kerkvergadering dra.

In sy nadenke oor die saak het die raad uiteindelik besluit om aan te beveel dat die sekundilede van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering die appélliggaam vorm terwyl hy oortuig is dat die Kommissie steeds die verantwoordelikheid van die ondersoek na 'n klag moet aanvaar.

Indien daar van 'n afsonderlike liggaam vir die ondersoek van 'n klag gebruik gemaak moet word, is daar ook 'n voorstel in dié verband. Afgevaardigdes word versoek om die saak goed te bestudeer en reeds by u voorbereiding standpunte en voorstelle te help formuleer sodat die vergadering 'n besluit oor die saak kan neem. Dit kan nie weer drie jaar oorstaan nie. Die raad het reeds by die vorige Algemene Kerkvergadering daaroor in sy verslag gehandel. Die saak moet tydens die vergadering afgehandel word en kan nie weer vir drie jaar oorstaan nie.

10.2.5 SLOTWOORD

- (i) Die raad is dankbaar dat hy in die Kerk diensbaar kon wees.
- (ii) Dit is die raad se oordeel dat hy hard gewerk het en met groot verantwoordelikheid besprekings gevoer en advies gelewer het. Nie een opdrag wat aan hom gegee was is nagelaat nie en talle werk word buite die vergaderingtyd gedoen, by wyse van studiewerk en advies wat deur regslui gelewer word.
- (iii) Die leiding van die voorsitter, dr BJ van Wyk, was uitmuntend. Hy is nie net 'n kenner van sy vakgebied nie, maar ken ook die Kerk en is lief vir die Kerk. Die wyse waarop hy dadelik aandag gee aan die skryf van memoranda en advies was indrukwekkend soos altyd. Daar is nooit gewag op enige advies of memorandum nie. Hy het soms dwarsdeur 'n nag gewerk om die dokument die volgende dag op die tafel te plaas. Groot dank is aan hom verskuldig.
- (iv) Die werk van die regslui was ook soos altyd uitmuntend. Waar adv LJ Pienaar in die verlede uitgesonder is, wil die raad graag dié keer adv

JD Fourie uitsonder. Die werk aan Ordereël 8 en die Reglement wat daarmee gepaard gaan, was hoofsaaklik sy werk. Hy moes ontsettend geduld met die raad en selfs met die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering aan die dag lê wanneer sy redenasies en insigte nie altyd begryp kon word nie. Dankie dat hy dit gedoen het en diegene wat met hom verskil het nie verkwalik het vir hulle onkunde nie. Ook sy liefde en opoffering vir die Kerk is altyd opmerkzaam.

- (v) Hiernaas is adv JG Geyser met sy besondere regsinsig die persoon wat goed kan onthou en noulettend was op notulering en formulering. Sy insette is altyd van hoogstaande gehalte. Sy harde en toegewyde werk word waardeer.
- (vi) Al die ander lede het as span uitmuntend goed saamgewerk en elkeen het gedoen wat van hom of haar verwag is.
- (vii) Al die regsgeleerdes van die raad is voortdurend bereid om na gemeentes te gaan en ampsdraers en lidmate te bedien van advies. Hulle word deur die Kerk vertrou en waarde word geheg aan die advies wat hulle lewer.
- (viii) Aan dr Llewelyn Curlewis, 'n uitmuntende regsgeleerde en lidmaat van die Kerk, word dank betuig vir sy hulp wat hy by geleentheid verleen het en sy bereidwilligheid om die Kerk in regsake kosteloos te verteenwoordig.
- (ix) Die sekretaris sê dankie vir die werk wat hy in dié opsig vir bykans die afgelope 20 jaar gedoen het. Dit was verrykend maar kom in 2011 tot 'n einde.
- (x) Die raad het by geleentheid die gevoel gekry dat die regslui die predikantetal oorwoeker. Miskien moet gedink word aan of die samestelling van die raad waarop minstens vier predikante en drie regsgeleerdes dien.

AANBEVELING

1. Vir kennisname en bespreking.

BESKRYWINGSPUNT 71: RAAD VIR REGSADVIES

WYSIGING VAN ORDINANSIE 3.8.3(x)(c)

Ordinansie 3.8.3(x)(c) word gewysig om soos volg te lees:

sewe persone om op die Raad vir Regsadvies te dien waarvan minstens vier predikante van die Kerk is.

Dr BJ van Wyk stel die beskrywingspunt.

AANBEVELING

- 1. Vir bespreking en besluit.**
- 2. Die vergadering verkies 'n Raad vir regsadvies volgens Ordinansie 3.8.3(x)(c).**

---oOo---

AFSLUITING

Dankbetuigings

Formele afsluiting

Die voorsitter sluit die vergadering af met Skriflesing, samesang en gebed.

---oOo---

Bylae A 1

Raamwerk vir 'n rapport insake *descensus*

Die GKSA

69ste Algemene Kerkvergadering

RAAMWERK VIR 'N RAPPORT INSAKE *DESCENSUS*

DIE GKSA

1. Opdrag

- 1.1 Om 'n meer verteenwoordigende bydrae van kerke in ekumeniese eenheid en kerke met ekumeniese bande en ekumeniese kontak te verkry.
- 1.2 Om gevolg te gee aan die versoek van die TKR sodat getrag word om 'n gesamentlike bewoording vas te stel wat vir die goedkeuring aan die onderskeie Sinodes en Algemene Vergadering voorgehou kan word en wat daarna in die beoogde gesamentlike nuwe vertaling van die Belydenisskrifte opgeneem kan word.
- 1.3 Om aan die volgende Sinode te rapporteer (Acta 2006: 2209, 230, 5.3.8).

Ter geleide

Die deputate het hulle opdrag om 'n uiteindelijke aanbeveling aan die Sinode ten opsigte van 'n herformulering van die *descensus* voor te lê (in die lig van die werk van vorige deputate, soos weergegee in die Acta's van 2000, 2003 en 2006, veral ekumenies gesien, dit wil sê om waar moontlik insette van kerkgemeenskappe in ekumeniese verband te verkry en dit so ver moontlik te sinkroniseer.

2. Dogmahistoriese agtergrond (kyk Acta 2000: 419-423)

2.1 *Die vroeë kerk*

- 2.1.1 Die woorde *descendit in inferna* kom vir die eerste keer voor in die Acta van die Ekumeniese Sinode van Sirmium (359) en die Konsilie van Nicea in Thracië (359).
- 2.1.2 Ongeveer 30 jaar later, in 390, het Rufinus, 'n priester van Aquilea, dit opgeneem in sy *Expositio Symboli Apostolici*. In sy kommentaar op hierdie artikel sê Rufinus uitdruklik dat hierdie frase nie in enige belydenis van die Rooms-Katolieke Kerk of die kerk in die Ooste voorkom nie. Hy meld egter nie waarom hy dit nodig vind om dit hier en op hierdie tydstip in te voeg nie.
- 2.1.3 Wat Rufinus se bedoeling hiermee was, is egter van belang. 'n Aanduiding in hierdie rigting is die feit dat hy die artikel *sepultus* (begrawe is) uitlaat en met *descendit in inferna* vervang. Hy doen dit blykbaar dan nie

om 'n nuwe dogma in te bring nie, maar om die bestaande te verduidelik. *Sepultus* en *ascendit in inferna* word klaarblyklik as sinonieme beskou.

- 2.1.4 Die werklikheid van Christus se dood word met hierdie frase beklemtoon en sluit eenvoudig aan by die eeue-oue idee wat by die Jode en Christene geheers het oor die toestand van die gees na die dood.
- 2.1.5 Die vroeë kerk het die neerdaal van Christus eenvoudig verstaan as deel van die verlossingsplan van God en as oorgang van die staat van verneëring na die staat van verheerliking van Christus.
- 2.1.6 Waarom Rufinus dit egter nodig gevind het om hierdie frase op daardie stadium in te voeg, mag daarop dui dat daar reeds iewers in die kerk van daardie tyd 'n dogmatiese verskuiwing begin plaasvind het wat so 'n invoeging vereis het.

2.2 *Middeleeuse wending*

- 2.2.1 Hierdie sluimerende dogmatiese wending in die verstaan van die frase kom in die patristiese tyd en Middeleeue al hoe meer na die oppervlak.
- 2.2.2 Teen die jaar 750 is die teks van die Apostolicum finaal vasgestel en die frase *descendit in inferna* het finaal sy plek naas *sepultum* gekry.
- 2.2.3 Veral onder die invloed van die kerkvaders Origenes en Clemens Aleksandrinus is 'n meer uitgebreide prentjie geskilder oor wat Christus gedurende die drie dae tussen sy dood en opstanding sou gedoen het. Dit het gepaard gegaan met 'n tendens om skerp te onderskei tussen *sheol/hades* (die doderyk of tydelike verblyfplek van alle gestorwenes – regverdiges en goddeloses) en hemel en *gehenna* (die hel of plek van ewige verdoemenis).
- 2.2.4 Dit het uiteindelik daartoe gelei dat die geloof dat Christus gesterf en Hom daarom in die verblyfplek van die dooies bevind het, vervang is met die geloof dat Christus die hel (die plek van ewige verdoemenis) besoek het en daar in 'n oorlog die oorwinning behaal het oor die Satan en die dood. Dit word in kleurrike taal in verskeie apokriewe boeke beskryf, soos onder andere in die evangelie van Nikodemus (hoofstukke 13 tot 21).
- 2.2.4 Daar was dus 'n groeiende tendens om die *neerdaal* onafhanklik te beskou van die sentrale leer van die dood en opstanding van Christus en *sheol*/doderyk te vervang met *gehenna*/hel.

2.3 *Reformatoriese herinterpretasie*

- 2.3.1 In die tyd van die Reformasie het talle leerstellige skermutselings rondom die interpretasie van hierdie artikel voorgekom. Tussen 1580 en 1720

was daar nie minder nie as 34 Lutherse, 16 Gereformeerde en 4 Rooms-Katolieke spesiale ondersoeke hieroor (Wentsel: 224).

- 2.3.2 Bucer interpreteer byvoorbeeld in 1536 hierdie artikel histories en beskou dat Christus *begrawe is* as sinoniem met die neerdaling. Die meeste Reformatore het egter die frase *descendit in inferna* nie simbool-histories nie, maar dogmaties geïnterpreteer.
- 2.3.3 Luther betrek die neerdaling op Jesus se lyding in Getsemane en Golgota; Calvyn neem dit van hom oor. In sy *Institusie* (2.16.8) handel Calvyn uitvoerig daaroor. Hy erken dat hierdie artikel eers later ingevoeg is, dat sommige kerkvaders elkeen sy eie vertolking daaraan gegee het en dat ander (soos Augustinus) dit heeltemal weggelaat het, maar beskou die historiese aspekte van die ontstaan en interpretasie daarvan van geen belang nie.
- 2.3.4 Calvyn verkies steeds *hel* as vertaling van *inferna* en verklaar hierdie artikel as Christus se hellesmart aan die kruis. Immers (redeneer hy), niks sou volbring gewees het as Christus net slegs die liggaamlike dood gesterf het nie. Hy moes ook die strengheid van die Goddelike wraak voel en daarom as't ware ook met die leërskare van die hel en die verskrikking van die ewige dood handgemeen raak. In die neerdaal het Christus hierdie dood gedra. Nie alleen is sy liggaam oorgelewer tot 'n prys vir ons verlossing nie, maar ook in sy siel het Hy die vreeslike kwellinge van 'n verlore mens gedra. Hy was nie net gewikkel in die dood nie, maar ook in die smarte wat voortkom uit die vloek en die toorn van God, en as die vreeslike dieptepunt noem Calvyn die verlating aan die kruis. Hierdie verklaring het sy neerslag gevind in die Heidelbergse Kategismus, 16:44.
- 2.3.5 Calvyn wou met hierdie verklaring die artikel as't ware ontmitologiseer, maar het daarmee afgewyk van die oorspronklike bedoeling van hierdie uitdrukking. In die gees van die Reformasie wou hy nie torring aan 'n belydenis wat vir eeue as vasstaan nie.
- 2.3.6 Die Lutherse Kerk bely (grootliks in teenstelling met Luther se eie siening) in die Formula Concordiae van 1577 (artikel 9) dat Christus na sy hele persoon, as God en mens, in die hel afgedaal het om die mag van Satan te verbreek.
- 2.3.7 Die neerdaal na die hel word in die Konfessie en Groot Kategismus van Westminster nog anders opgevat: Hierdie vernedering het nie voor nie, maar na sy dood plaasgevind. Hy is begrawe en verkeer tot die derde dag in die staat van die dooies en in die mag van die dood.
- 2.4 *Enkele interpretasies van die 19de en 20ste eeu*
 - 2.4.1 Bavinck wys die opvatting af dat Christus in die hel die evangelie gepreek het aan almal wat dit hier op aarde nie gehoor het nie. Hy ag 'n

verklaring (dat dit in die neerdaling gaan om die staat van die dood waarin Christus verkeer het tussen sy sterwe en opstanding om die straf te dra en ons daarvan te verlos) die meeste in ooreenstemming is met verwante uitdrukkings in die Skrif, die waarskynlike oorsprong en sin van die woorde en met die plek wat hierdie woorde tussen die ander artikels het.

- 2.4.2 J Moltman is van mening dat daar iets waars is in die interpretasie van die deurstaan van die helse pyn en in dié van die triomf van Christus oor die hel.
- 2.4.3 H Berkhof ag die interpretasie van Christus se solidariteit met ons, sy oorwinning oor die magte van die dood as juis, maar wys dié van God-verlatenheid af.
- 2.4.4 Berkouwer ag die interpretasie van die neerdaling as helse verlatenheid welig as histories onseker, maar nietemin in ooreenstemming met die Skrif.
- 2.4.5 MH Bolkestein gaan 'n ander rigting op en sê dat Christus se heerskappy nêrens op grense stuit nie. Daar is geen domein op of onder hierdie aarde waar Hy nie regeer nie. Selfs daar, waar geen mens mag kan uitoefen nie – in die doderyk – het Hy mag.
- 2.4.6 In 1975 verdedig die Lutherse Kerk sy siening deur te verklaar dat die dooies wat geen kans gehad het om Jesus persoonlik te ontmoet of sy boodskap te hoor nie, nog 'n geleentheid kry om Hom te ontmoet en hulle te bekeer. 1 Petrus 3:18 en verder 4:6 is vir hulle die *loci classici* vir hierdie siening.

2.5 *Hantering van die probleem deur verskillende Gereformeerde Kerke*

- 2.5.1 In die Engelssprekende wêreld is daar in 1969 die sogenaamde Commission on English Texts (ICET) deur die hoofstroomkerke gestig om 'n gemeenskaplike bewoording van kerklike dokumente daar te stel. In 1970 het die ICET 'n aantal *ooreengekome tekste* gepubliseer waaronder die Apostolicum was. Die woorde *he descended into hell* is vervang met *he descended to the dead*.
- 2.5.2 Die Nederduitse Gereformeerde Kerk het in Oktober 1986 besluit om die vertaling *neergedaal het na die hel* weer te verander na *ter helle neergedaal* – om die eintlike betekenis daarvan beter uit te druk in ooreenstemming met die historiese en Skriftuurlike gegewens. Die gebruik van die Hervormde Kerk weerspieël 'n soortgelyke besluit.
- 2.5.3 Die Presbyterian Church in Korea het hierdie woorde in 'n vroeë stadium uit die Apostolicum weggelaat uit vrees dat dit misverstaan kan word as sou dit verwys na die leer van die vagevuur van die Rooms-Katolieke Kerk.

- 2.5.4 Die Rooms-Katolieke Kerk en die Protestantse kerke in Duitsland het hierdie artikel ook intussen verander na *neergedaal na die doderyk*.
- 2.5.5 Die Sinode van die Reformed Churches of Australia het ook by sy sinode van 1994 'n beswaarskrif in hierdie verband ter tafel geneem. Die saak is na studiedeputate verwys wat by die Sinode van 1997 gerapporteer het. Die Sinode het die probleem oor die verstaan van die betrokke artikel ingesien, maar wou nie die Belydenis eensydig verander nie. Die Sinode het uiteindelik besluit om die *descensus* te behou, maar om die volgende voetnoot by te voeg: *By this we understand that Christ suffered the God-forsaken agony of hell on the cross*. Die Sinode het ook verder besluit om die 1994-beswaar, die rapport van 1997 en die besluite van 1997 aan die Reformed Ecumenical Council te stuur vir oorweging by sy sitting van 2000.
- 2.5.6 Die Reformed Ecumenical Council het op sy vergadering in 2000 die *descensus* in die Apostolicum via rapporte en besluite van die Reformed Churches of Australia, vir oorweging ter tafel geneem. Die volgende besluit is deur die REC geneem:
1. *That the assembly inform the RCA that the REC acknowledges the following important principles:*
 - (i) *The original text of the Apostle's Creed is foundational.*
 - (ii) *There is a universal acceptance of the original text of the Apostle's Creed among Christian communions and therefore any departure from it should not be unilateral.*
 - (iii) *The problem is more a matter of language than doctrine.*
 - (iv) *Churches using a common language should endeavor to use an agreed version.*
 - (v) *Use of the Apostle's Creed should always be related to Biblical exposition.*
 2. *That the Secretariat include the CRCNA response in the Acts of the Assembly.*
 3. *That the Assembly takes no further action* (REC ACTA 2000: 11, 12B).
- 2.5.7 Die Reformed Churches of New Zealand het insgelyks ook die saak bestudeer en vier moontlikhede ondersoek om die verstaansprobleem op te los. Uiteindelik is ook gekies vir 'n voetnoot by die betrokke reël.
- 2.5.8 In die familie van die Baptiste en Presbiteriaanse Kerke in die VSA is dit al hoe meer die neiging om die *descensus* eenvoudig weg te laat.
- 2.6 *Die GKSA*
- 2.6.1 Op Sinode 1964 dien 'n beswaarskrif oor die woorde *en neergedaal* het

na die hel soos dit voorkom in die Apostoliese Geloofsbelydenis en Geloofsbelydenis van Atanasius. Hierdie beswaar is nie gehandhaaf nie.

2.6.2 Op Sinode 1997 dien 'n beswaarskrif van die Partikuliere Sinode Wes-Transvaal teen bogenoemde besluit en wel op die volgende twee gronde:

- * Sinode 1964 erken dat die woorde *en neergedaal het na die hel* maklik misverstaan kan word, maar los die probleem nie bevredigend op nie.
- * Die misverstand wat by baie lidmate bestaan oor die woorde *en neergedaal het na die hel*, is Skriftuurlik en dogmaties onhoudbaar en moet daarom voorkom word.

2.6.3 Partikuliere Sinode Noord-Transvaal 1997 besluit dat 'n hervertaling die aangewese manier is om die probleem op te los.

2.6.4 Sinode 2003 aanvaar die konsepbewoording vir die *descensus* om deur die kerke getoets te word, in sowel die Apostolicum as die Geloofsbelydenis van Atanasius (Acta 2003: 559): *Wat die angste van die hel tot in die dood toe ondergaan het.*

2.6.5 Sinode 2006 laat die klem daarop val dat insette van kerkgemeenskappe in ekumeniese verband verkry moet word (Acta 2006: 229, 230, 5.3.8).

3. **Skriftuurlike getuienis**

3.1 *Skrifgegewens wat 'n neerdaling na die hel oënskynlik ondersteun*

Moontlike ondersteuning vir die gedagte dat Christus na die hel neergedaal het, kan hoofsaaklik in vyf gedeeltes in die Skrif gevind word: Handeling 2:27, Romeine: 10:6 en 7, Efesiërs 4:8 en 9, 1 Petrus 3:18 tot 20 en 1 Petrus 4:6.

3.1.1 *Handeling 2:27*

Hierdie vers vorm deel van Petrus se preek op Pinksterdag. Hy haal Psalm 16:10 aan. In die 1953-vertaling lui dit *Want U sal my siel nie aan die doderyk oorlaat of u Heilige Gees oorgee om verderwing te sien nie*. Ook in die 1983-vertaling word die Griekse woord *hades* (Hebreeuse *sheol*) met *doderyk* weergegee. Daar is vertalings, soos die KJV, wat dit hier met *hel* vertaal het. Beide die oorspronklike woorde kan eenvoudig *die graf* of *dood* (die toestand van dood-wees) beteken. In hierdie konteks word dit beklemtoon dat Christus se liggaam uit die graf opgestaan het in teenstelling met Dawid se liggaam wat in die graf gebly het. Petrus gebruik hierdie Psalm van Dawid om aan te toon dat Christus se liggaam nie vergaan het nie. Hierin verskil Hy volkome van Dawid wat gesterf het, begrawe is en wie se graf *by ons tot vandag toe* is.

Hierdie gedeelte oor Christus se opstanding uit die graf bied geen oortuigende grond vir die idee dat Christus na die hel neergedaal het nie.

3.1.2 Romeine 10:6 en 7

In hierdie verse kom weer 'n aanhaling uit die Ou Testament (Deuteronomium 30:13) voor. Paulus vra twee retoriese vrae: *Moenie in jou hart sê nie: Wie sal in die hemel opvaar, naamlik om Christus af te bring; of: Wat sal in die afgrond neerdaal, naamlik om Christus uit die dode op te bring?* (1953). Die Griekse woord *abyssos* wat hier met *afgrond* en in die 1983-vertaling met *onderaardse diepte* vertaal is, is in die Septuaginta gebruik om te verwys na die dieptes van die see (Genesis 1:2, 7:11, 8:2, Deuteronomium 8:7, ensovoorts), maar kan waarskynlik bloot verwys na die doderyk soos in Psalm 71:20. Paulus gebruik dit hier as teenstelling vir *hemel* om te dui op 'n onbereikbare plek vir die mens. Die kontras is nie *Wie sal gaan om Christus te vind in 'n plek van saligheid (die hemel) of 'n plek van straf (die hel) nie*, maar *Wie sal gaan om Christus te vind in 'n plek van onbereikbare hoogte (hemel) of in 'n plek wat onbereikbaar diep is (die plek van die dooies)?*

Geen saak kan uit hierdie gedeelte uitgemaak word vir Christus se sogenaamde neerdaal na die hel nie.

3.1.3 Efesiërs 4:8 en 9

Paulus skryf hier: *Daarom sê Hy: Toe Hy opgevaar het in die hoogte, het Hy die gevangenes gevange geneem en gawes aan die mense gegee. Maar dit: Hy het opgevaar – wat beteken dit anders as dat Hy ook eers neergedaal het in die onderstel deel van die aarde?* (1953). Die 1983-vertaling veronderstel dat die laaste gedeelte van vers 9 verwys na Christus se vleeswording, daarom word dit vertaal met *neergedaal het na wat laer is, naamlik na die aarde toe*. Die laaste woorde van vers 9 *onderste dele van die aarde* bevat 'n epeksegetiese genitief wat beteken *onderste dele, naamlik die aarde*. Dit is verkieslik in hierdie konteks, want Paulus sê dat Christus wat na die hemel gegaan het (hemelvaart), is dieselfde Een wat vroeër van die hemel gekom het (vleeswording).

Hierdie gedeelte gaan dus oor Christus se vleeswording, nie oor 'n neerdaal na die hel nie.

3.1.4 1 Petrus 3:18 tot 20

Hierdie teks lewer die meeste probleme op. Petrus sê dat Christus *gedood is na die vlees, maar lewend gemaak is na die Gees, in wie Hy ook heengegaan en gepreek het vir die geeste in die gevangenis wat eertyds ongehoorsaam was toe die lankmoedigheid van God eenmaal gewag het in die dae van Noag* (1953). Sommige verstaan die uitdrukking *dat Hy vir die geeste in die gevangenis gepreek het* (soos die 1983-vertaling dit ook

het) so dat Christus in die hel gegaan en vir die geeste wat daar is gepreek het. Sy preek het dan die evangelie behels wat vir hierdie geeste van ongelowiges in Noag se tyd 'n tweede geleentheid tot bekering sou bied, of 'n aankondiging van sy oorwinning oor hulle en hulle ewige verdoemenis. Hierdie interpretasie ignoreer egter nie slegs die konteks waarin dit voorkom nie, maar lewer ernstige dogmatiese probleme op. Die Bybel spreek nêrens van 'n geleentheid tot bekering na die dood nie. Voorts gee die Bybel ook nêrens die idee dat gelowiges in die Ou Testament onmiddellike heerlikheid na die dood weerhou is nie. Verskeie plekke dui inderwaarheid daarop dat Ou Testamentiese gelowiges onmiddellik na hulle dood in God se heerlike teenwoordigheid gekom het omdat hulle sondes deur geloof in die komende Messias vergewe is (Genesis 5:24, 2 Samuel 12:23, Psalm 16:11, 17:15, 23:6, Prediker 12:7, Matteus 22:31 en 32, Lukas 16:22, Romeine 4:1 tot 8 en Hebreërs 11:5).

'n Aanvaarbare verklaring van hierdie teks is eeue gelede al deur Augustinus gegee: Dit verwys nie na gebeure tussen die dood en opstanding van Christus nie, maar na dit wat Hy deur sy Gees in die tyd van Noag gedoen het. Toe Noag die ark gebou het, het Christus *in die Gees* deur Noag tot die ongelowiges rondom hom gespreek. Hierdie interpretasie word grootliks gesteun deur wat Petrus in 1 Petrus 1:11 sê, naamlik dat die Gees van Christus deur die profete van die Ou Testament gespreek het. Daarbenewens noem hy Noag in 2 Petrus 2:5 *die prediker van geregtigheid*. Hierdie mense tot wie Christus gepreek het, was ongelowiges in die tyd van Noag, maar Petrus noem hulle *geeste in die gevangenis* omdat hulle nou in die gevangenis van die hel is, hoewel hulle nie geeste is nie, maar persone op aarde was toe die prediking plaasgevind het.

Ook hierdie teks onderskryf nie die gedagte dat Christus na sy dood na die hel neergedaal het nie.

3.1.5 1 Petrus 4:6

Hierdie teks lui *Want daarom is ook aan die dode die evangelie verkondig, sodat hulle wel geoordeel kan word na die mens in die vlees, maar lewe na God in die gees* (1953). As hierdie teks sou leer dat Christus na die hel neergedaal het, beteken dit dat dit ook leer dat daar na die dood 'n *tweede geleentheid* vir bekering is – in stryd met byvoorbeeld Lukas 16:19 tot 31 en Hebreërs 9:27. Hierdie teks sê nie eksplisiet dat die evangelie verkondig is aan mense na hulle dood nie. Dat dit eerder beteken dat dit gedoen is terwyl hulle geleef het, word bevestig deur die feit dat die tweede woord *daarom* terugverwys na die eindoordeel wat teen die einde van vers 5 genoem word. Dit is bedoel as 'n trooswoord aan hulle wat oor hulle medegelowiges wat reeds gesterf het, bekommerd is. Hulle wonder dalk of die evangelie enigsins vir hulle tot nut was, aangesien dit hulle nie van die dood gered het nie. Petrus sê dat die evangelie nie aan hulle verkondig is om hulle van die fisiese dood te red nie, maar

om hulle te red van die eindoordeel. Die feit dat hulle gesterf het, is nie 'n aanduiding dat die evangelie in sy doel misluk het nie. Die *dode* is dus mense wat gesterf het en nou dood is, hoewel hulle op die aarde geleef het toe die evangelie aan hulle verkondig is. Derhalwe gee die 1983-vertaling dit soos volg weer: *Daarom is die evangelie ook verkondig aan dié wat nou dood is sodat, hoewel hulle as mense onder die oordeel was om na die liggaam te sterwe, hulle na die gees sou lewe soos God lewe.*

Dit beteken dat ook hierdie teks geen oortuigende ondersteuning bied vir die gedagte dat Christus na sy dood na die hel neergedaal het.

3.2 *Skrifgegewens wat 'n neerdaling na die hel duidelik weerspreek*

- 3.2.1 Benewens die feit dat daar weinig, indien enige, Skrifgrond vir 'n neerdaal na die hel deur Christus is, weerspreek twee van Christus se kruiswoorde die gedagte dat Hy na sy dood na die hel neergedaal het, totaal.
- 3.2.2 Jesus se woorde aan die kruis aan die rower *Vandag sal jy saam met my in die paradys wees* (Lukas 23:43) impliseer dat, nadat Jesus gesterf het, sy gees dadelik die teenwoordigheid van sy Vader in die hemel sou betree, hoewel sy liggaam begrawe op die aarde sou agterbly.
- 3.2.3 Daarbenewens suggereer die uitroep van Jesus in Johannes 19:30 *Dit is volbring* baie sterk dat Christus se lyding op daardie oomblik verby was, en daarmee saam ook sy vervreemding van sy Vader oor die feit dat Hy ons sonde gedra het. Dit impliseer dat Hy nie na die hel neergedaal het nie, maar dadelik na sy Vader gegaan het.
- 3.2.4 Uiteindelik as Jesus uitroep *Vader, in U hande gee Ek my gees oor* (Lukas 23:46), is dit duidelik dat Hy nou gaan sterf soos wat elke mens op aarde moet sterf. Hierdie finale stap van die straf op die sonde moet Hy nou tegemoet gaan.
- 3.2.5 Bogemelde tekste wys daarop dat Christus in sy dood dieselfde beleef het as wat elke gelowige vandag nog ervaar wanneer hy/sy sterf. Christus se dooie liggaam het op die aarde gebly en is begrawe, maar sy gees het dadelik na die teenwoordigheid van die Vader in die hemel gegaan. Op die eerste dag van die week is Christus se gees en liggaam herenig en het Hy opgestaan uit die dood, net soos wat met die gelowiges by die wederkoms sal gebeur.

4. **Gevolgtrekkings**

- 4.1 Uit die tersaaklike Skrifgegewens is dit duidelik dat daar geen positiewe uitspraak is ten gunste van 'n neerdaling van Christus na die hel/*gehenna* nie.
- 4.2 Daar is duidelike Skrifuitsprake wat 'n neerdaling na die hel direk weerspreek.

- 4.3 Hierdie woorde is 'n baie laat byvoeging (einde 4de eeu tot middel 7de eeu) tot die Apostoliese Geloofsbelydenis. Dit is aanvanklik so verstaan dat Christus na die doderyk/*hades* neergedaal het, wat 'n ander manier was om te sê dat Hy waarlik daad was. In die Middeleeue is dit egter letterlik verstaan, naamlik dat Christus na sy dood na die hel/*gehenna* neergedaal het om die regverdiges van die Ou Verbond te bevry.
- 4.4 Calvyn het die bogenoemde (onskriftuurlike) verstaan van die geykte bewoording afgewys en dié uitdrukking verstaan as die helse smarte en Godverlatenheid van Christus aan die kruis. Hierby sluit die Heidelbergse Kategismus, 16:44 aan.
- 4.5 Uit die geskiedenis van die *descensus* blyk dit dat die geykte bewoording misverstand (kan) meebring en 'n verkeerde begrip ten opsigte van Christus se sterwe (kan) veroorsaak. Op sigwaarde kom die geykte bewoording nie met die Skrifgegewens ooreen nie, en is selfs in stryd daarmee.
- 4.6 Verskeie kerkgemeenskappe het hierdie bewoording individueel en/of op ekumeniese vlak heroorweeg. Sommige kerkgemeenskappe het tot 'n eie oplossing gekom deur die geykte bewoording aan te pas of dit bloot weg te laat, of 'n verduidelikende voetnoot daarby te voeg.
- 5. Kennisgewing aan kerkgemeenskappe in ekumeniese verband**
- 5.1 Die voorgestelde konsepbewoording, met 'n volledige motivering daarby, is na sowel Sinode 2003 as Sinode 2006 gestuur na
- 5.1.1 alle kerkrade (en predikante) in die GKSA
 - 5.1.2 alle teologiese professore van die GKSA
 - 5.1.3 die voormalige Sinode Middellande en die Gereformeerde Kerk Soutpansberg
 - 5.1.4 al die kerkgemeenskappe met wie die GKSA korrespondensie handhaaf
 - 5.1.5 die NG Kerk, Hervormde Kerk en APK
 - 5.1.6 al die kerkgemeenskappe met wie die GKSA ekumeniese bande deur middel van die Konvent van Reformatoriese Kerke in Suider-Afrika onderhou (na Sinode 2006)
 - 5.1.7 al die kerkgemeenskappe met wie die GKSA deur middel van die ICRC ekumeniese bande handhaaf (na Sinode 2006).
- 5.2 Die moontlike wysiging van die *descensus* is deur deputate wat afgevaardig is na oorsese kerkgemeenskappe, selfs by herhaling, met die betrokke deputate of kommissies bespreek en toegelig.
- 6. Reaksie van kerkgemeenskappe in individuele lidmate**
- 6.1 'n Aantal kerkrade en enkele professore en individuele lidmate het reageer.

- 6.2 Enkele kerkgemeenskappe, binnelands en buitelands, het reageer – in elke geval om eie ondervindings en besluite oor die *descensus* mee te deel. Die NG Kerk het sy besluit van 1986 *en ter helle neergedaal* gemotiveer. Die Hervormde Kerk stel dat dit beter is om *voortdurend 'n eietydse interpretasie te gee as om die teks van die ekumeniese simbole te verander*, maar gebruik self ook die bewoording *en ter helle neergedaal*. Die Christelike Gereformeerde Kerke in Nedl het die nuwe bewoording *nedergedaald in het rijk van de dood* gemotiveer.
- 6.3 Onder die individuele reaksies is teensprekende menings en motiverings weergegee byvoorbeeld *laat die artikel heeltemal uit, verander die artikel na neergedaal in die doderyk en behou die geykte formule*. Die oorgrote meerderheid van die individuele reaksies, sowel as dié van die plaaslike kerke, het instemming betoon met die konsepwysiging waarop Sinode 2003 besluit het.
- 6.4 Daar is geen kerkgemeenskap in die binneland en in die buiteland wat beswaar teen moontlike veranderinge aan die geykte bewoording in die lig van die konsepbewoording van 2003 aangeteken het nie.

7. **Besluit van die TKR oor wysiging aan die *descensus***

- 7.1 Nadat die deputate die TKR ingelig het oor die proses van die moontlikheid van 'n gewysigde bewoording van die *descensus* waarmee die GKSA tans besig is, het die TKR in 2005 die volgende besluit geneem:

Die GKSA word versoek om die resultaat van hulle deputate se werk in dié verband deur te voer na die TKR sodat getrag word om 'n gesamentlike bewoording vas te stel wat vir goedkeuring aan die onderskeie Sinodes en Algemene Vergadering voorgehou kan word en wat daarna in die beoogde gesamentlike nuwe vertaling van die belydenisskrifte opgeneem kan word.

- 7.2 Die opdrag in 1 moet in die lig van hierdie besluit ge lees word.
- 7.3 Na versoek om verdere insette van die betrokke kerkgemeenskappe, is geen verdere kommentaar ontvang nie.

8. **Bevinding**

- 8.1 Die aangeleentheid word in die algemeen deur buitelandse kerkgemeenskappe in ekumeniese verband, soos dit ook onder meer uit samesprekings geblyk het, nie soseer as 'n leerstellige saak nie maar as 'n formuleringskwessie gesien (vergelyk 2.5.6(iii)).
- 8.2 Derhalwe het verskeie buitelandse kerkgemeenskappe reeds 'n eie bewoording aanvaar, sonder dat daarmee dogmatiese verskille ten opsigte van hierdie eeue-oue belydenisskrifte na vore gebring word.

- 8.3 Dieselfde koers is reeds vanaf 1986 deur binnelandse kerkgemeenskappe ingeslaan met 'n eie bewoording van die betrokke artikel, naamlik *neergedaal ter helle*.
- 8.4 Die gesprek moet deur die TKR en die Konvent van Reformatoriese Kerke in Suider-Afrika steeds voortgesit word om tot 'n eenvormige bewoording te probeer kom.
9. **Die Konsepbewoording wat deur Sinode 2003 vir toetsing deur die kerke voorgehou is**
- 9.1 Dié bewoording, *wat die angste van die hel tot in die dood toe ondergaan het*, is in die lig van 2 en 4 reeds 'n moontlike tree in die regte koers. Tog is daar 'n inherente mankement wat nie die Skrifgegewens komplementeer nie.
- 9.2 Die tussenin van die konsepbewoording kon eintlik lui *tot die dood toe* – wat eerder klem wil lê op die intensiteit as die situering van die lyding soos in *tot in die dood*.
- 9.3 Die dieptepunt van Christus se lyding was sekerlik toe Hy in sy moeder se taal uitgeroep het *My God, My God, waarom het U My verlaat?* Kort hierna – en vóór sy dood – kon Hy sê *Tetelestai – Dit is volbring!* En óók voor sy dood het Hy verklaar *Vader, in u hande gee Ek my gees oor*. Die bedoeling kan dus duidelik nie wees om te sê *tot in die dood* nie, maar eerder *tot die dood toe*.
- 9.4 Die volgende moontlikhede is ook onder die aandag van die deputate gebring:
- 9.4.1 *en helse smarte gelei het* (prof PA Verhoef in Die Kerkblad, Maart 2003).
- 9.4.2 *en die angste van die hel ondergaan het*.
- 9.4.3 *en helse lyding ondergaan het*.
- 9.4.4 *en helse angste gely het*.
- 9.5 Genoemde moontlikhede kom inhoudelik ooreen met die voorstel van die afgevaardigdes van die CRCA en die RCNZ op die GKSA Sinode van 2003 (weergegee in CRC of Australia, Acts 2003: III – 136):
- He suffered the torment of Hell.*
10. **Aanbeveling ten opsigte van die formulering**
- 10.1 In die lig van die voorafgaande, aanvaar die Sinode dié bewoording:
- en sodoende helse lyding ondergaan het*.
- 10.2 *Motivering*
- 10.2.1 *en neergedaal het na die hel* wil in die lig van die Skriftuurlike en historiese

se gegewens eintlik die onbegryplike en onpeilbare lyding van Jesus aan die kruis weergee.

- 10.2.2 Die hel is vir ons volkome onbekend en onpeilbaar. So was Jesus se lyding aan die kruis. Daarom moet die weergawe van die *helse* uit die oorspronklike *neergedaal het na die hel* hier behou word.
- 10.2.3 Die feit dat Hy gesterf het en dus die dood ingegaan het, hoef nie by herhaling hier gestel te word nie – dit kom reeds voor in die woorde *gekruisig is, gesterk het en begrawe is*. Die begrip *dood* hoef dus nie hier voor te kom nie.
- 10.2.4 Die woord *sodoende* stel dit suiwer dat die *helse lyding* nie temporeel (in tydsvolgorde) op *gekruisig is, gesterk het en begrawe is* volg nie, maar dat die intensiteit van al hierdie gebeure deur *sodoende as helse lyding* weergegee word.
- 10.2.5 Die werkwoord *ondergaan* het in die konsepbewoording bevat iets van wat met Hom gebeur het, dit suggereer 'n belangrike betekenisaspek van *neergedaal het* en beklemtoon dus sy *helse lyding*.
- 10.2.6 Die deputate hou met hierdie aanbeveling terdeë rekening met die besluit van Sinode 2000, naamlik *Die aanbevelings word terugverwys na die Kommissie om 'n ander weergawe van die bedoeling van die betrokke belydenisfrase te formuleer in ooreenstemming met die Heidelbergse Kategismus, Sondag 16, vraag 44* (Acta 2000: 424, bo aan, onder besluit). Die voorgestelde bewoording doen volkome reg aan die antwoord op vraag 44 van die Heidelbergse Kategismus.

11. **Aanbeveling ten opsigte van die praktiese uitvoering**

Indien die Sinode die aanbeveling aanvaar, verg die volgende ook die aandag van die Sinode vir besluitneming:

- 11.1 Heidelbergse Kategismus, 16:44 se vraag moet soos volg gewysig word: *Waarom volg daar: En sodoende helse lyding ondergaan het?*
- 11.2 Eweso moet die wysiging in Heidelbergse Kategismus, Son 7, Vraag 23 aangebring word.
- 11.3 Die kerkverband, sowel as al die kerkgemeenskappe wat om kommentaar en/of insette genader is, moet in kennis gestel word van die besluit.
- 11.4 Die gesprek moet deur die TKR en die Konvent van Reformatoriese Kerke in Suider-Afrika steeds voortgesit word om tot 'n eenvormige bewoording te probeer kom.

---oOo---

Bylae A 2

Die Gereformeerde Kerke se rapport oor die *descensus*

Prof J Buitendag

69ste Algemene Kerkvergadering

DIE GEREFORMEERDE KERKE SE RAPPORT OOR DIE *DESCENSUS*

PROF J BUITENDAG

Die brief van die Algemene Kommissie van 18 November 2008 verwys waarin ek versoek word "om kommentaar te lewer op dié dokument".

Ek interpreteer die versoek letterlik en nie so dat ek selfstandige navorsing oor die genoemde onderwerp moet doen nie. Helaas is die tydsbestek waarin u my plaas ook bra ongemaklik. Dit is jaareinde en ek het etlike sake waarvan die afsnydatums ook gedurende hierdie twee weke moet realiseer. Nietemin reageer ek entoesiasties op die versoek en bied 'n enkele pennestreek aan oor die moontlike kontoere waarbinne die NHKA die rapport kan verstaan en haar kommentaar aan die GKSA kan bied.

Dit dien ook spesiaal vermeld te word dat die GKSA erkenning moet kry dat hulle die onderskeie susterkerke in Suid-Afrika ken in hulle intensie om die belydenisse te verander en dat hulle hulle van ons opinie laat bedien. Ek meen dit kan ook nie anders vanweë ons kerke se geskiedenis en ekumeniese verhouding nie.

Laat my begin deur die studiedeputate van die GKSA met 'n koherente stuk werk geluk te wens. Al is die problematiek omtrent 'n anderhalf duisend jaar oud, is die voortdurende worsteling daarmee nietemin 'n Reformatoriese eis. Die dokument het 'n logiese gang deur sowel chronologies as sentripetaal met sy stof om te gaan. Dit volg die dogmengeskiedenis sedert die toevoeging van die *descendit in inferna* (hierna "die frase") gedurende die 4de eeu, deur die Middeleeue heen, die Hervorming, die 19de en 20ste eeu en begin dan toenemend fokus op die Gereformeerde Kerk wêreldwyd met 'n toespitsing op die GKSA hier te lande. Bepaalde Skriftuurlike getuienis (wat ongelukkig Wayne Crudem in 1991 artikel hieroor (JETS 34/1, 103 tot 113) slaafs navolg), vorm die sluitsteen van die betoog. Dit sluit af met bepaalde gevolgtrekkings, die kerkordelike proses wat gevolg word en laastens loop dit uit op 'n voorstel tot wysiging wat lui "en sodoende helse lyding ondergaan het".

Hierdie aangeleentheid van die *descensus* is helaas glad nie so voor die hand liggend nie. Om selfs net van *descensus* as sodanig te praat, is al klaar problematies. Christus se menswording word immers volgens die Filippense-himne ook reeds as 'n *neerdaling* bestempel. Maar goed, die sintaktiese posisie wat *descendit* in hierdie bepaalde geloofsartikel van die Apostolicum bekleed, dui op 'n neerdaling ná sy dood en is *hierdie* neerdaling dus problematies. Dit gaan dus nie om die neerdaling van die hemel af aarde toe nie, maar van die aarde af *do-deryk* toe. Dalk sou die term *infernum* 'n beter beskrywing van die problematiek gewees het.

Verskeie aspekte maak hierdie frase egter problematies: Die laat en spontane invoeging daarvan in die Apostolicum, geen konsiliêre goedkeuring nie, die swak Skriftuurlike onderbou, die diverse interpretasie-geskiedenis en veral ook die onderliggende mitiese kosmologie. Calvin het die uitdaging waarvoor hierdie frase ons stel, ook goed begryp. Vir hom is dit selfs deel van die *samevatting van die leer van die verlossing*¹.

Waarskynlik is die hoofbeswaar teen hierdie frase dus soos reeds gesê, nie die neerdaling as sodanig nie, maar wel die *teenwoordigheid van God self in die hel*. Hier word hel dan as die *gehenna* gesien wat volgens byvoorbeeld Matteus 25:41 die plek van die vervloektes is, die plek van die ewige vuur wat vir die duiwel en sy engele voorberei is. Die *descensus* van Christus dui boonop op die moontlikheid dat mense ook ná hulle dood tot bekering kan kom. 'n Saak wat die klassieke Protestantse teologie allerweë afgewys het. Verder is 'n bepaalde tydsbegrip natuurlik ook onderliggend aan die probleem. Wat het gedurende daardie ongeveer 42 uur gebeur tussen Christus se dood en sy opstanding? 'n Vraag wat natuurlik net gevra kan word as mens 'n volstreekte liniêre tydsverstaan op 'n transendente werklikheid probeer superponeer.

Soos in die geval met enige dokument, is hierdie rapport ook nie sonder sy leemtes nie. Aangesien ek nie 'n professionele Bybelwetenskaplike is nie, weerhou ek my van kommentaar op die interpretasie van sekere Bybeltekste hier aangebied (alhoewel gebaseer op die dogmatikus Wayne Crudem se eksegeese), maar meen dat verskille wel bestaan oor van die Skrifgedeeltes se uitleg. Die eintlike beswaar wat dalk teen die rapport ingebring sou kon word, is die hermeneutiek daarvan. Dit wil tog die suspisie wek dat die eeu oue gevaar om die *dogmatiek* kenteoreties te gebruik om eksegeese te doen, inderdaad hier aanwesig is. Natuurlik is nie een van ons sonder ons vooroordele nie, maar ons kan nie byvoorbeeld Calvin se Institusie of die Kategismus gebruik om die Skrif uit te lê nie. Laat my toe om hierdie aspek enigermate te illustreer. Sekere kruiswoorde word deur die deputate heuristies aangewend om die "neerdaling na die hel" af te wys:

- * "Vandag sal julle saam met My in die paradys wees", dui op die *oombliklike opname* by die Vader.
- * "Dit is volbring", dui op die *lyding* wat voltooi is.
- * "Vader, in U hande gee Ek my Gees oor", dui daarop dat sterwe die *kulminasiepunt* van die lyding is.

¹ "Ons moet egter nie sy neerdaal na die hel agterweë laat nie, want in sy verlossingswerk is dit van groot belang. Hoewel dit na aanleiding van die geskrifte van die ou skrywers trouens blyk dat die artikel in die geloofsbelydenis eertyds nie so algemeen in die kerk in gebruik was nie, moet in die behandeling van 'n samevatting van die leer tog daarvoor plek ingeruim word. Die artikel sluit trouens 'n geheimenis in van 'n belangrike saak wat nuttig is en glad nie in die wind geslaan moet word nie." (Inst. II, xvi, 8).

Afgesien daarvan dat die onderskeie gevolgtrekkings waarskynlik uit elkeen van bogenoemde kruiswoorde oorspan word, is dit opmerklik dat 'n ander kruiswoord, "My God, my God, waarom het U My verlaat" (Markus 15:32), nié verreken word nie. Dit kom voor of hierdie bepaalde kruiswoord boonop 'n ander perspektief na vore bring. Wat iemand soos Wolfhart Pannenberg byvoorbeeld betref, is die aspek van *Godverlatenheid* juis die eintlike betekenis wat die *descensus* wil oordra. Hel is waar God nié is nie. Aangesien die opstanding die raamwerk vorm waarbinne die kruisgebeure verstaan moet word nie, voeg Pannenberg by, wys die *descensus* ook op die *universele dimensie* van Jesus se boodskap.

Wat ons nie uit die oog moet verloor nie, is dat hierdie frase in die Apostolicum, dogmenhistories die formele begin was van die latere Rooms-Katolieke se leerstuk oor die *tussentoestand en die vagevuur*. II Makkabeërs 12:44 tot 45 verwys byvoorbeeld na die voorbede wat vir afgestorwenes gedoen kan word². In die Vroeë Kerk het sowel Clemens van Alexandrië as Origenes hierdie gedagte van die gebede vir die afgestorwenes gehuldig. Aan die einde van die 6de eeu het ook Gregorius die Grote in sy uitleg van Matteus 12:32, na die vagevuur (*purgatorius ignis*) verwys.

Die kontemporêre Protestantse teologie het egter 'n ander sinvolle perspektief hierop begin ontwikkel. Waar Karl Barth nog die "triomf van God se genade" ten behoeve van die mens laat oorheers het, wys Jürgen Moltmann weer op die belang van die *totale* skepping in terme van die dood van Christus en is eskatologie die oopgaan van die tyd in die ruimte, die Sabbat (tyd) wat deur die Nuwe Jerusalem (ruimte) vergestalt word. Christus se *descensus* bied dus sekere kosmiese kontoere aan vir die heil wat tyd en ruimte oorstyg. In hierdie "tussentoeestand" is Christus dus solidêr met ook die afgestorwenes, weliswaar nie so dat dit finaal is nie, maar dat hulle tog met hom "auf dem Wege" is. Die woorde van Romeine 14:9 is dus hier duidelik toepaslik³, asook Psalm 139:8 se laaste deel⁴.

Die doderyk was vir die antieke mense 'n gewoon ruimtelike begrip. Almal wat sterf gaan óf na die boesem van Abraham toe óf na die plek van pyniging. In die Hellenistiese mitologie word byvoorbeeld verwys na Charon wat die afgestorwenes oor die Styxrivier teen 'n fooi van een Obool vervoer het. Alhoewel die woord "hel" na sommige van ons se gevoel die allerverskriklikste plek van pyn en foltering sou wees soos wat Dante Alighieri dit in sy *Divina Comedia* (1319) met die drie gedigte (*Inferno*, *Purgatorio* en *Paradiso*) byvoorbeeld beskryf, leun dit

² "For if he had not hoped that they that were slain should have risen again, it had been superfluous and vain to pray for the dead. And also in that he perceived that there was great favour laid up for those that died godly, it was a holy and good thought. Whereupon he made a reconciliation for the dead, that they might be delivered from sin."

³ "Hiervoor het Christus ook gesterf en weer lewend geword: om Here te wees van die dooies en die lewendes."

⁴ "Klim ek op na die hemel, is U daar, gaan lê ek in die doderyk, is U ook daar."

veel eerder op die na-eksiliese apokaliptiese tradisie van die hel. Die doderyk is in die teologie egter aansienlik minder emosioneel opgeneem. Die begrip "hel" is meesal in terme van die drievertieping wêreldbeeld, die onderwêreld (*inferus*), gebruik en is *inferus* die vertaling van die begrippe *sheol*, *hades* en *gehenna* en in een geval *tartarus*.

Rufinus, wat hierdie frase in die Apostolicum ingevoer het, verklaar onteenseglik dat "its meaning ... appears to be precisely the same as that contained in the affirmation BURIED". Dit wou aanvanklik met die betekenis versterk het dat Jesus werklik gesterwe het. Maar dan voeg Rufinus later ook by dat Christus nie maar net nog 'n afgestorwene was nie, maar ook die *oorwinnaar van die dood*⁵. Die dood is dus nié buite God se heilsplan of reddingskrag nie. Hierdie gedagte vind ons ook terug by onder andere Ignatius, Irenaeus en Tertullianus. Dit het ook die basis gelê vir die latere interpretasie-verskil of die *descensus* die einde van Christus se vernedering was (Calvyn) of die begin van sy verhoging (Luther).

Dit lyk my in die soeke na koers uit die probleem, sal die volgende aspekte van groot belang moet wees:

- * *Respek vir die oorspronklike teks.* Dit beteken dat die mees noukeurige lesing gevind moet word. Dit behels dat ook die komposisie, genre en referensie van 'n teks gewaardeer sal moet word (Ricoeur). Dit is nie aanvaarbaar dat 'n teks aangepas word om die leser van vandag se verstaan te pas nie. Dan vertaal ons nie meer nie, maar parafraseer en interpreteer ons. Dis immers die teks wat óns moet aanspreek.
- * *Respek vir die sosiale konteks van destyds.* Die leef- en denkwêreld van destyds het aansienlik van ons s'n vandag verskil. Waar hulle byvoorbeeld met 'n drievertieping wêreldbeeld gewerk het, hou ons vandag nie eers meer 'n heliosentriese verstaan van die werklikheid na nie en het ons volgens die astrofisika nie 'n heelal ("universe") nie, maar eerder 'n veelal ("multiverse").
- * *Respek vir die Skrif as normerende norm.* As Protestantse kerke is dit vir ons 'n sentrale uitgangspunt om die Skrif bô die belydenisse te stel. Natuurlik is mens in 'n soort sirkelredenasie vasgevang deurdat die Skrif die belydenis bepaal en die belydenis weer die Skrif interpreteer, maar dit mag nooit so geskied dat ons nie meer die Skrif se boodskap onverbloemd kan hoor nie. Die boodskap van die Skrif is in wese altyd vry en onvoorspelbaar, teen ons grein in.

⁵ Dit blyk ook uit ander tradisies soos dié in 2 Makkabeërs 7, 1 Henog 51:2 en die evangelie van Petrus 9:35 tot 10:42. Histories-eksegeties gesien, is hierdie tradisie waarskynlik die oudste "wortels" van 1 Petrus 3:19. Ons vind iets daarvan ook terug in Esegïel 37:7, 12 (en enigmata ook in Matteus 27:52 tot 53) waar daar melding gemaak word van 'n reeks aardbewings, die oopgaan van die grafte en die opstanding van dié wat begrawe is.

- * *Respek vir die deurlopende tradisie.* Nooit mag ons die indruk hê of skep dat ons vandag oor twee duisend jaar se worsteling heen kan spring en onbevange die eintlike boodskap van destyds suiwer kan hoor nie. God se openbaring in Christus het 'n tradisie van gebeurtenisse en interpretasies wat vasgelê én deurvertaal (Berkhof) moet word. Tradisie is nooit 'n bron op sigself nie, maar altyd die deurgee van ander se worsteling met die Waarheid en dus 'n gedurige terugkoppeling na die *Sache Jesu* toe. Daarom bestaan daar ook verskillende trajekte van tradisies. Die nuutste resultate wat wetenskaplike Skrifuitleg aanbied, moet ook voortdurend in 'n behoorlike Protestantse teologie verdiskonteer word. Alleen so kan die Skrif die *explicans* (die uitlegger) en die tradisie die *explicandum* (dit wat uitgelê moet word) wees.
- * *Respek vir die ontvangers se taal en verwysigingswêreld.* Die boodskap mag nooit so vertaal word dat die periferiese sake (vorm) met kernsake (inhoud) verwar nie of onsensitief vir die hedendaagse leser se taal en kultuur is nie. Netso min kan ons vandag die inhoud van die Skrif verander om by ons verwysigingswêreld te pas. Die semiotiek speel hier boonop 'n belangrike rol.

Toegepas op die betrokke frase, lyk my die volgende kan van belang wees:

1. 'n Keuse sal gemaak moet word vir 'n bepaalde tekslesing en tradisielaag. Die volgende variante bestaan:

I	Afwesig	Forma Romana Vetus	< 341 nC
II	<i>Descendit in inferna</i>	Ecclesia Aquileiensis	± 390 nC
III	<i>Descendit ad infernum</i>	Venantius Fortunatus	± 570 nC
IV	<i>Descendit ad inferna</i>	Sacramentarium Gallicanum	± 650 nC
V	<i>Descendit ad infer(n)os</i>	Athanasium	± 500 nC

Alhoewel twee verskillende voorsetsels gebruik word, word *plek* in albei gevalle veronderstel. Gewoonlik volg in Latyn die ablatief op *in* om plek aan te dui, maar die akkusatief weer wanneer daar beweging in die werkwoord self is. Dit is bloot van semantiese belang of dit die rigting ("na") of die aankoms ("tot in") aandui. Hierdie geringe semantiese onderskeid geld ook vir die wisseling in enkelvoud en meervoud (*infernum/inferna*).

'n Sterk beswaar teen Calvyn se demitologisering van die frase is dat hy die sintaktiese volgorde van die teks nie respekteer nie. Die "hel" het volgens die bewoording van die Apostolicum immers na sy dood plaasgevind en nie daarvoor nie.

Dit lyk tog of die woord *infernum* nie toereikend met die woord "hel" weergegee kan word nie. Die latere apokaliptiese tradisie het dit eenvoudig te swaar gelaat. Die woord *hades* wat in die Griekse weergawe van die Apostolicum gebruik word, bevat ook nie die Hebreeuse *gehenna* se betekenis nie. 'n Meer neutrale woord soos *doderyk* gee dus heelwat beter die oorspronklike betekenis weer.

2. Die Apostolicum het 'n ragfyne komposisie, al beskik dit oor meer as een outeur met 'n organiese totstandkomingsproses van die 3de tot die 8ste eeu. Die jukstaposisie van die "glo in" (Vader, Seun en Gees [datief]) teenoor die "glo" sonder 'n voorsetsel (die kerk [akkusatief]), is 'n uitstekende voorbeeld hiervan. Maar die agtergrond van die drieverdieping wêreldbeeld kan ook nie misgekyk word nie. Byna soos die kurwe van 'n parabool, sien mens hoedat die ritme van die Apostolicum bepaal word deur bo in die hemel te begin, af te gaan na die aarde toe en dan weer terug te keer hemel toe. Die *descendit* vind dus in die komposisie 'n pendant in die *ascendit (in coelos/coelum)*. Soos wat die *hellevaart* uitdrukking van 'n mitiese kosmologie is, geld presies dieselfde van die *hemelvaart*. Konsekwentheid sal dan verg dat die onafrikaanse "ter helle" 'n ewe onafrikaanse "ten hemele" tot gevolg moet hê. Mens sal dus nie in een geval kan ontmitologiseer of metaforiseer nie, maar nie in die ander geval nie.
3. Die oomblik wanneer ons dogma as die sleutel gebruik om 'n (klassieke) teks te eksegetiseer, doen ons onreg daaraan. Alhoewel die deputate se rapport die indruk kan skep dat dit juis die Skrif is wat die belydenis normeer, is dit nie werklik die geval nie. Die Heidelbergse Kategismus se interpretasie word die bril om die Skrif te lees en die Apostolicum (en refleksief ook die Kategismus self op twee plekke) dien ooreenkomstig aan te pas.

Dit is tog vreemd dat die deputate nie ook na die *Athanasium* (artikel 38) verwys nie en nie ook daar 'n wysiging voorstel nie. Die lesing daar is *infer(n)os* wat eerder op die *bewoners* van die doderyk, die afgestorwenes, as die plek dui. Die punt is egter dat ons met een wysiging 'n bepaalde domino-effek ontketen waar 'n aangepaste vorm van Calvyn se interpretasie inwerk op een na die ander klassieke belydenis en belydenisskrif.

Behoorlike eksegetiese studies sal op die betrokke tekste gedoen moet word om na te gaan of dit hoegenaamd by hierdie frase ter sake is.

4. Die Dogmatiek sal die sogenaamde tussentoestand in die lig van die nuutste ontwikkelings van die Sistematiese Teologie verder moet deurdink. 'n Ekologiese skeppingsleer tesame met 'n kosmiese eskatologie sal die kontoere van ons nadenke oor God se heil in Christus moet vorm. Ons word immers nie van die aarde verlos nie, maar mèt die aarde. Tweedens sal die dogmatiek oor die *Godverlatenheid* verder moet ontgin. Moltmann sê iewers, 'n Teologie van Oorgawe ("Theologie der Hingabe") word misverstaan indien dit nie as 'n teologie van die lyding van God self en daarom as van Goddelike medelye begryp word nie. Ons tydsbegrip sal derdens ook onder die loep geneem moet word. Die vraag is nie bloot 'n chronologiese kwessie of Christus voor sy dood of na sy dood in die hel gegaan het nie, maar 'n *aeoniese* tydsbegrip wat spiraalsgewys reeds die toekoms manifesteer. Kortom, *solidariteit*, *plaasvervanging* en *wedergeboorte* is in terme van hierdie frase nog nie voldoende in die Dogmatiek ontgin nie.

Prof DA du Toit wat die *descensus* indringend nagevors het, maak die volgende

uiters belangrike opmerking in sy Stelling VIII tydens die verdediging van sy proefskrif (1971) hieroor in Amsterdam: "Die ware verantwoordelikheid vir die handhawing van die kontinuïteit van die belydenis in die kerk is nie in die eerste plek geleë in die oorneem of verwerp van bepaalde formules nie, maar in 'n soeke na die sin daarvan in die lig van die oorspronklike grondvorm en religieuse intensie en inhoud van elke afsonderlike uitspraak daarvan".

Samevattend oordeel ek dus dat die oorspronklike frase behou moet word en dat die voorgestelde vergeesteliking daarvan nie die oorspronklike bedoeling korrek weergee nie. Aangesien die meer bekende vergeestelikte weergawe, "ter helle neergedaal", boonop baie lomp en 'n argaïese Hollandisme is, verkies ek die meer neutrale en direkte vertaling, "**neergedaal na die doderyk**". Dit is immers die *infernium* wat vertaal moet word en nie die emosioneel-gelaaide *gehenna* met sy apokaliptiese *Wirkungsgeschichte* nie. Natuurlik verg dit verduideliking in die kerk se prediking en kategeese, maar om nou die Apostolicum, die Heidelbergse Kategismus én die Athanasium vanweë ons dogmatiek te verander, sal nie deug nie. Saam met Calvyn vermoed ek dat hierdie frase 'n belangrike deel van ons samevatting van ons geloof bevat. Dalk ook nog toenemend so in die toekoms.

Dankie vir die geleentheid om hierdie studiestuk aan u voor te lê. Ek vertrou dat u dit van waarde mag vind.

---oOo---

Bylae A 3

Die Gereformeerde Kerke se rapport oor die *descensus*

Prof JP Oberholzer

69ste Algemene Kerkvergadering

DIE GEREFORMEERDE KERKE SE RAPPORT OOR DIE *DESCENSUS*

PROF JP OBERHOLZER

Die voorstel om die frase *neergedaal het na die hel* te vervang met *en sodoende helse lyding ondergaan het* lyk baie aanvaarbaar. In ieder geval is dit te verkies bo die taalgedrog *ter helle neergedaal het*. Die voorstel volg die interpretasie van die Heidelbergse Kategismus en lyk dus daarom aanvaarbaar. Daar is egter 'n paar probleme aan verbonde:

- * Die woord *helse* is 'n intensief wat verstaan kan word as *baie erge* en dus nie vanselfsprekend die straf in die hel aandui nie. Die voorgestelde wysiging stuur (saam met die HK) weg van die wêreldbeeld wat ten grondslag van die belydenis lê.
- * As *neergedaal het na die hel/doderyk* (let op die wissellessing *ad inferos*) nie aanvaarbaar is nie, wat dan van *opgevaar het na die hemel en sit aan die regterhand* en *van waar Hy sal kom*? As ons redeneer dat hierdie uitdrukings in elk geval uitleg nodig het, waarom dan die uitleg beperk tot een frase?

---oOo---

Bylae B 1

'n Gevraagde memorandum oor diversiteit

Dr DJC van Wyk (sr)

69ste Algemene Kerkvergadering

'N GEVRAAGDE MEMORANDUM OOR DIVERSITEIT

DR DJC VAN WYK (SR)

1. DIE POSTMODERNE

Die postmoderne fase in die geskiedenis is die ruimte waarin die huidige klem op diversiteit tot hoogbloei gekom het. Hoe moeilik dit ook al is om die postmoderne tot sy ware oorspronge te herlei en presies te definieer, stem navorsers saam dat dit denkpatriene van na die Tweede Wêreldoorlog verteenwoordig, veral vanaf die sestigterjare van die vorige eeu. Wat nie altyd so duidelik aangetoon word nie, is die magtige invloed wat die postmoderne filosofie tydens en na die oorlog op die verskuiwing na 'n nuwe paradigma op die kerk, teologie, kultuur asook op die tydsgees gehad het.

In elk geval kan daar vandag nie sinvol oor diversiteit gehandel word sonder om die breë landskap van die postmoderne denke waarin dit gedy in ag te neem nie.

Oor die vereistes vir wetenskaplikheid en die Hervormde Kerk se aandrang dat sy teologie as volwaardige wetenskaplike dissipline bekend sal staan, behoort wye instemming te bestaan; so ook die eis en verwagting dat die teologiese navorsing, soos alle ander wetenskaplike resultate, sal oopstaan vir kritiek en interaksie en dat teologie dus nie in isolasie beoefen sal word nie. Vir sodanige interdisiplinêre kruisbestuiwing moet voldoende ruimte vir diversiteit toegelaat word.

Maar om hieruit verder te konkludeer dat diversiteit 'n voorwaarde vir beoefening van teologie is, sal vroeë begin oproep. Soos al sy voorgangers oor eeue sal ook die denkpatriene van die postmoderne weer in diskrediet verval. Soos vir die kerk en die geloof in God is dit ook vir die teologie onvanpas, selfs gevaarlik om met ideologieë, filosofiese sisteme of politieke rigtings lopsgebonden te raak.

Die saak raak moeiliker wanneer in hierdie debat oor die teologie as wetenskap dan opeens gepraat word oor kerklike teologie. As kerklike teologie se enigste taak was om die kerk van teologiese insigte en resultate te voorsien, was daar nie baie probleme nie. Maar wat die Hervormde Kerk betref, moet daar tegelykertyd en in dieselfde proses ook predikante vir die Kerk opgelei word.

Die volle en vrye beoefening van die teologie as wetenskap sou ook onproblematies kon wees indien die kerk nie 'n belydenis gehad het nie. Maar nou het die kerk 'n belydenis en sal dit altyd hê.

Hier skuil 'n klomp spanningsmomente wat inderdaad in 'n vrye en gemaklike dialoog en waar 'n verskeidenheid van stemme geakkommodeer word, uitgepraat sou kon word. In die Hervormde Kerk gebeur dit tans nie. Daarom dat wat gesonde en stimulerende diversiteit kon wees, gestol het tot rigtings en modaliteite, kerklik en teologies.

Oor die postmoderne paradigma of denkraamwerke is al baie geskryf. Hier word slegs enkele van die resultate of uitlopers daarvan wat vir ons gesprek nou ter sake is, aangestip.

Die moderne of modernistiese tydperk in die geskiedenis van veral die Westerse wêreld was gekenmerk deur homogene denke, 'n strewe na eenheid en alles insluitende sisteme. Vaste reëls, wette en instellings is met gesag afgedwing. Hierdie vaste sisteme het wat as waarheid erken en geformuleer is, beskerm en in stand gehou. Waarheidsopvatting is met bykans goddelike gesag beklee en van uit magstrukture gelegitimeer en toegepas. Waarheid kan objektief vasgestel, geformuleer en teen andersdenkendes verdeedig word. Daarin het die rede sentraal gestaan.

Hierin het die postmoderne denke verandering gebring. Verandering, ook voortdurende verandering, is nie meer as bedreiging ervaar nie maar as normaal, selfs onvermydelik. Die moontlikheid van objektiewe waarheid wat in proposisies uitgedruk en vasgevang kan word, het in diskrediet verval.

Die greep van eenheidsdenke en vaste sisteme was so sterk dat dit min of geen ruimte gelaat het vir die erkenning, ontluiking of omlining van diversiteit en verskeidenheid op soveel lewensterreine nie. Die postmoderne het met harde kritiek en bevraagtekening korte mette gemaak met die modernistiese eenheidsdenke en alles insluitende sisteme.

As reaksie op die modernistiese onverdraagsaamheid ten opsigte van ander en ander se opvattinge, eis die postmodernistiese vir sigself naas die erkenning van diversiteit ook die deugde van akkommodering en verdraagsaamheid op. Dit het ook 'n teësin in gearriveerdheid en finale, geslote formuleringe.

Die verandering wat die ontwikkelinge van die postmoderne denke gebring het, moet op sigself positief waardeur word. Die ontnugtering en onttreding van 'n naoorlogse wêreld het om nuwe denkpatrone geroep. Die ou manier van dink kon nie die nuwe werklikhede baasraak nie. 'n Terugkeer na die denkwêreld van voor twee wêreldoorloë was onmoontlik en is steeds onmoontlik.

Wat wel 'n ernstige vraag is, is of die kerk en die teologie die wil, kennis en vermoë behou het om ook hierdie nuwe denkraamwerk en tydsgees wat daaruit gegroei het en daardeur gestempel is, krities te bevra en in kritiese gesprek daarmee te tree? Lewer die teologie werklik 'n bydrae deur net saam te praat en na te volg? Wat van die Bybelse en oud-Christelike apo-

logia, die bereidheid om rekenskap te gee van ons geloof in Jesus Christus aan elkeen wat dit van ons eis? Waarom is die teologie sku vir 'n kritiese gesprek met ideologie en tydsgees maar altyd gretig om hiperkrities in te fokus op die kerk, die kerk se belydenis en die Bybel?

Vir die denkwysie wat (met goeie rede) die futiele aansprake van die modernisme ontbloot en gekritiseer het, is in ons teologie die naam van postmoderniteit gegee, onder andere waarskynlik om te probeer verseker dat ons nie hier met 'n -isme, soos in ander ideologiese sisteme, te doen het nie. Maar vrywaring teen verwording of verval tot 'n ideologie lê nie in 'n ding se naam nie, maar in sy inhoud en die optrede van sy aanhangers/verdedigers. Ook moderniteit dra van die begin af al die kieme van verval tot nog 'n -isme, 'n ideologie, onbuigsaam, rigied en geneig tot verabsoluttering ongeag al die versekerings tot die teendeel. Ook hierdie manier van dink en doen sal vroeër of later nie meer werk nie, nie meer met mense kan kommunikeer nie. Verandering, waarvoor die postmoderne so oopstaan, sal ook dié verskynsel inhaal. Daarom is dit futiel vir die teologie om onkrities en te styf hand-om-die-lyf te sit met enige nuwe dinkraamwerk of paradigma.

Die skade wat die modernisme in die 19de eeu onder andere in Nederland aangerig het, is bekend. Dit het gebeur van uit die eise wat die rede gestel het. Ongeag die wesenlike verskil en totale korreksie wat die postmoderne op die modernisme is, bly dit opmerklik dat dieselfde sake wat destyds in die spervuur was, tans weer knaend in die visier van die postmoderne denke is: Skrifbeskouing, die kerk se belydenis, die opstanding van Jesus, die maagdelike geboorte. Nou is dit egter nie meer die eise van die rede nie maar van die wetenskap wat sentraal staan.

Sou dit toevallig wees dat gelyktydig met die sigbaar word van die postmoderne kontoere en 'n veranderde tydsgees ook verskynsels soos permissiwiteit, soos dit destyds genoem is, hulle verskyning gemaak het? Die bedwingende invloed van gesag of mag is verdaggemaak of omgestoot. Alles mag, alles is toelaatbaar. Alle taboes moet omver. Mettertyd het morele waardes verkrummel en die tydsgees het al sieker geword. Ook in die kerk het respek vir die heilige dinge van God, sy Naam, sy Woord, sy kerk, die erediens, die huwelik getaan; ook aanvoeling en respek vir gewydheid. Die informele word verheerlik. Terwyl die teologie spook met die vraag oor wat waarheid is, het die leuen oppermagtig geword. Westerse samelewings, met die Suid-Afrikaanse onder die voorstes, steier oor 'n afgrond met 'n geroep na morele leierskap en waardes wat sou kon red.

Diepgaande studie nou of geskiedskrywing later sal die verband tussen postmoderne denkbeelde met hulle relativerende uitwerking en die ramp waarop tans afgestuur word, aantoon.

Terugkeer na vervloë tye en waardes is nie die antwoord nie en is ook nie moontlik nie. Terugkeer tot God wel. Die betekenis en waardes van die postmoderne paradigma word nie ontken nie. Wat bestry word, is die kri-

tiekllose navolging daarvan. Maar die vraag dring tog na vore: As die somme later opgemaak word in 'n stukkende wêreld, kerk en teologie wat aan flarde geruk is, of die nalatenskap van die postmoderne nie meer vernietigend sal blyk te wees as dié van die modernisme nie.

Postmoderniste gaan helaas gebuk onder dieselfde ou siektes en sondes: woorde en dade stem nie ooreen nie, die splinter in die ander se oog word gemerk, vergroot, oordryf, die balk in die eie oog nie. Ten opsigte van die deugde van akkommodering, liefde, respek vir dié wat verskil en hulle standpunte, aanvaarding van diversiteit en hartlike oop gesprek, staan ons in ons kerk en teologie tans verder verwyder as in die tyd van die modernisme. Gebruik van mag as die geleentheid kom, gearriveerdheid, die koestering in eie hoekie van enersdenkendes, akademiese hooghartigheid en snobisme of etikettering, is nie deur onderskrywing en erkenning van die postmoderne uit ons midde verdryf nie; ook nie agterdog en stilmaak van dié wat van ons verskil nie.

Dit moet toegegee word: Daar kan verskeie redes aangevoer word vir en uit verskillende hoeke na die verdeeldheid, modaliteitvorming en (volgens sommige) selfs dreigende kerkskeuring gekyk word. Maar een rede is ongetwyfeld die onbereidheid om met vriendelikheid en in 'n gees van Christelike liefde en akkommodering, eerlik en openhartig in kerklike en teologiese gesprek te tree met diegene wat nie onvoorwaardelik en kritiekloos die eise van die postmoderne tyd in kerk en teologie kan onderskryf nie.

2. DIVERSITEIT

Opmerkings oor diversiteit word hier, soos gevra, hoofsaaklik beperk tot die omgewing van die liturgie.

Oor diversiteit word soms geskryf en gepraat asof dit iets nuuts is wat in die postmoderne tyd ontstaan het. Maar veelkleurige verskeidenheid en diversiteit was altyd daar, in die natuur maar ook in die kerk, teologie en die Bybel. Om maar net een voorbeeld uit talle te noem: die gebruik van die liggaam as model of beeld vir die liggaam van Christus en die verskeidenheid gewes van die Heilige Gees is so oud soos Paulus se briewe.

Wat waar is, is dat die skerp deurligting van diversiteit (wat altyd bestaan het) 'n logiese gevolg was van die postmoderne opbreek van eenheidstrukture en skemas. Daar is 'n voorbereide bedding verskaf waarin diversiteit kan vloei. Daar het groter vrymoedigheid gekom om diversiteit te artikuleer.

In die Hervormde Kerk was dit AG van Aarde wat sedert die begin van die tagtigerjare diversiteit en pluriformiteit as een van die belangrike kenmerke van die Bybel en 'n Bybelse teologie in kerklike tydskrifte beklemtoon het. Hy sluit daarin aan by E Käsemann, naamlik dat diversiteit in die Nuwe Testament so groot is dat nie net betekenisvolle, tendensieuse spanninge daarin aangedui kan word nie, maar dat ook onversoenbare, teologiese kontra-

diksies daarin erken moet word. Dié instemming met Käsemann stel Van Aarde onderhewig aan sy oortuiging dat niks van die gesag van die Skrif daardeur aangetas word of dat 'n inspirasie van die Heilige Gees daardeur ontken word nie.

Sedertdien is heelwat oor dié saak gepraat en geskryf. Oor die algemeen word diversiteit positief, selfs as onvermydelik en onontkenbaar aanvaar. Dit gee uitdrukking aan die besef dat die openbaring en handeling van God so ryk en geskakeerd is, dat dit nie in enkele vorms of formulerings saamgevat kan word nie.

Die hernude ontdekking en beleving van diversiteit moet positief onderskryf word. In alle respek en piëteit teenoor ons voorouers oor hoe hulle in hulle tyd die erediens ingerig en beleef het, kan ons dankbaar wees dat ons nie meer vandag in een enkele stereotipe erediensorde vasgevang is nie; ook dat ons nie meer beperk is tot die liedere uit die Psalm- en Gesangbundel van 1937 tot 1944 nie. 'n Verskeidenheid diensordes asook die Psalm- en Gesangbundel van 1978 en die Liedboek uit 2001 het verskeidenheid, gepaard met vernuwing, verdieping en verryking in die liturgie en erediens gebring.

Maar ook hier dien onkritiese instemming en napraat nie die gesondheid van die kerk en die erediens nie. Toe die erkenning en aanduiding van diversiteit in die kalklig begin tree het, het sommige groot geskrik. Ander het daarmee op loop gegaan.

Sommiges is deur die nuwe ontwikkelings ontstel en het dit as bedreiging ervaar. Dan word geglo en gepoog dat die bestaande gekonserveer en beskerm moet word. Diversiteit is egter 'n werklikheid wat nie ontken of genegeer kan word nie. Dan sal die kerk inderdaad in vernietigende verstarring en formalisme verval en uit pas raak met die tyd waarin die kerk leef en sy roeping moet vervul.

Ongeag die positiewe waardering en erkenning van diversiteit moet ook hier kritiese opmerkings gemaak word.

Dit kan nie ontken word dat relativisme 'n uitvloeisel van die postmoderne denke en ook van diversiteit kan wees nie. As gestel word dat daar nie gevaar skuil in 'n kritiese worsteling met die Bybel nie, behoort ook aangetoon te word dat dié worsteling ook nie tot relativisering van die Skrif moet lei nie.

Kerkskeuring en die oorsake daarvan moenie met diversiteit verwar word nie. Wat Paulus in 1 Korintiërs skryf is nie gerig teen diversiteit in dié gemeente nie, maar teen sieklike en sondige partyskap. Diversiteit dien die kerk en is gesond vir die kerk. Partyskap en groeppvorming verskeur die kerk. Diversiteit kan ook 'n werktuig of legitimering word van die mens se eiesinnigheid en selfsug. Dit is daarom naïef om te sê dat die Hervormde Kerk se erediens altyd deur gewydheid gekenmerk sal word; asof die ten-

dense van eiesinnigheid en willekeur nie reeds welig in baie gemeentes se eredienste floreer nie. Daar word aanhoudend gesoek na skuiwergate om by die afgrensings van die Kerkorde verby te skuur ten einde 'n luisterliedjiekultuur in die kerk te vestig. Volgens die tydsgees verdien die informele immers voorkeur en alle kerkordelike maatreëls wat dit teengaan is tekens van mag en gesag uit die modernistiese tyd en is daarom taboe.

Diversiteit moet nie verabsoluteer word nie. Dan raak dit ideologies net soos fundamentalisme, fondamentalisme en wat daar verder in dié opsig alles mag wees.

Sedert 1986 het die nuwe aandag vir en beklemtoning van diversiteit ook ten opsigte van die liturgie op Algemene Kerkvergaderings hoorbaar geraak. In dié jaar word opdrag gegee dat ondersoek ingestel moet word na moontlike wisselvorme van die eredienselemente; ook oor die moontlikheid en wenslikheid van 'n ander vorm vir die tweede erediens op Sondag.

Die kerk het duidelik weggeskram van strakheid en voorskriftelikheid. Op 'n vraag van 'n ouderling in 1989 of die aankondigingspreuke by wet en belydenis en ook die aangeduide liedere bindend en voorskriftelik is, antwoord die vergadering onomwonde nee. Dit dien slegs as voorbeeld. Afwisseling is moontlik.

In 1992 is belangrike besluite oor die teologiese verstaan en praktiese inkleding van die erediens geneem.

In die daaropvolgende Algemene Kerkvergaderings is by wyse van riglyne en besluite steeds noulettend gewaak teen willekeur enersyds en stagnasie andersyds. In die erediens ontmoet God die gelowiges deur sy Woord en Gees, spreek hulle aan, en op hierdie spreke antwoord hulle. Die lied is een van die maniere waarop die gelowiges antwoord. Dit skep 'n bepaalde atmosfeer van aanbidding. Om willekeur uit te skakel, het die kerk dié liedere in sy sangbundel opgeneem.

Predikante en ouderlinge is versoek om in die samestelling en gebruik van die liturgie versigtig, behoudend maar ook kreatief, die gesprek tussen God en mens in die erediens te verwoord. Onaanvaarbare en goedkoop wêreldse liedjies wat vreemd is aan die etos van die Hervormde Kerk moet nie onder die dekmantel van verskeidenheid, vernuwing of sangbediening die kerk ingesmokkel word nie.

Tans is daar bykans onbeheerbare aandrange dat daar tegemoet gekom moet word aan persoonlike voorkeure, smake en verwagtings van veral jongmense ten opsigte van die sang en inkleding van die erediens. Dat ondeurdragte toegewings daarom 'n afwyking is van die versigtige weloorwoë en ewewigtige weg wat die kerk tot hiertoe gevolg het, word waarskynlik óf deur sommige so begeer, óf deur ander nie ingesien óf ernstig geneem nie. Die nuwe Diensboek van 2007 gaan na alle waarskynlikheid dié afwyking

bestendig, eerder as om op die verstandige wyse uit die verlede die versigtig-vernuwende weg te bly volg. Die kerk kan nooit anders as om oop te staan vir verryking en vernuwing nie. Maar as dit die kerk se hartstog, soveel keer in besluite op skrif gestel, moet skend, naamlik dat die erediens 'n gewyde, heilige gespreksontmoeting tussen God en sy gelowige gemeente moet bly, dan kan die kerk maar die vermaaklikheidswêreld betree.

In die formulering van hierdie memorandum is vryelik in gesprek getree met die standpunte van onder andere die volgende outeurs:

1. Ds AJ Pienaar
Diversiteit as 'n voorwaarde vir die beoefening van teologie in die Hervormde Kerk.
2. Prof E van Eck
Een teks – meerdere betekenisse: Hoe lees ons die Bybel? Program – VTT 2008
3. Prof AG van Aarde
Skrifbeskouing – VTT 2008
4. Prof AG van Aarde
Hoekom diversiteit in Bybel? Die Hervormer – Februarie 1982
5. Dr MA Botma
Verskeidenheid/pluraliteit in die Nuwe Testament en die implikasies vir die eenheid van die kerk.
6. Kommissie van die Algemene Kerkvergadering
Diversiteit in die kerk
7. Prof TFJ Dreyer
Die akkommodering en bestuur van diversiteit in gemeenteverband.
8. Notules van Algemene Kerkvergaderings
1986 tot 2007.

---oOo---

Bylae B 2

**Diversiteit
as 'n voorveronderstelling
tot die beoefening van teologie
in die Hervormde Kerk**

Ds AJ Pienaar

69ste Algemene Kerkvergadering

DIVERSITEIT AS 'N VOORVERONDERSTELLING TOT DIE BEOEFENING VAN TEOLOGIE IN DIE HERVORMDE KERK

DS AJ PIENAAR

INLEIDING

Sodra daar oor diversiteit as 'n moontlikheid met betrekking tot die beoefening van teologie gehandel word, behoort daar eerstens baie deeglik nagedink te word oor wat gebeur in die proses van teorievorming wanneer alledaagse geloofstaal sowel as kerklike doktrines, krities en rasioneel getransformeer word tot wetenskaplik aanvaarbare uitkomst. Die onderhawige studiestuk het dus nie soseer ten doel om 'n definisie van teologie te bied nie, maar wel om die uitdaging wat daar aan teologie as 'n wetenskap gestel word binne 'n radikaal pluralistiese denkklimaat, bloot te lê. Verder is dit wel so dat navorsing aan en opleiding binne 'n akademiese instelling deel uitmaak van 'n lang en kosbare tradisie van die Hervormde Kerk. Sedert die opkoms van die "positivistiese wetenskap" aan die begin van die 20ste eeu, het dit egter 'n al groter uitdaging vir die teologie geword om te voldoen aan wetenskaplike vereistes. Gedurende die vorige eeu, veral in Europa, is teologie dikwels gedemoveer tot 'n pseudo- of kwasi-wetenskap. Dit is egter duidelik dat die postmoderne gesprek oor die verhouding tussen wetenskap en teologie oor die afgelope paar jaar, nuwe moontlikhede begin oplewer het. Die onderhawige studiestuk het eerstens ten doel om hierdie moontlikhede kentooties uit te wys en tweedens om aan te toon dat diverse uitkomst die gevolg hiervan is.

Die uitdaging aan die teologie om aan wetenskaplike vereistes te voldoen?

Die teologie sowel as die wetenskap maak aanspraak op die blootlegging van die waarheid of ten minste 'n perspektief op die waarheid. Uit die aard van die saak oorvleuel die velde van ondersoek dikwels. Om dus ontologies te beweer dat daar altyd 'n radikale diskontinuiteit tussen openbaring en werklikheid, geloof en rede bestaan, is om as teoloog in die strik van die positivistiese wetenskap te trap. Stephen Hawking, die veelbekroonde astro-fisikus, verduidelik die wetenskap se "teologiese" interesse in die waarheid in die slotopmerking van sy boek *A Brief History of Time*. Daarin stel hy dat die wetenskap huidiglik daartoe in staat is om heelwat raaisels in die kosmos te kan opklaar, maar dat die vraag *waarom* dit bestaan (tans) nie deur die wetenskap beantwoord kan word nie. "If we find the answer to that, it would be the ultimate triumph of reason – for then we would know the mind of God". Dit kom daarop neer dat sodra ons die tergende vrae, naamlik die oorsprong sowel as die doel van alles en daarby insluitende die eksistensiële vraag, naamlik waar ons vandaan kom, wie ons is en waarheen ons op pad is, onder die loep neem, die wetenskap wel raakvlakke toon met teologie en andersom.

Die ander belangrike rede waarom teologie oor wetenskaplike gehalte behoort te beskik, is om geloofsuitsprake krities en rasioneel te deurdink en verstaanbaar te verduidelik aan die 21ste eeuse gelowige. Wat ons nie uit die oog moet verloor nie, is dat gedurende die voorwetenskaplike era die aandrag tot rasionele deurgronding van teologiese stellings, sowel as die realiteitsgehalte daarvan, van veel minder belang was as in die era waarin ons ons huidiglik bevind.

Die vorige eeu is ingelei deur die oortuiging dat wetenskapsbeoefening 'n streng rasionele en objektiewe aktiwiteit is en dat wiskundige formules en/of die noukeurige bestudering van feite tot 'n finale en enkelduidige kennissistiem (eenheids-wetenskap) kan lei, wat die werklikheid in sy volle omvang kan omskryf. Enige subjektiewe waarde-oordele is streng afgewys as onwetenskaplik. Die voorstanders hiervan staan bekend as logiese positiviste. Hoewel hierdie beweging 'n onuitwisbare invloed op die intellektuele landskap van die weste uitgeoefen het, het daar sedert die sestigste jare 'n paradigmaverskuiwing ingetree wat betref die voorwaardes vir wetenskaplikheid. Waarheid en daarmee saam wetenskaplike navorsing, het Thomas S. Kuhn in die boek *The Structure of Scientific Revolutions* aangedui, hang nie slegs van 'n teorie afgelei van objektiewe feite, wiskundige formules en stellings wat empiries bewys kan word, af nie, maar ook van die *verwysingsraamwerk* van die navorser. Daardie verwysingsraamwerk bestaan uit 'n konstellasie van gedeelde aannames, oortuigings, waardes en propaganda wat 'n gemeenskap aanhang waarbinne die wetenskap beoefen word. Stelselmatig is die grense van die strenge, positivistiese wetenskap oorgesteek na 'n vryer, meer genuanseerde en intersubjektiewe benadering. Wetenskap het dus 'n mensliker voorkoms begin toon.

Hierdie paradigma het die beoefening van teologie as volwaardige wetenskap nuwe moontlikhede gebied aangesien teologie nog altyd oor 'n subjektiewe karakter beskik het en hoofsaaklik gebaseer is op stellings wat nie empiries (sintuiglik) of selfs kognitief bewys kan word nie. Hoewel teologie nie deur die logiese positivistiese en die empiristiese beskou word as 'n egte wetenskap nie, het die post-positivistiese wetenskapsbeskouing, die teologie opnuut die moontlikheid gebied om as volwaardige wetenskaplike dissipline sy plek vol te staan, aangesien daar onteenseglik aangetoon is dat alle navorsing deur bogenoemde faktore beïnvloed word. Derhalwe sluit dit ook die teologie as wetenskap in. Om te reken dat teologiese uitsprake van watter aard ook al, nie deur subjektiewe waarde-oordele beïnvloed word nie, kom daarop neer dat soos vroeër genoem is, die teoloog kenteoreties in dieselfde strik as die logiese positivistiese trap.

'n Verdere veronderstelling is dat indien teologiese navorsing erkenning en respek onder die navorsingsgemeenskap wil afdwing, teologie nie geïmmuniseer kan word teen geldige kritiek vanuit ander dissiplines nie. *Alle* wetenskaplike resultate, insluitende dié van die teologie, behoort dus oop te staan vir kritiek (verifikasie of dalk falsifikasie). Gevolglik word daar van die teoloog verwag om op hoogte te bly van die nuutste wetenskaplike metodes en resultate asook om in 'n kritiese interaksie met ander wetenskaplike dissiplines te tree. Verder behoort waardevolle en bruikbare resultate van ander dissiplines, teologies verreken te word. Die luukse om teologie in isolasie te probeer beoefen of om steeds van

voorwetenskaplike metodes gebruik te maak, en steeds ernstig opgeneem te wil word binne die navorsingsgemeenskap van ons tyd, is dus buite die kwessie.

Die afgelope jare se teologiese navorsing in 'n verskeidenheid van dissiplines deur teoloë van die Hervormde Kerk, het die waarde maar ook die noodsaaklikheid hiervan uitgewys. Die Bybelwetenskappe maak byvoorbeeld ruim gebruik van taalwetenskaplike, sosiaalwetenskaplike, argeologiese en selfs psigologiese navorsingsresultate. Die sistematiese teologie neem die nuutste natuurwetenskaplike sowel as wetenskapsfilosofiese insigte in ag. Praktiese teologie steun dikwels op die resultate vanuit die gedragswetenskappe om die sogenaamde postmoderne mens in sy tegnologies, verstedelike omgewing te verstaan, en so kan ons aangaan. Hierdie kruisbestuiwing tussen teologie en die ander dissiplines genereer dikwels nuwe vrae en bied oplossings, wat nie deur die kerk en haar teologie in die voorwetenskaplike bedeling hanteer of voorsien is nie. 'n Enkele voorbeeld is die evolusieteorie soos geformuleer deur Charles Darwin (1859) waarin hy postuleer dat lewe nie geskep is/word nie, maar as gevolg van natuurlike seleksie ontwikkel (evoleer) vanaf 'n eenvoudige organisme tot baie komplekse organismes soos onder andere die mens. Hierdie teorie word huidiglik deur alle hoofstroom navorsing in die ontstaan en ontwikkeling van lewe aanvaar. Sodra hierdie teorie teologies verreken word, het dit tot gevolg dat die skeppingsteologie nie meer voorwetenskaplik verstaan of uitgelê kan word nie.

Om op 'n geloofwaardige wyse betrokke te bly by die interdissiplinêre akademiese debat, stel egter enorme uitdagings aan die teologie, aangesien sommige navorsers gebruik maak van baie gesofistikeerde eksperimente en ingewikkelde metodes. Baie van die eietydse dissiplines kan egter nie te min, waardevolle bydraes lewer met betrekking tot die interpretasie van antieke tekste oor onder andere die Bybel, ons tradisie, ons diepste geloofsoortuigings, en verstaan van die werklikheid asook ons verhouding met God. Een van die basiese vereistes vir interdissiplinêre kruisbestuiwing is dat daar voldoende ruimte vir verskillende invalshoeke toegelaat word. *Dit veronderstel ruimte vir diversiteit met betrekking tot hedendaagse teologiese navorsing waarvan die kerk haarself nie sonder 'n kritiese debat kan uitsluit nie.* Diversiteit met betrekking tot die beoefening van teologie in die 21ste eeu beteken dus dat konfessionele absolutisme onhoudbaar is. Hiermee word bedoel dat indien nuwe teologiese resultate moontlik van tradisionele grondoortuigings kan verskil, dit nie sonder genoegsame bewyslewering geveto of geïgnoreer sal word nie. Op hermeneutiese vlak het Jacques Derrida met sy dekonstruksieteorie as 'n tipiese voorbeeld van 'n postmoderne/postpositivistiese hantering van tekste, insluitende die klassieke tekste, so duidelik aangetoon dat geen outoritatiewe interpretasie van enige teks ooit moontlik is nie maar wel pluriforme of veelvuldige interpretasies, afhangende van die leser en sy of haar omstandighede.

'n Teologiese paradigma wat dus ruimte bied vir diversiteit, behoort dus terselfdertyd afstand te doen van 'n outoritêre standpuntteologie. Waar plaas dit ons? Die teologiese klem verskuif dus ietwat vanaf 'n wil-tot-beheer na wil-tot-begrip. Sodra ruimte vir diversiteit geskep word, word 'n komplementêre benadering gevolg waar 'n verskeidenheid van insigte oor teologiese onderwerpe aanvullend

naas mekaar geplaas word, eerder as wat dit in uitsluitende terme teenoor mekaar geplaas word. Ons kan dit ook 'n perspektivistiese benadering noem waar ons nie teologies, soos die logiese positiviste of teologiese positiviste dink in terme van 'n enkelvoudige allesomvattende waarheid nie, maar eerder in lyn met die hedendaagse wetenskapsbeskouing, naamlik dat daar verskillende perspektiewe op die waarheid is.

TEOLOGIE AS KREATIEWE ONDERNEMING

Teologie is 'n menslike aktiwiteit wat beïnvloed word deur 'n individu se agtergrond, waardes, voorkeure, vooroordele, vaardighede, persoonlikheid en aanleg. Indien hierdie werklikheid geïgnoreer of geminimaliseer word, kan dit lei tot 'n verskraling van teologie op sigself. Die geskiedenis het telkemale uitgewys dat diepgaande insigte met blywende waarde gepaard gaan met persoonlike kreatiwiteit en waagmoed. Die wetenskapsfilosoof, Paul Feyerabend, stel dit so: "Indeed, one of the most striking features of recent discussions in the history and philosophy of science is the realization that events and developments, such as the invention of atomism in antiquity, the Copernican Revolution, the rise of modern atomism (kinetic theory; dispersion theory; stereochemistry; quantum theory), the gradual emergence of the wave theory of light, occurred only because some thinkers either decided not to be bound by certain "obvious" methodological rules, or because they unwittingly broke them". Die kreatiewe waagmoed wat die Reformatore gedurende die 16de eeu geopenbaar het in die oopbreek van die monolitiese struktuur van die Rooms Katolieke Kerk van destyds, is ook 'n mooi voorbeeld hiervan. Kreatiwiteit is egter een van die minder konstante faktore met betrekking tot die beoefening van wetenskap en teologie en die enigste wyse waarop dit geakkommodeer kan word, is deur 'n toleransie vir uniekheid te openbaar. Teologiese nuanseverskille behoort dus eerder verwelkom te word as verskillende toonhoogtes in 'n veelstemmige koor as om dit summier af te wys as afwykend of onaanvaarbaar. In die proses is 'n openlike en kritiese dialoog met 'n skawende, skeppende en uitruilende effek van veel groter waarde as om te konfronteer en te etiketteer.

PLURIFORMITEIT VAN DIE SAMELEWING

Kerklike teologie het ten doel om die kerk van teologiese insigte en resultate te voorsien. Dit impliseer egter nie eenrigtingverkeer nie. Die teoloog luister ook aandagtig na die wêreld. Trouens, die Hervormde Kerk self bestaan uit 'n verskeidenheid van mense wat in 'n radikaal pluriforme en sekulêre samelewing leef en werk. Hoewel Hervormers heelwat in gemeen het, (gedeelde grondoortuigings en waardes), verskil hulle ook baie. Om 'n profiel van 'n tipiese Hervormer op te trek, is bykans onmoontlik. Aan die een kant van die spektrum vind ons lidmate en ampsdraers met 'n voorwetenskaplike wêreldbeeld en aan die ander kant van die spektrum lidmate en ampsdraers wat spesialis vakkundiges op 'n bepaalde gebied is. Tussenin is daar 'n ryke verskeidenheid van gelowiges wat lojaal is aan die Hervormde Kerk, maar terselfdertyd ingelig en op hoogte is van tendense en die problematiek van ons tyd en ook diepgaande daaroor nadink. Om al hierdie lidmate en ampsdraers effektief te bereik, sou daarop neerkom dat

daar op teologiese vlak ruimte gelaat word vir diversiteit. Jong mense se leefwêreld en behoeftes verskil byvoorbeeld ook van dié van ouer mense en daarom behoort daar so gediversifiseer te word dat jongmense ook deur die kerk se teologie bereik kan word.

DIVERSITEIT EN DIE KERK SE LEER

Die vraag wat ontstaan is hoe behoort ons, wat die amptelike teologie in die Hervormde kerk betref, onself te posisioneer met betrekking tot die akkommodering van pluriformiteit? Die leer van die kerk soos onder andere uitgedruk in die Drie Formuliere van Eenheid, is immers 'n maatstaf vir teologiese uitsprake in ons kerk. Aan die ander kant bestaan daar altyd die dreigende gevaar tot relativisme. 'n Verantwoordelike uitweg sou miskien wees dat daar tog *gedifferensieer* sal word tussen sentrale sake met betrekking tot die kerk se leer en dit wat op die periferie lê. Hoe meer periferaal 'n saak is, hoe meer ruimte behoort daar te bestaan vir verskeidenheid, maar hoe nader aan die sentrum van die kerklike leer beweeg word, hoe minder behoort daar gedifferensieer te word. Dit beteken natuurlik nie dat die kerklike leer nie ook krities wetenskaplik ondersoek kan word nie.

GEVOLGTREKKING

Die konklusie waartoe gekom word, is dat teologiese diversiteit en daarmee saam 'n toleransie vir uiteenlopende insigte, teorieë en resultate, vanselfsprekend is vir outentieke beoefening van teologie in die Hervormde Kerk op voorwaarde dat diversiteit met betrekking tot die kernsake van ons teologie aansienlik minder sal wees as oor perifere sake. 'n Vrye en gemaklike dialoog waar 'n verskeidenheid van stemme geakkommodeer word, word dus bepleit. Slegs deur diversiteit in die Hervormde Kerk te erken en te duld, kan ons saam strewe na 'n eenheid in die verskeidenheid en 'n verskeidenheid in die eenheid. Getrou aan die dialektiese aard van ons teologie, erken ons immers die voorlopigheid van al ons pogings om iets oor die misterie van God, soos geopenbaar in die lewensuitdaggende waarheid van Jesus Christus, onder woord te bring. Dis juis dié beskeie oriëntasie wat voortdurend ruimte bied vir diverse en nuwe insigte.

---oOo---

Bylae C 1

Soteriologie: Hoe funksioneer die heilsgebeure werklik?

Dr PB Boshoff

69ste Algemene Kerkvergadering

SOTERIOLOGIE: HOE FUNKSIONEER DIE HEILSGEBEURE WERKLIK?

DR PB BOSHOF

Die heilsgesbeure van die dood en opstanding van Jesus Christus word in die Nuwe Testament met verskillende uitdrukkings beskryf sodat die leser onder die indruk kom van die ingrypende aard daarvan. Iets wat op soveel verskillende maniere gesê word moet van groot betekenis wees. Dit is verder ook gebeure waarby God alleen die inisiatief neem. Vir die mens word daar geen leidrade gegee om agter die kap van die byl te kom ten einde 'n logiese, geslote sisteem te ontdek nie. JH Greyvenstein (Die Versoeningsleer van Anselmus, in *HTS*, Mei 1944, 99 tot 108) ontmoedig ook enige spekulاسie daaroor en onderstreep:

Die feit van die versoening is een van die mees fundamentele, die mees sentrale van die Christelike godsdiens. Eenstemmig is die getuienis van die Nuwe Testament oor hierdie feit, die werklikheid van die versoening. Die synoptici, Johannes, Paulus, almal spreek daarvan, maar 'n verklaring van hierdie feit vind ons nergens. Wel word in die Ou Testament gesproke van plaastervangend lyding en tree die offer op die voorgrond. Wel word in die Nuwe Testament gebruik gemaak van die beelde van offer, van koop, van rantsoen, van losprys en dergelike. Maar hierdie beelde beskryf die versoening uit die oogpunt van die verlossende resultate ten opsigte van die mens. Ydel is die poging om uit hierdie beelde, wat sien op die resultate in die mensewêreld, 'n transcendente versoeningsleer op te bou. Nergens gee die Heilige Skrif 'n logiese uiteensetting van die causale verband tussen die dood van Christus en onse verlossing al word orals aan daardie dood verlossende waarde toegeskryf. Ons kom by grense, waar die poorte dig val vir ons logies denke. Ons staan voor 'n Godsgeheim. Ons aanvaar, ons geloof, ons aanbid. En die gemeente van Christus getuig jubelend deur al die eeue heen:

*Jesus! Uw versoenend sterven
Blijft het rustpunt van ons hart.*

ANSELMUS

Wat in die Nuwe Testament nie gebeur het nie, het wel in die latere kerkgeskiedenis na vore gekom. Anselmus (1033 tot 1109), Aartsbiskop van Canterbury, het sy satisfaksieleer uitgebou tot 'n metafisiese versoeningsteorie in *Cur Deus Homo*: God is deur die mens se sonde in sy eer gekrenk. Om hierdie belediging herstel te kry verlang sy geregtigheid 'n gepaste satisfaksie anders gaan die mense vernietig word. Die gesogte voldoening, wat die mens self nie kan bring nie, het die God-mens, Jesus Christus, gelewer deur sy vrywillige versoeningsdood.

Maar, soos ons gesien het, kom sulke juridiese gedagtes nog nie in die Nuwe Testament voor nie. Daar is dit nie God wat versoen moet word nie; dit is eerder Hy wat in Christus die wêreld met Hom versoen (2 Korintiërs 15:18-19). In die Nuwe Testament word daar nie staat gemaak op die redelikheid om die betekenis van die kruisgebeure te ontsluit nie of om die noodsaaklikheid daarvan aan te gee nie. Die noodsaaklikheid van die heilsgebeure berus volledig op God se vrye wil om sy beloofde heil op hierdie manier aan die gang te kry. Die mens kry die uitnodiging om hom met God te versoen te hore en om tegelykertyd met sy eie waarheid in die reïne te kom.

Ten spyte van die Nuwe-Testamentiese terughoudende soberheid in verband met hierdie saak hoef mens vandag nie ver te gaan om die troos in lewe en in sterwe aan die hand van die satisfaksieleer verkondig en verduidelik te kry nie.

EENS VIR ALTYD

Volgens die Nuwe Testament word die heilsgebeure, die kruis en opstanding van Jesus Christus, as vervullingsgebeure verkondig. Dit is dus nie maar net 'n veel belowende gebeure wat dit aan die mens oorlaat om die heil wat net effens deurbreek het verder aan te help in 'n historiese proses waarin die heil van krag tot krag ontwikkel deur politieke maatskaplike prosesse, byvoorbeeld waar welwillende mense buitelanders weer in die gemeenskap opneem nie. Die Nuwe-Testamentiese getuies bind die heil aan 'n eenmalige gebeurtenis en verhef die heilsgebeure met hulle belydenis tot 'n onoortrefbare, eskatologiese status, wat 'n einde aan die geskiedenis stel. Dat die opgestane Here verkondig word beteken dat die ou wêreldloop geoordeel is. Hy is Redder, Soter deur wie ons van die wêreld bevry word sodat ons die lewe nie meer van hierdie wêreld hoef te verwag nie. Die heilsgebeure is as sulks onherhaalbaar (eens); die getuïenis daarvan duur voort in die konkrete verkondiging en aanvaarding daarvan (vir altyd). Die 'eens' maak dit onmoontlik om die voortgaande geskiedenis as openbaring te beskou en vestig die aandag op die Skrif as Woord wat aanspraak op die individuele mens maak wat op die woord af luister en glo. Die verkondiging oortuig my dat God in my guns gehandel het, maar nie so dat ek na die handeling in die verlede kan terugkyk nie, eerder so dat sy handeling hier en nou werklikheid word. Kommunikasie van die handeling is deel van die handeling self. In soverre die kerk die evangelie verkondig is die kerk deel van die heilsgebeure.

Verder gebeur dit so dat mens eers deur die aktuele teenwoordige getuïenis van die 'vir altyd' toegang tot die 'eens' kry, waardeur die 'vir altyd' gelegitimeer word. Eers wanneer 'n mens aan die getuïenis van die openbaring toegee en daardeur omvorm word, kan hy erken dat daar so iets soos openbaring is. Sou hy hom teen die Woord verset of neutraal daarteenoor staan, word hy nie daardeur verander nie en het daar, wat hom betref, nie openbaring plaasgevind nie. Die Christus wat die mens egter verander, wat aan hom 'n nuwe selfverstaan gee – God se sondaar – die soteriologiese Christus oefen sy heerskappy deur die *verbum externum* oor hom uit. Die titel 'Here' is sy hoogste titel, die 'naam bo elke naam' (Filippense 2:9). In geloof gehoorsaam die mens hierdie heerskappy deur God se oordeel oor sy sondige opstandigheid te aanvaar en homself so oor te

gee aan sy genade wat dit wat niks is nie tot iets maak. So voltrek die geloof die lyding en sterwe en die opstanding van Jesus Christus.

AANSPRAAK EN ERKENNING

Dat die gekruisigde Jesus Christus as die Here erken word is die inhoud van die openbaring. Die mens wat met die openbaring gekonfronteer word kan nie net bloot daarvan kennis neem nie; hy verwerp dit of erken dit. Beide die verwerping en die erkenning veronderstel 'n verstaan van wat gevra word. 'n Mens kan die aanspraak dat jy nie meer here van jou lewe is nie, verwerp, of jy kan dit erken en uit hierdie erkenning volg dit dat jy jouself op 'n nuwe manier sien, jouself nuut verstaan. Die gelowige hoef nie dit wat met hom gebeur uit te pluus nie. Sy nuwe selfverstaan is ook nie te herlei na sy selfbewussyn nie, want dit word nooit 'n eiebesit waaroor hy beskik nie, hy bly afhanklik van die aanspraak van die openbaring om daarop sy antwoord te gee.

Hoewel die gelowige nie eksplisiet rekenskap van sy geloof hoef te gee nie, bly dit 'n gevaarlike posisie om in te neem. Luther het in hierdie verband opgemerk dat die grootste aanvegting vir die gelowige is om sonder 'n aanvegting te wees. In bepaalde omstandighede kom die gelowige onder druk om tog sy posisie teenoor vriend en vyand te verduidelik: Paulus teenoor die Judaïsme en Luther teenoor die Roomse teologie en vandag se teoloë byvoorbeeld teenoor 'n moralisering van die Christendom. Maar dat iemand glo moet nie gelyk gestel word aan die rekenskap wat daarvan gegee word nie. Die rekenskap is 'n beskrywing van wat gebeur het terwyl die geloof self 'n gebeurtenis is wat iemand oorkom. Hierdie teologisering is nodig, maar dit is ook nie sonder gevare nie. Want wanneer die eerste liefde begin afkoel en die geloofslawe terugsak omdat die aanspraak van die evangelie nie meer tref nie, skuif die dogmatiek in die plek van die openbaring en word geloof verander van 'n oorgawe en vertroue na 'n vir-die-waarde-hou van bepaalde verduidelikings wat van Christus se werk gegee word. Met hierdie ommeswaai word geloof in 'n werk verander: die inspanning om iets met meer of minder moeite vir die waarheid te hou. Dit terwyl 'om te glo' 'n besondere rededeel is, 'n werkwoord met 'n eie karakter. Van Selms (Licht uit Licht, 1948:10) lig uit dat 'ek glo' nie beteken 'dat ik aktief bezig ben, doch veeleer, dat op mij zulk een macht werkt, dat mij niets anders rest dan mij over te geven'.

---oOo---

Bylae C 2

Soteriologie

Dr J Otto

69ste Algemene Kerkvergadering

SOTERIOLOGIE

DR J OTTO

INLEIDENDE OPMERKINGS

Om die saak van die soteriologie op die tafel te plaas, was al klaar 'n groot waagstuk deur die Kerk. Die noodsaak van die debat is duidelik. Die vervlakking in geloof, die oppervlakkigheid van 'n Liewe Jesus teologie en die moralisme van die dag, is almal simptome van 'n onderwaardeerde soteriologie. Soteriologie is 'n baie ongewilde locus van die teologie. Die humanisme het die mens se vertroue in die eie ek tot so 'n vlak verhef dat die gedagte van die mens as sondaar aanstoot gee. Die boodskap wat nie welkom is nie, is dat sonde 'n handeling van die hele mens is, nie net 'n fout wat 'n besondere aspek van die mens behels nie. Die erfsonde en die mens as sondig in wese kom onder die loep.

Sonde kan nie minder gemaak word nie ("ons is so gemaak"), sonde is nie nodige foute op die pad na volmaaktheid nie, sonde word nie ontgroeï nie. Sonde is eerstens sonde teen God.

Die konsep van soteriologie het te make met verlossing. Die kerklike leerstuk rakende die verlossing uit spesifiek die sondige bestaan waarin die mens vasgevang is, is lank reeds deel van teologie. Waarvan presies is die mens verlos en wat is hierdie greep van die sonde? Die mens word verlos van die straf van die sonde, verlos van die mag van die sonde en verlos van die teenwoordigheid van die sonde. Dit is 'n omvattende leerstuk wat alle aspekte van sonde en die effek van sonde aanspreek. Die terme wat gebruik word om die effek van die verlossing te verduidelik is regverdiging, voortgesette heiliging en verheerliking.

OMVANG VAN DIE SONDE

Die eerste vraag wat na vore kom is naamlik na die noodsaak van verlossing. Is daar vir die mens 'n ander bestaanswyse moontlik? Die mens se oorspronklike bestaan voor God as onbeskaamd met vrye toegang tot God soos verwoord in die paradysvertelling, toon die ideale situasie aan ons almal. Die mens is na die beeld van God geskep en kon onbeskaamd, vreesloos tot God nader. Die sondeval het die mens se verhouding met God verpletter en lyding die wêreld ingebring. Die grootste ellende van hierdie lyding is dat ons van God verwyder is. Die mens staan beskaamd, onmagtig om voor God te staan. Die mens se reaksie op die situasie is om te vlug en te probeer wegstuur van God.

Wat is die aard van die sondeval? Die versoeking van die mens was nie die oorsaak vir die val nie, maar het die geleentheid daartoe geskep, wat beteken dat ons versoeking as geleentheid en verskoning tot die sondeval kan noem, maar nooit as oorsaak nie. Die sondeval is die gevolg van die mens wat sy eie wil weg

van God gebuig het en oor die wil van God wou buig. Die sonde het sy oorsprong nie by die suggestie gehad nie, maar by die daders (mense) wat toerekeningsvatbaar is vir hulle aksie. Die feit dat ons die oorsprong kan aandui, beteken nie dat ons daarmee 'n verklaring wil gee nie. 'n Verklaring word baie maklik 'n verskoning, terwyl die bose onverklaarbaar en irrasioneel is. Tegelykertyd kan ons beskrywend besin oor die aard van die sondeval. In kort is sonde ongeloof in die woord van God ("Moenie", "julle sal sterf") en die begeerte om self god te wees (trots).

SONDE EN STRAF

Die straf volg op die sonde. Die vertelling van die sondeval soos dit in Genesis opgeteken staan, kom onder hewige kritiek vanuit die geledere van die mense wat evolusie aanhang. Die debat rondom evolusionisme versus kreationisme dreig om die soteriologie in 'n doodloopstraat te plaas. Die enigste perspektief wat die impasse effektief aanspreek, is om intussen te stel dat Genesis teologiese insig bied in die aard en uiteinde van ons as mense. Teen dié agtergrond word sonde en dan verlossing binne die verloop van die geskiedenis geplaas. Sonde stel dat die mens verwyderd van God probeer bestaan. Die mens se skuld vir die oortredings maak dat die mens in skuld toeneem voor God, soveel so dat die skuld nooit betaal kan word nie. Daarmee saam staan die sonde onder die vervloeking van God. Die skepping is ook onderhewig aan hierdie vervloeking en sien met verlange uit om daarvan verlos te wees. God se vervloeking van sonde bring mense tot die besef van hoe diep ellendig hulle bestaan is.

Die sondeval vertel van 'n fundamentele verandering in die verhouding tussen God en mens. Voor die sondeval was die mens vry en het die mens met vreugde nederig gehoorsaam voor God gelewe. Die sondeval het die mens trots en ongelowig gelaat. Hierdie diepgaande verandering was nie 'n tydbepaalde gebeurtenis nie. Die gevolge van die sondeval duur voort en sou tot in ewigheid geduur het, was dit nie vir Christus nie.

Die ergste van die skuld en vervloeking is die dood. Die dood het 'n drievoudige betekenis, naamlik fisiese dood (die fisiese einde aan bestaan), die geestelike dood (die mens sterf na die gees en kan nie buig na die wil van God nie) en juridiese dood (ons staan onder die oordeel en toorn van God). Die dood as straf vir sonde verwys in die eerste instansie na juridiese en geestelike dood. Hierdie dood breek terug en manifesteer in ons eie lewens. Die mens het ontaard en is tot in die diepste wese van bestaan korrup. Dit sluit karakter, wese en daad in (Sprak, aksies, doel, intellek en menslike wil buig na die bose).

GOD SE GERECHTIGHEID

In hierdie situasie van sonde en dood, moet gevra word na die verbintenis tussen sonde en straf. Hierdie verbintenis word die heiligheid en gerechtigheid van God genoem. God se heiligheid vereis dat geen skepsel hom/haarself aan God gelyk stel nie. God se gerechtigheid vereis dat die skepsel al God se opdragte en voorskrifte gehoorsaam. Ongehoorsaamheid lei tot straf aangesien God se gerechtig-

heid eerbiedig moet word. God kan nie hierdie opstand ongestraf laat nie aangesien geregtigheid op die spel is.

GOD SE LIEFDE

Die mens is as die kroon van die skepping tegelyk ook die geliefde van die Skepper. God se liefde staan dan as die groot teenpool van God se geregtigheid. (Sou die mens gehoorsaam gebly het, was geregtigheid ongeskonde en sou die liefde naas geregtigheid in die verhouding God-mens floreer het). God se liefde is van so 'n aard dat Hy die mens nie aan die ewige dood wil uitlewer nie, maar daarmee saam is die liefde so groot dat die geregtigheid van God steeds moet gedy. Liefde wat geregtigheid ondermyn, plaas beide partye in 'n spiraal van verdoemenis. Om die geregtigheid en die liefde weer saam in die troonkamer te koester, moet die liefde getoets word. Hierdie liefde loop uit in die selfopoffering van God, nie van geregtigheid nie, maar van die Seun.

NAAKTE MENS NIE TERUG, MAAR VORENTOE

Die mens wat naak van God wegkruip, word deur God geklee. Geklee kan die mens dan voor God staan, maar dan net om God se oordeel aan te hoor en dan uit die tuin te gaan. Die pad terug na die tuin is gesluit, vir ewig. God, die skepper van tyd, gaan nie die klok terug draai en die mens terug in die tuin plaas nie. God gee die mens egter 'n pad vorentoe. Die mens word in Christus dan weer met geregtigheid geklee en kan na die nuwe Jerusalem gaan. Nooit terug na die tuin saam met God nie, en tog saam met God in die nuwe Jerusalem, nie meer naak nie, maar nou geklee met die geregtigheid wat Christus vermag het.

---oOo---

Bylae C 3

Die implikasies van die soteriologie vir die eenheid en verskeidenheid van die Kerk

Dr MA Botma

69ste Algemene Kerkvergadering

DIE IMPLIKASIES VAN DIE SOTERIOLOGIE VIR DIE EENHEID EN VERSCHEIDENHEID VAN DIE KERK

DR MA BOTMA

DIE AARDSE JESUS EN DIE KERK

Dat Jesus 'n kerk gestig het in die sin waarin ons aan die kerk dink, is onwaarskynlik. Wat wel gesê kan word, is dat Jesus sekere mense om Hom versamel het, naamlik sy dissipels (volgelingen), wat na alle waarskynlikheid saam met Hom beweeg het. Ander mense is ook deur Jesus opgeroep tot hierdie nuwe lewe. Hierdie Jesus-saak (dit wat Jesus kom verkondig en kom doen het) is verder gevoer na sy dood. Vir sommige van hierdie Jesus-bewegings was die verkondiging van Jesus as die Gekruisigde en Opgestane van groot belang.

PAULUS (AS EEN VAN VELE STEMME IN DIE NUWE TESTAMENT) SE INTERPRETASIE VAN DIE JESUS-SAAK AS 'IN CHRISTUS'.

Hoe het Paulus die Jesus-gebeure verstaan? Paulus verstaan die Christus-gebeure as: 'Christ became what we are, in order that we might become what he is'. Partisipasie (deelname) impliseer die imperatief dat die gelowige die 'tipe' geloof moet leef wat Christus geleef het. Dit beteken nie dat die gelowige op 'n mistiese wyse self 'Christus' word nie, maar dat die gelowige deel het aan dieselfde saak waaraan Jesus deel gehad het (vergelyk onder andere Galasiërs 3:13 en 14; 2 Korintiërs 5:21; Romeine 8; Filippense 2 en 3). Die waaragtige menswees van Jesus Christus word in hierdie gedeeltes onderstreep. Jesus Christus word ten volle met ons menswees geïdentifiseer.

Vergelyk in hierdie verband Paulus se argument in Romeine 5 en 8. Christus word mens om in ons menswees te deel, sodat ons soos Hy kan word. Anders gestel, Christus deel nie net in ons menswees en dood nie, ons deel ook in sy dood en opstanding/lewe. Hierdie gedagte vind ons ook in Romeine 6 waar Paulus oor die doop handel. Deur die doop sterf die gelowige saam met Christus, maar staan ook saam met Hom op. Die gelowige deel dus in die sterwe (die dood-wees vir die sonde) en die opstanding (die lewe as 'n nuwe mens) van Christus. So kry die gelowige deel aan Christus se regverdigheid net soos die sondige mense deel gehad het aan Adam se sonde. Dit is deur die gelowige se deel hê aan die lewe van Christus dat die gelowige regverdig verklaar word.

Hierdie deel hê hang ten nouste saam met die gelowige se lyding en die etiek.

Hoe sal ons hierdie nuwe eksistensie/partisipasie kan beskryf? Ons sal dit soos volg kan beskryf: Jesus as die Seun van God het 'n alternatief kom stel op die Judaïstiese ideologie in terme waarvan gemeen is dat die mens deur wetsonderhouding met God versoen kon word. As gevolg van die sonde was die mens van

God vervreem. Jesus het deur sy lewe, as 'n alternatief op die wetsbeskouing, kom aantoon dat God deur sy Gees steeds kragtig by die mens teenwoordig is, ten spyte van die mens se vervreemding van God in die lig van die Judaïstiese wetsbeskouing.

Die Gees van God is God se gawe wat die mens in staat stel om 'n nuwe lewe in diens van God te leef. Hierdie nuwe lewe bestaan in die gelowige se partisipasie aan dit wat met Jesus Christus begin het. Dit behels onder andere 'n intieme verhouding met die Vader, 'n vaste vertroue in sy teenwoordigheid en absolute gehoorsaamheid aan Hom.

Hierdie lewe wat Jesus geleef het word vir die mens ook 'n moontlikheid deur die gelowige se partisipasie aan die Jesus-saak. So word Christus se saak ook die gelowige se saak. Vir so iemand geld die woorde van 2 Korintiërs 5:17: 'As iemand in Christus is, is hy 'n nuwe skepsel. Die ou bedeling het verbygegaan, kyk dit het nuut geword' (NAV).

VERSKILLENDSE INTERPRETASIES VAN DIE JESUS-SAAK (CHRISTUS-GEBEURE)

Die aardse Jesus is egter nie eenders deur sy volgelinge geïnterpreteer nie. So byvoorbeeld kry ons verskillende interpretasies ten opsigte van onder andere die volgende sake:

- * Eindverwagting
- * Die siening/ervaring ten opsigte van die Gees
- * Die amp
- * Houding teenoor die vrou
- * Die wet
- * Doop
- * Gees en doop
- * Nagmaal, ensovoorts.

HANTERING VAN DIE SAAK VAN EENHEID EN VERSKEIDENHEID BINNE DIE NUWE TESTAMENT

Verskeie eksponente (stemme) binne die Nuwe Testament worstel met die saak van eenheid en verskeidenheid. As voorbeeld van hoe die saak van eenheid en verskeidenheid hanteer is, kan Paulus en Efesiërs genoem word.

GALASIËRS

Paulus worstel in Galasiërs met 'n diverse interpretasie van die Jesus-saak, naamlik die wetsgebonde interpretasie. Paulus sien hierdie verstaan as 'n afwyking van die evangeliese waarheid en wys dit af. Hy reageer heftig, stel sy interpretasie teenoor dié van die opposisie en stel hulle interpretasie in 'n slegte lig. Hy poog ook om sy teenstanders se outoriteit te verswak. Volgens hom tas so 'n interpretasie die hart van die Jesus-saak aan.

Hierteenoor is sy hantering van die verskeidenheid in Romeine minder kras. Hy poog om dié wat die wet te onderhou oor te haal tot sy standpunt, maar vra van beide die groepe geduld teenoor mekaar.

KORINTIËRS

In 1 Korintiërs worstel Paulus met die pneumatici en hulle verstaan van die gawes. Paulus erken die verskeidenheid van gawes solank dit tot die opbou van die gemeente dien. Die kriterium vir die gebruik van die gawes is dus diens en nie eie gewin nie. Paulus se grondmetafoor oor die eenheid en verskeidenheid is dieselfde as in Galasiërs. Verskeidenheid is aanvaarbaar, solank dit nie die hart van die Jesus-saak aantast nie.

EFESIËRS

Efesiërs kontinueer Paulus se siening van eenheid-verskeidenheid. Die wetsvrye interpretasie word aanvaar as die enigste korrekte interpretasie.

Daar is egter ook 'n verskeidenheid van funksies binne die kerk. Die polemieë is egter nie teen die entoesiaste nie. Ons bevind ons in 'n latere tyd waar die outoriteit van die huisgemeentes in die hande van die huisheer geplaas word en waar daar verskillende godsdienstige funksies binne die huisgemeentes voorgekom het. Net soos in Korintiërs word die verskeidenheid geduld in soverre dit dien tot die opbouproses van die liggaam.

'N GRONDMETAFOOR TEN OPSIGTE VAN DIE EENHEID-VERSKEIDENHEID (HOE KAN/BEHOORT ONS DIE SAAK VAN EENHEID EN VERSKEIDENHEID TE HANTEER?)

Die grondsak (konstante metafoor) kan nie iets anders as die deelname aan die Jesus-saak wees nie (dit is die geloof in Jesus Christus).

Die diverse interpretasies van hierdie grondmetafoor laat egter die vraag ontstaan na watter interpretasie(s) aanvaarbaar is en watter nie. Dit is duidelik dat alle interpretasies van die Jesus-saak nie aanvaarbaar kan wees nie, anders is relativisme ons voorland. Dit laat vervolgens die vraag ontstaan na die kriterium waarmee moontlike afwykings van die historiese Jesus gemeet kan word en waarbinne verskeidenheid geduld kan word.

Daar is twee moontlike kriteria, naamlik die historiese Jesus en sy visie (dit wil sê die Jesus van die geskiedenis) en die kanon met sy verskillende interpretasies van die Jesus-saak.

Ten opsigte van eersgenoemde is die probleem tweeledig van aard. In die eerste plek kan die Jesus van die geskiedenis net deur middel van rekonstruksie vasgestel word (wat van groot waarde kan wees). Tweedens is dit nie die Jesus van die geskiedenis wat deur die kerk gekanoniseer is nie, maar wel diverse interpretasies van die historiese Jesus en sy visie, dit wil sê die 'verkondigde Chris-

tus'. Daarom val die keuse op die tweede moontlikheid, naamlik die kanon met die diverse interpretasies van die Jesus van die geskiedenis en sy visie. Ten opsigte van die verskynsel van die eenheid-verskeidenheid van die kerk sal ons nie anders kan as om die verskeidenheid binne die kanon, wat die kerk aanvaar het, te erken nie. Interpretasies wat saaklik verskil met die binne die kanon sou nie aanvaarbaar wees nie. Die eenheid en verskeidenheid lê dus tegelyk binne die kanon.

IMPLIKASIES

Die wese van die kerk lê in sy verbondenheid met die Jesus-saak (ander sou dit kon uitdruk as 'die navolging van Christus', of 'die verbondenheid met God deur Jesus Christus', ensovoorts). Die kerk is dus in die eerste plek nie 'n instituut nie, maar 'n dinamiese gebeure. Die kerk bestaan uit mense wat daaglikse geloofsbeslissings moet maak en daarvolgens moet lewe. Die kerk is dus nie net 'n blote instelling nie.

Die Nuwe Testament begrond nie 'n eenheidstruktuur van die kerk nie. Die struktuur behoort tot die welwese van die kerk en nie tot die wese van die kerk nie. Die drang tot kerklike eenheidstrukture stry teen dit wat in die Nuwe Testament en in die ander literatuur van die vroegste kerk gelees kan word oor die begin van die kerk.

Soos Paulus en Efesiërs kies ons om die eenheid-verskeidenheid te hanteer met die gesindheid van akkommoderende verskeidenheid. Hierdie verskeidenheid word deur die kanon daargestel, maar ook deur die kanon begrens.

Die verskeidenheid sal onvermydelik daartoe lei dat bepaalde keuses gemaak sal word en dat met 'n kanon in die kanon gewerk sal word. Dit is daarom noodwendig dat kerke van mekaar sal verskil op grond van ander diverse interpretasies binne die kanon en as gevolg van die feit dat daar met 'n kanon in die kanon gewerk word. 'n Kerk se keuse vir ('n) interpretasie(s) binne die kanon sal beteken dat sekere sake vir die kerk fundamenteel is, terwyl ander op die periferie lê. Die verskeidenheid moet nie as verleentheid gesien word nie, maar eerder as geleentheid. Daar behoort 'n waardering vir die verskeidenheid in die wêreld ten opsigte van teologie, kultuur ensovoorts, te wees. Die oorsprong van die kerk het immers sy konteks binne 'n versoenende verskeidenheid. Verdraagsaamheid vir verskeidenheid, akkommodering van verskil in interpretasie en handeling is die eise van die postmoderne tyd. Onverdraagsaamheid, 'n gebrek aan selfkritiek, 'n oortuiging dat die eie groep reeds by die waarheid gearriveer het en dat aanpassing en relevansie derhalwe nie nodig is nie, is om uit die eise van die nuwe tyd te ontvlug. Verdraagsaamheid teenoor die diverse interpretasies van die Jesus-saak binne die kanon kan al help om so 'n ontvlugting te voorkom.

TEN SLOTTE

Daar word van verskillende terme gebruik gemaak om van die verskillende groeperinge (groepe met wat die Jesus-saak selfs binne een kerkverband verskillend

verstaan) te praat. Sommige gebruik die term 'modaliteit'. Ek is van mening dat ons verskillende modaliteite binne ons kerkverband het.

Die struktuur van die kerk is ten dienste tot die welwese van die kerk. Soos bo aangetoon, stel die kanon 'n verskeidenheid daar. Ons moet dus rekening hou met hierdie verskeidenheid, nie slegs tussen verskillende kerke nie, maar ook binne een kerkverband nie. Selfs binne een kerkverband behoort ons dus 'n verskeidenheid wat binne die kanon is te duld en ruimte te laat vir verskeidenheid. Wanneer hierdie verskeidenheid binne een struktuur egter so groot word dat dit nie meer die welwese van die kerk dien nie en verskil met die sentrum van die belydenis (verstaan van die Jesus-gebeure), sal daar herbesin moet word.

Wat sou dit prakties beteken? Indien ons erken dat ons die kanon as grens het en dat ons binne die kanon met 'n eenheid en verskeidenheid werk, sal diegene binne 'n bepaalde kerkverband ten minste moet uitmaak wat in die sentrum staan en wat op die periferie lê.

Een so 'n saak wat ek meen deel van die sentrum van vroeë kerk se verstaan van Jesus was, is die opstanding van Jesus uit die dood. My verstaan daarvan is dat die vroeë kerk bely en geglo het dat Jesus, wat gesterf het, uit die dood opgestaan het. Hierdie Jesus wat dood was, is nou lewend. Sou daar gesê word dat Jesus nie die dood oorwin het nie, sou ons myns insiens so 'n verstaan moeilik kon akkommodeer aangesien dit die kern (sentrum) van die geloof aantas.

---oOo---

Bylae D 1

Skrifbeskouing

Dr PB Boshoff

69ste Algemene Kerkvergadering

SKRIFBESKOUIING

DR PB BOSHOF

Die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika noem, in sy Kerkorde, sy predikante *dienaars van die Woord*. Die Woord waarvan predikante dienaars is, is die goddelike Woord, die evangelie. Die evangelie is 'n boodskap aan die mens wat van buite af kom en die omhulsel van menslike moontlikhede en insigte deurbreek. Dit maak 'n einde aan die bedeling waarin die mens op sy eie – goeie en slegte – moontlikhede aangewese is en bring die koninkryk van God so naby dat 'n mens daar kan ingaan. Die evangelie word as blye boodskap gehoor omdat dit as aankondiging van bevryding die gevangenis oopmaak waarin die mens hom bevind wanneer hy op sy eie kragte so vertrou, hetsy onwrikbaar of wankelig, dat dit aan hom die lewe sou gee. Die oudgevangenes word uitgelei en toegevoeg aan die genade van God, wat mens toelaat om jouself, met jou doen en late, aan Hom toe te vertrou.

Die evangelie is nie 'n saak wat die kerk kan of moet formuleer in 'n belydenis en van gesag moet voorsien om dit geloofwaardig te maak nie. Die omgekeerde is waar: Die kerk ontvang die evangelie as gegewe en gaan daarvan uit, sonder om hom op enige eie gesag te beroep. Die inhoud van die evangelie is self gesaghebbend. Die mens wat die boodskap hoor en deur die oordeel en genade daarvan getref word, ervaar die evangelie as normierend; sy bestaan word nuut gevorm.

Ons onderskei tussen die Woord van God, die evangelie, die goddelike openbaring en die Heilige Skrif, die Bybel waarin die evangelie verwoord is. Die Woord is oorspronklik as die Bybel. Die Woord gee oorsprong aan die kerk as *creatura verbi*. Die kerk het tot diep in die 2de eeu nC sonder 'n vaste kanon klaargekom. Die kerk is dus ook oorspronklik as die Skrif, wat histories beslag gekry het vanweë die kerklike gebondenheid aan die evangelie. Die kanon is juis gevorm, nie om 'n grootheid in eie reg te wees nie, maar om die kerk met die openbaring te konfronteer. Die kanon kondig die evangelie oor die kerk af in histories bepaalde formuleringe. Daar bestaan ook nie 'n sogenaamde suiwer formulering van die evangelie nie; alle formuleringe daarvan is histories gesitueerd en bepaald. Daarom sal die kerk nooit afstand kan doen van die kanon nie, want daaruit klink die verkondiging vir die eerste keer die kerk tegemoet. 'n Beter toegang tot die evangelie bestaan eenvoudig nie, want sonder die getuienis van die eerste getuies sal daar nie volgende getuies kan wees nie. As die kerk die kanon sou prysgee of verloor, sal die openbaringsgebeure, waarvan die Skrif getuig, ook verlore raak. As die getuienis van die Christusgebeure sou ophou, sal daardie gebeure ook geen effek meer hê nie en sal teologie en geloof ook nie meer Christelik wees nie. Waar die getuienis van die Bybelse oorlewering voortgaan, bind dit kerk en teologie aan die eskatologiese openbaring van God in Jesus Christus deurdat die bestaan van kerk en teologie voortdurend daarin begrond

word. Omdat die openbaring geld, kan niks nuut kom wat ons sou nodig kry nie en niks nuut wat ons sou kon gebruik nie. Daarom kan ons die Bybel nie opvat as die oorkonde van 'n histories en religieus beperkte fase van ontwikkeling van die Christendom nie.

Ook die diens van die kerk word bepaal deur die binding van kerk en teologie aan die openbaring van God in Jesus Christus deur die Bybelse oorlewering. Teologie word hermeneutiese wetenskap wat die taak het om die Bybelse getuienis van die openbaring te vertaal en te interpreteer in 'n hedendaagse getuienis. Die kerk verwag van sy predikante om die aanspraak van die Bybelse tekste duidelik te maak. Die tekste maak die aanspraak dat hulle Gods Woord oordra. Tog word die preekbaarheid van 'n teks nie maar net veronderstel en aangeneem nie, dit gebeur eerder so dat in die voltrekking van die eksegeese dit telkens duidelik word of die teks preekbaar is. Dit is nie die tekste self wat verkondig word nie, maar die evangelie, deur van die tekste gebruik te maak. Ook nie alle tekste van die kanon kan daarvoor gebruik word nie, net dié wat voldoen aan die evangeliese maatstaf, die regverdiging van die goddelose. Maar dit is beter om nie 'n grens te wil trek tussen wat bruikbaar is en wat nie. Alle tekste word gelees om agter te kom watter selfverstaan daarin na vore kom, watter moontlikhede hulle vir die mens oopmaak, hoe die wêreld gesien word en in watter verhouding God en mens staan.

In die baie woorde van die baie preke stuur die kerk eintlik net een preek uit, die een waarheid waarvan die kerk getuienis aflê: Jou sondes is jou vergewe; die Seun van die mens het gekom om te soek wat verlore was; Ek is die ware wynstok. Dat die hoorder dit aanvaar en daardeur omvorm word, lê nie binne die bereik van die prediker nie. Die Heilige Gees skenk die geloof wat die goddelike waarheid aangryp. Die Gees word nie onafhanklik van die Woord nie, want Hy is ook gebonde aan die inhoud van die evangelie.

Opsommend: Die openbaring het as *Woord* in die kerklike oorlewering ingegaan en so is die *Heilige Skrif* gevorm as die uitwendige houvas daarop sodat die volgende geslagte dit ook kan hoor. Omdat die Skrif van die eenmalige openbaringsgebeure getuig, word dit *heilig* genoem, want vir dié wat dit hoor getuig dit daarvan as die eindbeslissing, wat geen teenspraak duld nie. Die term *teks* dui aan dat die Woord weer uit die oorlewering wil tree en as aanspraak op mense verkondig wil word.

---oOo---

Bylae D 2

Memorandum oor Skrifbeskouing

Dr GJ Malan

69ste Algemene Kerkvergadering

MEMORANDUM OOR SKRIFBESKOUIING

DR GJ MALAN

WOORD VAN GOD

Oor die Bybel bely die kerk dat dit die *Woord van God* is. Daarmee bedoel ons nie dat God die Bybel geskryf of gedikteer het nie. Die Bybelse geskrifte bevat die getuienis van mense wat daarvan oortuig was dat God 'n verhouding met hulle aangeknoop het en Hom op verskillende wyses aan hulle geopenbaar het. Ons bely dat God deur hulle geloofsgetuienis weer in nuwe tye aan die woord kan kom sodat dit opnuut vir ons ook lewende *Woord van God* word. So openbaar God Homself voortdurend weer en ook vandag steeds aan ons.

NORM

Die kerk erken die *Protestantse kanon* wat die apokriewe boeke uitsluit.

Die kanonieke boeke is die norm vir ons geloof en lewe vanweë die inhoud daarvan. Die kanon is in praktyk geslote maar *in beginsel oop*. Dit beteken dat indien "verlore" geskrifte (soos nog 'n brief van Paulus aan die gemeente Korinte) gevind sou word, die kerk mag besluit om dit deel te maak van die kanon, mits dit die kanon-toets slaag.

Die meerderheid Bybelboeke het ons anoniem bereik en het ook nie deur die hand van net één skrywer tot stand gekom nie. Toekenning van *outeurskap* verteenwoordig in baie gevalle 'n stadium ná die ontstaan van die teks. Daar het meestal prosesse van mondelinge oorlewering en/of redaksionele verwerking van boeke plaasgevind. Hierdie prosesse het bestaan uit die voortdurende herinterpretasie van die betrokke geloofsgetuienis vir nuwe geslagte in veranderde omstandighede, met die gevolg dat verskillende lae van oorlewering of redigering geïdentifiseer kan word. Hierdie gelaagdheid van tekste moet in berekening gebring word by die uitleg en toepassing daarvan in nuwe omstandighede. Die normatiwiteit van die tekste is hierby nie geleë in hulle outeurskap nie, maar in hulle *inhoud*.

Hoewel die Bybel in een boek gebind is, bevat dit 'n biblioteek van 66 boeke met 'n verskeidenheid van literatuursoorte. Die Bybelse geskrifte word in *twee gedeeltes* verdeel. Die Ou-Testamentiese geskrifte getuig oor die Skepping en God se betrokkenheid by mense, in besonder deur God se handeling en verbondenheid met Israel. Die Nuwe-Testamentiese geskrifte getuig veral oor God se betrokkenheid by mense deur Jesus Christus.

SENTRUM EN PERIFERIE

As kerk van Christus bely ons dat die verlossing deur Christus die sentrale mo-

ment van die boodskap van die Bybel is. Die belangrikheid van ander minder essensiële sake (perifere of randsake) word aan die hand hiervan bepaal. (So sal die versoening met God deur Christus en die gevolglike nuwe lewe van gelowiges in die sentrum staan (en al die daarmee gepaardgaande sake), terwyl byvoorbeeld die skepping en onderhouding nie in die sentrum staan nie)¹. Bybelse tekste moet in die lig van hulle historiese en kulturele agtergrond gelees word alvorens die betekenis vir die hede vasgestel kan word. Die verlossing en nie kulturele gebruike of gewoontes nie, is vir die kerk normatief.

METAFORE

Omdat God die Gans-Andere is, is menslike spreke oor God 'n poging om die on-sêbare te sê, om oor iemand te praat waaroor ons nie die regte woorde het nie. Soos ons, getuig ook die tekste van die Bybel in mensetaal oor God. Dit is daarom ryk aan *metaforiese (beeldende)* taal wat nie letterlik verstaan moet word nie, maar verstaan moet word na die betekenis wat die metafoor tot uitdrukking wil bring.

VERKONDIGING EN GESAG

Die inhoud van die Bybeltekste is geloofsgetuigenis (*verkondiging*) oor God se betrokkenheid by en handeling met mense. Dit is nie objektiewe feite nie, maar gelowige *interpretasie van feite vanweë 'n geloofsverhouding* waarin mense met God gestaan het. Om hierdie rede het ons in die Bybel met *relasionele waarhede* te doen, want dit is waarhede wat berus het op en voortgekom het uit die geloofsverhouding met God. *Geloof* is om hierdie waarhede opnuut as God se Woord vir jou toe te eien in nuwe omstandighede. So word die waarheid van die Bybel telkens weer Woord van God.

Die *gesag van die Bybel* is daarin geleë dat dit verkondig hoedat God uit genade met mense bemoeienis maak. Die gesag is dus *geleë in die Een wat verkondig word*, nie in die tekste nie. As ons van die Bybel se gesag praat, is dit gesag wat wil oortuig en oorreed en só gelyk is aan lewegewendheid. Die gesag van die Bybeltekste is daarom nie geleë in die akkuraatheid van aardrykskundige, wetenskaplike of historiese feitelikhede wat daarin vervat sou wees nie.

Die kerk het die roeping om God se bemoeienis met mense deur Christus te verkondig as enigste hoop vir die wêreld. Daarmee sê ons: Die kerk het nie die roeping om die Bybel te verkondig nie, maar om *God se genadige verlossing te verkondig*. Die Bybel is die middel tot hierdie doel. Die doel is nie om mense tot geloof in die Bybel te bring nie, maar geloof in die Een waarvan die Bybel getuig. Die kerk behoort daarom te verkondig dat God op 'n spesifieke manier "gesagvol" is, bedoelende die enigste Een wat ons lewens sinvol en heel kan maak. Die

¹ Gepaardgaande sake sou byvoorbeeld kon wees sondebegrip, die verstaan van verlossing in die lig van Jesus se woorde en optrede, asook die kruisgebeure, die betekenis van die navolging van Christus (of wat Paulus noem die nuwe lewe) en die verwante pneumatologiese en ekklesiologiese aspekte.

kerk verkondig daarom nie in die eerste plek dat die Bybel gesag oor mense het nie, maar dat die Bybel wil verkondig dat God deur Christus daardie liefdesgesag wil uitvoer ten einde menselewens nuut en sinvol te maak. Die verkondiging roep mense telkens op om die *beslissing te maak om hulle optrede deur hierdie liefde te laat bepaal*.

INSPIRASIE

God het die mense van die Bybelse tyd in 'n *geloofsverhouding* met Hom gestel en hulle só vir die verkondiging gebruik. Hierin sien ons die werk van die Heilige Gees. Die betrokkenes het as gelowiges, binne bepaalde kontekste en te midde van eie vermoëns en swakhede, oor God en Christus aan mense verkondig. Op hierdie manier het die Heilige Gees die Bybeltekste *geïnspireer* en het God aan die woord gekom.

Ons verstaan die rol van die Heilige Gees by die Bybelse tekste nie as dat die Gees 'n *geïnspireerdheid* van die boeke meebring nie. Geïnspireerdheid dui op die *toestand* van 'n boek. *Inspirasie*, daarenteen, is 'n *daad* van die Gees van God waardeur mense se lewens verander word. *Hierdie daad het voortgang*: Dit skep die verwagting dat wat God eens gedoen het, Hy steeds doen en weer sal doen, naamlik dat die skriftelik gestolde verkondiging (waarvan ons bely dat dit God se Woord is) telkens weer *lewende verkondiging sal word* en só God se Woord aan óns sal word. Wie die Woord van God so hoor en glo, het deur die werk van God se Gees die gesag aanvaar van die Een wat verkondig word.

VERTREKPUNTE

Die skrywer is predikant van die Nederduitsch Hervormde Kerk, opgelei aan die Fakulteit Teologie (destyds Afdeling A). Teologiese vertrekpunte is 'n histories-literêre benadering tot die Bybeltekste. Verwoording van die saak is gedoen vanuit die perspektiewe van die eksegetiese en hermeneutiese insigte binne die Nuwe-Testamentiese Wetenskap.

---oOo---

Bylae D 3

Die Heilige Skrif is die Woord van God

Dr JH Breytenbach

69ste Algemene Kerkvergadering

DIE HEILIGE SKRIF IS DIE WOORD VAN GOD

DR JH BREYTENBACH

Ons glo dat die Heilige Skrif die Woord van God is. Dit is 'n geloofsuitspraak wat ons saam met die kerk en soos die kerk oor die eeue maak. Dit is deel van ons ekumeniese belydenis, waaroor Oosterse en Westerse kerk, Protestantse en Roomse kerk, Pinkstergroep en Charismatiese beweging, formeel saam bely. Waar die belydenis dat die Heilige Skrif die Woord van God is laat vaar word, word die eenheid met die kerk verbreek; spruit daar allerlei ketterse uitwasse voort en verstorm die spreke van God voor die spreke van mense. Dit kan ook nie anders nie, want wie die Heilige Skrif as Woord van God verloor of verloën, het niks meer te sê behalwe sy eie, menslike versinsels nie.

Wanneer daar formeel met die kerk oor alle eeue bely word dat die Heilige Skrif die Woord van God is, beteken dit egter nog nie dat die belydenis ekumenies dieselfde inhoud het nie. Tussen Oos en Wes, Protestants en Roomse, Lutheraan en Calvinis, Gereformeerde en Hervormer is daar verskille in die verstaan van die inhoud van die belydenis. Trouens, in die Hervormde Kerk self is daar beduidende verskille. Daarom dat die 67ste Algemene Kerkvergadering die dokument *Die Bybel – God se Woord ook vir ons tyd. Gedagtes van die Kerk oor Skrifbeskouing* nie anders aanvaar nie as bloot 'n rigsnoer. Ten minste beteken dit dat almal in die Kerk nie gebind is om die gedagtes van die Kerk, in sy afwykings van die Belydenisskrifte, saam met die kerk te aanvaar nie.

Die interpretasie van die belydenis dat die Heilige Skrif die Woord van God is, bepaal hoe die Heilige Skrif gelees, verstaan en verkondig word. Dit is die vertrekpunt van die teologie wat beoefen word. Daarom is dit ook die punt waarvandaan teologiese weë uitmekaar gaan. Wanneer ons Kerk in sy Algemene Kerkvergadering 'n tweesprong maak in Skrifbeskouing, gee dit in feite erkenning aan die vurk in die pad waarop ons lankal reeds gewys het. Die geskiedenis is 'n aanskouingsles daarvan dat wanneer so 'n skeiding van weë eers plaasgevind het en struktuur kry, gesprekke en debatte weinig meer doen as om die kontoere van die verskille duidelik te omlin.

In die kort praatjie oor die belydenis dat die Heilige Skrif die Woord van God is, word nie méér probeer as om 'n eerste kontoerlyn te trek nie. Daarmee word probeer om te peil wat die implikasie daarvan is as ons bely dat die Heilige Skrif die Woord van God *is*. Dan moet ons dadelik sê: Nie die enigste Woord van God nie. Die Woord kom immers in drie gestaltes na ons toe: As Vleesgeworde Woord, as Skrifgeworde Woord en as gepredikte Woord. Tussen dié drie gestaltes lê daar 'n duidelike rangorde. Die Woord wat mens geword het, is die primêre, die eintlike Openbaringswoord van God. Die Skrifgeworde Woord is die betroubare, normatiewe oorkonde van die Woord wat mens geword het. Die verkondigde Woord is die lewende getuigenis vanuit hierdie oorkonde aangaande die

vleesgeworde Woord. Maar daar is ook 'n omgekeerde orde. Dit is die orde in die hoor en ontvang van die Woord van God. Daar is die verkondigde Woord die eerste, die spreke wat ons tot geloof bring. Deur die verkondigde Woord gaan die Skrif vir ons oop. Só oortuig die oop Skrif ons dat Jesus die Christus is, die Woord wat mens geword het.

Maar in al die gestaltes waarmee die Woord na ons toe kom, is die koms van die Woord die werk van die Heilige Gees. Die Vleesgeworde Woord word ontvang van die Heilige Gees, gebore uit die maagd Maria. Die Skrifgeworde Woord is geïnspireerde Woord, geskryf deur die mense wat deur die Heilige Gees gedryf is. Die verkondigde Woord is uitleg van die Skrifte onder die leiding van die Heilige Gees. Só besien, onttrek die Woord van God hom aan alle menslike beheer. Dit is God se Woord; Woord wat Hy spreek hoe, waar en wanneer Hy dit wil.

In die Goddelike vryheid word die Woord skrif. In die rangorde Vleeswording, Skrifwording, prediking gaan die Skrif aan die kerk vooraf. Dit groei nie en is nie die skriftelike neerslag van kerklike verkondiging nie, want dit is nie mensewoord nie, maar God se woord. Dit is nie die nadenke van mense oor God nie, maar God se spreke tot die mens. Natuurlik sou daarteen opgewerp kon word dat die Woord eers skrif word met verloop van tyd en nog later eers Heilige Skrif. Maar die normatiewe Woord, die Woord wat op skrif gestel word, staan steeds voorop. Vóór die kerk, voor die prediking, staan die Woord wat God spreek. Dit is dié Woorde wat Skrif word.

Daarmee word as't ware vanself die vraag opgewerp na die inspirasie van die Heilige Skrif. Want as die Woord skrif word, word dit menslike skrif. Hoe gebeur dit? In beginsel is dit 'n vraag wat nie 'n antwoord het nie. Dit gebeur deur die Heilige Gees, wat waai waar Hy wil en werk bo ons begrip en verstand. Wie die meganiese inspirasie ontken, beland sonder meer in stryd met die Skrif self! So spreek die Here, skryf hierdie woorde op; die Heilige Gees sê uitdruklik, en ander uitsprake wat duidelik dui op die direkte spreke van God is tog nie bloot stylvorms nie. Aan die ander kant, wie die organiese inspirasie ontken, beland ewe so in stryd met die Skrif self. Daarom kan die Kerk hom nie aan een of ander inspirasieteorie bind nie, maar staan die gelowiges verleë na die hoe van die inspirasie – soos hy verleë staan voor die hoe van die inkarnasie.

Die verleentheid is nog groter as die Kerk gekonfronteer word met die onvolmaakthede van die Heilige Skrif. Dit vertoon nie soos een nie, maar soos vele. Die naam Bybel beklemtoon reeds dat dit 'n biblioteek is. Dit bestaan uit twee hoofdele wat elkeen 'n aantal boeke bevat. Die Heilige Skrif verwys self na die Skrifte. Die Skrifte is tydsgebonde, kulturgebonde, vertoon 'n wêreldbeeld wat ons nie meer deel nie, daar is oneffenhede, teensprake en selfs aanwysbare foutte in die Skrifte. Dit bevat teologieë wat nie maklik of dalk glad nie versoenbaar is nie. Meer nog: Dit is bo twyfel dat die Heilige Skrif in sy dele 'n lang ontstaansgeskiedenis het; dat daar oor lang tye geen Heilige Skrif erken en aanvaar is nie; dat daar oor sommige boeke in die Heilige Skrif onsekerheid en stryd was of hulle daar hoort of nie.

Dit is nie die bedoeling om in die voordrag apologeties op die vrae in te gaan nie. Ons wil net maar probeer peil wat ons bedoel as ons bely dat hierdie boeke die Heilige Skrif is. Dan is daar enkele opmerkings te maak oor die onvolmaakthede van die Heilige Skrif as die inskripturasie van die Woord deur die Heilige Gees.

Na analogie van die inkarnasie van die Woord kan ook hier gevra word: Kan daar iets goeds uit Galilea kom? Is dit nie die seun van die timmerman nie? Na sy uiterlike dien die Heilige Skrif hom ten ene male nie aan as Woord van God nie. Ten spyte van sy onvolmaakthede oortuig die Heilige Skrif self ons deur die Heilige Gees dat dit die Woord van God is.

Dit is die Skrifte wat deur die kerk ontvang is. Nóg by Jamnia, nóg by Hippo Regius, nóg by Karthago maak die kerk per besluit 'n kanon. Daar word in die "kerkvergaderings" bloot erken en bevestig dat dit die kanon is; dat dit die boeke is wat deur die kerk as Heilige Skrif gelees en gebruik word. Die Woord self laat hom geld as Heilige Skrif in al sy onvolmaakthede.

Oor hierdie Heilige Skrif kan die kerk nie eiewys of eiemagtig beslissings neem nie. In al sy onvolmaakthede is hierdie Heilige Skrif geïnspireer tot die letter. Daarmee bedoel ons natuurlik nie die absurde dat daar vir tekskritiek en teksvasstelling geen plek meer oor is nie. Deel van die onvolmaaktheid van die Heilige Skrif is dat dit deur mense oorgelewer en oorgeskryf is. Daarom is dit onvermydelik dat menslike foute sou insluip en is dit die kerk se verantwoordelikheid om die teks so goed en deeglik moontlik na te vors en weer te gee. Maar ons bedoel wel dat die inspirasie na die letter dit vir die kerk in beginsel onmoontlik maak om self te besluit oor sake van die periferie en sentrum; oor 'n kanon agter die kanon; of om die letter van die Heilige Skrif agter te stel by die boodskap van die Skrif. Die Heilige Skrif is immers God se Woord, vir mense 'n dwaasheid en 'n struikelblok, vir die kerk die Woord wat lewe gee.

Die onvolmaaktheid van die Heilige Skrif stel kerk en teologie voor 'n opdrag en taak. Dit begin by die belydenis dat hierdie onvolmaakte geskifte die Woord van God is. Dit is egter nie 'n Woord wat histories of literêr of sosiaal-wetenskaplik of na watter ander insig verklaar word nie, maar na die maat van die geloof! Daarin moet ons eerlik wees en eerlik omgaan. Dit is ons vertrekpunt, ons veronderstelling. Daarom sal ons die Heilige Skrif anders lees as enige ander boek, want ons lees dit met die verwagting om daarin die Woord van God te hoor.

Dit neem nie weg dat ons die Heilige Skrifte sal uitleë met al die hulpmiddels en al die insigte van die taalkunde, geskiedenis, sosiale wetenskappe, ensovoorts, nie. Maar daar is tog 'n deeglike onderskeid tussen teologie en elke ander wetenskap. Net so is daar 'n duidelike onderskeid tussen toespraak en verkondiging. Dit hoort so, want daar is 'n wesensverskil tussen kerk en wêreld; tussen geloof en ongeloof. Wanneer ons klaar is met die hele krities-wetenskaplike ondersoek na die Heilige Skrifte, dan eers begin ons taak. Ons taak om te verkondig hoe hierdie Skrifte spreke van die Heilige Gees is, wat getuig van die Woord wat mens geword het.

Van Selms maak 'n merkwaardige opmerking in dié verband. "Wie boven literair-historiese waarheid uit rijzen wil, moet er eerst mee klaar zijn. Een appel moet geschild worden. Maar wij willen trachten de schil niet voor het enige aan den appel te houden. Wij hebben, vooral bij de lectuur van buitenlandsche werken, wel eens de indruk gehad, dat men ons deze ietwat wonderlijke overtuiging wilde opdringen" (*De plaats van het Oude Testament in de verkondiging*; HTS 2de jaargang, 1944-45:114). Aan die indruk dat die appelskil die een en al van die Bybelwetenskappe in ons Fakulteit geword het, ontkom mens moeilik. Maar omdat die Heilige Skrif die Woord van Gód is, kan dit nie anders tot spreke gebring word as na die maat van geloof nie. Die taak kan nie prysgegee word nie – nie aan die wetenskaplikheid of filosofie of ervaring of iets dergeliks nie. Wie die Heilige Skrif anders uitlê as na die maat van geloof, lê vir God die woorde in die mond wat nie syne is nie.

Dit bring ons by die tweede aspek van die Heilige Skrif as die Woord van God. Omdat dit die Woord van Gód is, heers en beslis die kerk en die teologie nie oor die Woord nie. Daar is geen resep of program waarmee die kerk die Woord tot spreke kan bring nie. Die kerk kan bloot maar uit die armoede van die Heilige Skrif menslik spreek. Dit is die krisis van die kerk oor alle tye, ook van ons Kerk in ons tyd, om niks anders te spreek as wat hy nie kan nie, te wete God se Woord. Tegelyk is dit die versoeking vir die kerk oor alle tye, ook vir ons Kerk in ons tyd, om sy woorde goddelike woorde te wil maak.

Die armoede van die Heilige Skrif is nie net die armoede van sy onvolmaakthede nie, maar ook die armoede van sy inhoud. Dit praat oor die mens as sondaar; oor die wêreld onder God se oordeel; oor die dwaasheid van God om met hierdie mens en wêreld in verhouding te tree; oor die struikelblok dat 'n mens nie God word nie, maar dat God 'n mens word; oor die onsin dat Jesus Christus in sy dood vir sondaars die lewe verwerf. Dit praat oor selfverloëning, kruis dra, gehoorsaam volg – die ondenkbare dat 'n mens homself moet offer, sy lewe moet verloor aan Christus, om dit te kry. Die Heilige Skrifte is stom oor enige pad wat 'n mens self na God toe kan vind; oor 'n model waarvolgens die mens self sy wêreld onder die oordeel kan uitruk; oor 'n program waarvolgens 'n mens self sy eie paradys kan skep en volwaardig mens wees in die wêreld. Die Heilige Skrif verklaar niks van die wondere van die skepping, die kragte wat daarin opgesluit lê; die ontstaanverloop van dinge en al die ander belangrike kennis wat ons graag sou wou hê nie. Dit is alles rykdomme wat mens elders vind: In die natuurwetenskappe, in die sosiologie, in die politiek, ensovoorts. Wie die Bybel net maar 'n oomblik neersit naas die baie woorde wat mense oor die eeue geskryf het, besef in 'n oogopslag hoe arm die Heilige Skrif is. Die kerk leef altyd in die versoeking om die Heilige Skrifte in die rykdom wêreldwoorde te laat meesprek; om self 'n belangrike en wyse woord vir die wêreld te sê; om 'n verskil te maak; om die koninkryk nou op te rig ...

Maar die eintlike armoede van die Heilige Skrif is in sy magteloosheid. Die Heilige Skrif op sigself vermag niks. Dit is dooie letters wat dalk interessant kan wees. Die hele wêreld kan oorstroom word met die Heilige Skrif, en dit kan deur almal gelees, bestudeer en selfs geken word – en sal niks oplewer nie. Want die

Heilige Skrif is instrument in die hand van die Heilige Gees. Hy werk die geloof in ons. Hy laat die Woord hoor. Dit is 'n magtige werk: Met dieselfde mag waarmee Christus uit die dood opgewek is, laat hoor Hy en laat glo Hy. So maak Hy meteens hierdie armoedige, magtelose Heilige Skrif 'n magtige krag tot lewe vir elkeen wat glo.

Maar dit gebeur nie los van of sonder die Heilige Skrifte nie. Dit het twee implikasies. Enersyds dat die kerk met groot ontsag en groot vrymoedigheid met die Heilige Skrif sal omgaan. Groot ontsag, omdat die Heilige Skrif die werktuig is van die Heilige Gees wat ons durf hanteer. Méér en anders as die Heilige Skrif durf ons nie sê nie. In ontsag moet ons waak daarteen om die Heilige Skrif instrument te maak vir ons eie wysshede, ons eie groot woorde, ons eie programme. Die Heilige Skrif is nie in diens te neem om die wêreld na die mond te praat nie, want dit is God se Woord wat Hy gebruik om sy mag te laat triomfeer. Wie dit wil annekseer vir ander gebruik, verraaï die Heilige Gees. Daarom kan die kerk nooit anders as biddend en wagtend uit die Heilige Skrif spreek nie.

Aan die ander kant is dit juis biddend en wagtend dat die kerk met vrymoedigheid die Heilige Skrif tot spreke mag bring. Want die kerk spreek onder die leiding van die Heilige Gees. Hy spreek in die geloofsekerheid dat God se Woord nie ledig tot hom terugkeer nie. Wat God spreek, laat Hy ook gebeur. Die kerk self hoef niks meer te doen nie, het ook niks meer te sê nie, as om die Heilige Skrif te preek nie. Die Heilige Gees self maak die prediking tot verkondigde Woord.

Dit bring ons by die laaste oorweging. Die kerk het geen ander woord om te preek as die Heilige Skrif nie. Deur die Skrifgeworde Woord in die verkondiging te laat spreek, word dit deur die Heilige Gees verkondigde Woord. So getuig die kerk in die verkondigde Woord deur die Skrifgeworde Woord aangaande die Vleesgeworde Woord. Dit is iets anders en baie meer ingrypend as bloot 'n appél aan die mens om in waarheid en vryheid verantwoording te doen oor sy/haar menswees. Die verkondigde woord is die waagstuk van die kerk om te sê: Só spreek die Here, want so hét die Here gespreek. Wat ons van die Here ontvang het, dra ons aan julle oor. Meer het die kerk nie te sê nie – en minder durf hy nie sê nie.

As die kerk nie meer ongekwalfiseerd en onverminderd kan bely dat die Heilige Skrif die Woord van God *is* nie, het hy ook niks meer vir die wêreld te sê nie. Dan praat hy met homself en met sy lidmate oor selfbehoud, pleit hy by die wêreld om 'n staanplekkie. Dan word relevansie sy krisis. Dan is die kerk vir die kerk meteens die belangrikste saak.

Maar die ontrou en ongehoorsaamheid van die kerk sal nie daaraan afdoen dat die Heilige Skrif steeds die Woord van God is nie. Want die Woord is nie afhanklik van die kerk nie, inteendeel: Die kerk is afhanklik van die Woord. En die Woord bly in ewigheid.

---oOo---

Bylae D 4

**Wat is die Bybel
en hoe dit
verstaan moet word**

Prof AD Pont

69ste Algemene Kerkvergadering

WAT IS DIE BYBEL EN HOE DIT VERSTAAN MOET WORD

PROF AD PONT

1. INLEIDENDE OPMERKINGS

- 1.1 Die omskrywing van die Bybel, wat dit is en hoe dit verstaan moet word, is in die NHKA – in teorie altans – glashelder en duidelik. Dit word uitgespel in die Nederlandse Geloofsbelydenis, Artikels 2 tot 7. Dit dui daarop dat die verstaan van die Bybel en wat daarmee saamhang in die eerste plek 'n saak van geloof is. Soos die vleesgeworde Woord van God 'n struikelblok en 'n ergernis was en is, so is die oorkonde van die Godsopenbaring vir die mens nie aanvaarbaar nie. Die vraag is egter nie of God vir die mens, van watter aard hy ook al mag wees, aanvaarbaar of geloofbaar is nie, maar of die mens by God genade sal vind. Dit geld presies net so by die lees en verstaan van die Bybel.

As daar in ons dae allerlei pragtige verhale die omloop doen dat die Bybel maar net 'n klompie verhaaltjies van mense is, mites of sprokies of wat ook al, dat dit maar 'n derderangse kopie is van die Grieks-Romeinse mitologie of dat die verstaan van die Bybel aangevul moet word deur die diens van die voorvadergeeste of opgekikker moet word deur die stelreëls van die sosialisme, dan kan die gelowiges en die kerk daar niks aan doen nie. Dit was nog altyd so en dit moet so wees. Dat al daardie verhale, opvattinge, menings en dergelike *in die kerk* ingedra sal word, spreek ook vanself. Daarom is daar in die kerk bepaalde maatstawwe waarmee al die soort verhale, opvattinge en menings beoordeel word. Want die kerk het net een belangrike dienswerk in die wêreld en dit is om 'n betroubare getuie te wees van die evangelie van Jesus Christus, die ewige Seun van God, wat mens geword het, fisies-liggaamlik uit die dood en graf opgestaan het en opgevaar het na die hemel vanwaar Hy sal terugkeer na hierdie wêreld om almal wat aan Hom behoort rondom Hom te versamel. As die kerk daardie taak langs hom neerlê, verwater of verwaarloos dan is dit die einde van daardie gemeenskap wat homself *kerk noem*. Dit het die Nederlandse Hervormde Kerk en die Gereformeerde Kerken in Nederland in die jongste tyd nogal duidelik gedemonstreer.

- 1.2 Die status van die Nederlandse Geloofsbelydenis in die NHKA word duidelik geformuleer in die Kerkorde, Ordereël 1. Die gesag van die Kerkorde word omskryf deur die Nederlandse Geloofsbelydenis, Artikel 29 en die Kerkorde, Ordereël 3. 8(ii). Daarby het *elke predikant* in die NHKA met sy handtekening beloof om die leer wat in die Formuliere van Eenheid voorkom en die reëls van die Kerkorde volhardend te glo en daarvolgens op te tree, Ordinansie 1.1.2.

1.3 Dit beteken, as volgens die orde wat in die Kerk bestaan, opgetree word, dat:

1.3.1 enige siening van die Bybel, sy ontstaan, gesag, inhoud en so meer wat sondermeer in die NHKA gepubliseer word deur 'n ampsdraer of 'n gelowige, gemeet en beoordeel *moet word* met die maatstaf van die Formuliere van Eenheid en spesifiek die Nederlandse Geloofsbelydenis, Artikels 2 tot 7. In al dergelike gevalle funksioneer die Drie Formuliere van Eenheid dan as die *primêre maatstaf* vir uitsprake wat oor die Bybel, die geloof van die kerk of die inhoud daarvan handel.

1.3.2 indien 'n *ander (of botsende) mening* wat teenoor dié van die Nederlandse Geloofsbelydenis, Artikels 2 tot 7 staan en 'n ander Skrifbeskouing na vore bring, moet die pad van die gravamen geloop word. Dit is die enigste manier om *kerkordelik korrek* 'n ander of afwykende mening in die kerk te publiseer en aan die Skrif te toets. Immers, dan word die maatstaf, wat die Belydenisskrifte gewoonlik is, tydelik gesuspendeer sodat slegs die Skrif as maatstaf ter sprake is.

Daarmee word net betoog dat elke predikant se ondertekening van die proponent'sformule in Ordinansie 1.1.2 nie sommer maar net 'n formaliteit is nie. Indien Ordinansie 1.1.2 nie deur die bevoegde kerklike vergaderings gehandhaaf word nie, is daardie vergaderings skuldig aan die skep van wanorde in die kerk en om die kerk in die rigting van 'n valse kerk te stuur. Dit was die optrede in die twee genoemde Nederlandse kerke wat hulleself vernietig het as betroubare getuies van die Woord.

Daarom is geoordeel dat hier 'n oomblik gelet moet word op die inhoud en betekenis van die Nederlandse Geloofsbelydenis, Artikels 2 tot 7 om so na te dink oor wat die NHKA se amptelike teologie en opvatting oor die Bybel en sy boodskap is en wat die maatstaf is waarmee die geskryf en gepraat oor die Bybel gemeet moet word. In die huidige ondersoek na die Skrifbeskouing is daar 'n studiestuk van dr G Malan gepubliseer en in die Kerk gesirkuleer wat *prima facie* die standpunt van die Nederlandse Geloofsbelydenis, Artikels 2 tot 7 plek-plek weerspreek *sonder dat 'n gravamen ingedien is*.

Hierdie saak is vir twee redes interessant. Die eerste is dat elke predikant met sy handtekening bevestig het dat hy beloof om hom te hou aan die Kerkorde van die NHKA – vergelyk Ordinansie 1.1.2; die tweede is dat gewone, billike kritiek op die publikasie van dr Malan met groot misbaar en lawaai as "verdagmakery" aangedui word. Sou dit beteken dat sommige predikante se werk nie krities bekyk mag word nie?

2. WAT IS DIE BYBEL?

Wanneer oor die Bybel gepraat word, is dit seker nodig om net eers vas te stel of dit die taak en moontlikheid van die mens is om te bepaal wie en wat

God is of moet wees voordat Hy vir die mens aanvaarbaar is. Of sou dit dalk so wees dat God moet uitmaak wat die mens is en wat sy verhouding met sy Skepper sal wees? Met ander woorde: In die verhouding God : mens kom die vraag na vore wie die verhouding bepaal en hoe. In die heidendom het die mens self sy gode geskep. In die Christendom is dit 'n Almagtige God wat Hom as Skepper-Onderhouer-Verlosser openbaar wat vêr bo en buite die mens staan.

Wanneer die Nederlandse Geloofsbelydenis gelees word, is dit duidelik dat dit hier gaan om die Almagtige God wat van ewigheid af is en wat gekies het om Homself aan die mens, wat deel van sy skepping is, te openbaar. Die beweging is van God na die mens en die verhouding dié van die pottbakker tot die maaksel van sy hand, Romeine 9:21.

Die Skrifbeskouing wat in die NHKA geld, word basies gevind in die Nederlandse Geloofsbelydenis, Artikels 2 tot 7. In Ordinansie 1.1.2 word gestel dat die Nederlandse Geloofsbelydenis in ooreenstemming met die Woord van God is en van almal in die Kerk word verwag om dit so te aanvaar. Daarom word hier maar enkele inleidende opmerkings gemaak wat saamgelees met die netjiese uiteensetting van dr JH Breytenbach in hierdie verband, seker duidelik sal maak wat die Nederlandse Geloofsbelydenis bedoel. Terselfdertyd is hier ook verwys na die werk van Calvyn in sy *Institutio Christianae Religionis* van 1559 wat van tydlose waarde is. Verder is enkele werke oor die Nederlandse Geloofsbelydenis ook geraadpleeg.

Die Nederlandse Geloofsbelydenis, Artikel 2 handel oor die middele waardeur God geken kan word. Daar word allereers gestel dat ons God ken: "...deur middel van die skepping, onderhouding en regering van die hele wêreld". Dit gaan hier seker nie om 'n "natuur-openbaring" nie. Daarvoor kan Calvyn se Romeine-kommentaar, by 1:20 nagegaan word. In sy *Institusie*, 1.5.14 stel Calvyn: "So dui hy (= die apostel) aan dat die onsienlike God wel met so 'n skouspel weergegee word, maar dat ons oë nie by magte is om dit te aanskou nie tensy die openbaring van God binne-in ons hulle (= ons oë) deur die geloof verlig",

Daar word beklemtoon dat God deur "sy heilige en Goddelike Woord" geken kan word en in die Nederlandse Geloofsbelydenis, Artikel 3 word gestel dat die Bybel God se geopenbaarde Woord is. Om hier helderheid te kry, kan miskien gelet word op die formulering van die **Barmen Verklaring** van 1934 waar Artikel 2 stel: "Jesus Christus, soos Hy in die Skrif aan ons bevestig word, is die een (unieke?) Woord van God wat ons moet hoor ... Ons verwerp die dwaalleer dat die kerk as *bron van die prediking*, behalwe en langs hierdie een Woord van God ook nog ander gebeurtenisse en magte, figure en waarhede as openbaring van God sou kan en moet erken".

So gesien is die Bybel aan ons gegee sodat ons die Almagtige God deur sy Woord-openbaring kan leer ken. Dit gebeur omdat die mens, deur sy keuse, in die sonde geval het en sodat hy geen verontskuldiging kan opwerp nie

(Romeine 1:19) want die mens kan God deur sy Woord leer ken om Hom "te verheerlik en te dank" (Romeine 1:20).

God openbaar Hom so aan die mens "... en wel soveel as wat vir ons in hierdie lewe *tot sy eer nodig is én tot die saligheid van hulle wat aan Hom behoort*". God skenk soveel as wat Hy nodig ag. Hieroor kan Calvyn, Institusie 4.1.12, oor die noodsaaklike hoofmomente van die leer gerus nagelees word.

Die volgende werklikheid is dat die Almagtige God praat – en daarin verskil Hy radikaal van die afgode. Daardie Woord van God = Jesus Christus kom na ons toe vanuit die ewigheid (Johannes 1:1 tot 14) en deur God se openbaring kan ons Hom ken. Die belangrike is dat God self bepaal hoe Hy Hom openbaar. Die mens se voor- of afkeure speel hier geen rol nie.

In die Nederlandse Geloofsbelydenis, Artikel 3 word gestel hoe die Bybel tot stand kom. Die Here God het Hom eers aan *die heilige mense van God* geopenbaar (2 Petrus 1:21) en hulle het daarna God se Woord gepreek. Daarop volg dan die op-skrif-stel wat sekondêr is ten opsigte van die prediking. So ontstaan die Heilige Skrif, die vorm waarin die Woord van God na ons toe kom. Hier is dus geen Woord-inspirasie nie. God gebruik mense om sy Woord verder te dra.

So gesien is die *getuienis van die profete en apostels* oor die lewende Woord, Jesus Christus, die enigste vorm waarin ons God se Woord kan leer ken. Daarom noem ons die Bybel *die Woord van God* ook omdat daardie Woord (= die getuienis van die profete en apostels) die geloof skep (Romeine 10:17) want die geloof is 'n gawe en nie 'n menslike prestasie nie.

Dit is belangrik om te onthou dat die Woord van God na die mens toe beweeg. Die kennis van God kom na ons toe. In daardie beweging van die Woord maak God van *die diens van mense* gebruik. God die Heilige Gees gebruik mense om so te spreek, te preek, te praat oor en uit die Woord dat die aangespreekte tot geloof kom.

In die Nederlandse Geloofsbelydenis, Artikel 4 word gehandel oor *die kanon*, dit wil sê: Die Heilige Skrif. Kanon = maatstaf, reël of rigsgnoer *vir die geloof*. As dan gepraat word oor die kanonieke boeke (= die Bybel) "waarteen niks ingebring kan word nie", dan beteken dit dat daardie Bybelboeke *die inhoud van die Bybelse verkondiging korrek weergee*. Omdat hulle *kanoniek* is, is die Bybel, naamlik die kanon van en vir die geloof.

Die vraag na die *omvang van die kanon* is bloot oppervlakkig want dit is ondergeskik aan die vraag of die inhoud van 'n boek 'n rigsgnoer vir die geloof is.

Die Ou Testament is in die Bybel omdat in die Ou Testament heengewys word na Jesus die Ewige Seun van God wat na die wêreld sou kom. As

daar verder op die saak ingegaan wil word, kan Calvyn, Institusie 2, 9 tot 11, nagegaan word.

In die Nederlandse Geloofsbelydenis, Artikel 5 word nadruklik gestel: "Ons aanvaar al hierdie boeke en hulle alleen as heilig en kanoniek om ons geloof daarna te rig, daarop te grond en daarmee te bevestig. Ons glo ook, sonder twyfel, alles wat daarin vervat is ... omdat die Heilige Gees in ons hart getuig dat hulle van God is".

Hier weer: Kanoniek = beslissend vir die geloof en vanweë die feit dat dit God se woorde is wat hier as't ware vasgevang is (vergelyk Calvyn, Institusie 1.7.4). Daardeur word ook gesê dat die Skrif *alleen deur die geloof* verstaan kan word en dat geloof 'n gawe van God is. Hier kom die samehang tussen Woord en Gees na vore (vergelyk Calvyn, Institusie 4.8.3).

Nadat die verskil tussen kanonieke en apokriewe boeke in die Nederlandse Geloofsbelydenis, Artikel 6 getrek is, handel Artikel 7 oor *die volkommenheid van die Skrif*, dit wil sê dat die Skrif alles leer wat "die mens tot sy saligheid moet glo en die hele wyse waarop God deur ons gedien moet word".

Dan word daar ook 'n *duidelike grens* getrek want dan word ook gestel: "... niemand (mag) anders leer ... as wat ons reeds deur die heilige Skrif geleer word nie ..." Dit is ook vanselfsprekend want in die prediking van die Woord van God (= die Bybel) gaan dit om die geloof (Romeine 10:17), dit wil sê om ons regverdiging, ons kennis van God en die ewige lewe. In dié sake gaan dit daarom dat sorgvuldig agterna gesê sal word wat God daarvoor gesê het en basta met 'n "eie opinie" – vergelyk 2 Korintiërs 1:24.

3. SAMEVATTEND

As die kort uiteensetting saamgevat word, is die volgende duidelik:

- 3.1 In die Nederlandse Geloofsbelydenis, Artikels 2 tot 7 bely ons almal saam dat die Bybel die Woord van God is = die oorkonde van die Almagtige God se openbaring in en deur Jesus Christus.
- 3.2 Daardie boodskap moet reg en suiwer soos dit letterlik in die Skrif gegee is, aan die gelowiges uitgelê en gepreek word tot opbou van die geloof.

Dit alles het al die gelowiges wat die NHKA is, saam besluit en aanvaar. Ons wat ampsdraers is, het dit met ons handtekening bevestig dat dit is wat ons glo en sal verkondig. Ons het selfs ons handtekening daaronder geplaas en so ons eerbaarheid en geloofwaardigheid op die spel geplaas.

So maklik en so moeilik is dit alles.

---oOo---

Bylae E

Vorige besluit
van die Kerk
oor Skrifbeskouing

67ste
Algemene Kerkvergadering

69ste Algemene Kerkvergadering

VORIGE BESLUIT VAN DIE KERK OOR SKRIFBESKOUIING

67STE ALGEMENE KERKVERGADERING

1.6 SKRIFBESKOUIING VAN DIE KERK: MEMORANDUM VAN DIE KOMMISSIE VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING

1.6.1 WAAROM 'N SKRIFBESKOUIING?

Die Kerk het al die jare van sy bestaan volstaan met wat in die Belydenisskrifte oor Skrifbeskouing gesê is. Dit het egter die afgelope ruk nodig geword om duideliker en meer omvangryk die standpunt van die Hervormde Kerk oor die aangeleentheid te stel.

In die lig van huidige teologiese debatte oor belydenisaangeleenthede soos die maagdelike geboorte, opstanding, opstandingsliggaam en nog vele ander sake en in samehang hiermee, hoe die Bybelse tekste verstaan moet word, het dit belangrik geword om te sê hoe ons die Bybel lees en verstaan. Dit is veral vir lidmate verwarrend wanneer teoloë binne en buite die Kerk teenstrydige, of ten minste oënskynlik teenstrydige, uitsprake maak. Daarom is ook geoordeel dat 'n Skrifbeskouing van die Kerk toeganklik moet wees vir gewone lidmate om te gebruik. Dit moet daarom kort en bondig en leesbaar wees.

Die komitee wat aan die saak aandag gegee het, het egter geoordeel dat naas hierdie kort Skrifbeskouing daar 'n uitgebreide kommentaar geskryf moet word omdat bykans elke stelling in die Skrifbeskouing aanleiding gee tot 'n nuwe debat. Daarby kan 'n Skrifbeskouing beswaarlik 'n afgehandelde en geslote dokument word.

'n Tweede rede hoekom daar 'n behoefte aan 'n amptelike Skrifbeskouing is, is die druk vanuit die ekumeniese wêreld oor wat die Kerk se standpunt in dié verband is. Dit het veral 'n noodsaaklikheid geword binne die raamwerk van die Tussen Kerklike Raad (voorheen TKK) waar die kerke tans oor die aangeleentheid met mekaar in 'n teologiese gesprek betrokke is. Dit maak dit in elk geval vir die Kerk soveel makliker om teenoor wie ookal sy standpunt in dié verband te stel as daar 'n amptelike dokument beskikbaar is.

1.6.2 MEMORANDUM OOR SKRIFBESKOUIING

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het die volgende dokument gefinaliseer en lê dit aan die vergadering voor.

Die Bybel – God se Woord ook vir ons tyd. Gedagtes van die Kerk oor Skrifbeskouing

Inleiding

Waarom is dit nodig dat die Kerk weer in ons tyd rekenskap gee oor ons verstaan van die Bybel? Kan ons nie eenvoudig maar volstaan met wat die *Nederlandse Geloofsbelydenis* (1561) in Artikels (2b) 3 tot 7 oor die Bybel sê nie? Wanneer die Kerk in ons tyd rekenskap gee oor ons verstaan van die Bybel, wil ons nie afbreuk doen aan die dinge wat die belydenisskrifte oor die Bybel gesê het nie. Die omstandighede dwing ons om egter meer oor die Bybel te sê as wat die *Nederlandse Geloofsbelydenis* ter sprake gebring het. In die eerste plek dek die *Nederlandse Geloofsbelydenis* eenvoudig nie die volle spektrum van temas uit die Bybel wat in ons tyd deur die teologie en openbare mening op die tafel geplaas is nie. Die Kerk moet die voorbeeld van die *Nederlandse Geloofsbelydenis* volg om teen die agtergrond van aktuele vraagstukke oor die Bybel, leiding aan haar lidmate te gee. Ons moet tweedens in ag neem dat die *Nederlandse Geloofsbelydenis* binne 'n spesifieke situasie tot stand gekom het. Die belydenisskrif het destyds aan die een kant standpunt ingeneem teenoor die Konsilie van Trente (1543-1563) wat 'n hele aantal sake oor Bybelverstaan en Bybelgebruik binne die Rooms-Katolieke Kerk destyds gereël het. Aan die ander kant is die belydenisskrif ook geformuleer in reaksie op die Lutherse skeiding tussen die sogenaamde proto- en deuterokanonieke boeke in die Bybel. Die sake waarop die *Nederlandse Geloofsbelydenis* gereageer het, is natuurlik nog steeds aktueel, maar intussen het daar ook ander belangrike sake oor Bybelverstaan op die agenda van die Kerk gekom. Verder (derdens) sal dit ook nie kwaad doen om bedag te wees op sekere invloede van die Ortodoksie op die *Nederlandse Geloofsbelydenis* wat moontlik die eg Reformatoriese insigte oor Skrifverstaan in 'n eietydse interpretasie van dié geskrif kan ondermyn nie. Die Kerk moet aan haar lidmate 'n verwysingsraamwerk bied aan die hand waarvan hulle vandag die belydenisskrifte kan lees.

Die Bybel as grond en norm van ons geloof

Die Woord van God neem verskillende gestaltes aan. In Hebreërs 1:1 en 2 lees ons "In die verlede het God baie keer en op baie maniere met ons voorvaders gepraat deur die profete, maar nou, in hierdie laaste dae, het Hy met ons gepraat deur die Seun." Die Bybel het uit die lewendige verkondiging van God se Woord ontstaan. Die Bybel is die vernaamste middel waardeur die verkondiging van geslag tot geslag betroubaar oorgelewer word. Dit is egter 'n groot fout om die Bybel uit die konteks van die kerklike verkondiging te probeer losmaak en klinies na die Bybel te verwys as die Woord van God. Die kerklike verkondiging en die Woord van God gaan altyd hand aan hand. In die verkondiging van die kerk moet die Bybel en daarom ook die evangelie en so ook God self, aan die woord

kom. Die Bybel het uit die verkondiging van die kerk ontstaan en die geskrewe Woord gee weer aanleiding tot voortgaande verkondiging.

Die kerk aanvaar die Bybel is die bron en die norm vir die kerklike verkondiging en daarom is dit ook die belangrikste teks van die teologie. Die Bybel moet in ons tyd nie net met die beste metodes waaroor die taalwetenskap beskik geanaliseer word nie, maar dit moet ook teologies deur die kerk geïnterpreteer word. Trouens, die Bybel moet op so 'n wyse verstaan word dat God self aan die woord kom. Dit gaan vir die kerk oor die verstaan van die Woord asook oor die verstaan van die mens en die werklikheid waarin hy/sy leef. Die kerk het die opdrag om die *regte* verstaan van die Woord te bevorder, asook om die Woord as gesagvol aan die mense van ons tyd te verkondig. Ons wil altyd die Bybel as ons basis en norm vir die geloof ernstig opneem. Ons probeer dus altyd om in ons verkondiging en teologie te verwoord wat ons in die Bybel hoor.

Die Bybel is deur God geïnspireer

Ons verstaan hierdie hele proses as deur God geïnspireer. Dat die Bybel deur 'n groeiproses ontstaan het, neem niks weg van die gesag van die Woord nie. Inteendeel, dit bevestig op 'n vreemde manier hoe God in menselewens ingegryp het, hoe God met mense besig was en mense gevorm het om oor God te getuig. En die wonder is dat daardie getuienis uit 'n vergange wêreld vandag nog met mense praat en deur die Gees hulle in 'n verhouding met God bring! Ons moet die Bybel dus nie verstaan as 'n tydgebonde boek met 'n aantal voorskrifte vir destydse gelowiges nie. Die Bybel word altyd weer deur die werking van die Gees, die lewende Woord van God wat mense in Christus tot 'n ontmoeting met God bring (1 Korintiërs 2:10-13). Die mens word as persoon deur God se Woord uitgedaag om sy/haar ou sondige bestaan ten gunste van 'n nuwe lewe in Christus prys te gee. Die nuwe wat deur die geloof opdaag, is méér as net 'n nuwe selfverstaan van die mens. Dit is die *nuwe bedeling* wat God self laat aanbreek. Daarom kan Paulus in 2 Korintiërs 5: 17 en 18 sê: "Die oue is verby, die nuwe het gekom. Dit alles is die werk van God".

Die Bybel as God se Woord

Ons kan op geen manier aantoon dat die Bybel die Woord van God is nie. Wie egter die verkondiging van die evangelie hoor en dit glo, bely dat dit die Woord van God *is* (1 Tessalonisense 2:14). Ons het geen ander kriterium as die aanspraak van God se Woord op ons aan die hand waarvan ons kan toets of die Woord wel God se Woord is of nie. Ons glo dus nie die boodskap van verlossing net omdat dit in die Bybel opgeteken staan nie, maar omdat ons die lewende God se stem in die Bybel hoor. Ons bely dus dat ons God se Woord deur die Bybel verneem. Die gesag van die Bybel is in die blye boodskap van die Bybel gegrond.

Die mense kon nie aan Jesus se uiterlike sien dat Hy die Seun van God is nie; dit het eers vir hulle wat Hom in geloof aangeneem het, duidelik geword dat dit God is wat deur en in Hom aan die werk was en dat Hy daarom inderdaad die Seun van God is (1 Korintiërs 12:3). Net so is dit eers wanneer mense deur die boodskap van die Bybel aangegryp word en deur die verligting van die Heilige Gees "hoor" dat dit God is wat deur die getuienisse van mense aan die woord kom, dat hulle tot die oortuiging kom dat die Bybel God se Woord is. Waar die Woord as God se Woord gehoor word, lei dit onteenseglik tot geloof.

Die verskeidenheid in die Bybel

Die Bybel, of die verskillende boeke van die Bybel, het nie "uit die hemel geval" of dit is ook nie op 'n bonatuurlike manier aan mense gedikteer wat dit maar net so woordeliks neergeskryf het nie. Elke boek in die Bybel het 'n unieke ontstaansgeskiedenis. Die boodskap van God is in baie gevalle eers mondelings oorgelewer en dit het meestal deur verskillende fases gegaan waarin dit telkens oorvertel is. Omdat die proses waarin die Woord oorgelewer is, hand aan hand met die aktuele verkondiging van die Woord verloop het, is daarop uitgebrei of selfs dele daarvan wegelaat. Sodoende is dit telkens weer vir 'n volgende geslag en onder die nuwe omstandighede aktueel vertolk. Later is die verkondiging gedeeltelik of in groter dele op skrif gestel en hierdie skriftelike oorlewering is ook telkens tydens die opskrifstelling hervertolk en teologies geïnterpreteer tot by 'n laaste fase toe die boeke redaksioneel versorg is. Die verskillende boeke van die Bybel is vir 'n baie lang tyd met die hand oorgeskrewe. Alhoewel ons in geen enkele geval die heel oorspronklike teks meer het nie, het werklik baie van hierdie afskrifte vir ons behoue gebly. Later het versamelings van Bybelboeke ontstaan. Oor 'n lang tyd het die Bybel gegroei tot die boek wat ons vandag ken.

Die Bybel is 'n biblioteek van wyd uiteenlopende boeke uit verskillende tye en kontekste. Nietemin is die Bybel - met sy verskillende soorte literatuur en waar elke boek boonop 'n besondere boodskap het - prinsipieel die Woord van God en is daarom 'n baie kragtige boek. Ons hoef nie botsende uitsprake in die Bybel te probeer wegredeneer of met rasonale spronge met mekaar te probeer versoen nie. Ons wil aanvaar dat die Bybel, as 'n verskeidenheid van boeke, die wyse is waarop God kies om te kommunikeer met mense onder bepaalde omstandighede, met hulle besondere wêreldbeeld, hulle eie verstaan van geskiedenis en die werklikheid. Die Bybel is dus God se Woord en kom in mensewoorde na ons toe. As mensewoorde spreek dit ook van bepaalde enkelinge en groepe mense se omstandighede en hulle manier van dink en praat. Te midde van die verskeidenheid van die Bybel leer ons dat die liefde van God so diep en wyd en hoog strek, dat ons dit nie in een sisteem kan vasvang nie. Miskien moet ons weer leer om waarlik met die Bybel om te gaan as die lig op ons pad en die lamp vir ons voet.

Die eenheid van die Bybel

Die Bybel bestaan uit 'n diversiteit van boeke. Gevolglik vind ons ook 'n verskeidenheid van teologieë in die Bybel. Daar word egter 'n eenheid in die Bybel te midde van die verskeidenheid veronderstel. Ons sou die veronderstelde eenheid die Woord kon noem. Woorde in die meervoud wat dus Woord in die enkelvoud word. Die reddende handeling van God loop soos 'n goue draad deur die hele Bybel. Die eenheid van die Bybel is daarom ten diepste in die eenheid van die reddende God self gegrond. Die eenheid van die Bybel kan deur die kerk bely word, net soos wat die kerk ook die eenheid van God en die eenheid van die kerk bely. Met verwysing na die kerklike verkondiging sou ons kon sê: Dit is nie losstaande tekste wat verkondig moet word wanneer die evangelie verkondig word nie. God se Woord moet eerder verkondig word, en dié Woord is een. Die eenheid van die evangelie staan in diens van die kerklike verkondiging van die Woord van God en die sendingwerk van die kerk. Vanuit die eenheid van die Bybel kan ons selfs kritiese opmerkings oor sekere uitsprake in die Bybel maak. Sake wat in die Bybel ter sprake kom, maar in kontras staan met die sentrale boodskappe van die Bybel, kan tog nie vir gelowiges dieselfde gewig dra as die wesentlike boodskap van die Bybel nie. Ons laat ons immers in die uitleg van die Bybel ook deur die evangelie self lei. Die Bybel het vir ons dus die *gestalte* van God wat deur sy Seun Jesus Christus tot spreke kom. Hier setel die sinvolle eenheid van die Bybel.

Die waarheid van die Woord

Hoewel die Bybel oor die grense van plek en tyd 'n boodskap vir alle mense het en die waarheid van die Bybel ook nooit uitgedien raak nie, kan dit nie altyd reglynig op ons eie situasie toegepas word nie. Daar is 'n verskil in kontekste tussen toe en nou en 'n kloof van eeue se geskiedenis wat in ag geneem moet word. Dit vra van ons vertolking en uitleg om die boodskap van toe ook vir ons tyd te verstaan en toe te pas en om die groot gaping in tyd tussen ons en die Bybelskrywers sinvol te oorbrug. Ons verkondig dus vandag nie die Bybel se wêreldbeeld of verstaan van die geskiedenis, aardrykskunde, sterrebeelde of natuurstudie nie. Die Bybel is nie bedoel om op enige van daardie gebiede 'n gesaghebbende handboek te wees nie. Ons hoef nie byvoorbeeld die verskillende skeppingsverhale met insigte uit die wetenskap te probeer versoen nie. Veral hoef ons nie ons geloofsekerheid in die historiese feitlikhede te probeer vind nie. Die Bybelse boodskap is veranker in God se konkrete handeling in die geskiedenis van Israel, Jesus en die kerk. Die Bybel is daarom nie bloot 'n dokumentasie van geskiedenis nie. Die Bybel is verkondiging en daarom is die Bybel self ook eerder 'n vertolking - en daarom boodskap - van wat gebeur het en nie blote berigging van wat gebeur het nie. Ons moet nie ons heil soek in historiese feite agter die boodskap nie, want die heil word in die boodskap self gevind. Die waarheid van die Woord het nie met die feitlike korrektheid, akkurate berig-

gewing, of teenspraakloosheid van die Bybel te make nie, maar met die feit dat die Woord ons voor 'n beslissende keuse oor die sin en betekenis van ons eie lewe plaas. Ons moet kies tussen geloof en ongeloof, heil en onheil, lewe en dood. In hierdie sin is die Woord die Woord van die eindtyd. Wanneer mense probeer om die waarheid van die Woord aan die feitlike korrektheid daarvan gelyk te stel, lei dit tot die tragiese gevolg dat die waarheid van die Bybel in geheel in twyfel getrek word. Die appél wat die Woord op my maak, plaas my dus in 'n verhouding daarmee. Dit betrek my integraal in die Bybelse narratief en absorbeer gevolglik my totale verwysingsraamwerk. Op hierdie manier versmelt die horisonne van toe en van nou en word my beslissing vir of teen God afgedwing.

Slot

Die Bybel moet altyd 'n kritiese funksie in die kerk en onder die gelowiges vervul. Die kerk moet haarself gedurig aan die Woord meet. Net so moet elke gelowige homself/haarself ook voortdurend deur die Woord laat aanspreek. Die boodskap van die Bybel is dus vir gelowiges die bron en norm vir hulle hele bestaan juis omdat dit die evangelie verkondig dat God mense in die regte verhouding met Hom wil laat lewe, hulle wil troos en bystaan en altyd van sy liefde wil verseker. Hierdie geloofsverhouding met God lê beslag op jou totale menswees en laat jou met dankbaarheid en in gehoorsaamheid voor God lewe. In die Bybel verneem ons immers deur die Heilige Gees die stem van die lewende God - die Woord wat in Jesus Christus mens geword het.

Die Bybel het nie alleen oor 'n lang tyd in diverse kontekste ontstaan nie, maar dit word ook al oor 'n lang tyd onder uiteenlopende omstandighede gelees. Die kerk en die teologiese gemeenskap is die vertolkingsgemeenskappe wat in die eerste plek verantwoordelik is vir die interpretasie (en in die geval van die kerk oor die verkondiging) van die Woord. Ons eie Kerk behoort daarom altyd ernstig te besin oor kritiese vrae wat deur sowel die kerklike tradisie, die wêreldwye kerklike gemeenskap, as die teologie by ons wakker gemaak word oor ons eie verstaan van die Bybel. Geen kerk kan te selfversekerd wees dat sy die waarheid van God se Woord finaal verstaan nie. Ons moet altyd bereid wees om opnuut na die Woord te luister en dit te gehoorsaam.

---oOo---

Bylae F 1

Opstanding: Historiese verloop van ondersoek

Dr FJ Boshoff

69ste Algemene Kerkvergadering

OPSTANDING: HISTORIESE VERLOOP VAN ONDERSOEK

DR FJ BOSHOF

Ek wil u graag verwys na Notule vir (van) die vergadering van die Komitee vir Kerk en Teologie gehou op 4 Desember 2007 ... Aanhangsel 1, Raad vir Kerk en Wêreld, punt 8. Sake wat prioriteit behoort te geniet.

Die raad en komitees moet sake identifiseer. Voorbeelde is: Die betekenis van die belydenisse oor die:

- * Maagdelike geboorte
- * Opstanding
- * Hemelvaart
- * Wederkoms van Jesus
- * Godheid van Jesus
- * Die Triniteit
- * Die Gees as derde Persoon in die Triniteit
- * Die herkoms en betekenis van die sakramente
- * Kinderdoop, Kindernagmaal
- * Erfsonde
- * Uitverkiesing.

Hierdie sake het reeds 'n lang historiese verloop. Sonder om nog vroeër te begin, wil ek u verwys na 'n besluit van die 66ste Algemene Kerkvergadering (2001) in hierdie verband:

"Teen die agtergrond van vorige besluite van die Kerk ... dra die vergadering dit aan die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering op om studiewerk te doen/te laat doen en aan die 67ste Algemene Kerkvergadering (2004) 'n voorlegging te maak oor 'n eietydse interpretasie van die kernsake van die Kerk se belydenis, soos onder andere die maagdelike verwekking van Jesus, die opstanding, die Godheid van Jesus en dies meer".

'n Verslag van die studiekomitee oor die interpretasie van die belydenis het voor die 67ste Algemene Kerkvergadering (2004) gedien.

Volgens dié verslag is lank gedebatteer oor die interpretasie van die belydenis van die maagdelike geboorte ... Daar is aan die interpretasie geskaaf voordat dit gefinaliseer is as 'n kompromis.

Daardie interpretasie lui soos volg:

Die kerk bely dat Jesus ontvang is van die Heilige Gees en gebore is uit die maagd Maria. Daaronder verstaan ons dat Jesus werklik God is en werklik 'n

mens geword het. Ons glo dat Jesus die eniggebore Seun van God is. God ontmoet ons in Jesus Christus; God spreek ons deur Hom aan en God handel beslissend om ons te red.

Hierdie misterie is vir ons 'n geloofsaak. Daar bestaan geen dwingende argumente wat die Kerk verplig om van hierdie belydenisuitspraak afstand te doen nie.

Dit is belangrik om daarop te let dat "(d)ie vergadering aanvaar die komitee se interpretasie oor die belydenis van die maagdelike geboorte van Christus soos verwoord in die agenda" (Besluitebundel, 67ste Algemene Kerkvergadering, bl 3).

Die eerste van die sake wat prioriteit behoort te geniet (vergelyk Notule, Komitee vir Kerk en Teologie, 4 Desember 2007, Aanhangel 1, punt 8) is dus afgehandel en deur die Algemene Kerkvergadering so aanvaar.

Die verslag van die studiekomitee gaan verder as aan die 67ste Algemene Kerkvergadering (2004) gerapporteer word dat daar reeds begin is met die gesprek oor die interpretasie van die belydenis van Jesus se opstanding.

Dit is goed dat daar weer in 2008, na 'n lang onderbreking, aandag gegee word aan hierdie studiewerk.

---oOo---

Bylae F 2

Opstanding

Dr FJ Boshoff

69ste Algemene Kerkvergadering

OPSTANDING

DR FJ BOSHOF

Niemand het die opstanding van Jesus Christus gesien nie. Die opstanding word ook nêrens in die Skrif self beskryf nie. Die enigste getuienis is net dít Jesus Christus opgestaan het.

Tradisioneel word die opstanding verdedig deur verwysings na die leë graf sowel as die opstandingsverskynings.

Die belewenisse van die volgeling van die Here na sy dood en die voortgesette ervaring van die vroeë Christene dat Jesus nie dood is nie, maar 'n lewende werklikheid is, het neerslag gevind in die tekste van die Nuwe Testament wat ons vertel van die opstanding.

Hierdie Bybelskrywers moes sekerlik die skare van die vroeë kerk in ag neem, 'n skare wat as't ware oor hulle skouers geloer het en seker gemaak het die skrywers gee die gebeure korrek weer.

Wanneer Paulus byvoorbeeld skryf oor die opstanding van die Here Jesus (1 Korintiërs 15), neem hy die skare van die vroeë kerk in ag as hy verwys na meer as 500 mense wat Jesus se opstanding beleef het en wie daarvoor uitgevra kon word.

Twee verskillende woorde kan gebruik word om lewe te beskryf nadat die dood ingetree het:

Die eerste word is "**resussiteer**" (Engels: resuscitate). Hiermee word aangedui dat 'n dooie, 'n lyk weer lewendig geword het. Voorbeelde hiervan is Lasarus en Ja rus se dogtertjie. Die sterfproses word as't ware weer teruggespeel, vanaf die dood terug na die lewe. Hierdie lewe gaan dan aan soos voorheen en daar sal weer 'n sterfdag kom.

Die tweede word is "*opstaan*" (Engels: resurrect). Hierdie woord dui aan dat hier 'n ander soort lewe ter sprake is as die gewone, bekende lewe.

Hiermee word aangedui die binnegaan van 'n totaal ander, nuwe vorm van lewensbestaan. Alhoewel daar ooreenkomste met die vorige lewe is, is dit ook totaal anders as die gewone, aardse lewe.

Die opstanding van Jesus Christus word volgens die Nuwe Testament-getuienis met hierdie tweede woord weergegee.

Jesus Christus was immers na sy opstanding  nders – Hy is nie dadelik herken

nie; Hy het ook ander vermoëns gehad (deur die kamermure met geslote deur was Hy teenwoordig toe die dissipels bymekaar was).

Jesus Christus was na sy opstanding egter ook dieselfde – Hy is tog wel herken.

Die kerk aanvaar dat die opstanding van Jesus Christus wetenskaplik onbewysbaar is sowel as 'n menslike onmoontlikheid.

Die opstanding van Jesus Christus behoort dus nie net tot die verlede nie. Ook vir mense wat vandag die lewende God in die opgestane Here ontmoet, is die opstanding van Jesus Christus vandag 'n werklikheid.

Die *belydenis van die opstanding* is nie afhanklik van die *historiese* bewysbaarheid nie. Omdat mense dit nie kan bewys of histories aantoon met die huidige middele en tegnieke nie, beteken nie dat die opstanding nie 'n werklikheid is nie.

Soos ook elders en in ander gebeure, is die opstanding 'n Goddelike misterie, 'n verborgenheid. Menslike pogings om dit te wetenskaplik te bewys, skiet telkens te kort.

Met die *belydenis van die opstanding* aanvaar die kerk dat Jesus Christus, die Seun van die lewende God, dood was, *maar nou weer lewe en met Sy opstanding die dood oorwin het*.

Die kerk aanvaar dat die *belydenis van die opstanding* nou verbind is met die kruis. Dit is immers die opstanding van die Gekruisigde wat verkondig word.

Die kruisgebeure (historiese feit) verloor die volledige heilsbetekenis sonder die opstanding (nie-histories).

Die kerk aanvaar die *belydenis van die opstanding* omdat die hele Nuwe Testament die oortuiging reflekteer dat Jesus Christus uit die dood opgestaan het.

Dit is juis hierdie opstanding/oorwinning wat beslissend is vir elke mens.

Hierdie *belydenis van die opstanding* is verder ook die rede vir die ontstaan van die Nuwe Testament sowel as die *bestaan* van die kerk.

Die kerk bely dus van die begin af dat "... *ons glo in Jesus Christus ... wat opgestaan het (anastanta) uit die dood (apo toun nekroun) ...*".

---oOo---

Bylae F 3

Die betekenis van die opstanding van Jesus Christus

Dr PB Boshoff

69ste Algemene Kerkvergadering

DIE BETEKENIS VAN DIE OPSTANDING VAN JESUS CHRISTUS

DR PB BOSHOF

Die opstanding van Jesus Christus word in die Nuwe Testament op twee manier uitgelê: Dit is die begin van die algemene opstanding en dit illustreer die verhoging van Jesus.

Met die woorde 'maar nou, Christus is opgewek uit die dood, as eersteling van dié wat gesterf het' (1 Korintiërs 15:20) gee Paulus uitdrukking aan die Nuwe-Testamentiese standpunt dat die einde reeds ingetree het. Dit is verby met ons wêreld. Die geskiedenis is beëindig in die geloof wat Christus as die Koning van die konings beskou. Daar is nie meer 'n wêreld-historiese kontinuïteit nie; die nuwe kontinuïteit is die kontinuïteit van die Woord van God. Die laaste draai is gevat, die heerskappy van God het aangebreek.

Jesus se opstanding 'as eersteling uit dié wat gesterf het' lui die doodsklok vir hierdie wêreldloop. Ons leef nou in die laaste van die dae. Met die wêreld soos ons gedink het om dit te verbeter en uit te bou, is dit klaarpraat. Die opstanding van Christus spreek die oordeel uit oor die tyd en die wêreld. Die oordeel wag die wêreld nie eers vorentoe in die; as keersy van die opstanding van Jesus Christus het dit nou werklikheid geword.

Die Johannese Jesus (11:25) sê: 'Ek is die opstanding', waar Hy sou kon gesê het: 'Ek het opgestaan'. 'Ek het opgestaan' maak 'n stelling, 'n mededeling van 'n objektiewe feit, van 'n afsydige waarheid; terwyl 'Ek is die opstanding' verkondiging is, lering, en 'n aanspraak maak wat beslissing en gehoorsaamheid verlang: Jesus is verhoog tot Here. Met 'opstanding' in plaas van 'opgestaan' word na die gebeure verwys as nie afgesluit en deel van die verlede nie, maar dit duur voort; dit gebeur nou as die uiterste gebeure. Dit sou nie reg wees om die goddelike daad as 'n afgehandelde historiese feit te beskou nie. Die kruis waaraan Jesus sy natuurlike dood sterf is 'n historiese feitelikheid wat deur die verkondiging in 'n ander dimensie gelig word in die uitleg dat Hy 'vir almal' (2 Korintiërs 5:15) gesterf het. Die verkondiging het ook nie die natuurlike dood van alle mense in gedagte nie, maar die geestelike sterwe van die ou mens 'sodat dié wat lewe, nie meer vir hulleself moet lewe nie, maar vir Hom wat vir hulle gesterf het en uit die dood opgewek is'. In die heilsverkondiging ontmoet kruis en opstanding my as daad van God, sonder dat ek 'n kriterium, soos die modernistiese objektiverende denke, het om dit mee te meet. Maar dit wil nie sê dat Jesus se opstanding minder werklik sou wees nie; intendeel, die heilsgebeure beskik werklik oor my en nie ek oor die openbaring van God nie.

Dat dit vir die Nuwe Testament om die verkondiging gaan, blyk ook uit die verskillende benaderings wat die skrywers volg. Paulus (1 Korintiërs 15:44) praat met sy gehoor van 'n 'geestelike' liggaam van die opgestane Here, terwyl Lukas

(24:39) weer op sy beurt klem lê op die vleeslike: "n Gees het tog nie vleis en bene soos julle sien dat Ek het nie". Beide Paulus en Lukas verstaan dat die verkondiging die integrale deel van die heilsgebeure uitmaak. Paulus wil aan sy lesers met 'n Griekse agtergrond verduidelik wat die Joodse denke onder die verskynsel 'opstanding' verstaan. Lukas bou 'n teenargument teen 'n standpunt wat die liggaamlike van die menselewe verag. Vir sowel Paulus as Lukas staan die verkondiging uit as die gebeure met impak. Die impak van die evangelie moet nie buite die verkondiging self gesoek word nie. Want, soos ons weet, in die begin was die Woord en die geloof kom uit die hoor van die Woord, nie uit die sogenaamde heilsfeite nie.

Na dit alles gesê is moet ek nog byvoeg dat die heilsfeiteteologie seker vandag 'n rol te speel het. Sou 'n predikant die evangelie verkondig en nie objektiewe heilsfeite nie, mense aanmoedig om te glo en nie leerstukke afdwing nie – wie kan daarteen beswaar maak? Tog moet ons ook daarvan kennis neem dat 'n beduidende aantal lidmate vandag eerder teologie wil hoor, regsinnige heilsfeiteteologie en nie meer die evangelie nie.

---oOo---

Bylae F 4

Die opstanding van Jesus Christus

Dr JJ Steenkamp

69ste Algemene Kerkvergadering

DIE OPSTANDING VAN JESUS CHRISTUS

DR JJ STEENKAMP

DIE LEË GRAF

Die debat oor die leë graf as bewys dat Jesus uit die dood opgestaan het, duur al sedert die opstanding self. Deesdae word veral geargumenteer dat dit nie as bewys kan geld nie omdat daar geen ooggetuies van die opstanding self was nie. Dit is waar dat daar niemand teenwoordig was toe Jesus uit die graf uitgekom het nie, oftewel daar bestaan nie in die Bybel of êrens anders skriftelike getuienis van iemand wat die gebeurtenis belewe het nie. Daar bestaan egter getuienis oor die vroue en die dissipels wat die graf leeg gevind het met die doeke wat daar lê.

Wat nou besluit kan word, is dat Hy nooit dood was nie, dat iemand die liggaam gesteel het soos die Jode beweer het, of dat Hy opgestaan het. Dat Hy werklik dood was, word nie bestry nie. Dat die liggaam gesteel is, is nêrens bewys nie.

Wat wel gebeur het en waarvan die Bybel getuig, is dat Jesus na sy opstanding aan verskeie persone en selfs aan meer as 500 tegelyk verskyn het. Nou verander die prentjie. Wat nou besluit kan word, is dat die getuienis aanvaar word of nie. Word die getuienis aanvaar, word aanvaar dat Hy opgestaan het uit die dood. Nou geld die argument van die leë graf dus in retrospeksie as bewys van Jesus se opstanding, maar nie 'n bewys wat regtig nodig is nie. Word die getuienis nie aanvaar nie, moet dit verkeerd bewys word. Nie net die evangelies nie, maar veral Paulus se getuienis moet verkeerd bewys word. Kan dit nie verkeerd bewys word nie, kan daaroor slegs geoordeel word dat dit blote ongeloof is wat weier om die getuienis te aanvaar. In so 'n geval kan inderdaad gevra word waarom die een wat die getuienis nie aanvaar nie, geglo moet te word?

DIE OPSTANDINGSLIGGAAM

Wat die opstandingsliggaam van Jesus betref, geld twee sake. Eerstens het Hy in 'n verheerlikte liggaam opgestaan. Tweedens is dit die liggaam wat die sonde en die dood verwyder het.

Daar is nie 'n dispuut daaroor dat Jesus 'n mens was nie. Dit is daarom beter om van die "aardse Jesus" te praat en liever te vergeet van 'n "historiese Jesus". Hoe het die aardse Jesus gelyk? Gebore uit die maagd Maria het Hy as mens op aarde gely, is Hy onder Pontius Pilatus gekruisig, het Hy ongetwyfeld gesterf en ter helle neergedaal nadat Hy uitgeroep het: "My God, my God – waarom het U my verlaat?".

1. Die opstanding van Jesus Christus moet verstaan word teen die agtergrond van die Ou Testamentiese verhouding tussen God as Skepper en die mens

in die twee aspekte, naamlik nefesh hajjim en nefesh mot (Genesis 2:7) en nie teen die agtergrond van die hellenistiese kultuurwêreld of die Romeinse politieke wêreld nie.

2. Gesien soos gemeld in 1 hierbo, bestaan daar nie die hellenistiese dualistiese verdeling liggaam-gees of ook liggaam-siel nie.
3. Dit is soos wat Luther dit verstaan het, naamlik dat God die Vader by die opstanding by hom aan sy kis sou klop en sê: "Dr Luther, dit is tyd om op te staan!".
4. Die opgestane Heer is ongetwyfeld Jesus Christus wat as mens geleef het, gekruisig is, gesterf het en begrawe is.
5. Jesus het as mens liggaamlik uit die dood (ἐκ νεκρῶν) opgestaan. Hy het in menslike gestalte aan sy volgelinge verskyn. Hulle het Hom nie dadelik herken nie, maar eers as Hy Homself aan hulle bekend gemaak het as die Persoon wat identies was met die Gekruisigde. Hulle het Hom dan herken. Hy het dus oor 'n liggaamlikheid beskik, maar 'n liggaamlikheid van 'n ander aard as toe Hy onder hulle geleef het.
6. Hierdie kennis word nie net in die Paasverhale verhaal nie, maar Paulus vertoon reeds hierdie kennis soos dit onder andere aan hom oorgelewer is. Hy het die kennis onder andere uit die gemeente verkry deur die Paaskerugma (1 Korintiërs 15). Dit is gegrond in die Bybelse geloof in God die Skepper en is nie 'n stuk van Paulus se eie teologie waarin hy dan sogenaamd die Paaskerugma omvorm het nie.
7. Hoewel Paulus as voormalige Fariseër die opstanding as twisappel in die Joodse Raad ingerol het (Handelinge 23), was die opstanding waarvan hy getuig het, nie die Farisese Joodse begrip daarvan nie. Die opstanding van Jesus was van 'n ander kwaliteit – nie maar opstanding in hierdie gewone aardse sterflike lewe soos Lasarus nie. Dit bevestig egter dat die opstanding van Jesus teen die Ou Testament as agtergrond gesien moet word en nie die Grieks-Romeinse mitologiese wêreldbeeld as agtergrond nie. Trouens, Van Selms het aangetoon dat die enigste stuk mitologie in die Bybel in Genesis 6:1 tot 4 opgeteken is. Immers, die evangelie van Jesus Christus, die gekruisigde, gestorwe en opgestane Heer het juis die hele westerse wêreld ontmitologiseer en nie van 'n nuwe mite voorsien nie. As voorbeeld: In Italië en Griekeland heers die Christelike kerke terwyl die mitiese godedom wat in Jesus se tyd geheers het, tot niet is.
8. Uit wat Paulus en die Paasverhale berig, sien ons 'n opstandingsliggaam van Jesus wat onder andere die volgende vertoon:
 - * Dit is 'n volledige menslike liggaam.
 - * Hy dra die merktekens van die kruisiging.
 - * Hy is herkenbaar, maar eers as Hy Hom bekend maak.

- * Hy kan vis eet.
- * Hy kan verskyn en verdwyn.
- * Hy is die een oomblik in Jerusalem en die volgende in Galilea.
- * Die vertrek waar die dissipels agter geslote deure vergader het, keer Hom nie.
- * Hy word deur 'n wolk in die hemel opgeneem.
- * Hy verskyn aan Paulus op pad na Damaskus.

9. Dit wat in 8 hierbo genoem word, toon aan dat die opstandingsliggaam van Jesus ander eienskappe vertoon as sy liggaam wat saam met die dissipels as die aardse Jesus rondbeweeg het. Die aardse Jesus was beperk. Hy moes soos die gewone mense van Galilea na Jerusalem stap en dit het tyd en moeite geneem. In die geval van Lasarus het Hy te laat daar aangekom.

Sy opstandingsliggaam is duidelik nie beperk deur tyd en ruimte nie. Die mure, afstand en tyd keer Hom nie. Hy is duidelik 'n wese wat buite tyd en ruimte bestaan; in hedendaagse terme uit die fisika: In beheer van ruimte-tyd. Hy bestaan in 'n omstandigheid waar Hy voor sy inkarnasie (tydruimtelik gedink) as God reeds in ewigheid as tweede Persoon van die Drie-eenheid bestaan. Jesus het teruggekeer na die ewigheid buite tyd en ruimte.

10. Teologies gesien, is dit op hierdie punt waar die tweede saak na vore kom, naamlik dat die opstandingsliggaam van Jesus die liggaam is wat die sonde en die dood verwyder het. In die opgestane Heer woon God met sy volle wese. Deur Hom het hy alles met Homself versoen (Kolossense 1:19 tot 20). En hierin word die Paaskerugma verwerklik, naamlik dat Jesus Christus ons vernederde liggame sal verander om soos sy verheerlikte liggaam te wees (Filippense 3:21). Dit is die finale troos van die evangelie wat ons as begrafnisformule uitspreek.

---oOo---

Bylae G

**Kontrak:
Nederduitsch Hervormde Kerk
van Afrika
en
die Universiteit van Pretoria:**

Teologiese Opleiding

69ste Algemene Kerkvergadering

**MEMORANDUM VAN OOREENKOMS AANGEGAAN DEUR EN
TUSSEN DIE UNIVERSITEIT VAN PRETORIA EN DIE
NEDERDUITSCH HERVORMDE KERK VAN AFRIKA**

MEMORANDUM VAN OOREENKOMS

aangegaan deur en tussen

DIE UNIVERSITEIT VAN PRETORIA

hierin verteenwoordig deur

PROF CR DE BEER

in sy hoedanigheid as waarnemende Visekanselier en Rektor
(hierna genoem "die Universiteit")

en

DIE NEDERDUITSCH HERVORMDE KERK VAN AFRIKA

hierin verteenwoordig deur

PROF TFJ DREYER

in sy hoedanigheid as Voorsitter van die Algemene Kerkvergadering van die
Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika
(hierna genoem "die Kerk")

AANGESIEN teologiese opleiding aan die Universiteit tradisioneel in stand gehou
is deur die Universiteit en kerklike vennote;

EN AANGESIEN dit in belang van die Universiteit en kerklike vennote is dat die
Fakulteit Teologie aan die Universiteit sal voortbestaan;

EN AANGESIEN die welsyn van die Fakulteit Teologie saamhang met die har-
monieuse samewerking tussen die Universiteit en kerklike vennote;

EN AANGESIEN kerklike vennote se betrokkenheid in die teologiese opleiding
deur 'n ooreenkoms vasgelê moet word;

NOU DERHALWE kom die partye soos volg ooreen:

1. **WOORDOMSKRYWINGS**

1.1 "die partye"

Die Universiteit van Pretoria en die
Kerk.

1.2	"die Fakulteit"	Die Fakulteit Teologie aan die Universiteit van Pretoria.
1.3	"die Kerk"	Die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika (NHKA).
1.4	"kerkspesifieke"	Dié gedeelte van die formele akademiese programme van die Fakulteit wat nie gemeenskaplik aangebied word nie, maar wat op die opleiding van persone met die oog op die bediening van 'n kerklike vennoot gerig is.
1.5	"kerkeie"	Programme, of dele daarvan, wat nie deel uitmaak van die formele akademiese programme van die Fakulteit nie en wat op die eiesoortige behoeftes van 'n kerklike vennoot afgestem is, wat deur die betrokke kerk, in oorleg met sy dosenteraad, bepaal en hanteer word.
1.6	"kerklike vennote"	Kerke wat ooreenkomste met die Universiteit aangegaan het vir die opleiding van studente binne die Universiteit se formele akademiese programme en wat 'n bydrae maak tot die vergoeding van dosente wat deur die Universiteit aangestel is.
1.7	"die Kuratorium"	Die kerklike liggaam wat namens die Kerk opsig hou oor die opleiding van sy teologiese studente.
1.8	"die Algemene Dosenteraad"	'n Adviesraad van die Fakulteit bestaande uit dosente deur die Universiteit aangestel in terme van die onderskeie ooreenkomste met kerklike vennote, asook kerklike verteenwoordigers waarop die onderskeie kerklike vennote mag ooreenkom, onder die voorsitterskap van die Dekaan van die Fakulteit Teologie.
1.9	"die Kerklike Dosenteraad"	'n Adviesraad van die Fakulteit bestaande uit dosente deur die Uni-

versiteit aangestel in terme van paragraaf 6.1 van hierdie ooreenkoms, asook kerklike verteenwoordigers wat deur die Kerklike Dosenteraad gekoöpteer mag word, onder die voorsitterskap van 'n permanent-voltydse dosent van die Kerk.

- 1.10 "die Hervormde Teologiese Kollege" Die institusionele liggaam van die Kerk wat kragtens ooreenkoms met die Universiteit by die Fakulteit gestel is en die verantwoordelikheid aanvaar vir die kerkeie opleidingsprogram, voortgesette kerklike teologiese opleiding, bedieningshulp aan gemeentes van die Kerk en om die evangelie en teologie in 'n Afrika-konteks te dien.
- 1.11 "die Fakulteitsraad" 'n Komitee van die Senaat van die Universiteit saamgestel ingevolge die toepaslike reglement van die Universiteit van Pretoria.
- 1.12 "die Ekumeniese Adviesraad" 'n Subkomitee van die Algemene Dosenteraad bestaande uit twee verteenwoordigers van die onderskeie kerklike dosenterade en twee lede van die onderskeie kuratoria van die onderskeie kerklike vennote onder die voorsitterskap van die Dekaan.

2. **KANSELLASIE VAN BESTAANDE OOREENKOMSTE**

Alle vorige ooreenkomste tussen die Kerk en die Universiteit ten opsigte van die Fakulteit Teologie aan die Universiteit, word hiermee herroep.

3. **NUWE OOREENKOMS**

- 3.1 Hierdie dokument bevat die volle nuwe ooreenkoms tussen die Kerk en die Universiteit ten aansien van die Fakulteit Teologie aan die Universiteit. Geen verandering, toevoeging, weglating of kansellasië van hierdie ooreenkoms is geldig, tensy dit op skrif gestel en behoorlik deur die gevolmagtigdes van albei partye onderteken is nie.
- 3.2 Die partye erken dat geen ander beloftes, ondernemings, waarborge of

voorstellings gemaak is anders as wat vervat is in hierdie ooreenkoms nie.

4. DIE FAKULTEIT TEOLOGIE

- 4.1 Die kerntaak van die Fakulteit is die beoefening van die teologiese wetenskap.
- 4.2 Die konteks waarin die Fakulteit sy kerntaak uitvoer is die strategiese plan van die Universiteit en die samewerkingsraamwerk geskep deur hierdie ooreenkoms en die met ander kerklike vennote.
- 4.3 Die Fakulteit is veelkerklik.
- 4.4 Die Fakulteit bestaan tans uit die volgende Departemente:
 - 4.4.1 Departement Ou-Testamentiese Wetenskap
 - 4.4.2 Departement Nuwe-Testamentiese Wetenskap
 - 4.4.3 Departement Dogmatiek en Christelike Etiek
 - 4.4.4 Departement Praktiese Teologie
 - 4.4.5 Departement Kerkgeskiedenis en Kerkreg
 - 4.4.6 Departement Godsdiens- en Sendingwetenskap.
- 4.5 Die Fakulteit bedryf tans 'n interdisiplinêre program in Godsdiensstudies (Bybel- en Godsdienskunde).
- 4.6 Die Fakulteit bedryf tans die volgende Sentra en Institute:
 - 4.6.1 die Sentrum vir Publieke Teologie
 - 4.6.2 die Instituut vir Sendingwetenskaplike Navorsing (ISWEN).
- 4.7 Onderrig in die Fakulteit geskied binne die Nasionale Kwalifikasieraamwerk van die Departement van Onderwys.
- 4.8 Die Universiteit kan die strukturering van die Fakulteit Teologie, sowel as die samestelling van die akademiese programme wat deur die Fakulteit aangebied word, na oorleg met die kerklike vennote, in terme van sy eie beleid en prosedures wysig.
- 4.9 Formele akademiese programme van die Fakulteit word saamgestel uit gemeenskaplike en kerkspesifieke komponente, met dien verstande dat kerkspesifieke komponente deur die Fakulteitsraad en Senaat goedgekeur moet word en met dien verstande verder dat die partye daarna sal streef om die grootste moontlike deel van die programme uit gemeenskaplike komponente saam te stel. Kerkspesifieke komponente word gereël in oorleg met die betrokke Kerklike Dosenteraad.
- 4.10 Kerkeie programme, waarby voortgesette kerklike opleiding ingesluit is,

vorm nie deel van die formele akademiese program van die Fakulteit nie. Die Kerk onderhandel 'n ooreenkoms met die Universiteit om 'n institusionele struktuur aan die Universiteit te vestig, wat op eie koste die kerkele program behartig. Dit kan ook dien ter ondersteuning en aanvulling van die programme van die Fakulteit.

- 4.11 Die belange van die Kerk by die Fakulteit word deur die Kuratorium behartig.
- 4.12 Die Kerklike Dosenteraad kan, na oorleg met die Algemene Dosenteraad, aanbevelings aan die Fakulteitsraad maak ten aansien van teologiese opleiding en studente-aangeleenthede.
- 4.13 Die Dekaan en die Adjunkdekaan(e) van die Fakulteit word ingevolge die toepaslike reglement van die Universiteit van Pretoria aangewys, met dien verstande dat lidmaatskap en legitimasie as predikant van 'n kerklike vennoot nie as vereiste vir die aanstelling gestel word nie en met dien verstande verder dat vermelde ampsdraers van verskillende kerklike groeperinge moet wees.
- 4.14 Die Hoof van die Hervormde Teologiese Kollege, of sy/haar verteenwoordiger, het sitting op die Algemene Dosenteraad.

5. **DIE EKUMENIESE ADVIESRAAD**

- 5.1 Die rol van die Ekumeniese Adviesraad is om
 - 5.1.1 die kerklike vennote, vanuit die onderskeie kerklike perspektiewe en met inagneming van die verwagtinge van die kerklike vennote ten aansien van predikantopleiding, inspraak te gee in die samestelling en inhoud van formele opleidingsprogramme van die Fakulteit
 - 5.1.2 die ekumeniese gesprek tussen kerklike vennote onderling asook met ander rolspelers te fasiliteer ten einde wesenlike inhoud te gee aan die veelkerklikheid en toeganklikheid van die Fakulteit
 - 5.1.3 enige ander opdrag uit te voer wat die Fakulteitsraad of Algemene Dosenteraad aan hom opdra.
- 5.2 Die werkwyse en funksionering van die Ekumeniese Adviesraad word deur die Adviesraad self bepaal.

6. **PERSONEEL**

- 6.1. Vyf poste word aan die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika ingevolge hierdie ooreenkoms toegeken, welke poste aangewend moet word vir die uitvoering van die formele akademiese program van die Fakulteit, met dien verstande dat die partye op grond van 'n wesenlike verandering

van die studenteprofiel en/of hulpbronvoorsiening op 'n wysiging van die aantal toegekende poste kan ooreenkom.

- 6.2 Die persoon wat deur die Kerk aangestel word as Hoof van die Hervormde Teologiese Kollege moet volgens die betrokke reglement van die Universiteit aanstelbaar wees op minstens die vlak van senior lektor. Buitengewone of honorêre aanstelling van die hoof van die HTK kan op versoek van die NHKA en met die ondersteuning van die Fakulteitskeurkomitee deur die Dekaan of Senior Aanstellingskomitee van die Universiteit, na gelang van die geval, gemaak word ingevolge die toepaslike reglement en aanstellingskriteria van die Universiteit.
- 6.3 Tensy in hierdie ooreenkoms anders bepaal word, is die aanstellingsreglemente van die Universiteit van toepassing op die aanstelling van personeel en is aanstellings onderhewig aan die beleid en aanstellingsprosedures van die Universiteit en die toepaslike wetgewing.
- 6.4 Permanente akademiese aanstellings in poste wat ingevolge paragraaf 6.1 aan die Kerk toegeken is, geskied ingevolge Aanhangel A (hierby aangeheg), wat 'n integrale deel van hierdie ooreenkoms uitmaak.
- 6.5 Die Universiteit kan geakkrediteerde personeel verbonde aan die kerkele opleidingsinstansie aanstel om goedgekeurde kursusse in die akademiese program aan te bied, met dien verstande dat die aanstelling van sodanige personeel slegs geskied met die goedkeuring van die NHKA.
- 6.6 Tydelike akademiese aanstellings in die Fakulteit geskied ingevolge die toepaslike aanstellingsreglement en aanstellingskriteria van die Universiteit na oorlegpleging deur die Dekaan met die Kerklike Dosenteraad.
- 6.7 Ten opsigte van die dissipline en tug van personeel geld die bepalinge soos deur die Universiteit in dié verband neergelê. Die Universiteit sal kennis neem van tugstappe wat die kerklike vennoot in kerkverband toepas, en waar sodanige tugstappe die personeel se werksaamhede by die Universiteit beïnvloed, sal die Universiteit toepaslike ooreenkomste met die kerklike vennoot onderhandel.

7. **FINANSIES**

- 7.1 Die partye kom ooreenkom dat ten opsigte van die poste in paragraaf 6.1 en vir die duur van hierdie ooreenkoms, die Universiteit 70% en die Kerk 30% van die uitgawes daaraan verbonde sal finansier.

8. **TYDSKRIFTE**

- 8.1 Partye kom ooreen dat die voortbestaan van die vakwetenskaplike tydskrifte *HTS Teologiese Studies* en *Verbum et Ecclesia* in wedersydse belang is en die voortbestaan afhanklik is van die voortgesette finansiële ondersteuning van die Universiteit.

- 8.2 Die Universiteit onderneem om jaarliks, op grond van 'n gemotiveerde voorlegging deur die betrokke redakteur, 'n finansiële toekenning uit die toegedeelde Fakulteitsbegroting aan die tydskrifte vermeld in paragraaf 8.1 te maak met die oog op die gedeeltelike delging van die bedryfs- en produksiekoste van die onderskeie tydskrifte. Die aard en omvang van die ondersteuning sal jaarliks deur die Dekaan bepaal word op grond van die hulpbrontoekenning aan die Fakulteit.
- 8.3 Die finansiële ondersteuning deur die Universiteit vermeld in paragraaf 8.2 hierbo, is onderhewig aan die akkreditasie van gemelde tydskrifte by die toepaslike akkreditasie-owerhede.
- 8.4 Indien enige van bovermelde tydskrifte daarin slaag om ISI- of IBSS-status te verwerf, sal die Dekaan sodanige status tydens die toekenning van hulpbronne ingevolge paragraaf 8.2 hierbo in ag neem en 'n toepaslike addisionele toekenning aan sodanige tydskrif maak.

9. INWERKINGTREDING EN DUUR VAN OOREENKOMS

- 9.1 Hierdie ooreenkoms tree in werking op 1 Januarie 2010 en kan beëindig word deur enige van die partye met drie jaar kennisgewing, met inagneming van bestaande dosente se diensooreenkomste met die Universiteit.
- 9.2 By verbreking van 'n bepaling van hierdie ooreenkoms deur enige party, kan die ander party binne 21 dae nadat sodanige verbreking onder die ander party se aandag gekom het, skriftelik kennis gee aan die party wat die ooreenkoms verbreek het, om die verbreking binne 90 dae na ontvangs van gemelde kennisgewing reg te stel. Die partye kan onderling ooreenkom om die tydperk van 90 dae te verleng. Indien die regstelling nie binne 90 dae of binne die ooreengekome verlengde tydperk plaasvind nie, kan die ander party, met behoud van alle regte en regsmiddele tot daardie party se beskikking, hierdie ooreenkoms kanselleer nadat skriftelike kennis binne 30 dae na verstryking van die tydperk van 90 dae of verstryking van die ooreengekome verlengde tydperk, gegee is aan die party wat die ooreenkoms verbreek het. Met dien verstande dat kansellering alleen met 'n minimum kennisgewing van 12 maande plaasvind en aan die einde van 'n akademiese jaar in werking moet tree.

10. MEDIASIE EN ARBITRASIE

- 10.1 Indien 'n geskil uit hierdie ooreenkoms voortvloei of daarmee in verband staan en die geskil nie deur middel van onderhandeling tussen die partye bygelê kan word nie, kan enige party binne 21 dae nadat daar 'n dooie-punt in die onderhandelinge bereik is, skriftelik aan die ander party kennis gee dat die aangeleentheid vir mediasie verwys word, welke kennisgewing per hand op die ander party beteken sal word.
- 10.2 Binne sewe dae na betekening van die skriftelike kennisgewing vermeld

in paragraaf 10.1, kom die partye byeen om te besluit oor 'n mediator. Indien die partye nie op 'n mediator kan ooreenkom nie, sal die direksie van die Arbitrasiestigting van Suid-Afrika (AFSA) of 'n verteenwoordiger deur die direksie aangewys, versoek word om 'n geskikte mediator aan te wys, en beide partye sal hulle neerlê by hierdie aanwysing.

10.3 Die mediator se fooie sal in gelyke dele deur die partye betaal word.

10.4 Indien die geskil nie vir mediasie verwys word nie, of indien die geskil nie binne 30 dae na aanwysing van die mediator of binne sodanige verlengde tydperk as waarop die party mag ooreenkom, bygelê kan word nie, kan enige party enige verdere gepaste regstappe neem.

11. **WYSIGING**

Geen byvoeging tot, of wysiging, of ooreengekome beëindiging van hierdie ooreenkoms is van enige regsrag tensy dit skriftelik geskied en deur albei partye of hulle behoorlik gemagtigde verteenwoordigers onderteken is nie. Afstanddoening van enige reg voortspruitend hieruit of die eensydige kansellering van die ooreenkoms weens kontrakbreuk is nietig indien dit nie op skrif gestel is nie.

12. **TOEGEWINGS**

Geen uitstel of toegewing wat deur die partye wedersyds verleen word ten opsigte van die nakoming van enige bepaling van hierdie ooreenkoms sal as afstanddoening van die bepalings van die ooreenkoms beskou word nie en die partye sal te eniger tyd geregtig wees om stiptelike nakoming daarvan te vereis.

13. **KENNISGEWINGS EN DOMICILIA**

13.1 Die partye kies as hulle *domicilia citandi et executandi* hulle onderskeie adresse in hierdie klousule uiteengesit vir alle doeleindes van en wat voortspruit uit hierdie ooreenkoms, by welke adresse alle prosesstukke en kennisgewings wat voortspruit uit hierdie ooreenkoms of die nie-nakoming of beëindiging daarvan geldiglik aan hulle beteken of besorg mag word.

13.2 Die Universiteit – Die Registrateur, Universiteit van Pretoria, PRETORIA, 0002.

13.3 Die Kerk – Die Administrateur, Dirk van der Hoffgebou, Jacob Maréstraat 224, PRETORIA, 0002,

of by sodanige ander adres waarvan die betrokke party die ander party skriftelik in kennis mag stel en geag sal word en van krag te wees 14 dae nadat skriftelike kennisgewing gegee is: Met dien verstande dat geen

straatadres in hierdie sub-klousule genoem, verander sal word na 'n posbus of poste restante nie.

- 13.4 Enige kennisgewing wat ingevolge hierdie ooreenkoms gegee word, geskied op skrif en word
- 13.4.1 indien met die hand afgelewer en per handtekening van die geadresseerde bevestig, geag behoorlik deur die geadresseerde op die datum van aflewering ontvang te gewees het
- 13.4.2 indien deur middel van vooruitbetaalde geregistreerde pos gepos, geag deur die geadresseerde op die 8ste dag na die dag waarop dit gepos is, ontvang te gewees het, tensy die teendeel bewys word.
- 13.5 Nieteenstaande enigiets tot die teendeel vervat of geïmpliseer in hierdie ooreenkoms word enige skriftelike kennisgewing of kommunikasie werklik deur enigeen van die partye van 'n ander ontvang insluitende by wyse van faksimilee versending, opgevolg deur 'n skriftelike kennisgewing, geag 'n voldoende skriftelike kennisgewing of kommunikasie aan sodanige party te wees.

14. **ONDERHANDELING RONDOM WYSIGINGS VAN DIE OOREENKOMS**

Enige party kan te enige tyd vir die duur van die ooreenkoms kennis aan die ander party gee om een of meer aspekte van die ooreenkoms opnuut te onderhandel. Dit geskied met drie maande skriftelike kennisgewing aan die ander party en die kerklike vennote, waarin die wysiging, met volle opgaaf van redes, aangebied word.

Geteken te **PRETORIA** op **8 JULIE 2009**.

Prof TFJ Dreyer

namens

Die Kerk

in sy hoedanigheid as Voorsitter van die Algemene Kerkvergadering van die
Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika

Geteken te **PRETORIA** op **8 JULIE 2009**.

PROF CR DE BEER

namens

Die Universiteit

in sy hoedanigheid as waarnemende Visekanselier en Rektor

Aanhangsel A

AANSTELLINGSPROSEDURE: PERSONEEL

Indien 'n vakature ontstaan (om welke rede ook al), stel die Dekaan van die Fakulteit die volgende proses in werking:

1. Die Dekaan bepaal, na oorleg met die Kuratorium, die akademiese Departement waarin die aanstelling gemaak moet word.
2. 'n Posbeskrywing en profiel van die kandidaat wat vir vulling van die vakature oorweeg moet word, word deur die Fakulteitskeurkomitee, soos ingestel ingevolge paragraaf 5, na oorleg met die Kuratorium opgestel.
3. Op grond van die posbeskrywing en -profiel berei die Dekaan in oorleg met die Direkteur: Menslike Hulpbronne van die Universiteit en die Kuratorium 'n werwingsadvertensie voor wat in die toepaslike kerklike en ander ooreengekome media geplaas word. Tensy die Kerk uitdruklik daarvan afstand doen, sal die werwingsadvertensie aandui dat die applikante gelegitimeerde ampsdraers van die Kerk moet wes.
4. Die Fakulteitskeurkomitee ontvang die aansoeke via die Departement: Menslike Hulpbronne van die Universiteit.
5. Vir doeleindes van die vulling van die vakatures ingevolge paragraaf 6 van die Ooreenkoms, word die Fakulteitskeurkomitee soos volg saamgestel:
 - * Die Viserektor
 - * Die Dekaan (Voorsitter¹)
 - * Die Adjunkdekaan
 - * Twee Fakulteitsraadslede van die Kerk
 - * Twee Kuratoriumlede van die Kerk
 - * Die departementshoof van die dissipline waar die vakature bestaan
 - * 'n Vakkundige buitepersoon
 - * 'n Student van die Fakulteit Teologie
 - * 'n Verteenwoordiger van die erkende vakbonde van die Universiteit word na die vergaderings van die Fakulteitskeurkomitee uitgenooi om toesig te hou oor die aanstellingsproses. Vermelde verteenwoordiger is nie lid van die komitee nie en het nie stemreg nie.
6. Die Fakulteitskeurkomitee lê 'n naam aan die Dekaan of Senior Aanstellingskomitee van die Universiteit, na gelang van die geval, voor.

¹ In die afwesigheid van die Dekaan tree die Adjunkdekaan op as voorsitter. Indien beide die Dekaan en Adjunkdekaan afwesig is, tree die Viserektor op as voorsitter.

7. Die Dekaan of Senior Aanstellingskomitee van die Universiteit, na gelang van die geval, neem kennis van die aanbeveling en neem 'n toepaslike besluit.

---oOo---

Bylae H

Voorgestelde predikanteprofiel/ gemeenteprofiel

69ste Algemene Kerkvergadering

DIE VOORGESTELDE BEROEPSTELSEL

PROFIEL VAN PREDIKANT

PERSOONLIKE INLIGTING

1. Self

Van	
Voorname	
Noemnaam	
Geboortedatum	

2. Name en geboortedatums van eggenoot en kinders

	bv Hendrik Christiaan du Toit	bv 19 Februarie 1998
Man/Vrou		
Kind 1		
Kind 2		
Kind 3		
Kind 4		
Kind 5		

3. Kontakinligting

Huidige standplaas (gemeente)	
Ander werkkring (pos, werkgewer)	
Telefoon (kantoor)	

Telefoon (huis)	
Selfoon	
E-posadres	
Woonadres	
Posadres	

4. **Akademiese kwalifikasies**

bv M.Th. (Praktiese Teologie)	bv Universiteit van Pretoria	bv April 2003

5. **Verdere kerklike/teologiese opleiding**

bv VTT (Skrifbeskouing), fasiliterende leierskap, traumaberading	bv Hervormde Teologiese Kollege	bv Junie 2008

6. Ander opleiding/kursusse

bv NLP, rekenaarprogrammering, finansiële bestuur, vakmanskap, sport	bv Centurion Akademie	bv November 1996

7. Besondere vaardighede

bv Houtwerk, tuinbou, musiek	Meer besonderhede

BEDIENINGSGESKIEDENIS

	Plek (gemeente)	Datum
8. Legitimاسie		
9. Ordening		

10. Gemeentes bedien

Gemeente 1	Voltyds/Deelsorg/ Deeltyds	Tydperk (bv 1992 tot 1999)
Enigste predikant/mede- leraar		

Aantal lidmate		
Stedelik/semi-stedelik/platteland		
Profiel van lidmate (onderwys, beroepe, ekonomies)		
Besondere fokuspunte van bediening		

Gemeente 2	Voltyds/Deelsorg/Deeltyds	Tydperk (bv 1992 tot 1999)
Enigste predikant/medeleraar		
Aantal lidmate		
Stedelik/semi-stedelik/platteland		
Profiel van lidmate (onderwys, beroepe, ekonomies)		
Besondere fokuspunte van bediening		

Gemeente 3	Voltyds/Deelsorg/Deeltyds	Tydperk (bv 1992 tot 1999)
Enigste predikant/medeleraar		
Aantal lidmate		
Stedelik/semi-stedelik/platteland		
Profiel van lidmate (onderwys, beroepe, ekonomies)		
Besondere fokuspunte van bediening		

Gemeente 4	Voltyds/Deelsorg/Deeltyds	Tydperk (bv 1992 tot 1999)
Enigste predikant/medeleraar		
Aantal lidmate		
Stedelik/semi-stedelik/platteland		
Profiel van lidmate (onderwys, beroepe, ekonomies)		
Besondere fokuspunte van bediening		

Gemeente 5	Voltyds/Deelsorg/Deeltyds	Tydperk (bv 1992 tot 1999)
Enigste predikant/medele-raar		
Aantal lidmate		
Stedelik/semi-stedelik/platteland		
Profiel van lidmate (onderwys, beroepe, ekonomies)		
Besondere fokuspunte van bediening		

Gemeente 6	Voltyds/Deelsorg/Deeltyds	Tydperk (bv 1992 tot 1999)
Enigste predikant/medele-raar		
Aantal lidmate		
Stedelik / semi-stedelik/platteland		
Profiel van lidmate (onderwys, beroepe, ekonomies)		
Besondere fokuspunte van bediening		

11. Betrokkenheid by kerklike rade, komitees, projekte, publikasies

bv Proponentseksamenkommissie	Hoedanigheid (bv Primuslid)	Tydperk (bv 2004 tot 2007)

12. Besondere suksesse

Noem hoogstens drie uitstaande suksesse uit u bediening tot op datum en verduidelik kortliks waarom u dit as sulke hoogtepunte beskou.

Sukses	Motivering

VOORKEURE

13. Tipe werkomgewing (merk slegs een met 'n kruisie, en motiveer dan).

	x	Motivering
Enigste predikant		
Saam met ('n) kollega(s)		

14. Tipe gemeente (in terme van grootte) (nommer in voorkeurorde van 1 tot 5, en motiveer eerste keuse).

	1-5	Motivering
Familiiegrootte (tot 200 lidmate; kern $\pm$ 50)		
Pastorale grootte (200-800 lidmate; kern $\pm$ 125)		
Programgrootte (800-1500 lidmate; kern $\pm$ 250)		
Korporatiewe grootte (1500+ lidmate; kern $\pm$ 350)		
Geen voorkeur		

15. **Aard van gemeente** (nommer in voorkeurorde van 1 tot 4, en motiveer eerste keuse).

	1-4	Motivering
Stedelik		
Semi-stedelik		
Plattelands		
Geen voorkeur		

16. **Voorkeur vir bestuurstyl** (Waar is die enjinkamer vir beplanning en besluitneming in die gemeente?)

(Merk slegs een met 'n kruisie, en motiveer).

	x	Motivering
Predikant self		
Kerngroep (bv Finansiële Komitee)		
Kerkraad		
Gemeentevergadering		
Geen vaste patroon nie		

17. **Besondere belangstellings in die bediening**

Kies uit die onderstaande tabel minstens 5 en hoogstens 10 aspekte van die bediening waarin u 'n besondere belangstelling het, en nommer hulle in voorkeurorde van 1 tot 10 (grootste belangstelling = 1). U hoef die ander aspekte glad nie te merk nie.

Prediking	
Erediensinrigting en sakramentsbediening	
Voortgaande studie om eie teologiese- en Bybelkennis te ontwikkel	

Aanbieding van Bybelstudie en toerustingsgeleenthede	
Skryf van geestelike lektuur (tydskrifte, boeke)	
Kerklike kommunikasie	
Kategese	
Huisbesoek	
Krisispastoraat	
Berading (persoonlike begeleiding)	
Ontwikkeling van lidmate se lewensvaardighede (bv huweliksverrryking, hantering van verslawing)	
Kinderbediening (tot en met belydenisaflegging)	
Jeugbediening (belydende jongmense)	
Bediening aan vroue	
Mannebediening	
Hospitaalbediening	
Bediening aan bejaardes	
Barmhartigheidswerk	
Bestuur van konflik	
Gemeente-ontwikkeling (ontwikkeling van lidmate in groepsverband)	
Gemeente-organisasie (vergaderings, gemeentestrukture en spanwerk)	
Finansiële bestuur	
Kerklike administrasie	
Missionale uitreiking (apostolaatswerk)	
Ekumeniese verhoudinge	
Gemeenskapsaksies	

Geleentheidsbestuur (beplan en lei goed georganiseerde funksies en byeenkomste)	
--	--

18. Gee meer inligting oor u 3 grootste belangstellings hierbo (vraag 17).

Belangstelling	Gee inligting oor die ontwikkeling van hierdie belangstelling

WYER BETROKKENHEID

19. Ander beroepservaring

Werkgewer (bv SANLAM)	Pos (bv Verkoops- agent)	Hoofgmerk van pos (bv Verkoop lewens- versekering)	Tydperk (bv 1996 tot 1998)

20. Betrokkenheid by gemeenskapsorganisasies

Organisasie (bv Welsynsforum, skool, Voortrekkers)	Hoedanigheid (bv Sekretaris)	Tydperk (bv 1985 – 1989)

PROFIEL VAN GEMEENTE

STATISTIESE INLIGTING OOR GEMEENTE

21. Lidmaattal

	Verlede jaar	5 jaar gelede	10 jaar gelede
Getal belydende lidmate			
Gemiddelde bywoning van eredienste (getal)			

22. Ouderdomsverspreiding

Persentasie lidmate tans in elk van die volgende ouderdomsgroepe:

0 tot 5		50 tot 64	
6 tot 18		65 tot 74	
19 tot 34		75+	
35 tot 49			

Die totaal (persentasies) moet optel na 100.

Gemiddelde ouderdom van belydende lidmate	
--	--

23. Gesinseenhede

Persentasie gesinne wat die volgende profiele vertoon:

Egpare met kinders in die huis		Hersaamgestelde gesinne (geskei/weduwee, wewenaar weer getroud)	
---------------------------------------	--	--	--

Egpare sonder kinders in die huis		Mense wat saamwoon/Gay lidmate	
Enkellopendes		Enkelouers	

Die totaal (persentasies) moet optel na 100.

24. **Opvoedingsvlak van lidmate**

Persentasie lidmate wat in elk van die volgende kategorieë val:

Minder as matriek	
Matriek	
Tersiêre opleiding	

Die totaal (persentasies) moet optel na 100.

25. **Werk van volwasse lidmate**

Persentasie lidmate wat in elk van die volgende kategorieë val:

Eie besigheid		Onderwys	
Boerdery		Student	
Salaristrekkers (privaatsektor)		Huisvrou (voltyds)	
Salaristrekkers (staats-diens) (nasionaal/provinsiaal/munisipaal)		Ander	

Die totaal (persentasies) moet optel na 100.

26. **Wat is die hoofbron(ne) van inkomste/werkgeleenthede in u gemeenskap?**

Persentasie lidmate wat in elk van die volgende kategorieë val:

Boerdery		Onderwys	
Mynwese		Besighede (produkte en dienste)	
Vervaardiging		Toerisme	

Konstruksie		Mediese dienste	
Staatsdiens (nasionaal/pro-vinsiaal/munisipaal)		Ander	
Weermag/Polisie/Brandweer			

Die totaal (persentasies) moet optel na 100.

27. Werkloosheid

Persentasie lidmate wat in elk van die volgende kategorieë val:

Werkend	
Werkloos	
Afgetree	

Die totaal (persentasies) moet optel na 100.

HISTORIESE INLIGTING

28. Ontstaan van gemeente

Wanneer is gemeente gestig?	
Van watter gemeente(s) afgestig?	

29. Hoogte- en laagtepunte in die gemeente se geskiedenis

Hoogtepunte	
Datum	Gebeure

Laagtepunte	
Datum	Gebeure

30. Predikante van die gemeente

	Naam	Voltyds/Deelsorg/ Deeltyds	Dienstyd (bv Mei 1999 tot Februarie 2004)
Eerste predikant			
Afgelope 10 jaar			
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			

31. Verhouding met predikante

Merk een blokkie wat die gemeente se verhouding met al die predikante die afgelope 10 jaar die beste beskryf:

Altyd goeie samewerking	
Meestal goeie samewerking	
Soms goeie samewerking; soms spanning	

Dikwels spanning en verdeeldheid	
Deurlopend spanning en verdeeldheid	

32. Beskryf die bloeityd van die gemeente

--

KARAKTER VAN DIE GEMEENTE

33. Omgewing

Merk slegs die toepaslike antwoord met 'n kruisie in die laaste kolom:

Stedelik	
Semi-stedelik	
Plattelands	

34. Grootte (met implikasies vir die organisasiestruktuur en aktiwiteite)

Merk slegs die toepaslike antwoord met 'n kruisie in die laaste kolom:

Familiegrootte (tot 200 lidmate; kern ± 50)	
Pastorale grootte (200-800 lidmate; kern ± 125)	
Programgrootte (800-1500 lidmate; kern ± 250)	
Korporatiewe grootte (1500+ lidmate; kern ± 350)	

35. Primêre rol van die predikant in die gemeente

Merk slegs die toepaslike antwoord met 'n kruisie in die laaste kolom:

Familievriend	
----------------------	--

Sentrale leiersfiguur (herder)	
Toeruster van lidmate (bedieningsleier)	
Visioenêre/strategiese leier	

36. **Bestuurstyl** (Waar is die enjinkamer vir beplanning en besluitneming in die gemeente?)

(Merk slegs een met 'n kruisie in die middelste kolom, en verduidelik kortliks in die laaste kolom).

Predikant		
Kerngroep (bv Finansiële Komitee)		
Kerkraad		
Gemeentevergadering		
Geen vaste patroon nie		

37. **Beplanning**

Doen die gemeente jaarliks beplanning vir die korttermyn, mediumtermyn en/of langtermyn?

Merk die toepaslike antwoord(e) met 'n kruisie in die middelste kolom, en verduidelik kortliks wat die resultate van die beplanning is in die laaste kolom.

Korttermyn (1 jaar)		
Mediumtermyn (3 jaar)		
Langtermyn (5 jaar +)		

38. **Watter aktiwiteite vorm deel van die gereelde gemeenteprogram?**
(weekliks/maandeliks)

Oggenderediens		Huisbesoek deur ouderlinge	
Aanderediens		NHSV (vroue-aksie)	

Bybelstudie		Jeugbyeenkoms	
Kategese		Bejaardebyeenkoms	
Individuele huisbesoek (predikant)		Vergaderings van die ampte	
Wyksbesoek (kerkraad en predikant)		Missionale werk (evangelisasie)	
Selgroepbyeenkoms (sonder predikant)		Barmhartigheidsdiens	
Toerusting van lidmate en ampsdraers		Fondsinsamelings	
Kollekteer van offergawes (diakens)		Siekebesoek (predikant / diensgroep)	

Noem enige *ander* aktiwiteite wat deel vorm van die gereelde gemeenteprogram:

a.	b.
-----------	-----------

39. **Watter groot *jaarlikse* projekte is daar op die gemeenteprogram?**

Basaar/Wildsfees		Gemeentekamp	
Sportbyeenkoms (bv gholfdag/fietswedren)		Sendingtoer/Evangelisasie-aksie	
Musiekkonsert			

Noem enige *ander* projekte wat deel vorm van die jaarlikse gemeenteprogram:

a.	b.
-----------	-----------

40. **Besondere fokuspunkte in die gemeentelewe**

Kies uit die onderstaande tabel minstens 5 en hoogstens 10 besondere fokuspunkte van die gemeentelewe, en nommer hulle in volgorde van 1 tot 10 om aan te dui hoe belangrik elkeen in die gemeente is (1 = die belangrikste saak). U hoef die ander aspekte glad nie te merk nie.

Prediking	
Kreatiewe erediensinrigting en sakramentsbediening	

Bybelstudie	
Verspreiding van geestelike lektuur (tydskrifte, boeke)	
Effektiewe kerklike kommunikasie (na binne en buite)	
Kategese	
Huisbesoek	
Krisispastoraat	
Berading (persoonlike begeleiding)	
Ontwikkeling van lidmate se lewensvaardighede (bv huweliksverrryking, kursusse oor verslawing)	
Kinderbediening (tot en met belydenisaflegging)	
Jeugbediening (belydende jongmense)	
Bediening aan vroue	
Mannebediening	
Hospitaalbediening	
Bediening aan bejaardes	
Barmhartigheidswerk	
Gemeente-ontwikkeling (toerusting en ontwikkeling van lidmate in groepsverband)	
Gemeente-organisasie (vergaderings, gemeentestruktuur en spanwerk)	
Finansiële bestuur	
Kerklike administrasie	
Missionale uitreiking (apostolaatswerk)	
Ekumeniese verhoudinge	
Gemeenskapsaksies (diens ten behoeve van die breë gemeenskap)	
Geleentheidsbestuur (goed georganiseerde funksies en byeenkomste)	

Bouprojekte (ontwikkeling van fasiliteite)**41. Erediensruimte**

Tradisionele kerkgebou	
Moderne kerkkompleks	
Saal	
Ander (spesifiseer):	

42. Vir wie word sitplekke gereserveer?

Kerkraad	
Moeders met babas/klein kindertjies (moederskamer)	
Koor/Sanggroep	
Ander (spesifiseer):	

43. Kleredrag

Merk slegs die toepaslike blokkie:

	Formeel	Informeel
Predikant		
Kerkraad		
Volwasse lidmate		
Kinders		

44. Deur wie word die erediens beplan?

Merk slegs die toepaslike blokkie:

Predikant alleen	
-------------------------	--

Predikant en orrelis	
Eredienskomitee	
Ander (spesifiseer)	

45. **Hoeveel verskeidenheid is daar in die erediens met betrekking tot die volgende?**

Merk slegs die toepaslike blokkie:

	Baie	Matig	Geen
Tekskeuse (Ou Testament/Nuwe Testament; verskillende Bybelboeke; temas)			
Liedere en musiek			
Samestelling van die handeling in die erediens (diensorde)			
Tipe prediking (onderrig, morele vermaning, meditasie, ervaring, vertellend, argumenterend, ensovoorts)			
Gebruik van visuele beelde			

46. **Waar kom nuwe lidmate vandaan?**

Persentasie lidmate wat op elk van die volgende maniere in die gemeente opgeneem word:

Kategese (jongmense)	
Volwasse kategese	
Ouderlingevergadering aanvaar bewyse van lidmaatskap/attestate	

47. **Hoe word nuwe lidmate by die gemeente ingeskakel?**

Merk slegs die toepaslike antwoorde uit die volgende lysie:

Predikant besoek hulle tuis	
Kerkraad besoek hulle tuis	

Hulle ontvang 'n inligtingstuk oor die gemeente	
Hulle deurloop 'n bekendstellingsprogram	
Hulle word na die erediens verwelkom en aan die gemeente voorgestel	
Hulle word by die werksaamhede van 'n diensgroep ingeskakel	

48. **Van watter interne kommunikasiemiddele maak die gemeente gebruik?**

Merk slegs die toepaslike antwoorde uit die volgende lysie:

Gemeentekalender/gemeenteprogram	
Gemeentenuusblad	
Eie webblad/Facebook-groepe (of soortgelyk)	
E-pos	
Selfone (SMS)	
Dataprojektor	
Ander (spesifiseer)	

49. **Bronne van spanning/konflik in die gemeente**

Dui uit die volgende lysie sake aan oor watter sake daar gedurende die afgelope 10 jaar spanning of konflik in die gemeente was. Dit is belangrik om elke *saak* wat tot wesenlike spanning in die gemeente bygedra het, te noem – ongeag wie, hoeveel of watter lidmate betrokke was, en of dit suksesvol opgelos is of nie.

Prediking		Barmhartigheidswerk	
Erediensinrigting en sakramentsbediening		Missionale uitreiking (apostolaatswerk)	
Leer en belydenis		Finansiële bestuur	
Toerustingsgeleenthede		Kerklike administrasie	
Kategese		Kleredrag	

Huisbesoek (gewone pastoraal werk)		Politiek	
Krisispastoraat		Gedrag (lewenwyse)	
Gemeenskapsaksies		Tydsbestuur	
Gemeente-organisasie		Eggenote/familie van predikant	

Noem enige *ander* bronne van spanning in die gemeente hierbo aangedui:

1.	2.
----	----

50. Konflikhantering

Gebruik 'n 4-puntskaal om aan te dui hoe die gemeente die spanning en konflik hanteer het:

- 1 = Baie toepaslik
- 2 = Redelik toepaslik
- 3 = Nie toepaslik nie
- 4 = Glad nie toepaslik nie

1. Lidmate luister na mekaar en respekteer mekaar.	
2. Die kerkraad en gemeente praat openhartig oor onderlinge spanning en konflik.	
3. Lidmate betwyfel mekaar se opregte bedoelings.	
4. Meningsverskille lei tot onderlinge verdeeldheid en kantkiesery.	
5. Mense het al die gemeente verlaat as gevolg van konflik.	
6. Die gemeente is eendragtig en sterker as voorheen na vroeëre konflik.	
7. Daar is nog kwade gevoelens op die agtergrond teenwoordig na vroeëre konflik.	
8. Daar is tans konflik in die gemeente, en ons het iemand nodig wat dit kan oplos.	

51. Noem 3 uitstaande kenmerke van u gemeente:

1.
2.

3.

TENDENSE IN DIE WYER GEMEENSKAP**52. Taalgroeperings**

Persentasie inwoners van die gemeenskap wat in elk van die volgende kategorieë val:

	Verlede jaar	5 jaar gelede	10 jaar gelede
Afrikaans			
Engels			
Swart tale			
Ander			

53. Behuising

Persentasie inwoners van die gemeenskap wat in elk van die volgende kategorieë val:

	Verlede jaar	5 jaar gelede	10 jaar gelede
Formele behuising			
Informele woongebiede (plakkers)			

54. Rassesamestelling

Persentasie inwoners van die gemeenskap wat in elk van die volgende kategorieë val:

	Verlede jaar	5 jaar gelede	10 jaar gelede
Blank			
Swart			

Gekleurd			
Asiër			

55. **Godsdiensgroepe**

Persentasie inwoners van die gemeenskap wat in elk van die volgende kategorieë val:

	Verlede jaar	5 jaar gelede	10 jaar gelede
Christene			
Moslems			
Jode			
Tradisionele Afrika-godsdienste			
Oosterse godsdienste			

56. **Aantal gemeentes van Afrikaanse kerke in die dorp/stad/gemeenskap**

Persentasie inwoners van die gemeenskap wat in elk van die volgende kategorieë val:

	Verlede jaar	5 jaar gelede	10 jaar gelede
NHKA			
NG Kerk			
Gereformeerde Kerke			
AGS en ander Pinksterkerke			

57. **Noem die 5 belangrikste veranderinge wat u oor die volgende 5 jaar vir u gemeenskap en gemeente voorsien:**

Veranderinge in die gemeenskap	Veranderinge in die gemeente
1.	1.

2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.

58. **Noem 3 belangrike probleme in u gemeenskap en verduidelik hoe u gemeente daarby betrokke is:**

Probleme in die gemeenskap	Die gemeente se betrokkenheid
1.	
2.	
3.	

59. **Watter geleenthede bestaan daar vir u gemeente om oor die volgende 5 jaar te groei (in getal én geloof)?**

1.
2.
3.

60. **Hoe maak die gemeente haarself sigbaar in die gemeenskap?**

1.
2.
3.

FINANSIËLE INLIGTING

61. **Inkomstebronne**

Inkomste (in Rand) wat op elk van die volgende maniere geïen word:

	Verlede jaar	5 jaar gelede	10 jaar gelede
Offergawe			
Rente op beleggings			
Gereelde fondsinsamelingsprojekte			
Verhuring van fasiliteite			
Ander (spesifiseer)			
TOTAAL			

Let op veranderings in die verhoudings van die verskillende inkomstebronne (as persentasie van geheel).

62. Uitgawes

Uitgawes (in Rand) op elk van die volgende:

	Verlede jaar	5 jaar gelede	10 jaar gelede
Standplaaskoste (predikante)			
Sinodale heffings (NHKA en ring)			
Honoraria en lone			
Instandhouding van fasiliteite			
Ander (spesifiseer)			
TOTAAL			

Let op veranderings in die verhoudings van die verskillende uitgawes (as persentasie van geheel).

63. Kontantvloei

Gee die netto inkomste, uitgawes en netto surplus (tekort) vir die vorige drie finansiële jare (soos geouditeer):

	Verlede jaar	2 jaar gelede	3 jaar gelede

Inkomste			
Uitgawes			
Netto surplus (tekort)			

64. Offerbereidheid

Persentasie lidmate wat in elk van die volgende kategorieë val:

Offergawe bo die riglyn wat deur die kerkraad gestel word	
Offergawe volgens die riglyn wat deur die kerkraad gestel word	
Offergawe onder die riglyn wat deur die kerkraad gestel word	
Geen offergawe	

Die totaal (persentasies) moet optel na 100.

65. Bates

Gee die huidige Randwaarde van alle bates (geboue teen vervangingswaarde):

Kontant (lopende bankrekening)	
Beleggings (geld)	
Beleggings (aandele, ekwiteit)	
Kerkgebou	
Pastorie 1	
Pastorie 2	
Pastorie 3	
Ander (spesifiseer):	
TOTAAL	

66. **Laste**

Gee die huidige Randwaarde van alle laste:

Kontant (oortrokke bankrekening)	
Uitstaande geld op verbande	
Ander skuld (beskryf, en bedrag)	
TOTAAL	

67. **Beskryf die pastorie.**

Fisiese adres	
Afstand van die kerkgebou af	
Grootte van erf	
Toeganklik vir gestremde persone	
Getal kamers (totaal)	
Getal slaapkamers	
Getal badkamers (en suite?)	
Studeerkamer (privaat?)	
Onthaallokale	
Private gesinskamer	
Bediendekwartiere	
Motorhuis/motorafdak	
Swembad	

68. **Beskryf enige bouprojekte tans onderweg of in beplanning.**

Fisiese adres	
----------------------	--

Afstand van bestaan- de kerkgebou	
Doel	
Beraamde koste	
Geskatte voltooiings- datum	

ONDERHOUD EN VRAEBANK

1. INLEIDING

- 1.1 Verwelkom die applikant en bedank hom/haar vir sy/haar tyd om die onderhoud by te woon.
- 1.2 Stel die paneel aan die kandidaat voor.

(Voorbeeld)

- * *Voorsitter Finkom*
- * *Skriba*
- * *Voorsitter Ouderlingvergadering*
- * *Ouderlinge*

- 1.3 Verduidelik kortliks die proses wat gevolg word:

(Voorbeeld)

- * *Onderhoud is vir 'n uur geskeduleer.*
- * *Vrae is gestruktureerd en word aan almal gestuur.*
- * *Die vrae is gebaseer op die pos wat geadverteer is.*
- * *Stel die kandidaat in kennis dat tyd gegun sal word na afloop van die onderhoud om vrae aan die paneel te stel.*

2. AFSLUITING

- 2.1 Vra vir die kandidaat of hy/sy enige vrae het om aan die paneel te stel.
- 2.2 Vind uit of die kandidaat van mening is dat die proses regverdig en billik was en of hy/sy voldoende kans gegun was om sy/haar saak te stel.
- 2.3 Verduidelik kortliks die proses vorentoe aan die kandidaat:

(Voorbeeld)

- * *Sê hoeveel kandidate op die kortlys is.*
- * *Die onderhoude sal op die volgende dae plaasvind.*
- * *Psigometriese toetse mag vereis word.*
- * *Finale keuse van kandidaat berus by die paneel en onsuksesvolle kandidate sal ingelig word maar geen redes sal verstrek word nie.*

- 2.4 Bedank die kandidaat namens die paneel, die kerkraad en die gemeente vir sy/haar bereidwilligheid om aansoek te doen.

ONDERHOUD**PROFORMA BLAD VIR PANEEL**

Naam van kandidaat:

Datum vir onderhoud:

Paneel:

1.

2.

3.

4.

5.

6.

Punteskaal:

1 = Nie geskik vir die pos nie

2 = Laer dan pos vereistes

3 = Geskik/in lyn met vereistes

4 = Ideaal/Hoër dan pos vereistes

Punte toegeken:

Dimensie		Punt
1. Agtergrond		
2. Professionele kennis en vaardigheid ten opsigte van kerk en teologie		
3. Bestuursvaardighede		
4. Interpersoonlike verhoudings		
5. Belangstellings en persoonlike voorkeure		
6. Innovering		

Algemene kommentaar:

.....

.....

.....

.....

.....

VRAEBANK

DIMENSIE 1: Agtergrond

Punt:

Redes waarom die kandidaat aansoek gedoen het vir die pos by die gemeente.
(Persoonlike opportunisme/opsoek na verandering/sien geleentheid raak).

1. Vertel ons kortliks van jou opvoedkundige agtergrond en vorige werkonder-
vinding asook hoe relevant dit is vir hierdie pos.
2. Wat weet jy van die gemeente wat jou laat belangstel om aansoek te doen
vir die pos?

DIMENSIE 2: Professionele kennis en vaardigheid ten opsigte van kerk en teologie

Punt:

Vrae oor teologiese onderbou, kennis van hedendaagse teologiese tendense, be-
trokkenheid by kerklike debatte, ensovoorts.

1. Wat sou jy sê, in volgorde van belangrikheid, is die drie mees belangrike
take van 'n predikant?
2. Wat was tot nou toe jou moeilikste taak binne kerkverband? Wat het jy
daaruit geleer?
3. Hoe sal jy jouself beoordeel waar dit jou vermoë aangaan om 'n boodskap
aan die gemeente oor te dra?
4. Verduidelik aan die paneel of jy die tugmaatreëls moes toepas in die kerklike
opset en hoe jy die lidmaat gelei het om weer 'n volwaardige lidmaat van die
kerk te wees.

DIMENSIE 3: Bestuursvaardighede

Punt:

Persoonlike benadering tot en ervaring met betrekking tot die neem van leiding,
beplanning, prioritisering, hulpbrontoewysing, spanwerk, besluitneming, monite-
ring, verslagdoening, aanbieding en vermoë om gefokus te bly op die taak.

1. Vertel ons van jou leierskap eienskappe en gee 'n paar voorbeelde van hoe
jy dit al moes aanwend.

2. Beskryf jou tipe bestuurstyl en hoe dit jou sal ondersteun om die doelwitte wat hierdie pos vereis, te bereik.
3. Wat is jou vernaamste kwaliteite wat jou 'n goeie bestuurder van mense, take en prosedures maak.
4. Gestel jy besef dat jy 'n saak verkeerd hanteer het, hoe sal jy te werk gaan om dit reg te stel?
5. Verduidelik aan die paneel wat die grootste krisis was wat jy as leraar ervaar het en moes aanspreek en hoe jy dit hanteer het.

DIMENSIE 4: Interpersoonlike verhoudings

Punt:

Mens-orientasie (voor- en afkeure), konflikhantering, kommunikasiestyl, berading en begeleiding.

1. Beskryf jou sterk- en swakpunte waar dit beide verbale en geskrewe kommunikasievaardighede aangaan.
2. Beskryf jou vermoë om besluite af te dwing en deur te voer asook hoe jy konflik op hoë vlak tussen interne partye sou benader. Gee ook vir ons voorbeelde van jou vorige ervarings in dié verband.
3. As jy in 'n vergadering tot die kern van 'n probleem moet deurdring, hoe sou jy te werk gaan om jouself te handhaaf?
4. Wat sou jy sê kan 'n predikant doen en nastreef om interpersoonlike verhoudings tussen predikante/kerkraad/gemeentelede te bevorder?
5. Hoe sou jy konflik in die gemeente hanteer en gee 'n voorbeeld van waar jy suksesvol/onsuksesvol was en gee redes.

DIMENSIE 5: Belangstellings en persoonlike voorkeure

Punt:

Voorkeure met betrekking tot spesifieke gemeente- en bedieningsaktiwiteite (sterk- en swakpunte). Rekord van betrokkenheid by aktiwiteite in vorige gemeentes.

1. Ons vind dat gemeentelede toenemend onbetrokke staan waar dit kerkaktiwiteite aangaan. Hoe sou jy dit aanspreek?
2. As jy die beroep sou kry, wat sou jy sê is jou sterkste eienskappe wat die gemeente sal kan gebruik tot hulle voordeel en in watter opsigte is jy van mening dat jy nog ontwikkeling nodig het?

DIMENSIE 6: Innovering

Punt:

Ingesteldheid ten opsigte van verandering en innovasie, rekord van inisiatiewe by vorige gemeentes om verandering en innovasie te weeg te bring; voorstelle om gemeentebetrokkenheid te verhoog.

1. Deel met die paneel praktiese gevalle in die kerklike opset waar jy deelgeneem het of leiding geneem het ten opsigte van 'n projek of opdrag. Wat was die uitkoms daarvan?
2. Volgens jou opinie wat sou jy sê is tans die grootste bedreiging wat ons Kerk moet probeer verhoed of aanspreek?
3. Hoe sou jy seker maak dat jy beide die ouer garde en die jeug se behoeftes aanspreek?

---oOo---

Bylae I

**Memorandum
van die
HCM Fourie-Vriendekring/
Stigting
aan die
Kommissie van die
Algemene Kerkvergadering**

69ste Algemene Kerkvergadering

MEMORANDUM VAN DIE HCM FOURIE-VRIENDEKRING/STIGTING AAN DIE KOMMISSIE VAN DIE ALGEMENE KERKVERGADERING

OOOR DIE VRIENDEKRING EN DIE STIGTING

1. Inleiding

In verskillende uitgawes van *Die Hervormer* van 2007 was daar negatiewe artikels oor die HCM Fourie-Stigting wat nie alleen gedui het op gebrekkige navorsing oor die Vriendekring nie, maar ook op 'n hardnekkige wanvoorstelling oor en in verband met die Vriendekring. Dit het uitgekring na die Algemene Kerkvergadering van 2007 waar onder andere gevra is dat die HCM Fourie-Stigting moet ontbind.

Die aangeleentheid is nogal vreemd as bedink word dat die HCM Fourie-Vriendekring al vanaf 1974 bestaan en reëlmatig almal wat belang sou stel, nooi om sy vergaderings en saamtrekke by te woon. Daarby word die blaadjie *Leer- en Lewenskwessies*, waarin die studiewerk van die Vriendekring gepubliseer word, openlik gesirkuleer en enigiemand kan aan die besprekings oor daardie materiaal deelneem. In *Leer- en Lewenskwessies* word nie gewroeg oor die lengte van die artikels of oor die trant daarvan nie. Die belangrike voorwaarde is dat dit deeglike, wetenskaplik-begronde artikels moet wees wat in *Afrikaans* geskrywe is.

Omdat die HCM Fourie-Vriendekring niks het om weg te steek nie, kan die volgende feite net weer 'n keer, miskien ten oorvloede, voorgelê word.

2. Die HCM Fourie-Vriendekring ('n tyd lank ook bekend as die HCM Fourie-Fonds) wat mettergaan die naam gekry het, is in 1974, sonder 'n spesifieke naam, deur die inisiatief van ds FH van der Merwe in die lewe geroep. Die bedoeling was om deur middel van 'n saamstaanpoging van 'n aantal vriende, 'n finansiële bydrae aan prof AD Pont te maak. Hy moes, op sy beurt, 'n maandelikse bedrag aan skadevergoeding en hofkoste aan prof AS Geyser en ds CFB Naudé betaal omdat die Hof bevind het dat hulle belaster is deur artikels wat prof Pont in *Die Hervormer* geskryf het. Die Vriendekring het in hierdie verband 'n helpende hand aan prof Pont gebied.

Die Vriendekring het destyds 'n reëling met prof Pont (volgens sy voorstel) gemaak dat wanneer die skuld afgelos is of die betalings gestaak kon word, hy sy biblioteek aan die HCM Fourie-Vriendekring sou oorhandig. Die bedrag wat hy reëlmatig van die Vriendekring ontvang het, het as die koopsom vir die biblioteek gegeld. Dit was 'n besondere manier van hulpverlening aan 'n vriend in nood.

3. Met die beëindiging van prof Pont se verpligtings teenoor sy eisers, het prof

Pont, volgens afspraak, sy biblioteek aan die HCM Fourie-Vriendekring oorhandig. Daarom het die HCM Fourie-Vriendekring 'n regspersoon wat voortdurend kan bestaan, geskep om die biblioteek te besit en in stand te hou. Vir dié doel is, volkome wettig, 'n artikel 21 Maatskappy op die been gebring en by die Registrateur van Maatskappye geregistreer.

Deur dit te doen het die Vriendekring die voorbeeld van die Kerk gevolg. Toe die Kerk 'n eie Weeshuis wou oprig, is 'n regspersoon geskep in die Kerk om daardie ideaal te verwesenlik. So het die Kerk se Weeshuis as 'n artikel 21 Maatskappy die lig gesien. Daarna het daar nog verskillende artikel 21 Maatskappye in die Kerk ontstaan soos die eerste Sendingaksie, Die Ondersteuningsraad en nog meer. Vir diegene wat nie die geskiedenis van die Kerk en sy doen en late in die wêreld ken nie, is die stigting van 'n maatskappy om daarmee 'n saak te dien, seker vreemd. Maar omdat die HCM Fourie-Vriendekring uit Kerkmense bestaan, was dit vir hulle 'n pad wat al oopgetrap was.

Soos normaal is by die stigting van 'n maatskappy, het die Maatskappy met die geregistreerde naam van *Die HCM Fourie-Stigting* sy eie Direksie soos regtens vereis word en daardie Direksie word deur die lede van die Maatskappy gekies. Al die gegewens oor die Maatskappy is vryelik by die Registrateur van Maatskappye beskikbaar en kan, indien gewens, daar nagegaan word.

Dit kan vermeld word dat die HCM Fourie-Stigting, die artikel 21 Maatskappy, die volgende besit en beheer:

- * sy biblioteek
- * die fondse wat die Vriendekring aan die Maatskappy oorgedra het
- * die beleggings wat die Maatskappy gemaak het.

Verder het die Stigting die uitgee van die blad, wat al van 1977 bestaan en wat nou se dae bekend is as *Brief oor Koers in Leer- en Lewenskwessies* met prof dr HG van der Westhuizen as redakteur en 'n behoorlike redaksie, onder sy sorg geneem.

Die blad se eerste uitgawe van April 1977 is op 21 Maart amptelik in die Constantia Klub in Pretoria geloods deur prof GMM Pelser. By daardie geleentheid was minstens teenwoordig: Prof en mev HG van der Westhuizen, redaksielid, dr en mev SP Pretorius, ds JH Brandt, ds JJH Engelbrecht wat die verspreiding behartig het, ds FH van der Merwe, die redakteur, ds en mev JAAA Schroeder, ds en mev PJJ Kotzé, ds LJ Steyn, ds GC van Staden, dr en mev JJ Steenkamp, ds en mev PJ van der Merwe, prof en mev AD Pont, mev MR Oosthuizen, ds LMP Swanepoel, redaksielid, en dr H Rex. Daar was meer mense maar hierdie persone het 'n eksemplaar van die eerste uitgawe van *Leer- en Lewenskwessies* met hulle handtekening versier.

4. Om nou weer terug te kom by die HCM Fourie-Vriendekring wat vanaf 1974 bestaan, kan vermeld word dat die Vriendekring geoordeel het dat by sy reëlmatige samekomste dit goed sal wees as daar ook voordragte gehou en besprekings gevoer sou word oor aktuele sake in die Kerk en die wêreld. Daardie byeenkomste en voordragte is gehou
 - * met inagneming van elke predikantlid se verbondenheid aan die leer van die Kerk, soos dit in die Proponentsbelofte verwoord word
 - * met as uitgangspunt van die studie, gesprek en optrede die riglyne van die Heilige Skrif, met instemming met die leer van die Belydenisskrifte van die Kerk en met inagneming van die Kerkorde en met respek vir die voortdurende gewoonte in die Kerk
 - * en dit te doen terwyl *Afrikaans* gepraat word en die teologiese voordragte in *Afrikaans* gepubliseer en voorgelê sou word vir kennisname en oorweging aan *Afrikaanssprekende* gelowiges en wie dit ook al wou lees.

Daar was in die eerste twee dekades van die lewe van die blad, *Leer- en Lewenskwessies*, geen besondere besware teen die verskyning van die blad nie.

In die tagtigerjare het die *Studiegroep*, wat informeel gefunksioneer het, ook by die Vriendekring ingeskakel. Maar die informele karakter van die samekomste, die voordragte en gesprekke is gehandhaaf. Indien die kwaliteit van die voordragte en hulle inhoud nagegaan wil word, kan dit gedoen word deur *Leer- en Lewenskwessies* met aandag te lees.

Afgesien van die uitgawes van *Leer- en Lewenskwessies* vanaf 1977, is die publikasie in 1995 van die *Eietydse Getuienis op Hervormingsdag* ook van belang. Daarin is destyds die moontlike omskakeling van die Vriendekring na 'n meer formele struktuur van 'n Verbond in die vooruitsig gestel. Dit het egter nie gebeur nie en die Vriendekring het sy bestaan, soos voorheen, voortgesit. In daardie *Getuienis* het die Vriendekring 'n eietydse uitspraak gemaak oor verskillende leerkwessies wat op daardie stadium in die Kerk aan die orde was. Daaroor is nog 'n gesprek met die destydse Kommissie van die Algemene Kerkvergadering gevoer. Prof HG van der Westhuizen se artikel, *Die Pad Vorentoe*, in daardie uitgawe, is van belang wil mens iets van die dink en doen van die Vriendekring verstaan.

Dit kan gestel word dat dit nog nooit nodig geag is om enige vorm van kerklike toestemming te kry om *Leer- en Lewenskwessies* te publiseer nie. Terwyl ampsdraers en lidmate hulle opvattinge nog altyd vryelik in allerlei koe-rante, tydskrifte en selfs boeke binne- en buitelandse gepubliseer het sonder enige vorm van kerklike toestemming, het die Vriendekring geoordeel dat dit ook nie nodig is om toestemming te kry om *Leer- en Lewenskwessies* te publiseer nie. As gelet word op die inhoud van die artikels wat in *Leer- en*

Lewenskwessies gepubliseer is, was dit deurentyd artikels waarmee die gees en letter van die Proponentsbelofte gehoorsaam is.

In hierdie verband kan miskien gelet word op 'n uitspraak van prof JP Oberholzer wat in 1999 gestel het : " ... (*die kerk se*) teologiese voorraad is in baie opsigte onbruikbaar ..." (in Terug op die Pad, artikel in *20ste Eeuse Hervormde Teologie*, 1999, bl 449). Dit is waarskynlik nie 'n woord wat op die versameling artikels en teologiese dinkwerk wat in *Leer- en Lewenskwessies* van 1977 tot 2008 verskyn het nie, gesê kan word nie omdat meeste van daardie artikels 'n tydlose waarde het. Dit is tog merkwaardig dat nadat *Leer- en Lewenskwessies* al, met tussenposes, vir 30 jaar verskyn het, daar nou skielik na die Algemene Kerkvergadering van 2007 gevra word dat die blad se verskyning gestaak moet word.

5. Die HCM Fourie-Vriendekring, waarna soms ook verwys is as Die Fonds en soms as Die Stigting, is 'n kring van vriende. Daarom is daar nooit formeel 'n vereniging gestig, 'n konstitusie geskryf en 'n ledelys opgestel nie. Daar word wel van tyd tot tyd 'n voorsitter aangewys en 'n redakteur vir *Leer- en Lewenskwessies*. Op die oomblik verrig dr JJ Steenkamp en prof HG van der Westhuizen onderskeidelik daardie dienswerk.
6. Dit is al gesuggereer dat die Vriendekring 'n *modaliteit* in die Kerk sou wees. Die begrip *modaliteit* is uit Nederland afkomstig, uit die Kerkorde van die Nederlandse Hervormde Kerk van 1951 waar volgens Oorgangsbepaling 235 sprake was van *vorms* van prediking en kategeese wat nog in ooreenstemming was en is met die grondliggende artikel 10 van die Kerkorde oor die belydenis van die Kerk. Daardie *vorms* is ook as *modaliteite* aangedui.

Volgens Haitjema was die kerklike rigtings wat in die Nederlandse Kerk gedurende die 19de eeu ontstaan het, die gevolg van 'n Proponentsformule wat ruimte gebied het aan mense om in die Kerk 'n tuiste te vind terwyl hulle die kern van die evangelie verwerp het (Th L Haitjema, *De Richtingen in die NHK*, 1934, bl 226 vg). Daarteenoor sou die modaliteit slegs dui op 'n *aksentverskil* in die teologie terwyl dieselfde heilswaarhede van die evangelie bely word. Die Proponentsbelofte van die Kerkorde 1951 was egter nog so "oop" dat so iets soos *leertug* nie in die NHK moontlik was nie (Th L Haitjema, *Nederlands Hervormd Kerkrecht*, 1951, bl 223 vg). Die gevolg van daardie standpunt was dat die Nederlandse Kerk van die Hervorming binne 50 jaar, na die aanvaarding van die Kerkorde van 1951, verdwyn het omdat die vergaderings van die ampte geen leertug toegepas het nie en die predikante geoordeel het dat die wetenskaplike sosialisme se boodskap 'n beter hoop op 'n paradys hier op aarde bied as die evangelie se boodskap van 'n nuwe hemel en 'n nuwe aarde. In Amsterdam veral, maar ook in ander dele van Nederland, het die "rooi dominees", wat volgens die sosialistiese agenda gepreek het, letterlik die gelowiges uit die kerk gepreek.

Met ander woorde 'n modaliteit in die Kerk is 'n omskrewe rigting, is 'n duidelike gedagte, 'n dinkstruktuur wat in die Kerk bestaan en dan toegelaat

kan word solank dit nie 'n boodskap verkondig wat die evangelie weerspreek nie. Daardie weerspreek kan wissel, byvoorbeeld van die minagting van die Bybel as Woord van God tot by die verwerping of bevraagtekening van die boodskap dat Jesus die Christus is, wat uit 'n maagd gebore is, gekruisig is en fisiesliggaamlik uit die graf opgestaan het en opgevaar het na die hemel vanwaar Hy sal terugkom. Wanneer so 'n rigting of modaliteit, wat die evangelie weerspreek, toegelaat word om sy boodskap in die Kerk te verkondig, beteken dit dat die vergaderings van die ampte die inhoud en strekking van die Proponentsbelofte moet wysig *om sodoende 'n leer wat die evangelie weerspreek 'n tuiste in die coetus fidelium (= die versameling van gelowiges = die Kerk) te gee om so die Kerk mettergaan te vernietig* soos dit met die Nederlandse Hervormde Kerk gebeur het.

Die HCM Fourie-Vriendekring kan, in die lig van die bogenoemde omskrywing, nie as óf 'n modaliteit óf 'n rigting gesien word nie. Dit vir die eenvoudige rede dat al die deelnemers aan die Vriendekring die grondliggende waardes en waarhede van die Kerk as geloofsgemeenskap, naamlik dat die Bybel die Woord van God is, dat die leer wat uitgedruk is in die Belydenisskrifte van die Kerk in ooreenstemming met die Woord van God is en dat die Kerkorde 'n samevatting is van die Bybelse orde vir die Kerk, volmondig aanvaar. Die HCM Fourie-Vriendekring is enige tyd bereid om weer die Proponentsformule, soos dit nog altyd in en deur die kerklike vergaderings uitgelê is, te onderteken, indien die Algemene Kerkvergadering soos destyds in 1912, na die Ruysch van Dugterensaak, dit van alle predikante vereis.

Na die opvatting en voortdurende gewoonte van die Kerk is die suiwer leer wat 'n merkteken van die ware Kerk is, steeds in die Kerk deur middel van die leertug gehandhaaf. As dit nie meer nodig geag word nie, sal afwykende menings vanselfsprekend in die Kerk posvat. Of afwykende menings met die strewe van *versoenende verskeidenheid* geakkommodeer kan word, is 'n interessante vraag. Miskien sou dit, in die proses van die handhawing van die leer van die Kerk, die moeite loon om die teologiese uitgangspunte en stellings wat in die HTS-Teologiese Studies aangebied word, 'n slag na te gaan. Die vraag kan gevra word of dáár nie sprake is van stellings wat die leer van die Kerk weerspreek op so 'n manier dat dit nie meer as 'n *variasie van die waarheid* beskou kan word nie.

7. Die HCM Fourie-Vriendekring oordeel dat hierdie uiteensetting van sy doen en late voldoende is. Die Vriendekring het in die afgelope 34 jaar niks meer gedoen as wat enige reggeaarde predikant van die Kerk in ieder geval moes gedoen het nie. Daarom wil ons ook geen verskoning aanbied dat ons van tyd tot tyd gewaarsku en opgetree het teen, wat na ons mening, afwykings van die Woord van God, die leer van die Belydenisskrifte en die Kerkorde en die voortdurende gewoonte van die Kerk was nie. In alle gevalle het ons probeer om vas te hou aan die vermaning van die Bevestigingsformulier vir Predikante. Daar word gestel : " ... met betrekking tot die weerlegging van die verkeerde leer, sê dieselfde apostel in Titus 1 : 9, dat 'n dienaar aan die

Woord van God moet vashou om argumente van teenstanders te weerlê".

Toe die Vriendekring bemerk het dat die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering van 2004 gepoog het om by die WARC aansluiting te vind, met verbygaan van standpunte en beleid wat die vergaderings van die ampte vanaf 1960 oor die ekumeniese beweging, sy teologiese inhoud en sy optredes gestel het, is daardie beplanning met geldige teologiese argumente teengestaan. Dit ook omdat gesien is hoe gepoog is om elemente van die Bevrydingsteologie in die Kerk te akkommodeer.

Miskien kan daar geredeneer word dat lede van die Vriendekring eerder die weg moes gevolg het wat deur die kerklike dissipline vereis word. Daardie weg is al in 2001 beproef, maar is effektief deur die Kommissie van daardie tyd gefnuik.

Aangesien die handeling van die Kommissie van 2004 in die openbaar geskied het, is die saak deur lede van die Vriendekring in die openbaar bespreek. Dit was merkwaardig hoe verontwaardig die Kommissie van 2004 was asof sy handeling nie alleen vertroulik sou gewees het nie, maar dat hy ook bo alle kritiek verhewe sou wees.

Daardie houding het verskillende vrae laat ontstaan. Dit kan so opgesom word:

- * Is dit *kerklike gebruik* in ons Kerk dat die Voorsitter en die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering in die isolasie van die vergadersaal, lidmate – gelowiges in en van die Kerk kan etiketteer en slegmaak voor buitelanders sonder dat hulle wat so veroordeel is, die geleentheid gehad het om die besware teen hulle aan te hoor en daarop te antwoord? Vergelyk die Notule en Bylae van die Notule van die Kommissie van Junie 2006.
- * Is so 'n optrede die navolgenswaardige voorbeeld van *die aanvaarbare trant* waarop in ons Kerk oor gelowiges gepraat en geredeneer word? Hoe sou so 'n optrede rym met die aanwysings van die *Heidelbergse Kategismus*, Vraag en Antwoord 112?
- * Dit sou tog van waarde wees as die Kommissie 'n aanduiding sou wil gee of oordeel dat die Kommissie bo kritiek verhewe is.

Na die Algemene Kerkvergadering van 2007 staan die Vriendekring steeds op die standpunt dat noukeurige en voortgesette verkondiging van die evangelie van Jesus Christus, die gekruisigde en opgestane Here, die Kerk in sy geloof en diens opbou sodat die Kerk as 'n geheel 'n goeie getuie van die Heer van die Kerk sal wees. Dit beteken dat in die Kerk die evangelie steeds suiwer, reg, ooreenkomstig die maatstaf van die Belydenisskrifte verkondig moet word – soos elke predikant onderneem het toe hy die Proponentsformule onderteken het. Die manier waarop sommige ampsdraers Or-

finansie 1.1.2 verstaan en onderhou, is vir die Vriendekring 'n saak van bekommernis.

BYKOMENDE OPMERKINGS

1. Enkele Verdere Opmerkings oor die Blad "Koers in Leer- en Lewenskweptes"

Op die oomblik is daar in ons Kerk weinig ruimte om 'n *kerklike* teologie te beoefen en op te bou. Prof JP Oberholzer se opmerking in 1999 dat ons Kerk se teologiese erfenis grotendeels onbruikbaar is, het toe nie 'n spoorslag geword om 'n daadwerklike poging aan te wend om nou vir die eerste maal in die geskiedenis 'n deugdelike kerklike teologie op te bou nie.

Met die prysgawe van 'n eie teologiese opleiding aan UP is die opbou van 'n eie, teologiese erfenis verder verswak. Die opleiding is nou weer vasgevang in 'n Engelse struktuur en daar is nie 'n persoon soos prof dr JH Greyvenstein wat die opleiding rig en stuur nie. Hy het, volgens sy eie getuigenis, vanaf 1917 soos 'n vader oor die studente gewaak om hulle teologies, kultureel en lewensbeskoulik vir kerk en volk te behou.

Verder is dit so dat die HTS Teologiese Studies die laaste dekade of meer in hoofsaak 'n akademiese teologie in Engels beoefen, waarskynlik ter wille van die inkomste wat daaruit verkry kan word. Omdat enige artikel wat vir publikasie in die HTS Teologiese Studies aangebied word, vir keuring voorgelê word, duur dit lank om 'n artikel daar gepubliseer te kry.

In ieder geval wil dit voorkom dat die HTS Teologiese Studies nie meer geskik is om daarmee 'n *kerklike* teologie in die Nederduitsch Hervormde Kerk op te bou nie, ook omdat dit geen erg daarin het om teologiese afwykende menings (= afwykend van die Bybelse leer soos saamgevat in die belydenisskrifte van die Kerk) te publiseer nie. Dit maak seker nie veel saak nie, want by navraag het geblyk dat die HTS Teologiese Studies selde in die Kerk gelees word.

Die Hervormer is vervolgens, na ons ervaring, nie geneë om artikels of briewe wat deur die Vriendekring voorgelê word, vir publikasie te aanvaar nie. Die beswaar is gewoonlik dat *die trant* nie geskik is vir *Die Hervormer* nie of dat die stuk te lank is. Die enigste ruimte wat daar vir die Vriendekring oorbly om in ons Kerk in *Afrikaans* teologiese studieresultate en referate te publiseer, is deur middel van *Leer- en Lewenskweptes*. Die wye leserskring van *Koers in Leer- en Lewenskweptes* en die steun wat ontvang word, toon aan dat die blad beslis 'n leemte vul en dat dit graag gelees word. Met 'n bietjie steun en positiewe waardering kan *Koers in Leer- en Lewenskweptes* uitgebou word en kan dit die blad word waar teologie weer in en ten behoeve van die Kerk beoefen word. Sodoende kan die blad dan voortgaan om 'n deeglike *kerklike* teologie op te bou wat die teologiese erfenis wat die blad bewaar en beskerm het, kan versterk.

Ten oorfloede kan miskien daarop gewys word dat met die publikasie van die *Eietydse Getuienis* en dikwels daarna met uitgawes van *Koers in Leer- en Lewenskwessies*, is 'n positiewe bydrae gelewer om die gelowiges in die Kerk te bemoedig en te motiveer om vas te staan by die Kerk. Dan is beklemtoon dat daar nie skiet gegee kan word in die uitvoering van die opdrag om die evangelie reg te verkondig en die Kerk op te bou nie ondanks die pogings om af te breek, gelowiges uit die Kerk te verwilder en die kerklike erfgoed te verwens nie. *Koers in Leer- en Lewenskwessies* het sy spore al verdien om die gelowiges in die Kerk op 'n positiewe manier van diens te wees.

So kan in die blad verder aandag gegee word aan artikels en aanwysings om die kwaliteit van die evangelieprediking in die Kerk te verbeter en om ook op daardie vlak 'n behoorlike teologiese erfenis op te bou. Indien hierdie weg gevolg word, word niks versteur nie en word slegs 'n teologiese tydskrif *toegevoeg* tot die bestaande publikasies. Aangesien die redakteur en die redaksie van *Koers in Leer- en Lewenskwessies* almal gelowige ampsdraers van die Kerk is, kan hulle net so behou word.

Koers in Leer- en Lewenskwessies vervul 'n verdere belangrike taak in die sin dat die blad vashou aan die verlede van die Kerk. Dit is van belang om die band met die normale *Europese teologie* en meer spesifiek die Bybels-Reformatoriese teologie vas te hou. Die verskuiwing van die aandag na die Engels-Amerikaanse ekumeniese teologie word sterk genoeg bevorder deur die Teologiese Fakulteit van die Universiteit van Pretoria waar die professor in Kerkgeskiedenis (so word beweer) nie eers Afrikaans kan verstaan nie en verder deur die HTS Teologiese Studies.

Wanneer daar sprake is van die vashou aan die Nederlandse agtergrond van ons Kerk, is dit seker belangrik om te let op die koers van die kerke aldaar. Nadat die Nederlandse Hervormde Kerk deur die "rooi dominees" aangetas is, het die kerklike prentjie baie verander van die situasie so 'n 50 jaar gelede. Die Protestantsche Kerk in Nederland is 'n vereniging van Hervormde lidmate met dié van die Gereformeerde kerke in Nederland en die Lutherane. Dit is egter nie die opvolger, wat die teologiese koers betref, van die Nederlandsche Hervormde Kerk waarby ons Kerk in 'n vorige tyd sy aansluiting gesoek het nie.

Ten slotte kan, ten opsigte van *Koers in Leer- en Lewenskwessies*, daarop gewys word dat maklik verwys word na *besware* teen die blad. Miskien moet dit maar vermeld word dat die redaksie in al die jare wat die blad verskyn het slegs een enkele skriftelike beswaar ontvang het oor die inhoud en strekking van 'n artikel in die blad. Dit kan seer sekerlik nie van *Die Hervormer* gesê word nie. *Leer- en Lewenskwessies* het Kerk en teologie gedien en opgebou en nie afgebreek nie. Ook is die leer van die Kerk daar nooit verdag gemaak of skeef voorgestel nie. Daar kan tog geen beswaar wees teen kritiese artikels oor die leer in en lewe van die Kerk nie. Dit is tog deel van die gesprek en soeke na die waarheid.

2. Enkele Opmerkings oor die Lewensbeskoulike Botsing in die Kerk

Na aanleiding van die standpunt van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering van 2004 soos uitgedruk in sy Notule van 7 en 8 Junie 2006, is dit miskien nodig om 'n paar opmerkings te maak. In daardie Notule (Bylae, bl 6) word gestel: "That is why I feel obligated to refer now also to the NHKA's right wing. There are church members and incumbents in our Church who are against any ecumenical ties ... You must help us to manage this faction in our Church and lead us to a conversion as a whole. We need your help ...". Dit blyk uit die Afrikaanse Bylae van dieselfde Notule dat die Voorsitter oordeel (bl 17): "... dat hy nie gaan berus by harte wat onveranderlik verhard en onbekeerd is nie. Die Here vra dit van die Kerk en daarom gaan die Kommissie op sy weg voort ..." Dan vermeld die Notule (Bylae, bl 12): "Aan die Volkskerkgedagte in die tweede paragraaf (van Ordereël 4) moet drasties aandag gegee word. Dit is al dikwels bespreek, maar dit is nou tyd om van die Volkskerkgedagte ontslae te raak ... die gedagte van 'n Volkskerk (moet) uit die Kerkorde geskryf word en dat dit nie meer in die gedagtes van lidmate van die Kerk moet leef nie ...". Saamgelees met die ideaal van daardie Kommissie van 2004 dat die NHKA sodra moontlik moet *verenig met die Engelspratende MRCC* (Bylae, Notule Junie 2006, bl 6) en dat daardie proses reeds begin het, lyk dit dat in hierdie beplanning daar ook 'n *lewensbeskoulike agenda* is wat daarop gemik is om die NHKA te verengels. As die verwerping van die gedagte van 'n *Volkskerk* daar bygevoeg word, dan wil dit voorkom dat die ideaal is dat die NHKA sal verengels en so sy deel sal bydra om die Afrikanervolk te verniel.

Indien bogenoemde korrek is, dan is prof SP Engelbrecht se waarskuwings oor *die geestelike swaard* waarmee die Afrikaner bygekom moet word, weer ter sake. Daardie *geestelike swaard* waarvan prof Engelbrecht gepraat het, het verwys na 'n dreigement wat sir Harry Smith in 1848 teen komdt-gen AWJ Pretorius uitgespreek het. Daarmee het Smith bedoel dat hy die Afrikaner op die kerklike, opvoedkundige en kulturele vlak van hulle geestes-eiendomlike sal vervreem en hulle so sal oorwin. Hy sou van sy gesag gebruik maak om hulle kerke en skole te verengels en om sodoende van die Afrikaner se kinders Engelspraters en navolgers van die Engelse lewensbeskouing te maak. Op dié manier wou hy die Afrikaner as volk uitwis.

As ons in ons dag kennis neem van die ideale wat deur die Kommissie van 2004 gestel is en dan let op die uitnodiging na die *Dedication Ceremony of HTS Jubilee at UP's 100 Anniversary waar 'n commemorative lecture* deur prof AG van Aarde in Engels gehou gaan word met die titel: *RDP of the Soul against the background of violence and Paul's appeal for tolerance*, dan kan die afleiding gemaak word dat Afrikaans by daardie funksie nie juis 'n rol gaan speel nie. Dit is seker ook vanselfsprekend want Afrikaans voer in ons dae maar 'n moeilike bestaan by daardie universiteit.

Die vraag wat na vore kom is of die teologiese opleiding van ons Kerk nou die voortou wil vat om nie net Engels in die Afrikanergemeenskap deur die

Kerk uit te dra nie, maar om terselfdertyd Afrikaans saam met die begrip volk uit die Kerk te verwilder. As die begrip volk nie in die Kerk tuishoort nie, dan seker ook nie die taal van daardie volk nie. 'n Verdere vraag is of die *conversion* waarheen die WARC ons Kerk, volgens die Kommissie van 2004 moet help lei, slegs die verengelsing van die Kerk betref en of dit verder gaan na die ideologiese vlak?

Indien die druk om Engels te praat en te wees aan die universiteit vir lede van die teologiese opleiding te veel geword het sodat hulle van Afrikaans as voertaal afgesien het, sal dit waardeer word as dit as 'n vaste beleid neergelê sal word. Indien dit nie deel van 'n beleid is nie, ontstaan die vraag waarom die Kerk sy teologiese opleiding aan 'n Engelstalige, owerheidsinrigting, wat sy opdragte en inhoud van 'n SAKP-ANC-owerheid ontvang, wil handhaaf?

SLOTOPMERKINGS

In die lig van bogenoemde argumente kan die volgende gestel word:

- * Ten eerste is dit so dat die HCM Fourie-Vriendekring aan hierdie gesprek deelneem omdat ons geen rusie met die Kerk het nie en onself sien as gelowige lidmate en ampsdraers van die Kerk. Daarom is ons en was ons nog altyd bereid om enige vrae oor ons Vriendekring te beantwoord en alle verlangde inligting te verstrek. Terwyl ons alles wat ons doen in die openbaar doen, is ons nogal verbaas dat daar telkens verhale die rondte doen asof ons 'n geheime of vertroulike organisasie, so verneem ons, net soos die Afrikanerbond, die Vrymesselaars, die Sons of England of iets dergeliks, sou wees. Enige lidmaat van ons Kerk kon nog altyd ons funksies, byeenkomste, studievergaderings en besprekings bywoon en aan alles deelneem.

Verder is die versoek wat deur die Algemene Kerkvergadering van 2007 gestel is dat ons moet ontbind, na ons mening nie op 'n regmatige wyse geneem nie. Buitendien berus daardie besluit op 'n verkeerde voorstelling wat gemaak is sonder dat daar enige navraag by ons gedoen is of op enige wyse op 'n verantwoordelike manier 'n bietjie navorsing gedoen is om die bewerings te substansieer.

- * *Die HCM Fourie-Vriendekring* kan nie ontbind nie. Die vraag is hoe word 'n Vriendekring ontbind wat nie 'n vereniging is nie en wat nie oor 'n konstitusie en 'n ledelys beskik nie. Dit is tog so dat die Vriendekring nóg die leer van die Kerk nóg sy orde nóg sy voortdurende gewoonte ooit verontagsaam of bevraagteken of opsy geskuif het. Indien die Vriendekring met sy Vergadering en publikasies *die Kerk as sodanig* skade aangedoen het, dan sal ons dit wil verneem sodat dit reggestel kan word. Dan sal dit ook waardeer word indien dit uitgespel word

- ** of daar gegronde kritiek, dit wil sê op grond van Skrif, Belydenis en Kerkorde gelewer mag word op die optrede, uitsprake en beleidsrig-

tings van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering en ander persone en instansies wat in die Kerk as *hooggeplaastes* aangedui moet word

- ** of daar besware sal wees indien die Vriendekring die gebruik van Engels as algemene gebruiks-, akademiese- en kerktal in ons Kerk mag teenstaan op grond van die stelling van pres MT Steyn dat die taal van die veroweraar in die mond van die verowerde die taal van 'n slaaf is. Anders gestel: Mag ons *Afrikaans as kerktal in ons Kerk* bevorder?
 - ** waarom in die HTS-Teologiese Studies (wat 'n Kerkgesubsidieerde tydskrif is) artikels gepubliseer word wat die leer en praktyk van die Kerk, so lyk dit, bevraagteken sonder dat 'n haan daarna mag kraai
 - ** terwyl 'n poging geloods word om *Leer- en Lewenskwessies*, wat hom hou aan die leer en orde van die Kerk, opgehef te kry? Is daar een reël vir die "geleerde" lede van die teologiese opleiding en 'n ander vir die "gewone" predikante?
- * *Die HCM Fourie-Stigting*, dit wil sê die artikel 21 Maatskappy, is 'n selfstandige regspersoon. Indien van oordeel is dat die maatskappy moet ontbind, sal die geskikste manier seker wees om sodanige versoek tot die Direksie te rig. Dit klink egter na 'n taamlik onbillike versoek want so ver ons kan vasstel is die grootste sonde wat die maatskappy gepleeg het, dat hy as uitgewer van die blad *Leer- en Lewenskwessies* optree. Die finansies en administrasie van die blad word egter deur die redakteur, prof HG van der Westhuizen, behartig.

Al beswaar wat teen die blad gemaak is, was dat die **trant** van sommige artikels nie aan standaard sou voldoen nie. Die vraag ontstaan: Wat is die trant wat vereis word? Soos dié van *Die Hervormer*? Maar daardie trant is nie onbesproke nie, want daar was die laaste tyd nogal apologieë oor wat in *Die Hervormer* gesê of geskryf is.

- * *Die HCM Fourie-Vriendekring* het geen rusie met die Kerk, die geloofsge-meenskap, nie. Die Vriendekring het dit ook nog nooit as sy taak aanvaar om alles en almal in die Kerk te kritiseer nie. Al wat die Vriendekring doen is om hom op sy manier besig te hou met die opbou van die Kerk en die bevordering van die Bybels-Reformatoriese teologie. Dan en wan het die Vriendekring grondige kritiek uitgespreek en dit, na deeglike studie, gemotiveer. Daardie kritiek het gehandel oor teologiese uitsprake, handeling en besluite in die Kerk wat na sy mening nie kloep met Skrif, Belydenis of Kerkorde nie. In daardie kritiek is steeds rekening gehou met die vereistes van die Heidelbergse Kategismus, Vraag en Antwoord 112. Waarom dit so verkeerd is, is moeilik om te begryp. Dit kan tog nie so wees dat bepaalde uitsprake en instansies en persone wat daardie uitsprake maak, bo kritiek verheue is nie? Ons kan ons kwalik indink dat die reël van die *Corpus Iuris Canonici*, can. 333, veral paragraaf 3 ook by ons geld. Daarby kan enigiemand, soos reeds gestel, die Vriendekring se vergaderings, saamtrekke en byeenkomste bywoon, deelneem aan die besprekings en ook bydraes in

Afrikaans vir *Leer- en Lewenskwessies* beskikbaar stel vir publikasie en selfs kritiese opmerkings maak.

BYVOEGSEL BY DIE AANVANKLIKE MEMORANDUM OOR DIE HCM FOURIE-VRIENDEKRING/STIGTING

1. Inleiding

Die formele en informele gesprekke wat tussen lede van die HCM Fourie-Vriendekring/Stigting en die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering gevoer is, het blykbaar daartoe gelei dat daar in die plek van die aanvanklike agterdog en botsende houdings, wedersyds groter welwillendheid ontstaan het. Daar is minstens bevestig dat almal dit goed bedoel met die Kerk. Oor hoe die beste bereik kan word, is daar verskil van opinie wat met voortgaande gesprekke enersyds duideliker gedefinieer is en andersyds meer wedersydse begrip veroorsaak het.

Wat die Vriendekring betref, het ons taamlik wyd navraag gedoen en die antwoorde getoets. Ons kon vasstel dat die Vriendekring nie daarvoor verantwoordelik is dat ongeveer 1 700 lidmate per jaar die Kerk verlaat nie – intendeel. Dit blyk dat die groei wat die Kerk ervaar het tot 1992 van ongeveer 1 700 lidmate per jaar, grootliks te danke was aan die tradisionele bearbeiding van lidmate soos onder andere deur lede van die Vriendekring saam met ander predikante en ampsdraers.

2. 'n Aantal gesprekspunte

Met die gesprek wat in 2007 met die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering gevoer is, is die eis aan ons gestel dat die Vriendekring moet ontbind. Dit is ervaar as 'n eis waaraan moeilik voldoen kan word. Miskien kan ons die struikelblokke in hierdie verband net aan u stel. Soos dit aan u gestel is, het die Vriendekring *NIE*

- * 'n ledelys nie of verpligte lidmaatskapfooie nie
- * 'n konstitusie of 'n reglement of 'n formele struktuur nie en
- * daarom geen omskrewe doelwit wat verpligtend nagestreef moet word nie, behalwe om die Bybels-Reformatoriese teologie te bevorder
- * ook nie 'n bestuur nie, behalwe vir 'n voorsitter wat slegs die vergaderings reël en daarop voorsit. Dit is geen mags- of gesagsposisie nie en kan deur enige persoon vervul word omdat dit bloot 'n ordereëling is.

So vreemd as wat dit mag klink, is ons 'n *kring van vriende* wat saamkom as hulle uitgenooi word en saam gesels oor kerklike, teologiese en ander sake. (Die ontstaan van die Vriendekring is reeds in die eerste memorandum beskryf). Daar word geen notules gehou nie en geen bywoningsfooie gevra nie. Om sinvol besig te wees, word by die vergaderings gewoonlik goeie referate gelewer wat aan akademiese vereistes beantwoord. Die bedoeling is dat ons met die referate en besprekings helderheid sal kry oor die sake wat

bespreek word. Uiteraard is die sake wat bespreek word, aktueel van aard vir die lewe in die Kerk, anders was daar geen sin in nie. Die vergaderings is dus inderdaad studievergaderings en ons is van mening dat almal in die Kerk dankbaar behoort te wees daarvoor dat daar mense is wat **wil** studeer in die Kerk. Dit behoort eerder 'n bekommernis te wees as predikante nie studeer nie.

Dit het ook geblyk op die Algemene Kerkvergaderings en die ringsvergaderings dat die persone wat ons vergaderings bywoon, aktief deelneem aan die debatte, enersyds omdat dit hulle erns is en andersyds omdat hulle ingelig is.

Die *onderwerpe wat bespreek word* wissel. Daar is al oor kerklike sake gepraat soos: Die dienswerk van 'n predikant, die nut van huisbesoek, ook oor die vraag of die huwelik 'n uitgediende, kulturele oorblyfsel uit die OT-tyd is. Dan is al gehandel oor die vraag of die teologiese afskaffing of verwerping van Bybelse begrippe soos die duiwel en die sonde, beteken dat dit nie meer bestaan nie. Verder is 'n interessante diskussie gevoer oor die vraag of Calvyn se beklemtoning van die *tertius usus legis* die *gehoorsaamheid aan die Wet* onnodig gemaak het. Daarmee saam is gepraat oor die vraag of geloof net liefde beteken of dalk ook gehoorsaamheid. Die *status confessionis* van die WARC is bespreek asook die kwessie oor die volkskerk. So ook die voorgestelde vereniging met die MRCC. Daar is bespiegel oor die vraag, weens die toenemende gebruik van Engels by die ekumeniese teologiese fakulteit, hoe lank dit nog gaan duur voordat Engels as kerk- en preektaal in die Hervormde Kerk gepropageer sal word. 'n Mens merk immers op dat veral jonger predikante Engels soms handiger vind as Afrikaans om te sê wat hulle wil sê.

Die bedoeling van ons gesprekke is om mekaar op te skerp en toe te rus op teologiese vlak. Onderliggend in al die gesprekke is die uitgangspunt dat die Woord van God die evangelie is, 'n goeie boodskap wat vir ons mense bedoel is om ons geloof te versterk en die gelowiges te troos en te bemoedig op die pelgrimsreis op aarde. Die doel van die lewe is nie om hier op aarde 'n paradys te bou nie, maar om op pad te bly na die wederkoms van Christus wanneer hierdie wêreld sal verbygaan en die nuwe hemel en aarde gegee sal word.

Wat **bywoning** van die byeenkomste van die Vriendekring betref, is dit nóg vertroulik nóg geheim (soos by die Afrikanerbond, die Ruiterswag of die Vrymesselaars). Enigiemand wat uitgenooi is of vir 'n uitnodiging vra, kan in beginsel die vergaderings bywoon. Bywoning word gewoonlik bepaal deur die ruimte en die middele wat die gasheer besit.

Die *aard van die vergaderings* is betreklik ouderwets – miskien daarom dat ons al van ouderwetse teologie beskuldig is. As omgangstaal word nog Standaard-Afrikaans gebruik. Die teologiese maatstaf wat aangelê word by die beoordeling van die kwaliteit van die bydraes, is die Woord van God en

die Belydenisse. Die sake wat hanteer word, word **teologies** behandel en nie filosofies of natuurwetenskaplik nie.

Publikasie van inleidings wat by sulke gesprekke en samekomste gehou word, is al in die blad *Koers in Leer- en Lewenskwessies* gepubliseer nadat die stukke deur prof HG van der Westhuizen gekeur is. Dit het al gebeur dat artikels wat in ons kring met waardering aangehoor en bespreek is, vir publikasie aan *Die Hervormer en die HTS* voorgelê is. Die stukke word nie aanvaar nie. Die artikels is gewoonlik te lank of te kort, te ingewikkeld of nie, teologies nie relevant genoeg nie en so meer.

Daar was verskeie redes aangegee waarvan die "trant" meestal aangevoer is as belangrikste verskoning. Daar is nooit verklaar wat bedoel word met "trant" nie. Die indruk wat egter by ons ontstaan het, is dat ons artikels onaanvaarbaar was, omdat ons probeer om by Bybel en Belydenis te bly. Verder het ons ervaar dat ons artikels nie aanvaarbaar was nie, omdat ons die tradisionele waardes van die Nederduitsch Hervormde Kerk met betrekking tot sake soos geloof, volkskerk, die Afrikanervolk, vaderland, geskiedenis, uitverkiesing, die Afrikaanse taal en dergelike probeer handhaaf het. Selfs ons Calvinistiese erfenis het onaanvaarbaar geword soos duidelik afleesbaar was aan die min aandag wat Calvyn se 500ste geboortedag in 2009 in ons Kerk gekry het. Vergelyk 'n mens dit met die belangstelling wat daar in die ander kerke (veral oorsee) was wat met ons dié tradisie deel, was die aandag van die NHKA 'n verklaring van onkunde en niks minder as 'n skande nie. Immers, as 'n hooggeleerde persoon soos prof dr BJ Engelbrecht met sy intellek geen probleem het om die Nederduitsch Hervormde Kerk 'n Calvinistiese kerk te noem nie, is daar geen rede waarom die strydige opinie van mindere ligte aanvaar moet word nie.

Aangesien dit nie ons taak is om die rus in die Kerk te versteur nie, gebruik ons maar die blad van prof HG van der Westhuizen met die mooi naam, *Koers*. Ons kry die indruk dat die meeste artikels in die blad as opbouend en stigtelik ervaar word. Vandaar dat die blad besig is om aan steun te wen. Die blad het 'n redelike wye leserskring en word glo ook buite die Hervormde kerklike kring gelees. Dit dui daarop dat die blad ook 'n missionêre (of is dit missionale?) waarde het en so ook 'n bydrae tot die ekumene maak.

3. **Die besluit van die Algemene Kerkvergadering, 2007 oor die HCM Fourie-Stigting is *ultra vires***

Die vorige Kommissie van die Algemene Kerkvergadering (67ste Algemene Kerkvergadering) het die Reglement van Orde vir die 68ste Algemene Kerkvergadering só saamgestel dat voorstelle wat nie verband hou met beskrywingspunte wat in die Algemene Kerkvergadering agenda opgeneem is nie, nie ter tafel geneem mag word nie. Die bepaling in die reglement lui soos volg:

5.4.2 Voorstelle: Geen nuwe sake kan tydens die vergadering voorgestel

word nie. Slegs voorstelle wat verband hou met beskrywingspunte wat in die agenda opgeneem is, kan ter tafel geneem word.

Dieselfde geld vir mosies. Daaroor lui die bepaling in die reglement soos volg:

- 6.2 Slegs mosies wat die orde en gang van die vergadering raak mag ingedien word. Mosies oor sake wat nie in die agenda voorkom nie, sal nie ter tafel geneem word nie.

Die implikasie van hierdie bepalings is duidelik. Daar mag nie bespreking gevoer word oor sake wat nie as beskrywingspunte in die agenda opgeneem is nie – nog minder kan daarvoor geldige besluite geneem word. Dit was die eerste keer dat 'n Kommissie van die Algemene Kerkvergadering dit nodig gevind het om so 'n bepaling in die reglement op te neem, wat beklemtoon dat die Algemene Kerkvergadering pertinent volgens hierdie orde-reëling gehou moes word.

Daar was slegs een beskrywingspunt in die agenda opgeneem in hoofstuk 8. Dit was die beskrywingspunt van die Ring van Swellendam oor die HCM Fourie-Stigting. Tydens die vergadering het die voorsteller, dr GJ Malan, die beskrywingspunt teruggetrek (Besluitebundel, 68ste Algemene Kerkvergadering, bl 127). Daar was dus nie meer 'n beskrywingspunt wat bespreek kon word of waarvoor besluit kon word nie. Niemand kon dus ingevolge die bogemelde Ordereglement 5.4.2 verder enige saak in hoofstuk 8 óf ter tafel lê óf ter tafel neem nie. Die voorsitter het egter self bepaal dat oor die HCM Fourie-Stigting 'n bespreking gevoer moes word. Daarmee het hy die Reglement van Orde van die vergadering oortree. Die bespreking en besluite was dus *ultra vires*. 'n Vergadering wat nie sy eie ordereël gehoorsaam nie, tree *ultra vires* op. Dit is ook nie binne die bevoegdheid van die voorsitter geleë om die ordereglement staande die vergadering te verander nie. Hy is soos enige ander lid van die vergadering daaraan gebonde. 'n Vraag wat nou ontstaan is: Waarom sal ons 'n vergadering gehoorsaam of selfs bywoon as die vergadering nie die reëls, wat ons met mekaar ooreenkom, gehoorsaam nie?

Dr GJ Malan het die beskrywingspunt teruggetrek na oorleg met die voorsitter van die Stigting. Hulle het ooreengekom dat hy die beskrywingspunt sou terugtrek sodat daar nie oor die Stigting gepraat sou word nie. Daarvoor het hy die samewerking van lede van die Stigting gevra by die werk van die Komitee vir Kerk en Teologie, waartoe die voorsitter van die Stigting graag ingestem het. Daar het vyf predikante wat by die Stigting betrokke is aan die Komitee vir Kerk en Teologie se werksaamhede deelgeneem. Die resultate daarvan sal aan die komende Algemene Kerkvergadering voorgelê word.

Daar moet in gedagte gehou word dat die vorige Kommissie van die Algemene Kerkvergadering die saak oor die Stigting op die spits gedryf het deur

breedvoerig in sy verslag aan die 68ste Algemene Kerkvergadering oor 'n brief van die Stigting te berig. Hierdie verslag van die vorige Kommissie van die Algemene Kerkvergadering is ook nie, soos dit hoort, binne die agenda onder hoofstuk 4, wat oor die vergaderings van die ampte handel, ingebind nie, maar heel voor in die bundel en nie as deel van die agenda nie. Dit bevestig reeds die status van hierdie verslag. Verder het die vorige Kommissie van die Algemene Kerkvergadering in sy Reglement van Orde bepaal dat die verslag behandel moes word direk nadat die voorsitter en skriba van die 68ste Algemene Kerkvergadering gekies is. Dit is duidelik dat die vorige Kommissie op hierdie manier die 68ste Algemene Kerkvergadering wou beïnvloed om die Kerk verder op die nuwe koers te lei wat die vorige Kommissie *expressis verbis* ingeslaan het. Daarbenewens was dit die bedoeling om die Stigting en dr JJ Steenkamp van die begin af te diskrediteer.

As deel van die verslag word die brief van die Stigting onder die hoof *Dissipline* vermeld en word ook verwys na die beskrywingspunt van die Ring van Swellendam in die hoofstuk oor dissipline en gesuggereer dat "... oor hierdie aangeleentheid besluit geneem moet word". In die gesprek wat die vorige Kommissie van die Algemene Kerkvergadering met dr JJ Steenkamp op 8 Maart 2006 oor die brief gevoer het, het die Kommissie volgehou dat dit 'n broederlike gesprek was, nie 'n opsiggesprek nie. Hier egter, voor en dus buite die agenda, word die brief onder die hoof *Dissipline* geplaas nadat vermeld is van hoe die vorige Kommissie tugsake teen predikante hanteer het. Maar anders as in die geval van die predikante wat getug is, word dr Steenkamp by die naam genoem. Die implikasie is duidelik: Dr Steenkamp is tugwaardig en so ook die Stigting namens wie hy geskryf het. Verder word krenkende opmerkings oor dr Steenkamp persoonlik gemaak wat die implikasie het dat hy liefdeloos en dus onchristelik is, dat hy onevangelies optree en dus ontrou aan sy amp is en dat hy 'n rassis is.

In die lig hiervan word die oortreding van die Reglement van Orde deur die huidige voorsitter verswarend. Dit is nie die gebruik van die Kerk om predikante by name te noem wanneer dissiplinêre optrede bedoel word nie. Verder is die verslag van die vorige Kommissie van die Algemene Kerkvergadering 'n verslag met bedenklike status: Nie in die agenda nie en nie 'n beskrywingspunt nie. Die huidige voorsitter kon en moes nie 'n saak aan die orde gestel het wat sulke krenkende bedoelings gehad het nie.

Die korrekte optrede sou wees dat die huidige Kommissie van die Algemene Kerkvergadering aan die komende Algemene Kerkvergadering berig dat die besluit oor die Stigting *ultra vires* was en daarom nie verder uitgevoer word nie.

---oOo---

Bylae J

Kommentaar oor die wysiging van Ordereël 4

69ste Algemene Kerkvergadering

KOMMENTAAR OOR DIE WYSIGING VAN ORDEREËL 4

RING VAN BLOEMFONTEIN

Geen kommentaar is van die ringsvergadering of enige gemeente ontvang nie.

RING VAN BOTHAVILLE

RINGSVERGADERING

Die vergadering se gevoel is dat die term *volkskerk* behoue moet bly, maar dit moenie 'n politieke baadjie aangetrek word nie.

GEMEENTE RIEBEECKSTAD

Hierdie gemeente bly staan vir die behoud van die *volkskerk* gedagte. Hulle motiveer dit soos volg:

Die NHKA is 'n gemeenskapskerk, dit is 'n Afrikaner gemeenskapskerk, wat sy getuienis rig aan alle mense, maar gebore in, en daarom eerstens gerig tot die Afrikaner, wie se taal hy praat en in wie se kultuur hy setel.

GEMEENTE VILJOENSKROON

- * Dit sal seker wonderlik wees as al die Christene oor die hele wêreld kan sê ons is deel van een liggaam wat al die Christene verteenwoordig.
- * Wat het gebeur sedert ons in die tagtigerjare bedank het as lid van WARC? Het ons minder gelowig geraak? Het die Hervormde Kerk van Afrika 'n agteruitgang getoon weens die feit dat ons nie meer lidmaat was van WARC nie (hiermee bedoel ons in geloof)? Voel ons God straf ons daarvoor of dink ons God het ons as Hervormers eenkant toe geskuif? Nee, ons glo nie so nie want ons kan sê ons is gelowiges en uit die Bybel leer ons dat God sê Hy sal nooit sy kinders (gelowiges) opsy skuif nie. Ons is van mening dat ons nie swakker of minder godsdienstig is as wat ons was toe ons nog lidmaatskap by WARC gehad het nie.
- * Indien ons kyk na die studiestuk van dr JMG Storm op bl 8, die uitspraak wat dr J Pillay gemaak het waarin hy sê dat slegs 'n "multi-racial church" is die enigste alternatief vir die *volkskerk* wat WARC tevrede sal stel, word die eise wat aan ons gestel word nie net al groter nie?
- * Ons gevoel is dat hulle hiermee ons as Afrikaanssprekendes ons reg van

ons *volkskerk* wil ontnem. Watse chaos kan dit veroorsaak as elke etniese groep op sy wyse en met sy kulturele waardes in een erediens geakkommodeer wil word? Ons gaan glad nie meer ons God kan dien soos Hy van ons verwag nie, ons gaan ons eerder aan afgodery skuldig maak.

- * Nie eers die NG Kerk wat met die Belhar Belydenis vorendag gekom het, is meer eens oor die belydenisskrif nie. Hoekom het hulle met so 'n drastiese belydenisskrif vorendag gekom? Ons mening is bloot maar om op die einde die wêreld tevrede te stel. Wil ons God met opregtheid dien of wil ons ook maar nie net die wêreld tevrede stel nie, wil ons nie ook maar net aan die aardse standaarde voldoen om mense gelukkig te maak en nie gehoor te gee aan wat God van ons verwag nie?
- * Ons voel dat ons geloof en belydenisskrifte die enigste maatstaf behoort te wees waaraan ons gemeet moet word vir hertoelating.
- * Ons gemeente se ouderlingevergadering het eenparig besluit dat ons met die *volkskerk* in Ordereël 4 sal wil volhard.

RING VAN BRAKPAN

RINGSVERGADERING

Ordereël 4 word onveranderd gelaat.

GEMEENTE BRAKPAN-HARMONIE

Ordereël 4 word onveranderd gelaat.

GEMEENTE SPRINGS

Neem geen standpunt in nie. Berus by die besluit van die Algemene Kerkvergadering.

GEMEENTE SUNDRA

Ordereël 4 word onveranderd gelaat.

GEMEENTE ZESFONTEIN

Ordereël 4 word onveranderd gelaat.

RING VAN BRONKHORSTSPRUIT

RINGSVERGADERING

Geen kommentaar is ontvang nie.

GEMEENTE PREMIERMYN

Die ouderlingevergadering asook die kerkraad van die Premiermyn gemeente het die voorgestelde wysiging van prof AG van Aarde deeglik bestudeer en na diep debat soos volg besluit:

- * Prof Van Aarde se argumente oortuig nie.
- * Die ideologie van genoemde geleerde is duidelik sigbaar as 'n ideologie van integrasie en vernietiging van die Afrikaner.
- * Die *volkskerk* gedagte is 'n werkbare, regverdigbare modaliteit van kerkwees.

Beide vergaderings het eenparig besluit dat ons steeds Ordereël 4 in sy huidige vorm wil behou.

- * Lojaliteit van die lidmate is van groter belang as opname in die WARC of enige ander liggaam.
- * Hierdie besluit is nie op rassisme gebaseer nie, maar 'n liefde vir God en die oortuiging dat 'n *volkskerk* die mens tot in sy diepste wese geleentheid gee om die Here te dien.
- * Die kerkraad neem aanstoot dat die insinuasie gemaak word dat iemand wat van die geleerde heer verskil per definisie rassisties is.

GEMEENTE WITBANK

Ordereël 4 word onveranderd gelaat.

GEMEENTE WITBANK-NOORD

Ordereël 4 word onveranderd gelaat.

RING VAN CHRISSIESMEER

RINGSVERGADERING

Geen kommentaar is ontvang nie.

GEMEENTE BETHAL

Omdat die ouderlingevergadering van mening was dat die Hervormde Kerk kultuur historiese bande met die *volkskerk* gedagte het, is versoek dat Ordereël 4 in sy huidige vorm gelaat moet word.

RING VAN DORSLAND

RINGSVERGADERING

Geen kommentaar is ontvang nie.

GEMEENTE GOBABIS

In die lig van die voortbestaan van die Nederduitsch Hervormde Kerk in Namibië sien die ouderlingevergadering van gemeente Gobabis geen ander uitweg as dat Ordereël 4 wel verander moet word nie. Die woord *volkskerk* sal verwyder moet word. Die begrip *volkskerk* word so maklik verkeerd verstaan en vertolk. Dit kan ook in Namibië, waar ons veg vir voortbestaan, verkeerd vertolk word. As ons in Namibië beskou word as 'n rassistiese kerk, is dit die einde van die Nederduitsch Hervormde Kerk in Namibië. Probleme word nou reeds ondervind met die uitreik van werkpermitte.

Die boodskap wat ons sal moet uitdra en verkondig is dat ons die evangelie aan almal verkondig.

Die ouderlingevergadering het dus geen besware teen die voorgestelde verandering nie.

RING VAN GERMISTON

RINGSVERGADERING

Geen kommentaar is ontvang nie.

GEMEENTE ALBERTON

Daar was 'n sterk gevoel op die bespreking dat die term *volkskerk* 'n gevoel van identiteit aan die Kerk gee. Dit is die Kerk waar ons tuis voel, tussen ons eie mense en waar ons die Woord ontvang en met mekaar kommunikeer in 'n taal wat ons almal verstaan. Die woord *volkskerk* dui ook op die sterk historiese verband wat ons volk met die Kerk het. Dit is dieselfde Kerk as dié van ons voorouers. Dit is ongelukkig ook waar dat die woord *volkskerk* 'n negatiewe konnotasie gekry het wat terugverwys na nog 'n vorm van apartheid, en dit is beslis nie wat ons wil probeer behou nie. Daar was egter vrese uitgespreek dat die verwydering van die woord net 'n stap in die groter proses is om die identiteit van die Kerk heeltemal weg te vat en meer in lyn met ander kerkgroepe te bring wat nie noodwendig ons Kerk se kultuur of waardes deel nie.

Die meerderheid kerkraad het besluit dat hulle die verwydering van die woord

volkskerk steun soos voorgestel deur prof AG van Aarde, maar met dien verstande dat die taalgebruik van elke gemeente sal wees volgens die samelewing samestelling van die gemeente, dus die meeste lidmate se voorkeur of moedertaal.

RING VAN HEIDELBERG

RINGSVERGADERING

Die beskrywingspunt is opgeneem in die Agenda.

GEMEENTE BALFOUR

Die kerkraad en die gemeente van Balfour het alreeds op 'n kerkraadsvergadering gehou op 17 April 2007 en 'n gemeentevergadering gehou op 22 April 2007 besluit dat hierdie gemeente 'n *volkskerk* sal bly en ook so sal voortbestaan al neem die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering op sy 69ste Algemene Kerkvergadering watter besluit ook al.

Dit is vir hierdie ouderlingevergadering baie duidelik dat die hele aksie oor die verwydering van die *volkskerk* gedagte en woord uit die Kerkorde net deur sommige persone gepropageer word. Ons wil nie deel wees van hulle wat soveel as moontlik gemeentes wil saamsleep op hierdie ondeurdagte weg nie. Dit bly vir ons as ouderlingevergadering onverklaarbaar waarom daar altyd op die Afrikanervolk en sy kerk, skole en leefwyse aanvalle van buite en van binne ons eie gedere (en jammer om dit te noem, teoloë in ons eie Kerk) gedoen word. Waarom word ander bevolkingsgroepe nooit geteiken nie? Volkere soos die Indiërs, Portugeze, Jode, ensovoorts bedryf hulle kerkwees soos wat hulle dit goeddink in hierdie land.

Hierdie hele aksie is 'n politieke spel wat gespeel word teen die Afrikanervolk. Dit kom al baie jare terug toe daar besluit is dat die Afrikanervolk se voortbestaan kortgeknip moet word. Afrikanerwees moet verdwyn. Ons almal beleef daaglik die aanvalle en verwyte wat teen die Afrikanervolk gemaak word. Is ons dan werklik so blind soos die een wat regtig nie wil sien nie? Ons ouderlingevergadering wil graag die vraag onomwonde stel: Het die tyd nie nou in die NHKA aangebreek om ontslae te raak van sekere elemente nie, daarby bedoelende persone wat gedurig die voortbestaan van die Afrikanerkerk wil kelder? Dit help nie om met mooi omhaal van woorde, diepgaande studies, hoogdrawende verklarings en beskrywings vorendag te kom nie. Dit gaan net om een enkele probleem vir sommige en dit is dat die Afrikanervolk en sy kerk moet verdwyn of gedwing word om oor te gee en meegesleur te word deur die massa. Laat elke gemeente van die NHKA dan self besluit waar hy wil wees en op watter wyse hy dan wil voortbestaan. Daar moet tog immers vir almal ruimte in die Kerk wees om sy beginsels en opvattinge uit te leef. Dit het immers deur die eeue gegeld en bestaan dat dit wat behoudend gebly en gehandhaaf is, suksesvol was en bly voortbestaan het. Die wese van die kerk is waar Christus is. Die *volkskerk* maak

vir ons die sinvolle gemeentevorming moontlik. Die NHKA is vir ons 'n Afrikaner gemeenskapskerk. Dit is die Kerk waar ons taal en kultuur gesetel is. Hierdie ouderlingevergadering stel nie belang in die nastreef van 'n veelrassige manier van kerkwees nie en sal so lank as wat hierdie gemeente voortbestaan, die *volkskerk* gedagte vir Christelike Afrikaners gehandhaaf word. Wie nie kan sien wat die heersende revolusionêre gees in die land is nie, is moedswillig blind en hardhorend.

Ons sluit hierdie kommentaar op die wysiging van die Ordereël 4 af en herhaal die opmerking dat elke gemeente van die NHKA besluit of hy die *volkskerk* gedagte ondersteun of nie, en dan daarvandaan sy eie heil uitwerk, hoe hy die pad vorentoe gaan betree en homself dan gaan handhaaf in die wêreld daar buite.

GEMEENTE NIGEL

Neem geen standpunt in nie. Berus by die besluit van die Algemene Kerkvergadering.

GEMEENTE STANDERTON

- * Die kerkraad spreek sy spyt uit omdat daar politiek in die Kerk ingebring word terwyl die lidmate graag kerk wil wees en as sodanig wil funksioneer.
- * Ten opsigte van die studiestuk is hierdie kerkraad ten gunste van die behoud van die huidige formulering van Ordereël 4 soos vervat in die Kerkorde.
- * Ons vertrou dat die aangeleentheid nou gefinaliseer sal word en dat daar weer met rustigheid met die verkondiging van die evangelie voortgegaan kan word.

GEMEENTE VREDE

Ordereël 4 word onveranderd gelaat.

RING VAN HEILBRON

RINGSVERGADERING

Geen kommentaar is ontvang nie.

GEMEENTE REITZ

- * Ons is ten gunste van *die onveranderde behoud van die huidige formulering van Ordereël 4*. *Volkskerk* karakteriseer die Hervormde Kerk. Dit is hoe ons die evangelie op die heel beste wyse aan die wêreld kan verkondig.

- * Prof AG van Aarde sê self dat die doel van die evangelieverkondiging nie is om taal en kultuur te bevorder nie, maar om 'n lewe voor God aan te moedig. In die Hervormde Kerk, soos ons dit tans het, doen ons presies dit, in 'n taal en volgens 'n kultuur wat al die lidmate ken, verstaan en innig lief het. Om daaraan te torring is om tweespalt en later miskien selfs skeuring te bewerk. Dit sal 'n baie groter ramp wees as die feit dat ons nie lidmaatskap van die WARC sou kon kry nie.
- * Voorstanders van die verwydering van die *volkskerk* begrip maak onnodige politiek. *Volkskerk* is nie *apartheid* nie, dit is 'n verkondigingsgestalte, al sê die WARC ook wat. Wie is die *volk*? Dit is die volk van God met ander woorde, hulle wat Christus aangeneem het as hulle verlosser, nie die Engelsman, Afrikaner of Zoeloe of watter nasie ook al nie.
- * Wat maak dit saak of die Hervormers sowat 2% van die bevolking uitmaak en dat dié 2% mense God verheerlik en verkondig op so 'n wyse as wat vir hulle werk? Hoekom moet daaraan getorring word? Ons pla mos nie ander volksgroepe wat op hulle eie manier *kerk*, volgens hulle kultuur en taal, is nie.
- * Soveel onnodige klem word gelê op lidmate wat anders as deur natuurlike geboorte tot die Kerk toetree. Dit dra geen krag nie want die Kerk is oop vir almal wat die Afrikaanse taal en kultuur verstaan, wat aanklank vind by die manier van kerkwees en wat deur die Gees bely dat Christus ons enigste verlosser is.
- * Ons kan nie toelaat dat 'n klein persentasie postmoderne lidmate en die WARC aan ons voorskryf nie. Ons kan nie mense ter wille wees nie. Ons moet aanhou om die Woord te verkondig, soos wat dit vir ons (die Hervormers) reg is, sodat alle mense net soos ons die voorreg het om die evangelie te hoor en te verstaan.

RING VAN JOHANNESBURG

RINGSVERGADERING

Geen kommentaar is ontvang nie.

GEMEENTE MIDRAND

Die kerkraad van gemeente Midrand aanvaar die standpunt van prof AG van Aarde en is dankbaar vir sy insigte waartoe hy die vergadering gebring het. Ons versoek dat hierdie term, naamlik *volkskerk*, geskrap word.

RING VAN KLERKSDORP

RINGSVERGADERING

Geen kommentaar is ontvang nie.

GEMEENTE KLERKSDORP

Ons het geen beswaar teen die gebruik van die term *volkskerk* in Ordereël 4 nie en versoek dat dit net so gelaat word.

Dit is die wens van die vergadering dat hierdie saak nou voldoende gedebatteer is, ook tydens die afgelope Algemene Kerkvergadering, en dat die saak nou in vrede gelaat sal word.

GEMEENTE KLERKSDORP-OOS MÔRESTER

Inleiding

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het in September 2009 die voorgestelde wysiging van Ordereël 4 met motivering uitgestuur. Dit bevat ook 'n dokument wat handel met die verantwoordbaarheid van die *volkskerk* gedagte.

Agtergrond

Die dokument bevat ook 'n skrywe van ds NJS Steenekamp, sekretaris van die Studiekommissie Volkskerk. Dit blyk uit dié skrywe dat by 'n vergadering op 15 Mei 2009 prof AG van Aarde goedkeuring verkry het dat 'n beskrywingspunt en motivering via die studiekomitee voorgelê word vir insluiting by die Agenda van die 69ste Algemene Kerkvergadering. Die studiekomitee het die voorstel eenparig goedgekeur met dien verstande dat 'n ander standpunt saam met die voorstel gesirkuleer mag word.

Die studiekomitee het dus klaarblyklik met die instemming van die Algemene Kommissie 'n beskrywingspunt ter wysiging deurgestuur.

Studiekomitee Volkskerk

Die vraag wat opkom is wie en wat is hierdie studiekomitee. Die ouderlingevergadering het nie inligting oor wie op hierdie komitee dien nie. Die studiekomitee het egter sy bestaan aan 'n besluit van die 68ste Algemene Kerkvergadering te danke. Die besluit lees soos volg:

- * Die beskrywingspunt word nie aanvaar nie (dit was die wysiging van Ordereël 4).

- * Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering benoem 'n komitee wat 'n memorandum voorberei vir die 69ste Algemene Kerkvergadering waarin die teologiese betekenis, veral ook die missionêre betekenis van die begrip *volkskerk*, verduidelik word.

Die komitee se opdrag is dus bloot om 'n memorandum vir die Algemene Kerkvergadering voor te berei oor die onderwerp soos uiteengesit. Die komitee het myns insiens 'n bepaalde opdrag om uit te voer. Dit geld ook vir die Kommissie.

Wat verder belangrik is om op te let is dat die *volkskerk* wysiging debat oorstaan tot ontvangs van hierdie komitee se memorandum. Dit is die dokument wat behandel moet word. Die implikasie is duidelik. Die 68ste Algemene Kerkvergadering het in effek besluit dat wysigings nie ter sake sal wees nie. In dié verband moet 'n bepaalde opdrag uitgevoer word.

As ek nou die dokument reg lees is dit die Kommissie wat nou 'n voorstel tot wysiging sirkuleer. Myns insiens tree die Kommissie buite orde op. Dit voer nie hulle opdrag uit nie.

Voorstel

Dit is die ouderlingevergadering se submissie dat die voorstel nie kan dien nie. Die Algemene Kommissie moet toesien dat sekere inligting aan die Algemene Kerkvergadering voorgelê word. Die indien van enige voorstel tot wysiging, bots lynreg met dié opdrag.

RING VAN KROKODILRIVIER

RINGSVERGADERING

Geen kommentaar is ontvang nie.

GEMEENTE HARTEBEESTPOORT

Hiermee bevestig die ouderlingevergadering van bogemelde gemeente dat hulle nie die voorgestelde wysiging van Ordereël 4 steun nie en dat hulle ten gunste is van die handhawing van die *status quo*.

GEMEENTE SCHOEMANSDAL

Ordereël 4 word onveranderd gelaat.

RING VAN KRUGERSDORP

RINGSVERGADERING

- * Die Ring van Krugersdorp pleit dat die debat rondom die behoud van die

term *volkskerk* op 'n hoë etiese vlak gevoer sal word en dat ons in die Kerk mekaar se integriteit sal aanvaar. Verdagmakery soos wat ervaar is voor en tydens die 68ste Algemene Kerkvergadering, is onaanvaarbaar in die kerk van Christus.

- * Die ringsvergadering beveel met meerderheidstem aan dat die ordereël onveranderd gelaat sal word. Die saak is reeds by 'n vorige Algemene Kerkvergadering volledig bespreek en beredeneer, en daar is 'n kompromie besluit geneem dat daar by Ordereël 4, soos tans beskryf, volstaan sal word.

GEMEENTE NOORDRAND

Die kerkraad het eenparig besluit dat Ordereël 4 onveranderd moet bly en spreek sy hoop uit dat daar nou 'n einde sal kom aan die verdelende faktor binne die Kerk.

RING VAN LAEVELD

RINGSVERGADERING

Geen kommentaar is ontvang nie.

GEMEENTE PHALABORWA

- * Ons mening is dat Ordereël 4 NIE gewysig moet word NIE.
- * Soos Ordereël 4 huidiglik staan in die Kerkorde, is dit reg.

RING VAN LOSBERG

RINGSVERGADERING

Geen kommentaar is ontvang nie.

GEMEENTE LOSBERG

Die ouderlingevergadering het besluit om die *status quo* te behou ten opsigte van Ordereël 4.

GEMEENTE SIONSPOORT

Neem geen standpunt in nie. Berus by die besluit van die Algemene Kerkvergadering.

RING VAN LYDENBURG

RINGSVERGADERING

Geen kommentaar is ontvang nie.

GEMEENTE WATERVAL BOVEN

Die kerkraad verkies om die *status quo* ten opsigte van Ordereël 4 te behou en verkies dat die naam *volkskerk* steeds behoue sal bly.

RING VAN MAQUASSI

RINGSVERGADERING

Geen kommentaar is ontvang nie.

GEMEENTE SCHWEIZER-RENEKE

Die ouderlingevergadering het eenparig die studiestuk van prof HG van der Westhuizen aanvaar en gevolglik weereens eenparig besluit dat die gemeente Schweizer-Reneke *volkskerk* bly. Dit impliseer dat prof AG van Aarde se studiestuk en voorstel tot wysiging van Ordereël 4 verwerp is.

Die gemeente Schweizer-Reneke bly *volkskerk* ongeag.

RING VAN MIDDELBURG

Geen kommentaar is van die ringsvergadering of enige gemeente ontvang nie.

RING VAN NOORDELIKE NATAL

RINGSVERGADERING

Geen kommentaar is ontvang nie.

GEMEENTE GLENCOE

Eerstens het die ouderlinge 'n mate van magteloosheid ervaar, aangesien hierdie

reeds 'n baie ou gesprek in die Kerk is. Daar is die gevoel uitgespreek dat die klein groepie ouderlinge in ons gemeente se mening maklik in die niet kan verdwyn indien dit opgeweeg sou word teenoor die massa stemme in die Kerk.

Tog ag ons die aangeleentheid van groot belang in die Kerk en ook spesifiek ten opsigte van ons verstaan van kerkwees. Daarom, in die tweede plek reageer die ouderlinge soos volg:

- * Om die twee aangeleenthede naas mekaar te stel en vir die een ten koste van die ander te kies, blyk haas 'n onbillike en onregverdige, indien nie 'n onmoontlike aangeleentheid te wees.
- * Die voorstel van Prof AG van Aarde blyk te handel oor die WESE van die Kerk, terwyl die *status quo* blyk te handel oor die WYSE van kerkwees.
- * Die een vloei uit die ander en binne die relevante konteks van die Hervormde Kerk kan die een onmoontlik die ander uitsluit.
- * Daar behoort gewaak te word om deur allerlei formuleringe en beredeneringe die weg van die postmodernisme in te slaan, waarin die Kerk die vraagstukke van die wêreld napraat. Die Kerk is en bly die liggaam van Jesus Christus. Die Kerk behoort midde-in en ten spyte van die eise van die dag, onbesproke die lig vir die wêreld te wees.
- * In die lig van punt 3 hierbo, is die ouderlinge van mening dat die formulering van Ordereël 4, soos dit tans in die Kerkorde daar uitsien, ONVERANDERD in die Kerk gehandhaaf sal word.

GEMEENTE NEWCASTLE

Neem geen standpunt in nie.

GEMEENTE VRYHEID

Ordereël 4 word onveranderd gelaat.

RING VAN NOORDELIKE PRETORIA

RINGSVERGADERING

Geen kommentaar is ontvang nie.

GEMEENTE GROOTVLEI

Waarom *volkskerk* behoue moet bly:

'n Christus-belydende *volkskerk* is deel van die NHKA se ontstaan- en wordings-geskiedenis en moet ten alle koste behou word.

Deur dié belangrike identifisering uit die Kerkorde te verwyder, en sodoende die karakter van ons Kerk te verander, loop die Kerk gevaar om sy behoudende lidmate te verloor.

Die brief wat prof SJ Botha aan *Die Hervormer* geskryf het oor bogenoemde onderwerp en wat as 'n artikel in dié kerkblad gepubliseer is, is self-verduidelikend deurdat dit die argument vir die behoud van die *volkskerk* gedagte netjies uiteensit.

Die argumente van dié faksie in ons Kerk wat van alles wat nié eenders is en aan álmal en alles konformeer nie, wil ontslae raak, skeep 'n vermoede dat hulle oorwegings sterk polities van aard is. Dit lyk asof die "uit-die-pad-lopers-van-tradisie-en-geskiedenis" koersagtig poog om dr J Pillay, president van URCSA én die WARC, sowel as die huidige maghebbende regime in SA, terwille te wees.

Dr Pillay se eise, waarmee hy nie die basiese ordentlikheid aan die dag lê deur dit in ons taal, Afrikaans, te stel nie, is ondergeskik aan die huidige regering se kommunistiese denkwys om álles wat wit en Afrikaans is, te vernietig. Of het die "terwillenes/terwillewesers" die NHKA se Kerkorde in die maghebbers se "moedertaal" of lingua franca (Engels) vertaal?

Indien dr Pillay eerlike bedoelings met die NHKA gehad het, sou hy op 'n vriendeliker toon en op Afrikaans met ons Kerk onderhandel, óf laat onderhandel het indien ons mooi taal bo sy vuurmaakplek is.

Sou die NHKA aan bogenoemde eise voldoen, sal dit binnekort die einde van die Kerk wees. As gebeure by ons onderwysinstellings as norm geneem word, sal dit die URCSA, die WARC en die ANC-regering nie lank neem om van Afrikaans, ons etos en kenmerkende Hervormdheid ontslae te raak nie.

In God se almagtige alwetendheid het Hy die wêreldbevolking verskillende nasies/volke laat wees, wat elkeen sy eie taal, of tale, praat – behalwe diegene wat ewige trou aan Engels gesweer het, of hulle dit kan praat en verstaan, al dan nie. Moet ons, as lidmate van die NHKA, verstaan dat ván ons kerkleiers van die Kerk se lidmate verwag om, saam met hulle, te redeneer dat God 'n fout gemaak het deur verskillende volke te maak en dat óns dié fout wil/moet regstel? Is dít nie méér arrogant as om vir die Afrikanervolk te wil praat, terwyl ons slegs 'n klein persentasie is nie? Is sulke arrogansie nie godslasterlik nie?

Die terwille argument staaf dat "die program van Christelik-nasionale onderwys en die bestaan van die Universiteit van Potchefstroom te Christelike Hoër Onderwys (CHO) is voorbeelde daarvan" (die radikale verandering, sekularisering en afskaffing van alle godsdiens en Afrikaans as taal). Is dit werklik wat die terwille faksie vir die NHKA beoog?

Dit is nié nodig om met Afrika, en sy kerke, te verenig en daarmee te amalgameer nie. Ons Kerk het in die verlede, soos die apostels van ouds, 'n differensiasie in die bediening geskep, in ooreenstemming met die volk wat bedien moet word as realiteit, taal en leefwyse. Soos met die apostels het die inagneming (en daarmee respekbetoning) van verskillende volke, ook vir die NHKA in die verlede gewerk en mense is tot die geloof in Christus oortuig.

Die term *volkskerk* word, soos die term *apartheid*, vir politieke gewin verkeerd verstaan. Deur 'n *volkskerk* te wees, sluit die NHKA nié mense van kleur en ander kulture en tale as dié van die tradisionele Afrikaner uit die evangelie van God se genade nie. Die NHKA het in sy sendingaksies probeer om dit vir ander mense makliker te maak om tot die geloof te kom. Dit is logies dat 'n ongelowige, van watter kleur, taal of volk ook al, makliker die Blye Boodskap in sy eie taal en dialek sal verstaan en dit sodoende makliker sal aanvaar.

Die ineenstorting van onderwys in Suid-Afrika, wat ten alle koste Engels as voertaal moet hê, is bewys daarvan dat elkeen se moedertaal dié taal is waarin hy/sy hoër begrippe, soos geloof, verstaan. Indien Afrikaner, Afrikaanssprekende lidmate van die NHKA gedwing word om aan te pas by vreemde Afrikakulture en Engels as voertaal, sal hulle nie tuis in die Kerk voel nie. Eweso sal swart, asook bruin en anderstalige lidmate van die NHKA ontuis voel in 'n kerk wat volgens die blanke kultuur bedryf word. Dit kan katastrofiese gevolge hê! Deur alles vir almal te wil wees, is 'n mens of organisasie meermale niks vir niemand.

Waarom torring aan 'n konsep wat reeds vir jare werk?

GEMEENTE WONDERBOOM-SUID

Die vergadering volstaan by vorige besluite wat geneem is.

RING VAN NOORD-KAAPLAND

RINGSVERGADERING

Die Ring van Noord-Kaapland wil graag *volkskerk* wees en bly soos dit in die huidige Kerkorde vervat is.

RING VAN OOS-KAAPLAND

RINGSVERGADERING

Geen kommentaar is ontvang nie.

GEMEENTE OOS-LONDEN

Die gemeente steun die wysiging.

RING VAN PIETERMARITZBURG

Geen kommentaar is van die ringsvergadering of enige gemeente ontvang nie.

RING VAN POTCHEFSTROOM

RINGSVERGADERING

Die ringsvergadering is ten gunste van die behoud van Ordereël 4.

GEMEENTE GRIMBEEKPARK

- * Die vergadering kan hom nie met die voorgestelde wysiging van Ordereël 4, soos deur prof AG van Aarde aangebied, vereenselwig nie.
- * Die vergadering het eenparig instemmend kennis geneem van die inhoud van die stuk *Volkskerk Skriftuurlik Verantwoord*. Die vergadering aanvaar die studiestuk as die siening en mening van die lede van die vergadering.
- * Die vergadering het eenparig besluit om Ordereël 4 te handhaaf soos huidig in die Kerkorde opgeneem.

GEMEENTE POTCHEFSTROOM

Die ouderlingevergadering het na deeglike bespreking besluit dat hy nie ten gunste is vir die wysiging van Ordereël 4 nie. Die vergadering kan homself vereenselwig met die standpunt en skrywe van dr JMG Storm.

GEMEENTE POTCHEFSTROOM DIE WILGE

Die ouderlingevergadering het op ons laaste vergadering bogenoemde saak hanteer en ons het besluit om nie die wysiging te steun nie. Ons is eerder bereid om 'n volkskerklike gemeente binne die NHKA te bly indien Ordereël 4 gewysig sou word. Daar is verskeie redes vir ons besluit:

- * Ongemak met die hantering

Ons het 'n groot ongemak met die manier waarop die saak hanteer word. Nie ten opsigte van die hantering deur die Algemene Kommissie nie, maar vir die feit dat die wysiging reeds deur die laaste Algemene Kerkvergadering

afgestem is. Die kerklike gebruik is immers dat afgehandelde sake as afgehandel beskou word. Die argument dat die saak tydens die laaste Algemene Kerkvergadering eintlik afgestem is vanweë die skamele meerderheid van stemme hou nie stand nie aangesien die stemming op 'n laat stadium in die vergadering gehou is toe 'n aantal lede van die vergadering al reeds nie meer op die vergadering teenwoordig was nie.

* Politieke agtergrond van argumente

Die wysiging van Ordereël 4 soos dit voorgestel is, het te doen met 'n politieke en geskiedkundige agtergrond. Die term *volkskerk* was al in gebruik voordat woorde soos *segregasie*, *apartheid*, ensovoorts, eers uitgedink is. Die doel van *volkskerk* is nie om ander volke die evangelie te ontsê nie, intendeel: Dit is juis daarop gemik dat elke volk die evangelie in eie taal, eie kultuur en eie milieu moet hoor.

Die verandering van Ordereël 4 het ook te doen met die eise van die WARC, en laasgenoemde het homself aktief in die oorlog teen die blanke regering in Suid-Afrika bemoei deur finansiële ondersteuning aan die huidige owerheid en hulle meelopers. Die voorsitter van die laaste WARC afvaardiging het blykbaar baie duidelik gesê dat die WARC van 1982 tot nou toe nie verander het nie. Dit sou by implikasie beteken dat die terreurdade wat nou deur *vryheidsvegters* gepleeg word, steeds die goedkeuring van die WARC wegdra. Ons sien nie in dat dit nodig is om aan die eise van daardie organisasie te voldoen nie. Hulle doen niks om vrede in die land te bring nie.

* Ons wil volkskerk bly

Hierdie is van alle denkbare redes waarskynlik die belangrikste: **Daar bestaan geen Bybelse rede waarom ons as NHKA nie 'n volkskerk mag bly nie.** Dit is dalk eerder nodig om in die huidige tyd juis *volkskerk* te bly en uit te dra dat ons dit is. Daar is verwarring en onsekerheid onder die meeste van ons lidmate. Die Kerk kan in hierdie tyd 'n baken van vastigheid en kalmte word – soos wat die Kerk dit by verskeie tye in die geskiedenis van Suid-Afrika was. Verder is daar die argument dat, indien ons die Ordereël 4 verander, daar geen verskil in/aan ons kerkwees sou wees nie. As dit waar is, kan ons netsowel *volkskerk* bly.

GEMEENTE POTCHEFSTROOM-SUID

Die meerderheidstem besluit om die ordereël te verander.

RING VAN POTGIETERSRUS

RINGSVERGADERING

Geen kommentaar is ontvang nie.

GEMEENTE EBENHAESER

- * Ons ondersteun die memorandum van dr JMG Storm.
- * Hierdie ouderlingevergadering ondersteun nie die wysiging van Ordereël 4 nie.

GEMEENTE POTGIETERSRUS

1. Samevatting

- * Die volkskerkbegrip word verkeerdelik 'n politieke en rassistiese inhoud gegee.
- * Die begrip vloei voort uit die verbondskerk gedagte wat sy oorsprong het by God se verbond met Abraham en sy nageslag.
- * Dit is uiteraard 'n leerkwessie in teenstelling met 'n lewenskwessie.
- * Die verwydering van die *volkskerk* begrip sal gevolge vir ons Kerk inhou waar dit ons leer onderskei van dié van ander kerke.
- * Die begrip hou onder meer verband met ons leer oor die kinderdoop.
- * Prof dr FJ van Zyl het in 1989 in 'n studiestuk oor die *volkskerk* begrip getiteld "Belydende Volkskerk", onder meer die volgende stelling gemaak:

'n Verwerping van die volkskerk moet trouens noodwendig daartoe lei dat die genadeverbond en die doop as teken en seël daarvan in gedrang kom.
- * Prof AG van Aarde wil die laaste paragraaf van Ordereël 4 vervang met "Die Kerk is geroep tot die verkondiging van die evangelie van Jesus Christus aan alle mense".
- * Laasgenoemde is egter 'n algemene stelling wat reeds duidelik verwoord is in Ordereëls 1 en 5 en nie tuishoort onder Ordereël 4 nie.
- * Indien die woord *volkskerk* wel verwyder word, moet die begrip minstens duidelik en volledig omskryf word sodat die inhoud daarvan nie verlore gaan nie.
- * Prof Van Aarde se voorstel voldoen nie aan die vereiste nie.

2. Uitbreiding en agtergrond

- * Die Kerkorde bevat in Ordereël 4 die volgende bepaling wat kragtens die voorstel vervang moet word:

Die Kerk is 'n volkskerk met sy eie kerklike kultuur, geskiedenis, taal en tradisie wat geroepe is tot die verkondiging van die evangelie van Jesus Christus aan die Afrikanervolk en tegelyk aan alle mense.

- * Voormelde bepaling is met die aanvaarding van die Kerkorde in 1997 ingevoeg na deeglike oorweging van die *volkskerk* modus of *volkskerk* begrip. Op daardie stadium was daar reeds omvattende studiestukke beskikbaar ten aansien van sodanige begrip (sien onder meer Belydende Volkskerk (1989) onder redaksie van prof dr SJ Botha waarin drie prominente ampsdraers van die Kerk hulle gedagtes uitgespreek het oor die *volkskerk* begrip, te wete prof dr SJ Botha, prof dr HG van der Westhuizen en prof dr FJ van Zyl).
- * Die "persepsie" dat die *volkskerk* begrip polities is, is foutief.
- * Om ons Kerk se identiteit prys te gee en die leer van die Kerk in gedrang te bring op grond van sodanige persepsie, is ondenkbaar.
- * Dit word immers van ons verwag om aspekte wat die leer van die Kerk raak, te verduidelik en te verdedig (sien Ordinansie 6.2).
- * Dit was duidelik dat die NHKA kragtens sy geskiedenis Christus belydende *volkskerk* was en dit ook uit beginsel wou wees. Daar is 'n teologiese grondslag daarvoor verskaf wat ook relevant was/is ten aansien van die leer van ons Kerk onder meer met betrekking tot *volkskerk* gedagte teenoor vrye kerk (Kuyper), verbondskerk, dooppraktyk, kinderdoop en volkskerk, volkskerk en apostolaat, kerkeenheid (belydeniskerk) en Independensie (soos by Kuyper).
- * Prof dr Van Zyl maak die volgende stellings in Belydende Volkskerk (waarna reeds hierbo verwys is):

Uit ons ondersoek blyk dit duidelik dat die wesenlike verskil in die kerkbeskouing van die volkskerk en die vrye kerk daarin geleë is dat eersgenoemde die kerk primêr van bo af, van God af sien en verstaan, terwyl laasgenoemde die kerk van onder af, van die mens se kant af sien en verstaan. Die grondslag van die kerk is vir die volkskerk die genadeverbond waardeur God uit vrye genade op grond van die kruisoffer van Christus Hom aan die mens verbind en die mens aan Hom. Vir die vrye kerk is die grondslag, hoewel die verbond aanvaar word, tog uiteindelik iets van die mens: sy geloof, sy weergeborendheid. Vir die volkskerk gaan die kerk as instelling van God aan die individuele gelowiges vooraf. Die ontstaan van die kerk is geleë in die wil en die daad van God.

Vir die vrye kerk moet die ontstaan van die kerk by die wil van individuele gelowiges gesoek word as die vereniging van gelykgesindes. Dit is volgens Otto Weber in stryd met die begrip van die kerk as liggaam van Christus. Die liggaam ontstaan immers nie deur die wilsdaad van sy lede

nie. Vir die volkskerk is die eenheid van die kerk geleë in sy wese, sy syn. Christus is die syn, die wese van die kerk. In Hom, die Waarheid, is die eenheid van die kerk geleë. Net soos die kerk self nie ontstaan en bestaan deur die wil van mense nie, net so kan die eenheid van die kerk nie menslik gedemonstreer word nie. Dis onnodig en onmoontlik. Met die oog op dit alles lyk die konklusie gewettig dat die volkskerk 'n baie meer normale verskyningswyse van die kerk van die Here in die wêreld as die vrye kerk is (sien bl 98).

- * Dus kan nie bloot aanvaar word dat die *volkskerk* begrip of *volkskerk* modus nie in die ordereëls tuishoort nie.
 - * Die argument dat die tersaaklike gedeelte van Ordereël 4 'n *contradictio in terminis* daarstel, berus op 'n verkeerde premisse. Dit lees in die bepaling in die geroepenheid om die evangelie primêr aan die Afrikanervolk te verkondig. Die bepaling moet egter gelees word soos dit daar staan. Dit is foutief om 'n woord in te lees en dan die bepaling te interpreteer asof dit 'n *contradictio in terminis* bevat.
 - * Die ouderlingevergadering is onbewus van enige ontevredenheid met die *volkskerk* begrip of dat die begrip die uitdra van die evangelie belemmer.
 - * Die *volkskerk* begrip, soos vervat in Ordereël 4, is nie 'n uitsluitende klousule nie. Artikel III van die destydse Kerkwet was wel 'n uitsluitende klousule deurdat dit lidmaatskap beperk het tot blanke persone. Die NHKA het egter reeds ongeveer 19 jaar gelede afstand gedoen van Artikel III.
3. Prof Van Aarde steun op die feit dat tydens die 68ste Algemene Kerkvergadering 'n meerderheidstem uitgebring was vir die verwydering van die term *volkskerk*. Dit is geensins 'n bindende besluit nie en ook nie 'n blanko mandaat vir die verwydering van die *volkskerk* begrip nie. Die "besluit" moet ook in die volgende perspektief gesien word:
- * Die destydse Kommissie het die sogenaamde Nasionale Colloquium gebruik as basis vir sy onderhandelinge met die WARC en ook steun te vind vir verwydering van die *volkskerk* begrip.
 - * Die Colloquium het kerkordelik geen gesag gehad nie.
 - * Dit blyk dat ongeveer 130 persone die Colloquium bygewoon het.
 - * Die destydse Kommissie het beweer dat vooraf 'n memorandum opgestel was wat as agenda vir die Colloquium sou dien.
 - * Die probleem is egter dat geensins vooraf kennis gegee is dat die Colloquium as basis vir onderhandelinge met die WARC sou dien nie en was die memorandum ook nie vooraf gepubliseer as synde die agenda vir die Colloquium nie. Die memorandum is eers na afloop van die Colloquium

tesame met 'n verklaring versprei en het dit in ieder geval nie 'n aanduiding bevat dat die verwydering van die *volkskerk* begrip uit die Kerkorde ter sprake sou kom nie. In die verklaring is onverwags aangedui dat die term *volkskerk* ons in die uitleef van ons roeping kan beperk.

- * Wat dus 'n blote gesprek sou wees, is toe sonder kerkordelike gesag as basis gebruik vir verdere onderhandelinge met die WARC en selfs vir besluite wat geneem is.
- * Volgens die Moderamen van die Kerk is daar ongeveer 9 000 ampsdraers. 'n "Gesprek" tussen 130 ampsdraers/lidmate kon hoegenaamd nie as 'n betroubare barometer van die gevoel en siening van ons Kerk beskou word nie, veral met inagneming van die wyse waarop die Colloquium destyds gereël en aangebied is.
- * Dat minstens sommige lede van die destydse Kommissie met koorsagtige haas die saak wou deurdruk, blyk uit die feit dat na lidmate wat nie met die Kommissie se siening oor die onderhawige sake sou saamstem nie, verwys is as persone wat
 - ** die "rightwing" van die Kerk is
 - ** met behulp van die WARC beheer moet word
 - ** onbekeerde harte het
 - ** faksies is wat ekumeniese bande sonder rede teenstaan.

(Sien Notule van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering van Junie 2006 en die bylae daartoe.)

- * Voormelde het 'n klimaat geskep wat allermins bevorderlik was vir rustige gesprek en deurdagte besluitneming.
4. Die ouderlingevergadering het dus tot die gevolgtrekking gekom dat die voorgestelde wysiging
- * nie voorsiening maak vir die behoud van die *volkskerk* begrip nie
 - * ingrypende gevolge vir die leer van die Kerk kan inhou
 - * die identiteit van ons Kerk aantas sonder genoegsame gronde
 - * nie aanvaar behoort te word nie.
5. Derhalwe word die 69ste Algemene Kerkvergadering versoek om nie die voorgestelde wysiging te aanvaar nie.

RING VAN PRETORIA

RINGSVERGADERING

Geen kommentaar is ontvang nie.

GEMEENTE MEYERSPARK

- * Sonder om al die teologiese argumente van die memorandum te herhaal, oordeel die kerkraad dat *volkskerk* 'n legitieme wyse van kerkwees is en die evangeliebediening en die welwese van die NHKA tot nou toe ten goede gedien het.
- * In 2006 het die dalende lidmatetal 'n positiewe draaikurwe getoon. Hierdie kerkraad het toe gewaarsku in 'n beskrywingspunt aan die Algemene Kerkvergadering (Agenda 68) dat die aanval op die *volkskerk* begrip wat in daardie jaar geloods is, gaan lei tot 'n hernude verlies aan lidmate. Dié voorspelling het waar geblyk te wees. Die steeds aanhoudende aanslag op hierdie gevestigde manier van kerkwees gaan die proses van lidmaatverlies verdere momentum gee.
- * Die Afrikanervolk, die volk waarin ons ingebed is en leef, beleef tans 'n oorlewingskrisis op byna alle lewensterreine. Die kerkraad is van oordeel dat die NHKA nie nou die indruk sal wek dat ons gebondenheid met dié volk vir ons 'n verleentheid is nie, maar dat ons juis onbeskaamd ons lidmate en volk die versekering sal gee dat op kerklike, geestelike en fisiese gebied dit vir die NHKA 'n voorreg is om hulle te bedien en te ondersteun.

In die lig van bogenoemde besluit, versoek die kerkraad van Meyerspark die Algemene Kerkvergadering om Ordereël 4 onveranderd te handhaaf.

GEMEENTE RIETVALLEI

Neem geen standpunt in nie.

GEMEENTE SILVERTON

Die ringsvergadering volstaan by die huidige formulering. Die kerkraad oordeel dat dit net nog 'n stap is om lidmaatskap by die WARC te kry om die ordereël te wysig.

RING VAN PRETORIA-NOORD

RINGSVERGADERING

Geen kommentaar is ontvang nie.

GEMEENTE THERESAPARK

- * Voldoende bewyse bestaan in die Skrif hoe gemeentes in homogene groepe georganiseer was ter wille van praktiese redes soos toegelig deur prof HG van der Westhuizen se skrywe.
- * Hierdie praktiese redes gaan juis om taal, kultuur en tradisies en dit is presies wat die huidige Ordereël 4 omskryf. Die term *volkskerk* wat hierby aangeheg is, is juis in konteks gestel om die samekoms van groepe met dieselfde taal, kultuur en tradisies te reël.
- * Moedertaal is die medium waarbinne die mens konseptualiseer, sy denke vorm, sy gevoel, emosies ervaar/beleef en waarbinne hy homself kan uitdruk.
- * Boodskappe wat in 'n tweede taal, met 'n kultuur en tradisie aanslag gelever word, kan nie in **dieselfde mate en passie** geanaliseer, geïnterpreteer en geïnternaliseer word nie.
- * Die gemeentelike byeenkoms (erediens) is juis hierdie geleentheid waar ons as mens in 'n diep geestelike verhouding/gesprek met God tree na aanleiding van hierdie internaliseringsproses en hoe dan anders as dit om in die eenvoudigste vorm te doen, naamlik jou eie moedertaal, eie kultuur en eie tradisie.

Die gemeente Theresapark neem die volgende standpunt in:

- * Die standpunt soos ingedien deur prof HG van der Westhuizen in die studiestuk, word in geheel ondersteun.
- * Ordereël 4 moet onveranderd bly.

GEMEENTE WESMOOT

Die woord *volkskerk* word nie verwyder uit Ordereël 4 nie. Die besluit is geneem as gevolg van die historiese oorsprong van die NHKA. Die woord *volkskerk* is ook nie teenstrydig met enige ander argument wat aangevoer word nie en word nie gesien as enige probleem soos wat die outeur van die beskrywingspunt dit stel nie.

RING VAN PRETORIA-WES

RINGSVERGADERING

Geen kommentaar is ontvang nie.

GEMEENTE ROOIHUISKRAAL

Die ouderlingevergadering het die voorgestelde wysiging van Ordereël 4 bespreek en het tydens die vergadering besluit dat daar geen teenkanting met die voorgestelde wysiging van die ordereël is nie. Die vergadering spreek sy eenstemmigheid uit oor die wysiging en het ook die nodige studiestukke hanteer oor die aangeleentheid.

GEMEENTE SWARTKOP

Neem geen standpunt in nie en laat dit die aan die Algemene Kerkvergadering oor vir besluit.

GEMEENTE VERWOERDBURG

Die studiestuk van die aangewese komitee sowel as die sogenaamde minderheidsverslag van prof AG van Aarde, is bespreek.

Die komitee het eenstemmigheid gehad dat die voorstel en motivering van prof Van Aarde ondersteun behoort te word. Dit is in lyn met wat die ouderlingevergadering van hierdie gemeente ook voorheen getuig het rondom die WARC aangeleentheid. Die NHKA behoort en mag niks anders wees as kerk van Jesus Christus nie. Waar dit in Ordereël 5 oor die wese van die Kerk gaan, behoort hierdie belydenis onomwonde en onbelemmerd gemaak te word waar dit gaan oor wat die Kerk is en behoort te wees.

Enige ander sake rakende die wyse waarop die NHKA prakties aan hierdie belydenis gestalte wil gee, hoort in die volgende ordereël, en eintlik liefs in die ordinansies. Met dit gesê, behoort ook daar niks meer as die "gemeenskapskerk" (bedoelende dat die NHKA die gemeenskap waarin dit bestaan met die evangelie wil bedien) gestel te word nie.

Die teologiese onderbou van die studiekomitee se voorstel om die *volkskerk* gedagte te probeer behou is na die oordeel van die ouderlingevergadering se komitee onoortuigend, ontoereikend en gebaseer op skamele bronne uit die laat 60's met uitsers aanvegbare interpretasies van sleutelgedeeltes uit die Bybel. Boonop vertolk dit nie die standpunt wat reeds deur die meerderheid van die vorige Algemene Kerkvergadering se afgevaardigdes ingeneem is. Die *volkskerk* gedagte is alleenlik behou omdat die vereiste tweederde meerderheid nie behaal kon word nie. Daarom is die fundering van die standpunt om die *volkskerk* gedagte te laat vaar, volledig en oortuigend.

Die komitee van die ouderlingevergadering wil dit met nadruk beklemtoon dat daar onderskeid gemaak moet word tussen verwerping van 'n standpunt en verwerping van dié wat die standpunt huldig. Met behoud van deernis teenoor dié wat die standpunt vir behoud van die *volkskerk* gedagte steeds wil promoveer, kan ons nie anders as om in gehoorsaamheid aan God enige kulturele verslawing af te wys nie, standpunt in te neem ter wille van wat ons as die wese van

die Kerk beskou, die gemeenskapsgerigtheid van die Kerk te ondersteun en uit te bou, en juis ook in daardie gees in liefde te bid vir wie ook al van ons standpunt verskil, asook vir die vergadering wat hieroor sal moet besluit op 'n wyse wat die eer van God en ons gehoorsaamheid aan Hom alleen onomwonde moet stel.

RING VAN ROODEPOORT

RINGSVERGADERING

Geen kommentaar is ontvang nie.

GEMEENTE CULEMBEECK

Die ouderlingevergadering is ten gunste van die behoud van die *status quo*.

GEMEENTE EL-FLORA

Die ouderlingevergadering het die saak onder bespreking geneem en voel dat die NHKA in die eerste plek kerk van Christus is. Om die Kerk amper voorwaardelik te omskryf in die ordereëls, wek die indruk dat ons nie kerk vir alle kinders van God is nie. Die feit dat die Kerk hoofsaaklik, maar nie volledig, uit Afrikaners bestaan, is nie die identiteit van die Hervormde Kerk nie. Die term *volkskerk* is ook nie meer vir die vergadering duidelik nie en heg daarom nie veel waarde daaraan nie. Die Hervormde Kerk se identiteit is en kan net Jesus Christus wees. Die ouderlingevergadering is daarom gemaklik dat die verwysing na *volkskerk* maar kan wegval.

GEMEENTE HORISON ROODEPOORT

Die vergadering het besluit om nie 'n besluit te neem en/of kommentaar te lewer nie. Die gemeente lê hulle neer by die besluit van die Algemene Kerkvergadering.

GEMEENTE KRUIN

Die meerderheid van die ouderlinge was dit eens dat die term *volkskerk* behoue moet bly.

GEMEENTE NEWLANDS

Die ouderlingevergadering het besluit teen enige wysiging van Ordereël 4 en wil hê dat die *status quo* gehandhaaf word.

GEMEENTE WELTEVREDEN

Die ouderlingevergadering het die *volkskerk* begrip hanteer as nie-wesenlik vir

die voortgaande selfverstaan van die Hervormde Kerk. Die Hervormde Kerk sou dus na mening van ons ouderlinge ewe goed kon voortgaan om te wees wat sy is, sonder dat die gelade begrip *volkskerk* voortdurend verantwoord moet word.

GEMEENTE WITPOORTJIE

Die ouderlingevergadering is dit eens dat die woord *volkskerk* uit Ordereël 4 verwyder moet word.

RING VAN RUSTENBURG

RINGSVERGADERING

Geen kommentaar is ontvang nie.

GEMEENTE RUSTENBURG-KLOOF

Die ouderlingevergadering het besluit dat die term *volkskerk* uit die Kerkorde geskryf kan word.

GEMEENTE RUSTENBURG-TUINE

Die ouderlingevergadering van gemeente Rustenburg-Tuine voel dat die beskrywing van die NHKA as *volkskerk* uit die Kerkorde verwyder moet word. Ons ondersteun die beskrywingspunt van prof AG van Aarde.

Die gemeente vind dit moeilik om haar identiteit as Kerk binne die gedagte van 'n *volkskerk* te vind, veral in ag genome die gegewe konteks waarin die gemeente haarself bevind.

Ons identiteit as *volkskerk* bemoeilik verder die saak van kerkeenheid tussen die ander gemeentes in die omgewing en veral die MRCC. Dit is vir ons as gemeente 'n struikelblok in ons ekumeniese verhoudings en ons vind dit moeilik om die beskrywing van ons identiteit as *volkskerk* te regverdig. Dit is vir ons 'n verleentheid omdat gespreksgenote, nuwe lidmate en ander die term *volkskerk* polities en etnies interpreteer.

Ons voel dat die *volkskerk* gedagte uitgedien en nie meer volhoubaar is nie. Ons is van mening dat die NHKA haar identiteit alleen in Jesus Christus moet vind, sonder om byvoeglike naamwoorde soos *volk* te gebruik.

Ons pleit dat die NHKA haar identiteit alleen sal vind in die belydenis van Jesus Christus, die gees van die Woord van God en die kerklike belydenis en nie op grond van sosiale terme soos *volk* nie. Die grense van die Kerk en die grense van die volk mag nie saamval nie. Alleen geloof in Christus is konstitutief vir lidmaatskap van die Kerk.

Die ouderlingevergadering meen verder dat die NHKA nooit daarin kon slaag om aan te toon dat die begrip *volkskerk* vir die Kerk die beste manier is om haar ge-roepenheid in die wêreld uit te leef of te beskryf nie. Die *volkskerk* benadering tot apostolaat werk nie vir ons gemeente wat onself in 'n multikulturele en sosio-godsdienstige klimaat bevind nie. Die term *volkskerk* kan nie ons gemeente langer begelei in terme van ons apostolêre gerigtheid nie.

Die gemeente as deel van die NHKA is éérste kerk van Christus en daarna die Kerk waarin die Afrikaner God ontmoet.

Die gemeente kan en wil nie langer na haarself verwys as *volkskerk* nie, omdat nie al die lidmate wat hier tuis kom voorheen aan 'n *volkskerk* behoort het nie en ook nie aan 'n *volkskerk* wil behoort nie.

RING VAN SWELLENDAM

RINGSVERGADERING

Geen kommentaar is ontvang nie.

GEMEENTE MOSSELBAAI

Die ouderlingevergadering is dit eens met die memorandum wat pleit vir die behoud van Ordereël 4 soos dit tans in die Kerkorde voorkom, met ander woorde met die begrip *volkskerk* daarin verwoord. Ons is gekant teen die verwydering van die begrip *volkskerk* en oordeel dat 'n groot aantal lidmate daardeur veront-rus sal word.

GEMEENTE OUDTSHOORN

Agtergrond

In die verlede het die Kerk verkies om *volkskerk* te wees. Hiermee wil die Kerk iets sê van sy teologie. Daarom kan die Kerk nie anders as om in sy werk reke-ning te hou met die gegewe werklikheid van die bestaan van volke met eie taal en kultuuridentiteite. Binne hierdie omraming vervul die Kerk sy opdrag.

Kommentaar

Sedert 1994 word alles, wat vir die Afrikaner kosbaar is, afgebreek. Terme wat na volk of ras verwys moet as verwerplik beskou word. Dit is vir ons ondenkbaar dat daar teoloë is wat saam met hierdie kommunistiese bestel hulle teenoor die Afrikaner opstel en dan skaam is vir die *volkskerk* identiteit. Die motief, so lyk dit, is om in lyn te kom met die beleid van die huidige regering, 'n regering wat besig is om die blanke fisies en geestelik uit te moor.

Onder punt 3 noem prof AG van Aarde dat in die 19de en 20ste eeu die kerklike lewe gekontamineer is deur politieke idees soos nasionalisme, sosialisme en anti-Semitisme. Rassisme en apartheid is dan die gevolg van Christelike-nasionaal-sosialisme. Ons mening oor die term is soos volg:

- * Ons Christelike lewens-en-wêreldbeskouing kom uit die Bybel – in sy geheel en in al sy dele die geïnspireerde en die onfeilbare Woord van God.
- * Nasionalisme verwys weer na die liefde vir jou eie .
- * Sosionalisme spruit uit die Franse Revolusie van vryheid, gelykheid en broederskap.
- * Daarom is die term Christelik-nasionaal-sosialisme vreemd en onverstaanbaar.

Verklaring

Die ouderlingevergadering van Oudtshoorn vra dat Ordereël 4 behoue moet bly soos dit is. Die vergadering wil ook nie meedoen aan nuwe rigtings wat onrus op kerklike werf kan veroorsaak nie.

Slot

Dankie vir die geleentheid om ook kommentaar te lewer op hierdie saak. Dit is ons bede dat die Kerk genoeg wysheid sal kry om die regte besluit te neem met die Woord as die enigste rigtingwyser. Mag die belangrikste ook wees dat die eer van God daardeur gedien sal word.

GEMEENTE SWELLENDAM/BREDASDORP-AFDELING

Die ouderlingevergaderings van Swellendam en die Bredasdorp-afdeling het by twee elk vergaderings die voorgestelde wysigings bespreek. Albei vergaderings het ten gunste van die voorgestelde wysiging besluit.

RING VAN TRICHARDTSFONTEIN

RINGSVERGADERING

Geen kommentaar is ontvang nie.

GEMEENTE KRIEL

Inleidend

Die ouderlingevergadering van gemeente Kriel lewer as volg kommentaar op die

skrywe van die Studiekomitee oor Volkskerk, oor die wysiging van Ordereël 4 in die Kerkorde.

Verwarring

Uit die twee dokumente wat aangeheg is aan die skrywe wat ontvang is van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering, naamlik die beskrywingspunt van prof AG Van Aarde en die skrywe van die studiekomitee vir Volkskerk, is dit duidelik dat die begrip *volkskerk* verskillend verstaan word en daarom ook nie duidelik gedefinieer is in die debat wat die afgelope tyd in die Kerk gevoer word oor hierdie saak nie. In artikels van Drr BJ Van Wyk¹ en WA Dreyer² wat in die HTS verskyn het, blyk dit ook dat die begrip *volkskerk*, net soos in die geval van prof Van Aarde se beskrywingspunt en die skrywe van die studiekomitee vir Volkskerk, op twee verskillende wyses verstaan word.

Prof AG Van Aarde toon in sy beskrywingspunt aan dat die begrip *volkskerk* verskillend verstaan is in verskillende kringe. Hy toon aan dat *volkskerk* vir sommige beteken dat die ou ideaal van apartheid in die politiek en kerk bevestig word. Vir ander beteken dit wanneer *volkskerk* uit Ordereël 4 weggelaat word, die Kerk onvoorwaardelik gaan toegee aan die eise wat gestel is deur liggame soos die Wêreldraad van Kerke, Suid-Afrikaanse Raad van Kerke en die Wêreldbond van Reformatoriese Kerke ten einde lidmaatskap van hierdie organisasies te verkry.

Verder toon prof Van Aarde aan dat die NHKA se verstaan van die begrip *volkskerk* nie in isolasie ontstaan het nie, maar dat verskeie ontwikkelings in die politieke- en kerkgeskiedenis tot die ontwikkeling van die begrip *volkskerk* bygedra het. Wat hierdie ontwikkeling betref verwys prof Van Aarde na die 19de en 20ste eeuse kerkstryd wat in Nederland plaasgevind het. In hierdie tyd in Nederland is kerk beskryf met terme soos *staatskerk*, *massakerk*, *nasionale kerk* en *vrye kerk*. Die term *volkskerk* is saam met hierdie terme gebruik om die kerk te beskryf. Dit is ook belangrik om te sê dat die term *volkskerk* in Nederland inklusief gebruik is, deurdat dit almal wou insluit.

Verder maak prof Van Aarde ook die opmerking dat die begrip *volkskerk* nêrens in die Bybel voorkom nie en dat dit 'n term is wat ontwikkel het uit die kerkgeskiedenis.

Dr Van Wyk voer aan dat die begrip *volkskerk* as verbondsmatige kerkbegrip verstaan moet word. Hy stel dat teenoor die *volkskerk*, staan die vrye kerk. Volgens dr Van Wyk moet die begrip *volkskerk* verstaan word in terme van God se genadeverbond wat Hy met mense sluit. *Die grense van die kerk is nie die volk (bio-*

¹ Die kerkregtelike posisie van die ouderling en diaken in die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika in die lig van die vraag na nuwe bedieningstrukture. HTS 48(2&3) 1013-1036 (1992).

² Die Nederduitsch Hervormde Kerk as volkskerk: Oosig en herbesining. HTS 62(4) 1337-1368 (2006)

logies) van die kerk nie, maar die kerk (gedoopte Godsvolk) van die volk. 'n Verbondsmatige kerkbegrip en volkskerk loop volgens dr Van Wyk hand aan hand wanneer onder die begrip volkskerk nie verstaan word kerk van die Afrikaner nie, maar kerk as deel van die volk van God.

Twee scenario's

Uit bogenoemde is dit dus duidelik dat daar in die Kerk twee verskillende maniere is waarop die begrip *volkskerk* verstaan word. Ongelukkig is dit so dat daar aan die een verstaan van die begrip politieke konnotasies geheg word en dat die begrip vermeng word eerder met Afrikanervolk as met *volk van God*. Enersyds word die tradisie van taal en kultuur aan *volkskerk* geheg, en andersyds die tradisie van geloof, naamlik dat die *volk van God* of te wel kerk (volk), deur die genade van God deel van die kerk word, en nie op grond van ras, taal of kultuur nie.

Soos uit bogenoemde blyk veroorsaak die twee verskillende maniere van verstaan van die begrip *volkskerk* verwarring. Uit hierdie verwarring kan twee scenario's geskep word:

* *Eerste scenario*

Volkskerk beteken kerk van die Afrikanervolk.

Die implikasie van hierdie verstaan van *volkskerk* is dat *volkskerk* eksklusief verstaan kan word as kerk van die Afrikaner. Wanneer kerk so verstaan word en dit in verband gebring word met Jesus se verstaan van die *huis-gesin van God* moet gesê word dat kerk eerder inklusief as eksklusief verstaan moet word. Die evangelie van Jesus Christus asook die beweging rondom Jesus was nie eksklusief nie, maar inklusief. Dieselfde geld ook vir Paulus se verstaan van die kerk.

* *Tweede scenario*

Volkskerk beteken kerk as deel van die 'volk van God'

Indien die begrip *volkskerk* verstaan word as die kerk wat deel is van die volk van God, beteken dit dat die verbond tussen God en mens as basis dien vir die verstaan daarvan. In hierdie geval word die kerk nie eksklusief daargestel vir 'n sekere groep wat betref ras of taal nie. Die begrip word ook nie eksklusief vir 'n sekere groepering gebruik nie, maar eerder inklusief omdat God se genadeverbond geen mens uitsluit nie.

Gevolgtrekking

Uit bogenoemde word die volgende gevolgtrekking gemaak:

- * Die kerk mag nie eksklusief wees nie. Die kerk is immers nie kerk van 'n sekere (burgerlike) volk nie, maar kerk van Christus.

- * Die begrip volkskerk word nie in die Bybel teruggevind nie.
- * Begrippe soos *massakerk*, *staatskerk*, *nasionale kerk* en *vrye kerk*, wat 'n groepering van begrippe is waarvan die begrip *volkskerk* deel uitmaak, is begrippe wat in onbruik geraak het. In die tyd van die Reformasie, veral in die gedagtegang van Calvyn, was daar nie onderskeid getref tussen die burgerlike volk en die kerkvolk nie. Dit was een groepering. Daarom kon die begrip *volkskerk* in die tyd van Calvyn nie op eksklusiwiteit gedui het nie.

Samevatting

Indien die begrip *volkskerk* in die NHKA verstaan word as kerk van die Afrikaner-volk, soos in die eerste scenario hierbo beskryf, kan dit meebring dat 'n eksklusiwiteit aan die Kerk toegesê word. Wanneer die Kerk vergelyk word met die beweging rondom Jesus asook Paulus se verstaan van die kerk, en dit as maatstaf gebruik word, moet die opmerking gemaak word dat daar vir eksklusiwiteit in die kerk geen plek is nie. In hierdie geval is dit nodig om die begrip *volkskerk* uit die Kerkorde te verwyder.

Indien die begrip *volkskerk* verstaan word as verbondsmatig, is daar in die Kerkorde plek vir die begrip *volkskerk*. Die verbondsmatige gedagte maak egter deel uit van hoe die Kerk homself verstaan. Dit word ook so verwoord in die belydenisskrifte van die Kerk.

Die vraag is egter of dit nodig is dat die Kerk sy verstaan van homself in die Kerkorde moet verduidelik met die woord *volkskerk* wat in die eerste plek 'n uitgedien-de begrip is en in die tweede plek 'n begrip wat verwarring skep onder lidmate van die Kerk, en op die ou end verskillende groeperinge en konflik in die Kerk veroorsaak.

Die stand van die huidige debat is dat die verwydering of handhawing van die begrip *volkskerk* verdeeldheid in die Kerk veroorsaak het. As deel van die rede kan aangevoer word dat hierdie begrip by die begin van die debat nie duidelik geformuleer is sodat lidmate van die Kerk kan weet wat daarmee bedoel word nie.

Aanbeveling

Die ouderlingevergadering van Kriel wil die volgende aanbeveling maak rakende die wysiging van Ordereël 4 in die Kerkorde:

- * Dat die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering die begrip *volkskerk* duidelik definieer alvorens besluit word om die term te verwyder uit die Kerkorde of dit te handhaaf.
- * Indien die begrip *volkskerk* daarop dui dat die Kerk eksklusief is, is dit strydig met die evangelie van Jesus Christus en moet dit daarom uit die Kerkorde verwyder word.

- * Indien die begrip *volkskerk* verband hou met die verbond wat God met mense sluit deur hulle deel van die Kerk te maak, kan die Kerk homself nie anders verstaan as *volkskerk* nie. Hier word egter nie met *volkskerk* bedoel kerk van die Afrikaner nie, maar kerk van Christus wat deel uitmaak van die *volk van God* op grond van God se verbond met die mens. Omdat die begrip *volkskerk* saam met ander begrippe van die tyd waarin dit algemeen was, in onbruik geraak het, en ook omdat hierdie begrip verdeeldheid in die Kerk veroorsaak, kan die belydenis dat die NHKA deel van die *volk van God* is op grond van die verbond, met 'n meer resente en hedendaagse term beskryf word.

RING VAN VEREENIGING

RINGSVERGADERING

Geen kommentaar is ontvang nie.

GEMEENTE DRIE RIVIERE-OOS

Die ouderlingevergadering het besluit dat die wysiging nie ondersteun word nie, maar dat die bestaande Ordereël 4 steeds behoue moet bly.

GEMEENTE DUNCANVILLE

Die ouderlingevergadering is tevrede met Ordereël 4 soos dit tans is.

GEMEENTE SONLANDPARK

Neem geen standpunt in nie.

GEMEENTE VANDERBIJLPARK-SUID

Die ouderlingevergadering is ten gunste van die verandering van Ordereël 4 vir die verwydering van die *volkskerk* begrip.

RING VAN WATERBERG

RINGSVERGADERING

Die ringsvergadering stel die volgende:

Die vraag word gestel of die NHKA 'n bepaalde woord nodig het om sy uitnemende kerkbegrip te verwoord. Die NHKA bly Kerk wat geskoei is op die genadeverbond. Die probleem is nie wat die term *volkskerk* wel beteken nie, maar

wel wat mense onder die bepaalde term wil verstaan. Teologies en kerkordelik moet genadeverbond vooropgestel word.

GEMEENTE NABOOMSPRUIT

Ons huidige Ordereël 4 moet onveranderd gehandhaaf word.

- * As 'n mens *volkskerk* sê dan sê 'n mens verbondskerk.
- * Die verbond wat die mees deurlopende tema van die Bybel is, dien as uitgangspunt van die Hervormde kerkbeskouing.
- * Om Ordereël 4 te verander soos voorgestel, sal 'n teologiese vergryp wees. As die *volkskerk* beginsel verwerp word, word van die Kerk 'n vrye vereniging gemaak.
- * Die verwerping van Ordereël 4 in sy huidige vorm hou ook ernstige implikasies vir die Kerk se doopleer in.
- * Die kerk wat op aarde bestaan en die Woord verkondig in die middel van 'n volk, kersten in gehoorsaamheid aan die Woord so 'n volk. So 'n volk word uiteindelik as sodanig 'n "Christelike volk" genoem. So skep die lewende Woord, gedra deur die kerk, 'n Christelike volk. Dieselfde woord onderhou 'n Christelike volk. Dieselfde woord verdag egter ook 'n Christelike volk wat die Woord verlaat.

In 'n voordrag "Volkskerk, vryekerk, belydeniskerk", wat Karel Barth in 1936 in 'n drietal Hongaarse stede gehou het, toon hy oortuigend aan dat die opvatting *volkskerk* geensins onbybels is nie.

GEMEENTE WATERBERG

Die gemeente onderskryf die ringsvergadering se standpunt.

RING VAN WES-KAAPLAND

RINGSVERGADERING

Na aanleiding van die prosedure wat gevolg is by die voorstel tot wysiging van Ordereël 4, huldig die ringsvergadering die standpunt dat voorstelle tot die wysiging van ordereëls, sowel as enige ander beskrywingspunt vir die Algemene Kerkvergadering, deur middel van die voorstel self en 'n motivering sal dien en nie begelei word deur weerskrifte met teenargumente nie.

Motivering

- * Teenargumente kom ter sprake as deel van die debatvoering tydens die vergadering waar die voorstel dien.
- * Verdeeldheid in die Kerk oor enige saak kan nie daartoe aanleiding gee dat 'n saak anders as gewoonlik hanteer word nie.

GEMEENTE BELVILLE

Die gemeente het geen kommentaar te lewer nie.

GEMEENTE KAAPSTAD

Die kerkraad vereenselwig hom ook met die beskrywingspunt van die Ring van Wes-Kaapland wat ingedien is en oor die prosedure handel wat gevolg is.

RING VAN ZEERUST

RINGSVERGADERING

Geen kommentaar is ontvang nie.

GEMEENTE MAFEKING

Gemeente Mafeking ondersteun die voorgestelde wysiging van Ordereël 4 soos uiteengesit en gemotiveer deur prof AG van Aarde.

RING VAN ZOUTPANSBERG

RINGSVERGADERING

Die ringsvergadering stem eenparig vir die behoud van die woord *volkskerk*.

GEMEENTE NOORDELIKE PIETERSBURG

Die kerkraad het eenparig besluit om die huidige formulering van die Kerkorde netso te aanvaar sonder enige wysiging. Die voorstel deur prof AG Van Aarde en wie ook al, is nie vir ons aanvaarbaar nie. Die voorstel deur dr JMG Storm en prof HG Van der Westhuizen is steeds die regte opsie na ons oordeel.

Ons kies daarom vir die behoud van Ordereël 4 soos hy tans in die Kerkorde staan. Ons het ook saam met die ringsvergadering eenparig gestem vir die huidige Ordereël 4.

GEMEENTE PIETERSBURG

Die ouderlingevergadering is eenparig oor die saak dat die woord *volkskerk*, soos tans, in die Kerkorde gehandhaaf moet word.

GEMEENTE ZOUTPANSBERG

Die ouderlingevergadering het eenparig besluit om hom sterk uit te spreek teen die voorgestelde wysiging van Ordereël 4 en om sy steun toe te sê aan die handhawing van die huidige formulering in die Kerkorde.

RING VAN ZUURFONTEIN

RINGSVERGADERING

Geen kommentaar is ontvang nie.

RINGSRAAD VIR PREDIKANTE

Die Ringsraad vir Predikante van die Ring van Zuurfontein het in opdrag van die ringsvergadering die studiestukke wat betrekking het op die Ordereël 4 op die volgende wyse geëvalueer:

- * Beide stukke wat ontvang is, is grondig bespreek deur die Ringsraad vir Predikante.
- * Prof GMM Pelser, Nuwe Testamentikus en eksegeet, is versoek om eksegetiese kommentaar te lewer op die teksgebruik en toepassing van die studiestuk wat pleit vir die behoud van Ordereël 4 in sy huidige vorm.
- * In die finale evaluering van die studiestukke is prof JP Oberholzer betrek as inleier op prof Pelser se studiestuk.
- * Die Ringsraad vir Predikante was saam met prof Oberholzer eenstemmig daaroor dat die behoud van Ordereël 4 in sy huidige vorm 'n verskuilde vorm van die behoud van die ou Artikel III blyk te wees en aldus die Kerk as eksklusief te definieer.
- * As predikante van die Ring van Zuurfontein (J Coetzee, EG Fourie, JC van der Merwe, A Geyer-Mathysen, JG Janse van Rensburg JP Janse van Rensburg, WAJ van Schoor, LJS Steenkamp, asook proff PJ van der Merwe en GMM Pelser) vereenselwig ons onself met prof Oberholzer se opmerking: As die Kerk kerk van Christus wil wees is hy oop, as die Kerk "toe" is, is die Kerk nie meer kerk van Christus nie.
- * Die Ringsraad vir Predikante en die ouderlingevergaderings van Zuurfon-

tein, Primrose-Oos, Kempton, Kempton Park Oos, Makarios en Primrose, is eenstemmig in ondersteuning van die beskrywingspunt dat die NHKA se Kerkorde, Ordereël 4 se laaste paragraaf verander na: "Die Kerk is geroep tot die verkondiging van die evangelie van Jesus Christus aan alle mense".

SAMEVATTING

Soos in die verlede het ouderlingevergaderings en veral ringsvergaderings baie swak reageer. Slegs enkele ringsvergaderings het oor die saak gehandel.

Baie min kommentaar is ontvang en die meeste ouderlingevergaderings het hulle slegs uitgespreek vir of teen die behoud van Ordereël 4.

OPSOMMEND

1. Stem vir die beskrywingspunt van prof AG van Aarde:	15 gemeentes (en ringe)
2. Stem vir die beskrywingspunt van dr JMG Storm:	47 gemeentes (en ringe)
3. Sonder standpunt:	10 gemeentes (en ringe)

---oOo---

Bylae K

Homoseksualiteit:

**'n Roetekaart
vir 'n
Protestantse Kerk**

Prof Y Dreyer

69ste Algemene Kerkvergadering

HOMOSEKSUALITEIT: 'N ROETEKAAART VIR 'N PROTESTANTSE KERK

PROF Y DREYER

SLEUTELWOORDE

Die volgende terme word deur die komitee in die verslag gebruik. Ter wille van opheldering word kortliks 'n begripsverklaring gegee.

* **Homoseksualiteit**

Die term "homoseksualiteit" is vreemd aan die Bybel se taalgebruik. Dit kom nêrens in die Bybel of wêreld van die Bybel voor nie. Die term "homoseksueel" is uit die Duits in Engels oorgeneem in 1892. Dit kom nie van die Latyn *homo* (mens) nie, maar van die Grieks *homoios*¹ ("soos" of "dieselfde"). Dit het te doen met seksuele oriëntasie op dieselfde geslag.

* **Homofobie**

Die term is die eerste keer gebruik deur G Weinberg (1972). Fobie dui op 'n irrasionele vrees en "homo" op "enersheid". Homofobie word gedefinieer as die irrasionele veroordeling van homoseksuele individue wat geweld, ontneming en vervreemding tot gevolg het.

* **Heteroseksisme**

Vir sommige fokus die term "homofobie" nie genoegsaam op die onderdrukking van mense op grond van hulle seksuele identiteit nie. Homofobie is meer as vrees. Dit is vooroordeel en lê op dieselfde vlak as rassisme en seksisme. Daarom word alternatiewe terme soos byvoorbeeld *gayhaat* of *heteroseksisme* eerder voorgestel as 'n beskrywing van die verskynsel.

* **Heteronormatiewiteit (hetero-hegemonie)**

Heteronormatiewiteit is die oortuiging van die intrinsieke meerderwaardigheid van een manier van liefhê bo alle ander en wat aan die een die reg gee om die ander te onderdruk/oorheers. Hierdie dominansie word "hegemonie" (uitsluitende onverdraagsaamheid) genoem. As hetero die "norm" is, is "homo" die afwyking (ab-norm-aal).

¹ Nota by transkripsie: As die bywoord gebruik word, is die woord *homoios* (met 2de "o" as omega), of, as die byvoeglike naamwoord gebruik word, is die woord *homoios* (met 2de "o" as omicron).

* **Seksuele minderhede**

Alle persone wat nie voldoen aan die "hetero" norm nie, word gemarginaliseer. Dit geld vir gay en lesbiese, asook vir onder andere bi-seksuele en transseksuele² persone. "Seksuele minderhede" is 'n meer omvattende term om na nie-hetero persone te verwys as "homoseksuele". In opdrag van die Algemene Kerkvergadering fokus hierdie ondersoek egter op homoseksualiteit as sodanig (gay en lesbiese persone).

* **Promiskuiteit**

Normlose seksuele aktiwiteite wat fokus op die selfsugtige bevrediging van eie drange en die ander onteer en verdinglik.

VOORGESTELDE ROETEKART

Bogenoemde beskrywingspunt sluit krities aan en verruim die besluit van die 67ste Algemene Kerkvergadering. Dit word ondersteun deur Bybels-teologiese navorsing, asook insigte uit die filosofie, antropologie, sosiologie, psigologie/psigiatrie en genetica. In die motivering word eerstens 'n probleem geskets waarop wetenskaplik geantwoord word.

² Ter wille van verdere duidelikheid, word die volgende genderterme hier uitgesip:

- * 'n *Transman* se gekose geslag is manlik, maar hy word gebore in 'n vrou se liggaam.
- * *MTV* (Man tot Vrou): Gebore in die manlike liggaam, maar geslagsidentiteit is vroulik.
- * 'n *Transvrou* se gekose geslag is vroulik, maar sy is gebore in 'n man se liggaam.
- * *Transgender* mense is individue wie se uitdrukking van hulle geslag en/of geslagsidentiteit verskil van die tradisionele verwagtings van die geslag waarin hulle gebore is. Dit sluit subgroepe soos transseksuele, transvestiete en androgene (mense wat doelbewus geslagloos lyk), in.
- * *Interseks* dui op 'n persoon wat gebore is met chromosoom-afwykings of vroulike én manlike genitalieë. Dokters besluit gewoonlik kort na geboorte op 'n geslag vir die kind.
- * 'n *Transvestiet* is iemand wat die klere van die ander geslag dra. Gewoonlik wil hulle nie hulle biologiese geslag verander nie. Hulle is ook nie noodwendig gay nie.

Die probleem

In die kerk word debat gevoer oor homoseksualiteit. Hierdie debat raak egter alle seksuele minderhede. Twee stemme word gehoor: Dié van seksuele minderhede wat vanuit die ervaring van wie hulle is en vanuit hulle geloof, soek na "wat reg is" en dié van die meerderheid heteroseksuele persone, wat ook as gelowiges soek na "wat reg is". Die verskillende stemme stel die vraag wat reg is in die lig van die Woord van God vir jouself en vir ander. In die debat word ook gekyk na die tradisionele verstaan van die huwelik.

Die soeke na "wat reg is", is 'n omvattend en 'n mens se hele menswees is daarby betrokke:

- * op *rasionele* vlak word geredeneer oor die interpretasie van Bybelse kontekste en uitsprake
- * op *geestelike* vlak word gevra na die wil van God vir mense se lewens
- * op *psigies-emosionele* vlak speel mense se persoonlikheid, ervaring, empatiese vermoë, houdings en vrese 'n rol.

Die verskynsel van seksuele minderhede kan nie direk en alleen uit die Bybel verstaan word nie, omdat die Bybel nie 'n "wetenskaplike" handboek is nie. Net so min as wat die bydrae van die wetenskap³ op ander terreine (byvoorbeeld die ontstaan van die heelal) geïgnoreer kan word, kan dit hier oor die hoof gesien word. Dit is ook die taak van die teologie om Bybelinterpretasie en wetenskap in 'n sinvolle dialoog te bring.

Wat sê die Bybel oor "homoseksualiteit"?

Konteks en hermeneutiek

Die tradisionele interpretasie van die Bybel is dat God net een moontlikheid vir geslagsverkeer toelaat, naamlik binne die heteroseksuele huwelik. Enige alternatief is verbode. Homoseksuele praktyke word daarom as inherent immoreel geag, ongeag die *inhoud* van hierdie verhouding. Volgens hierdie siening is 'n verhouding van liefde en trou tussen homoseksuele persone net so immoreel soos promiskuiteit of die misbruik van 'n ander. As die *vorm* dus nie reg is nie, is dit sonde.

Hierdie tradisionele standpunt neem nie in ag dat huweliksvorme en seksualiteit saam met kulture verander nie (ook in die Bybel). Een benadering wat die Bybel én die konteks ernstig wil neem, is dat die Nuwe-Testamentiese gedeeltes wat "homoseksuele" gedrag afwys, na pederastie, prostitusie of heteroseksuele perversiteit (of 'n kombinasie van die drie) verwys. Eksplisiete verwysings na liefdevolle seksuele verhoudings tussen mense van dieselfde geslag, kom nie in die

³ Hiermee word verwys na die natuur-, mens- en gedragswetenskappe.

Bybel voor nie⁴. Hierdie benadering beklemtoon dat nie alles in die Bybel "eties korrek" is nie. 'n Letterlike verstaan van die Bybel kan byvoorbeeld gebruik word om slawerny en die uitsluiting van vroue uit die ampte te regverdig. Die Hervormde Kerk het hierby verby beweeg. Ons behoort nou ook verby 'n letterlike interpretasie van die Bybel te beweeg as dit duidelik word dat medegelowiges wat tot seksuele minderheidsgroepe behoort, op grond daarvan verwerp en beskadig word.

Die Ou Testament

"Homoseksualiteit" behoort nie vandag eties veroordeel te word op grond van Ou-Testamentiese getuienis nie. Die *kulturele* agtergrond waarteen hierdie uitsprake verstaan moet word, het radikaal verander:

- * In die Ou-Testamentiese wetstekste is reinheid 'n belangrike kultureel-godsdienstige kategorie. Homoseksuele daade maak mense onrein. Onrein mense word uitgesluit van interaksie met God en ander. Die straf vir "homoseksuele" daade is om met klippe doodgegooi te word (Levitikus 20:11).
- * Enige iets wat verhinder dat manlike erfgename voortgebring word (insluitend "homoseksuele" gedrag), is 'n vermorsing van sperm (die voorkoming van die uitbreiding van Israel) en dus onaanvaarbaar.
- * In 'n patriargale samelewing soos dié van die Bybel, tas "homoseksuele" gedrag ook manlike eer aan omdat 'n man toelaat dat hy die passiewe ontvangende rol van 'n vrou inneem.
- * Indien die Ou-Testamentiese getuienis gebruik word om homoseksualiteit vandag te veroordeel, word die Christelike uitgangspunt bepaal deur:
 - ** 'n reinheidsetiek wat Jesus Christus self nie onkrities aanvaar het nie (byvoorbeeld Markus 7:1 tot 23)
 - ** patriargale hiërargie wat Jesus Christus self nie as 'n sentrale waarde vir die koninkryk van God reken nie (byvoorbeeld Markus 10:13 tot 16)
 - ** 'n oorbeklemtoning van "voortplanting", dit wil sê prokreasie, wat ekologies en eties nie vandag meer sondermeer aanvaar kan word nie (byvoorbeeld 1 Korintiërs 7:8 tot 11) en ook nie as die maatstaf van die sukses 'n huwelik gereken word nie (kyk byvoorbeeld die huidige bewoording van die klassieke huweliksformulier).

Die Nuwe Testament

In Markus 7 kritiseer die Fariseërs Jesus omdat die dissipels met onrein hande eet. Vir Jesus is *die hart* die sentrum van die verhouding tot God. Nie liggaamli-

⁴ Kyk die studieverlag van die vorige studiekomitee, soos opgeneem in die notule van die 67ste Algemene Kerkvergadering, vir die breedvoerige eksegetiese uiteensetting en verduideliking van hierdie stelling.

ke onreinheid nie, maar 'n verkeerde *gesindheid* bederf die verhouding. Volgens Markus herinterpreteer Jesus Ou-Testamentiese onreinheid. Voorheen is *dade* gesien as die oorsaak van onreinheid. Nou is dit die bedoeling en gesindheid, die *hart*.

In die Nuwe-Testamentiese tyd het "homoseksuele" praktyke dikwels gepaardgegaan met heidense rituele, waardeur mense gepoog het om hulle gode te dien. Teen hierdie agtergrond moet ons Paulus se afwysende uitsprake oor homoseksualiteit verstaan. Wanneer hy "homoseksualiteit" veroordeel, bedoel hy daarmee deelname aan afgodery. Dit dui daarop dat iemand nie vanuit *geloof alleen* lewe nie, maar vanuit die menslike natuur.

Vir ons is dit nie Paulus se kultuur se siening van geslagtelikheid wat die norm is nie, maar sy boodskap oor God se genade wat vir *alle* mense beskikbaar is.

Die "body-fit" natuurteologie

Sommige mense vergelyk homoseksualiteit met iets soos alkoholisme. Iemand kan 'n alkoholis wees maar nie drink nie, omdat dit skadelik is. So kan skadelike ("pervers" – veral gebaseer op die Grieks *para fusin* in Romeine 1:26) homoseksuele gedrag ook vermy word. Hedendaagse sosio-psigologiese insigte toon egter dat homoseksuele gedrag as sodanig nie skadelik is nie. Promiskue gedrag en waar mense misbruik word (homo- én heteroseksueel), is egter wel skadelik.

'n Verdere tradisionele argument is dat homoseksuele gedrag teen die natuur is. Die "natuurlike" is hoe die manlike en vroulike geslagsdele pas. Seks tussen mense van dieselfde geslag gaan in teen die "natuurlike andersheid" wat deel is van God se ontwerp. Hierdie siening word die "body fit" argument genoem. Dit is 'n uitloper van Mediterreense kulturele reinheidsmaatreëls waarvolgens alles wat "uit plek" is, onrein is. Hierdie reinheidsideologie is oorstyg in die Nuwe Testament. Die kerk kan nie vandag op grond van die "body fit" argument beswaar hê teen homoseksuele gedrag, maar dan nie ook 'n probleem hê met ander nie-vaginale heteroseksuele aktiwiteite nie. As die "body fit" argument gebruik wil word, moet dit in die konteks van die reinheidsideologie verstaan word en sou dit vir beide heteroseksuele en homoseksuele geldig moes wees.

Wat sê die wetenskap oor homoseksualiteit en die samelewing?

Oorsake van homoseksuele oriëntasie

Op grond van genetiese navorsing en die studie van hormone word deesdae gemeen dat mense homoseksueel of heteroseksueel is soos wat hulle linkshandig of regshandig is. Alles kan egter nie aan biologies-genetiese oorsake toegeskryf word nie⁵. Sosio-genetiese navorsing vestig die aandag daarop dat die omgewing ook 'n belangrike rol kan speel in die vorming van seksuele oriëntasie.

⁵ Kyk die opsomming van die studiestuk van prof dr J Buitendag oor Genetiese Predisposisie en Homoseksualiteit, wat grootliks ook deel uitgemaak het van die verslag voor die 67ste Algemene Kerkvergadering, in Aanhangsel B.

In 1992 reik die *American Psychiatric Association* 'n verklaring uit dat homoseksualiteit nie 'n invloed het op mense se oordeelsvermoë, stabiliteit, betroubaarheid of sosiale- en beroepsvermoëns nie. 'n Beroep word gedoen op internasionale gesondheidsorganisasies om wetgewing wat homoseksuele gedrag (in die private sfeer deur instemmende volwassenes) straf, te verander en die stigma verbonde aan homoseksualiteit teen te werk (vergelyk SA Grondwet). Volgens die *APA* is homoseksualiteit 'n manier waarop 'n minderheidsgroep menslike liefde en seksualiteit uitdruk. Dit is nie 'n "keuse" nie – net so min as wat mense kies om heteroseksueel te wees. Die homoseksuele oriëntasie word vroeg reeds aangetref, moontlik voorgeboortelik. Dit raak ongeveer 10% van die bevolking – 'n persentasie wat konstant bly oor tye en kulture heen, ten spyte van hoe morele waardes mag verander: Homoseksualiteit neem nie toe (of af) wanneer morele kodes of sosiale norme verander nie.

Dit is nie die kerk se taak om daarop aan te dring dat iets so inherent soos 'n seksuele oriëntasie moet verander nie. Die druk om iets inherents te moet verander, beskadig mense psigies-emosioneel.

Sosiaal-psigologiese insigte

Homoseksuele oriëntasie en gedrag wek 'n reaksie van weersin en selfs haat by sommige mense. Hierdie reaksie word in die omgang "homofobie" genoem. Dit veroorsaak dat homoseksuele persone wat aanvaarbaar wil wees vir ander, hulle mens-wees probeer onderdruk. Dit gee aanleiding tot neuroses en identiteitsverwarring. Die skadelike gevolge van homofobie het daartoe gelei dat die houding in mediese en psigiatryse kringe grootliks verander het. Homoseksualiteit word nou nie meer beskou as 'n "probleem" of 'n "abnormaliteit" nie. Sulke stereotipering werk skadelik in op homoseksuele mense.

Gesosialiseerde norme verander nie maklik nie. Norme wat magsbelange dien, verander nog stadiger omdat magsbelange beskerm word. Mense word gesosialiseer om sekere norme as gesagvol te aanvaar en sekere situasies as "normaal" en vanselfsprekend te beskou. Sosiale rolle word dikwels deur gelowiges in verskeie godsdienste (veral binne sekere kulture, soos dié van die Midde-Ooste en Afrika) gesien as "God-gegewe". In werklikheid is dit egter sosiale konstrakte wat teologies gelegitimeer word. (Voorbeelde hiervan in die verlede is sake soos slawerny, rassisme en die uitsluiting van vroue uit die kerklike ampte.)

Kultuurhistoriese insigte

In die Grieks-Romeinse wêreld was seksuele verhoudings tussen dieselfde geslag nie ongewoon nie. Vroue was nodig vir prokreasie, maar verhoudings tussen mans is gesien as die "hoogste vorm van liefde". Die fokus het in die tyd eerder geval op hoe passief of aktief die deelnemers was, as op hulle "oriëntasie". Die persoon met die hoogste status in die samelewing sou die aktiewe een wees, hetsy in 'n verhouding met 'n ander man of met 'n vrou. Om die passiewe een te wees, het beteken dat die persoon hom- of haarself ondergeskik stel aan die gesag van die ander. In oorlogsituasies het mans byvoorbeeld ander mans verkrag om hulle mag te vertoon.

Die modernistiese siening van seksualiteit is dat man-wees en vrou-wees sekere wesenskenmerke bevat wat in alle kulture en oor alle tye heen aangetref word (dit staan bekend as "essensialisme"). Die verwêreldliking van die kerk (sekularisasie) het meegebring dat tradisionele idees soos "die huwelik as verbond" geleidelik weggekalwe is. In die Romantiek sedert die 18de eeu is die bedoeling van seksualiteit dat dit emosionele bande, intimiteit en vriendskap sal versterk. Vir die vrysinniges (libertyne) vanuit daardie periode het seksuele plesier waarde in sigself en behoort nie beperk te word tot bestaande verhoudings waar daar reeds emosionele bande is nie. Die enigste "norm" is wedersydse instemming. Hierdie vrysinnige idees is deur geloofsgemeenskappe verwerp.

Hoewel die tradisionele en Romantiese sienings in wese teenoorstaande is, is geloofsgemeenskappe deur albei beïnvloed. Die tradisionele en Romantiese sienings reduceer seksualiteit. Dit fokus op sekere *waardes*, maar die *bedoeling* van die deelnemers en die gevolge van die daad word buite rekening gelaat. Byvoorbeeld: Seks is *goed* (inherente waarde) indien dit beoefen word binne die *huwelik* (tradisionele waarde) waar dit bestaande *emosionele bande* versterk (romantiese waarde), ongeag of die vrou met seks manipuleer en of die man daarmee domineer (bedoeling en gevolg).

In kritiese reaksie op bogenoemde drie benaderings, beklemtoon hedendaagse seksuele etiek *pluraliteit*, *diversiteit* en *konteks*. Hierdie modernkritiese benadering is nie normloos nie, maar erken dat norme en waardes verander oor tyd en kulture heen. Volgens die benadering is seksualiteit en seksuele gedrag nie iets wesenliks nie. Dit word deur die heersende kultuur gevorm en beïnvloed. Daarom is dit onmoontlik om vir alle tye "die korrekte plek" aan seksualiteit toe te ken op grond van wat "natuurlik" en "wesenlik" is.

Verder wys postmoderne insigte uit dat geen mens absoluut "objektief" kan wees en 'n saak benader sonder *vooronderstellings* nie. Dit beteken dat mense alles interpreteer teen die agtergrond van hulle geskiedenis, verwysingsraamwerk, ervaring en persoonlikheid. Dit lei tot waarde-oordele. *Vooroordeel (prejudice)* is egter iets anders. Dit is skadelike houdings en gevoelens teenoor ander. Uit 'n etiese en 'n teologiese hoek gesien, is vooroordeel onverskoonbaar. Mense gebruik soms die Bybel om vooroordeel (wat hulle as "objektiewe waarheid" beskou), goed te praat. Die "objektiewe werklikheid" word passief ontvang. Die argument is: Hulle "kan nie help" as hulle "objektiewe waarheid" ander seermaak nie – "die Bybel sê so." Die Hervormde Kerk het nog nooit so 'n Skrifbeskouing gehuldig nie.

Die Hervormde Kerk verkies om die Bybel so te gebruik dat mense saam soek na en saam skep aan die waarheid wat op die evangelie (nie op kultuur nie) gegrond is. Daarom is ons *verantwoordelik* vir ons "waarhede" en houdings wat ander kan beskadig.

Heteronormatiewiteit

Die "waarheid" oor seksualiteit en die waardes en norme wat daarmee gepaard

gaan, is sosiale konstrakte. Norme verdra nie verskil nie. Dit gee dikwels aanleiding tot die etikettering van wie nie konformeer nie. Die stigmatisering van seksuele minderhede is gewortel in die vooroordeel van homofobie, wat weer deur heteronormatiwiteit (hetero as die norm) gevoed word. Volgens die modernistiese vooroordeel is heteroseksualiteit die norm, natuurlik en gesond. Wat daarvan verskil, is verkeerd, afwykend en siek. Seksuele minderhede word getipeer as "anders". Hulle kan nie aanspraak maak op privaatheid in hulle seksualiteit nie – iets wat heteroseksuele mense as 'n vanselfsprekende reg beskou. Die seksualiteit van minderheidsgroepe word ingebring in die publieke domein waar hulle geëtiketteer word, diskriminasie ervaar, verneder word en soms slagoffers word van geweld.

Vooroordeel en homofobie is destruktiewe kragte binne die menslike samelewing. Die kerk en die teologie het die etiese opdrag om die onderliggende vrese van mense in die Bybelse en hedendaagse kulture te ondersoek. Sosiale meganismes wat skadelik vir ander is, sal ontbloot moet word. Godsdienste en kerke sal hulle aandeel hierin eerlik moet erken. Die *Encyclopedia of Homosexuality* sê dit reguit: "For homosexuals the Judeo-Christian tradition has meant nothing but ostracism and punishment, exile and death" Op hetero-hegemoniese wyse dwing kerke nog amptelik hierdie heteroseksuele ideaal af op alle lidmate – ook hulle wat nie heteroseksueel is nie. Dit is 'n onhoudbare situasie wat dui op ondertone van homofobie in die kerk.

Homofobie

Die term "homofobie" is die eerste keer gebruik deur G Weinberg (1972). Dit beteken: "the irrational condemnation of homosexual individuals, which results in violence, deprivation, and separation". Homofobie is egter meer as vrees. Dit is vooroordeel, wat lei tot diskriminerende en gewelddadige optrede. *Homo* wat dui op enersheid, plaas die klem op die onderdrukte in plaas van op die onderdrukker. Ander moontlike terme wat voorgestel word om hierdie verskynsel te beskryf, is *die haat van lesbiese en gay persone* of *heteroseksisme* (soortgelyk aan rassisme, seksisme).

Heteroseksisme word tweeledig gedefinieer. Dit is die idee dat heteroseksualiteit die enigste aanvaarbare seksuele oriëntasie is. Dit verwys ook na die vrees vir en haat van almal wat mense van dieselfde geslag liefkry en seksueel begeer. Heteroseksisme lei tot vooroordeel, diskriminasie, teistering en geweld. Dit is gedrewe deur vrees en haat. Die term *heteroseksisme* verwys na beide die kulturele dominansie van heteroseksualiteit en na wat algemeen beskryf word as "homofobie". Hoewel "heteroseksisme" die verskynsel waarskynlik beter beskryf, verkies baie om die term homofobie te behou omdat dit al so ingeburgerd geraak het.

Homofobie funksioneer op vier vlakke:

- * *Persoonlike homofobie*: Seksuele minderhede moet bejammer word omdat hulle niks kan doen aan hoe hulle is nie. Hierdie houding loop uit op "pasto-

rale bewoënhed" vir die *mense*, en terselfdertyd 'n homofobiese veroordeling van *homoseksualiteit*. Ander is uitgesproke daaroor dat seksuele minderhede afwykend is en daarom "gehaat" behoort te word (gelegitimeer deur die Bybel), want hulle behoeftes en begeertes gaan in teen die natuur. Hulle is immoreel, sondig en walglik.

- * *Interpersoonlike homofobie* bepaal die interaksie tussen mense. Die gevolg is verwerping deur familie, diskriminasie, etikettering, grappies ten koste van sekere groepe, verbale of fisiese teistering wat kan oorgaan tot geweld.
- * *Institusionele homofobie* kom voor in instellings soos die regering, die sake-wêreld, opvoedkundige en godsdienstige instellings en professionele organisasies wat diskrimineer teen mense op grond van hulle seksuele identiteit. Hierdie soort diskriminasie word dikwels gekodifiseer in wette of beleid. Sommige kerke preek aktief teen homoseksualiteit terwyl ander homoseksuele mense uitsluit uit sekere ampte binne die instituut.
- * *Kulturele homofobie* word uitgedruk in sosiale norme en gedragskodes. Seksuele minderhede word "onsigbaar" gehou deur die kultuur. Daardeur word hulle hulle geskiedenis, rolmodelle en die vryheid en ruimte om te wees wie hulle is binne die breër samelewing, ontnem. Sosiale beheer word uitgeoefen deur middel van etikettering.

Dit word onmoontlik vir 'n gay persoon om 'n aanvaarbare lewenstyl te vind. Gay en lesbiese persone ervaar 'n verhouding waarbinne hulle liefde kan gee en ontvang, as teenstrydig. Aan die een kant het hulle, soos alle mense, 'n behoefte aan liefde en daardie behoefte dryf hulle daartoe om 'n verhouding te soek. Maar hulle negatiewe gevoelens ten opsigte van hulle seksualiteit, wat hulle geïnternaliseer het op grond van die samelewing se houdings, maak dat hulle nie wil uitdrukking gee aan hulle "walglike" seksualiteit nie (geïnternaliseerde homofobie). As hulle wel liefde vind, ervaar hulle innerlike konflik. Wanneer die pyn hiervan ondraaglik word, kan dit uitloop op selfmoord – 'n poging om finaal van die oorsaak van die pyn ontslae te raak.

Homofobie is skadelik vir *alle* mense. Die onderliggende essensialistiese denke, fundamentalistiese Bybelgebruik en tradisionele geslagsrolle word verabsoluteer. Daarmee word ook die ruimte van heteroseksuele mense wat nie aan hierdie denke of rolle konformeer nie, weggeneem.

Die huwelik

Teenoor 'n rigiede houding van absolute veroordeling, is 'n meer gematigde "pastorale" houding in Protestantse Kerke deesdae dat homoseksuele Christene selibaat behoort te lewe. As hulle hieraan voldoen, is daar geen rede om hulle uit te sluit van kerklike ampte nie. Die probleem is egter dat die verabsoluttering van net die een moontlikheid vir verhoudings en seksualiteit, naamlik die heteroseksuele huwelik, nie ruimte bied vir die kompleksiteit van menslike lewe en seksualiteit nie. Die verabsoluttering van die heteroseksuele huwelik, veral as dit in

die Kerkorde en sinodale besluite verskans word, kom as't ware neer op 'n "sakramentalisering" van die huwelik. Martin Luther (die "hervormer van die huwelik") het in sy ontsakramentalisering van beide die selibaat vir kerklike priesters en die huwelik van leke, teologies en Skriftuurlik geargumenteer dat die huwelik nie kerkordelik gereguleer behoort te word nie.

As die heteroseksuele huwelik (en die Christelike etiek wat hiermee verband hou) oorgedra word op homoseksualiteit, kom dit neer op hetero-hegemonie. Daarom behoort daar geen verwysing na die huwelik in die kerk se besluitneming oor homoseksualiteit te wees nie. Wanneer die kerk iets te sê het oor die huwelik en ander intieme seksuele relasies, hoort dit op 'n ander plek, byvoorbeeld in die konteks van pastoraat en herderlike sorg, en nie in die konteks van homoseksualiteit nie.

Ironies genoeg word juis families en familiewaardes wat deur homofobiese houdings beskerm wil word, nadelig getref deur hetero-gehegemonie. Kommunikasie lei skade in families waar homoseksuele mense nie geakkommodeer kan word nie. Homofobie lei tot stigmatisering en isolasie. Heksejagte word op tou gesit – nie net op dié wat "anders" is nie, maar ook op diegene wat 'n positiewe (Christelike) houding en nie-skadelike gedrag teenoor sulke persone voorstaan.

Evangeliese waardes

Homofobie gaan oor haat, skade en geweld. Wie begaan is oor die welsyn van mense, behoort krities te wees teenoor skadelike sosiale vorme, terwyl individuele mense beskerm word. Dit beteken nie dat sosiale waardes oorboord gegooi word nie. Waardes is egter nooit absoluut nie en kan nie op dieselfde manier op alle mense in alle tye toegepas word nie.

Die samelewingsnorme waaraan gay en lesbiese persone vandag moet voldoen om aanvaar te word, het steeds 'n hetero uitgangspunt. Byvoorbeeld: Die huwelik word nou *die* aanvaarbare verhouding vir gays, veral in progressiewe kerklike kringe. Die kerk was nog altyd geneig om te "coerce into conformity", veral as dit kom by moraliteit. Waardes en praktyke verander egter oor tyd heen. Om agterhaalde "hetero" norme af te dwing op gay mense, is 'n tree agtertoe.

In die lig van die evangelie kan vooroordeel nie binne die geloofsgemeenskap aanvaar word nie. Alles wat bydra tot die marginalisering van mense, behoort ontmasker te word. Die Christelike geloofsgemeenskap het van die begin af gemarginaliseerdes ingenooi en as gelykes beskou. Liefde was die norm en Christene het vir mekaar gesorg. Die doel was om 'n nuwe morele klimaat in die sameleving te skep, gebaseer op waardes soos barmhartigheid. Omdat God mense liefhet, kan mense God nie dien tensy hulle mekaar liefhet nie. Jesus het vir almal die hoop gebring dat hulle in God se teenwoordigheid kan lewe – onvoorwaardelik. Die inklusiewe evangelieboodskap beklemtoon God se genade. Vooroordeel kan die kerk nie te verhinder om kerk te wees nie. Alle mense is gelyk voor God. Niemand mag verhinder word om God te dien en deel te word van die geloofsfamilie nie.

Geraadpleegde literatuur

Allport, GW 1958. *The nature of prejudice*. Abridged. Garden City, NY: Doubleday. (Anchor.)

American Psychiatric Association 2000. *Fact sheet of the American Psychiatric Association*, revised May 2000.

Baird, RM & Rosenbaum (ed) 2004. *Same-sex marriage: The moral and legal debate*. Second edition. Amherst, NY: Prometheus Books.

Bellis, A O & Hufford T L 2002. *Science, Scripture and homosexuality*. Cleveland, OH: The Pilgrim Press.

Bird PA 2000. The Bible in Christian Ethical deliberations concerning homosexuality: Old Testament contributions, in Balch, D (ed), *Homosexuality, science, and the "plain sense" of Scripture*, 142-176. Grand Rapids, MI: Eerdmans.

Blumenfeld, WJ 1992. *Homophobia: How we all pay the price*. Boston, MA: Beacon Press.

Cullen, JM, Wright, LW & Alessandri, M 2002. The personality variable openness to experience as it relates to homophobia. *Journal of Homosexuality* 42(4), 119-134.

Currie, MR, Cunningham, E G & Findlay, B 2004. The short internalized homonegativity scale: Examination of the factorial structure of a new measure of internalized homophobia. *Educational and Psychological Measurement* 64(6), 1053-1067.

Doe, M 2000. *Seeking the truth in love: The church and homosexuality*. London: Darton, Longman & Todd.

Foucault, M [1976] 1978. *The history of sexuality, Vol 1: An introduction*, tr by R Hurley. New York: Random House.

Germond, P 1997. Heterosexism, homosexuality and the Bible, in Germond, P & De Gruchy, S (eds), *Aliens in the household of God: Homosexuality and Christian faith in South Africa*, 188-232. Cape Town: David Philip.

Geyser, PA 2002. Bybelse getuigenis oor homoseksualiteit – met ander oë gesien. *HTS* 58(4), 1655-1677.

Garton, S 2004. *Histories of sexuality: Antiquity to sexual revolution*. London: Equinox Publishing. (Critical Histories of Subjectivity and Culture.)

Gough, B 2002. "I've always tolerated it but ...": Heterosexual masculinity and the discursive reproduction of homophobia, in Coyle, A & Kitzinger, C (eds), *Lesbian and gay psychology*. Oxford, UK/Malden, MA: BPS Blackwell.

Hendrix, S 2004. Luther on marriage, in Wengert, TJ (ed), *Harvesting Martin Luther's reflections on theology, ethics, and the church*, 169-184. Foreword by DC Steinmetz. Grand Rapids, MI: Eerdmans.

Johansson, W 1990. s v Judeo-Christian tradition. *The Encyclopedia of Homosexuality*, Volume 1, 648-649, edited by WR Dynes. New York: Garland Publishing.

Jones, SL & Yarhouse, MA 2000a. *Homosexuality: The use of scientific research in the church's moral debate*. Downers Grove, IL: InterVarsity Press.

Jones, SL & Yarhouse, MA 2000b. The use, misuse and abuse of science in the ecclesiastical homosexuality debates, in Balch, D (ed), *Homosexuality, science, and the "plain sense" of Scripture*, 73-120. Grand Rapids, MI: Eerdmans.

Lewes, K 2003. Homosexuality, homophobia, and gay-friendly psychoanalysis, in Moss, D (ed), *Hating in the first person plural: Psychoanalytic essays on racism, homophobia, misogyny, and terror*. New York: Other Press.

Lorde, A 1988. *A burst of light: Essays*. Ithaca, NY: Fireband Books.

Martin, DB 1996. *Arsenokoitês* and *malakos*: Meanings and consequences, in Brawley, RL (ed), *Biblical ethics & homosexuality: Listening to Scripture*, 117-136. Louisville, KY: Westminster,

Moss, D (ed), *Hating in the first person plural: Psychoanalytic essays on racism, homophobia, misogyny, and terror*. New York: Other Press.

Oesterreich, H 2002. "Outing" social justice: Transforming civic education within the challenges of heteronormativity, heterosexism and homophobia. *Theory and Research in Social Education* 30(2), 287-301.

Ray, JL 1988. Cognitive style as a predictor of authoritarianism, conservatism, and racism: A fantasy in many movements. *Political Psychology* 9, 303-316.

Rogers, J 2006. *Jesus, the Bible and homosexuality: Explode the myths, heal the church*. Louisville, CT: Westminster.

Schneider, LC 2000. Queer theory, in: *Handbook of postmodern biblical interpretation*. Edited by AKM Adam. St Louis, MO: Chalice Press.

Scroggs, R 1983. *The New Testament and homosexuality: Contextual background for contemporary debate*. Philadelphia, PA: Fortress.

Simpson GE & Yinger, JM 1972. The personality functions of prejudice and discrimination, in *Racial and cultural minorities: An analysis of prejudice and discrimination*, 65-96. New York: Harper & Row.

Stone, K 2000. Sexuality, in Adam, AKM (ed), *Handbook of postmodern biblical interpretation*. St Louis, MO: Chalice Press.

Thorpe, J 1992. The social construction of homosexuality. *Phoenix* 46, 54-61.

Via, DO 2003. The Bible, the church and homosexuality, in Via, D O & Gagnon, RAJ (eds), *Homosexuality and the Bible: Two views*, 1-39. Minneapolis, MN: Fortress.

Weinberg, G 1972. *Society and the healthy homosexual*. New York: St Martin's Press.

Young-Bruehl, E 2003. Homophobias: A diagnostic and political manual, in Moss, D (ed), *Hating in the first person plural: Psychoanalytic essays on racism, homophobia, misogyny, and terror*. New York: Other Press.

---oOo---

Bylae L

Teologiese verklaring van die WARC

69ste Algemene Kerkvergadering

TEOLOGIESE VERKLARING VAN DIE WARC

**Global Theological Consultation on Communion and Justice
4-9 March 2010 Cartigny, Switzerland
A message to the members of the World Communion of Reformed
Churches**

Communion and justice have always been core callings of Reformed people, but never more urgently than today!

What significance does the Communion have for our churches?

Defining communion and justice

The World Communion of Reformed Churches (WCRC) is built on the unity most clearly expressed in the Trinity. At the heart of the universe is a *relational* God. Through communion the member churches of WCRC can be convinced that the world by the grace of God has been reconciled to God through Jesus Christ. The Communion is the body of Christ based upon that reconciliation with God *and* with one another. A true mark of the Communion is a sense of belonging through accepting one another and sharing with one another: "...be kind to one another, tenderhearted, forgiving one another, as God in Christ has forgiven you." (*Ephesians 4:32*)

In Jesus Christ God has justified us. God who is just sanctifies us and calls us to do justice. In the commitment to justice we are called to act faithfully with what God has entrusted to us. Working for justice we see the world through the prism of God's grace making manifest God's love. Through covenanting for justice we are part of God's work in the whole creation, "to clothe ourselves with the new self, created according to the likeness of God in true righteousness and holiness." (*Ephesians 4:24*)

True communion entails covenanting for justice.

Connection between communion and justice

Serious considerations of communion go hand in hand with a commitment to and indepth engagement with justice. Both WARC and REC have become aware of this in the history of their two organisations. The call for justice requires our churches to listen deeply to those who suffer and to act in solidarity with them, even when it is costly to us. In responding to this call, we experience God's gift of communion to us. This gift is very clearly represented in the act of Holy Communion because it reminds us that our communion is initiated by God, who sustains and transforms us in a reconciling fellowship that itself flows from the triune life of God.

Connection to our ecumenical engagement and moving forward

Visibly celebrating our communion in the World Communion of Reformed Churches is a very important step in the history of Reformed churches worldwide. It is an essential sign of having overcome division. It shows "the unity of the Spirit in the bond of peace" (Ephesians 4:3). It affirms the long commitment of Reformed theologians and church leaders, women and men who have inspired so much the ecumenical movement worldwide. It strengthens Reformed Christians worldwide in their desire for unity among the churches. It is important to underline that unity does not mean "uniformity". True unity can very well be lived out in reconciled diversity.

We have been encouraged by reactions within the worldwide ecumenical movement that see the birth of the WCRC as a clear sign of visible Reformed unity that can only further strengthen the Reformed commitment to Christian unity. It is inspirational for the whole of the ecumenical movement. Therefore we want to affirm that the creation of the WCRC is not an end in itself.

It is part of a process that is at the heart of our ecumenical engagement wherein the member churches work for the goal of a true full communion of the church of Jesus Christ. In this engagement, we also seek further unity within the family of Reformed churches inside *and* outside the WCRC.

Communion is not a closed circle. This is valid not only concerning ecumenical engagement but also concerning the religious world wider than Christianity. We live amidst people of other faiths. Communion as the experience of God reconciling the world calls the churches to give witness to this reconciliation also by seeking dialogue with other religions. WCRC has to move forward in this direction.

Ecclesiological principle

As the ecclesiological basis for our communion we start from what Calvin saw as the true marks of the church. The church is where the word of God is preached and heard *and* where the sacraments are rightly administered. Out of this emerges the church. The WCRC is based on this ecclesiological principle and shares the true marks of the church. This is the fundamental principle underlying what is stated in article III of the draft Constitution of the WCRC, which affirms "the gifts of unity in Christ through the mutual recognition of baptism and membership, pulpit and table fellowship, ministry and witness."

Raising our consciousness

The Calvin Jubilee (2009) has been very important for the Reformed community Worldwide in rethinking its identity. Two fundamental principles of Calvin's theology have been essential:

- * The sovereignty of God over all life

- * The unity of the church

These principles have been echoed in the theology of other Reformed ancestors, e.g. Zwingli.

The Calvin Jubilee has strengthened and affirmed the process of obeying God's call to communion and justice.

Constitution and basis

The foundation of WCRC is expressed in its constitution. Signing a declaration of agreement with the basic articles of the constitution at the moment of instituting WCRC will be a powerful way in which the member churches symbolise their commitment to communion and justice.

Living out the Communion

The Communion is the body of Christ. The members of the Communion share in glory and suffering. When one part of the Communion suffers, all suffer together. The Communion is part of God's creation. We share the joy of its beauty. We are responsible to God to take care of the earth and the fullness thereof. We will be held accountable for how we act in sustaining life of all creation. Living out the Communion is a call to life-giving ministry.

Our Common Calling

Statements that describe our common calling include the following:

- * To be Reformed is to witness to the sovereignty of God
- * To be Reformed is to joyfully receive God's gifts of communion and justice
- * To be Reformed is to live in communion
- * To be Reformed is to be committed to justice
- * To be Reformed is to be ecumenical
- * To be Reformed is to seek unity in reconciled diversity

The foundation of the common calling

The common calling to Communion and Justice is rooted in the Bible, the Reformed Confessions, the actions over the years of the World Alliance of Reformed Churches (WARC) and the Reformed Ecumenical Council (REC).

This common calling has been a theme in a series of eight regional consultations on Communion and Justice held worldwide in 2009.

Scriptural references

We respond to the call to communion and justice in faithfulness to the word of God.

We believe that it is God who moves us in this direction. We begin with God's action!

As foundational scriptural references we see:

"How very good and pleasant it is when kindred live together in unity!" (*Psalms* 133:1)

"I ask you Father... that they may all be one." (*John* 17:21)

"...making every effort to maintain the unity of the Spirit in the bond of peace..." (*Ephesians* 4:3)

"...and what does the Lord require of you but to do justice..." (*Micah* 6:8)

"Give justice to the weak and the orphan; maintain the right of the lowly and the destitute." (*Psalms* 82:3)

"I came that they may have life and have it in fullness." (*John* 10:10)

"In Christ God was reconciling the world to God." (*2 Corinthians* 5:19)

Confessional basis

The World Communion of Reformed Churches sees itself as part of the universal church. It stands within the tradition of the Reformation, where the historic Reformed confessions and 20th century confessions (Barmen, Belhar) were written in close connection to the word of God. They were confessions expressed in specific historical situations. We want to follow this tradition, in faithfulness to the word of God and reading the signs of our own times.

John Calvin saw the divisions in the church of his day, destroying human fellowship and Christian relationship, as among the chief evils of that time. In 1552, in a letter to the English reformer, Thomas Cranmer – the first Protestant Archbishop of Canterbury – Calvin exclaimed that he would cross ten seas to promote the unity of the church. Seeking unity within and through the World Communion of Reformed Churches, we want to respond to Calvin's legacy.

WARC–REC actions

The response to our common calling has been shaped through actions of both WARC and REC over the years. Among these actions, we want to mention:

- * The Resolution adopted at the General Council of the Alliance in Montreal in 1937 that spoke out against the fascist doctrine in Nazi-Germany.
- * The creation of a Department of Women's Work at the General Council of the Alliance in Princeton in 1954. This department "worked incessantly for the full integration of women in the different spheres of the church's life".¹

¹ Marcel Prandervand, *A Century of Service*, Edinburgh, 1975, 250.

- * The merger between the International Congregational Council and the World Alliance of Reformed Churches in 1970.
- * The declaration of *status confessionis* at the General Council of the Alliance in Ottawa in 1982 that rejected apartheid in South Africa as a sin and the theological justification of apartheid as a heresy.
- * The document *Just Stewardship* on taking care of God's creation adopted at the REC Assembly in Grand Rapids in 1996.
- * The *Declaration of Debrecen* adopted at the General Council of the Alliance in 1997, committing the Alliance to struggle for justice and affirming with the Heidelberg Catechism that "We belong – body and soul, in life and in death – not to ourselves but to our faithful saviour Jesus Christ."
- * The *Accra Confession* adopted at the General Council of the Alliance in Accra in 2004, speaking about justice in the economy and the earth and the nature of the Christian community.
- * The REC Assembly at Utrecht in 2005 endorsed the Micah Challenge. (The Micah Challenge is a global coalition of Christians holding governments to account for their promise to halve extreme poverty by 2015.)

God's action has led the Reformed family as disciples through these steps to this calling to communion and justice today!

Regional consultations on communion and justice

Eight regional consultations on communion and justice were held in 2009 in Europe, the Middle East, Latin America, Indonesia, Africa, North America, the Pacific, and Korea. WARC and REC member churches were invited to these consultations, in which there were common themes and divergent perspectives. The common themes include:

- * the Trinitarian and eucharistic foundation of communion
- * the deep link between communion and justice
- * ecumenism
- * stronger mutual accountability through communion
- * attentiveness to contextual interpretation and the interaction between global and local
- * the link between communion and reconciliation
- * the reception of the Accra Confession

Opinions varied on:

- * the different contextual challenges for interfaith relations
- * differences in understanding 'empire'
- * awareness of ecological issues

- * contextual differences in Reformed spirituality and liturgy
- * the variety of involvement in covenanting for justice

The regional set-up of the consultations was most helpful for two reasons: we were together in the contexts in which the Communion will be lived out, and we could have the greatest possible participation. But regional meetings could not have the dynamic trans-continental interaction of a global consultation. Therefore, one participant of each regional consultation was invited to the global consultation on communion and justice, held from 4-9 March in Cartigny, Switzerland. This is the report of that consultation.

The implications of the common calling for our witness today

Reading the signs of the times

Every church is always challenged to be sensitive to the things happening in its context. There are different ways of reading and responding to the signs of the times. Churches have to hear from each other how they read the signs of the times and how they respond to them.

We live out of the grace of God, out of God's hope for this earth, out of God's call for solidarity and justice. A theological discussion is needed about the way churches interpret the signs of the times. Questions to be asked include:

- * Do we use the word 'sin'?
- * What is the role of the apocalyptic vision?
- * Do we fear to judge the world?
- * What is the role of fundamentalism?

We are called to a positive and faithful attitude. This doesn't mean that we should not take the issues extremely seriously and act with all our strength against them.

A Communion should help in enabling churches to address their own government and national constituencies. The change to a model of qualitative instead of quantitative growth is a spiritual issue and has to be part of every church's agenda. How could our Communion serve to find alternatives in economic and environmental issues? We do not take enough advantage of what is already happening inside our Communion. It may be true that even all the churches together remain a small and vulnerable player worldwide. But being vulnerable does not mean being without any influence. We should not feel overwhelmed by the enormous Powers. Paul speaks the truth also for us when he says (2 *Corinthians* 11:30): "If I must boast, I will boast of the things that show my weakness."

Relating the Communion to ethical, anthropological, social, economic, and ecological issues

Against the background of Reformed theological reflection it is important to un-

derline that what communion means in the vertical (towards God) is linked with the horizontal direction (towards our neighbours). There is a direct link between faith, communion and ethics.

We relate our Communion to ethical, anthropological, social, economic, and ecological issues through theological-biblical resources and listening to those affected. The Accra Confession was a milestone in this process. It is now time to take the next steps in building on the vision of the Accra Confession. We need to speak the truth to power in ways that can change the powerful. We need to move beyond debates in order to live out the Accra Confession in our current situations in the framework of a Communion.

We are aware that in parts of the Reformed family, it can be difficult to give room for a dialogue on social and ethical issues. WCRC needs to strengthen the theological thinking and expertise of its member churches in order to assist the member churches in creating room for this. Through this, the Communion between the churches would be strengthened and made more visible. Being a Communion has an effect on what happens in the local church.

We should not fear contradictory debates. Compared with other Christian traditions, there is enough room for this in the Reformed tradition. Communion is not about forcing everyone into consensus. It is an open space where one can feel safe to disagree, without breaking or leaving the Communion. We may need to discuss the limits to disagreement, but unity doesn't mean uniformity. If we belong to each other, we also engage in dialogue with each other, to listen and learn from each other's point of view and contextual experience.

How can the WCRC live out justice?

- * by sharing bread and wine as God's own gift to us
- * by joyfully embracing God and neighbour
- * by reading the stories of the Bible in the light of our own personal, ecclesial, economical and social reality
- * by promoting a theological understanding that integrates and opens room for the discussion of social and ethical issues
- * by sharing theological, liturgical and human resources: developments in one country can impact churches in other countries
- * by listening with compassion to the victims and hearing about their situation
- * by confessing our sins
- * by finding possible ways to heal the pains of the victims: the WCRC should be a communion of those who act
- * by rejecting patriarchy and discrimination and working for a just community in which the gifts of all women and men, young and old, and people of all races and castes can be appreciated and given space to blossom within the church and society.

The message from the Global Dialogue on the Accra Confession (Johannesburg, September 2009) emphasised the relevance of the word "empire" as a theolo-

gical concept to define the powers of evil and to describe an unjust economic and ecological system. We are called to name the powers of evil, but we are also called to act from our faith that no empire can overcome the kingdom of God. We are far away from living in the kingdom of God, but that doesn't allow us to resign or to give up our faith in the power of God. Because that enables us to resist and struggle for justice and peace on earth. Communion should help in designing action, signs of hope and alternatives.

How can we strengthen the sense of being a Communion

- * by sharing experiences and resources and strengthening the communion feeling (globalisation from below)
- * by strengthening the network on a theological level and being in solidarity with each other, empowering and encouraging each other to address common issues
- * by acting together continentally and regionally, recognizing the work done by others
- * by keeping communication flowing inside and among the regions: the rings of communion have to be connected
- * by addressing issues that are difficult for some churches; this can strengthen the Communion. (For instance: violence against women and children; injustice in the economy; climate justice; sexual identity and orientation; HIV/AIDS, etc.)

Fulfilling the Communion will need full participation of both women and men. We need to develop a more inclusive approach.

What is the church, where does it start, where does it end? Reformed ecclesiology doesn't end at the border of the local church; neither is the Communion the office in Geneva. Communion happens at the local level. The local church must develop the feeling of ownership of the universal dimension of the church. The ecumenical movement gives us the chance to live the universal character of being the church. This is the added value of the Communion. The idea of communion and justice can help us to find ways of belonging together better.

Conclusion

"Unity of the Spirit in the Bond of Peace" is the theme of the Uniting General Council where the World Communion of Reformed Churches will be instituted. Reformed churches worldwide are called to communion and called to justice. Against the background of a global process of reflection on communion and justice, this message is sent to the churches to support them in their commitment to communion and justice. It is God who calls us to do this. To God be the glory!

---oOo---

Bylae M

Kerklike tug:

**Moontlike alternatiewe
prosedures
met betrekking tot
dissipline oor
bedienaars van die Woord**

Dr BJ van Wyk

69ste Algemene Kerkvergadering

KERKLIKE TUG: MOONTLIKE ALTERNATIEWE PROSEDURES MET BETREKKING TOT DISSIPLINE OOR BEDIENAARS VAN DIE WOORD

DR BJ VAN WYK

In die huidige Kerkorde word die vergaderings van die ampte wat met die uitoefening van tug oor persone gemoeid is aangedui as die ouderlingevergadering oor lidmate, die ringskommissie oor ouderlinge en diakens en die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering oor predikante (Ordinansie 8.3.1).

Verder word in Ordinansie 8.3.8 verskillende moontlikhede genoem waar 'n beroep gedoen kan word as 'n klaer of aangeklaagde meen dat die eerste aanhoor van sy saak nie bevredigend afgehandel is nie. In die kerklike praktyk is die eerste appélmoontlikhede wat in laasgenoemde Ordinansie van (a) tot (c) genoem is nie problematies nie, maar die moontlikheid van appél na 'n bevinding van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering op die Algemene Kerkvergadering word om verskeie redes problematies en oneffektief beleef. Diegene wat die vorige appél beleef het (kyk Notule van die drie en sestigste Algemene Kerkvergadering, 1992: 195) sal daarvan in 'n groot mate kan getuig. Verskeie redes is in die debat veral van regsgeleerdes gehoor dat die prosedure te lank is omdat die periode tussen die een Algemene Kerkvergadering en die ander tot drie jaar kan duur, en dat sodanige appél duur kan wees wat natuurlik net geld indien 'n beroep op 'n buitengewone vergadering gedoen word en die appél misluk (kyk Kerkorde 2007: 111, Reglement vir die prosedure by die ondersoek van 'n klag, 4.8). 'n Vergelyking met wat in die burgerlike regspleging aan die orde is, dui daarop dat tydsduur en koste nie regtig ter sprake is nie [kyk Hervormde Teologiese Studies, 64(3), 1124 tot 1126].

Die ongemak met die Algemene Kerkvergadering as appélliggaam hou verband met die huidige frekwensie van klagtes wat deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering ondersoek moet word en die gevolglike addisionele werkklas wat op die Kommissie geplaas word. Die huidige debat oor die saak, ten minste tussen die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering en die Raad vir Regsadvies, gaan oor 'n ander appélliggaam, maar ook oor die moontlikheid om die huidige opdrag van die Kommissie om klagtes te ondersoek te verplaas na 'n ander gekose liggaam wat hom hoofsaaklik daarmee besig hou. Hiermee saam word die Kerk as geheel en die ondersoekliggaam in besonder voortdurend en heel gemaklik onder die swaard van die burgerlike regspleging geplaas indien sodanige ondersoek nie na bevrediging verloop nie, ten spyte van die duidelike kerkordelike voorwaarde wat in dié verband in die Kerkorde gestel word (kyk Ordereël 8.3.3 en Ordinansie 8.2.9). Dit laat ook die vraag ontstaan hoe bindend die proponentsformule (kyk Ordinansie 1.1.2) nog deur predikante in die huidige bestel beskou word. Die dreigement en optrede van sommige plaas op die ondersoekliggaam 'n bykomende las wat daarop uitloop dat noodwendig kennis van

die burgerlike regspleging geneem moet word. Die kritiese vraag in dié verband is steeds of die burgerlike regspleging ruimte maak vir die kerk se eiesoortige en derhalwe vir die kerk se regspleging wat as kerkreg bekend staan en in 'n baie duidelik eiesoortige tradisie staan. Is dit korrek om wanneer sommige vir uitsluit-sel hulle na die burgerlike strukture wend die kerk se handeling te stol in afwag-tig van die burgerlike regspleging onder die regsuitgangspunt, dat die saak *sub judice* is?

Die eiesoortigheid van die kerk as sodanig en die kerklike reg wat as 'n Pneuma-tiese Christokrasie beskou kan word, beteken dat die eiesoortigheid van kerklike handeling moeilik oorbeklemtoon kan word.

Hieruit word dit duidelik dat die tug 'n geestelike karakter het en dat dit van 'n an-der aard as die burgerlike regspleging is. Die tughandeling is dus nie gemik op skuldigbewysing en straf nie, maar op berou en hernude gehoorsaamheid van die aangeklaagde. Daarom kan gesê word dat die tugondersoek nie 'n verhoor is nie, maar 'n ondersoek, 'n gesprek van 'n kerklike vergadering met 'n medege-lowige wat hom daartoe moet beweeg om af te sien van die sonde en om in ge-hoorsaamheid aan God te leef en te werk ...

Daarom vind daar by 'n kerklike ondersoek nie kruisverhoor plaas nie, maar al-mal word opgeroep om die waarheid te praat en daarom maak die kerklike ver-gadering 'n bevinding en spreek nie 'n vonnis na skuldigbevinding uit nie.

Notule Algemene Kerkvergadering: Bylae 2, 1992: 1

In die debat wat tot dusver tussen die Kommissie van die Algemene Kerkverga-dering en die Raad vir Regsadvies gevoer is, was die voorstel van die Raad vir Regsadvies ter sprake wat van mening is dat die sekundilede van die Kommissie as 'n appélliggaam gebruik kan word. Die voordeel daarvan sou kon wees dat die sekundi ook deur die Algemene Kerkvergadering verkies word en derhalwe as 'n vergadering van die ampte tipeer kan word. Die Kommissie was van me-ning dat dit problematies kan wees wanneer sekundilede reeds by die eerste aanhoor van die klag teenwoordig was en op dié manier die lede van die ap-pélliggaam wat sodanige vergadering mag bywoon, onder druk kan plaas. Die raad was van mening dat dit nie problematies hoef te wees nie aangesien die reglement by die ondersoek van 'n klag bepaal dat 'n kworum uit twee derdes van die lede en die adviserende lede bestaan (Kerkorde 2007: 108). Sekundi wat dus reeds sitting geneem het, kan nie weer op die ander liggaam sitting neem nie.

Tydens die gesamentlike vergadering van die Kommissie en die raad wat op 12 November 2009 plaasgevind het, is die moontlikheid deur die Kommissie ge-noem dat oorweeg moet word om die Kommissie van die Algemene Kerkverga-dering soos hy huidig saamgestel word as 'n appélliggaam te gebruik wat bete-ken dat 'n nuwe liggaam geskep moet word wat die uitsluitlike opdrag het om klagtes te hoor.

Die rede daarvoor was dat die werk van die Kommissie tans onder druk geplaas word om klagtes te hoor en boonop ook 'n swaar finansiële las is as gevolg van

die feit dat elke vergadering van die Kommissie, veral wanneer 'n buitengewone vergadering belê moet word, meer as R10 000.00 beloop aan reis- en verblyfkoste.

Indien hieraan uitvoering gegee word, sal die vergaderings van die ampte uitgangspunt in gedagte gehou moet word, asook daarop gelet word dat sodanige liggaam wat klagtes op 'n permanente basis sal hoor, sy kerklike karakter moet behou. Die aard van sommige klagtes wat deesdae aangehoor word loop daarop uit dat advies gevra moet word by regspersone wat goed onderlê is in die burgerlike regsprosedures met besondere verwysing na die Wet op Arbeidsverhoudinge. Die moontlikheid om regspersone te nooi om op 'n *ad hoc* basis in te sit en die vergadering te adviseer, kan die probleem ondervang en word reeds gedoen.

Dit plaas die vraag op die tafel hoe sodanige liggaam saamgestel moet word wat op 'n permanente basis, dit wil sê tussen Algemene Kerkvergaderings, klagtes gaan aanhoor.

Samevattend die volgende voorstelle:

1. Voorstel van die Raad vir Regsadvies:

- * Die sekondilede van die huidige Kommissie vorm 'n appélliggaam wat beteken die Kommissie behou sy tugbevoegdheid.
- * Alternatiewelik word die sekondilede die nuwe liggaam wat tugsake aanhoor en beteken die huidige Kommissie funksioneer as appélliggaam in alle sake wat nie 'n leer aangeleentheid is nie.

2. Nog 'n moontlikheid

Sewe persone word tydens die Algemene Kerkvergadering aangewys van wie minstens vier predikante en minstens een 'n regsgeleerde is. Die persone mag nie op ander verkose liggame van die Algemene Kerkvergadering dien nie.

Motivering

Die Raad vir Regsadvies is steeds huiwerig om die uitoefening van kerklike dissipline aan 'n liggaam toe te vertrou wat tydens 'n Algemene Kerkvergadering verkies word, bloot omdat die oortuiging bestaan dat die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering uitsonderlik goed ingebed staan in die kerklike lewe in al sy fasette waardeur die Kommissie uitnemend geskik is om klagtes aan te hoor en toepaslike besluite in dié verband te neem. Die raad is werklik van mening dat die Kommissie om dié rede meer geskik is as enige verkose liggaam. Derhalwe is die raad van mening dat die Kommissie sy bevoegdheid as ondersoekliggaam moet behou en dat die sekondilede as appélliggaam aangewend word in alle sake wat nie met die kerklike leer te make het nie. 'n Verkose liggaam kan telkens

nuut saamgestel word terwyl by die Kommissie die praktyk bestaan dat verkose lede vir ses jaar betrokke is en 'n bepaalde vaardigheid verwoord in die verband wat goeie waarde toevoeg by die Kommissie as ondersoekliggaam. Die feit dat sekondilede reeds in die aanvanklike aanhoor van die klag teenwoordig kon ge-wees het hoef nie 'n struikelblok te wees nie (Kworum vir die ondersoek en tug-vergadering, Kerkorde 2007: 108).

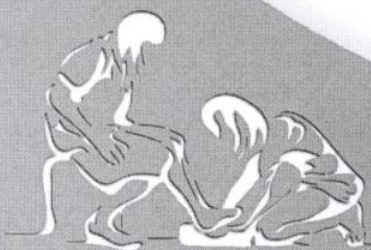
---oOo---

Bylae N

NHKA

(Uitgesluit:
Gemeentes en
Organe van Bystand)

Finansiële jaarstate:
28 Februarie 2010

69ste Algemene Kerkvergadering

NEDERDUITSCH HERVORMDE KERK VAN AFRIKA**FINANSIËLE STATE VIR DIE PERIODE 1 MAART 2009 TOT 28 FEBRUARIE 2010****ALGEMENE INLIGTING**

Regsvorm	Assosiasie van persone
Fisiese adres	224 Jacob Marestraat Pretoria 0002
Aard van die entiteit	Kerk
Sekretaris	Mnr JF Viljoen
Ouditeure	Meintjes Vermooten Brooklyn Brooklyn Court Blok B Vealestraat 361 Nieuw Muckleneuk, 0181

INHOUD**Bladsy**

Algemene inligting , inhoud & goedkeuring van die state	1
Ouditeursverslag	2 - 3
Verslag van die Raad van Finansies	4
Staat van finansiële posisie	5
Staat van omvattende inkomste	6
Staat van kontantvloei	7
Aantekeninge tot die finansiële state	8 - 15

GOEDKEURINGGoedgekeur en namens die Raad van Finansies geteken op : 28 Mei 2010

Voorsitter

Sekretaris

Bekragtig tydens vergadering van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering van
4 Junie 2010

MEINTJES VERMOOTEN BROOKLYN

GEREGISTREERDE REKENMEESTERS EN OUDITEURE
GEOKTROOIEERDE REKENMEESTERS (SA)

REGISTERED ACCOUNTANTS AND AUDITORS
CHARTERED ACCOUNTANTS (SA)

Brooklyn Court Blok / Block B
Vealestraat 361 / Veale Street
Nieuw Muckleneuk
0181

PRAKTYK NR. / PRACTICE NO.
903147

✉ 23, Pretoria, 0001
☎ +27 12 460 9146
📠 +27 12 460 9147
mvp@mvpbrooklyn.co.za
www.mvpbrooklyn.co.za

U Verw:
Your ref:

Ons Verw:
Our Ref:

Mnr la Grange 17/06/2010

Die Raad van Finansies
Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika
PRETORIA

VERSLAG VAN DIE ONAFHANKLIKE OUDITEURE AAN DIE LEDE VAN DIE RAAD VAN FINANSIES

Ons het die finansiële state van die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika geoudit. Hierdie finansiële state bestaan uit die staat van finansiële posisie soos op 28 Februarie 2010, die staat van omvattende inkomste, die staat van kontantvloeï vir die jaar wat op daardie datum geëindig het, en ander verduidelikende aantekeninge, soos uiteengesit op bladsye 4 tot 15.

Raad van Finansies se verantwoordelikheid vir die finansiële state

Die Raad van Finansies is verantwoordelik vir die opstel en redelike voorstelling van hierdie finansiële state. Hierdie verantwoordelikheid sluit in: die ontwerp, implementering en instandhouding van interne beheer relevant tot die opstel en redelike voorstelling van finansiële state wat vry is van wesenlike wanvoorstellings, hetsy weens bedrog of foute; die selektering en toepassing van toepaslike rekeningkundige beleid; en die maak van rekeningkundige ramings wat in die omstandighede redelik is.

Ouditeure se verantwoordelikheid

Dit is ons verantwoordelikheid om op grond van ons audit 'n mening oor hierdie finansiële state uit te spreek. Ons het ons audit ooreenkomstig Internasionale Ouditstandaarde uitgevoer. Daardie standaarde vereis dat ons voldoen aan etiese vereistes en die audit beplan en uitvoer om redelike gerusstelling te verkry of die finansiële state vry is van wesenlike wanvoorstellings.

'n Oudit behels die uitvoering van prosedures om auditbewyse te verkry oor die bedrae en openbaarmaking in die finansiële state. Die prosedures wat geselekteer word hang af van die ouditeure se oordeel, insluitend die beoordeling van die risiko's van wesenlike wanvoorstelling van die finansiële state, hetsy weens bedrog of foute. Tydens daardie risikoboordeling oorweeg die ouditeur interne beheer relevant tot die entiteit se opstel en redelike voorstelling van die finansiële state ten einde auditprosedures te ontwerp wat in die omstandighede toepaslik is, maar nie met die doel om 'n mening uit te spreek oor die effektiwiteit van die entiteit se interne beheer nie. 'n Oudit sluit ook 'n evaluering van die toepaslikheid van rekeningkundige beleid wat gebruik is en die redelikheid van die rekeningkundige ramings wat deur die Raad van Finansies gemaak is in, asook 'n evaluering van die algehele voorstelling van die finansiële state.

Ons glo dat die ouditbewyse wat ons verkry het, toereikend en toepaslik is om 'n grondslag vir ons ouditmening te bied.

Ouditmening

Soos in die geval van ander soortgelyke organisasies, ontvang die organisasie 'n gedeelte van sy inkomste vanaf bydraes en aktiwiteite soos donasies en fondsinsameling. As gevolg van die aard daarvan kan hierdie inkomstes nie ten volle beheer word voordat dit in die rekeningkundige rekords ingevoer is nie, en is daarom nie vatbaar vir onafhanklike oudit verifikasie nie.

Afgesien van die uitwerking van enige aansuiwerings wat dalk nodig sou gewees het en dit vir ons moontlik was om normale ouditprosedures op bogenoemde inkomstes uit te voer, verstrek hierdie finansiële state, in alle wesenlike opsigte, 'n redelike aanbieding van die finansiële stand van die organisasie op 28 Februarie 2010, en van die Raad van Finansies se finansiële prestasie en kontantvloei vir die jaar wat op daardie datum geëindig het.

Sonder om ons ouditmening te kwalifiseer word die feit beklemtoon dat die state nie opgestel is volgens die Suid-Afrikaanse Standpunte oor Algemeen Aanvaarde Rekeningkundige Praktyk.

MEINTJES VERMOOTEN BROOKLYN

Per:

Geregistreerde Ouditeure

VENNOTE • AF VAN TONDER • JP LA GRANGE² • JC ERLANK • TJ O'NEIL • PARTNERS
BYGESTAAN DEUR • Z BLIGNAUT G.R./C.A.(S.A.) • ASSISTED BY

(Praktiseer onafhanklik van enige ander firma / Practising independently of any other firm)

NEDERDUITSCH HERVORMDE KERK VAN AFRIKA

VERSLAG VAN DIE RAAD VAN FINANSIES VIR DIE JAAR GEËINDIG 28 FEBRUARIE 2010

1. Aard van bedrywighede

" Die kerk is 'n gemeenskap van gelowiges wat God deur sy versoening in Christus tot stand bring en in stand hou deurdat Hy mense in Jesus Christus in genade uitkies en deur die werk van die Heilige Gees saambring om deur die woord en sakramente 'n heilige volk te wees en dienswerk in die wêreld te verrig." (Paragraaf 1 van die Belydenis in Ordereel 1 van die Kerkorde)

Die Raad van Finansies ageer as statutêre Raad van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering , binne die opdrag soos verwoord in Ordinansie 9 van die Kerkorde van die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika .

2. Stand van die bedryfsresultate

Die stand van die Raad van Finansies se sake blyk duidelik uit die aangehegte finansiële state . Hierdie resultate sluit die resultate van gemeentes en organe van bystand uit.

3. Samestelling van die Raad van Finansies

Ds APJ Beukes	(Voorsitter)
Dr PT van Rooyen	(Vise-voorsitter)
Mnr JF Viljoen	(Sekretaris)
Ds.CEC Hertzog	
Me J le Roux	
Ds RTI Pienaar	
Mnr JH Steyn	(Benoem deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering)
Ds.HP van den Berg	
Dr JC van der Merwe	
Dr PJ van Zyl	

4. Sekretaris

Die sekretaris van die Raad van Finansies is mnr JF Viljoen , Posbus 2368 , Pretoria , 0001.

5. Na balansstaat gebeure

Daar het geen wesenlike gebeurtenis of omstandighede tussen die rekenpligtige datum en datum van die verslag plaasgevind nie.

NEDERDUITSCH HERVORMDE KERK VAN AFRIKA**STAAT VAN FINANSIËLE POSISIE SOOS OP 28 FEBRUARIE 2010**

		2010	2009
		R.	R.
	Aant.		
BATES			
Nie - Bedryfsbates		182,059,170	160,351,612
Vaste eiendom	2	4,577,252	4,733,245
Roerende eiendom	3	684,208	891,335
Aandele en ander belange	4	247,445	156,563
Beleggings	5	167,962,799	147,680,763
Lenings	6	8,587,466	6,889,706
Bedryfsbates		9,997,750	10,052,801
Debiteure	7	4,616,972	4,994,509
Kontant en kontantekwivalente	8	4,842,694	4,526,483
Voorraad	9	538,084	531,809
TOTALE BATES		192,056,920	170,404,413
FONDSE EN AANSPREEKLIKHEDE			
Fondse en reserwes		34,688,171	30,873,052
Fondse	10	17,152,938	15,035,060
Reserwes	11	3,697,733	4,635,819
Opgehoopte Fondse	12	13,837,500	11,202,173
Nie - Bedryfslaste			
Langtermynlenings	13	141,462,233	122,820,518
Bedryfslaste		15,906,516	16,710,843
Diverse Trustfondse	14	13,960,769	13,642,500
Ope Rekening	15	1,945,747	3,068,343
TOTALE FONDSE EN AANSPREEKLIKHEDE		192,056,920	170,404,413

NEDERDUITSCH HERVORMDE KERK VAN AFRIKA**STAAT VAN OMVATTENDE INKOMSTE VIR DIE JAAR GEËINDIG 28 FEBRUARIE 2010**

	2010	2009
	R.	R.
INKOMSTE	45,219,441	42,455,838
Advertensies en donasies	400,473	212,625
Heffings, bydraes en verkope	29,271,110	27,038,482
Huur ontvang	965,077	844,976
Onderhoudsvoorsiening - Terugskrywing	170,308	332,704
Rente Ontvang - Delgingsfondse	-	-
Rente, dividende, kommissie en admingelde	14,412,473	14,027,051
UITGAWES	42,584,114	42,072,648
Administrasiekoste	49,259	44,781
Gemeente ondersteuning	3,160,880	3,072,344
Huur betaal	875,352	632,136
Kantoor van die Sekretaris	1,126,042	1,076,799
Kapitaalfonds	945,000	1,189,342
Kommissies van die AKV	1,436,548	1,019,914
Korting toegestaan en oninbares afgeskryf	-	134,578
Munisipale koste	444,212	345,611
Onderhoud en skoonmaak koste	1,024,066	994,707
Ouditeursvergoeding	120,042	135,717
Personeel koste	10,262,110	9,876,077
Predikante Pensioenfondse	630,000	648,732
Produkiesiekoste	998,378	966,770
Reis-, verblyf en motorkoste	712,237	1,095,444
Rente betaal	12,664,997	13,414,544
Subsidies en leningspaaielemente	2,692,245	2,566,533
Studentekoste	479,246	147,187
Teologiese Opleiding	3,179,471	2,967,077
Telefoon, posgeld, drukwerk, bankkoste	1,343,173	1,224,666
Vergaderings, funksies, navorsing en ledegeld	221,763	255,609
Versekering	103,974	103,951
Waardevermindering	-	-
Webterreinkoste	115,119	160,129
NETTO OORSKOT / (TEKORT)	2,635,327	383,190

NEDERDUITSCH HERVORMDE KERK VAN AFRIKA**STAAT VAN KONTANTVLOEI VIR DIE JAAR GEËINDIG 28 FEBRUARIE 2010**

	2010	2009
	R.	R.
Netto inkomste / (tekort) vir die jaar	2,635,327	383,190
Bedryfsresultaat	2,635,327	383,190
Waardevermindering	-	-
Plus : Ander reserwebeweging	1,179,792	(4,094,994)
Fondse	2,117,878	1,832,695
Reserwes	(938,086)	(5,927,689)
Netto kontantinvloei / (uitvloei) uit bedryfsaktiwiteite	3,815,119	(3,711,804)
Netto kontant invloei / (uitvloei) tov bedryfskapitaallitems	(433,065)	4,093,501
Afname \ (Toename) in Voorraad	(6,275)	152,169
Afname \ (Toename) in Debiteure	377,537	1,987,856
(Afname) \ Toename in Krediteure	(1,122,596)	(80,655)
(Afname) \ Toename in Trustfondse	318,269	2,034,131
Ander kontant invloei / (uitvloei)	(3,065,843)	(65,233,311)
Vaste Bates	363,120	(646,005)
Beleggings	(20,282,036)	(63,199,898)
Aandele	(90,882)	4,032,480
Lenings	(1,697,760)	3,194,440
Langtermynlenings	18,641,715	(8,614,328)
Netto kontantinvloei / (uitvloei) vir die jaar	316,211	(64,851,614)
Kontant en kontantbates - begin van die jaar	4,526,483	69,378,097
Kontant en kontantbates - einde van die jaar	4,842,694	4,526,483

- Bladsy 7 -

NEDERDUITSCH HERVORMDE KERK VAN AFRIKA

**AANTEKENINGE TOT DIE FINANSIËLE JAARSTATE VIR DIE JAAR GEËINDIG
28 FEBRUARIE 2010**

1. REKENINGKUNDIGE BELEID

Die Rekeningkundige beleid behels die volgende en stem ooreen met die vorige jaar :

1.1 Grondslag van aanbieding

Die finansiële state is voorberei op 'n voorsieningsgrondslag.

1.2 Erkenning van inkomste

Inkomste word erken wanneer dit waarskynlik is dat ekonomiese voordele na die Raad van Finansies sal vloei en die waarde betroubaar gemeet kan word.

1.3 Belasting

In terme van Artikel 10(1)(cN) van die Inkomstebelastingwet is die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika vrygestel van Inkomstebelasting en word belasting nie voorsien nie.

1.4 Voorwaardelike aanspreeklikheid

Daar bestaan op 28 Februarie 2010 'n voorwaardelike aanspreeklikheid vir verlofgratifikasie ten bedrae van R 1 373 640. (2008/09 R 1,378,267)

2. VASTE EIENDOM

2.1 Vaste eiendom word teen kosprys gedra en word nie gedeprimeer nie.

2.2 Waar vaste eiendom geërf is, word die eiendom teen die waardasie vir boעדeldoeleindes op datum van transport te boek gestel.

2.3 Die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika besit nie eiendomsreg oor die volgende eiendomme nie :

2.3.1 Jeugkampterrein, Venterskroon, waar geboue opgerig is.

2.3.2 Erf 427, Piet Potgietersrus

2.4 Die volgende eiendomme wat die besit van die instansies vermeld is, is in naam van die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika getransporteer, maar word nie by die bates van die kerk ingesluit nie :

2.4.1 Hoewe 69, Panorama (Gemeente Weltevreden)

2.4.2 Gedeelte 39 van die plaas Doornbosch 508 (Raad vir Apostolaat)

2.5 Besonderhede van vaste eiendom is soos volg :

2

NEDERDUITSCH HERVORMDE KERK VAN AFRIKA**AANTEKENINGE TOT DIE FINANSIËLE JAARSTATE (VERVOLG)****Vaste eiendom (vervolg)**

		2010 R.	2009 R.
2.5.1	Erf 756 , Pretoria met Barton Keepgebou daarop plus koste van verbeterings (T 31913 / 1945)	547,645	547,645
2.5.2	Erf 757, Pretoria met gebou daarop bekend as van der Hoff - gebou teen oprigtingskoste plus koste van verbeterings (T31913 / 1945)	2,064,331	2,064,331
2.5.3	Gedeelte 1 van die plaas Tarentaalpan nr . 132 registrasie afdeling KQ Tvl . Geleë in die distrik Thabazimbi (T81426 / 1992)	130,809	130,810
2.5.4	Gedeelte 7 en resterende gedeelte 9 ('n gedeelte van gedeelte 3) en een halwe aandeel in resterende gedeelte van gedeelte 2 van die plaas Klipdrift 90, registrasie afdeling J. R . , Transvaal (T22825 / 1979)	1,576,070	1,576,070
2.5.5	Deel no. 5 soos aangetoon en vollediger beskryf op Deelplan no. SS 78 / 1986 in die skema bekend as Craig - Owl ten opsigte van die grond en gebou of geboue geleë te gedeelte 1 van erf 796 Pretoria dorpsgebied in die area van die City of Tshwane Metropolitan Municipality	77,221	77,221
2.5.6	Geboue en verbeterings op jeugkampterrein Venterskroon (grond uitgesonderd)	181,176	181,176
Eiendom in trust gehou vir organe van die kerk			
2.5.7	Erf 427, Piet Potgietersrus	-	155,992
		4,577,252	4,733,245

3. ROERENDE EIENDOM

3.1 Roerende eiendom word getoon teen kosprys min depresiasie op die reguitlyn metode teen die volgende koerse :

Meubels en toerusting	- 10 %
Voertuie	- 20 %

3.2 Besonderhede van roerende eiendom is soos volg :

NEDERDUITSCH HERVORMDE KERK VAN AFRIKA**AANTEKENINGE TOT DIE FINANSIËLE JAARSTATE (VERVOLG)****Roerende eiendom (vervolg)****Roerende eiendom soos op 28 Februarie 2010**

Afdeling	Boekwaarde 01/03/2009	Netto Toevoegings	Waarde- Vermindering	Boekwaarde 28/02/2010
	R	R	R	R
Administrateurskantoor				
Meubels en toerusting	877	-	-	877
Motors en fietse	890,242	-	207,127	683,115
Barton Keep				
Meubels en matte	4	-	-	4
Dirk van der Hoffgebou				
Masjiene en toerusting	73	-	-	73
Sentik				
Meubels en toerusting	29	-	-	29
Jeugkamptoerusting				
Rodeplaat	21	-	-	21
Venterskroon	5	-	-	5
Sendingraad				
Bates	84	-	-	84
TOTAAL	891,335	-	207,127	684,208

Roerende eiendom soos op 28 Februarie 2009

Afdeling	Boekwaarde 01/03/2008	Netto Toevoegings	Waarde- Vermindering	Boekwaarde 28/02/2009
	R	R	R	R
Administrateurskantoor				
Meubels en toerusting	877	-	-	877
Motors en fietse	215,665	799,683	125,106	890,242
Barton Keep				
Meubels en matte	4	-	-	4
Dirk van der Hoffgebou				
Masjiene en toerusting	73	-	-	73
Sentik				
Meubels en toerusting	29	-	-	29
Jeugkamptoerusting				
Rodeplaat	21	-	-	21
Venterskroon	5	-	-	5
Sendingraad				
Bates	84	-	-	84
TOTAAL	216,758	799,683	125,106	891,335

4. AANDELE EN ANDER BELANGE

	2010 R.	2009 R.
4.1 Belange in Maatskappye :		
4.1.1 Ons Tuis - Art.21 maatskappy	2	2
4.1.2 Kinderhuise van die NHK - Art.21 maatskappy	2	2
4.2 Aandelebelegging		
4.2.1 Sanlam 10246 aandele teen markwaarde	247,441	156,559
	247,445	156,563

NEDERDUITSCH HERVORMDE KERK VAN AFRIKA**AANTEKENINGE TOT DIE FINANSIËLE JAARSTATE (VERVOLG)****Aandele en ander belange (vervolg)**

		2010	2009
		R.	R.
5.	BELEGGINGS		
5.1	Daggeld	692,459	3,733,684
5.2	Geldmarkfondse	52,673,392	53,780,535
5.3	Kennisgewing deposito's	114,596,948	90,166,544
		167,962,799	147,680,763
6.	LENINGS		
6.1	Kerkgeld vir Kerkwerklenings	1,004,364	-
6.2	Kuratorium studielenings	7,051,688	6,369,758
6.3	NHSV Hoofbestuur beurslenings	460,474	451,486
6.4	Van der Hoff studielenings	70,940	68,462
		8,587,466	6,889,706
By die bedrag van R 7,051,688 teenoor Kuratorium Studielenings is 'n bedrag van R 1,051,054 (2008/09 - R 1,238,284) ingesluit wat moontlik as korting afgeskryf sal word wanneer studente in terme van die leningsooreenkomste hulle verpligtinge nagekom het. (2010/11 - R 499,867)			
7.	DEBITEURE		
7.1	Ander bedryfsdebiteure	3,182,795	3,282,057
7.2	Heffings	1,165,259	1,121,959
7.3	Leningsrekening - To Care	-	469,440
7.4	Ouditgelde	268,918	121,053
		4,616,972	4,994,509
8.	KONTANT EN KONTANTEKWIVALENTE		
8.1	Lopende bankrekeninge	4,810,763	4,496,504
8.2	Deposito's	18,431	17,979
8.3	Kleinkas voorskotte	13,500	12,000
		4,842,694	4,526,483

c

NEDERDUITSCH HERVORMDE KERK VAN AFRIKA**AANTEKENINGE TOT DIE FINANSIËLE JAARSTATE (VERVOLG)**

	2010 R.	2009 R.
9. VOORRAAD		
Voorraad word teen die laagste van kosprys of netto verhaalbare waarde gedra.		
9.1 Fakulteit Gedenkpenning (Nominale waarde)	1	1
9.2 Wapen en kentekens (Nominale waarde)	1	1
- Raad vir Belydende Jeug		
9.3 Boekevoorraad	538,082	531,807
	538,084	531,809
10. FONDSE		
Fondse word gegroepeer na gelang van die aanwendingshorison oor 'n verlengde termyn :		
10.1 Kampterreine		
Saldo - Begin van die jaar	281,625	272,384
Plus :		
- Rooodeplaat netto inkomste / (uitgawe) vir die jaar	32,811	39,169
- Venterskroon netto inkomste / (uitgawe) vir die jaar	94,158	(29,928)
	408,594	281,625
10.2 Liedboekfonds		
Saldo - Begin van die jaar	915,172	915,172
Min : Uitbetalings		
- Sentik 2009/10 netto uitgawe	(51,972)	-
- Museum/Biblioteek 2009/10 netto uitgawe	(60,000)	-
	803,200	915,172
10.3 Teologiese Opleidingsfonds		
Opgehoopte Fondse	3,790,196	3,894,160
Saldo - Begin van die jaar	3,894,160	3,422,533
Plus : Netto inkomste / (uitgawe)	(103,964)	471,627
Teologiese Opleidingsfonds	4,278,976	3,639,550
Saldo - Begin van die jaar	3,639,550	3,012,289
Plus : Netto inkomste / (uitgawe)	639,426	627,261
Omskrewe Fondse	2,835,578	2,827,504
Saldo - Begin van die jaar	2,827,504	3,014,960
Plus : Netto inkomste / (uitgawe)	8,074	(187,456)
Ander Beursfondse	120,018	109,370
Saldo - Begin van die jaar	109,370	99,425
Plus : Netto inkomste / (uitgawe)	10,648	9,945
	11,024,768	10,470,584

NEDERDUITSCH HERVORMDE KERK VAN AFRIKA**AANTEKENINGE TOT DIE FINANSIËLE JAARSTATE (VERVOLG)****Fondse (vervolg)**

	2010	2009
	R.	R.
10.4 NHSV Hoofbestuur Beursleningsfonds		
Saldo - Begin van die jaar	764,739	671,345
Plus :		
- Donasie vanaf student	2	-
- Kapitaal toevoegings	213,500	209,000
- Oninbare skulde verhaal	-	46
- Rente	31,368	3
Min : Uitbetalings		
- Beurse toegeken	(93,000)	(96,500)
- Kommissie op invorderings	(9,418)	(9,185)
- Oninbare skulde afgeskryf	(15,831)	(2,443)
- Oninbare skulde afgeskryf - rente teruggeskryf	(4,128)	(57)
- Prokureurskoste	(2,289)	(7,470)
	884,943	764,739
10.5 Van der Hoffstudiefonds		
Saldo - Begin van die jaar	329,182	300,854
Plus :		
- Kapitaal toevoegings	20,350	-
- Rente op lenings	23,457	32,303
Min :		
- Kommissie op invorderings	(2,087)	(975)
- Korting toegestaan	(2,650)	(3,000)
	368,252	329,182
10.6 Kapitaalfonds		
Saldo - Begin van die jaar	1,189,342	-
Plus : Oorplasing van begroting	945,000	1,189,342
	2,134,342	1,189,342
10.7 Versekeringsfonds		
Saldo - Begin van die jaar	1,084,416	1,493,403
Plus : Oorplasing van surplusse	444,423	-
Min : Oorplasing van tekorte	-	(408,987)
	1,528,839	1,084,416
TOTALE FONDSE 10.1 - 10.7	17,152,938	15,035,060

NEDERDUITSCH HERVORMDE KERK VAN AFRIKA**AANTEKENINGE TOT DIE FINANSIËLE JAARSTATE (VERVOLG)**

	<u>2010</u> <u>R.</u>	<u>2009</u> <u>R.</u>
11. RESERWES		
11.1 Eiendomsreserwe		
Saldo - Begin van die jaar	4,106,552	10,036,026
Plus : Toevoegings	44,689	-
- Debiteure skuldafskrywing verhalings	44,689	-
Min : Terugskrywings	(982,775)	(5,929,474)
- Erf 427 Piet Potgietersrus	(155,992)	-
- Erwe 255 en 264 Petrusburg	-	(16,495)
- Debiteure skuldafskrywing	-	(5,904,999)
- To Care leningsrekening afskrywing	(826,783)	-
- Susan Engelbrecht Beursfonds	-	(7,980)
	<u><u>3,168,466</u></u>	<u><u>4,106,552</u></u>
11.2 Reserwe vir onopgeëisde leningskrediteure		
Die bedrae word in reserwe gehou vir 'n periode van 10 jaar vanaf Januarie 2000 waarna dit teen die opgehoopte fondse verreken word.		
	<u><u>529,267</u></u>	<u><u>529,267</u></u>
TOTALE FONDSE 11.1 - 11.2	<u><u>3,697,733</u></u>	<u><u>4,635,819</u></u>

- Bladsy 14 -

NEDERDUITSCH HERVORMDE KERK VAN AFRIKA**AANTEKENINGE TOT DIE FINANSIËLE JAARSTATE (VERVOLG)**

	2010 R.	2009 R.
12. OPGEHOOPTE FONDS		
Saldo - Begin van die jaar	11,202,173	10,818,983
Plus :		
- Netto inkomste	2,635,327	383,190
	13,837,500	11,202,173
13. LANGTERMYNLENINGS		
Saldo - Begin van die jaar	122,820,518	131,434,846
Plus : Netto toename /(afname) vir die jaar	18,641,715	(8,614,328)
	141,462,233	122,820,518
<i>Die samestelling van die langtermynlenings is soos volg :</i>		
Gemeentes	77,957,284	68,726,348
Individue	13,615,240	7,951,426
Ringe	6,389,714	4,147,836
Diensorgane	43,499,995	41,994,908
	141,462,233	122,820,518
14. TRUSTFONDSE		
Die bedrae verteenwoordig fondse wat namens instansies gehou word , en op 'n maandelikse of ander siklus uitbetaal word. Sommige fondse word benut op 'n soos nodig basis terwyl ander tot 'n bepaalde gebeurtenis akkumuleer .		
	13,960,769	13,642,500
15. OPE REKENINGE		
Deposito's	2,190	2,400
Versekeringseise kontroles 2006 - 2010	1,165,825	1,377,268
Krediteure	371,464	349,110
Voorsienings	406,268	1,310,781
Onopgeëisde pensioen	-	28,784
	1,945,747	3,068,343

Bedrae in die Versekeringseisekontrole word as inkomste / Fonds erken sodra alle geregistreerde eise afgehandel , en 'n bepaalde jaar gesluit word.

